

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

HERODOTI

HALICARNASSEN

HISTORIOGRAPHI LIB

RI VIII. MYTHARVM

NOMINIBVS IN

SCRIPTIS

Libro 8° de

LIBRIS

*De genere uitae; Homerii Libellus, Conrado
Heresbachio interprete.*

VIRTVTIS DVCE,

COMITE FORTVNA.

LVGDVNI,

APVD HÆRED. SEB.

GRYPHIL,

1558.

HERODOTI VI- TA E' SVIDA.

Herodotus historicus ex Halicarnasso clas-
 ris ortus parentibus, nempe patre Lyxo,
 matre Dryone, fratrem etiam habebat Theo-
 dorum. Relegatus in Samum à Lygdame Hali-
 carnaſſeorum tyrāno, ibi & Ionicam linguam
 didicit, ſcripſitq; ea lingua libros hiſtoriarum
 novem, exorſus a Cyro & Candaule Lydorum
 rege. Poſtea reverſus Halicarnāſſum, ubi exo-
 ſum ſe popularibus ſuis vidiffet, ultro Thurium
 conceſſit Italia oppidum, iam tum Athenienſi-
 ſum coloniam, ubi reliquum vitæ ſuavit: ſepul-
 tus in foro, ut aliqui memorant. Sunt qui tra-
 dant eundem in Pella obſiſſe. Claruit anno ab
 urbe condita trecentefimo, ut ſcribit Plinius li-
 bro duodecimo. Idem tradit Thurijs hiſtorias
 rum libros cōdidiffē, quas muſarum nominibus
 inſcripſerit. Ipſe alibi ſcribit Homerum &

Hefiodum quadringentis non amplius
 annis ante ſe claruiſſe. Scri-

pſit & Homeri vitam,

ut teſtatur idem

Suidas

in τῷ ἑνῷ &.

HERODOTI³

HALICARNASSEI

HISTORIAE PAREN-

TIS LIBER I. QVI

INSCRIBI-

TVR

CLIO.

HERODOTI Halicarnas-
sei historiae explicatio hac
est, ut neque ea, quae gesta
sunt, ex rebus humanis obli-
terentur ex aeo, neq; ingen-
tia & admiranda opera uel
à Graecis edita, uel à Barbaris, gloria frauden-
tur, cum alia, tum uerò quae de re istius inter se belli-
gerauerunt. Persarum eximij memorant dis-
sensionum autores extitisse Phoenices, qui à ma-
ri quod Rubrum uocatur, in hoc nostrum pro-
ficiscentes, & hanc incolentes regionem, quam
nunc quoq; incolunt, longinquis continuo navi-
gationibus incubuerunt: faciendisq; Aegyptia-
rum, & Assyriarum mercium uelutis, in alias
plagas, praecipueq; Argos traiecerunt. Argos
etenim ea tempestate omnibus ciuitatibus re-
gionis, quae nunc Graecia nominatur, antecel-
lebat. Huc appulsos Phoenices mercimoniis ex-

posuisse, & quinto sextoque quam appulissent die, cunctis ferè diuenditis, feminas ad mare uenisse cum alias multas, tum uerò regis filiam, cui nomen esset idem, quod Græci tradunt, Io filiam Inachi. Dumq; hæc femina puppi nauis assistentes ea mercarentur, quæ cuiusq; auiditas maximè ferebat, in eas Phænices sese adhortatos impetum fecisse, & ipsarum plerisque anfragientibus, Io cum alijs aliquot raptâ fuisse, eūq; in nauem impositis, Phænices in Aegyptum uela fecisse. Hunc itaq; in modum Io in Aegyptum abuisse memòrant Persæ, non quemadmodū Græci: & hoc iniuriarum principium extitisse. Post hæc Græcorum quosdam, quorum nomina non tradunt, nec tenent, Tyrum appulso, filiã regi rapuisse Europam. Fuerūt autem hi Cretes, illūq; par pari repensum. Verū postea Græcos secunda iniuriæ autores extitisse: longa ueluti naue in oram Colchidis, & ad Phæsim fluuium, cum cetera transgessent, quorum gratia uenerant, asportarunt illinc filiam regis Medeam. Ad quam reposcendum, pœnasq; de raptu petendas, cū rex Colchorum caduceatorem misisset, Græcos respondisse, ut illi de raptu Io Argiua pœnas sibi non dedissent, ita ne se quidem illis daturos. Secunda dehinc ætate ferunt Alexandro Priami filio, cum ista audisset, cupidinem incessisse uxoris sibi per rapinam à Græcia comparanda: certum habenti,

omnino

omnino se pœnas non pensurum, quas nec illi
 pependissent. Ita cum is Helenam rapuisset,
 visum esse Græcis primum missis illuc nuntiis
 & Helenam repetere, & pœnas de raptu pes-
 tere. Illos uerò tergiversantes mentionem fe-
 cisse de raptu Medea: & qui nec pœnas dedisse-
 sent, nec rapinam reposcentibus reddidissent,
 quomodo uellent ipsi ab alijs sibi pœnas dari.
 Haec lenus inter eos mutui rapinis actum. Eo-
 rum autem qua deinceps extiterunt, Græcos
 precipue autores extitisse, qui priores in Asiam,
 quam ipsi in Europam, copias ducere incepis-
 sent. Se quidem sentire, iniuriorum uirorum fac-
 tum esse, rapere fœminas: amentium uerò, ra-
 ptis ulciscendis operam dare: prudentium au-
 tem, pro nulla habere raptarum pulchritudi-
 nem: quippe quæ nisi uoluissent, haud dubiè
 rapta non fuissent. Epq; suarum fœminarum
 ex Asia raptarum Persæ negant ullam se ha-
 buisse rationem. Græcos autem Lacedæmonia
 mulieris gratia, ingentem comparasse classem,
 deinde in Asiam profectos, imperium Priami
 euertisse. Atq; ex eo tempore semper existimasse
 sibi hostes esse Græcos. Siquidem Asiam, &
 qua illam incolunt, barbaras gentes putant
 Persæ sibi necessitudine coniunctas: Europam
 uerò & Græcos à se esse disiunctos. Hunc in
 modum Persæ rem gestam esse memorant, &
 ob Ilij excidium sibi discordia cum Græcis ex-
 itisse

sit esse principium comperiunt : cum quibus non consentiunt de Io Phœnices, quam negant se in Ægyptum abduxisse raptu usos, sed eam apud Argos cum nauclero ipsorum navis habuissetem : & cum se gravidam esse comperisset, verita parentes, sic voluntariam cum Phœnicibus nanigasse, ne degeretur. Et hac quidem Persæ Phœnicesq; referunt. Ego uerò, utrum sic gesta sunt necne, non pluribus persequar. Caterum quem ipse noui primum incepisse inferre Græcis iniuriam, hunc indicabo, longius oratione pergens, tam paruas urbes ciuitatesq; commemorando, quam magnas. Nam quæ olim magna erant, earum permulta facta sunt parua : rursus quæ mea memoria magna fuerunt, prius fuerant parua. Igitur cum sciam humanam felicitatem nequaquam in eodem tenore perstare, utriusque fortuna mentionem habebō.

ROESVS genere quidē fuit Lydus, patre autem Halyatte, earum uerò nationū tyrannus, quæ intra Halym amnem sunt, qui à meridie Syros ac Paphlagonēs interfluens, contra uentum aquilonem in mare, quod uocant Euxinum, enoluitur. Hic Cræsus ē barbari duntaxat, quos cognitos habemus, primum Græcorum alios ad tributum pendendum adegit, alios sibi amicos conciliavit. Subegit quidē

quidem Iones, Aeoles, & qui sunt in Asia Do-
res. Amicos autem sibi fecit Lacedamonios, cum
ante eius imperium uniuersi Graci liberi fuisset.
Nam Cimmericorum aduersus Ioniam ex-
peditio, uetustior illa quidem Cræso extitit: non
tamē urbes expugnauit, sed per incursiones præ-
das abegit: Caterū principatus cū fuisset
Heraclidarum, ad genus Cræsi, qui uocabatur
Mermnada, sic peruenit: Candaules is, quem
Graci Myrsilum nominant, Sardum fuit tyrannus,
ab Alceo Herculis filio oriundus. Siquidem
Heraclidarum primus Sardi rex extitit Ar-
gon, nouissimus Candaules Myrsi filius, cū
ante Argonem, qui in ea regione regnauerant,
fuissent oriundi à Lydo Atys filio, à quo totus is
populus cognominatus est Lydus, cum Meon
antea uocaretur. Ab his succedentes Heracli-
da, imperium ex oraculo adepti sunt, Iardana
ancilla & Hercule geniti: idq; per quingentos
& quinq; annos, duas & uiginti uirorum ata-
tes tenuerunt, filius patri deinceps succedens usq;
que ad Candaulem Myrsi. Hic igitur Candaules
uxorem adamabat, eamq; præ amore arbitra-
batur omnium fæminarum esse pulcherri-
mam. Hoc ita esse sibi persuadens, apud Gygem
Dascyli filium ex satellitibus suis (erat enim is
maximè acceptus, & quo ministro in rebus
magis arduis utebatur) speciem uxoris supra
modum extollebat. Ad quem non multo in-
seriecto

seriecto tempore (necesse nanque erat ei malū
 evenire) inquit his verbis: Gyges, neque enim
 videri mihi fidem habere referenti de consu-
 gi specie, quod magis incredula sunt homini-
 bus aures quàm oculi, fac illam conspicias nu-
 dam. Hic autem vehementer exclamans, Quē
 nam, inquit, here sermonem profers haudqua-
 quam sanum, qui me iubes inspicere herā meam
 nudam? Mulier exuta tunica, & uerecun-
 diam pariter exiit. Olim iam hominibus sunt
 honesta excogitata, unde discere debemus: ex
 quibus hoc unum est, Quæ sua sint, quenque
 inspicere debere. Ego uerò tibi fidem habeo; ilo-
 lam esse fæminarum omnium speciosissimam,
 seq; oro, ne me ores illicita. Atque hac dicen-
 do Gyges repugnabat: pertimescens, ne quid
 sibi ex ea re malū contingeret. Cui uicissim ille
 his verbis: Fidens, inquit, esto Gyges, caue ti-
 meas, aut me tanquam hoc te sermone tentan-
 tem, aut uxorem meam, ne quid tibi ex ea de-
 trimenti creetur. Principio enim sic ego machi-
 nabor, ut illa ne deprehendere quidem possit,
 se abs te fuisse infectam. Te nanque secun-
 dum fores domus, in qua cubamus, cum aper-
 ta fuerint, sistam. Vbi ego fuero ingressus, ade-
 rit & uxor mea in cubiculum: iuxta cuius in-
 troitum sella posita est, super quam uestes illæ
 (ut quæque exuet) reponet sese per multum
 otium spectandam præbens: quæ cū à sella
 cubitum

cubitus perget ostendens inuicem terga, cura tibi sit illinc ne te per fores abeuntem conspiciat. Gyges ubi effugere non potuit, fuit paratus: quem Candaules posteaquam hora cubandi uisa est adesse, in cubiculum duxit, statimq; post & uxor affuit, quam introeuntem, ac uestimenta deponentem Gyges intuitus, ubi aduersa fuit illa cubitū uadens, ipse e loco prorepens foras abiit, & inter exeundum a muliere conspectus est. Hac, ut didicit a uiro quod actum esset, neque pra pudore exclamauit, neque uisa est percepisse, habens in animo Candaulem ulcisci. Apud Lydos enim, & ferè apud ceteros quoq; barbaros, magno probro est, etiam uirum conspici nudū. Ita tunc nihil aperiens mulier, silentium tenuit. Mox ubi dies illuxit, quos domesticorum maxime sibi fideles intelligebat esse cum preparasset, Gygem accersit. Hic tam nihil suspicans scire eorū qua acta erant, accersitus uenit: quippe qui antea solitus esset ad reginam concedere, quoties ab ea uocaretur. Ut uenit, ad eam his uerbis mulier inquit: Nunc duabus tibi praesentibus uis Gyges, offero electionem in utram malis diuertere: Aut enim me pariter ac regnum Lydorum, ubi Candaulem interfeceris, aut te ipsum continuè occumbere sic oportet: ne in omnibus Candauli obsequendo, posthac scias, quae te scire non deceat: sed aud illum, qui ista con-

suluat,

fuluit, interire opus est : aut te , qui nudam
 es conspicatus , & illicita fecisti. Ad hac
 uerba Gyges parumper obstupefactus , mox
 obsecrare illam , ne se ad talem necessitatem
 adigeret alterutrum eligendi. Vbi non per-
 suadet , sed utique propositam sibi necessita-
 tem cernit , aut interimendi herum , aut per
 alios pereundi , elegit ut ipse superesset : atque
 ita percontans illam , inquit : Quando qui-
 dem me adigis inuitum ad herum meum oc-
 cidendum , age audiam quo pacto illum ado-
 riemur. Excipiens illa , Ecce eo , inquit , lo-
 co adoriendus erit , unde ille me nudam osten-
 dit : in sopitum impetus dabitur. Postea
 quam insidias instruxerunt , & nox adue-
 nit , Gyges nihil cunctatus est (quippe cui
 nulla deuitandi facultas esset , sed necesse aut
 perire , aut Candaulum perimere) mulie-
 rem in thalamum sequitur , quem illa dato
 pugione subter easdem fores occulit. Vnde
 postmodum iste procedens , quiescentem Can-
 daulem obtruncat , uxoremque eius & reo
 gno potitus est. Cuius rei meminit & Ar-
 chilochns Parius , qui per idem tempus fuit,
 in iambo trimetro. Obtinuit autem regnum
 Gyges , atque possedit ex Delphico oracu-
 lo. Nam cum Lydi indigno animo ferrent
 Candaulis casum , atque in armis essent,
 conuenit inter hos ac factionem Gygianam,
 ut se

ut si oraculum respondisset hunc esse regem Lydorum, ipse regnaret: sin minus, principatum Heraclidis restitueret. Accepto pro se oraculo Gyges ita regnavit. Sed demum Pythia locuta, Heraclidarum ultionem in atnepotem Gygis esse venturam. Quod carmen neque Lydi, neque ipsorum reges ullius momenti fecerunt prius, quam exitu comprobatum est. Hunc in modum obtinere tyrannidem Mermnada, sublatis Heraclidis. Gyges tyrannide occupata, Delphos donaria misit non pauca, ubi quae ex argento donata visuntur, eorum pleraque istius sunt. Et praeter argentum immensam vim auri dedicavit: posuitque cum alia, tum vero (quod praecipua mentione dignum est) pateras aureas, numero sex, pondo triginta talentorum, quae Corinthiorum thesauro collocata sunt. Licet is thesaurus (si vera loqui volumus) non Corinthi populi est, sed Cypseli Ectionis filij. Ita Gyges Barbarorum, quos ipsi novimus, primus, munera apud Delphos posuit, secundum Midam Gordij filium, Phrygia regem. Nam & Midas obtulit regiam sellam, in qua sedens iura solitus dicere erat, rem spectaculo dignam. Quod tribunal eodem quo Gyges obtulit loco, vocitatur à Delphi. Gygadas, eius videlicet qui obtulit cognomine. Is postquam imperio potitus est, arma intulit Mileto, & Smyrna, urbemque Colophonem ut cepit. Nec aliud ullum praclarum

rum facinus ab eo gestum est, cum duodequadrageinta annos regnauerit. Hunc nos, his dumtaxat de eo commemoratu, missum faciamus: Ardys eius filij facturi mentionem, qui post Gygem regnavit. Hic Prieneas expugnavit, Miletum oppugnavit: quo Sardinum tyrannidem obtinente, Cimmericj à Scythiis Nomadibus eiecli, è sedibus suis in Asiam transierunt, Sardinj; prater arcem ceperunt. Ardys cum undequinquaginta regnasset annos, successit Sadyattes, regnavit annis duodecim. Cadysatti successit Halyattes, qui cum Cyaxare Deiocis pronepote bellavit, & Medis: Cimmericosq; exegit ex Asia. Smyrnam etiam à Colophone conditam cepit, & Clazomenas inuasit: unde non quemadmodum optabat, discessit, uehementer euentu frustrato. Alia quoque opera, cum in imperio fuit, dignissima memoratu edidit, quae haec sunt: Bello quod gessit cum Milesijs, à patre traditum, hac ratione Miletum illuc transgressus obsidebat: Dum fruges in regione erant adulta, tunc exercitum immittebat, procedens in expeditionem ad cantum fistularum, fidiumq;: ac tibia tam muliebris, quam uirilis. Cum in agrum Milesium peruenerat, non aedificia, quae in agris erant, diruere, non incendere, non fores effringere: sed incolumes esse passim sinere: arboribus modò, fructibusq; regionis peruasatis, rursus se recipiebat. Nam Milesijs

Milesij mare obtinebant, ut opus non esset ha-
si illic considerare. Aedificia autem idcirco Ly-
dus non excidebat, ut & Milesij habentes un-
de procederent, humum sererent, colerentq;. Et
cum hoc illi fecissent, ipse cum exercitu ingres-
sus, haberet aliquid quod popularetur. Hac
faciens undecim oppugnauit annis, per quos
duo ingentia uulnera accepere Milesij: Vnum
in Limeneio (quod est ipsorum regionis) pugna
commissa: alterum in campo Meandri. Horum
undecim annorum sex adhuc apud Lydos re-
gnabat Sadyattes Ardyis filius, qui cum exerci-
tu terram Milesiam tunc inuaserat, & idem
bellum conflauerat. Quinq; reliquis eius filius
Halyattes, bellum quod a patre roceperat (ut
a me superius commemoratum est) intentius
administravit: in quo bello Milesios nulli ex
Ionijs subleuauerunt, prater Chios, qui soli fue-
re auxilio reddentes uicem, quod alias quando
Milesij Chijs bello, quod cum Erythraei gere-
bant, auxilia tulissent. Duodecimo autem anno
incensis ab exercitu segetibus, hoc rei fieri con-
tigit: Segetes ut erant incensa, ualido nigen-
te uento, celerrime peruaserunt Minervae tem-
plum cognomine Aßesia, quo incendio tem-
plum deflagrauit. Neque ullius momenti ea
in praesentiarum habita est: sed cum post exero-
citus reditum Sardis Halyattes decubuisset,
diuturniusq; agrotaret, Delphos misit ad deum
de sua

de sua ualetudine sciscitatum, siue alieno, siue
 suo pte consilio ad mittendum inductus. Nuntii
 tjs, cum Delphos peruenissent, se reddituram
 responsum Pythia negat prius, quam templum
 Minerue repararint, quod in terra Milesio-
 rum apud Afesum concremassent. Ita actum
 esse, ego apud Delphos accepi. Milesij hinc illa
 addunt: Periandrum Cypseli filium, cum audis-
 set oraculum Halyatti redditum, misisse nuntium
 ad Thrasybulum, tunc Milesiorum ty-
 rannum (cuius in primis erat familiaris) ad-
 monitum, ut aliquid prospiciendo sibi consule-
 ret in praesens. Et Milesij quidem ita gestum
 memorant. Halyattes autem, ubi hac ipsi nuntia-
 ta sunt, confestim caduceatores Miletum
 mittit ad ineundas cum Thrasybulo & Mi-
 lesijs pacationes tantisper, dum templum adifi-
 caretur. Dum caduceator Miletum uenit, Thra-
 sybulus (ut qui omnem serinonem plane per-
 senserat, noratq; quidnam Halyattes facere
 statuisset) huiusmodi rem machinatur. Quod
 frumenti in urbe erat, uel suum ipsius, uel pri-
 uatorum, id omne in forum congerit: praeci-
 pitq; Milesijs, ut cum ipse signum dedisset, cum
 illi potarent, & inter se comestationibus ute-
 rentur. Hec Thrasybulus ea gratia fecit, praeci-
 cepitq; ut caduceator Sardium cernens ingens
 sem frumenti acervum effusum, & homines
 oblectationibus uacantes, renuntiaret Halyatti

lyatti: quod & contigit. Nam ut illa conspexisset
caduceator, Thrasymbuloq; Lydi mandata expo-
posuit, reuersus est Sardis. Et ut ego audio, ob
nihil aliud inter eos pacificatum est. Sperans
enim Halyattes uehementem penuriam rei frum-
mentaria Miletis esse, & populum ad extre-
mum usq; malorum deuenisse, reuerso illinc ca-
duceatore, audiebat contraria, atque ipse fue-
rat opinatus. Post hæc inter eos ita conuentum
est, ut mutuo hospites essent, ac socij: proq; uno
duo delubra apud Assesum adificauit. Ha-
lyattes ipse ex morbo conualuit. Et quæ ad belo-
lum quidẽ Halyattis cum Milesijs atq; Thra-
sybulo pertinent, ita habuere. Periander au-
tem Cypseli filius fuit, is, qui Thrasymbulo in-
dicauit oraculum, Corinthi tyrannus, cui ma-
ximum miraculum fuisse oblatum populares
sui predicant, & hi Lesbijs assentiuntur: Ario-
nem Methymneum delphino insidentem ad
Tanaron fuisse euectum, qui erat citharædo-
rum sui seculi nulli secundus: quiq; primus ho-
minum, quos nouimus, & fecit, & nominauit,
& docuit Corinthi dithyræbum. Hunc Arionem
ferunt, cum permultum temporis triuisset
apud Periandrum, concupisse in Italiam Sici-
liamq; navigare: rursus parta ingenti pecunia,
uoluisse Corinthum reuerti. & cum profecturus
è Tarento esset, quia nullis magis, quam Co-
rinthijs fideret, nauigiũ uirorũ Corinthiorum
coud

conduxisse. Cum altum tenerent, istos Arionem insiliatos, ut eo deturbato, pecunia potirentur. Hoc illum intelligentem, oblata eis pecunia, mortem tantum fuisse deprecatum. Non persuadenti navitas iussisse, ut aut sibi manus inferret, ut sepulturam in terra nancisceretur aut ilico in mare desiliret: Arionem ad hanc difficultatem redactum, obsecrasse, ut quandoquidem ipsis ita placitum esset, cernerent se omni suo ornatu coopertum, stantemque super foros, audirent cantantem: & cum decantasset, sibi se manus illaturum atque istos permittentes (invaserat enim libido eos audiendi præstantissimum inter homines modulatorem) è puppe in mediam navem concessisse. Illum induto sibi omni ornatu, ac sumpta cithara stantem super foros, inchoasse carmen, quod dicitur Orthium: eoque decantato, sese ut erat ornatus in mare iccisse. Et hos quidem cursum tenuisse in Corinthum: illum vero aiunt à delphino exceptum, in Tanaron fuisse transuectum. Et cum è delphino descendisset, Corinthum eodem habitu perrexisse. Eò ubi pervenit, quicquid cõtingerat enarrasse: & Periandrum (quia nõ crederet) tenuisse hominem in custodia, ne quò prodiret: catenam curavisse ut nautas haberet. Eos accitos, ubi affuerunt, percontatum, si quid de Arione memorarèt: & referentibus, illum hospitem circa Italiam agere, fortunatumque Tarenti se reliquisse,

quisset, Arionem apparuisse eodem quo desiliisset habitu: istos terrefactos, nihil amplius habuisse, quod conuicti inficiarentur. Hac Corinthij ac Lesbij aiunt. Extatq; in Tanaro ingent Arionis ex arc donarium, super delphinum sedens. Porro Halyattes Lydus composito cum Milesijs bello, postea cum septem & quinquaginta regnasset annos, uita excessit: qui secundus ex hac domo, cum è morbo conualuisset, apud Delphos dedicauit grandem ex argento pateram: itemq; alteram ex ferro paruulam, compactilem, spectatione dignam, inter omnia quæ sunt Delphis donaria. Opus Glauci Chij, qui solus omnium compactionem ferri excogitauit. Defuncto Halyatti successit in regno Cræsus, annos natus quinq; & triginta, qui primus Græcorum Ephesijs bellum intulit. Vnde Ephesij ab eo obfessi, urbem Diana donauerunt, fune ex ade Diana ad murum alligato. Est autem inter ueterem urbem, quæ tunc obsidebatur, & templum, septem stadiorum interval- lum. His primis Cræsus arma intulit: deinde carptim singulis Ionum, Aëolorumq; alias in alios causas pratendens, ut in quosq; maximas reperire poterat, in quosdam etiam frigola cas- satus. Postea uero quàm Græcos in Asia sub- egit ad tributum pendendum, tunc constituit edificatis nauibus aggredi insulanos. Ad quas compingēdas cum omnia in expedito essent, di-

cunt alij Biantem Prienæum, alij Pittacum Mitylenæum, cum se Sardis contulisset, interrogatum a Cræso, num quid apud Graciã novi esset: respondisse, quòd illum à compingenda classe inhibuit: inquit enim, Insulani, rex, decem milia equorum coemerunt, habentes in animo adversus Sardis, atq; te, exire in expeditionem. Et Cræsum vera loquiritum, dixisse: Vtinam dent dij hanc insulanis mentem in filios Lydorum veniendi cum equis. Atque hinc excipientem dixisse: Videris mihi, rex, cupidè nota facturus, ut insulanos in continente adipiscaris equitantes, haud absurda spe. Verum quid aliud insulanos optare censes, quàm simul ac audierint constituisse te adversus se classem adificasse, ut uelli Lydos in mari intercipient: Sed; pro his Graci, quos tu in continente tibi adiecisti, ulciscantur? Hac ratione delectatum admodum Cræsum, atque inductum (est enim visus ille perquam scite dixisse, ab) adificanda classe desisteret, atque ita cum Ionibus, qui insulas incolerent, hospitium contraxisse. Interiecto tempore subactis ferme omnibus qui intra Halym colunt. Nam præter Cilices ac Lycios, ceteros omnes Cræsus in suam potestatem redegit, qui hi sunt: Lydi, Phryges, Mysij, Mariandini, Chalybes, Paphlagones, Thraces, Oetynique, & Bitlyni, Caræi, Iones, Dorei, Aeoles, Pamphyli. His subactis,

Etis, & potentia Lydorum per Cræsum au-
 cta, contulerunt se Sardis opibus florentes,
 tum ceteri omnes à Gracia sophista, qui ea
 tempestate erant, pro se quisque proficiscen-
 tes, tum uero Solon uir Atheniensis: qui cum
 leges iubentibus Atheniensibus tulisset, de-
 cem annos per causam contemplandi navi-
 gando erat peregrinatus, ut ne quam legum
 quas condiderat, abrogare cogeretur. Nam hoc
 Athenienses ipsi facere nequibant, maximo
 iureiurando adacti ad eas decem per annos
 seruandas, quas ipsis Solon condidisset. Harum
 itaque legum, ac contemplandi gratia Solon
 peregrè profectus, in Aegyptum ad Hamasim
 se contulit, & Sardis ad Cræsum. Eò cum per-
 uenit, hospitaliter in regiam à Cræso exceptus
 est, tertioq; aut quarto quàm uenerat die, iussu
 Cræsi ministri circunduxerunt hominem cir-
 ca thesauros: omniâque, quæ illic inerant ma-
 gna, atque beata, ostentarunt. Contemplatum
 eum cuncta, & ut sibi opportunum fuerat intui-
 tum, talibus percontatus est Cræsus: Hospes
 Atheniensis, quia multus ad nos rumor de te
 emanauit ob tuam sapientiam, tuamq; discursu-
 sationem, qui philosophando per multa uidendi
 gratia es peregrinatus, ideo mihi nunc cupido
 incessit sciscitandi te, ecquem uidisti omnium
 beatissimum. Speras uidelicet se inter homines
 beatissimū esse, ita sciscitabatur. Solō nihil ad
 modum

modū absentatus, sed ut res erat respondens: Ego
 vero, inquit, rex uidi beatissimū Tellum Athe-
 niensem. Quod dictum admiratus Cræsus, in-
 stat interrogare: Qua de re, Tellum indicas esse
 beatissimum? Quod, inquit Tello in repub. be-
 nē instituta filij erant honesti & boni, eorumq;
 singulis liberi, hiq; omnes superstites: & cum
 hac uita, quantum in nobis situm est, bene tra-
 duxisset, obitus splendidissimus obtigit. Siqui-
 dem pralio quod Athenienses cum finitimis
 gesserent apud Eleusinam, hic cum auxilio uen-
 isset, hostemq; in fugam uertisset, pulcherri-
 mam oppetijt mortem. Quem Athenienses quo
 loco occubuerat, in eo loco publicè humanerūt,
 magnificeq; honorarunt. Multa de Tello ac
 beata Solone referente, excitatus Cræsus, in-
 terrogat, Quēnam secundum ab illo uidisset,
 putans haud dubiè secundas se partes esse la-
 turum: Cleobin, inquit ille, & Bitonem: quip-
 pe his & genus Arginum erat, & uictus sup-
 peditabat: ad hæc corpori robur, tantum, ut
 & in certaminibus ambo pariter uictores ex-
 siterint, & de his ista memorentur. Cum dies
 festus Iunonis apud Argiuos esset, oporteretq;
 omnino matrem horū ad templum ferri bobus
 iunctis, hiq; boues ex agro eis ad horam præsto
 non essent: tunc iuuenes exclusi tempore, iugum
 subeuntes plaustrum pertraxerunt quo mater
 uehebatur, & quinque ac quadraginta per sta-
 dia

dia trahentes, ad tēplum peruenerunt. Quibus, cum hac fecisset, & ab omni cætu cōspecti fuissent, optimus obtigit uita exitus: per qua deus iudicauit, sati⁹ homini esse mori quàm uiuere. Nam cum circumstantes Argij laudibus tollerent, uiri quidē consilium filiorum, fœmina uerò eorū matrē, quod talibus filijs prädita esset: mater gaudio perfusa cum liberorum factō, tū fama, ante simulacrum stans precata est eam, ut Cleobi et Bitoni filijs suis daret id, quod optimum esset homini contingere. Post hanc precationem, ubi sacrificarunt, epulatiq; sunt, quiescentes in ipso delubro, non sunt amplius excitati, sed hoc uita exitu perfuncti. Quorum effigies, tanquam uirorum, qui optimi extitissent, Argij factas, apud Delphos collocarunt. Et huius quidem Solon secundas beatitudinis partes tribuebat. Cræsus autem conturbatus, inquit: Hospes Atheniensis, ad cōne tibi pro nulla consemnitur nostra felicitas, ut ne priuatis quidem uiris nos equiparādos ducas? Cui ille: Me Cræse gnarum, omne numen inuidum esse & turbulentum de rebus humanis, interrogas. In diuturno enim tempore multa uidentur qua nemo uelit uidere: & tolerantur multa, qua nolit quispiam tolerare. Proponamus enim homini terminum uita ad septuaginta annos, qui anni constant ex uiginti quinque millibus ac ducentis diebus, mēse intercalari non posito. Quod si

velis reliquum annorum ob hunc mensem pro-
 lixius fieri, ut hora ad id quod deest accedentes
 congruant, menses quidem intercalares supra
 annos septuaginta fient trigintaquinque, dies
 autem ex his mensibus mille quingenti. Horum
 dierum omnium, qui sunt ad septuaginta an-
 nos, numero viginti sex millia, ducenti quin-
 quaginta, nullus prorsus qualem alius rem af-
 fert. Ita igitur Cræse omnino calamitosus est
 homo. Verum tu mihi uideris & diuitijs valde
 pollere, & permultorum hominum esse rex: sed
 quò me interrogasti nondum te appello, prius
 quàm bene vita defunctum te audiero. Neque
 enim beatior est, qui magnis opibus preditus
 est, eo qui diurnum uictum habet: nisi eidem
 omnibus bonis predito, fortuna conceperit, be-
 ne vita fungi. Etenim complures homines
 sunt perquam locupletes, minime tamen bea-
 ti: complures item mediocria habentes patrimo-
 nia, fortunati. Quorum uero qui diuitijs affluat,
 sed non beatus est, duabus tantummodo rebus
 antecellit fortunatum: at hic illum pluribus.
 Ille ad cupiditates implendas, & ad grandem
 qua incidat offensam superandam validior est:
 hic etsi illo inferior est in his duobus, qua bene
 illi à fortuna denegantur, tamen excellit, quòd
 illorum inexpertus est, quòd prospera frui-
 tur ualetudine: quòd malorum expertus, quòd
 bonorum liberorum parens, quòd formosus est.

Qui

Qui si præter hac diem quoque suum rectè obierit, non est (quem quæris) dignus qui uocetur beatus: prius tamen quam ad obitum peruenierit, nequaquam beatus appellandus, sed fortunatus: quæ omnia consequi quamdiu sis homo, impossibile est. Sicut nec una regio cuncta sibi ipsi suppeditat: sed aliud habens, alio indiget: quæ tamen habet plurima, ea est optima. Quem admodum & hominis corpus unum aliquid non est consummatum, quia aliud habet, alio uacat. Quisquis autem horum plurima perpetuò habuerit, dehinc placido animo à uita excesserit, hic apud me nomine hoc ueluti rex donari meretur. Omnis rei oportet inspicere exitum, quod sit euasura: quoniam multos deus, quibus fortunas suppeditauerat, radicitus euerit. Hæc Solon neque absente Cræso, neque ullius cum momento facièdo locutus dimittitur. Saneque est uisus esse indoctus, qui bonis presentibus prætermissis, iuberet omnium rerum inspicere exitum. Post abitum Solonis ingens deorum indignatio (ut conijcere licet) Cræsum excepit, quod se ipsum omnium hominum beatissimum arbitrabatur. Cui statim quiescētis somnium oblatum est, ueritatem indicans malorum, quæ circa filium erant euentura. Erant autem Cræso liberi duæ: quorum alter qui mutus, inutilis erat: alter inter æquales omni iure lōge primus, nomine Atys. Hæc itaque Atys Cræso significat somnium, fore

ut ferrea cuspis traieclū interimeret. Experres-
 ctus, & securē uersans, somnio territus, ducit
 filio uxore, solito præsse copijs Lydorum: post-
 hac ad tale munus nequaquam dimittit. Iacu-
 la, & hastas, omniaq; huiuscemodi, quibus ho-
 mines in bello utuntur, è porticibus amonens,
 in thalamos infert, ne quid suspensum in filiū
 decidoret. Cū autem nuptias filij in manibus
 haberet, aduenit Sardis quidā calamitate per-
 ditus, manibusq; non puris, natione Phryx, re-
 gio ex genere. Hunc, cū ad ades Cræsi ueniss-
 set, ex rituq; domestico, ut sibi expiari liceret,
 orasset, Cræsus expiauit. Modus expiandi pro-
 pmodum is est apud Lydos, qui apud Græcos.
 Vbi legitima peregit, Cræsus percontatus est,
 unde ille, quisnā foret, inquit: Homo quis tu?
 & unde è Phrygia profectus, domesticus mihi
 factus es? & quem uirum, aut quam feminam
 interemiisti? Ad quem ille respondit: Gordij
 Mida prognati sum filius, nomine Adrastus:
 quia fratrem meum ipsius imprudens interemi,
 adsum eiecltus à patre, & omnibus rebus exus-
 tus. Cræsus inuicē ad eum his uerbis inquit: Ex
 uiris nobis amicus oriundus es, & ad amicos
 uenisti, hic in nostris adibus tu manens, nullius
 rei indigebis. Istam porro calamitatem quā
 sanissime ferendo, plurimum lucrifacies. Atque
 ille quidem apud Cræsum domiciliū habuit.
 Verum per hoc idem tempus apud Olympum
 Mysia.

Mysia, aper eximia magnitudinis extitit, qui ex hoc monte progressus, Mysorum opera peruaslabat: quemq; saepenumero Mysij aggressi, nihil admodum mali ei fecerant, sed ab eo acceperant. Ad extremū missis ad Cræsum nuntijs, ita dixerunt: Apparuit rex apud nos maxima res: aper, qui agrestia corrūpit opera, quem studiosissimè captantes, interimere tamen non ualuimus. Nunc itaq; te obsecramus, ut nobiscū filium tuum, ac delectos iuuenes, canesq; mitas, quò belluam è regione tollamas. Hæc illis precantibus, Cræsus somnia memoria repetens ita respondit: Filij quidem mei nolite amplius facere mentionem: neq; enim eum uobis dimitterem: nam est nouus maritus, et nuptialia sunt ei cordi. Lydorum tamē delectos & uenatores omnes cum canibus unā mittam, mandaboq; euntibus, ut promptissimè nobiscū belluam de regione summoueant. Hæc Cræsus respondit. Cuius uerbis cum cōtenti non essent Mysij, interuenit Cræsi filius, auditusq; quæ Mysij precarentur, & Cræso negante cum illis missurum se filium, hæc inquit ad eum adolescens: Pater, quæ nobis antehac aliquando honestissima ac magnificentissima erant, uel in bella, uel in uenationes eundo specimen sui dare, horū utroq; nunc exclusum me tenet, nulla in me animaduersa neq; ignauia neque socordia? quibuscum me oculus conspici oportet eundē in forum, atq;

illinc redunntem, qualis ciuibus, qualis uxori
 recēs nupta uidebor? cui illa uiro uidebitur nu
 pta? Proinde me tu aut finas uenatum ire, aut
 oratione persuadeas, potiora ista eſſe, qua facis.
 Cui reſpondens Cræſus, Fili, inquit, neque quòd
 ignaniam, neq; quòd aliud quippiam in incun-
 dum mihi animaduenterim in te, hac facio: ſed
 uſum quod in ſomnis mihi oblatū eſt, dixit te
 breuis aut futurū, quippe ſerrea periturum cu-
 ſpide. Cuius niſi gratia & has maturauit nu-
 ptias, nec ad ea qua ſuſcipiuntur, dimitto, obo-
 ſeruans ſi quo pacto queam te, dum uiuo, à cla-
 de ſubtrahere. Filius enim unicuſ es. Nanq; al-
 terum auditu captum, pro nullo mihi exiſtimo.
 Ad quem uiciſſim adoleſcens, Pater, inquit,
 tibi equidē ignoſco agenti circa me cuſtodiam,
 qui talem uideris uſionem: uerū tu illam non
 probe percepis: quam quoniam te latet, a quō
 me tibi interpretari. At tibi ſomnum oſten-
 diſſe, me ſerrea periturum cuſpide. At uerò
 quanam manus ſunt, qua'ne cuſpis ſerrea,
 quam tu pertimeſcas? Nā ſi dente dixiſſet, aut
 aliquo huius ſimili periturum me, deberes fan-
 cere, qua facis: nunc autem dixit, cuſpide. Qua
 re cū non ſit nobis pugna cum uiro, ire me ſi-
 nas. Et Cræſus, Euincis me, inquit, fili ſola lo-
 quens de ſomno intelligendo. Quapropter ut
 abs te uictus, tibi indulgeo, ueniamq; do eundē
 ad uenationē. Hac locutus Cræſus, Adraſtum

Phrygem accersit, eiq; ubi adfuit, talia inquit, Ego te Adraſte calamitate praditum (non ingrato tibi hac exprobro) explaui, & receptum domi habeo, omnē ſuppeditās ſumptum. Nunc ergo de me, qui prior de te bene meritus ſum, debes inuicem bene mereri. Cuſtodem te opus eſt eſſe filij mei uenatum proficiſcentis, ne qui inter uiam occulti graſſatores in ueſtram perniciem prodeant. Ad hac, tua intereſt eo te uadere, unde ſplendor ex operibus exitit, quod tibi paternū eſt, et praterēa quia robur adeſt. Cui Adraſtus, Ego, inquit, rex in iſtud certamen alioqui non pergerem: quem tali calamitate affectum, nefas eſt ad aequales ſe conferre fortunatos: aut uelle inter eos adeſſe, à qua re & frequenter meipſum cōtinui. Nunc quoniam tibi hoc in animo eſt, cui gratificari debeo, & gratiam referre pro beneficijs, iſtud exequi paratus ſum: filiumq; tuum, quem me cuſtodire iubes, expecta incolumem rediturum cuſtodis cauſa. Poſteaquam his uerbis Adraſtus Cræſoreſpondit, & mox re apparata, uiris delectis, iuuenibuſq;, & canibus diſceditur. Qui ubi ad montem Olympū peruenere, beluam indagant, inuentā circumſuſi iaculis inceſſunt. Ibi hoſpes iſtius, qui à cade fuerat expiatus, & uocabatur Adraſtus, uibrato in aprum iaculo, non illum, ſed frustrato iclu filium Cræſi adeptus eſt. Iſte cuſpide iclus, nocem ſomni impleuit. Quod fa-
clum.

Elum quidam ad Cræso nuntiandum cucurrit,
 perueniensq; Sardis, pugnam illi, & filij necem
 indicauit. Cræsus morte quidem filij perturba-
 tus, nonnihil tamen agrius ferebat, quod is eum
 necauerat, quem expiaſſet à cade. Et cum per-
 graniter cladē suam lamentaretur, Iouem ex-
 piatorem inuocare, testificans quæ ab hospite
 paſſus eſſet. Inuocare etiam hospitalem, & fa-
 miliarem hunc eundē nominans Deum. Hospis-
 talem quidem uocans, quod in domum excep-
 ſet hospitem, percusso-rem filij sui ignarus se pa-
 ſcere: Familiarem uerò, quod quē pro illius cu-
 ſtode miſiſſet, eum cōpererit hoſtiliſſimum. Se-
 cū- dum hæc, Lydi affuerunt, qui mortuum aſſe-
 rebāt, poſt ipſum interſector ſequebatur. Stans
 autem hic ante cadauer, ſeſe Cræſo tradebat,
 manus protendens, iubensq; ut ſe ſuper cadauer
 maclaret, reſciendo tum priorem calamitatē
 ſuam, tum quoniam ſuum etiam expiatorem in-
 teremiſſet, ſibi uiuēdum amplius non eſſe. Hac
 Cræſus audiēs, etſi in tanto domeſtico luctu po-
 ſitus, tamē Adraſtum miſeratus eſt, ad eumq;
 inquit: Habeo abs te hospes omnem ſatisfactio-
 nem, quoniam teipſum morte condemnas. Neq;
 uerò tu huius mihi cladis autor es, niſi quate-
 nus id feciſti imprudens: ſed deorum quiſpiam,
 qui iam mihi uentura ſignificauit. Et Cræſus
 filium pro ſua dignitate ſepeliuit. Adraſtus
 autem Gordij filius, Mida nepos, iſ, qui tum
 fratri,

fratris, tum expiatoris interfector extiterat, ubi
silentium fuit ad sepulcrū, ignoscentibus ei ho-
minibus, ob quæ ipse gravissime afflictabatur,
se se super bustum transfodit: Cræsus filio orba-
tus, ingenti in luctu duos annos egit. Quem lu-
ctum postea finivit, Astyagis Cyaxaris filij do-
minatione à Cyro Cambysis filio sublata, ex-
rebus Persarum augescentibus: atque in solici-
tudinem venit, si qua ratione posset potentiam
Persicam prius, quàm magna efficeretur, occu-
pare. Sub hanc statim cogitationem tentare
statuit naticinia, quæq; apud Græcos, quæq; in
Africa essent, alijs aliò dimissis, quibusdam
Delphos, quibusdam Dodonam, nonnullis ad
Amphiaræum ac Trophonium. Sunt qui ierunt
ad Branchidas ora Milesia. Atque hac sunt
Græca, ad quæ consulenda Cræsus misit, oracu-
la. In Africa uerò ad Ammonem alios respon-
sa petituros dimisit. Omnes autem, exploratum
oracula quid sentirent: ut si consentanea in ue-
ro deprehenderentur, secundo loco de suis ten-
tatum mitteret, nunquid in Persas expeditio-
nem moliretur. Mittens itaq; ad oracula ten-
tanda Lydos, hac dedit mandata, ut quæ die
proficiscerentur ex Sardibus, ab ea reliquum
tempus supputantes, quotidie oraculis uteren-
tur, sciscitantes, quidnam faceret Lydorum rex
Cræsus, Halyattis filius. Et quod singula ora-
cula respondiissent, id omne conscriptum ad se
referr

referrent. Quid cetera responderint oracula, à nemine commemoratur. At apud Delphos simul atq; ingressi sunt Lydi domum, consulturi deum, & sciscitaturi quod sibi esset iniunctum, Pythia hexametro tenore hac inquit:

Noni ego quis numerus sabuli mēsurāq; pōti:
Nutum percipio, fantis nihil audio uocem.
Venit ad hos sensus mīdor testudinis acris,
Quā simul agnina coquitur cū carne lebetes,
Qui superest stratus, stratum cui desuper est
as. Vel,

Noni ego arenarū numerum spatiumq; pro-
fundi. Vel,

Noni ego arenai numerum modios & a-
quai. Vel,

Aequoris est spatium, numerus mihi notus
arena.

His oraculis quæ Pythia reddidit cōscriptū, Ly-
di digressi Sardis rediēre. Cumq; alij quos cir-
cum miserat Cræsus affuissent, tūc singula ape-
riens, quod scriptum esset inspexit: quorum qui-
dem nullum probauit. Vbi autem illud Del-
phicum audiuit, protinus adorauit, atq; admi-
sit, existimans solam esse apud Delphos uaticini-
nationem: quippe quæ compcrerat quod ipse se-
cisset. Etenim postea quā ad petenda oracula
nuntios dimiserat, obseruato ex omnibus die-
bus præcipuo, tale quiddā est machinatus, com-
mentando ea, quæ ad reprehendendum, & ad
differendū

disserendum ardua forent. Testudinem pariter
& agnū concisos in aheno coxit, operculo abe-
neo imposito. Atq; ita è Delphis Cræso respon-
sum est. Ex Amphiarai naticinio quidnam
responsum sit Lydi, cū in sacro illo ritè sacri-
ficassent, non queo dicere: nam de eo nul fertur
aliud, quàm quòd & hoc Cræsus uerax esse na-
ticiniū existimauit. Post hæc ingentibus hostijs
deum, qui est apud Delphas, exorādum statuit.
Immolauit enim pecora, quæ fas est immolari,
numero tria millia. Fulcra & aurea argenteaq;
ad hoc phialas aureas, & amictus purpureos,
ac tunicas ingenti pyra extructa concremauit,
sperans aliquanto magis his rebus propitiari
deum. Iussu etiam Lydi omnibus, ut sua ipso-
rum, quicquid tale haberet quisq; immolaret.
Quo ex sacrificio cū immensa uis auri defluxis-
set, ex ea dimidiatos lateres deformauit, lōgio-
res (ut inscripsit) sex palmarū, breuiores triū,
græsitudine palmarum, numero centum decē &
septem: quorum quatuor erant auri excocti, sin-
guli pondo duorum & dimidiū talenti: ceteri
uero albidī, pōdo binūm talentorū. Fecit leonē
quoq; effigiem ex auro excoctio decem talentorū
pondo, qui leo dum templum Delphicum
deflagrauit, a semilateribus decidit (super illos
tum erat collocatus) & nunc in Corinthiorū
thesauro repositus est, pondo sex talentorū atq;
dimidiū, reliquis tribus talentis ac dimidiō. Hæc
Cræsus

Cræsus ubi perfecit, Delphos misit. Cumq; in hac alia, duas grandi forma pateras, aureā argenteamq;: quarum aurea intrātibz templum ad dexteram posita erat, argētea ad sinistram. Quæ & ipsa cum templum incēsum est, amota fuerunt, aureaq; in Clazomeniorū thesauro posita, pondo talētorum octo et dimidi, præterea minarum duodecim: argentea ad suggrundam anguli templi, sexcentarum amphorarum capax: in quā miscebatur uinū à Delphis Theophrasia festo. Opus, ut Delphi aiunt, Theodori Sami, ut & ego arbitror. Non enim mihi uidetur opus temere factum. Misit præterea dolia argētea quatuor, quæ in Corinthiorū thesauro stāt. Donauit item aquiminaria duo, aureum, argenteumq;. Quorum in aureo superscriptum est, donarium esse Lacedamoniorum: non rectè superscriptum, quoniam & hoc Cræsi est. Sed quidam Delphorum gratificari Lacedamonis uolens, inscripsit: cuius nomen ego cognitū habens, non tamē promam. Verū puer, per cuius manus fuit aqua, Lacedamoniorum est, sed eorum neutrū aquiminare. Alia quoq; cum his permulta Cræsus dona misit non insignia. Itē fusilia ex argento orbiculata: necnon mulieris simulacrum tricubitale, quod Delphi narrant esse effigiem piſtricis Cræsi. Super hoc donauit uxoris suæ monilia à collo pendentia, ac Zonas, quæ Delphos Cræsus transmisit. Anphiarao
insuper

insuper, cuius & uirtutem audisset, et cladem, donauit clypeum ex auro totum, totamq; ex auro solido cuspidem, & xystum cum suis iaculis aureum: quæ ambo ad meam usque memoriam apud Thebas reposita fuerunt in Ismenij Apollinis templo. Hac dona Lydis, qui portaturi ad oracula erant, Cræsus iniunxit, ut interrogarent, nūquid aduersus Persas Cræsus sumeret expeditionem, & num aliquorū hominum auxilia ascisceret. Lydi ubi eò, quò dimittebantur peruenerunt, donarijs oblati, oracula consultarunt, inquires: Cræsus Lydorum, aliarumq; nationum rex, ista in hominibus sola esse uaticinia sentiēs, idcirco qualia debita sunt dona dat: uosq; percontatur, nunquid aduersus Persas profiscatur in expeditionem, & num quem socialem asciscat exercitum. Atque hi quidem hac interrogauerunt. Oraculorum autem in idem concurrebant sententia, pradicentes Cræso, fore ut si arma Persis inferret, magnum imperium euerteret. Consulebant tamen, ut potentissimos quosq; Græcorum ad comparandos sibi socios exquireret. His responsis rellatis, atq; auditis, Cræsus ita elatus animo est, ut omnino cōciperet spem se euersurum esse imperium Cyri: ac rursus mitteret Delphos ad Pythiam dona in singulos uiros, quos illic multos esse audiebat, binos auri stateres. Ob quæ munera Delphi nicissim Cræso Lydisq; donarunt.

primas in consulendo oraculo partes, primumq; in sedendo locum, atque immunitatem, & ius perpetuum cuiq; uolenti adscribi in numero Delphorum. Donis Cræsus profectus Delphos, tertio uaticinium poposcit, quod uidelicet illud uerax sibi esse comperisset. Poposcit autem, nunquid diuturnum foret imperium sibi. Cui Pythia in hac uerba respondit:

Regis apud Medos mulo iam fide potito,
Tunc ad scruposum fugere Herum stre-
nue Lyde,

Nec perflare, nec ignauum te esse pudendum.
His ex uersibus, cum allati essent, multo magis quam ex ceteris uoluptatem Cræsus accepit, sperans fore ut nunquam apud Medos mulus pro uiro regnaret: & proinde nec ipse nec posterius sui principatu abrogarentur. Post hac putauit sibi curandū, ut potentissimos Græcorum sibi conciliaret. Idq; uestigando, comperit Laacedæmonios atque Athenienses eos esse, quod alteri in Dorico genere, alteri in Ionico antecellerent. Nam de his ita antea indicabatur, cum ab initio altera gens foret Pelasgica, altera Hellenica, hac est Græca: quarum hac nunquam solum mutauit, illa assidue multumq; est peruagata. Etenim sub Deucalione rege oram Phthiotidem incoluit, sub Doro Hellenis filio tractum qui ad Oßam & Olympi iacet, nomine Istiaotim, unde à Cadmaie eiecla, coluit in
Pinda

Pindo locum quem uocant Macednum. Rursus in Dryopidem commigravit, atq; ita in Peloponnesum uenit, Doricaque cognominata est. Qua lingua Pelasgi sint usi, affirmare non possum, sed coniectura signorū licet dicere eandem, qua nunc Pelasgi utuntur, qui supra Tyrrhenos urbem Crestonem incolunt, quodam tempore finitimi eorum qui nunc Dores uocantur, tunc incolētes regionē, quæ nunc Thesſalia nominatur, & Pliciam, & Scylacen, cum Pelasgi habitarent ad Helleſpontum, qui contermini Athenienſium erant: aliaq; omnia Pelasgica oppida nomen immutarunt. Quibus signis coniectantes oportet dicere, Pelasgos barbaral lingua fuisse: & si tota gens Pelasgica talis erat, gentem Atticam utpote Pelasgicam, cum in Hellenes, id est Græcos traſiit, linguā simul istorum perdidiciſſe. Etenim neq; Crestoniatarum loquela cum ullo circa populorum conſentit, & Placianorum ne ſecum quidem ipſa. Per quod declarant, quam lingua figurā obtinebat, cū in hac loca tranſierunt, eandē ſe nunc cōſeruare. At natio Hellenica, id est Græca, ex quo exiſtit, eadem lingua ſemper eſt uſa, ut mihi uidetur: ideo imbecillis, quod ex Pelasgica fuit abciſa, & exiguo initio proſecta, mox in multas gentes augeſcens, tum aliarū, tum præcipuè barbararum frequentia ſe ad illam conſerente. Quæ cauſa mihi uidetur fuiſſe, cur gens Pelas-

gica,

gica, quod Græca esset, nequaquā magnos profectus fecerit. Ex his igitur gentibus, Atticam Cræsus audiebat obtineri, oppressamq; esse à Pisistrato, Hippocratis filio. Hic enim ea tempestate tyrannus Athenis erat. Cuius patri, cum priuatus spectaret olympia, ingens contigit portentum. Nam cum hostiā immolasset, athena (ut imposita erant) plena & carne & aqua, absq; igne efferbuerunt, ita ut aqua redundaret. Quod portentum conspiciens Chilon Lacedæmonius, qui forte aderat, suasisit ei primū, ne uxorem fecundā duceret domum: secundo loco, si uxorem haberet, eūceret: & si quidem ex illa filium sustulisset, abdicaret. Huius consilio non persuasus Hippocrates, hunc postea Pisistratum filium sustulit, qui in seditione littoralium, quibus præerat Megacles Alcmaonis filius, & campestrium, quibus præerat Lycurgus Aristolaidi filius, tertiam seditionem excitauit, tyrannidem affectans, contractisq; seditiosis per causam tutandi mōtans, huiuscemodi rem machinatur: seipsum ac par mularum cum uulnerasset, agitauit illas in forum tanquam elapsus ex hostibus, quem rus proficiscētem illi prorsus interimere uoluissent. Orare populū, ut aliquid custodia circa se habere permetteret, cū prius specimē sui in expeditione declarauerit, qua cōtra Megareas præfuerat, capta Nisæa, alijsq; præclaris operibus editis. Populus Atheniensis
ita

ita deceptus, dedit ei quosdam è ciuibus delectos pro satellitibus, non qui hastas, sed clauas ferrent, Pisistratum sectantes. Cum quibus ille impetu facto arcem occupauit, & inde Atheniensium imperio potitus est: nullas neq; dignitates, qua erant, perturbans, neq; consuetudines transferens, sed constitutis adhærescens, urbem bene atq; commodè exornauit. Eum tandem non multo pòst tempore milites Megacles, & Lycurgi, qui idem senserant, eiecerunt. Hunc in modum Pisistratus primùm Athenas, tyrannidemq; nondum ualde stabilitam, amisit: cuius eieectores rursus inter se seditiones redintegrauerunt: in qua seditione Megacles satagens, Pisistratum misso caduceatore inuitat; nūquid uelit filiam capere uxorem. Accipiente conditio nem Pisistrato, inuitur consilium de illo restituendo, res (ut ego interpretor) longè stultissima. Quoniam inde à priscis temporibus responsum erat, Gracam gentem dexteriorem esse, quàm barbaram, & magis ab ineptiis abhorrentem: etsi Athenienses inter Gracos feruntur sapientia principes, ex quibus fuerunt isti, qui talia sunt machinati. Erat in tribu Paanica mulier nomine Phrya, tribus digitis minus statura quatuor cubitorum, alioqui formosa. Hanc mulierem omni armatura cum instruxissent, in currumq; sustulissent, cōpositam in eum habitum, quo uenustissima uidenda esset, in urbem agunt, præmissis

pramissis praconibus emissarijs, qui cū in urbē
 uenirent, hac mādāta exequerentur, ut dicerēt:
 Athenienses, bona mente excipite Pisistratum,
 quem Minerva ipsa praecipuo inter homines ho-
 nore prosecuta, in suam reducit arcem. Et hi
 quidem passim uadentes talia predicabant, sta-
 timq; rumor emanauit in tribus, Mineruam re-
 ducere Pisistratum. Qui in urbe erant, creden-
 tes mulierem ipsam deam, foemina supplicau-
 runt pariter & Pisistratum acceperunt. Hunc
 in modum, quē dicimus, recuperata tyrannide,
 Pisistratus, ex pactione quam inierat cum Me-
 gacle, illius filiam duxit uxorem. Verū cū
 & filij essent ei adolescentes, & qui oriundi fo-
 rent ex Alcmaone, dicerentur obnoxij esse cri-
 mini piaculari, nolens ex nouo coniugio liberos
 tollere, haud legitimē coibat cum uxore. Quam
 rem cū inter illicita occultasset, postea ad ma-
 trem retulit, enuntiaret id, necne. Mater uiro
 indicauit. Id iste iniquo animo ferens, se à Pisi-
 strato contumelia affici (ut erat iratus) milites
 homini insensos reddidit. Quae sicri Pisistratus
 contra se animaduertēs, regione prorsus absces-
 sit, et ubi Eretriam peruenit, unā cum filijs de-
 liberat. Et cū sententia Hippia praualuisset
 de tyrannide rursus recuperanda, aliquot ciui-
 sates excitauerunt, quae ipsis nonnihil beneuolae
 erant. Et cum aliae complures pecunia multum
 contulerunt, tum uerò Thebani plurimum. Post
 haec

hæc non ita multo interiecto tempore, omnia ad
reditum eis in expedito fuerunt. Nam & ex
Peloponneso Argivi aderant, mercede conducti,
& Naxius quidam nomine Lygdamus, qui ul-
tro adæniens, plurimum studij exhibuit, allatis
& pecunijs & copijs. Profecti ex Eretria, an-
no undecimo uertente redierunt, & primum in
Attica Marathonem occupauerunt. Ad quos
interea ibi castra habentes, cum seditiosi ex urbe
se conferebant, tum alij ex tribubus consue-
bant, quibus erat tyrannis quàm libertas in-
candior, atq; ita congregabantur. Dum Pisi-
stratus pecuniam cogit, & Marathonem tenet,
Athenienses qui intra urbem degebant, rem
nullius momēti fecerunt. Ac ubi acceperūt eum
ex Marathone urbem uersus mouere, ita do-
mum ad se defendendos obuiam tendunt. Et
dum isti cum omnibus copijs infesti in illos, &
illi circa Pisislatrum è Marathone digressi con-
tra urbem irent, & in eundem locum conuenis-
sent, perrexerūt ad Mineruæ Pallenis fanum,
alterinsecusq; arma posuerunt. Hic diuina ponia
pa fungens Amphilytus Acarnam, uir ariolus,
Pisistratum cui assistebat adiit, atq; hæc hexa-
metro carmine uaticinatus est iniquens:

Est nummus proiectus, item sunt retia tenta,
Nocte meant thynni claro sub sidere luna.

Hoc ille oraculum diuino afflatus spiritu reddi-
dit. Quod oraculū Pisistratus coniectans, & se

accipere affirmās, in Athenienses urbe egressos copias ducit. At illi tunc ad prandium se conuerterant, & secundū prandium partim ad talos, partim ad somnum. In hos impetu dato hi qui cū Pisistrato erant, in fugam uertunt. Quibus fugientibus solertissimū cōsiliū Pisistratus excogitauit, ut Athenienses nec amplius caperentur, & tamē dissiparentur. Pueros iussos cōscendere equos pramittit, qui assequēdo fugientes mandata Pisistrati dicerent, iuberentq; eos bono animo esse, & ad sua quēq; abire. Ita audientibus dicto Atheniēsis, Pisistratus tertio potitus Athenis, tyrannidem stabilivit tum auxiliariorū copijs, tum pecuniarū prouētibus, partim indidē, partim à flumine Strymone cōparatis. Filios quoq; eorum Atheniensium qui perstiterant, nec uestigio fugam fecerant, pro obsidibus sumptos in Naxum transtulit. Hanc enim insulā bello subegerat, Lygdamoq; permiserat, cū ante hac etiā Delum insulā ex oraculis expiasset. Expiauit autem sic: Quatenus prospectus à tēplo ferebatur, eatenus ex omni loco mortuos effodit. In aliū eiusdem insula locum transtulit. Igitur Pisistratus tyrannide potitus est Atheniensium, alijs in praelio casis, alijs unā cū Alemaoninis domo profugis. Hunc ita Atheniensibus imperantē ea tempestate Cræsus audiebat. Lacedamonios quoque magnis è cladibus ereptos, & iam Tegeatibus bello superiores

periores esse. Quippe sub Leonte & Hegeſicle in Sparta regnantibus, cū cetera bella proſpere geſſiſſent, in Tegeati tamen ſuccubuerūt. Nā iam inde ante iſtos ferè ex omnibus Gracis peſſime morati fuerant, tam circa ſe, quàm circa hoſpites, nullo conſuetudinis, cōverſationisq; cōmercio, quæ inſtituta in melius mutauere, Lycurgo inter Spartiatas probato uiro, Delphos ad oraculū proſecto. Cui ſtatim atriū ingreſſo Pythia hac inquit:

Ad mea ueniſti prapingua tēpla Lycurge,
Grate Ioui, et cūctis qui tēcla tuētur olympi,
Ambigo uaticiner ſis utrum uirne deſ ne:
Sed multo magis eſſe deſ te ſpero Lycurge.
Nonnulli prater hac aiunt Pythiā ei diſſeruiſſe inſtituta, quæ nunc à Spartiatis ſeruantur. Ipſi tamen Lacedamonij uolunt Lycurgū, cum eſſet tutor & idē patrus Leoboti Spartiatarū regis, è Creta hac attuliſſe. Siquidē cum primum tutor factus eſt, omnia iura immutauit: deditq; operam, ne quis ea prateriret. Deinde quæ ad bellū pertinerent, iuſiurandū, cōuentus, comeſſationes, ſuper hac inſtituit tribunos plebis, ephoros, ac ſenatores. Ita illi ad rectum uita genus translati ſunt à Lycurgo: quē uita defunctum, delubro adificato egregiè colunt. Ex quo cū bonitate ſoli, tum nō exigua hominū copia diſcurrunt ſtatim, ac benigne rem geſſerunt. Nec amplius contenti otio frui, cum ſe Arcadibus

c s praſtan

præstantiores esse arbitrarentur, de omni illorum terra occupanda oraculum Delphicum consuluerunt. Quibus Pythia respondit:

Me petis Arcadiam, multis petis, haud tibi tradam.

*Multi apud Arcadiam nescētes glāde uiri sunt,
Qui te reijcient, tibi ego haud inuidero quicquam,*

*Saltandā Tegeam planta plaudēte daturus,
Utq; queas campum metiri fune fera cem.*

Hac responsa ubi accepere Lacedamonij, à cæteris Arcadibus abstinētes, bellum intulere Tegeatibus ferentes secum compedes, uidelicet captioso freti oraculo, tanquam essent ipsi redacturi Tegeatas in captiuitatē. Verum congressi praelio ac fugati, quicumque eorum nini sunt capti, eisdem quas ipsi attulerunt compedibus indutis, captum Tegeatem metiti fune coluerunt. Compedes quibus uincti fuerant, ad nostram usque memoriam incolumes fuere circa templum Minervæ Alea, apud Tegeam suspensa. Atque superiore quidem bello Lacedamonij aduersus Tegeatas assidue, semper male pugnauerant: Cræsi tamen atate, & Anaxandride Aristonisq; regum suorum, longè superiores contra eosdem extiterunt, hunc in modum tales effecti: Cum semper in bello à Tegeatibus repellerentur, missis Delphos consultoribus, oraculum sunt sciscitati, quēnam

decorum

deorum placaret, ut Tegeatum uictores existerent. His Pythia respondit, id fore, si ossa Orestis, filij Agamemnonis referrent. Cuius urnam cum nequirent inuenire, rursus ad deum mittunt de loco sciscitatū, in quo situs Orestes esset. Hac nuntijs interrogatibus ita Pythia inquit:

Est pars Arcadia Tegea in regione patenti.
Hic duo flant venti ui peruehemente coacti,
Forma hostis forma, & plaga superaddita
plaga,

Hic Agamemnonides terra disparēte tenetur,
Quo tu sublato Tegea superabere uictor.

Vbi hac audierunt, nihil tamen minus inuentione frustabantur, etsi omnia disquirentes, donec Liches unus Spartiatarū, eorum qui benemeriti uocantur, cōperit. Sunt autē benemeriti, ex ciuibus semper militia equestris perfunctis, quini quotannis, qui quo anno ex equitibus Spartiatis exeūt, ne torpescāt, alij aliō mittuntur. Ex his Liches cum esset, rem apud Tegeam adinuenit, fortuna pariter atq; solertia usus. Nam cum Tegeates à Lacedamonijis hoc anno commercio mutuo adeūdi essent, & iste in arariam officinā uenisset, intuebatur ferrum dum procudebatur. Quo in spectaculo admirandum animaduertēs faber ferrarius, intermisso opere, Quanto magis Lacon, inquit, hospes admirarere, si idem, quod ego, tu nosces, qui tan-
upere admirari ferrarium opificium. In hac
enim

enim corte puteum facere cum uellem, incidi in sepulcrum septem cubitorum: & quia incredulus eram omnino fuisse maiores quam nunc sunt homines, aperui undique mortuum, aequali atque sepulcrum longitudine: quam ubi meus sum, iterum obrui. Hac illo referente qua noderat, Liches considerans, conieclauit hunc ex oraculo esse Orestem, hac uidelicet coniectura: Duos quidem quos cernebat excussoris folles, totidem comperit esse uentos. Incudem uero & malleum, formam forma hostem: ferrum uero quod procuderetur, plagam superinditam plaga, hac ratione conieclabat, quod in plagam hominis ferrum inuentum est. Hac itaque secum agitans, Spartam regressus, rem omnem Lacedamonij refert. Illi ex composito hominem criminis conuictum, exilio damnant. Qui in Tegeam profectus, & calamitatem suam referens fabro excussori, conducit ab eo nolenti uendere cortem. Ibiq; aliquandiu habitans, ubi rem cognouit, effosso sepulcro ossa collegit, eaq; portans Spartam redijt. Quo ex tempore Lacedamonij quoties cum Tegeatibus congressi sunt, superiores extitere, adeo ut multum iam Peloponnesi eis pareret. Hac itaque omnia Cræsus audiens, misit nuntios Spartam cum muneribus, ad rogandam belli societatem, inßos dicere qua oporteret. Ii postquam peruenerunt, Nos, aiunt, Cræsus misit Lydorum

Lydorum aliarumq; gentium rex ita inquit:
 Lacedamonij, quoniam deus oraculum reddi-
 dit, ut Græcam mihi societatem adsciscerem,
 & uos inter Græcos antecellere audio, statui
 nos mihi in societatem ex oraculo prouocan-
 dos, ad ineundam mecum quam cupio amicia-
 tiam atq; societate, citra dolum fraudeq;. Cræ-
 sus hæc per legatos nuntiauit. Quorum aduen-
 tu Lacedamonij qui & ipsi oraculum audie-
 rant, gausi fædus cum eis hospitij societatisq;
 inierunt. Etenim iam antea intercedebat non-
 nulla Cræsi in Lacedamonios beneficia. Nam
 cum illi misissent Sardis ad aurum coëmen-
 dum, quo usuri erant in id simulacrum, quod
 nunc positum est apud Laconicam in Thorna-
 ce Apollinis, eo auro sunt à Cræso donati. Qua
 de re Lacedamonij, quodq; se amicos ille dele-
 gisset, societatem admiserunt: & hoc denuntian-
 ti sese paratos exhibuerunt. Quod ubi fecerunt,
 pateram ætheream labiorum tenuis frequenti-
 bus animalibus calatam, triginta amphora-
 rum capacem, dono afferebant, uolentes Cræ-
 sum remunerari: sed eam Sardis non pertulerunt,
 propter alterutram harum (quæ feruntur) cau-
 sam. Lacedamonij quidem aiunt hanc pa-
 teram cum ferebatur Sardis, cum Samum ap-
 pulsi essent, à Samijs fuisse interceptã. Qui co-
 gnitare, nauibus istos longis aggressi fuere. Ipsi
 uero Samij aiunt Lacedamonios, qui pateram
 porta

portabant, sero venientes, cum audissent Cræsum captum esse cum Sardibus, illam in Samo uendidisse, uiris priuatis, qui eam Iunonis templo dedicauere, & illos qui uendidissent, Spartam reuersos, forsità dixisse à Samijs sibi fuisse ereptam. De patera ita res se habet. Cræsus elusus oraculo, aduersus Cappadociam exercitus comparabat, spe & Cyrum & potentiam Persicam euertiendi. Cui in hac apparanda expeditione occupato, Lydus quidā nomine Sandanis, & antehac pro circumspecto habitus, & ob hanc quam dixit sententiam plus nominis apud Lydos consecutus, hunc in modum Cræso consuluit: Aduersus tales uiros expeditionem paras rex, qui coreacea subligacula, qui è corio reliquā uestem ferūt, qui non quibus uolūt cibis uesciuntur, sed quos habet, utpote regionē asperā incolentes. Ad hac potu non uini utuntur, sed aqua: non ficos ad comedendū, nec aliud quicquam boni habentes: quibus cum nihil sit quod eripies, si uiceris: sin uictus fueris, animaduerte quot bona amittes. Vbi gustauerint illi nostra bona, circumsistēt nōs, nec abigi poterūt. Equidē dīs habeo gratiam, qui non induxerunt in animum Persis, ut Lydos inuaderent. Hæc locutus, non tamen Cræsum persuasit. Etenim Persis antequam Lydos subigerent, nihil erat neque lautum neque opiparum. Porro Cappadoces à Græcis Syri nominantur, & erant hi Syri,

anteq

antequam Persa imperitarent, ditionis Medo-
rum, tunc autem Cyro parebant. Siquidem im-
perium Medicum ac Lydum determinabat
fluvius Halys, qui ex Armeno monte profluens,
primum Cilicas, dehinc Matienos, qui sunt ad
dexteram, & Phrygas, qui sunt ad leuam: tum
boream uersus tendens, Syros, Cappadoces, Pa-
phlagonēsq; interfuit: Cappadoces à dextra,
Paphlagonēs à sinistra perstringēs. Ita flumen
Halys, cuncta ferè superiora Asia à mari,
quod Cypro obnoxium est, ad Euxinum usque
Pontum dirimit, dorsum omnium regionis longi-
tudine quinque dierum itineris uiri expediti.
Aduersus Cappadociam Cræsus cum exercitu
proficiscebatur, cupidus cum hanc partem soli
fecundi suo adiucendi, tum uel magis fiducia
oraculorum Cyrum ulciscendi, propter Astya-
gem Cyaxaræ filium, Medorum regem, affi-
uem suum, quem Cyrus Cambyxis filius praelio
uictum ceperat. Erat autem Cræso Astyas
ges hunc in modum affinis: Apud Scythas
pecuarios cum esset seditio, caterna quadam eo-
rum secessit in terram Medicam, qua tempe-
state Medorum tyrannus erat Cyaxares, Phra-
ortis filius, Deiocis nepos: qui Scythas hos tan-
quam supplices initio benigne alloquebatur,
ac plurimi faciebat, adeo ut pueros eis trades-
ret imbuendos, tum lingua Scythica, tum ar-
tificio arcus utendi. Interiecto deinde tempore,

cum

cum Scythæ uenatum assidue irent, & semper
 afferrent, nonnunquam tamen contingebat ut
 nihil caperent. Quos ita reuertentes manibus
 inanibus, Cyaxares (erat enim, cum ingenti
 tenebatur ira, peracerbus) probriis insecraba-
 tur. Id illi ut se dignum à Cyaxare pati non fe-
 rentes, consilio habito decreuerunt, ut ali-
 quem eorum puerorum quos docerent, trucidar-
 ent: instructumq; (ut feras instruere consue-
 uerant) Cyaxari offerrent, perinde atq; uena-
 tionem. Idq; cum obtulissent, quàm celerrimè
 se ad Halyattem Sadiatis filiū Sardis confer-
 rent. quod & factum est. Nam & Cyaxares
 & qui aderant conuiuia, ex his carnibus gu-
 stauerunt, & Scythæ perpetrato hoc, Halyatis
 se supplices præbuerunt: quos postea repo-
 scienti Cyaxari, quòd Halyattes reddere ab-
 nuerat, bellum inter Lydos Medosque quin-
 quennale conflatum est. Quo in bello aliquo-
 ties Medi uictores extiterunt, & nocturnum
 quoddam prælium gesserunt. Sexto anno signis
 collatis, cum aquo Marte certarent, stante
 acie contigit, ut repente dies nox efficeretur.
 Quam immutationem huius diei futurū Tha-
 les Milesius Ionibus prædixerat, hunc annum
 præfiniens, quo immutatio facta est. Lydi ac
 Medi ubi diem noctescere uiderunt, à pugnan-
 do destiterunt. eoq; propensius ad pacem ino-
 ter se constituendam festinarunt, antoribus

conventionis Syennesi Cilice, & Labyneto Babylonio, qui ut iusiurandum intercederet, & reconciliatio affinitate fieret, properarunt, decernentes ab Halyatte Arienam filiam Astyagi Cyaxaris filio nuptum dandam, quoniam sine uelamenti necessitate conventiones stabiles iniri non queunt. Ineunt autem hæ gentes fœdera cum cætera ritu Græcorum, tum feriendo brachia qua illa humeris cōnectuntur, ac mutuū sanguinem delingendo. Hunc igitur Astyagem auum suum maternum, Cyrus bello uictū tenebat, ob eam quam in sequentibus indicabo causam. Quo nomine Cræsus ei insensus, nunquid inferret Persis bellum, ad oracula miserrat. Et cum responsum reddidisset haud syncerum, secū facere interpretans, in expeditionem profectus est aduersus quandam Persarū partem. Atque ubi ad Halym flumen peruenit, tunc (ut ego quidem sentio) pontibus qui nunc sunt, copias transduxit: ut autem Græci dictitant, Thales Milesius traductor extitit. Nam cum incertus animi Cræsus foret, qua parte fluminis traiceret exercitū (nullos dum enim eorum fuisse ea tempestate pontes) fertur Thales qui in his castris aderat, fecisse, ut fluvius qui ad lauā exercitus fluebat, fluere etiam ad dexteram. Fecisse autem hunc in modum, Fossam per altam, exorsus supra castra, ductam in speciem luna depressit, qua castra, ut erant metata,

d à tergo

à tergo amplecteretur. In quam cum traduxisset ex pristino aluco fluvium, iterum eum ubi exercitus traiectus esset, in suum alueum refunderet. Itaque cum celerrime fluvius deductus esset, utrinque uado meabilis effectus est. Quidam aiunt ueterem omnino exaruisse alueum: sui rei equidē non accedo. Quo enim modo qui rursum redierunt, illum transierunt? Cræsus exercitum traiecto uenit in Cappadocia locum, qui dicitur Pteria, omnium eius regionis tutissimum iuxta urbem Sinopem, ferē ad pontum Euxinum sitam. Hic statim habens, prædia Syrorum uastat, et urbem Pteriorū expugnat, diripitq;. Cepit quoque cunctas circa urbes, Syros nihil commeritos exterminans. Hinc Cyrus coactō suo exercitu, sumptisq; omnibus qui in medio incolebant, obuiam pergit: missis tamen antequam exercitum educeret, caduceatoribus ad Iones tentandos, ut ad se à Cræso deficerēt. Illis abnuentibus, profectus castra contra Cræsum posuit, ibidemque in regione Pteria pro se uterque alterum laceßere. Commissaq; acris pugna, & multis utrinq; cadentibus, ad extremum noctis interuentu dirimuntur neutri uictores. Atque hunc in modum duo exercitus dimicauerunt. Cræsus à suo exercitu incusatus, quod cum Cyri multo maioribus copijs conflixisset, postero die cum Cyrus ipsum superseaderet inuadere, regressus est Sardis, habens
in ani

in animo euocare Aegyptios ex fœdere : quorum cum rege Hamasi antè , quàm cum Lacedæmonijs , societatem inierat : accersere etiam Babylonios , cum quibus & ipse fœdus percusserat. Erat autem Babyloniorum tyrannus ea tempestate Labynetus. Denuntiare item Lacedæmonijs , ut ad certâ diem præsto essent. Hisq; & suis copijs coactis , ubi per hyemem quieuisset , initio statim ueris tendere aduersus Persas. Hac destinans Cræsus , abijt Sardis , dimisitq; caduceatores ad socios , edicens uti ad quintum mensem Sardis conuenirent. Exercitum uerò qui aderat ex militibus cõductis , qui cum Persis dimicaret , missum fecit , ac dissipauit : minime credens unquam fore , ut Cyrus qui sic aquo Marte pugnasset , Sardis copias promoueret. Hac Cræso ratiocinante , omnia suburbana cõlubris impleta sunt. Quos ut existerant , equi inter ambulandum cum ad pascua irent , comedebant. Id Cræso cernenti (ut erat) uisum est esse portentum , ideoq; mittendum ad conieclores Telmisses. Qui missi sunt ad consulendos Telmissas , ubi accepere responsum , didicereq; quid sibi uellet significaretq; portentum , non contigit ut Cræso renuntiarent. Nam prius quàm retro Sardis reueherentur , Cræsus est captus. Telmisses ita cognouerant exercitum externum Chæso illuc affuturum , qui cum as foret , indigenas subigeret , quod dicerent colu-

brum terra filium esse: equum, hostem & aduenā. Hac Telmisses Cræso sunt interpretati, sed iam capto: nondum tamen gnari eorum quæ circa Sardis ac Cræsum erāt, Cyrus certior factus, Cræsum qui statim post prælium apud Pteriam gestum abscesserat, constituisse dispergere copias, consilio habito comperiebat operæpretium esse, quàm maturrime posset, promouere exercitum Sardis, ut hostem prius, quàm ille contraheret iterum Lydorum copias, occuparet. Hoc ubi probauit, executus est: propereq; ducto in Lydiam exercitu, ipse nuntius Cræso aduenit. Vnde Cræsus in magnam sollicitudinem adductus, quòd præter opinionem, præterq; expectationem suam se res haberent, tamen Lydos in prælium producit. Lydorum gente in Asia nulla fuit ea tempestate nec fortior, nec magis strenua. Ex equisq; pugnat equitandi sanè perita, hastas perlongas gestas. Campus in quo concursus est, ante urbem Sardensem iacet, magnus & editus, quem cum alij amnes interfluunt, tum omnium maximus Hermus palude interruptus, qui è monte Hiromatris Dindymena lapsus, infunditur mari iuxta Phociam oppidum. Hic ubi uidit Lydos ad pugnadum instructos Cyrus, earum equitarum reformidans, constituit admonitu Harpagi uiri Medi, ita faciendum: Coactis omnibus qui ipsius exercitum sequebantur, camelis uel frumen

fumentum uel uasa portantibus, sarcinas detraxit, uiros imposuit equestri stola indutos, quibus ornatis præcepit ut prairent ceteras copias aduersus Cræsi equitatum, peditatus ut hos subsequeretur. Post hunc collocat omnem equitatum. Postquam omnes constituit, imperat eis ne cui ceterorum Lydorum parcerent: sed quemcunq; occiderent obsistentem, præter ipsum Cræsum, ne si captus quidē repugnaret. Hac imperans, camelos contra equitatum instruit hac ratione, quod camelum equus reformidat adeo quidē, ut nec speciem eius intueri, nec odorem sentire sustineat. Id ideo commentus est, ut equitatum Cræsi, quo ille se prauallis turum considerabat, inutilem redderet. Simulatq; in pugnam itum est, equi olfactus protinus cōspectuq; camelis, retro se auertunt, unde spes Cræsi interijt. Verum non protinus Lydi ob id exterriti sunt, sed cognita re, ab equis desiliunt, ac pedites cum Persis confligunt. Multis tamen aliquandiu utrinque cadentibus, tandem uertuntur in fugam. Muros ingressi, à Persis obsidebantur. Quam obsidionem in longius processuram ratus Cræsus, alios nūtiōs ē muris mittit ad socios. Nam qui antea dimissi erant, hi conuentum Sardis ad quintum mensem indixerant. Ad hos dimittebat oratum, quàm celerrima auxilia mitti sibi, utiq; iam obseſso. Et cum ad alios socios misit, tum uerò ad La-

cedamones. Caterùm per id tēpus & ipsis Spar
 siatis inciderat cum Argiis contentio, de agro
 qui dicitur Thyrea. Quem locum etsi terra Ar
 golica partem, tamen Lacedamonij intercisum
 senebant. Etenim Argiurum est, quicquid re
 gionis Malea tenuis ad occasum uergit in con
 tinente: & insula tum alia, tum uerò Cythera.
 Cum ergo Argiui suo territorio interciso au
 xilium ferrent, ibi ab utrisq; in colloquiū uen
 tum est, ut trecens utring; dimicaret: & ubi su
 periores extitissent, eorum regio foret: atq; am
 bos exercitus in suam uterq; terram discederet,
 nec permanerent dum dimicaretur, ea scilicet
 causa, ne si adestent, parti succubenti auxilium
 sui ferrent. His conuentis in diuersa digrediu
 tur. Ex utrisq; delecti uiri qui relictis sunt con
 fluxerunt: atque illi quidem ut æquo Marte pu
 gnantibus, ex sexcentis tres omnino reliqui fue
 runt: & id noctis interuentu, ex Argiis duo,
 Alcenor & Chromius, qui tanquam uictores
 Argos cursu contenderunt: ex Lacedamonij
 unus Othryades, qui spoliatis Argiurum ca
 daueribus, eorum arma ad suorum castra de
 tulit, & se in suo ordine tenuit. Postero die
 utriq; re audita affuerunt, sibiq; uictoriam uin
 dicabant. Argiui quidem, quòd suorum plures
 superfuissent, dicentes: Lacedamonij uerò, quòd
 eorum qui supererant illi fugissent, suum persti
 tisset, & hostium casus spoliaisset. Ex conten
 tione

sione tandē cōcurrentes pugnant, ac postquam permulti utrinq; ceciderunt, Lacedamonij uincunt. Quo ex tempore Argiui tonsis capitibus, cum antea criniti essent, uesessario legē condiderunt, se deuouentes ne prius comam alerent, néue mulieres aurum ferrēt, quā Thyreas recuperassent. His ē diuerso legem tulere Lacedamonij, in posterum comati essent, cum antehac non fuissent. Otrhyadē, qui unus ē trecentis delectus reliquus fuisset, aiunt pudore Spartam reuertendi ob socios interfectos, illic apud Thyreas mortē sibi consciuisse. Cum hac esset apud Spartiatis rerum cōditio, aduenit caduceator precatum Cræso obseßo auxilia. Illi caduceatore audito, statuerunt Cræso statim succurrendum. Quibus iam se apparantibus, ac nauibus paratis, alius affertur nūtiū, murum Lydorū expugnatum, Cræsumq; uiuum esse captū. Sic Lacedamonij magnō se affectos detrimento rati, supersederunt. Sardis autem hunc in modū sunt expugnata. Quartodecimo quā obsideri cepta sunt die, Cyrus missis passim equitibus per suas copias edicit, se dona daturum ei, qui primus muros conscendisset. Posteaquā id conato exercitu res non processit, ibi quiescentibus ceteris, Mardus quidam cui nomen erat Hyrcæades, id aggredi est ausus à parte arcis ubi nullus ad excubādum erat collocatus, quia illinc nequando urbs caperetur, haud suspectū

erat utpote loco prærupto atq; inexpugnabili: quaq; parte solum ne Leonem quidem Meles primus Sardinus rex circūtulcrat, ex pellice sua genitum: qui Leo quacumq; parte murorum circumlatus esset, ex ea parte Sardis inexpugnabiles fore Telmisses iudicauerant. Eūq; Meles per cateram partem murorū circumduxit, quacumq; poterat arx oppugnari, per hāc partem, tanquam inoppugnabilem atq; præcisam, circumducere prætermisit, qua ad Timolum flumiū uergit. Ab hac igitur parte Hyrcæades ipse Mardus conspicatus quendam Lydum pridie descendisse ad recipiendam galeam illuc deuolutam, aduertit animum atq; considerauit, dehinc ipse conscendit, & post eum alij Persæ subinde atq; alij frequentes. Ita urbs Sardis capta est, atq; omnis direpta. Circa ipsum autem Cræsum hoc contigit. Erat ei filius, cuius superius habui mentionem, habilis ad cetera, sed mutus. In cuius uitium emendandum Cræsus pro uiribus omnia fecerat, cum alia excogitando, tum uero Delphos mittendo ad oraculum sciscitandum: atq; ei Pythia talibus respondit:

Lyde genus rex multorū ualde inscie Cræse,
 Ne cura gnati exoptatam audisse loquentis
 Intra ades uocem, sine qua potior tibi lōge,
 Ille die quoniam primum infelice loquetur.
 Captis mœnibus quidā Perses in Cræsum sibi
 ignotum ut occisurus uadebat. Quem inuaden-

tem se Cræsus cum uideret, tamen præsentī clade affectus deuotare negligebat: nihil putans differre, an percussus oppeteret mortem, an nō. Id ubi filius eius mutus aspexit, timens patri, erupit in uocem, inquiens: Homo, ne perimas Cræsum. Atque hoc ille primum effatus, post modum per omne uita tempus uocalis extitit. Persæ & Sardibus potiti sunt, & Cræso uiuo, cum regnasset annos quatuordecim, totidemq; dies fuisset obsessus, misso magno imperio, ut ei fuerat responsum. Eum captum Persæ ad Cysrum perduxerunt, quem ille uinctum compedibus, super ingentem quem struxerat, lignorum struem imponit, circaq; cum bis septem Lydorum filios, siue habens in animo primitias has alicui deo offerre, siue uolens notum persolvere, siue cupidus sciendi numi quis demonum liberaret Cræsum, quem religiosum esse audierat, quo minus pyra impositus uiuus concremaretur. Hac quidem Cysrū fecisse aiunt. Cræso autem super pyram stanti, etsi in tanta calamitate posito, tamen uenisse in mentem Solonis, quod ab eo sibi nutu dei fuisset dictum, ex uiuentibus beatum esse neminem. Quod dictum ubi subiit Cræso, ferunt eum ex uehementi defectione animi uictum, ingemiscentem ter Solonem nominasse: et Cysrum cum audisset, iussisse interpretes eum percontari, quēnam inuocaret. Illosq; accedentes fuisse percōtatos, & hunc

d s interrog

interrogatum silentium egisse. Deinde cum loqui cogeretur, dixisse: Illum nominavi, qui ut omnes tyrannos alloqueretur, ego quàm ingentem pecuniam praoptarem. Eum non planè loquentem, rursus interrogat, quodnā esset quod dixisset. Efflagitantibus atq; infestantibus interrogatione, inquit, quemadmodum Solon qui esset Atheniensis, ad ipsum à principio uenisset, & intuitus omnes eius opes coràm pro nihilo duxisset. A deo quæ de ipso dixerat, ea omnia euenisse: neq; hac magis de se ipso, quàm de omni hominū genere, & de his præsertim, qui sibi ipsis beati uiderentur. Hac Cræso referente, iam pyra incensa ardere extrema cœpisse, et Cyrum auditis per interpretem quæ Cræsus dixisset, pœnituisse: cum se quoque hominem esse cognosceret, qui alium hominem, qui se inferior non fuisset opibus, uinum rogo traderet. Præterea ueritatem ob id pœnam, ac reputantem, nihil esse rebus humanis stabile, iussisse ignem celerrime extinguere iam incensum, Cræsumq; deponi & quæ circa eum erant. Verum eos qui ignem iam conabantur extinguere, non eualuisse. Ibi Cræsum cognita per Lydos Cyri pœnitentia, cum cerneret unumquemque extinguendo deuoluendoq; igni incumbentem, nihil tamen profici, exclamando inuocasse Apollinem, ut ipsi adestet, si quod ab eo donum illi gratum fuisset oblatum, ipsumq; præ-

scuto

senti malo liberaret. Ita cum lacrymis Cræse
deum innocante, nimbos repente, cum serenum
ac tranquillum esset, con fractos esse, imbresq;
erupisse, ac uehementissima aqua pluuisse, &
rogum extinxisse. Ita Cyrum cognito deorum
cultorem ac bonum uirum esse Cræsum, è pyra
deposuisse, atque hunc in modum interrogasse:
Cræse, quisnam te hominum persuasit, ut cum
exercitu inuaderes terram meam, ex amico
factus hostis? Cui Cræsus, Ego, inquit, rex
istud feci tuo prospero, meo infaus to fato, Gra
corum deo autore, qui me ad bellum tibi infe
rendum impulit. Neque enim quispiam ita a
mens est, ut bellum quàm pacem praoptet.
Nam in pace filij patres, in bello patres filios
sepeliunt. Sed ut ista fierent, demoni cordi fuit.
Hæc Cræsus locutus est, quem Cyrus solutum
iuxta se collocauit, ac multa sanè obseruan
tia habebat: intuensq; eum admirabatur tam
ipse, quàm omnis circa cætus. Ille cogitabun
dus silentium tenebat. Mox conuersus, ac cer
nens Persas Lydorum diripiētes urbem: Virū
debeo, inquit, rex tibi loqui quod sentio, an ta
cere hoc tempore? Cyrus uerò eum quacunque
liberet adauēter proloqui iussit. Tunc ille Cy
rum perconclatur: quidnam, inquiens, tanta
frequentia properat agere? Cui Cyrus: Tuam,
inquit, urbem diripere, tuasq; opes absumes
re. Atqui Cræsus excipit: Neque urbem meam
diripis,

deripis, neq; meas opes. Nihil enim mihi iam cum istis rebus est, sed tua ferunt, aguntque. His uerbis iniecta cura, Cyrus Cræsum semotis arbitris interrogat, quidnam in his qua fierent, sibi constituendum censeret. Ad quem Cræsus: Quoniam me dii seruum tibi tradiderant, iure debeo, si quid amplius animaduertero, id tibi indicare. Persa, ait, natura proterua sunt, & ijdem inopes. Quos si diripientes tu ac potientes magnis opibus negligis, id tibi ex hoc credibile esse euenturum, ut quisq; istorum plurimis opibus potietur, ita maxime in te rebellaturum esse expectandum. Nunc igitur, si tibi placent hac qua ego dico, ita facito: Siste ad singulas portas aliquot ex tuis satellitibus custodes, qui uetent exportari opes, ut carum decima Ioni necessario reddantur. Ita neque tu odium illorum contrahes, ui opes eripiendo: & ipsi agnoscetes se iusta agere, non inuiti facient. Hac audiens Cyrus, maiorem in modum gaudius est tali admonitu, eaq; uehementer approbavit: & iussis satellitibus id exequi quod Cræsus ipsi subiecisset, his uerbis eum affatus est: Cræse quandoquidem & facta & dicta tua egregia uiri regis sunt, pete quid muneris à me uelis in praesentiarum tibi dari. Ad quem Cræsus: Here, inquit, sine me gratum esse erga deum Gracorum, quem ego maxime omnium ueneratus sum, ut missis

ad

ad eum his uinculis perconter, nunquid ei fas sit bene de seipso merentes decipere. Et Cyro interroganti quidnam id esset quod incusaret, altius repetens omnem suum aperuit animum, redditâque sibi oracula, & præcipuè donaria sua, quibus rebus fretus suscepisset aduersus Persas expeditionem. Hac commemorando rediit rursus ad petendam ueniam, ob id deo exprobrandi. Ad quem ridens Cyrus, Et hoc, inquit, Cræse à me impetrabis, & quicquid aliud, atque id quoties tibi opus erit. Vbi hac audiuit Cræsus, Delphos misit quosdam Lydorum, iussos cum ad limen templi uincula deposuissent, sciscitari deum, nunquid eum puderet ob oracula, quibus induxisset ad bellum Persis inferendum, tanquam Cyri potentiam euersturū: unde tales primitiæ offerrentur, compedes scilicet ostendendo: sciscitari cum hac, tum nunquid Gracis dijs foret fas esse ingratis. Lydis illuc profectis, & hæc mandata executis, Pythia fertur ita respondisse. Sortem fato destinatam defugere, deo quoque est impossibile. Cræsus quinta retro ætatis crimē luit, hoc est, abavi: qui cum esset satelles Heraclidarum, mulieris dolo inductus, dominum interemit: illiusq; dignitate potitus est, nihil ad ipsum perueniente. Verum Apollo cum studuerit ut hæc Sardiū clades circa liberos Cræsi, non circa Cræsum contingeret, tamen transferri fata

fata non potuit, sed quatenus illa permiserant, annexus est, atque ei gratiam retulit, utpote dilata Sardinum expugnatione tres annos. Et hoc Cræsus discat, tribus annis, quàm facta destinarant, serius se fuisse captum. Secundo loco, quòd ipsa ardenti opem tulit. Nam quod ad oraculum pertinet, haud rectè Cræsus incusat: quoniam Apollo prædixit, eum esse magnum imperium, si bellum Persis inferret, eversurum: de qua re ipsum consultare nolentem, decuerat mittere sciscitatum, utrum ipsius Apollo diceret imperium, an Cyri. Sed quod dictum erat nec considerans nec interrogans, sibi ipsi acceptum referat. Quod autem ultimo responso ait Apollinem dixisse de mullo, ne hoc quidem discussit. Nam mulus hic, Cyrus erat: quippe qui duabus ex gentibus ortus est, generosiore matre quàm patre. Nam illa quidem Meda erat, Astyagis Medorum regis filia: hic autem Persis & Medis subiectus: & licet omnium infimus, tamen domum suam in matrimonium duxit. Hac Lydis Pythia respondit, quæ illi Sardis reuersi, Cræso nuntiarent. Quibus auditis Cræsus suam ipsius agnouit culpam esse, non dei. De Cræsi imperio, & prima Ionia subactione ita res habent. Porro Cræso non hac solum quæ iam diximus, sed alia quoque permulta donaria in Græcia extant. Siquidem apud Thebas Bæoticas tri-

pus

pus aureus, quem illic Apollini nuncupavit Ismenio. Apud Ephesum quoque bucula aurea, atque columna pleraque. Quin etiam in protemplis apud Delphos clypeus uisitur aureus & ingens, atque hac etiamnum ad nostra usque tempora supersunt, nonnulla tamen interciderunt. Ac uero quae apud Branchidas Milesiorum à Cræso dedicata, pondere (quantum intelligo) aequali fuerant his, quae in Delphis existunt. Caterum ea quae ad Delphos simul & Amphiarai misit templum, hac sibi ueluti peculiaria, paternarumq; facultatum primitias diuis consecrauit. Quandoquidem cetera donaria è facultatibus erant aduersarij, qui Cræso, priusquam regno inauguraretur, repugnans, Pantaleontis partibus impense studebat, hunc in regni potestatem prouehere conatus: Pantaleon enim & ipse Halyattis filius erat, Cræsi frater, at non Germanus: matres enim habebant diuersas. Nam Cræsus matre fuit Cairæ Halyattis uxore, Pantaleon ex Iade fuit susceptus. Ac uero ubi tradito à patre imperio Cræsus potiretur, hominem illum qui antè sic pertinaciter sibi restitisset, occurrentem forte in fullonis officinam pertrahens interemit. Bona autem eiusdem iam antè diuis destinata, dictis modis iam illuc suspendit. Atque de donarijs intantum dictum sit. Porò Lydia quod scribitur nihil sanè mirandum habet

habet, prout alia regiones, prater auri ramenta è Tmolo prouenientes. Vnum tamen nobis exhibet multo maximum, praterquam tam Aegyptiorum, quàm Babylonicorum opera in primis admirandum. Nempe Halyattis Cræsi parentis ibidem est sepulcrum, cuius basis è grandioribus est lapidibus, reliqua sepulcri pars aggestio terra. Quod sepulcrum construxisse feruntur homines emptitij atq; operarij, & unà cum his adiuuantes ancilla. Ad nostram usque ætatem tumuli summitas quinque terminis distinguitur, quibus litera insculpta indicant, quòd quinque hic laborauerint. Apparetq; ancillarum opus esse maximum. Lydorum filia omnes meretricantur: atque hoc nimirum quæstu tantisper dotem colligunt, dum nubiles ipsas se elocent. Sepulcri huius ambitus stadiorum est sex, & duorum iugerum: latitudo iugerum tredecim. Confinitus est eidem sepulcro lacus ingens, quem Lydi referunt esse ainaum, hoc est, perpetuò fluentem. Vocatur autem Gygaus. atque hoc quidem sic habet: Lydi legibus propemodum utuntur Græcorum similibus, nisi quòd Lydi filias suas patiuntur prostitui. Hi primi eorum duntaxat quos nouimus, nummum aureum argenteumq; ad utendum percusserunt, & primi caupones institutoresq; extiterunt. Aiunt & ipsi se ludos inuenisse, qui etiamnum apud Græcos cum illis communes

munes sunt, simul autem hac inuenisse, & in
Thyreniam, hoc est, Thusciam colonos dedux-
isse, id quod hunc in modum accidisse referunt:
Tempore Atydis, Manis regis filij, annona dif-
ficultas per uniuersam Lydiam ualde grassa-
batur, adeo ut Lydi qui tum misere degebant,
non cessantes remedia huic malo querere, aliud
aliud excogitauit: inuentumq; tunc ab iisdem
alea tesserarumq; ludum, & pila caterorumq;
ludorum omnium genera, praterquam talorum.
Horum enim inuentionem sibi non uendicant
Lydi. Porro ad famem discutiendam, altera qui-
dem dierum in totum lusibus occupabantur, ne
uidelicet ciborum quarendorum solitudine dis-
torqueretur: altera uero a lusibus abstinentes,
pascabantur. Atque hoc modo uixerunt annis
duodeuiginti. Vbi autem malum istud magis
atq; magis ingrueret, factum est ut rex Lydos
bisariam diuideret: & hos quidem in sedibus
suis permitteret, illos uero aliquò ablegaret co-
lonos. Ac uero his qui in sedibus suis permanes-
rent, rex ipse pergeret imperare: illis autem qui
deducenda colonia destinati erant, filium suum
praficeret, cui nomē Tyrrheno. Hi ē Lydia ex-
cedentes, primum diuerterunt Smyrnam. Hic
mox fabricatis nauigijs, nimirū quibus ea quæ
nauigationi accommoda uidebantur, impone-
rent: ad uictum sedesq; querendas oram soluis-
si, donec uarias nationes pertranscentes, ad
e - Vmbros

Umbros peruenissent. Vbi ciuitatibus conſtrac-
 tis, hæcenus habitauerunt. Atque pro Lydis,
 propter regij filij, qui eos deduxit, nomencla-
 turam, nomen quoque commutatum, nomina-
 tosq; Tyrrenos. Et Lydi quidem à Persis in
 ſeruitutem redacti. Hinc iam nobis exequetur
 oratio, cum Cyrum qui Craſi euerſit imperiũ,
 quiſnam fuerit, tum Perſas qui Aſiam ſubege-
 runt. Igitur quemadmodum quidam memorat
 Perſarum, non qui res Cyri illuſtrare, ſed prout
 illa ſe habent, referre ſtudent: ita ego conſcri-
 bam, gnarus trifarias alias eſſe de Cyro narra-
 di uias. Aſſyrijs autem annis quingentis ui-
 ginti ſuperiorem Aſiam obtinentibus, primi
 Medi ab ipſis deſcere cœperunt: qui ubi cum
 Aſſyrijs forte pro libertate contenderent, ſtre-
 nuos ſe uiros declararunt, excuſſoq; ſeruitutis
 iugo, in libertatem ſe ſe aſſeruerunt. Poſt quos
 & aliæ nationes idem fecerunt, quod iam ſuc-
 ceſſerat Medis. Caterum ubi iam per continen-
 tem in uniuerſum proprijs uteretur legibus, hæc
 demum occasione rursus tyrannidi ſunt ſubie-
 cti. Fuit apud Medos uir ſapiens, cui nomen
 erat Deioces, filius Phraortis, qui cum ad tyrā-
 nidem aspiraret, huiusmodi quædam excogita-
 uit. Cum Medi per uicos paſſim habitarent,
 atque Deioces cum antè apud ſuos probatus,
 tum magis ſtudioſiusq; æquitatem affecitabat
 uenditabatq;, quòd uideret apud Medos uni-
 uerſos

versos magnam quandam licentiam, sat sciens quòd aequitati iniquitas esset inuisa. Medi uerò qui eundem habitabant uicem, intuentes hominis mores, iudicem ipsum controuersiarum sibi constituunt. Hic ut qui principatum ambiret, rectum se aequumq; exhibuit. Quae cum faceret, laudem apud populares suos obtinuit haudquaquam exiguam, adeo ut haec intelligentes qui apud ceteros pagos habitabāt, nempe quòd Deioces solus esset qui incorrupte iudicare, lati undecumque affluunt quotquot prius iniquis sententijs superati, ad Deiocem & ipsi lites finiendas transferunt: postremo nulli alij hanc prouinciam permittebant. Ac uerò ubi numerus accurrentium cresceret, qui cognouissent sententias iuste terminari, Deiocesq; animaduerteteret uniuersa in se unum incumbere, neque amplius illic considerare, ubi prius ius dicere consueuerat, uolebat, neque omnino iudicare amplius. Siquidem nō ē re sua esse, inquit, si totos dies rebus suis domi neglectis, dirimendis litibus operam impēderet. Cum igitur rapinae sceleraq; passim per uicos multo etiam impunitius quàm prius patrarentur, factum est, ut Medi habito concilio, inciperent de communium statum tractare. Et quantum mihi uidetur, Deiocis amici ex composito in hanc sententiam loquebantur: Nequaquam, inquiens, hisce modis usuri, hanc nostram regionem

poterimus diu habitare. Agite igitur, consti-
 tuamus nobis ipsi regem, ut uidelicet ditio no-
 stra bonis legibus administraretur: & nos ad sua
 quisque opera diuertentes, nusquam impunita-
 te sceleratorum uiolemur. Quae cum sic refer-
 rentur, persuasi Medi regibus sese subiiciunt.
 Cōtinuo cōsultatum est, quēnam regem crea-
 rent. Deioces adeo ab omnibus commendatus
 productusq; in medium, ut omnium suffragio
 rex comprobaretur. Ille uero iussit adificia sibi
 erigi imperio digna, stipatoresq; ad custodiam
 corporis sui adiungi. Huic Medi hac praestite-
 runt, eiq; beneficia ingentia probeq; munita
 extruxerunt, permiseruntq; satellites ex uni-
 uersis Medis quos uellet, sibi deligeret. Deio-
 ces uero cum imperio potiretur, Medos compu-
 lit unum oppidum condere, atque hoc uno com-
 munito exornatoq; , aliorum non ita magnam
 curam habere. Obsequentibus quoq; hac in re
 Medis, mœnia construit ampla simul & ualida
 ea, quae nunc Ecbatana appellantur, in qui-
 bus murus unus alteri ueluti confinis erat. Sic
 nimirum constitutis mœnibus, ut ambitus sin-
 guli alteris gradatim essent sublimiores, solisq;
 pinnis prominerent. Adiunabat huc loci ipsius
 commoditas, ut qui collis instar esset eleuatus.
 Accessit etiam maius quiddam data opera fa-
 ctum. Siquidem ambitus istius numero erant se-
 ptem contigui, in quorum postremo regia erat

⁊ thesauri. Hæc mœnia cum amplissima sint, magnitudine prorsus illum Atheniensem equat ambitum. Atqui singula quidem mina suis æque hunc in modum distinctis fulgent coloribus. Nempe primi ambitus pinna colore sunt albicanti, secundi nigro, tertij purpureo, quarti cassio, quinti sandaracino. Postremi uerò duo, alter argentatas, alter inauratas habebat pinnas, atque hisce munimentis Deioces se suamq; sepiebat regiam, ac reliquum populum iussit seorsum circumquaq; habitare. Caterum uniuersis ad hunc ornatum constructis, primus Deioces cauit: ne quis ad regem ingredi permitteretur, sed per internuntios cuncta transgerentur, adeo ut nec conspici regem à quoquam fas esset. Ad hæc, nec ridere nec expuere, propterea quòd omnibus factu deformia essent, coram licere. Hæc ideo faciunt apud regem, ne uidelicet eum cernentes, aequales ⁊ unà cum eo educati indoleant atq; insidientur, quin aliud potius uideatur ipsis coram non contuentibus. Vbi uero Deioces iam adornasset constabiliſetq; tyrannidem, in exercenda iustitia seuerus erat ⁊ incorruptus. Etenim disceptatibus intrò ad se accersitis, lites terminauit, eosdèq; rursus dimisit: at hæc circa causas factitauit. Quantum autem ad alia attinet, si quem audiret iniuriam, hunc ad se ascitum, indicta pro delicti modo parua multauit, in quem usum exploratores

auscultatoresq; destinavit per universam regionem, cui praeerat. Deioces autem solam Mediam subegit nationē, eiq; soli imperavit. Cuius nationis tot numero gentes sunt, Busa, Parretaceni, Struchates, Arizanti, Budi, Magi. Tot sunt in Media gentes. Deioce defuncto, qui annos tres & quinquaginta regnavit, filius eius Phraortes suscepit imperium. Qui solo imperio Medorum non contentus, bellum ante omnes intulit Persis, eosq; primus in potestatem Medorum redegit. Quibus nationibus positus, valida utraque, mox Asiam subegit, aliam deinceps atq; aliam inuadendo gentem, donec ad Assyrios oppugnandos pervenit, ad eos Assyrios, qui Ninum incolebant, quondam omnium principes, sed tunc à socijs per defectionem desertos, alioqui per se bene habentes. Adversus hos expeditione sumpta Phraortes, secundo ac nicesimo quam regno potitus est anno, cum pleraq; exercitus parte perijt. Post obitum eius Cyaxares filius, Deiocis nepos successit, qui dicitur multò quam maiores sui fuisse praestantior, & primus Asia populos in provincias distinxisse, primusq; in suum quosque ordinem distribuisse, hastatos, sagittarios, equites, cum prius omnia promiscua fuissent atque implicita. Hic & cum Lydis praelium fecit, quod praelium cum fieret, dies nox effecta, & omnem trans Halym flumen Asiam sibi subiecit.

iecit. Collectis omnibus quibus imperauit, castra monit ad ciuitatem Ninum, simul & patrem ulturus, & ciuitatem ipsam euersurus. Commodum hunc obsidentem Ninum, adortus Scytharum numerosus exercitus, cui Madyes praefuit Scytharum rex, filius Protothya. Hi inquam transgressi in Asiam, cum Cimmerios ex Europa pellerent, persecutiq; ab his, fugam capeſunt illi, atque sic in Medicam penetrauerunt Scythae. Est enim à lacu Maotide ad Phasim usque atq; Colchos, expedito uiatori iter triginta dierum. E Colchis uerò non ita longus progressus in Medicam. Sed una duntaxat natio media est Saspres, quos ubi transieris, continuo occurrit Medica. Atqui Scythae sanè hac non irruerunt, sed per aliam uiam longè superiorè deflecentes, ad dextram Caucasum montem relinquebant. Hic Medici cum Scythis congressi, praelioq; fusi, Asiae imperium amiserunt. Porro Scythae uniuersa Asia potiti, hinc rectè in Aegyptum contendunt. Fortè iam Syriam Palaestinam ingressus Psammitichus occurrit Aegypti rex, muneribus precibusq; contendens, effecit ne ulterius procederentur. Scythae ubi retrocedentes in arborescent Palaestina Ascalone, bonaq; parte Scytharum nullam iniuriam inferente, pauci aliquot relictis Veneris Vrania sanum depechlarunt, inter cetera (quantum equidem scio)

huius dea sana vetustissimum. Siquidem quæ in Cypro est eiusdem deæ ades, ex hac nata est: id quod ipsi etiam referunt Cyprj. Quinetiam illud apud Cytheros delubrum ex hoc Syria à Phœnicibus erectum proditur. Ac uerò dea ipsa templi spoliatoribus, eorumq; prolibus morbum immisit theliam, ut simul & ipsi fatentur Scythæ, se uidelicet illo morbo ob id laborare: & uidere licet apud Scythas hunc morbum curantes, quos Enareas appellant Scythæ. Postquam uero iam uigintiocto annis Asia imperium Scythæ obtinuerunt, omniaq; iam penè ex negligentia licentiaq; depopulata essent (nam præter tributum exactionesq;, extorquebant, diripiebantq; à quibulibet quacunque possidebant) tandem horum potiore partem Cyaxares atque Medi hospitio acceptam inebriatamq; interemerunt. Et sic quidem Medi recuperarunt imperium, receptis ijs quibus prius potiebantur, & Ninam expugnauerunt. Ut autem ceperint, in alijs mox scriptis indicabo. Assyriosq; excepta Babylonica quapiam portione, subegerunt. Post hac Cyaxares ubi quadraginta annis unà cum Scythis imperasset, uita functus est. Cuius regnum suscepit Astyages filius. Hic filiam sustulit, appellauitq; eam Mandanen. Qua uisa est ei per quietem tantum urina facere, ut omnem ipsius urbem oppleret, atque uniuersam Asiam inunda-

daret.

daret. Quod somnium quum magis somniorum interpretibus exposuisset, conterritus est, singula quaque ab illis edoctus. Ideoq; uisum hoc reformidans, Mandanem iam uiro maturam, nulli Medorum qui ea dignus esset, tradendam statuit, sed Persa cuidam nomine Cambysi, quem compertum habebat familia quidem bona ortum, caterum ingenio sedato, gerentemq; se multo infra mediocri Medis alii cuius conditionem. Eodem quo Cambysi collocauerat filiam anno, uisionem alteram uidit: Videbatur ei ex genitalibus filiae uitis enasci, qua omnem occuparet Asiam. Quod uisum cum retulisset ad interpretes somniorum, filiam iam pregnantem & partui uicinam, ex Persis accersit, eiq; cum uenisset, custodiam apponit, uolens quod illa edidisset, interimere. Etenim magi somniorum interpretes, uisionem illam portendere dicebant Astyagi, prolem filiae pro ipso regnaturam. Hoc igitur obseruans Astyages ubi genitus est Cyrus, adscito Harpago familiari suo, & inter Medos fidissimo, atque omnium rerum suarum procuratori, hac inquit: Harpage, negotium quod tibi iniungo cane pratermittas, aut ullo modo exequi supersedeas: neue committas, ut alios praponendo, postea tibi ipsi perniciem crees. Capito quem Mandane peperit puerum, in domumq; tuam ferto, atque occidito: postmodum

quoquo modo uotes, ipse sepelito. Cui respondit ille: Neque alias unquam rex huic uiro rem iniunxisti ingrati, & in posterum dabimus operam, ne quid in te delinquamus. Quod si tibi cordi est hoc ita fieri, mea interest id indufrie exequi. Hac cum respondisset Harpagus, eiq; puer traditus esset, ornatus ad necem, contulit se domum fiens, adiensq; uxorem, refert omnem habitum secum ab Astyage sermonem. Ad quem uxor: Quid igitur, inquit, facere tibi in animo est? Ego uero, respondet uir, quanquam Astyages mandauit, etiam si desipiet, peiusq; insaniet quam nunc insanit, non tamen eius uoluntati parebo, neq; ad hanc necem obsequar: idq; multis de causis, tum quod puer ipse mihi cognatus est, tum quod Astyages gradis natus est, et uirili prole orbis: quo defuncto, si tyrannis ad eius peruentura est filia, cuius nunc filium per me interimit, quid aliud restat hinc mihi quam periculum maximum? Enimvero tutela mea causa expedit hunc puerum interire, sed per aliquem ipsius Astyagis, non per aliquem meorum. Hac locutus, euestigio nuntium mittit ad bubulcum Astyagis, quem norat pascuorum maxime idoneorum, & montium feris frequentissimorum esse gnarissimum, cui nomen erat Mitradates, cuius contubernalis & eadem conserua erat, nomine Cyno Graca lingua, id est, canis, Medica. Spaco. Nam canem Medi

Spaca

Spaca appellant. Vbi bouum pascua ille habebat, montiumq; radices erant ad uentum boream Acbatanorum, & ad pontum Euxinum. Hoc enim tractu ad Sapiros uergente Media, sanè montosa est & edita, ac nemoribus frequens, reliqua uerò tota admodum plana. Hic itaque accersitus properè cum uenisset, inquit ad eum Harpagus: Iubet te Astyages hunc capere infantem, quem in desertissimo montium exponas, ut celerrimè pereat, & hac ut tibi dicerem, mihi iniunxit. Et nisi hunc interemeris, ulloq; pacto seruaueris, pessimo exitio te occubiturum. Cui expositioni infantis inspectur ego prepositus sum. Hac ubi audiuit bubulcus, sumpto infante rediit quà uenerat ad bouile suum. Ei dum in urbem abiit, uxor sua, qua erat pragnans, per totam diem parturiens, è uoluntate demonis enixa est filium. Absente marito utrique mutua tenebantur solitudine: hic quidem uxori parturienti metuens, illa uicissim marito timens, propterea quòd prater consuetudinem ab hero accersitus esset. Vbi reuersus affuit, eum uxor utpote ex improviso cernens, prior interrogauit, quid ita exaèle ipsum Harpagus accersisset. Cui ille: Vxor, inquit, profectus ego in urbem & uidi & audiui quod nec uisum oportuit, nec agi circa dominos nostros. Harpagi domus omnis lucu tenebatur. In quam ego perierer
factus

factus simul atque introij, video infantulum
 palpitantem uagientemq; , auro ac distincta
 ueste ornatum. Eum Harpagus, ubi me uidit,
 iussit celerrime sumere, atq; asportare in esse-
 ratissimum motem ubi exponam, dicēs Astya-
 gem esse qui hac mihi iniungeret, magnopere
 minatus, nisi ea perpetrassē. Ego acceptum
 puerum attuli, ratus alicuius illum domestico-
 rum esse, non autem illius generis. Admirabar
 tamen, quod uiderem auro uestibusq; ornatum.
 Præterea quod planctus exercebatur in Har-
 pagi domo. Atqui inter uiam ex omni oratio-
 ne famuli, qui me extra urbem deduxit, mihiq;
 infantem tradidit, percepi eum Mandanes
 Astyagi nata & Cambysus Cyro geniti esse fi-
 lium, & ab Astyage iussu interfici, atq; is
 hic est. Hac loquens bubulcus, puerum detexit
 atq; ostendit: quem illa intuita procerum ac
 speciosum, genua uiri cum lacrymis amplecti-
 tur, obsecrat ne qua ratione puerum exponat.
 Hic negare aliter ista fieri posse: superventu-
 ros enim ab Harpago speculatores ad rem ex-
 plorandam, seq; nisi id exequatur, miserrime
 periturum. Mulier ubi uirum non persuadet,
 Quandoquidem, inquit, te nequeo inducere,
 quod secundū est, facito, si modo necessitas pror-
 sus est, aspici puerum dum exponitur, quoniam
 ego quoque peperī. Peperi autem mortuum.
 Ferto hunc, & istum ex Astyagi filia tan-
 quam

quam ex nobis genitum alamus. Ita neque tu iniurius in dominos esse deprehenderis, neque nobis male consuluerimus. Nam & hic qui obiit, regale sepulcrum nanciscetur, & iste qui superest, animam non amittet. Sanè quam commodè uisa est bubulco mulier loqui ex præsenti conditione, atque ita continuo esse faciendum. Igitur quem necaturus attulerat, eum uxori tradidit: suum autem qui mortuus erat, sumens collocauit in eo uase, in quo alterum portauerat. Omniq; alterius pueri cultu ornatum basilians, in uastissimo montium exposuit. Ideoq; post pueri expositionem, relicto quodam pecuariorum pro se illic uicario, in urbem se contulit, & ad domum Harpagi: aitq; sese paratum illi ostendere pueri cadauer. Harpagus missis suorum satellitum fidelissimis, re per eos inspexit, ac bubulci filium sepeliuit. Et hic quidem infans humatus est. Alterum uerò qui postea Cyrus appellatus est, mulier sibi sumptum educauit, imposito illi nomine bubulci, alio scilicet quam Cyro. Qui posteaquam decennis extitit, huiusmodi rem qua illi contigit, palam fecit: Ludebat in hoc pago, ubi bouilia illa erant, & ludebat cum aequalibus in uia, quem inter ludendum ceteri pueri cum pro rege sibi elegerent, cognominatum bubulci filium, ipse eos munus distinguebat: ut alij domorum structores essent, alij satellites, alius ut oculus regis, alius

manda

mandatorum renuntiator, suum singulis honorem munusq; assignans. Horum puerorum quidam collusor Artembaris filius erat, uiri inter Medos spectati: quem Cyrus, quod imperata non fecisset, iussit ab alijs pueris comprehendí, & cum illi paruissent, multis uerberibus affecit. Quae puer tanquam se indigna passus, iniquissimo animo ferens, ubi primum dimissus est, in urbem ad patrem perrexit, & quae a Cyro pertulisset complorauit, non tamen Cyrum nominans (nondum enim eius hoc erat nomen) sed filium bubulci Astyagis. Artembares, ut erat ira percitus, ad Astyagem ducens filium secum, contendit: & rem intolerandam passum esse inquit, eiusq; humeros ostendens: Siccine indigne, ait, accipimur rex à filio bubulci serui tui? Audiens hac atque cernens Astyages, uolens ulcisci puerum Artembaris honoris gratia, iussit accersi bubulcum & filium. Qui cum ambo affuissent, intuens in Cyrum Astyages, Tunc, inquit, hoc tali patre genitus, ausus es huius filium, uiri apud me primarij, tam indignus concidere uerberibus? Cui ille: Istud, inquit, here huic ego iure feci. Pueri enim pagani, quorum hic unus erat, me regem suum ludentes constituerant, quippe qui uidebar eis ad hoc maximè esse idoneus. At iste cum ceteri pueri iussis obtemperarent, audiens dicto esse nolebat, ac me nihil

facie.

faciebat, propter quod pœnas dedit. Quod si ego propterea ullo malo sum dignus, hic tibi præsto sum. Hac loquente pæro, subiit Astyages agnitio eius, uisaq; est figura oris inferre ac representare ipsum, & gestus esse liberalior, & tempus expositionis cum pueri ætate congruere. Hic perculsus Astyages, aliquandiu sine uoce mansit. Vixq; tandem ad se reuersus, uolens à se Artembarem dimittere, ut bubulo cum submotis arbitrio rimaretur: Ego, inquit, Artembares efficiam, ut filius quoque tuus ob hoc nil conqueri possit. Dimisso Artembare, & eius iussu per famulos Cyro introducto, bubulum (qui solus erat relictus) percontatur unde puerum accepisset, quisue ei tradidisset. Ille ex ipso genitum respondere, & genitricem eius apud se esse. Astyages dicere, non bene sibi illum consuluisse, qui cuperet ad ingentes deuenire necessitates. Simulq; hac dicens, satellitibus significauit ut caperent ipsum. Hic autem cum ad necessitates adduceretur, rem uti erat promittit: ab initioq; exorsus uera referendo, deuenit ad preces, petendamq; sibi ueniam, iubens ut eam haberet bubulco ueritatem elocuto. Astyages pauciora iam uerba fecit. Cæterum cui ualde succensebat, Harpagum uocent satellitibus iubet. Quem, ubi affuit, percontatur Astyages: Harpage, qua necce interemisti quem tibi tradidi puerum & filia mea genitum?

Harpa

Harpagus (ut uidit pastorem interesse) noluit tergiversari mendacio, ne argumentis conuinceretur, sed ita respondit: Ego posteaquam infantem accepi rex, cogitavi quo pacto ex animi tui sententia facerem: & tamen cum apud te innoxius extitissem, ne forem aut filia tua, aut tibi ipsi carnisfex, eoq; ita statui agendum: Accersito huic bubulco infantem tradidi, inquiens te esse qui iuberet illum interfici, in quo dicendo mentitus non sum. Tu enim ita praecepisti. Atque huic dum puerum trado ex tuo praecepto, iussi exponeret in deserto monte, perstaretq; in eo observando tantisper dum expirasset, comminatus isti extrema quaq; nisi hac effecta redidisset. Vbi hic fecit imperata, & infans obiit, missis eunuchorum fidiissimis rem cognoui, & per eosdem mortuum sepelivi. Ita res habet rex, atq; hac morte defunctus est puer. Et Harpagus quidem directam habuit orationem. Astyages autem dissimulata qua illi infensus erat causa, ob id quod contigerat, primum rem ei enarrat, quemadmodum ipse à bubulco audisset: deinde ea narrata, eò devenit loquendo, quòd puer uiueret, & bene haberet, quia sic actum esset. Namque ex hoc, inquit, quod gestum erat circa puerum, agro valde animo fui, & à filia mea insimulatus haud leuiter tuli. Igitur in bonum conuersa fortuna, mittito filium tuum ad puerum hunc, qui

qui recens uenit. Præterea destino pro libera-
 tione eius dijs immolare, quibus hic honor de-
 betur, tu mihi adesto ad cœnam. Harpagus
 cum hæc audisset, adorato rege, ac sibi maio-
 rem in modum gratulatus, quod peccatū suum
 commode cesseret, & ultra bonam fortunam
 ad conuiuium uocaretur, domum abiit. Quam
 ingressus, properatèr filiū qui ipsi unicus erat,
 tredecim ferme natum annos, mittit ad domū
 Astyagis, iubens exequi quacūq; ille impe-
 raret. Ipse gestiens, quid sibi successisset, uxori
 exponit. Eius filium ubi aduenit, Astyages
 mactat, cœcisumq; mēbratim & partim assum,
 partim elixum, ubi esculētum effecit, paratum
 habuit. Dehinc sub horam cœna, postquam
 affuerunt cum ceteri conuiua, tum uero Har-
 pagus: conuiuii quidem alijs atq; ipsi Astyagi
 mensa apposita sunt ouilla referta carne, Har-
 paga autem carne filij sui, præter caput atque
 extrema manuum pedumq; cetera omnia. Nam
 ea in canistro operta, separatim reposita erant.
 Eum postquam satius depastum illo cibo pu-
 tauit Astyages, interrogat nunquid sit illis
 oblectatus epulis? Se uerò sane oblectatum, di-
 centi Harpaga: hi quibus negotium erat da-
 tum, afferunt caput filij cum extremis manuum
 pedumq; uelatum, assistentesq; iubent detege-
 re, ac sumere quod uellet ex eis. Harpagus ob-
 temperans, ubi detexit, cernit reliquias filij.

Non tamen eo spectaculo consternatus est, sed apud seipsum fuit. Et percontanti Astyagi, nūquid agnosceret cuius fera carne pastus esset: se agnoscere respondit, sibiq; quicquid rex ageret, placere. Hoc reddito responso, receptiq; reliquis carniū, domū abiit, eas (ut ego opinor) illuc collectas humaturus. Hac ultione Astyages Harpagum persecutus est. Idem de Cyro deliberans, eosdem ex magis accersivit, qui fuerāt ipsius somnium interpretati. Postquam uenerunt, sciscitatur eos, quid censeant de uisione sibi agendum. Illi necessario fore inquirunt, ut puer si superstes esset, nec haecenus perisset, regnaret. Atqui puer & uiuit & incolumis est, Astyages excipit: & cum ipsum ruri agentem pueri eius pagi regem delegissent, quae faciunt qui reuera sunt reges, ea omnia hic fecit. Nam satellitibus, ianitoribus, internuntiis, ac ceteris munij institutis, imperium exercuit, quae uobis quoniam uidentur spectare? Si superest puer, magi respondent, atque regnauit nulla ex prouidentia, confidito ob id, ac bonum habeto animum, iam non eum regnaturum iterum. Nam quaedam uaticinationes nostra in exigua reciderunt, & uelut insomnia in imbecillum quiddam tandem redacta sunt. Ego, inquit Astyages respondens, isti uestra, magi, ferè sum sententia, me somno esse defunctum, puero iam rege nominato, nihilq; mihi ampl

amplius eum esse reformidandum. Vos tamen probe considerantes quanta futura sunt, & mea domui & uobis tutissima consulite. Ad hæc magi, Nostra etiam rex, inquit, magni inter est, tuum stare principatum: qui si immutetur, & ad hunc puerum, qui Persa est, transeat, nos quoque qui Medi sumus, in seruitutem redigemur, apud Persas, & extranei nullius erimus precij. Te uero regnante, cuius populares sumus, tum ex parte imperamus, tum magnos apud te honores obtinemus. Quo magis per nos & tibi & regno tuo prospiciendum est: & nunc si quid cernemus, quod timendum esset, tibi aperiremus. Verum cum in rem friuolam nunc euaserit somnium, & ipsi cōfidimus, & te itidē cōfidere iubemus, & hunc ablegare puerum ab oculis tuis in Persidem ad parentes. His auditis, Astyages gaudisus est: accitoque Cyro hæc inquit: Fili, cum ego propter quandā haud sanam somni uisionem in te fuisset inuiriis, tuo tamē ipsius fato superstes es. Nunc itaque latus ad Persas ito cum his, quos ad te deducendum mittam. Eo perueniens, parentes tuos offendes: patrem non qualis Mitrádates bubulcus, & matrem non qualis uxor eius. Hæc locutus Astyages Cyrum dimittit, quem ad domū Cambysis reuersum acceperunt sui parentes, & audita re uehementer amplexi sunt, ut quem statim mortem obijisse crediderāt. Sciscitabatur quoniam

modo superstes esset. Hic se uerò ait eos antea non nouisse, & ob id maximè errasse: inter uir-
tam tamen omne suum infortunium audisse, cre-
didisse eum se bubulci Astyagis esse filium. Ve-
rum in illo itinere omnem rem gestam ab his
qui ipsum deduxerāt, accepisse. Commemora-
bat autem se ab uxore bubulci fuisse educatū,
semper eam laudibus prosequēs, ita ut in omni
eius sermone esset Cyno. Quod nomen accipien-
tes eius parentes, ut diuinitus uideretur Persis
filius suus fuisse seruatus, diuulgarunt à cane
Cyrum, cum esset expositus, fuisse educatū. Vna
de hac fabula emanauit. Cyrus ubi in uirilem
adoleuit etatem, & inter aequales uirilissimus
euasit, & idem dilectissimus, constituit Har-
pagus ad eum dona mittere, Astyagi ulcise-
cendi cupidus. Nam per sese qui priuatus esset,
non uidebat futuram de Astyage uindictam,
sed per Cyrum, cuius casus similis casibus ipsius
extitisset, quem cernit aduultum, sibi socium
comparabat. Caterum ante hoc alia ab eo cō-
parantur. Cum esset acerbus Astyages in Me-
dos, Harpagus singulis quibusq; eorum se in-
sinuās primoribus, persuadet oportere Astya-
gem à regno summoneri, Cyro delecto. His trās-
actis Harpagus ac paratis, ita demum uolens
Cyro apud Persae agenti, suam aperire senten-
tiam, cum aliter non posset, utpote itineribus
custoditis, huiusmodi rem cōminiscitur. Exeno-
terato

terato quem solerter obtinuerat, lepore, ut nihil omnino rescinderetur, indidit libellum, in quo quæ libuit conscripserat, resutoque uentre, leporem unâ cum retibus tradidit uenatori cuidam suorum domesticorum fidiſſimo, præcipiensque suo ore cum daret leporem, Cyro diceret, ut ipse suis manibus aperiret, idque sine arbitris faceret, hominem dimisit in Persidem. Hæc executo nuntio, Cyrus acceptum leporem aperuit, inuentumque libellum qui in eo inerat, legit, in hæc uerba: Fili Cambysis, quem dii respiciunt (nam aliter nunquam intantum fortuna peruenisses) ulciscere nunc Astyagem tua necis autorem. Quoniam ex huius tui quidem studio perieras, deorum tamen beneficio & meo superstes es. Quæ omnia quemadmodum circa te gesta sunt, opinor te olim iam rescuisse: & item, qualia ego ab Astyage passus sum, quod te non occidissem, sed bubulco tradidissem. Nunc si mihi auscultare uis, omni tu (cui Astyages imperat) regioni imperabis. Persas ad rebellandum cum persuaseris, ducito aduersus Medos, ad uotum tibi resuccessura, siue ego dux ab Astyage ad tibi occurrendum creatus fuero, siue alius quispiam Medorum illustris. Horum enim primi quique ab illo ad te deficientes, Astyagem conabuntur euertere. Ita tanquam cuncta tibi sint hic in expedito, ista exequere sine

mora. Cyrus his auditis, considerabat quoniam solertissimo modo Persas induceret ad rebellandum. Cogitando tandem comperit huc esse appositum, ut ita faceret: Scripto libello de his quae volebat, consilium Persarum coegit. Deinde resignato libello atque lecto, ducem se inquit Persarum ab Astyage esse designatum: & nunc Persa, ait, edico vobis, ut praesto mihi sitis cum singulis falcibus. Hoc Cyrus Persis praecepit, quorum complura sunt genera, eorum quaedam Cyrus contraxit, & a Medis ad deficientium induxit, sub quibus alia omnia. Ea autem haec sunt: Arteata, Persa, Pasargada, Meraphij, Masij. Sed horum Pasargada praestantissimi, in quibus & Achemenidarum cognatio est, unde reges Persida sunt oriundi. Alij Persa hi sunt: Panthelai, Derusij, Germani: atque hi omnes aratores. Alij vero pecuarij, Dai, Mardi, Dropici, Sagartij. Vbi cuncti affuerunt, habentes quod eis erat praeceptum, ibi Cyrus iubet locum quendam dumosum (erat in Perside is locus circiter decem & octo aut viginti stadiorum) totum detergant intra diem. Quo labore perfunctis Persis, iterum praecipit in postero diem ut lauti adsint. Interim coactos in unum caprarum, ovium, bouum greges patris sui maculat, atque instruit, tanquam Persarum exercitum accepturus vinoque ac cibarijs quam elegantissimis. Postero die conuenerunt

Persa,

Persa, iubet eos discumbere, in prato, atque epu-
 lari. Deinde canatos interrogat, antrum pridia-
 nam an praesentem conditionem praoptarent.
 Illis respondentibus, multum esse inter hac duo
 intervalli. Pridianam enim omnia mala habu-
 buisse, praesentem uero omnia bona habere. Ex-
 cepit Cyrus, & omnem rem denudauit, inquit:
 Viri Persa, ita res uestra habent, uolentibus
 nobis mihi obtemperare, & hac & alia infi-
 nita commoda aderunt sine ullo seruitutis la-
 bore: nolentibus uero, innumerabiles quales
 hesternae arumnae. Nunc itaque obtemperando
 mihi efficiamini liberi, quae bona ipse diuina
 quadam sorte genitus uideor in manus uestrae
 esse allaturus, quos non arbitror inferiores esse
 Medis cum in alijs, tum uero in bellicis rebus.
 Quae cum ita sint, rebellate quam primum ab
 Astyage. Persa, ut qui iampridem dedignaren-
 tur parere Medis, nacli praesidem, libenter se in
 libertatem vindicarunt. Hac molientem Cyrum
 Astyages cum accepisset, misso nuntio accer-
 syt. Iste nuntium iubet renuntiare, se prius illuc
 uenturum quam Astyages ipse uelit. His au-
 ditis Astyages Medos cunctos armat, hisque
 aduerso numine Harpagum praeficit, oblitus
 eorum quae illi fecisset. Comparato exercitu, ubi
 Medorum copia cum Persicis praelium conse-
 ruerunt, quicunque eorum sermonis Harpago erant
 expertes, praeliabantur: qui uero participes, ad

Persas transibant. Plerique de industria igna-
uiter agebant, fugamq; faciebant. Dilapso tur-
piter Medico exercitu, Astyages ut primum
rem cognouit, minitans Cyro, inquit: Ne sic
quidē Cyrus gaudebit. Haecenus locutus, ante
omnia eos magos somniorū interpretes, qui sua
fissent ipsi Cyrum dimittendum, patibulis affi-
xit. Deinde reliquos Medorū qui in urbe erāt,
adolescentes pariter & senes armat. Quibus
eductis, cum Persis confligens fugatur, uinuq;
capitur, amissis quos eduxerat Medis. Ei ca-
ptiuo assistens Harpagus, insultauit exprobra-
uitq;, cum alia qua homini dolerēt dicens, tum
uero percontando eum de cœna sua, in qua ille
ipsum carnibus filij pauiſſet. Quoniam regnum
eius ad seruitutē decidiſſet, eum intus Astya-
ges uicissim interrogat, nunquid ipsius foret,
Cyri opus. Harpagus suū uero esse dicere, idq;
merito, quoniam ipse ad Cyrum scripsiſſet, &
Astyages eum merito improuidiſſimum atque
iniquiſſimum omnium hominum compellauit.
Improuidiſſimum quidem, quod si facultas ei
aderat, ut rex efficeretur, alteri tribuerit impe-
rium, si modo illa per ipsum gesta eſſent: ini-
quiſſimum uero, quod cœna causa Medos in
seruitutē redegiſſet. Si enim oportebat omnino
eum comparare alteri regnum, nec sibi habere,
satius futurū fuiſſe Medorum alicui id bonum
comparare quàm Persarum. Nunc Medos, qui
huius

huius peccati affines non extitissent, ex domini factos esse seruos: & Persas qui fuissent haec Elenus serui, nunc dominos effectos esse Medorum. Hunc in modum Astyagis cum quinque & triginta regnasset annos, regno amotus est, ob cuius acerbiter Medis subiecti fuere Persis centum ac duodeciginta annos, omni supra Halym fluvium Asia dominati, excepto tempore quo Scythia regnauerunt. Idem sequentibus temporibus, cum horum paetorum pœnitet, à Dario defecerunt. Sed pralio uicti iterum subacti sunt, Persaq; qui tunc cum Cyro aduersus Astyagem rebellauerunt, deinceps Asia imperitauerunt. Cyrus nullo alio malo afficiēs Astyagem, penes se habuit quoad uita excessit. Ita Cyrus genitus educatus q; regno potitus est. Et mox Cræsum iniuria illatorem subegit, quemadmodum à me superius commemoratū est. Quo subacto, ita omnem Asiam adeptus est. Ritibus quibus utuntur Persæ, tales esse compari: Neque statuas, neq; templa, neque aras extruere consuetudo est, quinimò hoc facientibus insania tribuere. Ob id, ut mea fert opinio, quod non quemadmodū Græci, sentiūt deos ex hominibus esse ortos. Moris habent, editissimis quibusque consensu montibus, Ioui hostias immolare, omnem gyrum cæli Iovem appellant. Soli, lunæq; sacrificant & telluri, igni, aqua atq; uentis, hincq; solis sacra faciunt iam inde

ab initio. Vrania quoque sacrificant, sic nimirum ab Assyrijs Arabibusq; edocli. Assyrij Venerem Mylittam vocant, Arabes eandem Alittam appellant, Persa Metram. Sacrorum autem ritum circa hosce iam dictos deos huiusmodi quondam instituerunt. Persa quippe sacrificaturi nec aras erigunt, neque ignem incendunt prorsus, sed neq; libamentis utuntur, aut tibijs, infulsue, aut molis. Verum ut quisq; diuis hisce sacra facere statuit, in locum mundum uictimam sistens deum illum implorat, myrto maximo cinctam gestans tiaram. Sacrificans autem, non pro se solo priuatimq; nota nuncupat, sed communiter uniuersis Persis bene precatur, in primis quidem regi. Quando inter Persas omnes idem quoq; comprehenditur. Vbi uero iam in minutas portiunculas membra- timq; hostiam conscidit, carnibus elixis herbam substernit quam tenuissimam, maxime trifolium. Huc collocatis impositisq; carnibus, magus astans theogoniam accinit, siquidem hanc illi dicunt incantationem efficacissimam. Contraq; magnum nullum illis fit legitimum sacrificium. Mox sacrificus sublati carnibus abutitur in quemcunque usum illi fert animus. Ede omnibus diebus precipue colendum censent suum quiq; natalē, nimirum hoc die plus alijs equum censent ciborum apponere. Et ditiores integros boues, camelos, equos, asinos, eosq; in fortasse

hostos isto die in mensam apponunt. Panpere natalem minoribus pecoribus honorant : cibis utuntur perpaucis, bellarijs multis, neque ijs admodum bonis. Hinc est quod Persæ dicant, Gracos pastos iam demum nō esurire amplius. Nempe ipsis à cœna cibi apponuntur pretij nullius, & si quid apponatur, non cessant quin edant. Vinum largius illis apponitur. Eisdem nec uomere coram, nec urinā facere licet, quæ etiam nunc ita observantur. Poti, de rebus maximè serijs consultare consueverunt. Nam si quando ipsis consultandum videtur, tum postea die ieiunant, proponitq; is qui adibus illis in quibus fortè consultatur præest, & si placuerit atque ieiunauerint, utuntur ipso : sin minus comprobetur, abrogant : & de quibus ieiuni deliberauerint, de eisdem poti pronuntiant. Si in uia inuicem sibi occurrant, facillè cognoscet si pares sint : nam salutationis loco se mutuo osculantur. Quod si alter fuerit humilior paulo, genas osculantur duntaxat : Sin autem alter fuerit multo inferior, prostratus adorat honoratiorem. In primis illos observant reuerenter, qui proximè habitant. Secundas tribuunt his qui à primis proximi, atque sic deinceps progredientes, quo uiciniores, hoc arctiorinecessitudine iunctos existimant. Se nimirum omnium hominum longe optimos arbitrantur. Alios uenò quo remotiores disiti sunt,

ho

hoc à uirtute magis esse alienos : atque illos demum secundam dictam proportionem pessimos esse colligentes , qui à Persis absint quàm remotissimè. Sub Medis imperium obtinentibus , pleraque nationes quoque imperitabant : sed quibus omnibus praeerant Medi , ijdem & affines , perinde atque Persae colunt. Quae gens imperij curam gerens , late progressa fuit. Externorum Persae maxime omnium hominum studiosi. Nam & Medicam uestem propria elegantiore arbitantes , gestant : & in pugnis thorace utuntur Aegyptio. Quin uoluptatibus etiam omnis generis quas semel senserint , frui student. A Gracis edocli , puerorum quoque indulgent amoribus. Puellas plures ducunt uxorum loco , atque praeter has plerasque pellices alunt. Secundum bellicam fortitudinem potior ducitur numerosa sobolis procreatio. Et illi qui quàm plurimos liberos ediderit , huic rex tanquam strennum quispiam praestiterit , singulis annis munera mittit. Liberos eorum , à quinto anno incipientes usque ad uicesimum , tribus duntaxat instituunt , equitare : arcu sagittas excutere , uera loqui. Ante quinquennium filius in conspectum patris non uenit , sed apud feminas degit. Quod ea gratia sic fit , ut si inter educationem decedat , nullam hac proles iactura patri afferat molestiam. Equidè hunc morè laudo , laudo itè illū :

ne ob

ne ob unam tantum causam liceat uel ipsi regi
 occidere quempiam, neque alicui aliorum Per-
 sarum atrocius aliquid in familiam exercere
 ob unum solum delictum: sed expendere iubeo-
 tur quisque, si plura ac magna patrarit, atq-
 tum demum iusta utatur indignatione. Suum
 aut patrem aut matrem aiunt neminem un-
 quam occidisse. Verum quotquot horum fortè
 acciderunt omni necessitate excussa, hos tan-
 dem deprebensos tradunt aut subdititios aut
 spurios. Quippe uerisimile nequaquam uideri
 aiunt, ut hic qui uerus parens sit, à proprio fi-
 lio interimeretur. Quaecunq; apud eos fas non
 est facere, ea nec dicere. Turpissimum apud
 eos ducitur, mentiri: secundo loco, et alienum
 debere, cum ob alias multas causas, tum quòd
 necessum sit eundem qui debet, mendacio quo-
 que obnoxium esse. Si quis è ciuilibus lepra aut
 uirilagine infectus sit, huic in ciuitatem acces-
 dere non conceditur, neque cum alijs Persis con-
 suetudinem habere. Dicunt enim hos morbos
 illis immisos, quòd in solem peccauerint. Ex-
 ternum uerò qui ab ijsdem acceptus fuerit, è
 regione sua exigunt, atque ob eandem caus-
 sam albas columbas in regionem illam affe-
 runt. In flumen nec immeiunt, nec inspuunt,
 nec manus abluunt, nec denique simile quip-
 piam faciunt, sed flumina inter omnia religio-
 sissime colunt. Hoc quoque Persis accidit pe-
 culiare

culiare, quod quanquam illos lateat, nobis minime est obscurum. Nempe quaecunque apud illos nomina uel corpori uel magnificentia sunt similia, ea omnia in eadem terminari litera, quam Dores San appellant, Iones Sigma. Et si animaduertas attentius, deprehendes nomina Persarum non quedam, sed omnia similiter claudi. Equidem hac probe sciens de Persis, possum indubitatò affirmare. Atqui ista, quae de mortuis produntur, obscuriora, neque perinde certò. Quòd uidelicet defunctorum Persarum cadauera non prius humentur, quam aut ab alite aut cane trahantur. Magos tamen sat scio hac faciliare, quandoquidem apertè faciunt: mortuumq; cera inuoluentes in terram econdunt. Magi uerò cum ab alijs hominibus, tum à sacerdotibus Aegyptijs differunt. Siquidem hi nullius animantis occisione se polluant, præter ea duntaxat quae dijs immolant: Magi suis ipsorum manibus, excepto homine atq; cane, quiduis occidunt: imò hoc palmarij loco ducentes, si formicas serpentesq; & breuiter, reptilia atq; uolatilia plurima necauerint. Atq; de horum ritibus hunc in modum dictum sit, nos ad institutam narrationem recurrimus. Porro Iones atque Aeoles ubi audierant Lybos citra negotium à Persis uictos, legatos Sardis mittunt ad Cyrum ultrò postulantes, ut iisdem conditionibus eos admitteret, quibus Cræsi subiectos, in ditionem

ditionem accepit. Verum Cyrus ad eorum postulata per huiusmodi similitudinem atq; apologum respondit. Tibicen, inquit, quidam ubi pisces in mari conspexisset, canere tibia incipiebat, ratus nimirum eos ad cantus suauitatem in terrâ progressuros: at spe sua frustratus, misso in mare uerriculo, ingentem piscium vim complectebatur, traxitq;. Et cum palpietantes cerneret in sicco, dixisse ad pisces: Temperate, inquit, nunc mihi quæso à saltationibus, quando non libuit me canente saliendo progredi. Quæ uerba Cyrus Ionibus Aeolibusq; ideo dixit, quòd Iones prius ipso Cyro per legatos ad amicitiam inuitante, flagitantq; ut à Cræso rebellarent, constanter recusauerant: ac iam demum rebus non ex sententiâ succedentibus, parati essent Cyri imperata facere. Hac occasione ira commotus, dicto responso eos dimisit. Iones his auditis, ad suas quique ciuitates reuertuntur, mœniâq; communiant. Congregabantur autē in Panionio alij omnes, præter Milesios. Quippe cum his solis fœdus inierat Cyrus, iisdem conditionibus quibus & Lydos receperat. Porro reliquis Ionibus communi sententiâ uidebantur legati in Spartam mittendi, ut qui simul & præsentem rerum statum nuntiarent, & auxilium impetrarent. Iones uerò illi, ad quos Panionium quoque peruenit, ciuitates habent cum cæli bonitate, tum montium

montium commoditate omnium optimè sitas, quas nos nouerimus, adeo ut neque superior regio, neque inferior, neque ea demique qua orientem occidentemq; spectat plaga, Ioniam hac in parte amulari possit. Siquidem hac uel frigore riget, uel premitur aquis, illa rursus calore ac situ squalent. Lingua utuntur non eadem, sed eius quatuor proprietates ducunt. Miletus prima apud ipsos ciuitas, ad meridiem uergens: Post hanc Myus, & Priene: haec quia in Caria habitabantur, cum horum lingua conueniunt. Illa uerò in Lydia, Ephesus, Colophum, Lebedus, Teos, Clazomene, Phocaea, iam dictis sane ciuitatibus, quantum ad linguam attinet, non respondent, inter se tamen eadem sonant lingua. Reliquae tres ciuitates Ionicae, quarum duae insulas habitant, Samum uidelicet, & Chium: tertia in cõtinenti sita Erythrea. Ex his Chij & Erythrea eandem proprietatem sibi uendicant. Samij uerò ab his discrepantes, propriam quandam receperunt loquendi formam, atque hunc in modum quatuor omnino linguarum sunt proprietates. Ac uerò ex iisdem Ionibus Milesij erant, qui cum Cyra metus prae-textu foedus pepigerunt. Insularibus nihil dum grauius fuit metuendum, quàm diu Persis Phœnices nondum fuerunt subiecti, & ipsi Persae nauigij non uterentur. Porro hi non aliam ob causam

ab

ab Ionibus defecerunt, quàm quòd cum imbecilles essent omnes alij Graci, tum Iones oppido quàm infirmissimi, & nullius propemodum momenti. Siquidem præter unas Athenas, nullam fere Gracia insignem habebat urbem. Iam enim alij Iones, atque ipsi Athenienses, Ionum nomen refugerunt, non uolentes Iones appellitari. Quinetiam nunc plerosque ex illis uideas, quos nominis istius pudeat. Ea erant duodecim istæ ciuitates nomine ipso gloriabantur. Et ubi semel nomen sibi Panionij indidissent, sanum quoque de suo nomine construxerunt Panonium: id quod nullis alijs Ionum permittere in animum sibi induxere, nec erant qui magnopere postularent eiusdem participes fieri, exceptis tantum Smyrnaeis. Tale quippiam Dorienfibus accidit, qui Pentapolim incolunt, illam quæ antè Hexapolis uocabatur. Hi quoque deprehenduntur adeo neminem è finitimis Dorienfibus ad Triopium sacrum admittere uoluisse, ut etiam populares suos, sicubi sacri legem transgredierentur, à ludorum communicatione excluderent. Nam in certamine Apollinis Triopij tripodes uictoribus constituebantur arci, & quos è sacro uictores non liceret efferre, sed deo ipsi donare ibidem. At uir quidam Halicarnassæus, nomine Agasicles, in eodem certamine uictoria potitus, ausus legem hanc uiolare, tripodemque domum ferens sibi

asseruare. Propter quod commissum, quinque
 ha ciuitates, Lindos, Ialysus, Camernus, Cos at-
 que Cnidus, sextam ciuitatem Halicarnasum
 a sacrorum participatione remouerunt, hac ui-
 delicet poena Halicarnasseos multantes. At-
 qui mihi sanè uidentur Iones duodecim fecisse
 ciuitates, nec uoluisse plures recipere, propterea
 quod Peloponnesum habitantes, eorundem to-
 tidem fuerint partes, quemadmodum nunc
 quoque Achaorum, qui Ionas è sedibus suis
 exegerunt, duodecim sunt genera. Nempe pri-
 ma secundum Sicyonem Pellèna iacet, deinde
 Agina, & Aegæ, ad quam Crathis fluius la-
 bitur, à quo & Italicus ille uocatus est. Post
 Aegæ Bura est & Helice, quò ab Achaïs
 bello fracti Iones confugerunt. Post hanc Ae-
 gion est & Rhysses & Patrenses & Pharen-
 ses, atque Olenus: præter hunc Pirus ingens
 fluius fluit. postea Dyma & Triteenses, qui
 soli mediterranea colunt. Hæ sunt duodecim
 Achaorum illæ portiones, quæ tum quidem
 Ionum erant. Hæcquæ causa fuisse uidetur, quæ
 propter Ionibus duodecim ciuitates constitue-
 re placuerit. Verùm quòd isti præcipue, ma-
 gisquæ alij sint Iones, aut præstantius quippiam
 gesserint, magna insania esset asseuerare, quan-
 do ex his Abantes sint, Euboiæ haudquaquam
 minima portio, qui tamen cum Ionum nomine
 nihil habent commune: & Minya Orchome-
 nys

nijs admixti, Cadmai quoque, Dryopes, Phocenses, Molossi, Arcades, Pelasgi, Dorei, Epidaurij, atque alia pleraque nationes inter se commiscebantur. Quorum alij ex Atheniensium Pritaneo progressi, nobilissimos se Ionem existimauerunt. Hi coloniam ducentes, loco uxoribus Caricas habebant mulieres, quarum iam antè parentes interemerunt: propter quam eadem mulieres Carica legem tulerant, quam iureiurando inter se firmauerant, tradideruntque suis deinceps filiabus, quòd uidelicet cum maritis nunquam cibum sumerent, neque proprijs nominibus compellerent, propterea quòd eorum patres, maritos atque filios trucidauerint, & cum hac patraissent simul, orbas ad concubitus uiolenter rapuissent. Hac Mileti fiebant. Reges creauerant partim Lycios, Glauco Hippolochi filio oriundos, partim Cauconas Pylios Codro Melanti progenie ortos, partim utrosque. Nomen autem Ionum inter ceteros maximè amplectebantur, sint'que iam ueri atque gemini Iones. Omnes tamen Ionum nomenclatura communicant, quotquot Athenis oriundi Apaturia festa concelebrant. Concelebrant autem omnes præter Ephesios & Colophonios, qui soli ex Ionibus ab Apaturijs arcentur, idque ob cædis patrata causam. Porro Panionium locus est Mycales sacer, ad

septentrionem uergens, communiter ab uniuersis Ionibus Neptuno Heliconio dicatus. Mycale autem promontorium in continenti situm: quod quia Zephyro uento expositum est, ad Samum pertinet. Ad hunc montem collecti uniuersi Iones, sacrificium operantur, quod Pamiunia uocant. Accidit hoc sane non Ionum sacris duntaxat, uerum communiter omnibus Gracorum festiuitatibus, ut in eandem liturgiam finiant, perinde atque Persarum nomina. Et haec quidem Ionica sunt ciuitates. Aeolica ciuitates sunt, Cuma, quae & Phriconis uocatur, Larissa, Nonus murus, Tenu, Cilla, Nossium, Aegiroessa, Pitana, Aegae, Myrina, Grynia. Atque haec undecim Aeolicae fuerunt priscae ciuitates. Vna autem Smyrna (Aeolica & ipsa ciuitas) ab Ionibus diruta fuit. Alioqui & haec duodecim erant numero in continenti sitae, quae ditionem habebant Ionibus praestantior: at quae tamen ad illius caelestis imperii nequaquam accederent. Smyrnam uero hac occasione amiserunt Aeoles, quod Colophonios per seditionem e sedibus submotos receperunt, qui postea Smyrnaeos obseruantes dum extra urbem Bacchi sacra celebrarent, occlusis portis urbem occupabant. Succurrentibus autem Aeolibus uniuersis, sic inter eos transigebatur, ut si Iones utensilia bonaque mobilia Smyrnae redderent, Aeoles Smyrnae sceßuros.

cessuros. Hanc conditionem cum Smyrnai accepissent, distributa sunt undecim ha ciuitates, suos quaque constituens ciues. Ha itaque continentis sunt ciuitates, exceptis ijs quae Idaeo habitabant: nam illae ad has non referuntur. Insulares uerò quinque ciuitates, Lesbium colebant, sextam enim in Lesbo Arubam Methymnai iam sibi subiecerant, tanquam sanguinitati iunctam. In Tenedo una habitabatur ciuitas, & altera quadam in centum appellatis insulis. Iam uerò Lesbij Tenedijsq; perinde atque ceteris Ionibus insulas tenentibus, cum nihil grauius esset metuendum, reliquis ciuitatibus communiter placuit Iones sequi, quocumque illi duxerint. Porro ubi Ionum Aecolumq; legati Spartam appulissent, id quod fiebat properanter, ex omnibus delegarunt Phacensem quendam, cui nomen Pythermo, qui postulata proponeret. Hic purpurea ueste indutus, in Spartiatarum cōuentum, qui ad famam legatorum collectus fuerat, processit: hortatusq; Lacedaemonios multis uerbis ad auxilium Ionibus ferendum. Illi, quanquam Ionum legatos repulerint, tamen myoparonem ablegarunt, quantum ego conijcio, hominibus instructum, qui rerū Cyri Ionumq; successum explorarent. Hi Phoceam appulsi, Sardis mutū spectatissimum ipsorum, nomine Lacrinem, ut quid Cyro Lacedaemoniorum mādeta perferret. Cy-

rus audiens quæ Lacrines proferret, rogasse fersur circumstantes Gracos, quinquam homines essent Lacedæmonij, et quàm multi numero. Mox ubi hac cognouisset, ad Spartiatam dixisse: Equidem non extimui unquam homines illos, quibus locus est in media urbe uacuus, ad quem collecti mutuis ipsi sibi iuramentis imponderent. His (si modo superi me seruauerint incolumè) non Ionum, sed propria sua incòmoda erūt deploranda. Hac in uniuersos Gracos uerba detorsit Cyrus: quia fora ampla haberent in quibus negotiationibus uterentur illi, Persæ ipsi horum nullo destinerentur, neq; illis ullum forum. Post hac Sardis Tabalo homini Persæ commisit. Cræsi autem caterorumq; Lydorum thesaurum, Pactya Lydo tradit deferendum. Ipse uersus Ecbatana contendit, Cræsum uia secū ducens, Ionum interim non magna habita ratione, etiamsi primi adoriendi fuissent. Quando quidē Babylon ei obstaculo esse uidebatur, & Bactriana quoq; natio, item Sace atq; Aegypti, in quos ipse expeditionem facere in animo habebat: in Ionas autem alium quempiā imperatorem mittere. At uerò ubi Cyrus è Sardis Lydos exegisset, Pactyas à Tabalo atque Cyro desciscit. Et quia Lydorum thesaurū habebat, consensu namibus auxilios mercede condonavit, maritimosq; omnes persuadet, ut cōmunem secum expeditionem susciperent. Quibus succedentibus,

dentibus, Sardis castra admoit, Tabalumq;
in arce undiq; conclusum obsedit. Cyrus hac ex
itinere intelligens, Cræsum hunc in modū allo-
cutus est: Quisnam, inquit, Cræse finis erit corū
qua nunc mihi accidunt, quādo non cessant Ly-
di, ut uidentur, tantisper & sibi & mihi nego-
tiam faceßere, dū eos prorsus delere aggrediar?
Videor equidem perinde fecisse atq; is, qui occis-
so patre filijs pepercerit. Siquidem ego te ca-
piens, plusquam Lydorum parentē existentem,
ipsis Lydis urbem suam reddidi. Cum hac suam
sententiam Cyrus exposuisset, Cræsus excepit,
ueritus nimirum ne Sardis funditus euerteret:
Rex, inquit, Cyre, quanquā prudēter tu recteq;
dixeris, moderaberis tamen furori, neq; patie-
ris antiquam hanc ciuitatem ita excindi, qua
cum superiorum, tum eorum qua nunc accide-
runt, rea non sit: nam priorum ego autor fui, id
quod meopte hoc capite pendo: præsens factum
Pactyas designauit, cui tū Sardis commiseras.
Hic tibi pænis det, Lydis autem ueniam dabis.
Modo hac impera, ne uidelicet aliquando uiri-
bus aucti, uel defectionem meditari ausint, uel
molesti esse possint. Interdices illis ne arma
bellica possideant, iubebisq; ut suprā tunicam
pallium gestent, induere cothurnos. Ad hac
q̄sdem citharam cantusq; indulgebis, denique
canponari, liberos instituere, & mox cōperies,
o rex, uiros in mulieres degenerasse, nihilq; meo

tuendum ut rebelles unquam à te desciscant. Hac ideo Cræsus suggestit, ratus optabiliorem Lydis hanc esse conditionem, quam semel subactos populari, sat sciens, quòd ni prætectū idoneum cōminisceretur, non persuasurum ut institutum detrectaret. Adde etiam, quòd formidabat ne in posterum aliquando Lydi, si imminentem calamitatem effugerint, rebellantes à Persis funditus extinguerentur. Cyrus hac Cræsi admonitione gauisus, remissaq; iracundia respondit ei se pariturum. Accersitoq; continuo Mazære homine Medæ, eadem illi precipiebat, quæ Cræsus suggererat Lydis imperanda: Atq; præter hac mandauit, illos omnes sub corona uenundandos, quotquot unà cum Lydis Sardis oppugnarint: Pactyam autem uiuum ad se perducendum. Et ista quidem ex itinere precipiens, Lydos compulsi, ad Persarum mores recipiendos. Pactyas intelligens exercitum non procul abesse, conterritus confugit Cumæ. Mazæres uerò nihil cunctatus, Cyri exercitus partem, quam secū ducebat, Sardis promouit. Venerum ubi Pactyam iam unà cum suis cōmilitonibus Sardis abysse cognouerat, primum Lydos adegit Cyri mandatis obsecundare. Et iam inde Lydi omnem uita rationem commutarunt. Deinde Mazæres nuntios Cumam misit, quòd Pactyam reposcerent. Cymæi uerò consilio inito statuerunt ad deum apud Branchidas referendum

dum, quid facto opus esset. Erat enim illic oraculum peruetustum, quo Aeoles Ionesq; communiter uti consueverunt. Oraculum hoc in Milesiorum agro est situm ad Panormum lacum. Missus igitur ad Branchidas consultoribus, rogabant quidnam facturi hac in re deo gratificarentur. Consulenti bus respondebatur, Pactyam Persis esse permittendum. Quae ubi relata audirent Cymaei, putauerunt oraculo acquiescendum, Pactyamq; reddendum. Caterum cum huc bona pars propensa fuisset, Aristodicus Heraclides, uir inter ceteros Cymaeos clarus, seu oraculo parum fidens, siue ipsos consultores oraculi responsum non recte perferre existimans, constanter obstabat, quo minus oraculo Cymaei obtemperarent. Vnde factum est, ut iterum de Pactya consulturi, alij mitterentur sacerdotes consultores, inter quos ipse quoque Aristodicus erat. Hi cum ad Branchidas peruenissent, ex omnibus sciscitans Aristodicus oraculum, rogabat in hac uerba: O rex, uenit ad nos supplex Pactyas Lydus, mortem fugiens uiolenta: Persae eundem reposcentes, iubent Cymaeos hominem dimittere. Nos Persarum potentiam formidantes, tamen supplicem tantisper reddere detrectauimus, dum intelligeremus ex te indubitato, quid facere nos conueniret. Hunc in modum sciscitanti Aristodico, idem rursus respondebatur quod priorem

retulerant, nempe Paſtyam Perſis permittendum. Poſt hac Ariſtodicus tale quippiam de induſtria aggreditur: Templum circumiens, paſſeres aliasque auiculas, qua forte in templo iſtic nidulabantur, è nidis exemit. Quæcum ille faceret, memorant vocem ex adyto auditam, quæ ad Ariſtodicum ferretur, atque huiusmodi quadam ſonaret: Hominum ſceleſtiſſime, quanam libido te inceſſit, ut auderes meos ſupplices diripere? Ariſtodicum nihil dubitaſſe ad hanc modum reſponderet. Et tu, inquit, rex huiusmodi auxilium ſerſ ſupplicibus, quando Cymæos inbes Paſtyam tradere Perſis. Cui deus reſpondens, Equidem, inquit, iubeo, ut impij male pereatis, neque deinde oraculum hoc de reddendis noſtris ſupplicibus laceſſatis. Porro ubi reſpoſum hoc poſtremum referrent Cymæi, neque volentes Paſtyam Perſis tradere interimendum, neque eundem penes ſe detinendo Cyrum ad civitatis ſuæ expugnationem excitare, hominem ablegant in Mitylenam. Mitylenæi, cum Maſares ſubinde per nuntios Paſtyam flagitaret, paciſcuntur pro certa mercede mittendum: quod tamen nolim indubiſſatò aſſenerare, quandoquidem non fuit perſoluta. Cymæi cognoscētes ea quæ circa Paſtyam à Mitylenæis geſta eſſent, miſſo ad Leſbum navigio, Paſtyam deportant in Chium. Indi-

dem

dem nimirum ex Minerva tutelaris dea templo uolenter raptus à Chys redditur. Reddiderunt autem pro Atarnei mercede. Atarnus autem locus est Mysia, Lesbo è regione situs. Et sic quidem in custodia Persæ habebant Pactyam, ut Cyro cum primum liceret traderetur. Atq; multo iam inde tempore, Chiorum nullus ex Atarneo neque molis libani hordeaceis deo cuiquam, neq; secunda mensa fructibus inde descriptis utuntur. Breuiter, omnia à sacrorum usu remouentur, quæ è prouincia illa proueniunt. Postquam uerò Pactyas iam à Chys traditus fuit, Mazares mox in illos castra promouit, qui unà cum Pactya Tabalum oppugnassent: & partim Prienenses subegit, partim Maandri campum incursum, frumentationem militibus faciens, Magnesium etiam pari modo. Postremo Mazares morbo correptus, uita defungitur. In defuncti uerò locum successit Harpagus, & ipse Medus: nimirum quem Medorum tyrannus Astyages indiges epulis exceperit, quiq; Cyrum in regni potestatem inuexit. Hic inquã à Cyro institutus dux, simul atq; in Ioniã uenit, urbes ductis aggeribus cepit. Nam ubi mania ciuesq; undiq; exercitu clausisset, aggerem ad murum obiecto citra negotiũ expugnauit: atq; sic Phocæ primam Ionum ciuitate potiebatur. Phocenses primi Græcorum longis nauibus asseruntur. Adriam simul & Tyrreniam, Iber

Iberiam atq; Tartessam occupauerunt. Nani-
 gys autem utebantur non rostratis, sed pentis
 conteris, hoc est, lembis quinquagenum remon-
 rum. Hi cum primum Tartessum uenirent, grati
 admodum fuerunt regi, cui nomen erat Argatho-
 nio, quiq; iam octoginta annis Tartessio-
 rum regno praeuit. Vixit autem annis centum
 viginti. Atq; Phocenses Argathonio ista occa-
 sione redditi sunt amiciores: Quod uidelicet
 Phocenses Ioniam relinquentes, iussit in sua di-
 tione sedes deligere ubicunq; illis liberet. Verum
 ubi hoc non persuasisset Phocensibus, intelligen-
 retq; interim Medum in eos exercitum ducere,
 pecunias numerauit liberaliter. Siquidem ipsius
 muri ambitus non paucorum est stadiorum, to-
 tusq; e mainculis lapidibus, qsq; affabre con-
 cinnatis. Et murus quidem ille hoc pacto fuit
 constructus. Porro Harpagus exercitum promou-
 uens, urbem oppugnavit: cum postulassent prius, si
 uellent Phocenses, sibi sat esse, unum duntaxat
 muri propugnaculum demoliri, ubi habitationem
 extrueret, cetera illis se permitturum intacta.
 Phocenses seruitutem auersantes, responderunt diem
 unum se ad consultandum sumpturos, interim
 dum consultaretur, ille exercitum ab urbe red-
 ceret. Harpagus autem quanquam se scire dice-
 ret quid facturi essent, tamen permitturum ne
 consultarent. Etenim simul atq; ille exercitum
 reduxit, Phocenses continuo lembos instruunt,
 quibus

quibus liberos unà cū uxoribus atq; supelleſtile
uniuerſa imponerent : ad hæc ſtatuas quoq; &
donaria, niſi quæ uel ferrea uel lapidea, aut de-
niq; picta eſſent, omnia nauibus importāt, quas
& ipſi cōſcendentes ſoluerunt: traieceruntq; in
Chium. Phocæam autem iam deſertam homini-
bus, occupauerūt Perſæ. Phocenſes autem poſt-
quàm ipſis Chij inſulas quas Oenufas uocant,
licitantibus addicere nollent, metuentes ne illuc
emporium trāſſerretur, obq; hanc cauſam hæc
eorum inſula clauſa fuit. At Phocenſes conceſ-
ſerūt in Corſicam. Hic enim iam ante XX. an-
nos ciuitatem ex uaticinio cōdiderunt, nomine
Alaliam. Interea Arganthonius ſatis conceſ-
ſerat. Porro Corſicam traiecluri Phocenſes,
prius diuerterunt Phocæā, præſidiaq; illic Per-
ſarum, quæ ab Harpago fortè cuſtodia cauſa
relicta fuerant, trucidarunt. Quibus patratis,
quotquot ex claſſica ſodalitate ſupererant, cō-
muni cōſilio ſeſe mutuis execrationibus dirisq;
deuotionibus aſtringunt. Ad hæc grande ſa-
xum in mare demergunt, iuramentoq; confir-
mant, non prius ſe de repetenda patria cogitas-
turos, quàm ſaxum uadis imis leuatū renarit.
Commodū uerò profeſſionem molientibus,
pluſquam medietatem deſiderium cepit ingens
paterni ſoli, morumq; Phocenſium. Et plerique
etiam uiolato iuramento remigrarunt in Pho-
cæam. Alij uerò iureiurando ſatiſfacientes
ſoluen

soluentesq; ex Oenussis, Corsicam recta petunt. Quò cum appulissent, communiter habitabant una cum alijs colonis annis quinq; sacraq; exercebant. Caterum ubi iam uicinos circumquaq; hostili more popularentur, communi sententia, bellum in eos adornant Tyrrheni atque Carthaginenses, utriq; sexaginta nauibus instructi. Phocenses ex aduerso armati sexaginta quoque naues milite implèt, obuiamq; alteris procedunt in mare, quod appellatur Sardonium. Commissa classica pugna, Phocensibus Cadmea quadam contigit uictoria. Nam quadraginta illis naues perierunt, reliquæ uiginti contusis rostris facta inuiles. Regressi autem Alaliam, sumptis liberis, uxoribusq;, atq; reliquis facultatibus, quantum naues ferre poterat, relicta Corsica demigrarunt in Rhegium. Verum è nauibus illis quæ perierat, quotquot homines in Carthaginensium Tyrrhenorumque manus peruenerunt (capti enim plurimi) hi omnes protracti è nauibus, lapidibus obruebantur. Deinceps uerò quacunque ex Agyllensium uel pecoribus, uel iumentis atq; hominibus locum illud acceperunt, ubi Phocenses lapidati fuerat, continuo morbida fiebat, stupore atq; igne corripiebantur sacra. Agyllenses Delphos miserunt, uolètes commissum illud expiare. Pythia hac eos iussit facere, quæ etiam nunc ab Agyllensibus obseruantur. Nam ex iussa illis persoluant

magna

magnifice, & gymnicum celebrant certamen. Et Phocenses quidem huiusmodi fato usi sunt. Illi autem qui hinc progressi Rhegium confugerant, civitatem condiderunt in agro Oenotria, qua nunc appellatur Hyela. Atque Phocensium in Ionia res sic habent. Simile quidam accidit Teijs, quos simul atq; aggerū beneficio cepisset Harpagus, omnes conscensis navibus traiecerūt in Thraciam, ibidemq; urbem condiderunt Abdera, cuius fundamenta prius iecit Temesius Claxomenius: sed nihil pro hac sua opera fructus reportans, à Thracibus explodebatur, nunc tamen à Teijs apud Abdera heroum colitur honoribus. Hi igitur Ionum soli servitutem non ferentes, patrium solum reliquere. Verum alij Iones, prater Milesios, praelio superati tādē, acceperunt Harpago, perinde atq; illi qui defecerunt, virosq; se strenuos declararunt, pro suis quisq; fortiter pugnans. Superati autem & capti, in sua quiq; patria remanserunt, eaq; qua imperabantur subibāt Milesij, qui iam Cyro fœdere astricli, quietem agebant, quemadmodum superius à me cōmemoratum est. Hunc itaq; in modum Ionia secūdo in servitutē redacta. Porro ubi Ionibus ijs positus esset Harpagus qui cōtinentē habitabāt, insulani horū exemplo cōterriti, ultro sese dediderunt Cyro. Iam uerò Ionibus etiamsi male affectis, nihilominus sese ad Panonium recipienti

pientibus audio Biantem Prieneum saluberrimum dedisse consilium, cui si obtemperassent, licuisset Gracorum omnium felicissimos vivere. Siquidem ille suavit, ut communis classe soluentes, Sardiniam peterent. Ibidem una quadam ciuitate omnium Ionum constructa, absq; seruitute liberi feliciterq; uiveret: nimirum insulam inter omnes maximam recuperaturi, alijs imparent. Sin autem manerent in Ionia, nullam, inquit, sibi apparere libertatis spem. Hac Biantis sententia ipsis Ionibus periclitantibus prodita fuit. Sanum quoq; Thaletis illud consilium, iam ante subactam Ioniam datum: Nempe qui iusserit Ionas unam quadam communem curiam habere, eamq; fore in Teio: propterea quod Teos in media esset Ionia. Alias autem ciuitates habitatas nihilominus huic parituras quam aliarum ciuitatum tribus, legibus parerent. Atq; hi quidem huiusmodi consilia dederunt. Harpagus subacta Ionia, in Caras exercitum traduxit, & Cannios atq; Lycios, una ducens Ionas atq; Aeoles. Nam Cares ab his oriundi, ex insulis progressi sunt in continentem. Olim enim Minoi paruerunt, appellabaturq; Leleges, et insulas habitabant, tributum autem nullum pedebant, quantum equidem possum superiora repetendo e longissimo auditu coniectare. Idem cum Minos flagitabat, naues ei implebant. Ille felici usus belli successu, multos agros populabatur

Carica

Carica gentis omnium quæ illis temporibus clauerunt ingeniosissima, memoratur tria inuenta: quippe galeis cristas imponendas, primi receperunt Cares, clypeis signa adiungere, postremo lora quoque scutorum excogitauerunt: antea namque citra habenas gestabant quotquot clypeis utebantur, baltis duntaxat coriaceis fulciantes, collo sinistroque humero sustinebant. Post Caras vero tempore longo succedente, Diores atque Iones ex insulis egredientes, in continentis sedes posuerunt. Hunc in modum Cretenses de Caribus referunt. Quanquam his non assentiuntur Cares, qui se Aborigines atque indigenas esse memorant, eodemque nomine usque usos. Apud Mylasos Iouis Carii delubrum ostentant vetustissimum, quo communiter quoque Mysi atque Lydi utuntur, ut qui Caribus sint germani. Quippe tam Lydum quam Mysum Carii fratres appellant, atque ob id eodem uti fano. Quotquot alterius sunt gentis, etiamsi Carii lingua utantur, non tamen sacro participant. Caunii, quantum mihi uidetur, indigenæ sunt, etsi ipsi se de Creta oriundos affirmant. Linguam sanè aut ipsi ad Caricam accommodauerunt, aut Cares Caunicam edidicerunt, id quod agrè diiudicari posset. Siquidem legibus utuntur cum ab alijs gentibus, tum à Carii moribus multum diuersis. Nam apud illos laudatissimum habetur, inuentutem frequenter amoris gratia ad com-

b pota

potationes conuenire, tam uiros quàm mulieres atque pueros. Sacra principio sibi conſtituerant externa, quibus poſtea perſaſi, cum patrijs duntaxat uideretur utendum dijs, Cauum omniu atatis ſumptis armis, ſacerdotem ad Calyndicos uſque montes perſequebantur, ſuſſibus cadentes, exclamantesq; externos ſe exigere deos. Et huiusmodi moribus illi utebatur. Lycij è Creta ab initio originẽ traxerunt. Cretam enim primũ uniuersam barbari colebant: deinde contendentibus pro imperio Europa ſilijs Sarpedone atq; Minoẽ, Minos ſuperior factus expulſit Sarpedonem, eiuſq; conſpiratores. Hi propulſati, Aſia diſtinctionem occupauerunt Milyada. Et quã nunc Lycij colunt, olim erat Milyas, & Milya iam tunc appellabantur Solyymi. Hiſ igitur imperitabat Sarpedon. Mox Termila appellati, quo nomine etiam uicini eos appellabant tantisper, dum Lycus Pandionis filius à fratre Aegao Athenis pulſus, ad Sarpedonẽ in Termilas abiſſet, factuſq; eſſet, ne ſẽporis progreſſu ad Lyci nomenclaturam Lycij uocaretur. Legibus nouuntur partim Cretenſium, partim Carũ. Quanquam hoc inum præter ceteros homines pro lege habeant peculiare, quod à matribus nomina ſibiſſis induunt. Et ſi quis obitũ percontetur quiſnam ſit, quãue familia ortus, à matribus auisq; protinus genus uũ repetet. Adde, ſi qua ingenua ſeruo nupſerit, li

rit, liberi qui ex his suscipiuntur, ingenui atque
nobiles existimabuntur. Sin autem uir, uel inter
tines primarius uxorem duxerit externam aut
pallacam, suscepti ex his liberi reputabuntur
minime ingenui. Enimuero huius tempestatis
Cares nullum praeclarum factum relinquentes,
ab Harpago subacti sunt. Nec Cares tantum,
uerum nec uniuersi Graeci quotquot illam re-
gionem tenebant. Tenebāt enim cum alijs, tum
Lacedaemoniorum coloni Cnidij, quorum regio
declinat ad pontū, appellatur Triopium. Nam
cum initium Bybleſia ex peninsula auspicetur,
suntque Cnidij propemodum circumflui: eam paro-
rem qua boream spectat, Ceraunius claudit si-
nus, australem uero Symanū Rhodiumque ma-
re. Reliquum frontem, hoc est, isthmum qui per-
quam exiguus est, nepe quinque stadiorū, Cni-
dij tentauerunt perfodere: nolentes interea dum
Harpagus Ioniam euerteret, suam ditionem in
insula formam redigere. Eratque hic isthmus
quem perfodere statuerant, ea parte qua con-
tinentem spectat, Cnidia. Id iam multa manu
conantibus, diuinitus arbitror aliquid repu-
gnaſſe, quod nimirum omnes qui manum ad-
mouerent, laderet, cum alias corporis partes,
tū praecipue oculos inſeſtate petra. Cnidij miſ-
ſi nuntijs Delphos, rogant quidnā isthuc eſſet,
quod tātopere conatibus eorum aduerſaretur.
Pythia, ut ipſi referūt, Cnidij, ſenaria uerſa re-
h 2 spondit

spondet in hanc sententiam:

Isthmum neq; aggerate, neq; fodite.

Iupiter nanq; ipse, si placuisset, fecisset

Insulam. Respondente hunc in modum Pyothia, Cnidij à perfodiendo Isthmo desisterunt, sequentiq; cum exercitu Harpago, ultrò sese non commisso pralio dediderunt. Pedasij, qui mediterraneâ supra Halicarnassum colunt, alijq; vicini maximam diligentiam adhibere feruntur, ut eorum sacerdos Palladi sacram barabam habeat, id quod ter illis accidisse putatur. Hi soli in Caria populi Harpago diu reluctabantur, multumq; negotij exhibuerunt, montem extruendo, cui nomen Lyda. Tandem tamē & ipsi expugnati. Caterum ubi in Xanthium campum exercitum produxisset Harpagus, Lycij contra procedentes, paucique cum multis configentes, strenue sese gesserunt. Superati autem pralio fugatique, in urbem sese receperunt, uxores, liberos, atque pecunias unâ cum familia tota in arcem cogentes, admotoque igne arcem unâ cum ceteris rebus incendunt. Qua ubi fecissent, ipsi regressi invicem se mutuo adstringentes, cum hostibus iterum congregiuntur, fortiterque pugnando omnes oppetierunt. Ex Lycijs autem qui Xanthij dicuntur esse, hi omnes prater octoginta quosdam Isthiorum sunt cœvena. Qui octoginta tum emigrantes superstites remanserant,

serant. Atque Xanthum hunc in modum ob-
tinebat Harpagus, pari modo Caunum. Nam
Caunij Lycios emulabantur in pluribus. Iam
uerò inferiorem Asiam Harpagus subegit: su-
periores ipse Cyrus deuicit, uniuersam gen-
tem euertens, nihilq; relinquens. At ego in
praesentia illorum gestorum pleraque prudens
dissimulabo, ea duntaxat proditurus, quae illi
quàm plurimo constabāt laboris, & memoria
digniora uideri poterant. Porro Cyrus ubi con-
tinentem uniuersam suae ditionis fecisset, Assy-
rijs bellū intulit. Assyria cum alia multa sunt
magna oppida, tum uerò celeberrimi nominis
ac ualidissimum Babylon, illic ubi euerfa ab
istis Nini regio extiterat. Huiusmodi urbs in
ingenti planitie sita est, forma quadrata, ma-
gnitudine quoquò uersus ceterū uiceniū sta-
diorum, in summa quadringentorum & octo-
ginta in circuitu quatuor laterum urbis. Tāta
est Babylonici oppidi magnitudo, quod ita ex-
ornatum est, ut aliud nullum eorum quae nos no-
uimus. Iam primum fossa ambit alta atq; la-
ta, aqua plena. Deinde murus, quinquaginta
cubitum regionum crassitudine, ducentorum
celsitudine. Est autem regius cubitus, quàm
mediocrius tribus digitis maior. Opera pretium
est me praeter hac disserere quemadmodum hu-
mus i fossa sit gestus, & murus effectus: ut quidā
quae terra in deprimenda fossa efferebant, ex eo

Literes ducebant, quorum cum magnam vim extraxerant, eos in fornacibus coquebant. Postea ceno utentes, asphalto feruenti per tricesimum quemque laterum ordinem summitates arundinum instipatas conglutinabant: & primum labra fossa, deinde ipsum murum ad eundem modum, super quem circa oras extruxerunt dietas singularias, altrinsecus conuersas: inter quas tantum intercapedinis relinquebatur, ut quadriga interagi posset. Eius per ambitum centum porta stabant, area omnes, cum cardinibus itidem postibusq;. A Babylone octo dierum itinere abest alia urbs, nomine Is, ubi fluminis est haud magnus eiusdem nominis, qui se denoluit in flumen Euphratem. Hic itaq; fluminis Is una cum aqua permultos reddit asphalti bituminis grumos, quae asphaltus ad murum Babylonis comportabatur. Hunc autem in modum Babylon extructa est. Eius duae sunt plagae, quas interfluit fluminis nomine Euphrates, qui magnus & altus & celer, ex Armenijs in rubrum mare decurrit. In hunc uterq; murus lateres exporrigit, eiusq; incuruae utrinq; ripae coelilibus laterib; pro maceria pratextuntur. Ipsa urbs plena domibus est ternarum quaternarumq; contignationum, secta in vias rectas cum alias, tum uero transversas, quae ad flumen pertingunt. Ad quarum singulas pro numero uicorum portula facta sunt in materia, quae flumen sepiebat, & ipsa

Et ipsa arca, & ad flumen idem ferentes. Et
 hic quidem murus lorica est. Alter uero inte-
 rior non multo quam hic debilior, sed exilior.
 Inq; utriusq; ciuitatis plaga medio murus ere-
 ctus, quorum hic regiam comprehendit ambi-
 tu praeferendi atq; ualido. In altero Iouis Bea-
 li templum aereis postis, id quod mea etiam
 nunc aetate existit, duorum undecunque stadia.
 rum amplitudine, figura quadrata. In sacri
 medio turris solida, crassitudine simul & al-
 titudine stadij, cui alia rursus superimposita
 turris, & huic subinde alia, ad octauam usq;
 His forinsecus scala sunt in circuitu adhibita,
 per quas ad singulas conscenditur turres. In
 medijs gradibus duxus, sella; in hoc facta, in
 quibus ascensuros liceat sedere ac coquiescere.
 In postrema turri sacellum est aliud, in quo le-
 ctus est splendide stratus, & apposita mensa au-
 rea. Statua tamen in hoc sacello nulla est, neq;
 hic noctu cubat hominum aliquis, praeter mu-
 lierem unam ex indigenis, quam ex omnibus
 deus delegerit, uti narrant Chaldaei huius dei
 sacerdotes. Narrant enim illi, tamen si mihi pa-
 rum credibilia referre uidetur, deum uidelicet
 ipsum templum ingredientem, in hoc cubile com-
 quiescere, perinde atque Thebae Aegyptiacae
 ad eundem modum in Thebani Iouis fauo, si
 modo Aegyptijs fides habenda erit, mulier
 quoq; cubare creditur. Qua mulieres cum uiris

non putantur habere consuetudinem. Idem fit apud Patara Lycia civitatem, quando oraculum celebratur. Neque enim id fit perpetuo: at qui ubi id futurum est, vates noctu in templum concluditur. Porro in Babylone præter hæc commemorata, aliud est sacellum inferius, quod Ioni magnam habet statuam, eamque auream, potè mensam, & ipsam auream, simul & sustentaculum cum sella, omniaque aurea, adeo ut Chaldaei octingentorum talentorum auri opus aestiment. Extra templum altare est, & ipsum aureum: atque præter hoc aliud altare ingēs, in quo solennes hostiæ immolantur, quādoquidem aureum illud non licet hostiarium sanguine polluere, præterquam lactentium. Insuper in hoc maiusculo altari Chaldaei quotannis centum millia talentorum libanoti adolent, quando huic suo deo sacra faciunt. Eratque in hoc templo etiam dum illo tempore statua duodecim cubitorum è solido auro: quanquam ego hanc non viderim, sed ea referam quæ à Chaldaei referantur. Hanc statuam Darius Histaspis filius insidiosè captans, non ausus tamen fuit diripere: sed quam postea Xerxes Darii filius abstulit, sacrifico (qui prohibuerat statuam loco dimovendam) interempto. At qui illud templum hoc pacto constructum fuit ornamenti, etiam si alia sint peculiaria pleraque eiusdem donaria. Fluvius Babylonis multi quoque aliquādo reges extitere, quorum

quorum in exponendis rebus Assyrijs mentio-
nem faciam, qui & muros ornauerunt & tem-
pla: et inter eos dua femina. Harum prior, qua
quinque atatibus ante posteriorem regnavit,
uocata est Semiramis. Hæc per planitiæ agge-
res extruxit spectaculo dignos, cum antehac flu-
men eam omnē resignare solitus esset. Poste-
rior regina Nitocris nomine extitit superiore
solertior. Cuius cum alia monumēta extiterūt,
quæ ego cōmemorabo, tum uerò hoc, quod ani-
maduertens imperium Medorum ingens ac pa-
catum, subactaq; ab his multa oppida, & inter
hæc Ninum, pramuniuit se omnibus quàm pos-
sunt maxime. Ante omnia fluium Euphra-
tem, qui primus mediam ipsorum urbem inter-
fluens, rectus erat, tortuosum reddidit, fossis su-
perius depressis, adeo ut quendam Assyria pa-
gum, nomine Arderica, ter influat, & qui nunc
è mari per Euphratem Babylonem uersus sub-
uehantur, ter ad hunc eundem pagum appli-
cent, idq; triduo. Et hæc quidem talē reddidit.
Aggerem uerò ex utroq; fluminis labro agges-
sit uisu mirandum. Tanta est & magnitudinis
& sublimitatis. Multo supra Babylonem, alia
quantulum seorsum à flumine, effodit paludas
stagnas, profunditate quidem ad aquam sem-
per ducta: latitudine uerò eius quoquo uersus
trecentorum uiginti stadiorum. Hæc fossitia hu-
ius ad fluminis ripas aggesta est, quem locum

ubi depressit, crepidinē ambitus eius lapidibus induxit. Hac duo, ut flumen flexuosum & lacuna tota fossa esset, ideo fecit, ut fluvius per multos anfractus retētur, sedatior mearet, & navigationes in Babylonem essent tortuosa, & ex ipsis navigationibus lōgus habitus lacuna exciperetur. Adhuc, quacumq; erat regio ad invadendum opportuna, & cōpendiaria ex Media, hanc intersepsit, ne Medi commercio Assyriorum ipsius negotia cognoscere. Et hac quidē ex profundo circumiecit. Caterum ex eis talē fecit cōmunitionem: Cum sit urbs in duas dirempta regiones, fluvio medium tenente, quoties aliquis ex altera in alteram regionē transire volebat sub regibus superioribus, is necesse habebat nauigio transire: quod erat (ut reor) sanē odiosum. Hinc rei isla prospexit, siquidem ubi effodit effluviū lacus, aliud opere eodē monumentum sui reliquit. Saxa prae grandia praesidit, qua ubi in expedito fuerunt, & locus depressus, in locum ipsum quē depresserat, omnē fluminis cursum auertit. Cum hic locus effossus impletur, interea pristino alveo arefacto, orae fluminis intra urbē ac descensus, qui ex portuulis ad flumen ferunt, extruxit coelis lateribus eadem ratione qua muri extructi sunt. Extruxit item circa mediam ferme urbem pontem ex ijs quos effoderat lapidibus, ferro eos ac plūbo deuinciens. Hunc subtilijs quadratis, per quā

Babyl

Babylonij transirent, interdum cōmitterebat, easdem noctu tollebat: hac uidelicet causa, ne per noctem transētes mutua furti exercerēt. Vbi lacuna repleta est flumine, & opus pontis exornatum, tunc finium Euphrate ē stagno in pristinum reuocauit alueum: atq; ita lacus quam effoderat, usā est necessario facta, & pontis in usum ciuiū extructus. Eadem regina hunc machinata est dolum: Supra portas urbis celeberrimas, in loco edito atq; conspicuo, sepulcrum sibi extruxit, atq; hū literis inscripsit: Si cui regem Babylonis post me futurorum fueris pecunia tenuria, aperto sepulcro sumat quantumcumq; libuerit pecunia, duntaxat indigens, aliter ne aperiat. Non enim satius fuerit. Hoc sepulcrum tam diu fuit immotum, dum regnum peruenit ad Darium. Is indignum esse ratus, se neq; uti quippiam his portis (ideo autem non utebatur, quod supra caput ipsius transuentis mortuus situs esset) neq; sumere pecunias repositas, & eas ipsum pronocantes, referant monumentū: in quo non quidem pecunias inuenit, sed literas ita dicentes: Nisi pecuniis es, inexplebilis, & turpis lucri cupidus, haud aperuisses urnas defunctorum. Talis existisse hac regina memoratur. Aduersus cuius filium Labynitum, patris nomen, & Assyria imperium habentem, Cyrus exercitum duxit. Duxit autem rex magnum exercitum, prope domi cōparata re frum

*re framentaria atque pecuaria. Portatur item
 aqua ex flumine Choaspe, Susa præterfluente,
 quo antea ex omnibus fluminibus rex potat. Cuius
 Choaspi aquam decoctam, & in argentea uase
 diffusam, ferentes per multa carruca quatuor
 rotarum mulis trahentibus, assidue comitan-
 tur quocumque ille proficiscitur. Cyrus Babylonem
 tendens, ubi uenit ad Gynidem amnem (qui in
 Mantienis ortus montibus, per Dardaneos in
 Tygrim alterum amnem fluit, qui Opis urbem
 præterlabens, rubro infunditur mari) conaba-
 tur hunc fluuium Gynidem transire, cum non
 posset nisi nauibus transire. interim ei quidam è
 sacris equis candidis petulanter ingressus flu-
 uium, transire conabatur. Hunc fluuius uorti-
 cibus cõtortuës, obruendo abripuit. Syrus per
 quam agre ferens hanc fluminis iniuriam, illi
 comminatus est, se sic redditurum eum tennem,
 ut posthac facile uel à mulieribus transiri pos-
 set, ne genna quidẽ tingentibus. Hæc minatus,
 expeditione in Babylonem intermissa, copias
 suas bifariam diuisit. Dehinc alueos ad funicu-
 lum designauit centenos & octogenos, utrinque
 ad Gynidis labra omnino conuersos, quos distri-
 butis copijs effodi iussit. Et opus quidẽ, ut quod
 à tanta multitudine fieret, perficiebatur: tamẽ
 in eo faciẽdo eam ætatem trinerunt. Cyrus ubi
 Gynidem multauit in trecentos & sexaginta
 riuos diuersum, & alterum uer illuxerat: ita
 porro*

porro ire Babylonem pergit, Babylonjs cum
producto exercitu praestolâtibz. Qui ubi pro-
pius urbem ille promouit, cum eo conflixerunt,
prælioq; fugati, in oppidum se receperunt. Ii ta-
men quia Cyrum iam pridem animaduertêrât
inquietum esse, uiderâtq; omnes pariter gentes
aggreidentem, comportauerant multorû sanè
annorum commeatus. Ideoque tunc obsidionē
nullius momenti faciebant. Et Cyrus cum iam
in longo tēpore nihil admodum res proficerent,
inops consilij erât. Tandem siue alius ei anxio
suggerit, siue ipsi in mentem uenit quid in rem
esset, sic statuit faciendum: Instructis uniuersis
copijs, partim quâ fluuius urbē ingreditur, par-
tim à tergo quâ egreditur, præcipit, ut dum cer-
nerent alueum posse transiri, illac urbem inua-
derent. Ita instructis atq; admonitis suis, cum
inutiliori exercitus parte abiit ad flugnum. Ed
ubi peruenit, quâ Babyloniorû regina fecerat
apud flumen, & apud stagnum, quod erat pas-
lus, eadem ipse fecit. Nam reuocato flumine, al-
ueum eius pristinum uado trāsibilem reddidit.
Id tale ubi actum est, Persæ qui ad hoc ipsam
instructi erant, per alueum unde fluuius Eua-
phrates abscesserat, mediôrû ferè femorum te-
nu grauius Babylonem introierunt. Quos Ba-
bylonjs si factum Cyri prius aut audissent aut
sensissent, haud dubie, cōtempo eorû ingressu,
pessimo exitio affecissent. Nam obserati omni-
bus

bus qua ad flumen ferunt portulū, conscensiq; septis ipsi pro ripis stantes illos progressos ueluti in cauea excepissent. Nunc ex inopinato eis Persae astiterūt: & cum rapti essent qui media urbis incolebant Babylonij, propter eius tamē magnitudinem non sentiebatur (ut fertur) ab his qui circa extrema habitabāt. Sed forte quoniam dies festus eis esset, exercendi choreis atq; oblectationibus opera dabatur, donec planē rā animaduertissent. Atq; ita primum capta est Babylon. Cuius ciuitatis quanta sit potentia, cum ex alijs multis pandam, tum uerò ex hoc quòd cum regi magno omnis plaga, cui imperat sit distributa in ipsius atque exercitus eius alimentū, prater tributa ex duodecim, quibus annus constat, mensibus, quatuor regio Babylonica, octo reliquis cum omnis Asia alit. Ita huius regionis potentia tertiam Asia partem equiparat, & eius principatus, quem satrapia Persae uocant, omnium provinciarum longe est optimus, adeo ut Tritachma Artabazī filio, qui pro rege tributū hoc exigebat, singulis diebus singula argenti plena artaba penderētur. Est autem artaba mensura Persica, capacior quā Atticus medimnus tribus choenicibus Atticis. Ad hac erāt ei peculiare equi, prater bello destinatos, admissarij oclingenti, cum equarum quibus admittebātur sexdecim millibus. Nam singuli ad uicenas admittuntur. Praeterea

terea canum Indicorum tanta alebatur multitudo, ut ad præbēda eis cibaria, quatuor in eadem planitie magni uici attributi essēt; aliorū tributorum immunes. Atq; hac præsidis Babylonis peculiaria erant. In Assyriorū terra parum pluit. Quod in ea frumenti germinat, id demū est, quod ex flumine irrigatur. Irrigatur autem seges, & frumentum prouenit, nō quemadmodum in Aegypto: flumine sua sponte in rura ascendente, sed manibus atq; scrobibus irrigatur. etenim Babylonica regio omnis, quæ admodum Aegyptiaca, distinguitur in fossas, quarum maxima nauibus transiri potest, ad solem hybernū uergens, ex Euphrate exiens in Tigrim alterum flumē, iuxta quod urbs Ninus sita erat. Hac regio omnium quas nos uidimus, longe optima est, duntaxat ferendo frumento. Nam in arboribus ferendis, ficu, uite, olea, nequaquā de principatu contendit. Careris autē fructu procreando adeo ferax est, ut nunquam non ferē ducenta reddat: & ubi præstans bonitate se uincit, etiā ad tricena. Quaternū ferē digitorū latitudine triticeū atq; hordeaceū folijs. Milij uerō ac sesami proceritate instar arborum etsi mihi cōpertam, tamen memorare super se deo, probē sciens, his qui nunquam Babyloniam regionem adierūt, quæ de frugiferis dicta sunt, per quā incredibilia uisum iri. Oleo neuiquam utitur, nisi quod ex sesami faciūt. Sunt
eis

eiū passim per omnē regionem palmae sua sponte nascentes, pleraq; fructifera, ex quibus & cibos & uinū & mel cōficiunt, curantes more scōcorū. Harum, ut aliarum arborū, Graeci masculas uocant, quarum fructum his quae palmulas ferunt, alligant, ut illinc prodiens culex, palmulas penetrans cogat maturēscere, alioqui occasuras. Mascula enim in fructu culices ferunt, quemadmodum caprifici. Venio ad id, quod ex omnibus quae de ea regione secūdum ipsam urbem, mihi summo miraculo est discredū. Nauigia illorum quae per flumen cōmeant Babylonem, omnia sunt orbiculata atq; coriacea, quae pecuarij Armenij, qui supra Assyrios incolunt, ex castis salicibus faciunt, instruuntq; pelibus, nudo illarum extrinsecus posito in modum soli: neq; puppe discreta, neq; prora acuminata, sed in speciem clypei magis orbiculata. Tale nauigium stramentis stipatum, flumini deferendum permittūt, cum alijs rebus, tum aerō dolijs ē palmularū uino onustum, dirigentibus illud duobus, cum totidē palis: quorū alter introrsum palam trahit, alter exterius pellit. Fiunt autē nauigia haec et magna admodū, & minora, quorum maxima quaeq; ferunt pondus quinque milium talentorum, singula singulos asinos uiuos intus habētia, maiora etiā plures. In quos illi postquam nauigates Babylonem peruenierunt, omniq; distraxerunt, lignaq; nauigij,

aggy, atque omnia stramenta adduxerunt, pel-
les congerunt, & eos in Armeniam agitant,
aduerso enim flumine navigari, pro illius rapia-
ditate nullo pacto potest. Qua ex causa non ex
lignis, sed ex pellibus navigia fiunt. Idem ubi
asinos agitando in Armeniam redierunt, alia
ad eundem modum navigia comparant. Et na-
ues quidē eorum tales sunt. Amiclu autem tali
utuntur. Duabus amiciuntur tunicis, una linea
usq; ad pedes demissa, altera super hanc lancea
postremo cādida & breui penula circumdatur.
Calceos gerūt zentis more, soleis Thebanis simi-
limes. Capita habētes comata mitris redimiūt,
unguentis toto corpore delibuti. Anulum signa-
torium singuli gerant, & sceptrum affabre fa-
ctum, cui superstat aut malum, aut rosa, aut li-
lium, aut aquila, aut aliud quippiā. Nam absq;
insigni gerere sceptrum, ipsis nefas est. Atque
hic eorum corporis est cultus: Leges uero qua
constituta ab ipsis, he sunt: Vna quidem pru-
dentissima, altera autem (quantum ego sentio)
qua Hænetos ex Illyrijs audio ubi per singulos
pagos. Semel quotannis ista fiunt. Vbi uirgi-
nes effecta sunt, nobiles, eas congregant, &
universas unum in locum cōducunt, quas circū-
sistente uirorum frequētia, surgens praco sigilla-
tim uēdit, sed primum pulcherrimam omnium:
secundū hanc (ut quā plurimo uēditur auro)
aliam euocat, quæ post illam est speciosissima.

Vendun

Venduntur autem in contuberniis, quatum pulcherrimas quasque Babylonij, qui locupletes, & ij dem calibes sunt, mercantur; ut quisque licitum do alterum superat. At ex plebe qui sunt calibes, his non est opus pulchra forma; ideo pecunias ac turpiore accipiunt uirgines. Nam praeterea, ubi uirginum speciosissimarum peregit venditionem, excitat deformissimam; si quis illorum mercari uolens existat, edicitque quisque uelit quam minimo auri sumpto eam in matrimonium habere, donec illi qui minimo contentus est, femina addicitur. Ita aurum ex speciosis uirginibus conficitur, & per easdem cuicumque uolenti deformes ac debiles collocantur. Quarum nullam cuique emptori fas erat sine fideiussoribus abducere, sed data fideiussoribus de contubernio uxoris ita demum licebat abducere: si de hoc non conueniebat, lex lata erat ut aurum illi redhiberet. Quinetiam ex alio pago uenientibus licebat uxorem mercari, si uellent. Hac apud eos honestissima lex erat, quae tamen non perseverauit. Nouissime aliud quiddam excogitauerunt, ne quis feminas iniuria afficiat, neque quis aliam in urbem abducatur. Nam posteaquam expugnatum male accepti sunt, remque domesticam absumpserunt, unusquisque plebeius ob uictus inopiam filias suas adigit ad quantum corpore faciendum. Alteram item sapienter condiderunt legem, languentes offerendi in forum (neque enim

medicis

medicis utuntur) ut de eorū languore cōsulant,
 qui eos adeunt, si quis & ipse eundem passus est
 morbum, aut aliū uidit patierem. Hæc uiri qui
 illos adeunt consulunt, hortanturq; ad ea quæ
 ipsi faciendo effugerint similem morbum, aut
 alium nouerint effugisse. Nec fas est cuiquā lan-
 guentes præterire silentio, nec antequam explo-
 rauerit quoniam laboret ille languore. Sepulcra
 eisdem in melle sunt, luctus funebri, illi Aegy-
 ptiorum persimilis. Quoties cum uxore misce-
 tur uir Babylonius, adhibito thymiamati assi-
 det, & ex aduerso mulier idem facit. Sub dilu-
 culum abluuntur ambo, nullum uas priusquam
 se abluerunt tacturi. Eadem & hæc Arabes
 faciūt. Vna q̄sdem Babylonys lex est, omnibus
 modis execranda. Nempe omnibus mulieribus
 indigenis commune est, semel in uita ad Vene-
 rus templum desideribus, cum externis uiris con-
 suetudinem habere. Cæterum cum pleraq; sint
 diuitijs tumentes, quæ sui copiā facere recusent,
 hæ uelliculis cameratis subuectæ, pro tēplo con-
 sistunt, relicta interim à tergo magna famulitij
 turba. Pleraq; etiam hunc in modum faciunt:
 Ad templum Veneris sedent, nodis corollisq;
 tempora reuincta, è quibus dum alia seorsum
 abeunt, alia regrediuntur. Nam diuerticula un-
 decunq; sic funiculus distincta aditum præbent
 externis ad mulieres illas, quā cuiq; libuerit de-
 ligedā. Porro cū semel illic cōsederint, non prius
 i 2 domum

domum regrediuntur, quàm hospitū aliqui pecuniam mulieri in sinu iniecerit, & cum eadem à fano seorsum abducta rem habuerit. Hospitē autem illū qui pecuniā obtulit, dicere oportet: Tanti ego tibi deam Mylittam imploro. Mylittam enim Assyri Venerem appellant. Agnere pecuniā illam, quantulacūq; sit, non est fas recere, siquidem in sacrum conuertitur usum. Neq; mulieri etiā permittitur hospitem aliquē repudiare, sed quicūq; is est, qui pecuniam obiecerit primū, hunc illa sequitur citra delectum. Postremo ubi iam congressa fuerit cū externo mulier, dea expiata, domum reuertitur. Ac deinceps haud ita multo cōduxerit. Iam quæ forma sunt elegantiori, citius (ut par est) expediuntur: quæ uerò deformes, diutius coguntur desidere pro templo antequā legi faciāt satis. Fitq; interdum, ut uno atq; altero anno, aut etiā triennio atq; diutius expectare oporteat miseras. Alicubi, nempe in Cypro, similis quædam lex est. Hæc sunt Babyloniorū instituta, quorum tres sunt familia, quæ nullo alio nisi piscibus uictitant. Quos captos ubi arefecerūt ad solē, hoc faciūt: In pilam deiciunt, ac pistillis pinsunt: deinde lintheis conseruat, unde quisquis uult cōspersit, offamq; facit, quam in modū panis torreat. Cyro post hæc gentē ab eo subactam, incessit cupido Massagetar in suā potestatem redigendi. Quæ gens fertur & magna esse & robusta, ad auroram solūq;

lisq; ortum sita,trans Araxem fluvium è regio-
ne Iſſedonorum uirorum. Sunt qui dicant eam
Scythica nationis. Araxes Iſtro maior, & idem
minor eſſe memoratur: & in eo frequentes in-
ſula Lesbo pares magnitudine: & homines
qui illas incolunt, aſtate uelci radicibus quibuſa-
cunq; quas ipſi euellunt. Arborum autem fru-
ctus, quos maturos cõperiunt, in cibum reponere,
quo per hyemem ueſcantur. Apud eos etiam
inueniri arbores talem fructum ferētes, qui ia-
ctus in ignem ab his, qui ad ſe caleſaciendum
conuenerunt, foco circunſedentes incenſo igne,
ſic ebrios reddit odore ſuo, ut uinum Græcos: &
eo uehementius, quo plus eius fructus fuerit in-
ſectum, quoad conſurgatur ad tripudiandum,
ac perueniatur ad cantum. Atq; hæc fertur eorū
eſſe uiuendi conſuetudo. Araxes porro flu-
uius a Mantienſi quidē, unde & Gyndes (quem
Cyrus in trecentos ac ſexaginta diduxit riuos)
fuit, ſed per ſexaginta ora prorumpēs, quæ uno
excepto in paludes, eluuięq; euoluitur; ubi fe-
runtur homines habitare, qui crudis uelitant
piſcibus, & pro ueſtibulũ utuntur uulorũ ma-
rinorũ pellibus. Reliquũ illud per apertum ſluit
in mare Caſpiũ, quod mare per ſeſe eſt, nec ullo
cum alio cõmiſcetur. Nam & illud quod Græci
omnes pernauigant, & id quod extra colũnas
necatur Atlanticum, & Rubrum, idem eſt
mare. Caſpiũ uerò alterum, ac per ſciptum eſt

longitudinis quindecim dierum cursu navis qua remus utatur, latitudinis ubi spatiosissimum est, octo dierum: qua ex parte ad vesperum vergit, Caucaſo pratentum monte, cum maxime vastitatis, tum summa altitudinis, multas atq; in se omnifarias gentes habente, ac plerasque omnes agresti materia uictitantes, ubi arborum frondes, his qua sunt apud nos similes feruntur esse, quibus confusis & aqua dilutis, illi animalia sibi per uestes inscribere dicuntur: eaq; animalia nunquam elui, sed perinde atq; ab initio essent intexta, sic cum reliqua lana ueterascere. Horum quoq; hominū concubitus sicuti pecorū in propatulo esse. Et ad uesperā quidem uergēs hoc mare quod Caspium uocatur, Caucasus cohibet: qua uerò parte uergit ad auroram orientemq; solem, planities excipit prospectu immensa magnitudinis. Quam spatiosam planitiē non ex minima parte Maſſageta possident, quibus bellū Cyrus inferre cupiebat multis ac magnis sollicitatus incitatusq; causis. Primum sua genitura, quòd uidebatur maius quidē homine esse. Secundo loco, felicitate qua fuerat usus aduersus hostes. Quācunq; enim gentem Cyrus inuaserat, ea gens nullo pacto potuerat euadere. Erat autem Maſſagetarum regina defuncto uiro Tomyris nomine, ad quam in coniugium petendam Cyrus misit uerbo duntaxat, uolens eam habere uxorem. Animaduertens illa non
se in

fo in coniugium, sed regnum Massagetarum pa-
ti, accessum Cyro interdicat. Postea Cyro cum
dolus non procederet, progressus usque ad Ara-
xem, aperte infesto cum exercitu in Massage-
tas tendit. Flumen pontibus iungit, quibus co-
pias traiciat, factis ex naubus, turres desuper
adificans. Ad quem in hoc labore occupatum,
Tomyris caduceatorem misit, qui diceret: Rex
Medorum, desine incumbere in qua incumbis,
nescis an ista qua constituidi, tibi conduci-
bilis erunt. Omisso incepto, apud tuos ipsius re-
gna, et nos sine finium quorum sumus princi-
pes esse. Verum tu admonitionibus his uti non
les, et omnia males quam otium. Quod si tam-
topere affectas laeseris Massagetas, ser quam
sustines arumnam. Sed desiste iungere fluvium:
a quo nobis tridui itinere digressus, trajecto in
nostram regionem; aut si manu nos excipere in
vestram, tu hoc idem facito. Hac ubi Cyro au-
diuit, necitis Persarum primoribus coactisq;
in medium rem proponit, consulens, utram sibi
agendum constituerent. Illorum in idem conue-
niro sententia, iubentium recipi in ipsorum re-
gionem cum suo exercitu Tomyrin. Quam sen-
tentiam Crassus Lydus cum adefset, improbat;
in contrarium discerens his verbis: Equidem ti-
bi rex etiam antea dixi, quandoquidem lupi-
tar tibi me iradidit, quicquid animadvertero
errari in tua culpa, id omne me pro viribus

auersurum. Nam mea ruina et si ingrata, mihi
 tamen extitere disciplina. Si tibi esse uideris
 immortalis, & eiusmodi exercitui praesse, ni-
 hil est opus ut meam tibi dicam sententiam: sit
 uerò te quoq; agnosci hominem, & istis eiu-
 modi praesse, illud in primis discito, huma-
 rum rerum circum esse: qui rotatus, semper eos-
 dem fortunatos esse non sinit. Ideoq; de hac, quā
 proposuisti, re, secus ego atq; isti sentio. Si enim
 hostes in terram nostram uolumus excipere, id
 tibi ex hoc periculū erit, ne fugatus omne amit-
 tas imperiam: quia haud dubie uictores Massa-
 geta, non se retro fuga recipient, sed tuas pro-
 uincias adorientur. Victor autem tu non adeo
 multum uincis, quā multū si traiciens in ter-
 ram illorum, uictis Massagetis instabis fugien-
 tibus. Hoc enim pro illo substituito consilium,
 ut uicto hoste rectā pergas ad subigendam To-
 myridi regnum, & quidem sine dace. De for-
 me est enim atque intolerabile, Cyrum Camby-
 sis filium mulieri cedentem detrectare pugnam.
 Itaque mihi placet, transiōis copijs procedere
 consq; dum illi in occursum prodeant: atq; de-
 hinc ita faciendo, dare operam ut illos super-
 emus. Namq; ut ego audio, Massageta bonorum
 sunt Persicorū insueti, et magnorū cōmodorum
 expertes. His ergo uiris propone in nostris ca-
 stris instructarum assatim epularum magna ni-
 pecorum interfecit, cum magna etiā ui-
 culorum

eulorum vini meri, atque omnis cibariorum generis. Hoc ubi fecerimus; imbecillissimis quibusq; militum ibi relictis, cum reliquis ad flumen nos recipiamus. Quibus tantis bonis illi conspectis (nisi me fallit opinio) se ad ea cōuerterent, unde nobis supererit facultas magnas res perpetrandi. Atque hæc quidem in discussione venerent sententia. Cyrus autem priori repudiata, Cræsiq; probata sententiā, indixit Tomyrīdō ut retrocederet, utpote adversus illam traieciendo. Illa quemadmodum a principio sponderat, regressa est. Cyrus in Cambysis filij sui (cui regnū tradebat) manus præbuit Cræsum, ac maiorem in modum ut hominem honore beneficij q; prosequeretur, præcepit: si sua adversus Masagetas traieccio non recte cederet. Hæc ubi præcepit, eosq; remisit in Persidem, ipse cum copijs suis flumen traiecit. Transmisso Araxe ubi nox advenit, vidit per quietem talem visionē: Videbatur Cyrus in somnjs cernere maximum natū filiorum Hytastis, habentem in humeris alas, quarum altera Asiam, altera Europam inumbraret. Erat Hytastis Achæmenida Arsamenes filio, ex liberū natū maximus Darius, tunc ferme vicesimum ætatis annum agens, in Perside relictus, quod non maturus militis esset. Experrectus Cyrus, visum suum intra se retractabat: quod cum ei magnū momentū videretur, vocato Hytastis remotisq;

o s arbitrio

arbitris, inquit: Filius tuus, Hyſtaſpes, mihi atque regno meo inſidiari depreheſus eſt; hoc una de proculdubio noverim, per me noſce licet. Dū mihi, quod mei curā gerunt, quacunq; cūctura ſunt oſtendunt. Siquidem proxima nocte inter quietem uidi liberorum tuorum natu maximum, in humeris habentem alas: quarum altera Aſiam, altera Europam inumbraret. Ex quo niſo nulla tergiverſatio eſt, quin ab illa mihi tendantur inſidia. Quapropter in quam raptiſſime in Perſidem reuertere: facitoque ut cum ego ſubactis Maſſagetis illuc rediero, filium tuum mihi ſiſtas ad cauſam dicendam. Et Cyrus quidem hac locutus eſt, ſcilicet quod ſibi inſidiari Darium ſuſpicabatur. Adadamon ei portendebat ipſum ibi mortem appetiturum, & eius regnum ad Darium eſſe peruenturum. Reſpondens illi Hyſtaſpes: Abſit, inquit, rex, ut quiſpiam uir genere Perſes, tibi moliatur inſidias. Qui ſi quis ſit, in primo quoque tempore morte multetur. Tu enim Perſas ex ſeruis liberos, ex ſubditis aliorum hominum dominos effeciſti. Quod ſi qua tibi niſio filium meum iudicat, reſta noui contra te ſtudentem, ego tibi eum exhibeo pro tuo abitratu utendum. Hoc reddito reſponſo, Hyſtaſpes traiecto Araxe, in Perſidem contendit, Cyro filium ſuum Darium in auſtodia ſeruaturus. Cyrus autem Araxe tra-

iecto,

ieclo, progressus unius diei iter, quæ Cræsus admonuerat exequitur, relinquit; illic imbelli par-
te copiarum, mox cum expedita manu ad Aras-
xem reuertitur. Hos itaq; relictos ex Cyri exer-
citu aggrediens tertia Messagetani exercitus
pars, sese defensantes interimit. Eadẽ conspecto
epularum apparatus, post aduersariorum cadem
ad epulandum discumbit: refertaq; cibo ac uino
soporatur. Persæ superuenientes, horum multos
occidunt, multoq; plures uiuos capiunt, cum
alios, tum uero ducem eorum, reginæ Tomyridis
filium, cui nomen erat Spargapises. Tomyris
cognito exercitus ac filij sui casu, misso ad Cy-
rum cadaceatore, ita inquit: Inexplebilis cruo-
re Cyre, ne spiritus tollas ex hoc quod actum
est. Si fructus uicino quo ipsi distanti adeo de-
supitis, ut descendente in corpus uino improba
a uobis uerba fundantur: tali ueneno filium
meum uicisti, dolo non prælio superbior. Quare
meum admitte consilium bene tibi consulentis:
Abi reddito mihi filio ex hac regione, ferens
impune quod tertiam Messagetarum partem
prostrasti. Quæ nisi feceris, per Solem iuro,
Messagetarum dominum fore, ut ego te (etsi in-
satiabilem cruore) tamẽ satiem. Hac uerba ad
se perlata, Cyrus pro nihilo habuit. Filium To-
myri Spargapises, ubi uino laxatus didicit se
in malo esse, exorauit à Cyro ut uinculum solue-
retur. Statimque cum solutus est, ac manuum
compos

compos effectus, seipsum interemit: atq; hic quē-
dem talem obiit mortem. Tomyris autē quan-
do Cyrus ipsam non auscultaret, contractis suis
copijs ita confligit cum Cyro, ut hanc pugnam
ex omnibus qua inter barbaros extiterūt, acer-
rimā censeam extitisse quamq; ita gestā fuisse
accipio: primū utrosq; spatio inter se distantes,
sagittas egisse: deinde sagittis absumptis cōcur-
rentes, lanceis pugionibusq; fuisse confertos: ac
diu pugnantes perstitisse, neutris fugere uolens
tibus, ad extremū Massagetarū superiores exti-
tisse: ibiq; cum permagna exercitus Persici par-
te, tū uerō Cyrum ipsum occubuisse, cū unū
detriginta omnino regnasset annos. Cuius cada-
uer inter caesarum Persarum stragem Tomyris
exquisitū cum inuenisset, caput in utrem dimi-
sit, quem humano cruore cōpleuerat: mortuoq;
insultans, inquit: Tu quidem meum uiuentis
& in pugna uictoris filium perdidisti dolo ca-
ptum. at ego te (prout interminata sum) cruo-
re saturabo. Hac de Cyri uita exitu: de quo
cum multa referantur, is qui mihi maximē
uerisimilis uidetur, à me commemoratus est.
Massageta & amictum gerunt, & uictum ha-
bent Scythico similem. Ex equis preliantur
& pedibus. Vtroque enim genere ualent. Sa-
gittarij item atque hastati: sangares, hoc est,
pugiones, è more gestantes: in omnibus auro
olentes & are. Vtuntur tanque are in omni-
bus

bus quæ ad hastas, ad pharetras, ad sangares
pertinent: auro autem in cunctis quæ ad ca-
pitum, ad baltheorum, ad axillarum ornamen-
tum spectant. Equorum itidem pectoribus æreos
thoraces circumdant. Circa frænum frænâq; &
phaleras, aurum adhibent: ferro atq; argento
nihil prorsus utentes. Quorum in regione cum
immensa sit auri atq; æris copia, ferri tamen
atq; argenti nihil est. Moribus his utitur: Sin-
guli quidem uxorem ducunt, sed ea communiter
utuntur. Nam quod Græci memorant facere
Scythas, id non Scythæ faciunt, sed Massagetae.
Siquidem vir Massageta quoties libidine capi-
tur mulieris, suspensa ad plaustrum pharetra,
sive pudore concumbit. Terminus iura nullus
eis propositus est: ubi quis admodum senuit, eum
conuenientes proximi quisque cognati immo-
lant, & cum eo aliquos pecudes, quarum car-
nibus pro epulo ubi decorerent, nescuntur, quod
genus obitus apud eos, beatissimum habetur.
Languore extinctos non edunt, sed terra ope-
riunt, loco damni putantes, quod ad immolatio-
nem non uenerunt. Nihil omnino serunt, peco-
ribus uictitant, piscatuq;: qui eis abunde ex
Araxe flumio suppeditat, ac lacte, quod poti-
tant. Ex dijs unum Solem uenerant, cui equos
immolant. Hic autem est eis mos sacrificandi, ut
deorum perniciosissimo è pecoribus omnibus per-
niciosissimum macient.

HERODOTI HALI-
CARNASSEI HISTO-
RIARVM LIBER IL-
QVI INSCRI-
BITVR

E V T E R P E.

CYRO uita functo, regnū suscep-
pit Cābyses eius filius et Cassan-
dana Pharnospo genita : quam
ante uirū defunctam Cyrus &
ipse ingenti luctu prosecutus est:
& ceteris quibus imperabat, lugeri praecepit.
His parentibus ortus Cambyses, cum Iones &
Aeoles pro hereditarijs sibi seruis existimaret,
aduersus Aegyptios fecit expeditionem, compa-
rato cum alijs, tum uerò è Græcijs, quibus domi-
nabatur, exercitu. Aegyptij, prius quam apud
eos regnaret Psammethichus, omnium hominum
se priores extitisse arbitrabatur: uerum Psam-
metichus regnum adeptus, cum incessisset cupi-
do noscendi, quānam primi hominum exti-
tissent, ex eo tempore putauerunt Phrygas
quānam se priores extitisse, se uerò quā cate-
ros. Enim uero Psammethichus, ubi sciscitando
quānam primi hominum extitissent, nullum
exitum inuenire posset, huiusmodi rem machi-
natur : Pueros duos ex humilibus parentibus
recens

recens natos, tradit pastori inter pecora educandos, hunc in modum iubens neminem coram eis nocem ullam edere: solitaria in casa ambos sibipsum relinqui, eisdem in tempore captas admoueri: ubi lacte expleti forent, alia administrari. Hac ideo faciebat iubebatq; Psammetichus, quod cuperet ex pueris ubi inarticulata uagire desisterent, audire, si qua uox prima erumperet, prout & contigit. Nam ubi bimastus exactum est tempus, pastori qui hac administrabat aperienti ianuam atque intranti, ambo infantes porrectis manibus procidentes, beccus clamabat. Quod primo audiens pastor, obtulit. Cum uero crebrius adeunti & obseruanti idem uerbum frequentaretur, ita demum re domino indicata, iussus ab eo pueros attulit exhibuitq;. Quos cum & ipse Psammetichus audisset, percontabatur quoniam homines beccus quippiam appellarent. Hac percontans, comperit Phrygas sic panem appellantes. Tali negotio argumentati, Phrygas se priores extitisse Aegyptij concesserunt. Quod ita actum esse eisdem ex sacerdotibus Vulcani, qui sunt Memphi, audiebam. Graeci tamen alia multa & inepta memorant: Psammetichum pueros educandos curasse apud mulieres, quarum linguas praecidisset. Haellenus de puerorum educatione referebant. Alia quoque apud Memphin audiui ex Vulcani sacerdotibus, cum quibus

bus in colloquium ueni. Quinetiâ harum ipsarum rerum gratia & Thebas & Heliopolim, id est, Solis urbem, me contuli, animo cognoscendi, nunquid consentanea forent his quæ Memphi dicerentur. Nam Heliopolitani feruntur Aegyptiorum esse solertissimi. Atq; ex his narrationibus quæ ad rem diuinâ pertinentia audiui, ea non libenter enuntiauerim, nisi ipsorum tantummodo nomina, existimâs omnes homines idem sentire de his. Quorum quicquid commemorabo, id oratione coactus cômemorabo. Quæ autem humanarum rerum sunt, hæc ita referebant inter se constare: Omnium hominum primos Aegyptios annum comperisse, distinguentes eum in duodecim temporû menses. Idq; comperisse ex astris: eo scientius (ut mihi uidetur) hoc agentes quàm Graci, quod Graci quidem tertio quoq; anno intercalarem mensem introducunt temporis gratia: Aegyptij uero tricenis diebus, quibus duodecim menses taxant, adijciunt huic numero quotannis quinos dies. Vnde eius ratio circuli temporû cõstat eodem redeunt, Aegyptios quoq; primos duodecim deorum cognomina censuisse, & ab illis Gracos fuisse mutatos. Item primos dy's & aras & simulacra et delabra statuisse: quinetiâ animalia in saxis sculpsisse: quarû rerum pleraq; ita effecta opere demonstrabant. Præterea primû mortalium regnasse Menē, ac sub eo omnem Aegyptum præter

ter Thebaicam plagam palustrē fuisse: ex eaq;
 nihil eorum quae supra stagnum Myrios extās,
 extitisse: in quod stagnum a mari per flumē se-
 ptem diebus navigatur. Atq; de regione bene
 mihi dicere uidebantur. Manifestū enim est ei,
 qui si antea nō audierit, tamen inspexerit, mo-
 do sit solertia pradtus, Aegyptum in quam
 Graci nauigāt, accessionē esse terrae, ac flumī-
 nis donum: quinetiam loca supra stagnum hoc,
 ad triū usq; dierū navigationem, de qua nihil
 amplius commemorabant. Est autem & aliud
 tale: Nam Aegyptiacae regionis huiusmodi
 natura est: iam primum cum Aegyptum uer-
 sus in alto cursum tenes, procul ab ea adhuc
 diurna navigationis spatium patieris sensum coe-
 ni, etiam in aqua undecim alta passus: quae res
 declarat eatenus esse humi accessum. Ipsius
 autem Aegypti longitudo secundū mare sexa-
 ginta schœnorū, id est, funicularum: quemadmo-
 dum nos Aegyptum distinguimus a sinu Plin-
 thine, id est, lateritio, usq; ad stagnū Selboni-
 dis, ad quod mons Cassius usq; pertingit. Itaq;
 ab hac parte sexaginta schœni sunt. Etenim
 qui modicum terrae possideat, metiuntur illam
 passibus: qui minus inopes terrae sunt, metiuntur
 stadiis: qui multam possident, parasangis: qui
 plurimum sane, schœnis. Constant autem para-
 sanga tricenis, schœni sexagenis stadiis. Ita erit
 Aegyptus secundum mare stadiorū triuon mil-

lium sexcentorum. Hinc ad Heliopolim media
 terranea uersus Aegyptus spatiosa est, supina
 omnis, & aquarum inops, simul ac limosa. A
 mari ad Heliopolim cūdo per superiora, eiusdē
 penē spatij interest, cuius ab Athenis illud,
 quod ab ara duodecim decrū, fert Pisam, &
 ad delubrū Ioni Olympij: qua itinera si quis
 cōputet, inueniet aut parū quiddā differre quā
 minus paria sint: at nō amplius quindecim sta-
 dijs. Nā uia, quae ex Athenis Pisum fert, quin-
 decim stadia desunt, quae minus sit mille &
 quingētorum stadiorum. At ea quae à mari ad
 Heliopolim ducit, hunc stadiorum numerum
 complet. Ab Heliopoli per superiora cūdo
 Aegyptus angusta est. Nam qua parte mons
 Arabia exporrigitur, ab aquilone ferens ad
 meridiō atq; ad austrum, semper per superiora
 pertingit ad mare quod rubrum uocatur: ubi
 insunt lapicidina ad pyramides, quae sunt apud
 Memphim excisa: ab hac quidē parte desinens
 mons, declinat in quā dictū est. Quae uerō parte
 productior seipso est, duorum ego audiebā men-
 sium itineris esse ab aurora ad hesperū: & eius
 extrema, quae ad aurorā uergunt, feracia turis
 esse. Atq; hic quidem mons talis est. Quae au-
 tem latere Africam Aegyptus spectat, alius
 mōs saxens extēditur (in quo pyramides sunt)
 fabulo obsitus eadem modo, quo Arabici mon-
 tis tractus, qui ad meridiem fert. Itaq; quod ab

Heliop

Heliopoli, non ita multorum spatiorum est, quod modo Aegypti sit, sed quatuor duntaxat dierum navigationis. Aegyptus angusta est inter nos quos disco montes, quod intercapedinis campestria est terra, stadiorum ferme (ut mihi uideatur) qua parte arctissima est non amplius ducentorum, è monte Arabico ad eum qui dicitur Punicus. Illinc rursus Aegyptus laeva est, atq; ita sitae regionis natura comparatus est. Ab Heliopoli autem ad Thebas, nonè diebus nauigatur, spatio quatuor millium octingentorum & sexaginta stadiorum, hoc est, unius & octoginta schoenorum: qua Aegyptia stadia collecta secundum quidem mare, sunt, prout à me superius indicatū est, tria millia sexcèta: quantum uero à mari ad Thebas mediterraneū est, indicabo. Sunt enim sex millia ac centum uiginti stadia. A Thebis autem ad urbem nomine Elephantinam, octingenta uiginti, Huius igitur regionis, qua à me dicta est pleraq; pars, ut & sacerdotes aiebāt, & mihi ipsi esse uidebatur, acquisititia Aegyptus est. Siquidem quod inter praedictas montes, supra Memphis urbē positos, mediū est, uidetur mihi sinus maris aliquādo fuisse, quemadmodū ea quae sunt circa Iliū & Teuthraniam, & Ephesum, & Meandri planitiem: ut hac parua magnis comparentur. Quoniam nullum eorum fluminū, quae has regiones oblimauerunt, dignum est comparari unā

ex septem ostijs Nili, magnitudine. Sunt et alij flumij nequaquam ad magnitudinem Nili, qui magna opera ediderunt, quorū nomina possem referre: cum alij, tum uerò Achelons, qui per Acarnaniam fluens in Echinadum insularum mare, iam eas media ex parte fecit continētē. Est autem Arabica regionis nō procul ab Aegypto sinus maris, productus ex eo quod rubrū uocatur, lōgus ita atq; arctus, ut disserēdo ostēdam. Prolixitas quidem, inchoando navigationem ex Inacho in amplū equor, consumit quatuor dies remigationis: Latitudo uerò, ubi sinus amplissimus est, dimidiatū diem nauigationis: in quo sinu quotidie reciprocatio aquarum, & uadosum astuarium est. Alium huiusmodi arbitror sinum in Aegypto extitisse: quorū alter mare ad aquilonē habet, Aethiopiam uersus: alter Arabicū: de quo disserere pergam ferens ex austro in Syriā, qui penē inter se suos recessus termināt, exigua quodā terra intervallo disrepti. Quòd si in hunc Arabicū sinum Nilus uelit aluenum suum cōuētere, quid enim prohibebit assidue fluentē, quin intra uiginti millia annorū illū oblimet? Ego enim credo intra decem millia annorum, qui ante me natus trāsa ierūt, sicubi siccanea facta sunt, nimirū & sint siccaneum fieri posse, etiā multo. (quā hic est), maiore, à tanto flumine atq; ita operoso. Itaque de Aegypto à referentibus audiri, ea & ipse

ipse ita habere existimo. Quippe cum uideam
 & Aegyptum esse exportatam à terra conti-
 gna, & conchylià existere in montibus, ac salo
 suginem exudare, quæ etiâ pyramides corrumpat:
 & montem hunc, qui in Aegypto immi-
 net Memphi, arenas solas habentem. Præterea
 regionē hanc nulli alteri cōtermina, aut Ara-
 bia, aut Africa, aut Syria asimilem esse. Ete-
 nim Arabia maritima, ubi Syri incolunt, pul-
 da humus est, & fragilis, utpote limus ex allu-
 uionibus ab Aethiopia, flumine deuellus. Nam
 Panicam humum scimus magis puniceam esse,
 & magis subarenaceam: Arabicam uerò atq;
 Syriacā argillosiorem, ac suppetrosam. Quine-
 tiam id magnū huius terra documentū aiebāt
 sacerdotes, sub rege Myri fluiū, quoties octo
 cubitis dum minimū influebat, irrigasse Aeg-
 yptū quæ supra Mēphim est: Necdum ab obi-
 tu Myri nongenti sunt anni, ad tempus quo
 hæc ego à sacerdotibus audiebam. At nūc, ni-
 si ad sedecim aut ad quindecim saltem cubi-
 tos ascendat fluius, regionem non transcendit.
 Quæ regio, si proportionē in altum surgat, &
 tantundē ad incrementū tendat: uidentur mihi
 Aegyptij, utiq; hi qui infra paludem incolunt
 cum aliā loca, tum uerò eum qui uocatur Del-
 ta, idē passuri, omni futuro tempore eam regio-
 nem Nilo non restagnante, quod aiebant ipsi
 passuros aliquādo Græcor. Nam cum audirent

omnem Gracorum terrā pluvia perfundi, non fluminibus ut suā, dicebant fore, ut decepti aliquando magna spē, male esurirent. Qui sermo hoc dicere uult, Gracos si nolit eis deus pluere, sed siccitate extinctū iri: ut quibus nihil aliud aqua, nisi tantū quod ex Ioue subministratur. Atq; hac quæ ab Aegyptijs in Gracos dicuntur, recte habent. Age, nunc uicissim dicam, quomodo res apud ipsos Aegyptios habeant. Si (ut superius dicebam) quæ infra Memphim est regio (hac enim est quæ angeſcit) uelit in altum augescere proportionē præteriti temporis, quid aliud Aegyptios, qui illic incolunt, quàm esurituros? si neq; gustare ea quæ ab Ioue sunt, neq; à flumine restagnari queant rura ipsorū. Isti nāq; ex omnibus hominibus, atq; ex omnibus Aegyptijs, maximè illaboratum percipiunt fructum, qui neque proſcindendis aratro sulcis, neq; subigendo solo, neq; aliud quicquam ex crescendo eorum, qui in aruis colendis æteri mortales labores tolerant: sed postquam flumines sua sponte superueniēs irrigauit rura, & rurſus irrigata deseruit, tunc in suum quisq; rus ita eto semine sues immittit, cōculcatoq; suis suis mine messē deinde expectat: atq; ubi suisbus semen uersauerit, ita demum frumentum percipit. Quod si uelimus de Aegypto Ioniam nūti sententijs (qui solum Delta esse Aegyptum à Persei specula appellatum, dicentes illam sequendum

cundū mare ad Pelusiaca usq; Tarichea quas
draginta schœnorum esse: à mari autem med-
terranea uersus, pertingere ad Cercasorum ur-
bem, iuxta quam scinditur Nilus in Pelusium
fluens, & in Canobum: cetera uerò Aegypti,
partim esse Africa, partim Arabia) ostendes
remus, hac ratione utentes, nullam Aegypti
primitus fuisse regionem. Nā Delta ei (ut ipsi
dicunt, & mihi uidetur) defluxa humus est, ac
nuper, ut sic dicam, extitit. Itaq; si nulla eis ter-
ra erat, quid curiosi sunt, putantes se primos ho-
mines extitisse, qui ne in puerorum quidem ex-
perimentū (qui primam linguam proderent)
ire debebant? quos ego opinor, neque cum loco,
quem Delta Iones uocant, pariter extitisse: sed
semper fuisse ex quo genus humanum extitit,
progressuq; terra multos ex eis reliquos fuisse,
multos aliunde subingressos. Ideoq; olim The-
ba Aegyptus uocabatur, cuius ambitus est sia-
diorum sex millium ac centum uiginti. Itaq; si
nos de eis rectè sentimus, Iones non rectè sen-
tiunt de Aegypto. Sin rectè Iones sentiunt, o-
stendo neque Græcos neque Iones scieniter com-
putare: qui cū aiunt tria membra totam esse
terram, Europam, Asiam, Africam, quartum
membrum annumerant Delta Aegypti, si non
sit neq; Asia, neque Africa. Nam secundum
hanc rationem non est Nilus qui Asiam ab
Africa determinat. Qui cum diuortia faciat

*circa acumen Delta, quod in medio est, id Asia
 & Africa esset. De quo nos Ionum sententiam
 missam facientes, ita sentimus: Aegyptum qui-
 dem eam omnem esse, qua ab Aegyptijs inco-
 litur: quemadmodum Ciliciam eam qua à Cili-
 cibus, & Assyriā qua ab Assyrijs. Sed Asia
 & Africa scimus recta ratione nullum esse
 terminum, nisi terminos Aegyptiorum. Si uerò
 quod Græcis persuasum est sequemur, sentie-
 mus omnem Aegyptum qua à Catadupis &
 Elephantina urbe incipit, bifariam diuidi, &
 utrumque cognomen obtinere. Aliam enim eius
 partem esse Africa, aliam Asia. Quippe Ni-
 lus à Catadupis incipiens, mediam interfluens
 Aegyptum, irrumpit mari uno quidem usque ad
 Cercasorum urbem alueo tripartito. Deinceps
 quorum alueorum unus ad auroram, quod Pe-
 lusium ostium, alter ad uersperam tendit, quod
 Canobicum ostium nominatur. Tertius, quo re-
 fluit Nilus meat, talis est: Delatus per superiora
 in acutum Delta proficiscitur, dehinc medium
 Delta scindens, in mare euadit, non minimam
 huic alueo portionem aquae præbens, nec mini-
 me celebrem, quod Sebenyiticum ostium appel-
 latur. A Sebenyitico item duo alia diuidun-
 tur ostia in mare ferentia, quibus hæc sunt im-
 posita nomina, uni Saiticum, alteri Mædesium.
 Nam quæ Bolbitinum & Bucolicum nomi-
 nantur, non sunt natina ostia, sed defossa. Huic*

mea opinioni, tantam esse Aegyptum, quanta ratione demonstraui, testimonium etiam dat oraculum, quod ab Hamnone est redditum, quod ego posterius, quam ita in animum induxeram, circa Aegyptum audiri. Nam qui sunt ex urbe Marea & Apia, incolentes Aegypti fines Africam uersus, quod sibi Pœni non Aegyptij uiderentur, quodque perosi sacrorum ceremonias, nolent bobus feminis prohiberi, miserunt ad Hammonem, negantes quicquam cum Aegyptijs sibi esse commune. Habitare enim se extra Delta, nullumq; sibi cum illis lingua esse commercium, ac uelle sibi fas esse omnia gustare. Hac eos deus facere non permisit, inueniens, Aegyptum eam esse, quam Nilus supergressus irrigaret: quique intra urbem Elephantinam incolentes, ex hoc flumine potarent, eos esse Aegyptios. Hac illis ita responsa sunt. Porro Nilus ubi inflatus est, nō modo Delta inundat, uerumetiam plagam qua dicitur Africana esse, aliquoties & Arabicam: idq; utroq; uersus duorum dierum itinere, & amplius eo uel minus. De cuius fluminis natura neq; à sacerdotibus quippiam, neq; ab alio ulla percipere potui: cum promptissimo forem animo ad hac ab illis audienda, cur Nilus aqua inflatus deueniret inchoans intumescere ab æstivo solstitio, ad centum usq; dies, & propè totidem diebus retrocederet, relinquens fluentia: ita

per omniū hyemem tenuis esse persisteret ad solū
 situm rursus aestiū. De his nihilominus pos-
 sui percipere ab Aegyptiis sciscitando, num alio
 quam ubi Nilus haberet natura diversam ca-
 teris fluvijs. Hac ego noscendi cupidus, eos in-
 terrogabam, et cur solus omnium amnium nul-
 las ex se auras remitteret. De qua tamen aqua
 quidam Graecorum, insignes cum uellent effec-
 sapientia, trifariam disseruerant. Quarum opi-
 nionum duas ne mentione quidem dignas exi-
 stimo, nisi eatenus ut illas tantum significē. Ea-
 rum una ait, uentos Etesias esse in causa, ut Ni-
 lus infletur, prohibentes eum effluere in mare.
 Atqui nonnunquam Etesiae nondum spirant-
 runt, cū Nilus id agit. Ad hac, si Etesiae causa
 forent, oporteret alia quoque uimina, quaecumque
 Etesijs obnoxia sunt, idem quod Nilus, pati: et
 eò magis, quò tenuiora sunt, minores gurgites
 exhibentia. Sunt autem multa in Syria, mul-
 ta in Africa flumina, quae nihil tale patiun-
 tur, quale patitur Nilus. Altera opinio est in-
 credibilior quidem quàm hac quae dicta est, dis-
 cit tamen admirabilior, quae ait illum, quòd ab
 oceano fluat, idud efficere: ipsum uerò oceanū;
 orbi terrarum circumfluētem. Tertia opinio ne
 multo modestissima, ita longe falsissima est:
 quippe quae nec ipsa aliquid dicit, inquiens ē nō
 nubus liquecētibus manare Nilum: qui cum ex
 Africa per medios Aethiopes fluens, in Aeg-
 yptum

gyptum euadat, ex locis calidissimis ad frigida
 dissima, quantus ex niuibz fluere. De qua ra
 multa sane sunt, qua quis conieclare possit, non
 esse credibile, cum qui talis sit, manare de niui
 bz, primum ac maximum testimonium perhi
 bentibus uentis, qui ab ijs regionibus calidi spi
 rant. Secundum ea plaga, qua sine imbribus et
 sine glacie perpetuo est: super niuem autem qua
 cecidit, necesse omnino est intra quinque dies
 pluere: ut si in his regionibus ningeret, etiam
 plueret. Tertium hominibus, qui ab astra solis
 nigri sunt, & miluis, atq; hirudinibus qua illic
 pereunt: gruibz quoq; qua Scythica plage
 hyemem fugientes, ad hac loca se conferunt hy
 bernatum. Si igitur uel quantulumcunque nin
 geret in ea plaga, per quam fluit, & ex qua in
 cipit Nilus, profecto nihil tale esset quemadmo
 dum arguit. At uero qui de oceano loquitur, ad
 occultam fabulam referens, caret argumento.
 Neq; enim ego illum nomi fluminis qui esset ocea
 nus, sed hoc nomen opinor. Homerum, aut alie
 quem prisconum poetarum cum inuenisset, in poe
 ticam intulisse. Quod si opiniones quas propo
 sui improbant me, oportet de oculis ferre sen
 tentia, dicam quare mihi uideatur impleri Ni
 lus astate: Hyberno tempore sol abscedens a pri
 mo cursu subter hyemale sidus, meat in supe
 riora Africa, hoc quidem, ut breuissimis demon
 stratur, totum dictum est. Etenim deum huc, ut

cuiq; terra proximè accedit, ita eā maxima siti
 afficere credibile est, & scaturigines indigenarum
 amnium arefacere. Vt autē pluribus ver-
 bis demonstretur, ita habet sol Africa superio-
 ra permeans, illud efficit. Nam cum omne ueris
 tempus sit serenum in his regionibus, & ipsa re-
 giones sint torrida, quas sol transiens uentos fri-
 gidos facit, quemadmodum medio cælo means
 æstate facere cōsuevit: ad se trahit aquam, at-
 tractamq; in superna. abijcit loca, quam exci-
 pientes uenti ac dissipantes liquefaciunt, hi ui-
 delicet, qui (ut credibile est) ab hac regione
 flant, auster & africanus, multo omnium pluuio-
 sissimi. Quanquam mihi uidetur non omnem
 sol humorem eius anni Nilo remittere, sed pe-
 nes seipsum reservare. Idem mitigata hyeme,
 rursus in medium cæli regreditur, atq; illinc iā
 itidem ex cunctis fluminibus trahit humorem
 qua flumina mox multarum aquarum imbre
 commixto, terram madefaciente usiq; lacuno-
 sam, magna decurrunt. At æstate cum desli-
 tuantur ab imbribus, & à sole ustrantur,
 exiliora sunt. Nilus autem qui imbribus caret,
 cum attrahitur à sole, merito solus fluiorū eo
 tēpore fluit multo exilior, quā solet per æsta-
 tem. Tūc enim per æquē attrahitur atq; cetera
 aqua, per hyemē uerò solus attrahitur. Ita so-
 lem censui huius rei esse causam. Idem mea sen-
 tentia, auctor est æræ siccitatis in ea regione,
 dum

dum exaquat transitū suū. Ita semper Africa superiora aëtas obtinet. Quod si finium ac cœli situs immutaretur, ut ubi nūc aquilo situs & hyems, ibi austrī situs esset & meridia: & ubi austr, illic aquilo collocatus esset: si hac ita haberent, profecto sol amotus ē medio cœlo, sub hyemē & aquilonem mearet supra Europam, quemadmodum nunc supra Africā: pertransiliensq; nobis omnem Europam, faceret (opinor) eadem in Lītro quā nūc facit in Nīlo. De aura autē, quā nulla ē Nīlo efflat, hoc mea fert opinio: Consentaneū esse, ē locū valde seruidis nihil respirare aurā, quā ab aliquo frigido loco flare gaudet. Verum hac ita sint, quemadmodum & sunt, & ab initio fuere. Nīl tamen fontes nemo neq; Aegyptiorum, neq; Græcorum, neq; Afrorum, cum quibus in colloquū ueni, se nosse professus est præter scribam sacrum Minerva pecuniarum apud Aegyptum, in urbe Sai, qui mihi iocari uidebatur, affirmans se id proculdubio nosse, sic autem dicebat: geminos esse mōtes, cacuminihus in acutum tendentibus, inter Syenem positos urbem Thebaidis & Elephantinam. Quorum unus nomen esset Crophī, alteri Mophī, & ex eo medio Nīlī fontes abyssos, hoc est, immensa altitudinis, emanare. Curus aqua dimidium Aegyptum uersus & uentum aquilonem flueret, reliquum dimidium Aethiopiam uersus atq; austrum. Quod autem abyssi forent

forent fontes, aiebat Psammetichum Aegypti regem periculum huius rei fecisse: qui funibus multorum millium passuum cōnexi, & in fontes demissis, tamen ad fundum non deneruisset. Scriba hic, si modo gesta fuerant quae dicebat, affirmādo faciebat, ut ego opinarer uarices quosdam illic esse rapidos, ac refluxus, quemadmodum praecipitantis ē montibus aqua nequit funis ad explorandum demissus peruenire in fundum. Aliud ab ullo audire non potui, nisi (cum ipse inspicundi gratia ad Elephantinā usq; urbem profectus sum) quiddam longissima narrationis; quod ex fama illic iam inquirendo accepi: cum ab urbe Elephantina ad superiora esse locum accliuum, ubi necesse sit nauigio utrinq; alligato tanquam boue pergeret: & si funis abrumpatur, abire nauigium, rapiente fluminis impetu. Abesse autem hunc locum ultra quatuor dierū nauigationem: esseq; ibi Nilum tortuosum, ueluti Meandrum, & duodecim schænorum, quibus hunc in modum nauigare oporteret, & postea peruenire planū in locum, ubi sit insula Nilo circumflua, nomine Tachompsō. Ab Elephantina desuper iam Aethiopes incolere & dimidium insulae, nam alterum dimidiū incolere Aegyptios. Insulam contineri ingenti stagno, accolentibus circū Aethiopibus pastoribus: in quod ē Nila subiectus, peruenias in alupum qui in stagnum diffund

diffunditur. Deinde egressus, itinere pedestri
quadraginta dierum pergas propter flumen.
Nam in Nila acutos scopulos existere & saxa
frequentia, per qua nauigare non licet. Pera-
grato quadraginta diebus eo loco, alterum rur-
sus ingressus nauigium, duodecim diebus subue-
heris, dum uenias in oppidam magnum nomine
Meraën, qua fertur aliarum urbium esse metro-
polis. Cuius iucula salas deorum colunt Iouem
& Liberum, eosq; magnopere uenerantur. Io-
ni etiam constituerunt oraculum, cuius respon-
sis posteaquam iubentur, & quocunque iu-
bentur, eo sumant expeditionem. Ab hac urbe
intra tantundem temporis, intra quantum ad
ipsam ex Elephantina peruenitur nauigan-
do, peruenies ad transfugas, quibus nomen est
Asmach: quod uerbum Græca in lingua idem
pollet, quod sinistra regis assistentes, isti cum
essent Aegyptij bellatores, ducenta & octo mil-
lia, ad hos Aethiopes transfere, hac de caus-
sa: Sub rege Psammeticho fuerat in presidij
collocati, alij ad urbem Elephantinam, &
ad Daphnas Pelusias aduersus Aethiopes,
alij aduersus Arabes & Cyros, alij ad Me-
roën aduersus Peros. Quibus in locis, quem-
admodum sub rege Psammeticho erant, ita in
ea atate Persarum presidia excubabant. Nam
& in Elephantina & in Daphnis Persæ ex-
cubias agunt. Cum igitur triennium in presidio
fuissem Aegyptij, neq; illinc ab aliquo dimit-

terentur, communi usi consilio, à Psammetichò
 Ad Aethiopiam sibi transeundum putauerunt.
 Quos re audita, Psammetichus infecutus, ubi
 est asecutus, multis uerbis obsecrabat, ueta-
 batq; patrios deos, ac liberos, uxoresq; deferere.
 Ibi quidam illorum fertur ostenso ueretro di-
 xisse, ubicunq; id esset, id sibi & uxores & li-
 beros fore. Hi posteaquam in Aethiopiam pro-
 fecti sunt, sese Aethiopum regi tradiderunt:
 quos ille ita remuneratus est. Erant ei nonnulli
 Aethiopum aduersarij, quorum terram eri-
 pientes istos iussit incolere. Aethiopes his co-
 lonis inter se collocatis, facti sunt mansuetiores,
 moribus Aegyptiacis imbuti. Ad quatuor igitur
 mēsum partim navigationem, partim iter,
 cognoscitur Nilus: prater id quo fluit per Ae-
 gyptum. Tot enim menses in summa reperiētur
 impendi ab his qui ex Elephātina ad hos per-
 fugas pergant. Fluit aut. m ab Hespero & oc-
 casu, dehinc quid sit, nemo potest pro comperto
 narrare. Est enim deserta praefeuore ea regio.
 Accepi tamē hoc ex quibusdam Cyrenais, qui
 se ad Ammonis oraculum isse commemorā-
 rent, collocutōsque cum Etearcho Ammonio-
 rum rege, & ex alijs sermonibus deuenisse in
 garrulationē de Nilo, cuius nemo nosceret fon-
 tes: Etearchumq; narraſſe aliquando Nasä-
 monas quosdam ad se uenisse, quæ gens sit Pno-
 mica, Syrtim incolens, & oram qua uergit ad
 auroram

auroram, non multū supra Syrtim, eos cum venissent, interrogarenturq; nuuquid amplius haberent quod referrent de Africa desertis, retulisse apud se fuisse uirorum prepotentium filios, prosaces: eos cum in uirilem etatem adoleuissent, cum alia superna fuisse machinatos, tum uerò ex sese quinq; sortitos ad inspicundū Africa solitudines, si quid amplius cernerent quàm hi qui longissima inspexissent. Quorum maximam Africa aquiloni obnoxiam. Pannoni, & Pannonum permultas gentes ab Aegypto incipientes omnem obtinere usque ad promontorium Solœmē, quod Africam terminat, præter id demum quod aut Græci obtineat, aut Phœnices supra maritimam oram, & eos qui ad mare incolunt, feris ulteriora habitari. Vltiora feris aridiora esse, uolenterq; arida, ac prorsus uasta. Igitur eos iuuenes ab equalibus dimissos, aqua atq; cibarijs probe instructos, primū per loca hominib; habitata peruenisse, hinc peruenfos in illam feris frequentem peruenisse. Ex ea per solitudines iter fecisse inuentum Zephyrum, peragratūq; multa spatio sabulosis locis pluribus sene diebus, affexisse demum arbores in pluitie quadam enatas, ad easq; accessisse, ac fractum qui inerat decerpisse, cuiq; inter decerpendum superuenisse quosdam infra mediocrem uirorum st. et uiam pusillos, uide quæ nec a Nasamonibus cognoscerebatur, nec, Nesi, quoniam uocem

vocem ipsa cognosceret. Et ab his deprehensas,
 ductosq; per maximas paludes: atq; illas trans-
 gressos peruenisse in urbem, in qua uniuersi fo-
 rent aequali statura illis qui adduxissent, colo-
 re nigro. Eam urbem praterlabi grande flumē,
 ab hespero ad orientem solem fluens, in quo ap-
 parerent crocodili. Hactenus à me de sermone
 Ammonij Etearchi commemoratum sit: usq;
 quod uisibat Nasamones, ut Cyrenaei referen-
 bat, reuertisse, & eos homines ad quas illi per-
 uenissent, omnes esse fallaces. Flumē autē quod
 praterfluebat, & Etearchus conieclabat Nil-
 lam esse, & ratio sic dicat. Ex Africa enim
 Nilus fluit, eamq; mediam secat: & (ut ego ex
 apertis ignota coniecto) pari tractu atq; līter
 meat. Ister namque fluens ex Celtis atque urbe
 Pyrene profluens (Celta autem sunt extra rip-
 pos Herculis, Cynesius finitimi, omnium in Eu-
 ropa ad occasum habitantium ultimi) mediam
 Europā scindit, totamq; permensus, quā Iōli-
 ui Milesiorum coloni incolunt, mari Euxino
 finitur: & Ister (fuit enim per terram habita-
 tam) inter primos cognoscitur. De Nili uero
 fontibus nemo habet quod referat: & merito,
 utpote Africa, per quam fluit, deserta. De eius
 fluxu, quā potuit longissimē repetenda narra-
 ri, dictum est. Euadit autem in Aegyptum.
 Porro Aegyptus montana Cilicia fere oppo-
 sita est. Hinc recta ad Sinopen in pōto Euxino
 sitam.

fitam, quinq; dierum iter est uis expedito. Sin-
uope autem Istro. mare inuampenti; ex aduerso
est sita. Ita Nilus totam pergricans. Africam;
indetur. mihi equipurandus Istro. Hactenus de
dislo dictum sit. Venio ad plura. de Aegypto re-
ferenda, quia plura quam alia omni regio mi-
rabilia habet, & prater omnem regionem ex-
hibet opera relatu maiora. Horum gratia plu-
ra de ea commemorabuntur. Aegyptij quem-
admodum & celo quod apud eos, & flumina
diuersa ab aliorum natura, ita ipsi pleraque
omnia a ceteris hominibus, diuersi consuetu-
dine & instituta, & iura: apud quos, facina-
quidem negotiantur, capienturq; & inflico-
ros operi macant: uiri autem intra domos re-
xunt. Alij nulli subtegmis desuper tramant.
Aegyptij subter. Onera uis caputibus, summa
humeris basulat. Facina stantes iningunt, uiri
sedentes. Pannuantes exonerat, exaltius in uis
comedunt: reddentes ratione, quae sunt turpia: sed
necessaria, ea in occulto fieri debere: palia uero,
quae non sunt turpia: Mulier neq; dea neque dea
ulla sacerdos est, sed uiri deorum omniu in deum.
Alendi patres filijs nulla nolentibus, filiabus &
ut nolint summa necassitas est: Deorum sacerdo-
tes alibi comati sunt, in Aegypto derasi. Apud
alios nuda est: statim in funere proximi capita de-
glabrare; Aegyptij in faueribus summa capitis
crines auferre, barbam tamen sordens. Apud

ceteros mortales uictus à ferarum secretus est consortio, Aegyptij cum feris uescuntur. Alij frumento atq; hordeo uictitant. Aegyptijs uictitare his quæ ex his facta sunt, maximo probro est: sed cibus è farre confectis, quod quidam filiginem appellant. Conspersionem pedibus, luum manibus subigunt. Virilia, prout contigerunt, alij esse permittunt, præter eos qui ab istis didicerunt, Aegyptij circumcidunt. Viri binas aëstes habent, femina singulas. Alij uelorum ansulas, & funes extrinsecus assuunt, Aegyptij intrinsecus. Graeci literas scribunt, & calculis computant, à sinistro in dextram manum facientes, Aegyptij à dextro in sinistrum: & hoc facientes, aiunt se in dextrum, Græcos facere in sinistrum. Literis bisarijs utuntur, quarum unas sacras uocant, populares alteras. In deis religione supra modum, supraq; omnes homines utuntur. Talibus etiam moribus utuntur: A benedictio poculis putant, singulis ead diebus extergentes, non eorum aliquot, etiam aliquot non, sed uniuersi. Linda ferunt uestimenta semper reserua abluta, huic rei præcipue uacantes. Virilia citra circumcidunt munditiæ gratia, pleris facientes se mundos esse quàm decoros. Sacerdotes quoque die totum corpus eradunt, ne quid eum inter deorum cultum, aut pediculi aut alterius fordis creetur. Idem uestem tantummodo lineam, calceos papyraceos gestant. Aliam uestem, aut alios calceos.

culculos induere eis fas non est. Lavantur quotidie frigida, interdu tertio, noctu bis. Alias præterea sævemonias, præp dixerim infinitas exercent: Qui etiam non exiguis afficiantur commodis. Nam neq; è re domestica aliquid conterunt, neque erogant, sed eorum singulis quoti die cibi sacri cocti præsto sunt, & carnis buò ule, & anserina satù abundeq; Vinam quoque mineale traditur. De piscibus gustare nefas est illis. Fabas Aegyptij in sua terra nec admittunt ferunt, neq; natas, aut crudas, aut in aqua coctas edant. Sacerdotes nerò ne aspicere quidè sustinent, arbitantes haud mundum illud legumen esse. Initiantur non sigillatim cuiq; deorum, sed gregatim: quorum unus est pontifex. Vbi quis defunctus est, filius eius subrogatur. Boues mares Epaphi esse censent, eaq; de re hunc in modù explorant: Si pilum in eo nigrum vel unum viderent, nequaquam mundum censent. Explorat autem hac sacerdotum aliquis, ad id constitutus, lingua pecudis cum stantis erecta, cum resupinata excedo, si immunda sit his signis, qua ego alio referam in libro. Inspicit & cauda pilos, nunquid habeat secundum naturam procreatos. Eam si fuerit his omibus munda, notat alligato cornibus cannabodeinde applicita terra sigillari anulo impressa, atq; ita abducunt. Nam immolare non notat, præterea morte sancita est. Et hunc quidè in modum

pocus probatur. Sacrificandi autem is est ritus: Pecude quæ obsignata est, ad aram ubi immolatur abduola, pyram incendunt, deinde supra pecudem libato contra templum nino, ac deo innocato, eam maculant: macolata caput affortant in forum, sanandine sunt, & eis Gracini negotiatores affuerint, atq; illis vendūt: qui si non affuerint, in flumen abiciunt. Execrantur autē capita in hæc verba: Si quid mali aut ipsi immolantibus, aut uniuersa Aegypti futuram sit, ad in caput hoc conuertatur. Eodem ritu circa capita pecudum immolandorum, & uini libamina, omnes pariter Aegyptij ad omnia templa utuntur. Atq; ex hoc ritu nemo Aegyptiorum de capite illius animantis degustat. Est tamen sacrorum delectus, & alius apud alia templa adolendi modus ab eis institutus. Quæ uero aut demonem maximum agunt, hunc pergam dicere. Posteaquam ieiunauerunt pridie festi, atq; obdormierant, uaccam immolant, eamq; cori exuunt, & toto aluo uacuant. Intestina intra ventrem adipemq; linquunt, crura truncāt, & externos lumbos armosq; ac cervicō. His adhibet, reliquum uaccæ corpus supāt panibus puris, & melle, & uirga passa, & ficis, & ture, & myrrha, atq; alijs odoribus. Vbi hæc infarserit, adolent, multū uini oleiq; insidentes, ieiuni tamē priusquam sacrificent. Dum sacrificium ardet, omnes uerberantur. Posteaquam epulauerint,

dapes

Capres ex sacrificij reliquijs proponuntur. Boves
 vires eosdemque mundos, ac vitulos uniuersis
 Aegyptij immolant. Faminas eis immolare non
 licet, utpote Isidis consecratas. Nam Isidis simul-
 lacrum muliebri est, bubulis prae dictum cornibus;
 quemadmodum Io Graeci describunt. Bouesq;
 faminas omnes itidem Aegyptij uenerantur ex
 omnibus pecudibus longe plurimum: eoq; nemo
 Aegyptius, Aegyptiaue, Graeci uiri aut os sua-
 uiaretur, aut culbro, uerūne uel olla, uel pura
 bonis carue. Graeco cultro insisa uteretur. Bo-
 ues qui demortui sunt, hunc in modum sepeliunt.
 Faminas quidem in flumen abijciunt, mares au-
 tem in suburbanis singulis defodiunt, uno aut alie-
 ro cornu extante, signi gratia. Vbi compatruer-
 unt, & statum tempus aduenit, praesto est ad
 singulas urbes nauis, ex insula nomine Prosopi-
 tide, quae est in Delta, nomenq; schenortū ambi-
 tus. In qua cum aliae sunt frequentes urbes, tum
 ea unde proficiuntur naues ad ossa tollendas,
 nomine Atarochis, ubi templum Veneris ex-
 structum est. Ex hac urbe aliqui per multas uagan-
 tur in alias urbes. Vbi effoderūt ossa, asportant,
 eaq; uno in loco cuncti sepeliunt. Quem in modū
 boves, in eundē defunctis alia pecora sepeliunt.
 Ita enim apud eos circa haec legibus compara-
 tum est. Nam neq; interimunt ea. Caterum qui
 Iouis Thebani templum incolunt, aut Theba-
 ni ritum sunt, omnes ab omnibus se abstinentes.

capras immolant. Non enim eosdem deos per
 aquè colunt uniuersi Aegyptij, præter Isidem
 et Osirim, quem Bacchum esse aiunt. Hos per
 aquè uniuersi colunt. Qui Mendetis templum
 obtinent, siue Mēdesii ritus sunt, hi capris ab
 stinentes, immolāt oues. Itaq; Thebani & quis
 cunq; propter illos ouibus parant, aiunt ideo
 sibi conditam hanc legem, quòd Iupiter cum ab
 Hercule cernere eum uolente, cerni nollit, tam
 dem exoratus id cōmentus sit, ut amputato arie
 tis capite, pelleq; nillosa, quam illi detraxerat,
 induta sibi, ita sese Herculi ostenderet: & ob
 id Aegyptios instituisse Iouis simulacrum fa
 cere arietina facie: & ab Aegyptijs Ammon
 ios accepisse, qui sunt Aegyptiorum atque
 Aethiopum coloni, & linguam inter utrosque
 usurpantes. Qui etiam mihi uidentur eadem re
 se Ammonios cognominasse, quòd Aegyptij
 Iouem Ammonem appellant. Ob hanc rem arie
 tes non maculantur à Thebanis, sed eius sacro
 sancti sunt. Certo tantum die, quotannis in festo
 Iouis, unum demum arietē amputant, cuius pel
 lem detrahetam, hūc in modū Iouis simulacrum
 induunt: ad illudq; deinde uinct ducunt Hercu
 lis simulacrum. Hoc aëto, cūcti qui circa tem
 plum arietem uerberant, deinde sacra eundem
 urna sepeliunt. De Hercule hūc ego audiui fero
 monem, quòd sit unus ex dijs duodecim. Nam de
 altero Hercule, quem Graeci uerunt, nulla in
 parte

parte Aegypti quippiam potui audire, cuius nomen non Aegyptij à Gracis acceperunt, sed Graci potius ab Aegyptijs: & hoc nomen filio imposuere Amphitryoni. Quod ita se habere cum multa mihi indicia sunt, tum uerò aliud, quòd huius Herculis uterque parens, Amphitryon & Alcmena, fuerunt ab Aegypto oriundi. Ideoque Aegyptij negant se aut Neptuni, aut Tyndaridarum nomen nosse: neque hos deos inter ceteros admiserunt. Quòd si nomen demonis ullius à Gracis mutuati essent, non minus, imò uel magis istorum mentionem fuissent habituri. Si etià tunc nauicularia exercebant, & ulli Gracorum nauicularij erant, ut credo, & mea fert opinio, quapropter istorum potius deorum, quàm Hercules nomen Aegyptij percepissent. Atqui uetusius quidam deus est apud Aegyptios Hercules, & (ut ipsi aiunt) decem & septem annorum millibus ad Amasim regem, ex quo Hercules ex octo diebus, qui duo decim erant, unum esse arbitratur. Quibus ego de rebus certior fieri cupiens, à quibus possem, in Tyrum & Phœnicem nauigavi, quòd ibi templum Herculis esse uiderem, quòd & uidi opulenter exornatū cum alijs multis donarijs, tum uerò duobus cippi, altero ex apro excocto, altero ex lapide smaragdo maiore in modū splendē se per noctē. Venientiūq; in colloquiū cum dei sacerdotibus, percūtabar quantū sporū foret, ex

quo id templum fuisset extructum. Comperi
 vos quidem congruere cū Græcis, quippe dicen-
 tes ab urbe cōdita fuisse dei templū pariter ex-
 tructum: esse autē à Tyro condita annorū duo
 millia ac trecentos. Vidi propterea Tyri etiam
 ab eadē Herculis tēplū cognomine Thasi. Quin-
 etiā in Thasum profectus sum, ubi inueni tem-
 plum à Phœnicibus conditū, qui ad inuestigan-
 dum Europā navigantes, Thasum condiderūt:
 quod quinq; virorum etatibus prius fuit, quā
 Hercules Amphitryonis in Græcia existeret.
 Hac quæ cōmemorantur, plane declarant Her-
 culem vetustū deum esse. Eoq; videntur hi re-
 lisionē facere ē Græcis qui bifariam Herculi
 cēpla edificāda colendaq; censuerūt: uni qui-
 dem ut immortalī, cognomine Olympio, immo-
 lantes: alteri utrō ut heroi, parentantes. Aliā
 quoq; multa incōsiderate. Græci loquūtur, quā-
 rum & hac inepta fabula est; quā de Hercu-
 le ferunt: eū cū in Aegyptiā peruenisset; ab
 Aegyptiis redimittum tanquam loci immolan-
 dum, sub pōpā fuisse eductū, ac tantisper quies-
 centē tenuisse, dum illi ante aram eum stetissent:
 ibi ad uim conuersam, omnes intermisse. Quæ
 cum dicunt Græci, videntur mihi se & mores
 Aegyptiorum, & morū ignaros; prorsus osten-
 dere. Quibus enim nullam pecudem sui est im-
 molare, prater suæ, praterq; boues, iures et as-
 iulas, dū modo mīdos, & auferes: q̄ qua ratione
 immola

immolarent homines? Aut quomodo Hercules,
cum quod unum esset, et adhuc (ut aiunt) homo,
tot milia virorum interemisisset? Hac tamen tot,
quæ de his rebus diximus, sunt & à dijs & ab
herouibus in bonâ partē accepta. Capras et hircos
ea de causa huc quos diximus Aegyptiorum
non maculant, quod Pansa inter octo deos Men-
desij numerat, quos octo aiunt priores duodecim
dijs extitisse. Panos simulacrum & pictores pin-
gunt, et statuarij scalpunt, quæ admodum Græci,
ex prima facie, hircinūq; curulum: haudquaquã
existimantes eū esse talem, sed similem ceteris
dijs. Quæ tamē eū causa talem describant, non
est mihi relatu iucundū. Verū hūc cū capras, tū
quæ capros hircosque omnes uenerantur. Et in-
ter Mendefios caprarū præcipuo honore afficiū-
tur, & ex his unus maxime, qui cū decessit, in-
gens toti Mendefie plaga luctus extitit. Voca-
tur autē & hircus & Pan, Aegyptiacæ Men-
des. In hac regione contigit hac mea memoria
prodigiū: Hircus cū muliere coepta prope, quod
in ostiationem hominū peruenit. Suam Aegy-
ptij struam belluam arbitrantur: quā si quis
uel trāseundo cotigerit, abiit: lotiū se cum ipsa
uelimentis ad flumen. Eoq; soli omnium subul-
ti in Aegypto, etsi indigena, tamen nullum in-
grediuntur in templum; pemog; aut filiam cul-
piam eorū nuptiū dare uult, aut cuiuspiā eorum
filiam in matrimonium ducere. Ipsi inter se subules
dant.

dant, accipiuntq; filias. Alijs dijs immolare
 sues, in Aegyptijs non est: praterquam Luna
 tantum. & Libero: nisi per tempus plenilunij,
 quo sues immolant, ac suilla carne nescantur.
 Ideoq; alijs diebus festu sues reformidant, cum
 in isto maclent. Cuius rei ab Aegyptijs ratio
 redditur, sed eandē intellectā mihi magis deco-
 rum est non referre. Sacrificium autem de suis
 bus Luna hūc in modum sit: immolata sue, ex-
 tremam eius caudā, & lienem, & omēta simul
 componunt, & adipe qui circa alium pedes
 existat, ea operiunt, ac deinde igni admovent.
 reliqua carne plenilunij die nescantur, quo die
 sacra faciūt: alio die non amplius gustarēt. Qui
 sunt ex eis inopes propter tenuitatē facultatū,
 assimilatos quosdā sues coquūt, quos immolant
 Baccho quoq; in eius festo. Singuli in canā por-
 cum pro foribus maclant, reddūtq; subulco qui
 illum tradit. Quin & alium diem festum Baco
 Aegyptij agunt sine porcu, fere per omnia
 Græco festo similis. Sed loco phallorum, id est,
 fculneorum ueretrorū a collo pendentium, sunt
 ab eis excogitata statua cubitales: ē nerui cō-
 pacta, quas famina circumferūt per pagos, men-
 tula, qua propemodum instar est reliqui corpo-
 ris in uentre, & tibia præeunte, quam famina
 Bacchū canentes sequuntur. Cur autem mētor
 lam habeat iusto maiore statura, & unū cor-
 poris membrum agiles, redditur ab eis ratio: ut

iam Melampus Amytheonis filius non imperitum huius sacri, sed peritum fuisse videatur. Si quidem Melampus fuit, qui Græci Dionysij, id est, Liberi patris vel Bacchi nomen et sacrificium, et pompam phalli enarrauit, non tamen omnem plane rationem complexus. Veram hi qui post hunc extiterunt sophista, rem in manus explicauerunt. Itaque phallum Dionysio natum, narrandi Melampus autor existit: a quo, edoculi Græci faciunt ea quæ faciunt. Equidem Melampodem ego verum fuisse sapientem, divinationemque sibijpsi comparasse: eundemque cum aliis multa ab Aegypto accepta: Græcis enarrasse, tum verò nonnulla de Dionysio tamè commutasse. Neque enim didicim quæ in Aegypto, sunt huius deo, cognere cum his quæ in Græcia. Non consentanea essent Græci, non autem nuper introducta. Neque tamen credam Aegyptios à Græcis fuisse mutatos aut hoc, aut aliud quippiam; sed Melampodem, quæ ad Dionysium pertinent, à suis ex Cadmo, alijque Tyriis, qui cum eo à Phœnice venerant, aut ex aliis, quæ inde Bacchi appellatur à deo, deorum, nominum, nomina ferre: et Aegyptiorum Græcorum, per eos mutata. Idque ego ex barbaris sentiatibus, ita ut habere comperio, ac non ex Aegypto præcipue venisse. Et cetero, illis, non esse usquam nomina neque Neptuni, neque Cadorni; quemadmodum à rebus suis, et cum istis magis, ut ait

neq; Vesta, neq; Themis, neq; Gratiarū, neque
Nereidum, neque aliorum deorum. Dico autem
que ipsi Aegyptij, qui se negant deorum agnos-
cere nomina. Quis dē videntur mihi à Pelasgis
fuisse nominata, prater Neptunum, quem ab
Africanis audierunt. Nam Neptuni nomen ab
initio non usurpauerant, nisi Afris semper hunc
deū in honore habuissent. Eam Aegyptij igitur
putant esse, sed nullo bono se prosequuntur.
Hæc itaq; & alia præterea quæ ego refero
ram, Græci sunt ab Aegyptijs mutuati, sed
non id, ut Mercurij statuam facerent, porrecta
cum ueretro, verum à Pelasgis: & primi ex
omnibus Græcis Athenienses, & ab his deinceps
alii. Nam præstabāt inter Græcos ex tēpore
pelestæ Athenienses, in quorum regione per-
mixti Pelasgi habitant, ex quo ceperunt pro
Græcis haberi. Hæc quæ dico, quisquis Sabina-
rum sacra imitatur, quibus Thracæ imitatur,
non à Pelasgis esse sumpta. Nam Samothraci-
am quondam uicinerunt hi Pelasgi, qui cum
Atheniensibus uicē habitauerunt, à quibus
Samothracæ ceremoniæ mutantur. Itaque
primiti ex Græcis Athenienses à Pelasgis, edacti,
statuas Mercurij erectæ tenere uixit, ut ita for-
titer uenerunt. De qua re Pelasgi sacrum quon-
dam sermonē resulerunt, qui in Samothracibus
mysterijs patefactus est. Idē autem in deorum
uocatione cum omnia immolabāt, quem admo-
dum

dam ego apud Dodonam audiendo cognovi, tam
nulli deorum aut cognomen, aut nomen impo-
nebant, quippe quod alicunde nunquam audis-
sent. Quos autem cognominaverunt, eos ob id
cognominaverunt, quod omnes res atq; omnes
regiones illi tenerent redactas in ordine. Multo
deinde progressu temporis, aliorum deorū no-
mina audierunt ex Aegypto allata: post quos
dum nomen Liberī acceperunt. Itemq; aliquan-
to post de illoꝝ nommibus in Dodonā oracū-
lum petiuerunt. Namq; hoc oraculum omnium
quæ apud Græcos sunt oraculorum vel iustitia-
rum esse existimatur, atq; adeo solū erat ea tē-
pestate. Consulētib; igitur Pelasgū apud Do-
donam, nunquid omnia quæ a barbaris adæ-
uissent ascriberent, oraculum redditum est, ut
illæ uterentur. Atq; ita ex eo tempore sacrifi-
caverunt, deorum nomina nuncupantes, & ea
deinceps ē Pelasgi Græci acceperunt. Vnde aut-
em singuli deorum existērint, an cūcti semper
fuerint, aut quæ species, hæcenus ignoratum est,
nisi nuper atq; heni, ut sic dicam. Nam Hesio-
dus atq; Homerus, quos quadringentio nō am-
plius annis ante me opinor existisse, fuisse: quī
Græcis deorum pueros introduxerunt, enīq;
cognomina, & honores, & diversa artificia,
& figuras attribuerunt. Quibus et posteriores
videntur imitasse hī poēta, qui fuisse priores fe-
runtur. Et prima quidem illa Dodonæ sacer-
dotes

dotes meminerant. Posteriora autem ad Hesiodum usq; & Homerum, ego referam. At de oraculis quæ in Græcia, & de illo quod in Africa est, talia Aegyptij commemorant. Nam enarrabant sacerdotes Iouis Thebani duas feminas, quæ essent sacerdotes à Thebis, à Phœnicibus fuisse exactas: & harū unā in Africa fuisse narrantam se audisse, alteram in Græcia: atq; has feminas esse, quæ prima apud diædas gentes oracula candidassent. Percontantiq; mihi unde id quod commemorant, plane compertum haberent: responderūt, maiorem in modum se instituisse uestigare de his mulieribus, nec tamen unquam investigare potuisse: sed postea hac quæ dicebatur de eis audisse: hæc igitur Thebis è sacerdotibus audiebam. Antistites autem Dodoneorum, illas aiunt geminas ex Aegypto columbas aduoluisse, utranque nigrum, unam quidem in Africam, alteram ad ipsos: quæ fago insidens, humanæ uoce eloquata sit, eo loci Iouis oraculum condere debere, & se interpretes esse, quod ipsis annuntiaretur diuinitus fieri, & ob id se ita fecisse. Eam uerò quæ ad Africam abiisset columbam, iussisse Africam, ut Ammonis oraculum caderent, quod oraculum & ipsum Iouis est. Ita referebāt Dodoneorum sacerdotes cum assensu ceterorū Dodoneorum templa uicinarum: quarum antiquissima uocetur Promeneæ, præcincta Tinnuretæ, minima

watu Nicandra, de quibus ita mea fert opinio:
 Si re uera Phœnices ablegauerunt fœminas sa-
 cerdotes, & earum alterâ in Africa, alteram
 in Græcia uendiderunt: hanc, qua in Græcia
 illa qua Pelasgia uocabatur, uenijt, eam esse
 qua apud Theſprotos uenijt: atq; deinde ancil-
 lantem ibidem condidiſſe ſub ſago enata ſaniũ
 Ioui, quemadmodum moſerat Thebi mini-
 ſtrare in Ioui templo. Hinc proceſſit ut hic me-
 moria eius haberetur, atq; hinc oraculum inſti-
 tutum. Et poſteaquàm illam linguam Græcam
 accepit, dixiſſe diunt; ſororem ſuam in Afri-
 ca ab eiſdem Phœnicibus (ut ipſa fuiſſet) ue-
 nundatam. Quod autem mulieres a Dodonæis
 colûba uocata ſunt, ob id mihi uidetur factũ,
 quia barbaræ eſſet, quod uidelicet ſimile quid-
 dam aũbus ſonarent. Interiecto deinde tempo-
 re columbam humana uoce locutam aiũt, poſto-
 quam more ipſorum mulier locuta eſt, tandiu
 uolucris modo ſonare uiſa, quamdiu barbarè
 loquebatur. Nam columba quodammodo hu-
 manam uocem ſonat. Nigram autem colum-
 bam eſſe dicentes, Aegyptiam fœminam ſignifi-
 cant. Sunt itaq; ſimilima inter ſe oracula, &
 illud apud Thebas Aegyptias, & hoc apud
 Dodonam. Eſtq; dininandi in ſembris ratio ab
 Aegypto aſcita, cum ipſi Aegyptij extiterunt
 principes, conuentus & pompas & cõciliabula
 faciliandi, & ab eis Græci didicerunt. Cuius
 m rei hoc

rei hoc apud me argumentum est, quod illa consuetudo priscis temporibus, Gracana uero recens fuisse instituta: nec semel quotannis conuentum agere Aegyptios: sed frequenter cum alibi, tum praecipue ac studiosissime in urbe Bubasti in honorem Diana. Secundo loco in urbe Busiri in honorem Isidis. In qua urbe maximum est templum Isidis, ipsa in medio Delta Aegypti sita. Est autem Isis, qua Graeca lingua dicitur Διμήτηρ, id est, Ceres. Tercio gradu in urbe Sai, in honorem Minervae. Quarto Heliopoli, in honorem Solis. Quinto in urbe Buti, in honorem Latona. Sexto in urbe Papremi, in honorem Mattis. Caterum posteaquam se confecerunt in urbem Bubasti, hac faciunt: Nauigant enim uiri pariter & mulieres, magna in singulis nauibus utrorumq; multitudo. Inter nauigandum assidue mulieres aliquot crepitacula tenentes plaudunt, uiri tibijs canunt. Ceteri ceteraq; modulantur, manusq; complodunt. Itaque nauigando ut ad quamq; urbem perueniunt, talia agunt: appulsa ad terram nauis, mulierum alia ea qua dixi faciunt, alia compellantes eius urbis feminas, ingerunt probra, alia sultant, alia surgentes retrahunt illas. Talia ad singulas ciuitates flumen accolentes agunt. Cum ad urbem Bubastum peruentum est, diem festum celebrant magnis hastijs offerendis. Quo in festo plus uini uineulis absumitur, quam in reliquo anni

annū tēpore. Commeāt illuc (ut indigena aiūt)
 uirorum ac mulierum prater pueros ad septin-
 genta millia. Neque hac quidem in ea urbe
 fiunt. At in urbe Buseri, quæ diem festum Iſi-
 di agant, superius à me dictum est. Verberandū
 tur enim post sacrificium cuncti, multa sanè ho-
 minum millia: quot autem uerberentur, non est
 mihi fas dicere. Sed ex omnibus præcipuè hoc
 faciunt Cares, qui Aegyptum incolunt: adeo
 quidem, ut gladijs quoq; frontes concidant, ex
 quo facto datur intelligi eos hospites esse, non
 Aegyptios. Ut uero in Saim urbem sacrificia-
 rum conuenerunt nocte sub dio. uniuersi circū
 mania frequentes lucernas accendunt, imbatas
 fule & oleo plenas cum multis hyelmo; quod
 tota ardeat nocte. Cui festo nomen impositum
 est, Accenso lucernarum. Ad hunc conuen-
 tum quicunque Aegyptiorum ierint, obser-
 uantes sacrificij noctem, & ipsi lucernas accen-
 dunt; neq; id in Sai modo, sed etiam per unū
 uersam Aegyptum. Quæ uero gratia nox hæc
 lumen & honorem fortis a sit, sacræ quædam
 ratis commemoratur. Ad Heliospolim & ad
 Buteum qui ueniunt, dantur sacrificasse contenti
 si supra in Propædia uero quemadmodū in alijs
 & hostijs, & sacra operantur, sed quo ad se
 circumferuntur, pauentis sacerdotes circa simulac-
 ra exercentur: cum plures eorum tenentes li-
 gneas claudas stant pro foribus templi, alij e re-

gione plus mille viro-
rum, qui vota exequuntur,
cum singulis fustibus frequentes consistunt: quò
pridie simulacrum ligneum ex lignea sacello
deaurato in alias sacras ades exportant, pau-
ca illis qui ministerio simulacri delecti sunt,
trahentibus planstrum quatuor rotarum, quo
vestitur sacellum cum simulacro, quod intus est.
Hos ingredi prohibent hi qui in vestibulo stant.
At hi qui vota exequuntur, opitulantes deo,
percutiunt hos fesse defensantes. Hic vehemens
existit fustuaria pugna manu capita ferien-
tium, multiq; ex vulnibus (ut ego opinor) pe-
reunt, etsi Aegypti quæquam mori negant.
Sunt autem indigenæ contentum hunc idea
institutum, quòd id templum incolat mater Mar-
tis, & ad eam Martem iam adultum, ac mi-
lis ætatis venisse gratia coeundi cum matre,
quem materini ministri, ut qui cum à principia
non agnoscerent, ingredi ad matrem non sine-
rent. Hunc ex alia ciuitate allatis hominibus
illos mala multa esse, et ad matrem fuisse intro-
gressum. Et ob hanc rem ait solenne esse ma-
tri die festo hanc rixam, & institutum, ne in
templum cum fomuria coiretur, nec à Venere-
nise ablutum templum adiretur. Hi sunt qui pri-
mo sacrorumque usumauerunt, ut ceteri, sed mor-
tales, præter Aegyptios ac Græcos, coeunt in
templum: & à Venere surgentes, non ablutum
exequuntur templum, putantes hominem esse, ut ceteras
animas

animantes. Etenim videre licet, & pecudes omnes, & volucrum greges coire in deorum templis, atque in sacris: quod si non esset deo gratum, non facerent illas fuisse allegant. Nihil autem ista facientes non probatur. Aegyptij cum in alijs ad sacra pertinentibus, tum vero in his superstitione agunt. Caterum Aegyptus cum sit Africa finitima non tamē admodum feris est frequens: qua uerò illuc sunt, ea omnes pro sacris habentur, partim mansuetæ, partim immāsuetæ. Quae autē causa pro sacris habentur, si dixerō, ad res diuinas oratio mea descēderet, quas ego in primis enarrare deuiro: quarumque quicquid dixi, id necesse, coactus tamen delibando dixi. Consuetudo qua de feris est, ita habet: Earum educandarum curam seorsum à ceteris Aegyptij atque Aegyptiæ suscipiunt. In quo honore filius patri succedit. His feris omnes qui in urbis sunt, nota persoluant qua suscepunt illi deo, cuius illa fera est, hūc in modum: de rasis filiorum capitibus aut in totū, aut ex media, aut ex tertia parte appendūt crines una in lance; & altera tantundē argenti: qua pecunia eam lancem traxerit, eam tradunt curatori ferarū. Ille pro hoc amputatū piscem prabet feris escā. Talis enim eibus illis prabetur. Quarūso quam quis necauerit, si uolens, morte multatur: sin inuitus, plebitur ea. multa quam sacerdotes statuerint. Quisquis tamen ibidem aut accipitrē necauerit,

siue nolens, siue nolens, necessario morte affici-
 tur. Sed cum multa sint fera, quae una cum ho-
 minibus uiclitent, multo tamen plures essent,
 nisi res haec officeret felibus. Felis postquam
 sunt enixa, non amplius adit masculos. Eas isti
 cucundi gratui indagantes, tamē potiri nequeunt.
 Ergo contra illas talia commiscuntur: Ereptos
 aut subreptos earum foetus occidunt, non tamē
 occisos edunt. Illa filijs orbata, cupiditate alio-
 rum (amatissima enim filiorum fera est) ita de
 mum ad mares se conferunt. Felem incensa strue
 diuina res occupat. Nam quoties ignem extin-
 guere neglexerūt Aegyptij, custodias felium di-
 sposti agunt. At illa aut intrudendo sese homi-
 nibus, aut transiliendo in ignē insiliunt. Hoc dū
 contingit, ingenti luctu afficiuntur Aegyptij.
 Quibuscunq; autē in domibus altrō felis oppe-
 rit mortē, earum domorum habitatores cuncta
 sola supercilia eradunt: totum autem corpus
 & caput, in quorū domibus sic moritur canis.
 Efferruntur felis mortua ad sacra tecta, ubi sae-
 pe sepeliuntur in urbe Bubasti. Canes in sua
 quisque urbe tamulant, sacratis in loculis. Eo-
 dem quo canes modo, indagatores sepeliuntur.
 Nam mygalas, id est, mures araneos, & acci-
 pitres in urbem Butim asportant. Vrsos au-
 tem qui sacri sunt, & lupos, non multo uul-
 pibus grandiores, eo loci sepeliunt, ubi iacentes
 inueniunt. At crocodila doli inest natura, ne
 quis

quatuor mēſibus maxime hybernū nihil omni-
no edat: & cum ſit quadrupes tamen terreſtre
et æquatilis eſt. Nā ōia parit humi, excluditq;
& plerunq; diei in ſeco agit, ſed totam noctem
in flumine, quippe caldior aqua quam noctur-
no ſereno, & roſido. Ex omnibus quæ mortalia
agnoſcimus, hoc maximam exiſtit ex minimo,
ſiquidem ōis gignit haud multa maiora anſerū
nis, & pro portione omniſertua excluſitur. Ex-
creuit, ad decem & ſeptem & ſimpli cubitos
peruenit. Oculos habet ſaillos, dentes magnos
pro portione corporis, & prominentes atq; ſer-
ratos, cui ex omnibus ſeris ſoli lingua innata
non eſt. Idem inferiorem maxillam ſolum non
mouet, ſed ſuperiorē inferiori admovent. Ungues
quoque voluſtos habet, pellēm q; circa tergum
impenetrabilem. Inter aquas cæcus, ſub duo per-
ſpicaciffimus. Itaque cum in aqua uitam de-
gat, oſ ſeris introſum hircinibus reſertum.
Cumq; eunacatena ſera ac volucres fugiant,
ſolum ipſi trochilus pæcatus eſt, quod uidelicet
ei eſt utilis. Etenim poſteaquam crocodilus ex
aqua in terram egreſſus eſt, ac deinde hians
(ſemper enim ſere hoc ad Zephyrum facere ſo-
let) tunc in eius os trochilus penetrans, deno-
rat ſanguis ſugas. Quauultate deleſtatus cro-
codilus, nulli a mino trochilum ladt. Quibuſ-
dam Aegyptiorum crocodili ſacroſancti ſunt,
quibuſdam non ſunt, ſed veluti hoſtes exagi-

tantur. Sacros admodum esse eos existimant, qui circa Thebas & Marios stagna incolunt: quorum utriq; unum ex omnibus crocodilibus alunt. sicurem & edoculum manu trahant, appendentes eius auribus uel gemmas, uel ex auro fusiles in aures, & primoribus pedibus catenam innectentes: cibaria quoq; accommodata, ac sacra prabentes, consecretantur tanquam iudicem inuenientem. Vbi mortem obijt, sale conditum sacri in arui sepeliunt. At qui circa Elephantinam urbem incolunt, quod sacros esse non censuant, & comedant. Neq; uero crocodili uocantur, sed champse Iones appellauere. crocodilos, illi generi crocodilorum, quod apud eos in sepibus gignitur, comparantes. Hoc capiendi cum sint complura & multiplicia genera, unum tantum hoc, mihi quod maxima dignum reatu uidetur, puto scribendum. Vbi tergum frillum hamo circumdatum, ad alliciendum crocodilum, pertulit in medium fluminis uenator, ipse ad ora fluminis procellum, quem uicium tenet, uerberat. Cuius uocem crocodilus audiens, sequendum illum tendit, nacluiq; tergum deuorat. Et posteaquam attractus est, ante omnia eius oculos uenator campis opplet. Hoc acto, cetera facile sanè obtinet, alioqui cum labore adepturus. Iam uero fluuiales equi in plaga Papremituna sacri sunt, in cetera Aegypto non fari, talem speciem naturamq; habentes, Quadrupedes bi-

fidis

fidis pedibus, angulis haurinis, simo, naso, equina
 iuba, eminentibus & cancellatis dentibus, sul-
 gida cauda, equina uoce, magnitudine maximi
 tauri, tam crasso cario, ut ex eo arefatto fiant
 pila misilia. Gignuntur praterea in fluuio a-
 quatilia quadam, que Aegyptij sacra esse
 arbitrantur. Arbitrantur item sacrum genus
 piscium, quod uocatur squamisum, atque etiam
 anguillam. Hos pisces aiunt sacros esse. Ex uo-
 lucris uero uulgarissimus est, & alia uolucris
 sacra, nomine Phœnix, quam equidem nunquam
 uide, nisi picturam. Etenim paraxa ad eos com-
 meat, quingentesimo quoque (ut aiunt Heliopoli-
 tani) anno & tunc demum, & cum pater eius
 decessit. Is si puelura assimilis est, talis tantum
 est. Penne coloris paruum, rubidi, maxima ex-
 parte cum habet, tum magnitudine simplicis
 aquila. Eum aiunt (quod mihi uariis uerisimi-
 le) hoc ex cogitare. Ex Arabia proficiscen-
 tem in templum Solis, gestare passum myrba
 obvolatum, & in ea seplo humare. Sic autem
 gestata primum ex myrba aduim componere,
 quantum ipse ferre possit, deinde ferenda illud
 experiri. Hoc experiam, si a demum exco-
 renare, atque in illud parentem inferre. & qua
 parte oculum excinuius, patremque intulit, eam
 partem alia myrba inducere. Et cum tantum
 dem ponderis imposito parentis effectum sit, ob-
 struitoris foramine, balnare illud in tem-
 m s plum

plum Solis. Hac facere hanc avem commemo-
rant. At circa Theb ad sunt sacri serpentes, ni-
hil omnino hominibus nocui, pusillo corpore, bā
aut præditi cornibus, e summo vertice enatis
quos defunctus in Iouis a-to sepeliūt. Hunc enim
deo sacros illos esse prædicant. Est Arabia la-
tus, ad Batum urbem ferè positus, ad quem la-
tum ego me contuli, quod audirem volucres esse
serpentes. Eo cum perveni, ostēta serpentum aspe-
xi, & spinas multitudine supra fidem ad enari-
randum, quarum uerui uerant magni, & his
aliij atq; aliij minores, ingentis numero. Est au-
tem hic locus, ubi spine proiecta iacebāt, huius-
cemodi: Ex arctis mōtibus exporrigitur in na-
stam planitiem Aegyptiæ contiguam. Fertur
ex Arabia serpentes alatos inuenire statim ne-
rrin Aegyptum uolare, sed ea ad ingressum
planities decurrentes ante ibides, non prætera-
mittere, atque ipsos interimere: & ab id opus,
ibidem magni in honore ab Aegyptijs haberi.
Arabes aiunt, consistentibus & ipsis A-
egyptijs, ictisq; se his ausibus honorem exhibere.
Eius aut species talis est: Nigra tota uolumento-
ter est, cruribus gruinis, rostro maxima ex par-
te adunco, eadem qua crax magnitudine. Et
hac quidem species est nigrarum, quæ cum sera-
pentibus pugnant. At earumque patre hu-
mani similis habent (nam bisaræ ibides sunt),
gracile caput, ac totum collum penne candida.

Præter caput cernicemq; & extrema alarum
 & nativum: quæ omnia quæ duci sunt uehemē-
 ter nigra, crura & facies alteri consensanea.
 Serpenteis porro signa qualis hydrarum, alas
 non pennatas, sed glabras gerit, & alis uesper-
 tilionis ualde similes. Hactenus de sacris feriis
 dictum sit. Ipsorum autem Aegyptiorum, quò
 circa partem Aegypti frumentariam colunt,
 memoriam omnium hominum commentantes,
 sunt ferè eorum (in quorum ego ueni experi-
 mentum) longe excellentissimi, ante omnia ta-
 li uita genere degentes. Singulis mensibuatris
 duo purgant se, uomendo atque intestina di-
 luendo, gratia sanitatis conseruanda, existi-
 mantes omnes languores hominibus creari ex
 cibis. Nam sunt alioqui Aegyptij omnium ma-
 rorum secundum Afcos maxime salubri con-
 pore, aëris (ut mihi uidetur) beneficio, qui
 nunquam immutatur, cuius mutationibus præ-
 cipuè existunt in hominibus morbi. Pene ne-
 scimus, quem ex farre conficiunt, quem colle-
 stem nominant. Viso utuntur saclo ex hordeis:
 desunt enim in ea regione mites. Visitant quoq;
 tum piscibus partim crudis ad solem arefactis,
 partim salugine conditis, tum auibus, sed ea-
 rum crudis, prius tamen sale conditis, cocturnis
 cibis, anatisuq; atq; auculis. Ceteris autem
 melolucris uel piscibus, quæ ipsis in primo
 sunt (præter illa quæ ab eis sunt recepta præ
 sacris

sacris partim *asibis*, partim *elicia*. Apud locum
 plates eorum: cum multi conuenerunt, & de
 carne discessum est, circumfert aliquis in laculo
 mortuum e ligno factum, sed pictura & apone
 uerum maxime imitantem, longitudine cubi
 tali omnino, aut bicubitali, ostendensq; singu
 lis conuiuarum, ait: In hunc intrens pota &
 oblectare, talis post mortem futurus. Hac illi
 apud conuiuia faciunt, contentiq; moribus pa
 trijs, nullam aliam asciscunt. Quibus cum alia
 sint egregia instituta, tum uero illud, adhiben
 di modulatores, qui & in Phoenice & in Cy
 pro, & alibi, nomen pro differentia gentium ha
 bet. Idem tamen congruit cum eo, quem Graeci
 decantant appellantes Linum, ut ego admirer
 eam alia multa, quae sunt apud Aegyptum,
 tum uero id unde nomen Linii acceperit, quem
 semper quodammodo decantare cognoscuntur.
 Vocatur autem Linus Aegyptiaco Mene
 ros: quem Aegyptij tradiderunt, cum filius
 unicus extitisset primi ipsorum regis, praetato
 raq; morte decessisset, his lamentis ab Aegy
 ptijs fuisse decoratum, & cantilenam hanc,
 eamq; solum ipsis institutam. Congruunt pra
 terea in hoc cum solis Graecorum Lacedaemoni
 bus Aegyptij, quod minores maioribus natu
 abui cedunt uia, ac desectunt, aduenientibusq;
 e sedile asurgunt: qua in re cum nullis alijs
 Graecorum conveniunt. Inuicem compellunt disce
 minuo

mutuo in uisq; adorant, genu tenus demissa ma-
nu. Vestibus amittuntur lineis, circa crura sum-
briatis; quas castiliris appellant, super quas
candida ferunt amicula tanquam super tecta.
Lancea noster neque in aedes sacras gerantur,
neque una cum cadauere sepelimur; profanum
enim est. Quae consentanea sunt his quae
Orphica & Bacchica appellantur, ab Ae-
gypto & à Pythagora ortum ducentibus. Nam
his ceremonijs participantem, lanceis indutum
uestibus lumen religiosum est. De quibus sa-
era redditur ratio. Alia insuper sunt ab Ae-
gyptijs excogitata, quoniam mensis diesue cuius
dorum sit, & quo quo die genitus qualis fore-
tictus, & quam mortem obibit, & qualis ex-
stet. Quibus rebus qui in pœsenti uersati sunt, his
fuerunt. Plura quinetiam ab eis prodigia com-
perta sunt, quam à ceteris omnibus hominibus.
Nam cum prodigium extitit, scribunt, id, obser-
uantes quomodo euenierit. Et si quando post-
modum huius simile extiterit, exemplo prio-
ris putant, euenturum. Divinatio apud eos ita
est constituta, ut eius artificium nulli mortu-
lium nundicent, sed certis dijs. Sequitur deus Her-
culi illic oraculum est; & Apollini; & Dionis-
us; & Bithyæ; & Marti; & Ioui. Sed
quod præcipuo honore colunt ex omnibus ora-
culis, Latio est; in urbe Rumi. Verum hæc
matia non eodem modo sunt opinia instituta
ta, sed

ta, sed differenter. Iam verò medicina apud eos
hunc in modum est distributa, ut singulorum
morborum sint medici, non plurimum: itaque omnia
referta sunt medicis. Alij enim sunt ocularij,
curandis oculis constituti, alij capiti, alij denti-
bus, alij alui partibus, alij morbis oculis. La-
etius eorundem ac sepultura tales sunt: Quibus-
cunque domesticis aliquis decessit homo alicui-
us momenti, ibi omnis muliebris sexus familia
caput sibi & vultum oblinunt luto. Deinde reli-
cto domi cadavere, ipsa per urbem vagantes se
plangunt, succincta, nudatis mamillis, & cum
eius proxima quaque. Altera ex parte viri, &
ipsi expectorati se verberant. Itaque ita den-
tium ad condendum portant. Sunt autem certi
ad hoc ipsum constituti, qui hoc artificium
faciliunt: qui cum ad ipsos cadaver portatum
est, ostendunt his qui portantibus, exempla
ria mortuorum lignea pingendo assemblata. Ea
eorum unum accuratissime fabrefactum esse
aiunt, cuius ego nomen si nuncupavero, hanc
faciem sancte. Alterum illa inferre, nec milio-
ris pretij. Tertium nihilominus: Ea dicuntur scisci-
tantur ab his, ad quod exemplum voluit affan-
gi mortuum suum. Isti connocto de proximo ibi
abunt. At hi qui relinquuntur in aditu,
hunc in modum diligentissime educunt corpora.
Ante omnia incurvo ferro cerebrum per nares
educunt, ut quatinus partem educetes, ita locum
eius

eius medicamentis explentes. Dehinc acutissimo
 lapide Aethiopico circa illa conscindunt, atque
 illac omnem aluum protrahunt: quam ubi re-
 putgerunt, ac anno Phœniceo expleverunt, rursus
 suis odoribus contusis resarciunt: nam omenta
 complentes confusa myrrha pura, ex casia, Cy-
 asteris (excepto pura) odoribus iterum con-
 sciunt. Vbi hac fecere, salunt interò abditum
 septuaginta dies. Nam diutius sedere non licet.
 Ex actis septuaginta diebus cadaver, ubi ab-
 fuerant sindone byssina, totum incisissimè in-
 voluunt, gummi illmentes: quo Aegyptij, glis-
 zini loco plerumque utuntur. Ea, deinde, rece-
 pto, propinqui ligneam hominis effigiem fa-
 ciunt, in qua mox insertum mortuum, inclusumque
 ita thesaurizant, id est, reponunt. Sic autem qui
 mediocriter uolunt, munus fugientes sumptum,
 ita comparant: Chyliterem sanguine, quod è ce-
 dro gignitur, complent. Deinde ex hac aluum
 mortui, ipsam neque conscindentes, neque extra-
 hentes, sed per secessum, prehensio uia, poste-
 rioris latu, infarciunt: Et tot, quot dies, die-
 bus sale condunt: quarum diem huius ultimum cedri-
 num unguem, quod prius angesserant, ex aluo
 egerunt, quod tantam habet vim, ut una so-
 cum aluum atque intestina tabefacta educat.
 Nitrum autem, carnes tabefacit, montuque tan-
 tum cutis. Et ossa relinquuntur. Vbi ista fece-
 re, ex quo sic tradidere mortuum, nihil amplius
 negotij

negotij suscipiunt. Tertia conditura hæc est ad ornando eorum mortuum : Quæ tenuiores sunt fortuna, dilationibus ventrem abstergunt, ære faciuntq; salo septuaginta per dies, deinde tradunt reportandam. Vxorcs tamen insignitis virorum, non statim vias defunctas tradunt condendas, ut ne eas quidem feminas, quæ rursus spicua valde & maioris momenti faciant, sed triduo atque quætiduo defunctas. Ea de causa facientes ne cum feminis salinarij concumbant. Deprehensum enim quendam aiunt coënantem cum recitabat antro mellebri, delatumq; ab eiusdem edificij socio. Quisquis autem vel ipsorum Aegyptiorum, vel hospitum comperitis sit mortuus, siue a crocodilo raptus, siue ab ipso flumine, necessarium prorsus est ei civitas et, ad quam directus est, condire : & quam honestissimo funere sepelire, sacris monumentis, quem ne contingere quidem fas est alteri, aut proximorum aut amicorum, nisi ipsis Nili sacerdotibus : ut pose maxime quiddam quam hominem mortuum tractantibus ad sepellendum. Græcanti institutis non decessant, & (ut fecerunt libioani) nullorum hominum, aliorum insularum uti volanti. Et hoc quidem cæpti Aegyptij observant. Est tamen Chepmis oppidum grande Thebaice plagæ, prope notam urbem, quo in oppido est templum Persei, Danaæ filij, quadratum ac palmeto circumdatum, ingenti sanè

sane è saxi vestibulo, stantibus desuper duabus grandibus e lapide statuis. In hoc vestibulari ambitu est sacellum, & in eo simulacrum Persei. Quem Chemitani memorant sibi apparere frequenter è terra exeuntem, frequenter intra templum. Eiusq; sandalium quod gestabat, inuentu bicubitali magnitudine: quod postquã apparuerit, exhiberare omnem Aegyptu. Hac quidem illi aiunt. Faciunt autem Perseo Græcanicè gymnicos ludos, per omne certadi genus, propositis præmijs, tum pecorū, tum palliorum, tum pellium. Percontantiq; mihi cur eis solis consuesceret apparere Perseus, & cur in edendo gymnico certamine ab Aegyptijs discreparent, aiebant Perseum ex ipsorum ciuitate esse oriundum. Danaum enim & Lynceum, qui essent Chemitani, nauigasse in Graciam: à quibus originem gradatim ducendo, deueniebant ad Perseum. Hunc in Aegyptum profectum, quẽ & Græci dicunt gratia afferendi ex Africa caput Gorgonis, uenisse quoq; ad ipsos, ac cognatos omnes agnouisse, quos postquam didicisset, & nomen Chemitis ex matre audisset, in Aegyptum uenisse, & gymnicum certamen celebrari iussisse. Hac omnia opinantur Aegyptij, qui supra paludes incolunt: qui uerò in paludibus, utuntur eisdem quibus ceteri Aegyptij moribus, cum in alijs, tum in habendis singulis uxoribus, quemadmodu Græci. Ceterum

ad uictus facilitatem alia sunt eis excogitata. Siquidem cum fluvius plenus campos inunda-
 nit, in ipsa aqua exoritur ingens vis liliorum,
 quæ loton Aegyptij uocant. Ea ubi demessue-
 runt, ad solem exiccant. Deinde quod medium
 loti est, papaueri as simile, postquam coxerunt,
 ex eo faciunt panes asos. Est autem huius loti
 radix quoq; esculenta, etiam suauitate prastan-
 ti, orbiculata, mali magnitudine. Sunt & alia
 lilia rosis similia, & ipsa in flumine nascētia:
 quorum fructus in alio calice germinans è ter-
 ra, similimus specie est fauo uesparrũ. In eo escu-
 lenta quadam instar nuclei oliua coagmenta-
 ta innascuntur, quæ & tenera comeduntur &
 arefacta. Iam uerò iuncum annuum ubi è palua
 dibus excerpserunt, superiorē eius partem am-
 putant, quam in aliud quiddā conuertūt: quod
 relictũ est inferius longitudine cubitali, id edũs
 pariter, ac uenum dant. Eo si qui admodũ sua-
 ui uti cupiunt, in luculento furno torrefactum
 ita comedunt. Sunt præterea ex eis qui solũ
 piscibus uictitant, quos, ubi ceperunt, exente-
 ratos ad solē desiccant, exiccatisq; deinde ues-
 cuntur. In fluminibus nõ ferè gignuntur pisces
 gregates. Qui nutriuntur in stagnis, hac faciũt:
 Simul ac incessit eis libido gignendi gregatim
 in mare enatant, ducibus masculis geniturae
 spargentibus, quã femina cõsecrantes, recur-
 mando se ex ea concipiunt. Eadem ubi prægnā-
 tes in

tes in mari sunt effecta, remeant omnes rursus ad sibi cōsuetā, nō amplius eorūdem ductu, sed fāmīnarum. Ducunt enim illa quemadmodū fecerāt mares, gregatim ova fundentes instar milij parua, quæ mares adeūtes deuorant. Sūt autem ea tanquam milij grana pisces, ex quorum reliquijs non deuoratis, sed nutritis, pisces sunt. Ex his piscibus qui capiuntur, dñ in mare meant, hi detrita dextra: quod ea de causa patiuntur, quod in mare dum tendūt, à sinistra terram legunt: rursus eadem uia reuertentes, incurstant atq; offensant contingendo terrā plerunq; ne itinere aberrent propter aqua decursum. Nilo incipiente auferescere, in primis depressa terrarum & lacuna fluuij proximè impleri incipiunt. Confestimq; redundante à flumine aqua, hæc plura sunt, & cōtinuò cuncta pisciculis minutis opplentur. Vnde autem secundo loco uerisimile sit eos gigni, hoc mihi uideor causa intelligere, quod superiore anno, postquam Nilus abscēssit, pisces qui ova in ceno pepererant, unā cū postremis abeunt aquis, circūactō rursus anno, ubi aqua restagnauit, protinus ex his ouis gignuntur pisces. Quod ad pisces attinet, ita habet. Utuntur Aegyptij, quī palūstria accolunt, unguento ex fructu sillicypriorum, quod appellant Aegyptij kiki. Hunc in modū conficientes sillicypria hæc, quæ apud Græcos ultrò nascuntur, ad oras fluminum sta-

gnorumq; serunt, multum quidē fructum ferentia, sed graueolentem. Hunc ubi collegerūt, alij cōtusum ad ignem, alij in sartagine coquūt, & quod ex eo perfluit, excipiunt pingue quiddam, & nihilominus ad lucernas tam idoneū quā oleum, sed graueolentiam exhibēt. Sunt autem aduersus magnam vim culicum hac ab eis excogitata. Cum enim his qui supra paludes incolunt, munimēto sint turres, quas dormituri ascēdunt (nam culices uentus prohibet in altū uolare) alia sunt machinati qui intra paludes habitant: Singuli sua obtinent retia, quibus per diem pisces capiant, eisdem noctu utuntur cubili, in quo requiescunt. Circundatis illis, deinde operti somnum capiunt: qui si in uestimento insoluti, aut in sindone dormirēt, eos per ipsa indumēta culices morderēt, per retia uerò ne tantulum quidem mordere conātur. Naues eorum onerariae sunt factae ex spino, cuius figura similis est loto Cyrenaeo, & cuius lacryma gummi est. Ex hac spino ligna concidunt, quae magnitudine bicubitali, tanquam lateritio opere componunt, hunc in modum cōpingentes: Ligno cubitali circūdensos ac longos stipites appendunt: ubi hunc in modum cōpegerūt, de super frequentia transtra extendunt. Cōmissuris nequaquam utūtur, sed introrsum cōpages iunco innectunt. Gubernaculum scitē faciunt, & hoc per nauē transit. Malo quoque spinaceo, & uelis iuncea utuntur.

utuntur. Hac navigia contra flumē meare non possunt, nisi luculentius ingruat ventus, verum à terra protrahuntur. Secundum decursum hoc pacto feruntur: Est ianua ex myrica facta, putaminibus arundinaceis strata, & lapis politus duorum ferè talentorum pondo. Huiusmodi ianuam fune alligatam, in anteriore parte navis sinūs deferri: lapidē verò retrorsum alio fune. Ita ianua impetu aqua insidēte, protinus meat & trahit barim: hoc enim hu navigijs est nomen. Lapis autem dum retrorsum trahitur, fune do admotus dirigit navim. Horum navigiorum ingens apud illos est copia, quorum quadam ferunt multa millia talentorum pondo. Cum regionem supergressus est Nilus, sola urbes apparent, eatenus extantes, ut insulis Aegai maris fere assimilēs esse videantur. Nam cetera Aegypti, pelagus efficiuntur: ipsaq; urbes, quae sola extant, stationes navium faciunt. Nec iam, cum hoc contingit, per alueum fluminis, sed per medium campi navigatur. Ex Naucrate quidem Memphim versus, non iam iuxta pyramides ipsas, sed iuxta acumen Delta & urbem Cercasorum. A mari autem & Canobo Naucratem versus per campum, ad Anthyllam urbem venies, & ad urbem quae vocatur Archandri. Harum urbium Anthylla, quae est insignis, datur peculiaris in calceamenta uxori semper eius qui in Aegypto regnat. Quod factum est ex

quo Aegyptus fuit ditionis Persarum. Altera videtur mihi nomen habere ab Archandro Danaï genero Pthij Achai filio. Archandri enim urbs nominatur. Quod si alius quisquam Archader esset, nequaquam Aegyptium nomen foret. Haecenus quae uidi, quae noni, quae interrogavi, dicta sunt. Hic pergam disserere de Aegypto quae audiebam, addens aliquid quod ipse uiderim. Mena, qui primus apud Aegyptum regnavit, aiebant sacerdotes iunxisse pontibus Nilum ad Memphim. Nam eum, Africam uersus, totum praeclari montem Psammium: & supra Memphim centum circiter stadia meridiem uersus aggesta humo ad anfractum fluminis arefecisse pristinum alueum. Ita flumen facto sibi alueo, per medium montium fluere. Adeo nunc quoque sub Persis iste anfractus Nili tanquam coercitus fluat, magnis praesidijs custoditur quotannis obseptus aggeribus. Quos si refrigens flumen uelit ea parte redundare, omnis Memphis adibit periculum, ne aquis operiatur. Ab hoc Mene, qui primus extitit rex, id unde fluit amnis effectum terrestre, ibique ab eodem urbem hanc conditam, quae nunc Memphis appellatur (est enim Memphis in angustijs Aegypti sita) & exterius aquilonem uersus & uesperum, ex flumine effossum esse stagnum (nam ab aurora ipse Nilus ardet) & ab eodem in ea urbe extractum hoc templum

itaque tantum operum edidisse, alios autem nihil prorsus. Quos ego pratergressus, eius qui his successit, nomine Sesostri, mentionem habeo. Istum dicebant sacerdotes, primum longis navibus ex Arabico sinu profectum, rubri maris accolae in suam potestatem rede-
 gisse: progressumque longius, uenisse in mare iam uadosum, & proinde non navigabile. Illinc ubi retro se ad Aegyptum recepisset, secundum sacerdotum commemorationem, co-
 elo ingenti exercitu per continentem perrexisse: omnesque gentes, ut in quanque incidebat, subegisse. Et quascunque earum nanciscebatur feroces & uehementer studiosas libertatis, in earum regionibus cippos statuebat, inscriptos literis sui nominis & patria, & qua res ferrent ipsum illos ut subegisse. Quarum uero urbes nullo prelio nulloque negotio cepisset, his cippos inscripsit: tum eisdem literas, quas scripserat eis gentibus quae uiriles extiterant: tum muliebria genitalia, planum facere uolens, illos haudquaquam uiriles extitisse. Hac faciendo peregit continentem, donec ex Asia in Europam transgressus, Scythas subegit & Thraeces, ad quos usque & non ulterius, mihi uidetur Aegyptius exercitus peruenisse. Quoniam in istorum terra tituli non ultra positi demonstrantur. Hinc digressus retro abiit, & posteaquam ad Phasim subsedit, quid deinceps, non habeo

habeo quod dicam, an ipse rex Sesostris, diuiso suo exercitu, aliquantulum copiarum reliquerit ad eam regionem incolendam, an aliqui militum pertasi peregrinationis, circa fluuium Phasim subsluterint. Nam Colchi uidentur Aegyptij esse, quod ipse prius notum, quam ex alijs auditum refero. Cuius rei cum mihi cupido incessisset ut utrosque percontarer, magis Colchi reminiscebantur Aegyptiorum, quam Aegyptij Colchorum. Dicebant tamen Aegyptij, se opinari Colchos è Sesostris esse exercitu. Ipse ex hoc coniecturam capiebam, quod atro colore sunt & crispo capillo: tametsi hoc pro nihilo putari posset, cum & alij sint huiusmodi: sed quod isti precipue. Præterea quod soli omnium hominum Colchi, & Aegyptij, & Aethiopes, ab initio statim pudenda circuncidunt. Nam & Phœnices & Syrij, qui sunt in Palaestina, didicisse id ab Aegyptijs, & ipsi consentunt. Syrij uero qui fluuium Thermodontem & Parthenium accolunt, & horum contermini Macrones, à Colchis didicisse se aiunt. Hi enim ex hominibus soli sunt, qui circunciduntur: & in hoc faciendo, agnoscuntur Aegyptij esse. Tamen Aegyptij atque Aethiopes, non queo dicere, utri ab utris didicerint. Nam uidetur esse per antiquum. Sed quod ex Aegypto, qui illis commercium habuerunt, didicerint, magnum mihi sit hoc testimo-

nium: quòd hi Phœnices, qui cum Græcia consuetudinem habent, non amplius circa uirilia imitantur Aegyptios: sed eorum qui postea procreantur, uirilia non circumcidunt. Agendum & aliud de Colchis dicam, eos esse similes Aegyptiorum. Hi soli atque Aegyptij linum eadem ratione operantur: omnis utrorumque uita pariter & lingua consentanea est. Linum autem Colchicum a Græcis Sardonicum appellatur, cum illud quod ab Aegypto uenit, appellatur Aegyptiacum. Titulorum, quos Sesostris rex Aegypti regionatim erexit, plerique iam incolumes non extant. Quosdam in Syria Palaestina ipse uidi inscriptos, tum quos dixi literis, tum muliebribus genitalibus. Circa Ioniam quoque duæ huius uiri figura uisuntur in petris incisa: una quidem qua ex Epheso in Phocæam itur, altera uerò quæ è Sardibus Smyrnam uersus. In quarum utraq; insculptus est uir magnitudine quinûm palmorum, dextra spiculum tenens, sinistra arcus, ceteramq; item armaturam: etenim Aegyptiacam & Aethiopicam gestans: & ex altero ad alterum humerum euntes sacra litera, Aegyptiacè sunt incisa in hæc uerba: HANC EGO REGIONEM MEIS OBTINVI HUMERIS. Quis tamen aut cuius fuerit, ab hac parte nō indicant, sed ab altera. Eam quidam conspicati, Memnonis imaginem esse conieciunt,

multum

multum à ueritate deficientes. Sesostrim Aegyptium sacerdotes hunc esse dicebant, redeuntem, multosq; mortales earum gentium ac regionum, quas subegerat, reportantem. Eundem posteaquam ad Daphnas Pelusias se receperat, fuisse à fratre, quem Aegypto praefecerat, unà cum liberis inuitatum: & cum ille domum exterius materia circumstipasset, struemq; incendiasset, re hunc intellecta extemplo cum uxo re deliberasse (nam & uxore secum duxerat) & ea suadente, ut duos è sex liberis super ardentem pyram extendens pontem faceret, super quos ipsi transeuntes euaderent, ita fecisse: & duobus filiis ita incensis, ceteros unà cum patre fuisse seruatos. Sesostrim in Aegyptum reuersum, ultionem de fratre sumpsisse: quā uerò multitudinem è terris in potestatem redactis abdu xerat, ea usum in hac fuisse. Siquidem isti fuerunt, qui sub hoc rege immensa magnitudinis lapides in templum Vulcani portatos pertraxerunt, quiq; ad diuortia aquarum, qua nunc in Aegypto sunt, cuncta effodienda sunt adaecli, quia inuiti faciebant, ut Aegyptum prius equis & plaustris agendis ubiq; idoneam, redderent non idoneam. Nam ab eodem tempore Aegyptus, qua omnis plana est, tamen inquitabilis & plaustris inhabilis extitit, propter multiplices fossas uniuersa loca occupantes, quas ideo rex fodendas putauit, ut ciuitates qua

qua non accolerent flumen, sed in medio Aegypti essent, refluxo flumine non laborarent penuria aqua ad potandum, sed ea suppeditaretur è puteis. Hac de causa Aegyptus intercisae est, & ab hoc rege, ut dicebant, in omnes Aegyptios dispartita soli quadrati aqua portione viritum per sortem data. atque hinc pronectus instituti, imposita certa pensione, quam illi quotannis soluerent. Quòd si cuius portionem alluvione flumen decursasset, is adiens regem, rei quae contigerat certiore faciebat, Rexque ad praelium inspiciendum mittebat, qui metiretur quanto deterius factum esset, ut ex residuo proportionem taxatum negligenter penderetur: atque hinc geometria orta, videtur in Graciam transcessisse. Nam polum & gnomonem, id est, normam, & duodecim diei partes à Babylonij Graeci didicerunt. Solus hic Aegyptius rex imperio potitus est: Aethiopia monumentum quoque sui reliquit ante adem Vulcani lapideas statuas, duas quidem tricentum, unam suam, alteram uxoris: quatuor autem vicentum cubitorum, totidem filiorum. Haec statua longo post tempore, cum Darij Persae statua anteponeretur, non tulit id sacerdos Vulcani, negans Darium tales res gessisse, quales gessisset Sesostris Aegyptius: quippe qui cum alias nationes non pauciores quam Darius, tum verò Scythas subegisset: eoque iniquum esse huius ante illius sisti

denar

donaria, qui rebus gestis non esset illum super-
gressus. Hac locuto sacerdoti tamen ignovisse
Darium ferunt. Defuncto Sesoistre, regnum sus-
cepisse Pheronem eius filium, & hunc nullam
sumpsisse expeditionem, sed ei contigisse ut lu-
minibus caperetur. Idq; hac de causa: Cum flu-
men eo tempore copiosissimum manaret, ita ut
supra decem & octo cubitos rura transcendeo-
ret, vento ingruente, qui fluctus cieret, ferunt
hunc regem facinus admisisse, quod sumptum
speculum in medios fluminis vortices contorse-
rit, statimq; laborasse ex oculis, ac visum ami-
sisse, decennioq; cacum fuisse. Undecimo autem
anno ex urbe Buti ei oraculum advenisse, iam
exactum esse tempus calamitatu: visumq; ei res
dicturum, si oculos abluisset lotio mulieris, qua
ad suum solius virum accessisset, aliorum viro-
rum expers. Et ante omnia urinam uxoris ex-
pertus, cum nihil amplius cerneret, catervatim
deinceps urinam expertus, tandem vidisse. Ibiq;
omnes mulieres, quas fuisset expertus, prater
eam cuius lotio lotus visum receperisset, unam in
urbem coegisse, quae ἰγέρη βαλῶ, id est, rubra
gleba dicitur, & eas illic coactas cum ipsa ur-
be omnes concremasse: & eam cuius lotio lotus
visum receperisset, uxorem duxisse. Atque ea
elade liberatum cum alia in alijs templis dona-
ria posuisse, omnia memoratu digna, tum ma-
xime memorabilia, ac spectaculo digna in tem-
pla so

plo Solis, gemina saxa, quos obelos uocant, à
 figura uerū centenū cubitorum longitudinis,
 octonū latitudinis. Huic in regno successisse
 aiebant uirum Memphitem, cui nomen esset
 lingua Græca Proteus. Cuius nunc Memphi
 uisitur finum, decorum sanè, ac ualde adorna-
 tum, ad australem partem templi Vulcani pos-
 situm, circumquaque Phœnicibus Tyrijs habi-
 tantibus: qui locus omnis castra Tyriorum ap-
 pellatur. In hoc fano Protei est ades, quæ uo-
 catur Veneris hospita: quam conijcio esse He-
 lenes Tyndari filia: quia & apud Proteum
 fuisse diuersatam audiui, & cognomine Vene-
 ris hospita appellatam. Nam quacunque sunt
 alterius Veneris templa, neuiquam hospita
 appellantur. Et sanè percontanti mihi sacer-
 dotes de Helena, referebant ita rem esse ge-
 stam: Alexandrum, rapta è Sparta Helena,
 cum renauigaret domum, in mari Aegeo uen-
 tis cursu excussum in Aegyptiacum pelagus:
 atq; illinc non remittentibus flatibus appul-
 sum in Aegyptum, ad ostium Nili, quod uo-
 catur Canobicum, atq; ad Taricheas. Erat in
 eo littore quod nūc quoq; est, Herculis tēplum:
 ad quod si quis cuiuscunq; hominis seruus con-
 fugiens, capiat sacras notas, sese deo tradens,
 eum nefas est tangere. Quæ sanctio ad meā usq;
 aetatem prorsus immutata perseverauit. Eam
 templi legem mancipia Alexandri cum au-
 dissent,

discent, ab eo profugerunt: assidentesq; deo supplices, Alexandrum insimulabant, eum destructum uolentes: remq; omnem exponebāt, ut circa Helenam gesta erat, & illata Menelao iniuria. Insimulabant autem de hi apud sacerdotēs, & apud huius ostij Nilī praefectum, nomine Thonim. Hi auditis, Thonis quā rapissime Memphim ad Proteum mittit hac nūtiatum, his uerbis: Peregrinus quidam genere Teucer, qui rem nefariam in Gracia perpetravit: quippe seducta hospitis uxore, quam secum ducens cum multis admodum opibus, in tuam terram uentis appulsus est: Vtrūne sinamus eum abire impunem, an ea quae attulit secum eripiemus? Ad hac remisit Proteus qui diceret: Virum istum, undecunq; is sit, qui rem nefariam in hospitem suum perpetravit, comprehensum ad me deducite, ut quidnam dicturus est, sciam. Hoc ubi accepit Thonis, Alexandrum comprehendit, nauesq; eius distinet: dehinc illum Helenamq; cum opibus, atq; etiam seruos Memphim ducit. Quibus omnibus representatis, Proteus percontatus est Alexandrum quisnam esset, & unde cum nauibus profectus. Alexander illi & genus suum commemorauit, & patriae nomen, & unde nauigasset, & quō. Sed interrogante Proteo unde Helenā accepisset, titubantem in loquēdo ac tergiversantem coarguebant hi qui fuerant supplices, exponem

ponentes omnia quæ in scelere admittendo gesta essent. Tandem Proteus apud eos hanc sententiam tulit, inquit: Ego nisi magni interesse arbitrarer de peregrino aliquo supplicium capitis sumere, ad terram meam uentis appulso, supplicium pro Græco illo de te sumere omnium hospitum deterrime, scelestissimum facinus admisisti, a tuo ipsius hospite erepta uxore: neque his contentus, cum ea abiisti. Ac ne his quidem satius habens, compilata hospitis domo uenisti. Itaque quoniam magis momenti esse duco, necare hospitem, mulierem hanc atque opes tibi ut abducas, non sinam, sed ego hac Græco hospiti reseruabo, dum ille ipse constituerit uenire ad ista reportanda: Tibi uero ipsi, tuisque conuictoribus, ut è mea terra in aliam triduo transfretetis precipio, alioqui uos pro hostibus persecuturus. Hunc Helenam ad Protea aduentum fuisse, sacerdotes referebant. Quam famam uidetur mihi & Homerus accepisse, sed quia non perinde decoræ res erat in carmine, alio loquendi modo est usus, in quem transtulit, declarans se hunc famæ sermonem notum habuisse. Id manifestum est, quod in Iliade facit mentionem eiusdem erroris Alexandri: nec usquam alibi retractat Alexandrum ferentem Helenam fuisse abductum, & alibi errabundum Sidonem Phœnicia applicuisse. Meminit enim huius rei in laudanda uirtute Diomedis, ita uersibus inquit:

Pictu

Picturata inerant ibi pallia, opus mulierum
 Sidonidū, quas ipse Paris formosus ab urbe
 Sidonia duxit. sulcans freta lata carinis,
 Cum retulit magnis Helenā natalibus orā.
 Meminit quoq; in Odyſſea his uerſibus:
 Hoc habuit Ioue nata probū, præſenſq; ue-
 nenum,

Quod Polydāna ſibi Thonis donauerat uxor:
 Aegypto qua terra ferax fert plurima
 mixtim,

Multa qdē pba, multa autē dānoſa uenena.
 Hæc quoq; alia ad Telemachū Menela⁹ inquit:
 Hunc etiam Aegypto dū me tenuere reuertī
 Conantē, quibus haud tolerā ſolennia ſacra.
 In his carminibus fatetur Homerus ſe noſſe er-
 rorē Alexandri in Aegyptum. Eſt enim Syria
 Aegypto contermina, & Phœnices (quorum
 Sidon eſt) in Syria incolūt. Itaq; cum hi uerſus,
 tum uerò locus non minimū, imò maximè pro-
 bāt Cyprios uerſus nō Homeri, ſed cuiuſſiā alio-
 terius eſſe: in quibus dicitur Alexander ex
 Sparta Helenā ducēs, triduo Ilium perueniſſe,
 ſecūda uento uſus, ac tranquillo mari, cū id in
 Iliade dicat, illū cum Helenā duceret, erraſſe.
 Sed Homerus ut Cyprium carmē ualeto. Cate-
 rū, nunq; d Græci uana quæ circa Iliū geſta me-
 morarēt, necne, percolanti mihi, ſacerdotes ita
 reſpondebāt, ſe nouiſſe ab ipſo Menelao, raptā
 Helena magnas Græcorū copias auxilio ueniſſe

Menelao in regionem Teucriā: qua in terram
egressa, locoq; cōmunito, miserūt Ilium legatos,
cumq; eis & ipsum Menelaū isse. Hos postquā
ingressi sunt mœnia, tum Helenam opesq;, quas
Alexander furto asportasset, reposcisse, tum
iniuria satisfactionem. Teucros autem tunc ea-
dem narraße, deinde & iuratos negasse habe-
re se Helenam atq; opes de quibus arguerētur,
sed ea in Aegypto esse omnia: neq; se iure rea-
tum sustinere earum rerum, quas Proteus Ae-
gyptius rex teneret: Gracos, cum se ab illis de-
rideri arbitrarētur, ita obsedisē Iliū, donec ex-
pugnauerūt. Vrbe capta, cum Helena non exi-
steret, & eandem orationem quam prius, audi-
rent Graeci: ita demū habita prioribus uerbis
fide, ipsum Menelaum ad Proteum mittunt.
Hic ubi ad Aegyptum peruenit, & ad Mem-
phim nauizauit, exposita rei gesta ueritate, ho-
norificentissimo hospitio exceptus, Helenamq;
malorum immunem recepit, & insuper omnes
pecunias suas. Et cum hac assecutus esset Me-
nelaus, tamen iniurius in Aegyptios exitit.
Nam cum proficisci conaretur, nec per uentos
posset, idq; iam diu, rem indignam excogitauit.
Sumptis enim duobus pueris quorundam indi-
genarum filiis, exectisq;, haruspicinam fecit.
Quod ubi eum fecisse rescitū est, inuisus & exa-
gitatus fuga in insulas Africa obiacentes. Ed
postea aquam se contulit, nihil amplius quod re-
ferrent

ferrent, Aegyptij habebant. Atq; horum alia, quae ex historijs nosse dicebant, alia apud ipsos gesta, uel magis habere comperta. Hac aiebant Aegyptiorum sacerdotes. Ego uerò ad ea quae de Helena commemorata sunt, & ipse adijcio hoc coniectura: Si intra Ilium fuisset Helena, utiq; fuisset Graeci tradita, sine uolente Alexandro, sine inuito. Neque enim ita desipiebat Priamus, aut alij eius propinqui, ut suis ac liberorum corporibus, atque etiam urbe periclitari uellent, quo Alexander Helena contubernio potiretur. Quòd si inter initia ita sensissent, non tamen id fecissent, posteaquam cum multi aliorum Troianorum, tum uerò Priami filiorum duo, tresue aut plures perierant cum Graeci praeliâtes, si quid referentibus credi uersificatoribus debet. Quae cum contingerent, ego crediderim Priamum, uel si ipse in contubernio habuisset, Achais redditurum fuisse, cupiditate praesentia mala deuotandi. Neque uerò regnum ad Alexandrum erat peruenturum, ut iam sub eo res essent seniore Priamo, cum Hector & natus maior, et uirtute praestantior quam ille, regnum esset defuncto Priamo suscepturus quem haudquaquam fratri iniuste agenti indulgere, cum praesertim tanta mala propter eum, tum priuatim ipsi, tum ceteris Troianis omnibus euenirent. Sed quia nec poterant reddere Helenam, nec uerum dicentibus eis Graeci fidem

ci fidem habebant, demonio (ut quod sentio dicam) disponente, ut funditus euerſi planum facerent hominibus, magnarum iniuriarum magnas à dijs eſſe ultiones. Et hac quidem, ut mihi uidentur, dicta ſunt. Protei autem regnum dicebāt ſuſcepſiſſe Rhampsinitum, qui memoriam ſui reliquit ueſtibula ab occaſu ſpectantia templum Vulcani, & è regione ueſtibulorum ſtatuit duo ſimulacra quinum & uicenum cubitorum longitudinis: quorum quod aquilonem ſpectat, id aſtatem: quod auſtrum, id hyemem Aegyptij uocant, præpoſtere facientes. Huic regi ingentem etiam pecuniarum uim fuiſſe, quam nemo regum, qui deinceps ſcripti ſunt, ſuperare potuerit, ac ne proxime quidem accedere. Et cum in tuto eam pecuniam collocare uellet, ædiſcium extruiſſe lapideum, cuius parietum unus in exteriorẽ adium partem pertingebat: ſed ſtruxit Elorem inſidiantem hoc fuiſſe machinatum. Is unum è lapidibus ita ſtruxit, ut è pariete facile tolli à duobus uiriſ, atque adeo ab uno poſſet. Aediſcio abſoluto, regem in eo pecuniam repoſuiſſe. Interiecto tempore, ſtructorem illum, cum eſſet uita exceſſurus, uocaſſe ad ſe filios (nam duos huic fuiſſe) eiſq; narraſſe, ſe illis proſpicientem, ut affluenter uitam degerent, aſtute ædiſicaſſe regis ararium: denique omnia illis expoſuiſſe plane, menſurasque
ad la

ad lapidem amouendum docuisse ac tradidisse, qua filij obseruantes, regij ararij quastores forent. Patre uita functo, haud in longum filios rem distulisse. Noctu enim ad regiam accedentes, lapidem adificij inuentum nullo negotio amouisse, multumq; pecunie expilasse. Cū autem rex forte fuisset adificium ingressus, uideretq; uasa nummiorū imminuta obstupuisse: nec habuisse quem insimularet, cum & signa salua, & adificium obseratum esset. Vbi iterum ac tertio aperiēti minor assidue pecunia apparebat, hoc fecisse, ne fures cum furto abiret. Laqueos faciendos curasse: & ea circa uasa, in quibus pecunia inerāt, collocasse. Fures quem admodum superiori tempore cum uenissent, & alter eorum penetrās ad uas rectā perrexisset, eum fuisse laqueo retentum: & ubi agnouit quo in malo esset, protinus fratrem uocasse, & presentis conditionis suae certiores fecisse: iussisseq; ut quam celerrime introgressus sibi caput abscinderet: ne ipse conspectus agnitusq; quis esset, etiam illum uita perderet. Qui cum uisus esset probe dicere, fratrem ei obsequentem ita fecisse: & adaptato lapide domum abiisse, fratris caput asportantem. Vbi dies illuxit, ingressum in adificium regem expaulse, cernentem corpus furis in laqueo sine capite, & adificium incorruptum: nullumq; neque ingressum, neque egressum habens. Ita abiisse,

atq; ita faciendum statuisse, ut furis cadauer è muro suspenderet: custodesq; illic apposuisse, iussos, ut si quem plorantem aut miserantem animaduertissent, eum ad se perducerent. Suspenso cadauere, matrem indigne tulisse: allocutamq; filium qui supererat, impetrasse, ut quacumq; ratione machinari posset, corpus fratris resolveret asportaretq;. Id si negligeret, minatam se regem esse adiuturam ad eum indicandum, quod pecunias regias haberet. Aduersus hanc cum filius multa uerba faceret, nec persuaderet, quod illa rem grauitè accipiebat, eum talem rem fuisse commetum: Instratis asinis utres uino completos imposuisse: & postquam agendo asinos iuxta custodes fuit ante suspensum cadauer, reuulsis ligaculis, duos tresue pedes resoluisse: & cum uinum proflueret, tum caput cadentem uehementer uaciferatum, tanquam nescientem ad utrum prius asinorum se conuerteret. Custodes cum multum uini profluere uiderent, concurrisse cum uasis in uiam: & id quod proflueret lucrifacientes comportare. Isto simulata iracundia omnibus maledicente, aliquantotq; post illis consolantibus, hunc pnxisse se mitigatum, & ab irascendo desisse. Tandem seduxisse è uia asinos, atq; instruasse: & cum plura uerba inter eos fierent, & quidam faceto dicto hominem lacefferet, ut risum eliceret, donasse illi uinum ex utribus.

Atq;

Atque eos illic ut erant discumbentes potare
 constituisse, prehensantes hominem, ac iubens
 tes ut secum ad compotandum maueret. Atq;
 istum obsecutum remansisse. Et cum inter pos-
 tandum comiter acciperetur, donasse insuper
 alterum utrem: Ita se uino ingurgitantes custo-
 des, admodum temulentos esse factos, somnoq;
 oppressos, ibidem ubi potauerant obdormisse.
 Istum ubi multum noctu erat, tunc corpus fra-
 tris disioiuisse, & custodum malas dextras in
 contumeliam derafisse, & afinos imposito ca-
 dauere domū uersus agitasse, executumq; im-
 peria matris. Regem, ubi ei renunciatum esset,
 furem cadauer surripuisse, acerbe tulisse. Et
 cum uellet quaquomodo inuenire quisnam esset
 ista machinatus, hoc fecisse, quod apud me
 caret fide. Filia suam domi prostituisse, iussam
 omnes indifferenter excipere: sed priusquam
 coirent, adgere ad sibi dicendum, quidnam
 in uita esset actum a se solertissimum ac sce-
 lestissimum: & qui narraret qua circa furem
 acta essent, eum comprehenderet, neque exire
 permetteret. Cum itaq; filia patris imperia fa-
 ceret, furem quod audisset, quimobrem ista fie-
 rent, cupientem euadere uersutiam regis, hoc
 egisse: Recentis mortui ampatatam ex hume-
 ro manum sub pallio ferentem esse: atque ino-
 gressum ad filia regis, cum interrogatus esset,
 eadem qua cateri, enarraisse, scelestissimū ferro
 petrauisse,

petraſſe, quòd fratris in arario regis laqueo capti caput amputaſſet. Solertiſſimum autem, quòd cadauer fratris ſuſpenſum reſoluifſet, cuſtodibus prius ebrjjs factu. Illam cum hac audiſſet, manum in hunc inieciſſe, eiq; furem in ſenebris manum mortui porrexifſe. Quam mulier cum apprehendiſſet, manum ſe huius iſtius tenere rata, iſtum per fores ſe proripuiſſe, muliere deluſa. Poſtquam & hac renūtiata ſunt regi, ſtuporem incuſſiſſe, tum aſtutiam, tum audaciam hominis. Ad extremum dimiſſis per omnes urbes nuntijs, regē edixiſſe, non modo ueniam, ſed etiā magna munera manere furem, ſi in conſpectum ipſius ueniret: ita furem fide habita, ad eum ueniſſe: eiq; Rhampsinitum magna uiri admiratione ductum filiam ſuam collocari, tanquam ex omnibus mortalibus plurima ſcienti. Nam Aegyptios quidem cateris, hunc autē Aegyptijs antecellere. Poſt hac aiebant regem hunc deſcendiſſe uinum ſub terrā, eò ubi Graci opinantur ſedes infernas eſſe: & ibi cum Cerere alea luſiſſe: & aliquādo uictorem, aliquando uictum fuiſſe: & ſurſum iterū fuiſſe reuerſum, munus ab ea obtinēte mantile aureum. Quod tempus à Rhampsinisi deſcēſu ad reditum, dicebant feriatum eſſe apud Aegyptios, idq; ego ad meam memoriam ſcio obſeruatum. Verum an ob id ſic feriaſi ſunt Aegyptij, aſſerere non poſſum, ſed ſacerdotes pal-

lium

lium quoddam, quod intra unū diem detexuerunt, uni ex suis induere, & oculos mitra obducere: quem gestantem pallium ubi in uiam deduxerūt, quæ fert ad Cereris templum, ipsos redire illo relicto. Hunc autem sacerdotem oculos uelatos habentem aiunt, à geminis lupis agi ad Cereris templum, quod ab urbe uiginti stadia abest: & rursus à templo in eundem locum à lupis reduci. Quæ ab Aegyptiis referuntur, cuiusq; credibilia uidentur, is eis utatur. Mihi autem in omni sermone constitutum est, ea scribere quæ audisti cognoui. Inferorum principatum tenere Cererem. & Liberam, Aegyptiū aiunt. Hi deniq; primi extiterunt qui dicerent animam hominis esse immortalem, quæ de mortuo corpore subinde in aliud atq; aliud corpus, ut quodq; gigneretur, immigraret. Atque ubi per omnia se circumtulisset, terrestria, marina molucra, rursus in aliquod genitum hominis corpus introire. Atque hunc ab ea circuitum fieri intra annorum tria millia. Hanc rationē sunt è Græcis qui usurpauerint tanquam suam ipsorum, alij prius, alij posterius. Quorum ego nomina sciens, nō duco scribenda. Ad Rhampsinitum usque regem aiebant in Aegypto uisuisse sanè ius omne. Post hunc autem qui in regno successit, Cheopem in omne flagitiū fuisse prolapsū. Omnibus namque eum templis obsecrati, ante omnia Aegyptiis ne sacrificarent.

interdixisse. Deinde iussisse, ut in suis ipsius operibus exercerentur. Alijs, ut ex lapicidinibus Arabici montis saxa exciperent, & illinc ad Nilum usque protraherent. Alijs, ut transmissio flumine, illa acciperent, & ad montem, qui dicitur Africanus, traherent. Faciebant autem opus circiter decem myriades, id est, centum millia hominum, ternis semper mensibus singula. In ea via populus dum trahendis saxis atteritur, decenne tempus trinit, quod non multo minoris operis mihi uidetur, quam pyramidem extruxisse. Cuius longitudo est quinque stadiorum, latitudo decem passuum, altitudo ubi maxima est, octo passuum, lapide polito & animalibus insculpto. In hac decem annos fuisse consumptos, & in subterraneis adibus intumulo, supra quem pyramides stant, quas fecit sibi pro sepulcro, in insula intromisso per fossam Nilo. Verum in pyramide hac annos viginti absumptos: cuius singula frontes (nam est forma quadrata) sunt octogenum iugerum pari altitudine, saxis dolatis, decentissimeque coagmentatis, quorum nullum est minus triginta pedum. Est autem extructa hac pyramis in speciem graduum, quas quidam schalas, quidam arulas uocant. Posteaquam eam principio talem fecerunt, attollebant reliquos lapides breuibus machinis à ligno factis, ex humo in primum ordinem gradatim leuantes. Vbi
super

super hunc gradum lapis erat, super alteram
 machinā imponebatur, qua in ipso primo gra-
 du stabat. Ab hoc deinde in alterum ordinem
 trahebatur, super alteram machinam. Nam
 quot ordines graduum, totidem machine erāt,
 siue eandem machinam, qua una & facilis ad
 ferendum esset, transferebant ad singulos ordi-
 nes, quoties saxum amoliebantur. Dictum sit
 à nobis de utroque, quemadmodum refertur.
 Effecta sunt igitur ita prima quaque ex pyra-
 mide, ut erat altissima: deinde gradatim se-
 quentia, nouissime uerò qua solo sunt iuncta
 & infima. In ipsa pyramide litera Aegy-
 ptiaca scripta, indicant quātum sit erogatum
 in operarios pro apio, cepis, & alijs, quod
 interpretes earum literarum (ut probe reminis-
 scor) aiebat in summa mille & sexcenta ta-
 lenta pecunia esse. Quod si ita se habet, quan-
 tum in alia credibile est fuisse consumptum, uel
 in ferramenta, uel in cibos, uel in uestiuarium
 operariorum? Atque per id quod dixi tempus
 opera extruebant. Alio item tempore (ut ego
 opinor) lapides excidebant, atque portabant,
 & alio non exiguo subterraneam fossam effe-
 cerūt. Propter quod id flagitij deuenisse Cheo-
 pem, ut pecunia defectus, filiam suam in quo-
 dam adificio prostituerit, imperans quantum-
 canque faceret quātum. Non enim quantum
 dicebatur. Eamq; cum patriu iussa fecisse, tum
 uerò

uerò priuatim de relinquenda sui memoria co-
 gitasse. Itaque singulos ad se intrantes orasse,
 ut sibi ad opera singulos lapides donarent. Ex
 his lapidibus aiebant extractam fuisse pyra-
 midem, qua stat in medio trium in conspectu
 pyramidis magna, cuius unumquodque latus
 sesquijugerum est. Quinquaginta annos regnas-
 se hunc Cheopem Aegyptij dicebant, eoq; de-
 functo accepisse regnum fratrem Chephrenem:
 & hūc eodem instituto usum cum in alijs, tunc
 uerò in facienda pyramide, non tamen quæ ad
 magnitudinem fraterna accederet. Eas namq;
 & nos fuimus dimensi. Nam subterranea non
 subsunt ædificia, neque per fossam derivatus in
 eam Nilus, quemadmodum in alteram influit,
 sed extracto anfractu introrsum insulam cir-
 cūluit, in qua situm esse ipsum Cheopem aiunt.
 Fulsisse tūc ex Aethiopico lapide uersicolore
 primum domum, quadraginta pedibus depres-
 siorem altera, sed habentem idem quod grans
 ædificium, magnitudinis. Stant autem su-
 per eundem tumulum amba, centum ferè pe-
 dum celsitudinis. Sed & quinquaginta annos
 regnasse Chephrenem aiebāt. Ita centum et sex
 anni supputantur, quibus & Aegyptij in o-
 mni calamitate uersati sunt, nec templa aper-
 ta, sed semper fuerunt occlusa. Hos reges Ae-
 gyptij præ odio ne nominare quidem uolunt,
 sed eorum pyramides uocant pastoris Philusio-

nis, qui ea tempestate pecudes per hac loca
 pascebat. Post hunc regnasse in Aegypto di-
 cebant Mycerinum Cheopis filium, eumq; pa-
 terna perosum facta, & templa reserasse, &
 populo ad ultimum calamitatis afflicto fecisse
 potestatem res agendi & sacrificandi: quin-
 etiam super omnes reges iustitiam exercuisse.
 Quo nomine ex uniuersis regibus hunc Aegy-
 pty maxime pradicabant: tum ob alia qua
 bene iudicabat, tum uero quod conquerenti de
 ipsius sententia, de suo donabat, ut indigna-
 tioni hominis satisfaceret. Cum esset in ciues
 ita clemens Mycerinus, atque ita studiosus,
 principium ei malorum cōtigisse obitum filia,
 qua domi unica soboles erat. Qua clade supra
 modum dum doleret, uelletq; filiam excellen-
 tiori aliquo genere sepelire, quam ceteri, fe-
 cisse ligneam bonam uacuam, quam cum ino-
 aurasset, in ea filiam sepelisse defunctam. Neq;
 burno hos hac condita est, sed ad meam usque
 memoriam in propatulo fuit in urbe Sai apud
 regiam, in conclauis quodam exornato posita.
 Cui singulis diebus omnifarij odores inferun-
 tur: noctibus autem perpetuò incensa lucer-
 na ardet. In altero contiguo conclauis imagi-
 nes stant concubinarum Mycerini: ut in urbe
 Sai sacerdotes aiebant. Stant enim colossi, id
 est, grandia simulacra, circiter uinginti, è li-
 gno fabricati, nudi plerique: qui quarum sino
 mulierum

mulierum, non possum dicere, præterquam quæ
narrantur. Sunt qui de hac boue & colossis
hac referant: Mycerinum amore filia sua ca-
ptum, nim ei intulisse: deinde illam cum præ-
mærore se suspendisset, patrem in hac boue se-
pelisse: matrem autem manus ministrarum,
quæ filiam patri prodidisset, præcidisse: &
nunc earum hac esse simulacra eius mali, quod
uina passa fuissent. Hac (ut ego opinor) dicunt
nugatores, ut alia, ita & de manibus colos-
sorum: quippe quas ipsi uidimus temporis diu-
turnitate delapsas, quæ ad meam usque ætas-
tem ad pedes eorum strata uisabantur. Bos
quoque cum cæterum corpus operta est Phæni-
ceo pallio, tum uerò ceruicem & caput crasso
admodum auro. Cuius inter media cornua cir-
culus annexus inest, Soli assimilatus. Neque
stans est bos, sed in genua cubans, magnitudi-
ne quanta est grandis uacca. Effertur autem
è conclauis quotannis. Et postquam Aegyptij
uerberarunt deum quendam, quem in tali ne-
gotio non puto mihi nominandum, tunc & bos
ueni in lucem proferunt. Aiunt eam orasse pa-
trem Mycerinum, ut defuncta quotannis ses-
mel solem intueretur. Huic regi, post calamita-
tatem filia, secundo loco hac accidisse, Ex uro-
be Buti uenisse oraculum, fore ut sex omnino
annos uineret, septimo defuncturus. Id hunc
agre ferentem, uicissim misisse ad oraculū con-
tumel

tumeliosas querimonias quòd, cùm pater suus,
 & patruus, qui deorum immemores, templa
 clauserant, hominesq; perdiderant, tandiu ui-
 xissent, ipse pie faciens tam cito foret uita des-
 functurus. Rursus ei uenisse dicuntur ex oracu-
 lo responsa, ea propter ipsum propere uitam
 finitum, quòd non id faceret quod deberet.
 Oportere enim Aegyptum centum quinquaginta
 annis affligi, idq; duos, qui ante eum fuisse-
 rent, reges didicisse, ipsum uerò nequaquã. Hac
 ubi accepit Mycerinus, se iã numinibus dam-
 natum, lucernas fecisse permultas: quibus cum
 noctesceret accensis, potaret ac se oblectaret:
 neq; diu neq; noctu intermittens, quin per pa-
 ludes perq; nemora uagaretur, utq; audiretur
 iuuenilibus in rebus studiosissime uersari. Hac
 idcirco excogitauit, quòd uellet oraculum con-
 uincere mendacij, ut duodecim pro sex fierent
 anni, diebus factis ex noctibus. Pyramidem &
 hic reliquit longe minorem paterna, uicenis pe-
 dibus ex omni parte (nam est quadrangula-
 ris) breuioremque trium iugerum ad medium
 usque, Aethiopico ex lapide. Hanc quidam
 Gracorum uolunt esse Rhodopis mulieris pro-
 stantis, non recte sentientes: qui ne nosse quis-
 dem uidentur quenam fuerit Rhodopis, de qua
 loquuntur. Neq; enim talem pyramidem illam
 sibi facere destinaſset, in qua talentorum in-
 finita (ut sic dicam) millia consumpta sunt.

Ad hæc non istius, sed Amasis regis temporibus Rhodis floruit. Multis enim post hos reges annis, qui istas pyramides reliquerunt, Rhodopis extitit, genere Thracia, ancilla Iadmonis Samii, ex urbe Vulcani, conserua Aesopi fabularum scriptoris (nam & hic Iadmonis fuit) postquàm huic mulieri non nimirum cordi fuit. Siquidem cum sæpenumero Delphi ex oraculo pronuntiarent, si quis sumere pœnas uellet anime Aesopi, alius nullus extitit qui sumere uellet, nisi Iadmonus ex filio nepos alius Iadmon. Ita et Aesopus Iadmonis fuit. Rhodopis autem in Aegyptum abiit, portata Xantho Samio, profecta illuc ad quæstum faciendum. Magna pecunia fuit redempta à Charaxo uiro Mitylenæo Scamandronymi filio, Sapphus: poëmatum conditricis fratre. Hunc in modum Rhodopis libertatem nata est, & in Aegypto remansit: gratiosaq; uehementer, effecta, ingentes opes comparauit, quæ Rhodopen transcenderent, non quæ ad talem pyramidem faciendam ascenderent. Ex quarum opum decima parte, cuiusque etiam hoc uolenti cognoscere licet, non magnam ab illa pecuniam fuisse repositam. Nam cum optaret mori iam sui in Græcia relinquere, fecit opus, quod ab alio excogitatum non esset, neque donatum, idq; donauit in templo Delphico monumentum suum. E' decima enim suarum opum,

tot è ferro uerua ad homines horrendos fecit, ad quos facienda sufficeret decima ipsa, quã Delphos misit: quã nunc quoq; posita sunt è regione templi: post aram, quam Chij donauerunt. Gaudent autẽ quodammodo in Naucrate prostrubula fieri gratiosa. Nã hac de qua mētio habetur, adeo nobilitata est fama, ut nemo Græcorum non edidicerit Rhodopi nomẽ. Alterius quoq; quã p̃sterior fuit, nomine Archidice, fama per Graciam celebris extitit, sed minus quam prioris: cuius amore Charaxus insaniens Mitylenen rediit, ut meminit Sappho, conuictis eum infectata. Et de Rhodope quidẽ hæc lenus. Post Mycerinũ autem Aegypti regem dicebant sacerdotes Asychin, eumq; fecisse Vulcani porticum ad solem orientẽ, longẽ pulcherrimam, longeq; maximã. Habere enim ubiq; cũ figuras insculptas, tum aliam infinitã adificiorum speciem: Illud uerò maximum ab hoc rege fuisse factum, ut cũ uehemẽter laboraretur ex ære alieno, legem hanc Aegyptijs promulgauerit: ut ita demum quis pecuniã mutuo acciperet, si cadauer patris pignori traderet. Itaque ad hanc legem adiecisse, ut penes creditorẽ esset potestas omnis sepulchri debitoris: utq; hac irrogaretur multa pignus depenẽti, cui si dissoluere as alienum recusaret, fas non esset sepeliri, aut in paterno, aut ullo in alio sepulchro: ac ne alium quidem ex seipso progenitoris sepulture

p mandare,

mandare. Hunc praterea regem superiores antecellēdi cupidum, reliquisse memoriam sui pyramidē lateritiā, incisus lapide lateris in hac uerba: NE ME CAETERIS PYRAMIDIBVS COMPARES, QUI TANTVM ILLIS PRAECELLO, QVANTVM IVPITER CAETERIS DEIS. NAM FVNDVM LACVS CONTO VERBERANTES, QVOD LVTI CONTO ADHAERESCEBAT, ID COLLIGENTES, ME COMPOSVERVNT, ET IN TALEM MENSVRAM REDGERVNT. Atque id demum operis hunc regem edidisse: Post hunc regnasse cecum quendam ex urbe Anyssi, nomine Anyssim. Atque eo regnante, excurrisse in Aegyptum magnam cum manu Aethiopum Sabacum regem. Et cum cecus hic fuga se in palustria proripuisset, illum regnasse in Aegypto quinquaginta annos: idq; intra tempus ista edidisse: Quoties Aegyptiorum quisquam aliquid deliquisset, nemo nem uoluisse morte afficere: sed pro sui quenq; delicti magnitudine, damnare ad agendam certam mensuram aggerē ad urbem, unde quisq; incolentium erat. Atque ita urbes sunt etiam sublimiores effectae. Nam primum humus aggesta fuerat ab his qui sub rege Sesoistre riuos effoderant: iterum sub rege Aethiope ualde sunt urbes factae excelsae, cum cetera quae in Aegypto

pto sunt, tum uerò (ut mihi uidetur) Bubastus
 urbs, ubi præcipue terra exaggerata. In qua ur-
 be templum est Bubastis, qua nostra lingua di-
 citur Diana, omnium maximè memorabile. Quo
 etsi alia sunt tum grandiora, tum sumptuosio-
 ra, nullum tamen est aspectu inuicidius. Id ita se
 habet. Cætera præter accessum insula est: cuius
 ad ingressum usque duo è Nilo fluenta uicina
 currunt, nec constant, hinc atq; illinc præterflue-
 tia, centum utrunq; pedum latitudinis, arbori-
 bus inumbrata. Eius uestibulum decem passio-
 bus sublime est, figura senum cubitorum ador-
 natum. Id tēplum in media urbe situm, undiq;
 circumuentium oculis subiicitur. Nam cū urbs
 sit aggesta terra sublimis, templum quemadmo-
 dum a principis conditum, nec loco motum, pro-
 speculo est. Illud maceria figuris exculpta am-
 bit. Interius delubrum, ingenti procursibus ar-
 boribus manu confitis luco ambiente, in quo de-
 lubro statua est. Longitudo templi quoquò uer-
 sus unius est stadij. Ab eius ingressu uia per fo-
 rum orientem uersus, qua fert ad Mercurij tem-
 plum, tria circiter stadia longitudinis & qua-
 tuor ingerū latitudinis strata lapide est, utrinq;
 arboribus manu confitis in cæleis ciuitibus. Atq;
 hunc quidē in modum templum habet. Verum
 se ita ad extremum liberatos Aethiops refere-
 bant, quòd ille per quietem oblata sibi uisione,
 fuga se mādauerit. Visus est sibi uidere quēdam

astantem, qui suaderet ipsi, ut congregatos cunctos Aegypti sacerdotes incidere, medios. Hac enim visione cōspēcta dixisse, uideri sibi deos demonstare causam, ut piaculo in sacro cōmisso, aliquid cederet aut à dijs, aut ab hominibus acciperet: se uerò nequaquā ista facturū, sed abiturum: quoniam excessisset iam tempus, quod ipsi à dijs uaticinatū esset, quousq; foret in Aegypto regnaturus. Etenim cū in Aethiopia ageret, oraculis quibus utuntur Aethiopes, responderat deus, fore, ut is in Aegypto, quinquaginta regnaret annos. Id tempus cum excessisset, & uiso insomniū perturbatus esset Sabacus, ultrò ex Aegypto cōcessit. Eo profecto ex Aegypto, rursus cacū ē palustribus egressum accepisse imperiū: ubi quinquaginta annos habitans, insulā cinere atq; humo exaggerauit. Nā ut quisq; Aegyptiorū iussus illuc ibat portans frumētū, ei mandabat, ut clam Aethiope ad se dono etiam cinerem ferret. Hanc insulā nemo ante Amyrtaeum inuestigare potuit, sed septingentis & amplius annis superiores. Amyrtaeo reges nequierunt eā inuenire, cui insula nomen est Elbo, decem omnino stadiorum magnitudinis. Post hunc regnasse sacerdotem Vulcani, nomine Sethon, eumq; bellatoribus Aegyptijs abusum fuisse, contemptui habens tanquam sibi nō opportunos, & cū alijs ignominijs affecisse, tum uerò agris exuisse, quibus fuerat à superioribus

vibus regibus singuli donati duodenis. Ex quo factum est, ut cum postea Sanacharibus Arabum Assyriorumq; rex, cum magnis copijs inuassisset Aegyptum, noluerint ei opitulari. Tunc sacerdotem consilij inopē, in conaculum se contulisse: ibiq; apud simulacrū cōplorasse, quanta pati periclitaretur: eiq; inter lamentationem obrepisse somnū: & inter quietem uisum astante deum exhortantem, nihil eū molesti passurum, si copijs Arabum obuiam iret: se enim auxiliarios ei misurum. His in somnis fretum sacerdotem, sumptis Aegyptiorum his qui secum uellent, castra in Pelasgo posuisse. Hac enim Aegyptus inuaditur. Nec eū fuisse quempiā bellatorum secutum, sed insitiores: & operarios, & forenses homines. Et cum peruenissent noctu, effusam ipsis hostibus uim agrestium murium: qui illorum tum pharetras, tum arcus, tum scutorū habenas abederunt, ita, ut postera die hostes armis exuta fugam fecerint, multos amisissis. Edq; nunc isto rex in templo Vulcani lapideus sedet, manu murum tenens, atq; hac per litteras dicens: IN ME QVIS INTVENS, PIVS ESTO. Ad hunc usq; narrationis locum & Aegyptij & sacerdotes referebant, demonstrantes à primo rege ad Vulcani sacerdotem hunc, qui postremus regnavit, progenies hominū fuisse trocētas quadraginta unā, & totidē interea pōtiffices, duodecimq; reges. Trecenta

progenies idem quod decem milia annorū pol-
 lant. Nam tres virorum progenies, centum an-
 ni sunt. Ex quibus una & quadraginta, quæ
 reliquæ sunt ultra trecentas, sunt anni mille tre-
 centi quadraginta. Ita intra decem millia tre-
 centosq; & quadraginta annos, negabant ul-
 lum deum forma humana extitisse: ac ne in re-
 gibus quidem Aegypti, qui aut prius, aut po-
 steriori extiterint, aliquid tale dicebant fuisse;
 sed intra hoc tempus quater solem præter cōsue-
 tudinem fuisse ortum. Bis quidem illinc exortū,
 ubi nunc occidit: bis autem unde nunc oritur,
 illic occidisse: nec tamen sub hac aliquid in Ae-
 gypto esse immutatum, non ea, quæ e flumine
 ipsis proveniunt, non ea quæ circa morbos, aut
 quæ circa mortes eueniunt. Atque ante Heca-
 taum sermonum scriptorem, apud Thebas ori-
 ginem generis sui recensentem, ac progenitores
 familiae suæ repetentem, ad sextumdecimū deū.
 Sacerdotes Ioui tale quiddam fecerāt, et mihi
 non recensenti originem familiae meæ, introda-
 ctō in quoddam grande cœnaculum, ennumera-
 do demonstrabant tot e ligno colossos quot dixi.
 Ibi nanq; stabant pontifices sub imagine uiræ,
 qua quisq; iuxerat. Enumerantes itaq; saccr-
 dotes, ostendebant mihi unumquemq; eorū esse
 filium proxime defuncti sacerdotis, imagines eo-
 rū singulas gradatim percensenda, donec omnes
 exposuerūs. Atq; Hecatao originem suam recē-
 scuti,

Senti, & ad sextūdecimū deum referenti, occurrebant ē. diverso progeniē recēdentes, & in enumeratione non admittentes id quod ab illo diceretur, hominem progencari ē deo. Occurrebant autem in repetenda progenie hunc in modum, quod dicerent unicuique colossorū fuisse Piromin ex Piromi genitum, donec trecentos quadragintaquinque cōmemorarēt: Piromin assidue ex Piromi procreatum, non referentes ad deum illos aut ad beroa. Est autē Piromis Graca lingua expositum *ναός* *ναγῶν*, id est, honestus & bonus. Eos itaque quorū imagines erant, demonstrabant tales omnes extitisse, sed multū à dijs distantes. Priores tamē hi viri fuisse deos in Aegypto principes, unā cum hominibus habitantes, & eorum semper unū extitisse dominatorem: & postremū illic regnasse Orū Osiris filium, quem Graci Apollinem nominant. Hunc postquam extinxit, Typhonem regnasse in Aegypto postremum. Osiris Graca lingua est *Διονυσίος*, id est, Liber. Atque apud Gracos non solum decorum esse censentur Hercules, Dionysius, & Pan. At apud Aegyptios Pan uotatissimus est etiam ex octo dijs, qui primi dicuntur. Hercules ex his qui duodecim: Dionysius ex his qui tertij uocantur, ab illis duodecim procreati. Ab Hercule autē quantum annorū ad Amasim regē esse ipsi Aegyptij aiūt, superius à me patefactū est. A Panonero plus annorum esse dicunt.

minimum inter hos à Dionysio : quanquam ab hoc ad Amasim regem quindecim millia annorum supputantur. Et hac Aegyptij pro compertis assueverant, seq; scire assidue supputando, semperq; annos describendo. Igitur à Dionysio quidē, qui ex Semele Cadmi genitus fertur, ad meam aetatem sunt anni ferme mille sexcēti. Ab Hercule uerò Alcmena filio ferme nongenti. A Pane autem Penclyses (ex hac enim & Mercurio Pan genitus dicitur à Graecis) minus annorum est quam a bello Troiano, octingenti ferē ad me anni. Virum horum probabilius sibi uidetur, eo quisq; utatur licet: mihi autem de hīs recepta opinio probatur. Nā si & isti in Graecia cum celebres fuissent, tum sensuissent, quemadmodū Hercules ex Amphitryone genitus, Dionysius ex Semelē, & Pā ex Penelope natus, dixisset aliq; & hos alios habere illorū deorum nomina, qui prius geniti fuerant. Nunc Graeci aiunt Dionysium statim editum ab Ioue infutum in femore, portatumq; in Nyssam, quae est super Aegyptū in Aethiopia. De Pane ne habent quidem quod dicant, ubinam à partu sit educatus: ex quo sit mihi manifestum, Gracos audivisse posterius horum, quam aliorū deorū nomina: & ex eo tēpore illorū progenies recensuisse, quo primum eos audierant. Atq; hac quidem Aegyptij aiunt. Quae uerò ceteri homines cum Aegyptijs consentientes memorant in hac

hac regione fuisse gestā, hac iam explicabo, ali-
quid etiam his quæ ego nidi conferentibus. Post
Vulcani sacerdotem regem suum, Aegyptij li-
bertatē adepti, duodecim sibi reges (nullo ete-
nim temporis momento poterant sine rege niue-
re) deligunt, in totidem partes omnem Aegyp-
tum distinguentes. Isti iunctis inter se affini-
tatibus regnabāt, pactiōibus initis ne mutuo
auferre imperiū conaretur, neue quis plus alio
quippiam obtinere quereretur, sed ut essent inter
se quā amicitissimi. Atq; ea de causa has pa-
ctiōnes arctas accuratasq; interunt, quod eis
inter initia simulatq; tyrannides inuaserunt,
responsum fuerat, qui in tēplo Vulcani ærea phia-
la libasset, eum totius Aegypti regno potiturū.
Vbi omnia sacra executi sunt, placitum est eis
aliquod relinquere sui comune monumentum:
ex eoq; placito fecerunt labyrinthum, paulo su-
pra stagnum Mærios, maxime urbē uersus, quæ
dicitur crocodilorū, quem ego aspexi fama ma-
iorem. Si quis enim ex Græcorum narratione
muros & operis speciē ratiocinetur, minus con-
cipiet quā pro labore & sumptu huius laby-
rinthi. Tamen si & Ephesi templū est memoran-
du dignū, & in Samo, tamen pyramides erant
ad narrandū maiores, quarū singula multis ac
magni operibus Græciæ equiparata sunt. Sed
eas quoq; labyrinthus antecellit. Etenim duo-
decim eius aulae sunt testis operata, portis oppo-

sitis altrinsecus : sex ad aquilonem contigua,
 totidem ad austrum uergentes, eodem extrinse-
 cus muro praeclusa. Bifaria in eo sunt domici-
 lia, una subterranea, altera superiora illis im-
 posita, utraque numero tria millia quingenta.
 Quorum ea quidem quae superiora sunt, ipsi ui-
 dimus, & quae aspeximus enarramus. Subter-
 ranea uero auditu didicimus. Nam praepositi
 Aegyptiorum nolebant ullo pacto illa mon-
 strari, quod dicerent illic sepulcra esse tum eo-
 rum regum, qui adificandi labyrinthi fuisse au-
 tores, tum sacrorum crocodilorum. Ita de in-
 ferioribus aedificijs fando, cognita referimus,
 Superiora ipsi aspeximus humanis operibus
 maiora. Nam egressus per tecta, & regressus
 per aulas diuersissimi, infinita me admira-
 tione afficiebant. Ex aula in conclauia tran-
 situr, ex conclauibus in cubicula, è cubiculis
 in solaria alia, è conclauibus in alias aulas.
 Horum omnium lacunar, quemadmodum pa-
 rietes, lapideum est, sculptilibus passim figu-
 ris ornatum. Singula aula maxima ex parte
 digesto lapide albo, columnarum ambitu redi-
 mita. Angulo quo finitur labyrinthus, adheret
 pyramis quadraginta passuum, in qua gran-
 dia sunt insculpta animalia, ad quam iter sub
 terra fit. Et cum talis sit labyrinthus, tamē sta-
 gnū Marios, ad quam labyrinthus aedificatus
 est, plus praebeat admirationis. Cuius in circuitu
 mensura

mensura trium milium. Ex sexcentorum stadi-
 rum est. sexcentorum sexaginta, quanta uideli-
 cet ipsius Aegypti ad mare mensura est. Tacet
 autem stagni longo situ aquilonem uersus an-
 struq; altitudine ubi eius profundissimum est
 quinquaginta passuum. Quod autē manu facta
 sit ac depressa, indicat, quod in eius ferme me-
 dio stant duae pyramides, quinquaginta passus
 ab aqua extantes, altero tanto adificij æquæ ta-
 lo. Super quarū utraq; lapideus est colossus in
 folio sedens: ita pyramides sunt centū passuum.
 Centū autem infuli passus sunt stadiū unum sex
 ingerum. Passus triquā mensura seu pedum, siue
 quatuor cubitorū: pedes aut quatuor palmorū,
 cubiti uerō sex palmorum. Aqua stagni natina
 non est, utpote solo illo admodum arido, sed ē
 Nilo derivata, sex mensibus in stagnum fluens,
 eotidem retro in Nilum refluens. Illūq; sex mens-
 ibus quibus effluit, augens regium fisci: talen-
 tis argenti singulis, in singulos dies, praeclū pas-
 cū cum infulit uiginti milia. Hac stagnū dicebāt
 indigena euadere, in Syrtim Africa, perforato
 sub terrā meatu in mediterranea Hesperia uer-
 sus, secundū monitū Mēphi imminētē. Verū
 cum hamum ē lacu egestam nusquam uiderem
 (hoc enim mihi indagare cura erat) perconta-
 bar proximos ascolarum, ubinam esset humus
 illinc defossa. Illi dicere fuisse deportatā, facile
 ad mihi persuadentes: quippo, qui simile quidā
 dam

dam factum esse apud Ninum urbem Assyriorum audiri cognoveram. Siquidē fures quidā magnam vim pecunie Sardanapali, qui Nini rex erat, in thasauris subterraneis abstrusam, compilare cum constituiſſent, à ſuis domibus fodere exorſi ſunt, dimenſi viam ſub terra ad regias ædes, eamq; humilē cuniculus effoſſam, ubi nox aderat, in flumen Tigrim (qui Ninum præterfluit) exportabāt, donec id quod optabant, perfecere. Eodem modo audiui in Aegypto hanc alterā fuiſſe factam lacunā, præterquam quod non nocta hac, ſed interdū eſt facta. Aegyptios enim humum quam effodebāt, in Nilum extuliſſe, quam ille acceptam diſſiparet. Et hic quidem lacus ita fertur fuiſſe depreſſus. Duodecim autem reges cum iuſte degerent, ac ſtato tempore in templo Vulcani ſacriſicaſſent, & ultimo die feſto libaturi eſſent, porrexit eis pontifex aureas phialas, quibus libare conſueverāt, aberrans numero, duodecim videlicet vris undecim phialas. Ibi Pſammitichus, qui poſtremus eorum ſtabat, cum non haberet phialam, detractam ſibi aream galeam tenuit, libavitq;. Ferebant autem & ceteri omnes reges, & tunc quoq; geſtabant galeas. Nec dolo malo Pſammitichus galeam tenuit. Ceteri tamen id cōſulto factū eſſe à Pſammiticho exiſtimantes, & in memoriam redeuntes, oraculum ipsis eſſe redditum, qui area in phiala libaſſet, cum ſolum

solum regem Aegypti futurum, non censuerunt
 aquū esse Psammitichū morte multari, postea
 quam rimando cōpererunt non id illum fecisse
 industria, sed maxima potentia sua parte exus-
 tum in plaustra religandum, ne illinc egressus,
 cetera Aegypto se immisceret. Hunc Psammi-
 tichum, cum Sabacum Aethiopem, qui patrem
 eius Necum interemerat, fugisset in Syriam,
 post abitum Aethiopis, ex insomnijs uisione re-
 duxerunt hi Aegyptij, qui sunt ē tribu Saita-
 na. Deinde cum regnaret una cum undecim re-
 gibus, cōtigit ei ut fugeret iterū propter galeam
 in paludes. Igitur intelligēs quā ignominiose
 tractatus ab illis esset, statuit ultum ire, qui
 ipsum persecuti sunt. Sed ex oraculo Latone,
 quod in urbe Buti apud Aegyptios ueracissimū
 est, ad quod ipse miserat, redditū est responsum,
 affuturā ultionē ei ē maris uiris areis existi-
 bus. Quod responsum ei magnā incredulitatem
 effudit, uiros areos fore auxiliares. Nō lōgo tō-
 pore interiecto, Iones quosdā & Cares prædā di-
 gratia nauigātes, necessitas compulit applicare
 ad Aegyptum. Hi cum in terram exissent fer-
 ro amati, Aegyptiorū quidam nuntium fert
 Psammiticho ad paludes: & quia nunquam
 uiderat aliquos are armatos, ait egressos ē ma-
 ri areos uiros, campestris populari. Ille agnos-
 cens oraculum esse perfectum, amicitiam cum
 Ionibus & Caribus facit: atq; magnis pollici-
 tation

orationibus hortatur ad secum manendum: Vbi
 persuasit, ita demum una cum his Aegyptijs
 qui secum fensibant; cumq; auxiliarijs, reges su-
 stulit. Omnis portus Aegypto, fecit in Mem-
 phitam Vulcani vestibula aduentu austru-
 mergentia, tum è regione vestibulorum aulam
 Apis, in qua, cum apparuit, Apis educatur;
 undiq; columnis cinctam, ac figuris refertam, in
 qua aula loca stant columnarum colossi duode-
 cim cubitorum. Apis autem Græca lingua
 Epaphus est. His turibus Caribusq; quibus
 fuerat usui adiutoribus, Psammitichus dedit
 ad habitandum posita a trinfecus prædia Nilo
 medio dirempta, quibus nomen impostum est
 Castra. Et cum hæc ea loca dedit, tum verò ce-
 tera qua fuerat pollicitus, representavit. Pue-
 ros quinetiam Aegyptios conussit lingua Græ-
 ca imbuendos, a quibus linguam Græcam edo-
 ctis oriundi, qui nunc in Aegypto interpretes
 sunt. Incoluerunt autem Iones & Cares diu hæc
 loca contra mare, aliquantulum supra urbem
 Bubastis, ad ostium Nili (quod dicitur Pelusia-
 cum) sita. Unde postea Amasis rex Memphim
 eos transtulit, in sui tutelam aduersus Aegy-
 ptios. Post sedes ab istis in Aegypto collocatas,
 Græci cum illis ita commercium habuerunt, &
 nos res in Aegypto gestas a Psammiticho re-
 ge exorsi, & qua deinceps extiterunt, omnia
 sine ambiguitate nota habemus. Hi enim primi
 Aegy

Aegyptum, qui diuersa lingua essent, incoluerunt. Atq; uude demigrarunt illic, & uestigia naualium, & domorum rudera, ad meam usq; aetatem ostendebantur. Atq; hunc quidem in modum Psammitichus Aegypto positus est. De oraculo autem quod est in Aegypto, cum feci multa uerba, tum faciam de re memoratu digna. Est enim oraculum hoc in Aegypto templum Latona positum in magna urbe, cui nomen est (ut superius à me dictum est) Buto, contra ostium Nilæ, quod Sebenmyticum appellatur, à superiori parte maris flumen subeuntibus. In hac urbe templa sunt Apollinis, Diae uaq;. Et in quo redduntur oracula Latona, grande illud, & porticum habens decem passibus sublimem. Vbi quid mihi ex his quæ in aperto erant, maximo miraculo fuerit, referā: Est hoc fano Latona delubrum, ex uno factum lapide, cuius parietes aequali celsitudine ad longitudinem quadragenum cubitorum: cuius latetunari pro tecto impositus est alius lapis, quatuor cubitorum per oras crassitudo. Itaq; corum quæ circa templum hoc sunt in propatulo posita, & admirabilissimum apud me fuit id delubrum. Secundo loco insula, quæ uocatur Echēmis, in lacu profundo ac spatio sita præter templum quod in Buti est: quæ insula ab Aegyptijs fertur innare. Ego tamen eam neq; innantem uidi, neq; se momentem: & hoc audire admiratus sum, si

uerum est insulam natare posse. In hac igitur
 templum Apollinis magnum est, & ara trifor-
 ric extructa, & palmae frequentes enatae: aliaque
 partim fructifera, partim steriles arbores. Cur
 autem ea innatans sit, hanc Aegyptij ratione
 reddunt: quod Latona, quae ex oculo numinibus,
 quae prima extiterunt, unum est: cum in urbe Buti,
 ubi hoc eius oraculum est, habitaret: Apolli-
 nem ab Iside sibi commendatum, occultauit in
 hac insula nondum innatanti, ac sospitem red-
 didit: quo tempore Typhon omnia indagans,
 ut Osiris filium inueniret, aduenisset. Nam Apol-
 linem & Dianam aiunt Dionysij & Isidis fi-
 lios esse: Latonam uero nutricem horum, ac li-
 beratricem. Et Apollo quidem Aegyptiace
 Horus dicitur: Ceres autem Isis, Diana uero
 Bubastis. Atque hinc solum non aliunde Aes-
 chylus Euphorionis filius rapuit, quod dico, ut
 solus omnium qui poeta dicuntur, fecerit Dia-
 nam Cereris filiam. Ob hoc igitur insulam red-
 ditam esse natantem: Hae illi sic aiunt. Psam-
 mitichus in Aegypto quatuor & quinquaginta
 regnauit annos: per quorum undetriginta
 magnam Syria urbem obsidens oppugnauit,
 donec expugnauit. Hae est Alexotos, quae di-
 tissima inter omnes urbes duntaxat (quas no-
 uimus) sustinuit obsidione. Psammitichus filius,
 qui regnum Aegypti suscepit, extitit Necus.
 Idem fossam ad rubrum mare ferentem primus
 aggre

ingressus est, quam Darius Perses secundo loco
 deprefit, longitudinis quidem quatuor dierum
 navigationis: latitudinis, ut per eam duo pos-
 sent simul agi triremes. Aqua qua in hanc è
 Nilo deducitur, paulo supra Bubastis urbem,
 iuxta oppidum Arabia Patumom deducitur,
 euadens in mare rubrū. Initium fodiendi sum-
 ptum est à planitie Aegypti, Arabiam uersus.
 Nam qua supra planitiem sunt, continēs prope
 Memphim occupat mons, in quo lapicidinae
 sunt. Itaq; ad huius montis ima, ducta est fossa
 uersus hesperum & auroram, longo tractu: &
 deinde pertingens diuortio montu tenui, quod
 diuortium ad meridiem & uentum austrum
 fert in sinum Arabicum: quā breuissimus tra-
 ctus, & maxime compendiaris est è mari sep-
 tentrionali ascensus ad australe, quod idem ru-
 brum uocatur, à monte Cassio, qui Aegyptum
 Syriamq; determinat. Hinc stadia mille sunt
 in Arabicum sinum. Et hoc quidem breuissi-
 mum est, uerū fossa multo longior, scilicet quā-
 to est cōspicuosior. In qua fodiēda sub rege Ne-
 co centum uiginti millia Aegyptiorum perie-
 runt. Inq; eius medio opere Necus destitit, hoc
 interpellatus oraculo, eū id opus barbaro prae-
 mūnire. Aegyptij barbaros omnes uocant, qui
 non ipsorum lingua loquuntur. Super sedens
 itaq; à faciēda fossa Necus, ad militum co-
 pias se conuertit: atque ad classes qua partim

in mari septentrionali, partim in sinu Arabico ad rubrum mare sunt edificata: quarum adhuc uestigia nauatium ostendunt. Et classibus quidem Necus, dum opus fuit, est usus. Terrestri autem acie cōgressus cum Syris in Magdolo, uictoria potitus est, & post praelium, Gadyti magna Syriae urbe. In uestitu autem curiosus cum fuisset, illum Apollini dicatum ad Branchidas Milesiorū misit. Hic perfectis decem & septē imperij sui annis decessit, tradito imperio Psammi filio suo. Eo apud Aegyptum regnante, nuntij Heliōrū dimittebātur, iactantes à se in olympia iustissimū ac maximū inter mortales propositum esse certamē, rati ne Aegyptios quidē hominum sapientissimos aliquid ultra hac esse inueniuros. Isti ubi in Aegyptum peruenierunt, eaq; exposuerunt, quorum gratia uenerant, rex conuocat ex Aegyptijs eos qui sapientissimi haberentur. Qui cū conuenissent, & Helios audissent omnia cōmemorantes, quae par erat ab eis fieri in edendo certamine, & se uenisse dicētes sciscitatū, nunquid possent Aegyptij reperire iustius. Habito inter se consilio, interrogabat Helios, nunquid apud eos certarent ciues: Et illis respondētibus, sine discrimine & suorū & caterorum Gracorum, cuiusq; uolenti certare fas esse. Atqui, inquit, illos cum tale certamen proponant, ab omni iure excedere. Nullo etenim pacto posse fieri, quin concini

pugn

pugnanti ciues fauerent, facientes iniuriam ho-
spiti. Sed si uellent iustum proponere certamen,
& si eis gratia uenissent in Aegyptum, iube-
rent hospitibus ponere certamen, nullo Helio-
rum certare permissio. Hac Aegyptij Helij
subiecerunt. Psammus cū sex omnino regnasset
annos in Aegypto, facta in Aethiopiam expe-
ditione, mox uita defunctus est. Cuius regnum
Apries filius accepit, qui secundum Psammis-
ticum proauum suum fortunatissimus extitit
omnium ad eam aetatem, regnum quinq; & uig-
inti dominatus annos. Quod intra tempus &
bellum Sidoni intulit, & cum Tyro pugna na-
tali dimicauit. Sed cum calamitas eum man-
ret, contigit ob eam causam, quam ego pluri-
bus, dum res Punicas exequar, exponam, pau-
cis contentus in praesentiarum. Cum aduersus
Cyreneos Apries exercitu misso magnam clas-
sem accepisset, id ei imputantes Aegyptij re-
bellauerunt, opinati se ab illo in apertam per-
uicaciam fuisse dimissos: ut his internecione des-
lecta, ipse ceteris Aegyptijs importaret secu-
rum. Hac perquam grauer ferētes tum ij qui
reuerunt, tum eorum qui interierāt amici, in-
genus descuerunt. Id ubi rescuit Apries, mit-
tit ad eos uerbis sedandos Amasim. Qui cum
peruenisset, reprehendensq; dissuaderet ne ta-
lia facerent, quidam Aegyptiorum ei à ter-
go stans galeam circumdat: eaque circumdata,

inquit, se illam ob regnum imposuisse. Neque hoc quod fiebat, eo invito fiebat, ut ostendebat. Nam simulatq; ab his qui desciverant Aegyptijs declaratus est rex, sese apparabat tãquam aduersus Apriem moturus. His cognitis, Apries mittit ad Amasim ex his qui secum erant Aegyptijs, spectatum quendam hominem nomine Patarbemẽ, iussum ut ad se uinum Amasim perduceret. Hic ubi peruenit, Amasim ad se uocat. Amasis (sedebat autem in equo ad suos cohortandos insolenter) stolide iubet nicissim hunc ad se adducere Apriem. Et cum Patarbemis eum rogaret ut regem adiret, accitus respõdit, se iam dudum dare operam ut is ageret, nec de seipso Apriem esse questurum, se enim illi prasto futurum, & alios adducturũ. Patarbemis non ignarus propositi illius, tum ex oratione, tum ex apparatione quam uidebat, statuit sua diligentia esse quàm celerrime regem rerum (qua agerentur) facere certiorẽ. Huic redeunti, quod Amasim non adduceret, nullo uerbo edito Apries ira percitus, praeidi aures insisit nasumq;. Id intuẽtes ceteri Aegyptij, qui cum eo hac lenas senserãt, uirum inter eos probatissimũ, ita fœde indigneq; affectum, ne tantisper quidẽ differentes, ad ceteros transfereunt, seseq; Amasi tradunt. His quoq; auditis Apries, armatis auxiliarijs (habebat autem auxiliariorũ circa se ex Ionibus & Caribus

bus triginta millia) in Aegyptios tendit. Erat ei regia in urbe Sai ingens ac spectatu digna. Itaque utrique aduersus alteros Apriani & Amasiani in Memphi urbe constiterunt, tentaturi pugna discrimen. Sunt autem in Aegypto septem hominum genera, quorum alij sunt sacerdotes, alij qui pugnatore appellatur, alij bouum pastores, alij subulci, alij institores, alij interpretes, alij gubernatores nauales. Tot sunt Aegyptiorum genera, a suo quoque artificio appellata: sed pugnatore uocantur Calasiries, & Hermotybies, qui harum regionum sunt. Nam in regiones distincta est omnis Aegyptus. Hermotybiolorum quidē haec sunt plagae: Busiritana, Saitana, Chemitana, Papremitana, in insula Prosopitis, quae uocatur Natha, ex dimidia parte. Ex his tractibus Hermotybies cum plurimi centum ac sexaginta millia sunt, quorum nemo quippiā opificij quaestuarij didicit, sed omnes rei militari uacat. Calasiriū haec aliae plagae sunt: Thebana, Bubastiana, Aphthitana, Tanitana, Medesia, Sebennitana, Athribitana, Pharbathitana, Thmuitana, Thnuphitana, Amysia, Myecphoritana. Hac tribus insula incolis ex aduerso Bubastis urbis. Haec tribus Calasiriū, dū quoad possunt plurimi coguntur, ducta quinquaginta millia uirorum sunt, quibus nec ipsis licet ulli artificio operā dare, sed solum rei militari, filio discēti à patre. Hoc ab

Aegyptiis ne mutuati sint Graci, non possum pro certo dijudicare, cum uideam & apud Scythas Persasq;, & Lydos, deniq; apud omnes ferè barbaros haberi pro ignobilioribus cinibus eos, qui artificia discunt, eorūq; liberos: generosiores autē eos qui à manuarijs operibus abstineant, praesertim qui cessent ob bellum. Hoc itaq; cum ceteri Graci didicerunt, tum praecipuè Lacedaemonij. Corinthij quoq; minimi faciunt opifices. His solis Aegyptiorum, praeter sacerdotes, hoc eximij honoris habetur, ut singulorū duodecim agri sint egregij atq; immunes, singuli agri centum cubitorum Aegyptiorum quoquo uersus. Aegyptius autem cubitus Samio par est. Hac tamen uniuersorum peculiaria sunt, quibus per uices in orbem fruebantur, & nūquam ijdem. Calasiriūm milleni & Hermotrybiūm, circa regem fungebantur annuo satellitum munere. Istis praeter pradia dabantur uiritim hac alia, panis tostī pondo quina mna, carnis bubula bina, uini sextarij quaterni. Hac assidue satellitibus praebebantur. Vbi igitur è diuerso uenientes, Apries cum auxiliarijs, Amasis cum uniuersis Aegyptijs in urbem Memphim peruenire, congressi sunt. Et peregrini quidem egregie pugnauerunt, tamen quod erant multo inferiores numero, fugati sunt. Fertur Apries eo fuisse per suasionem, ut nullus neq; decorum neque hominum posset sibi adimere regnū, adeo uidebatur

batur sibi illud stabilisse. Et tamen tunc egres-
sus, praelio fugatus est, uiuusq; captus, & ad ur-
be Saim ductus ad ades qua ipsius antea fuisse-
sent, tunc autem Amasis regia. Ibiq; quam diu
in regna pascebatur, eum Amasis honeste as-
seruauit. Tandem incusantibus Aegyptijs non
iuste agere, qui suum & ipsorum inimicissimum
aleret, ita illis Apriem tradidit. Eum isti ubi
strangulauere, paternis in monumentis sepelie-
runt, qua sunt in templo Minervae proxima coe-
naculum, ad leuam manum intrantis. Nam
Saitani cunctos qui tribules eorum fuisse reges,
intra templum sepelierunt. Etenim Amasis
monumentum ex altera parte cenaculi est quam
illud Aprijs, eiusq; progenitorum. In eiusdem
templi aula hoc quoque est ingens cubiculum
lapideum, tum columnis excultum, palmarum
arbores imitantibus, tum alia sumptu. Intra
id cubiculum gemini postes stant, in quibus ur-
na est. Sunt etiam sepulchra, cuius nomen si nu-
cupauero hac in re, haud sancte fecero. Apud
Saim in templo Minervae post totum delubrum,
propè Minervae parietem, atque in fano, stant
ingentes obeli, id est, uerua lapidea, lacusq;
cotinguis lapidea crepidine adornatus, & cir-
cunquaque probe elaboratus, magnitudine (ut
mihi uidetur) quantam Delo, qui dicitur tro-
choides. In hoc laeo imagines suorum quisque
effectuum nocturna faciunt, qua uocant Aegy-

ptij mysteria. De quibus cum permulta ego no-
rim quo pacto se habeant, singula tamen absit,
ut proloquar. De Cereris quoque initiatione, quã
Græci *δυσμυστία* vocant, hoc est, legum latia-
nes, absit ut eloquar, nisi quatenus sanctum est de
illa dicere: Danaï filias extitisse, qua ritum hunc
ex Aegypto attulerunt, eoque Pelasgicas fami-
nas imbuerunt. Sed deinde omni Peloponneso à
Doribus eiecta sedibus suis, ritus initiandi abo-
litus est, à solis Arcadibus, qui à Peloponnen-
sibus non eiekti sunt, sed relictis, conseruati.
Aprie extincto, regnavit Amasis è tribus Sai-
tana, & urbe cui nomen est Siuph. Eum inter
initia Aegyptij contemnere, nec ullius sane mo-
menti ducere, ut quod plebeius fuisset, nec insi-
gni familia ortus. Sed hos Amasis ad se soler-
tia, non asperitate perduxit. Erant ei cum alia
bona infinita, tunc uero peluis aurea, in qua tam
ipse quam omnes conuiuia semper pedes ablue-
bant: hanc ille confregit, ex eaque demonis sta-
tuam fecit, & in appositissimo urbis loco sta-
tuit. Aegyptij simulacrum adentes, magno-
pere uenerari. Id Amasis fieri è popularibus
edoctus, conuocatis Aegyptijs aperit ex illa pela-
ui, in qua primo Aegyptij euomere imminge-
reque, & in qua pedes abluere consueissent, fa-
ctum esse simulacrum, quod tunc tantopere ue-
nerarentur. Itaque se aiebat perinde atque peluim
esse factum: qui si antehac fuisset plebeius, in-
presens

presentiarum tamē esset rex, eoq; iubere, ut sibi
 honor haberetur atq; reuerētia. Hunc in modū
 ad se traduxit Aegyptios, ita ut aquum cense-
 rent ei seruire. Idē hoc usus est in rebus agēdis
 instituto: Ab aurora usq; dum refectum est for-
 rum, accurate negotia qua expediebāt, agebat.
 Deinde potabat, & inter cōpotores iocabatur,
 morionem agēs ac scurrā. Quibus rebus offensi
 amici, talibus eum uerbis castigabant: Rex, di-
 centes, non ē dignitate tua degis, qui ad tātam
 te dimittis nequitiam. Nam deberes auguste im-
 solio sedens, auguste interdū res administrare.
 Ita & Aegyptij cognoscerent à magno sibi ui-
 ro præsideri, & tu melius audires. Nunc haud-
 quaquā facis ē regia dignitate. His ille respo-
 dit: Arcus ab his quorū sunt, cum est opus in-
 tendi, eos si semper intenti sint, ruptum iri, nec
 posse eis illos cum indigeāt uti: Ita & hominis
 institutum, si assidue laborare studio, nec ullam
 partē ad lulum sibi indulgere uelit, fore ut per-
 detētum aut mente captus sit, aut mēbris. Quod
 ego intelligens, utriq; rei tempus impertio. Hac
 Amasis amicis respondit. Etenim fertur Ama-
 sis, cum priuatus foret, fuisse potandi iocandiq;
 cum dicacitate studiosum: & uir nentiquam re-
 rum agendarū anxius. Et quoties cū potantem
 ac se oblectantem necessaria defecissent, solutus
 circumuēdo furari. Et cum reposceretur, ab his
 qui dicerent eum ipsum habere pecuniam, ac

negaret, adduci ad oraculū quodcunq; eo in loco erat, & frequenter ab oraculis cōiunctus, frequenter absolutus. Et postquam asecutus est regnum, ista egit: Quicumq; dij eum furti absoluerant, horum templa neq; cura habuit, neq; ulla re ad stabilimentum donauit, neq; adiens sacrificauit, tanquam nil mererentur quod redderent falsa responsa. Qui autem eum pronunciauerant furem, hos tanquam uere deos, nec mendacia reddentes oracula, maxime coluit. Præterea in Sai uestibulū Minerva fecit, opus admirandum, & longe superans cetera tum sublimitate, tum magnitudine. Tanta est uastitas lapidum atq; substructionum: Quinetiam ingentes colossos, & immanes androsphinxas ibidem posuit. Alia quoq; saxa prægrandia in apparatus comportauit, ducta partim è lapidinis quæ iuxta Memphim sunt, partim atque quæ maioris molis erant, ex urbe Elephantina, quæ à Sai distat uiginti dierum nauigatione. Ad hæc, quod non minime, sed maxime omnium admittor, attulit ædificium ex solido saxo ab urbe Elephantina: in quo afferendo, triennium consumpserunt duo milia delectorum uirorum, qui omnes erant gubernatores. Eius rectū extrinsecus est unius & uiginti cubitorum longitudo, quatuordecim latitudo, octo sublimitas. Hæc est dimensio exterior recti ex uno lapide. Introrsum tamē duodecim cubitorū est amplius cubitorū est long.

longitudo, quinque sublimitas. Domus hac ad ingressum templi collocata est. Nam ob id aiunt templum non fuisse pertractum, quod tectum aduerso cum spirasset eius uentus architectus, utpote peritus diutino tempore opera, ea de re sto machatus Amasis, non permiserit hominem ulterius trahere. Nonnulli aiunt quendam ex his, qui uentibus lapidem agebant, ab illo fuisse oppressum, ideoque lapidem non introductum. Donauit praterea operibus ob magnitudinis spectaculo dignis cum alia templa insignia, tum in Mephithem templum Vulcani, colosso supino ante illud posito, longitudinis quinque et septuaginta pedum. Superque idem pavementum geminis colossi stant ex Aethiopico lapide, uicenum pedum magnitudinis hinc et hinc magno illi assistentes. Cuius instar est alter in Sai lapis, eodem habitu iacet. Illud etiam quod in Mephithem est templum ingens et spectatum dignissimum, aiunt Amasium edificasse, Sub Amasi rege dicitur Aegyptius fuisse maxime beata, in his qua uel regioni ex flumine, uel hominibus ex regione proueniunt: et urbes qua incoleretur tunc, fuisse numero illic uiginti millia. Amasis quoque exstitit, qui legem hanc apud Aegyptios codidit, ut singulis eorum annis apud prouinciarum praesides demonstrarent unde uiuerent. Et qui aut hoc non faceret, aut non demonstraret se legitime uiuere, is morte afficeretur. Quam legem Solon ab Aegyptijs mutuatus, Athen

Atheniensibus tulit, quā illi quod sit castissima, assidue usurpant. Amasis, quoniam Græcorum erat studiosus, cum alia in quosdā Græcos officia contulit, tum his qui in Aegyptū concederent, dedit facultatē Naucratem urbē incolēdi. Quī uerō eorū uollent illic habitare, sed nauigando negotiari, fecit potestatē certis in locis aras & fana extruendi. Adeo maximū eorum fanum atq; celeberrimū uocatur Græcum. Ciuitates autē quæ cōmuniter extruxerūt, sunt: Ionū quī dē Chius, Teus, Phocæa, Clazomena: Dorū autem Rhodus, Cnidus, Halicarnassus, Phaselis: Aëolorū uerō una Mitylene. Harū ciuitatum hoc fanū est, & ab his præfecti emporij nundinarū sine mercati, præbētur. Cetera ciuitates quæ consortes huius rei sunt, nō rei ad ipsos pertinetis cōsortes sunt. Separatim tamen adificauerunt, Aegineta quidē Ionis, Samij autē Iunonis, Milesij uerō Apollinis fanū. Nam uetus emporium erat sola Naucratis. Præter hoc in Aegypto aliud nullū. Quod si quis in aliud aliquod Nili ostiū applicuisset, ut necesse habebat deierare se uenisse inuitū, dato inreintrando q̄ eadē naui ad Canobicū nauigaret: & si id minus per cōtrarios uētos posset, onera fluminalibus nauigij circumagere lustrando Delta, donec perueniret Naucratē. Ita Naucratis in honore fuerat. Iā uerō cū Amphictyones templū, quod nunc Delphis est (quia illud prius sua sponte deflagra

flagrauerat) trecentis talentis construendū lo-
 casunt, Delphi, quos quarta pars sumptus con-
 tingebat, circa ciuitates uagi cum aliunde, tum
 uerò non minimū ex Aegypto retulerunt. Nam
 Amasis quidē eis mille talenta aluminis, Gra-
 ci autē qui Aegyptū incolebant, uicenas minas
 donauerunt. Cū Cyrenas quoq; Amasis am-
 citiā societateq; inuit, ita ut illinc uxore etiā pu-
 taret sibi esse ducendā, siue fœmina Græca amo-
 re captus, siue aliās ob beneuolentiā Cyrenæorū.
 Vxorem quā duxit, alij uolūt filiū fuisse Batis
 filij Arcesilai, alij Critobuli, inter suos popu-
 lares uirspectati, nomine Ladice. Cū quā dū
 in toro cubaret, cōcūbere nō poterat, cū tamen
 alijs mulieribus uteretur. Id cū diu fieret, ad eā
 Amasis, Tu uerò, inquit, uxor ueneficio me la-
 sisti: ideoq; nullo machinamēto uales effugere,
 quò minus inter omnes mulieres teterrima pe-
 reas morte. Ladice cum pernegando nihilo pla-
 cationem redderet Amasim, uouit intra se Ve-
 neri, si ea nocte secum coiret. Amasis (hoc enim
 sibi esse machinamētum) statuā Cyrenas se illi
 misurā. Cōcepto statim uoto coijt cū ea Ama-
 sis, ac deinceps quoties adiret, cum ea coibat: ac
 postmodum eam per quā ualde dilexit. Et La-
 dice notū dea persoluit, facta statua, Cyrenasq;
 missa, quæ ad meū usq; memoriā incolumis erat
 extra urbem Cyrenensēm posita. Hæc Ladicein
 Cæbyses, posteaquā Aegypto positus est, cognito
 quæ

quaenam esset Cyrenas, illasque remisit. Donavit item Amasis dona quae misit in Graciam, Cyrenas quidem statuam Minervae inauratam, & sui imaginem pictura adumbratam. Lindum autem duo lapidea Minervae simulacra, & thoracem lyncum spectaculo dignum. Samum vero Iunoni bisarias sui imagines, quae magno in templo erectae erant post ianuas, ad meam usque aetatem. Samum quidem propter hospitium, quod inter ipsum erat, & Polycratem Aeasis filium. Lindum autem nullius hospitij gratia, sed quia templum quod Lindi est, Minervae feruntur extruxisse Danae filia, postquam agnita sunt, cum filios Aegypti effugerant. Haec donaria dedicavit Amasis, primusque mortalium Cyprum cepit, tributariamque fecit provinciam.

HERODOTI HALI-
CARNASSEI HISTO-
RIARVM LIBER III.
QVI INSCRIBITVR
T H A L I A.

DVERSVS hunc Amasim Cambyses Cyri filius, comparato cum ex alijs quibus imperabat, tum ex Graecis Ionibus Acolibusque exercitu, bellum monit ob hanc

caus

causam: Misso in Aegyptū legato, Cambyfes petiit ab Amasi filiam, & petiit consilio cuiuslibet Aegyptij, qui Amasi erat infensus, quod se potissimum ex omnibus Aegypti medicis Amasis ab uxore & liberis abstraxisset, amandando in Persas. Vnoq; tempore Cyrus ad Amasim miserat petitum ocularium medicum, omnium qui in Aegypto essent, praestantissimum. Ob id infensus Amasi Aegyptius, institit suadere Cambysi, ut ab Amasi filiam peteret: ut, ille aut maiore afficeretur data filia, aut non data Cambysi redderetur iniuius. Amasis eā nec dare audebat, nec abnuere. Nam & Cambysem intelligebat non habiturū illam uxoris loco, sed pellicu: & Persarū potentia grauabatur horrebatq;. Hæc reputans, ita sibi faciendum statuit: Erat Aprijs superioris regis filia, nomine Nitetis unica, domi relicta, grandis atq; speciosa. Hæc puellam Amasis uestitu pariter & auro exornatq;, pro sua in Persas dimittit. Quam cum post aliquantum tempus Cambyses salutasset, filiam Amasis appellans, ipsa ad eum, Rem, inquit, rex ignoras, ab Amasi elusus, qui me ornatam comptam transmittit, trades tibi pro sua, cum re vera sis Aprijs filia, quæ ille dominū suum cum Aegyptijs rebellans interemit. Hic sermo exitit causa, quæ Cambysem Cyri uehementer indignatum induceret aduersus Aegyptum. Atq; ita quidem memorant Persæ. Aegyptij autem

antē Cambysē suam uendicant, asserentes ex hac Apris filia illam esse genitū. Cyrū etiam fuisse qui ad Amasim miserit super filia, non Cambysē. Quod cū dicunt, non recte dicunt, etsi eos hoc non latet. Nam si qui alij profecto, & Aegyptij recte norunt mores Persarū, apud quos illud in primis nefas est, illegitimū obtinere regnum, si adsit legitimus. Præterea Cassandanes filius erat Cambyses, Pharnaspe uiro Achemanide genita, non mulieris Aegyptiæ. Sed Aegyptij rem gestam transferunt, fingentes sibi cum Cyri familia intercedere cognationem. Et hac quidem ita se habet. Caterum ille sermo mihi non probatur, quo dicitur, mulierē quandā Persidem ad uxores Cyri introgressā, cum liberos Cassandanes assistentes forma ac statura egregia conspiceretur, supra modū admirabundā magnis tulisse illam laudibus: eiq; Cassidanem (quæ Cyri esset uxor) ita dixisse, Me, quæ talium filiorum sum mater, Cyrus contemptui habet, præponens quandam ex Aegypto ancillam, uidelicet infensam Niteti, ista dixisse, & ei maximum natu filiorū Cambysē subiecisse: Ego uerò tibi mater, cum in uirilem ætatem adoleuero, summa Aegypti reddā ima, & ima summā. Idq; dixisse circiter decē natum annos, admittitibus mulieribus. Et cum in uirilem adoleuisset ætatem, & regnum obtinisset, huius rei memorem, Aegypto bellum intul

intulisse. Accessit huc & aliud quiddam, ad hanc sumendam expeditionem. Erat quidam auxiliorum Amasis, nomine Phanes, genere Halicarnassens, vir consilio praestans, & in re bellica strenuus. Hic Phanes nescio quid Amasi succensus, nauigio profugit ex Aegypto, uolens in colloquutionem uenire Cambysis. Eum Amasis (quod inter auxiliares non parui momenti esset, quodq; de rebus Aegypti nonnihil cōpertissimum haberet) insequi statuit, adhibita diligentia assequendi. Itaq; ad hominē insequendum mittit cum triremi eunuchorū fidiissimum, qui Phaniem assecutus in Lycia cepit, sed non retulit in Aegyptum, ab illo prudentia superatus. Nā Phanes macclatis custodibus abiit in Persas, Cambysemq; moliētem aduersus Aegyptum expeditionem, & quo pacto carentia aquis loca trāsmitteret ambigentem, adiit. Ei q; cum alias Amasis res exposuit, tū uerò quae ad transmittendum pertinebant, suadens, ad regem Arabum mitteret oratum ut sibi tutum praeberet transitum. Hāc enim duntaxat patet ingressus in Aegyptum. Nam à Phoenice usque ad montes Cadytis, quae est urbs eorum Assyriorum, qui nunc Palaestini uocantur. A Cadyti (ut mea fert opinio) nō minore urbe, quā Sardus emporia, secundum mare usq; ad urbem Ienysum, Arabica ditionis est. Ab urbe Ienysorursus Syriaca usque ad lacum Sarbonitidis,

iuxta quem Casius mons pertingit ad mare. A Serbonitidis lacu, in quo se Typhon fertur occultasse, deinceps iam Aegyptus est. Hoc tamen inter capedinis inter urbem Ienysum, & montē Casium, & lacum Serbonitidis, non exiguus tractus est, sed itineris instar triū dierum, vehementer aridus. Verum quod pauci eorum qui in Aegyptum nauigant, notum habent, hoc dicere: Ex omni Gracia, & prater ea ex Phoenice, portatur in Aegyptum bis quotannis uas fictile uini plenū: & tamen ibi ne unū quidem numero (ut sic dicam) uas uinariū fictile aspicere uacuum potest. Vbinā (dicat aliquis) haec uasa cōsumuntur? Hoc quoq; ego depromā. Praefecti prouinciarum necesse habent ex sua quisq; urbe colligere uasa testacea, quae Memphim portantur. Eadem ē Nemphi alij aqua impleta, portare in hac arida Syria loca. Ita hydriae superuenientes in Aegypto sumptae, ad ueteres in Syriam portantur. Atque hunc in modum quem dixi, aqua contracta. Persae usi fuerunt, qui hoc ingressu apparato quā celerrime Aegyptum positi sunt. Sed tunc cum in expedito aqua non esset, Cambyses audito hospitis Halicarnassei cōsilio, missis ad regem Arabum nuntijs tutum iter precatus, obtinuit, data acceptaq; inuicem fide. Arabes seruant fidem inter homines ut qui maximē, quam hūc in modū dant: Quoties fedus inire uolūt, alius quidā medius inter utrūq; stans,

*stans, acuto lapide ferit uolam, iuxta maiores
 digitos ipsorū, qui sœdus ineūt. Deinde sumpto
 flocco ex utriusq; uestimēto, inūgit eos sanguine
 septē lapides in medio positos, inter inūgendum
 inuocans Dionysiu & Vraniā. Hoc acto, idem
 qui fuit sequester sœderis inter amicos contrahē
 di, uadatur hospitē, aut sortē ciuem, si cum ciue
 res agitur. Quod sœdus & ipsi qui amicitia con
 traxerunt, seruare iustum censent. Dionysium
 quem Vrotalt, & Vraniā quam Alilat appel
 lant, solos deorū esse arbitrantur. Et quēadmo
 dū Dionysiu, ita puellarū capillū tōdere aiunt.
 Tondentur autē, in rotundū tēpora subradētes.
 Igitur postquā sœdus cum nuntijs inijt Arabs,
 talem rem cōmentus est: Camelos omnes, postlea
 quā utribus camelinis aqua completis onerauit,
 egit ad loca humore carētia, ibiq; Cābysis exer
 citum praestolabatur. Ex his qua narratur, hoc
 quod dixi propius fidē est: tamen quod credibile
 est, quādoquidē cōmemoratur, cōmemorare de
 beo. Est magnum in Arabia flumē nomine Co
 rrys, exiēs in mare quod dicitur rubrum. Ab hoc
 flumine fertur Arabum rex canalē ex bouinis,
 alijsq; crudis corijs cōsutum, tanta longitudine
 produxisse, ut ad loca arida per illum aquā pro
 duceret. Inq; ipso arido solo ingentes cisternas
 fodisse, qua recepta aqua potum suppeditarent.
 Et cum sit à flumine ad terrā aridā duodecim
 dierum uia, per tres aqua duclius in totidē par*

tes aquam deduxisse. Apud Nili autē ostium, quod dicitur Pelusium, habebat castra Psammenitus Amasis filius, Cambysem opperiens. Nam Amasim Cambyses in Aegyptum progressus, non uiuum nactus est, sed defunctū, cum quatuor & quadraginta annis regnasset. Per eos nihil admodū calamitatis expertus, defunctusq; & sale conditus est, & in sepulcris quae ipse adificauerat, situs intra templum. Sub eius filio Psammenito maximum extitit Aegyptiis portentum. Apud Thebas Aegyptias, quod neq; prius unquam, neque postea ad meam usq; aetatem contigit, ut ipsi Thebani aiunt, pluit. Thebys tamen tunc pluit guttis. Persae ubi sicca uia peragrarunt, subsedere uicini Aegyptiis, tanquam iam congressuri. Ibi Aegyptiorū auxiliarij Graci & Cares, Phani, qui externum exercitum in Aegyptum abduxisset, insensi, hoc rei in illum sunt machinati: Filios qui erant à Phane relictī in Aegypto, in castra perducunt, atq; in conspectum patris, posito medio duorum exercituum cratere: dehinc productos singulos puerorum super craterē obtruncauerunt. Omnibus interfectis, uinū & aquam in cratere intulerunt. Quo sanguine epoto, auxiliares ita conflixerunt. Acri praelio commissō, perquam multis utrinq; cadentibus, in fugam uentuntur Aegyptij. Ibi ego rem miranda uidi, ab indigenis edocui: Ossa eorum qui in acie ceciderunt, cū iace-

rent

rent fusa, ut ab initio distincta fuerant, seorsum erant Persarum, deorsum Aegyptiorum. Sed Persarum capita adeo fragilia sunt, ut si uelis ferire, uel solo calculo perforare possis. Aegyptiorum autem ita firma, ut ea nix ictu lapidis eludas. Cuius rei causam hanc illi reddebant, facile mihi persuadentes, quod Aegyptij statim à pueris radere capita incipiunt, & os capitis ad solem redditur cōpactum. Quae eadem causa est non caluescendi. Nam ex omnibus hominibus paucissimos quis Aegyptios caluos uideat. Cuius rei hoc causa est, quod robusta capita gestant. Ac Persis cur fragilia sint capita, id in causa est, quod à principijs imbuuntur operire capita. gestates pilea tiarasq; hac ego huiusmodi ossa uidi. Vidi item alia istius similia in Pappemio, eorum qui unà cum Achamene Darij ab Inaro Afro sunt caesi. Aegyptij quoq; postquam ex acie terga dederunt, nullo ordine fugā capefuerunt. Ad quos, cum se recepissent Memphim, misit Cambyfes aduerso flumine nauim Mistyleneam cum caduceatore uiro Persa, qui illos ad deditionē hortaretur. Isti ubi nauim aduentare Memphim uident, frequentes ex urbe effusi, nauim corrumpunt, uirosq; frustatim dilaniatos in oppidum afferunt. Et Aegyptij quidem post hac obsessi aliquandiu resisterunt. Afri uero id animaduertentes, eadem sibi quae Aegypto contigissent meriti, sese citra pu-

gnam dediderunt, tributumq; inter se partiti
dona miserunt. Cyrenai quoq; ac Barcaei itidem
ut Afri timentes, similia & ipsi fecere. Cam-
byses munera quae ab Afris uenere, perbeni-
gne accepit: quae autem à Cyrenais, succensens
(ut opinor) quòd exigua erat, quingentas eni-
mhas argenti miserant, has sua manu prehen-
sas, dispersit in milites. Decimo die quam mu-
ros Memphis cepit Cambyses, Psammenitum
Aegyptiorum regem, qui sex omnino regna-
bat annos, deposuit in suburbanis, ignominia
gratia, cum Aegyptiis alijs, ut eius animum
experiretur. Hoc facto filiam illius uestitu ser-
uili circumdatam, cum hydria ad aquam emisit:
& cum ea similiter indutas alias, quas delegeo-
rat, primorum uirorum filias uirgines. Quae ubi
ad patres peruenerunt cum eiulatu, ploratuq;
ceteri quidem patres conspectis filiabus tam ma-
le acceptis, uicissim nociferati sunt, atq; fleue-
runt. Psammenitus autem intuens atq; intelli-
gens, humi uultum demisit. Pratergressis puell-
is aquam ferentibus, secundo loco Cambyses
ante oculos Psammeniti misit filium eius, cum
duobus millibus Aegyptiorum, aequalis aeta-
tis, uinctas fune ceruices, & frenata ora ha-
bentibus. Ducebantur autem luituri penas his
Mitylinaei, qui cum nani fuerant ad Memo-
phim obtruncati. Ita enim censuerant regij iu-
dices, pro singulis suorum interfec-
tis, denos pri-
morum

morum Aegyptiorum interficiendos. Psammenitus praterentes intuens, & filium animadvertens duci ad mortem, alijs Aegyptijs qui circumfedeabant complorantibus, atque indigne ferentibus, ipse idem quod erga filiam, fecit. His quoque pratergressis accidit, ut quidam compotorum eius natu grandior, pristinis bonis delapsus, ac nihil habens, nisi quae inops mendicabat, obiret exercitum, necnon Psammenitum, aliosque Aegyptios in suburbanis confidentes. Quem ut conspexit Psammenitus, erumpente ingenti fletu, compellans nomine amicum, caput suum cadebat. Aderant autem ei observatores, qui ut quicque ab illo fiebat, ex omni viarum exitu Cambysi renuntiarent. Ea quae fiebant admiratus Cambyses, misso nuntio Psammenitum percontatus est, inquit: Psammenite, herus te Cambyses interrogat, quamobrem tu qui nisa filia indigne affecta, viso filio ad mortem eunte, neque eiulasti, neque fleuisti, pauperem tanti feceris, tibi, ut ab alijs audiuit, non propinquum. Et Cambyses quidem ita interrogavit. Psammenitus autem his verbis respondit: Fili Cyri, domestica mala erant maiora, quam possem ea deslere. At lamentatio amici digna lacrymis fuit: qui è malis ac fortunatis opibus ad inopiam recidit, in extremo limine senectutis. Hac ubi responsa ab hoc renuntiata sunt, visus est illis Psammenitus ut

ab Aegyptijs fertur, recte respondiſſe. Cræſusq;
 dicitur illacrymaſſe, item qui aderant Perſæ:
 iſſiq; Cambyſi miſerationē ſubiſſe, ut protinus
 iuſſerit et filium, ex his qui morti addicli eſſent,
 liberari, & patrē è ſuburbanis excitatum ad
 ſe perducī. Sed filium quidē qui adierūt, nō iam
 ſuperſtitem inuenerunt, ſed primo loco trunca-
 tum: ipſum uerò Pſammenitum excitantes, ad
 Cambyſem perduxerūt: ubi reliquā uita degit,
 nihil uiolentum paſſus. Qui ſi compertus fuiſſet
 nec affectaſſe res nouas, accepiſſet Aegyptum,
 ut eam procuraret. Nam conſueuerunt Perſæ in
 honorem habere filios regum, etiam ſi qui ab eis
 defeceſſent, tamen illorum filijs reſtituere prin-
 cipatum. Quod eos ita facere conſueſſe, cū alijs
 permultis poteſt probari documentis, tum uerò
 hoc, quòd Thanmyra Inari Afri filius recepit,
 quē pater obtinuerat, principatū, quodq; Pau-
 ſiris Amyrthæi filius & ipſe paternum recupe-
 rauiſſet imperium. Nec ipſis Inaro & Amyrthæo
 quicquam amplius à Perſis irrogatū eſt. Nunc
 Pſammenitus male cogitās, mercedem accepit.
 Nam cum ad defectionem Aegyptios induxiſ-
 ſet, captus eſt: ac deinde à Cambyſe conuiſtus,
 epoto cruore taurino expirauit. Atque hunc in
 modum iſle deceſſit. Cambyſes autem è Mem-
 phi urbem Saim abiit, animo faciēdi qua fecit.
 Etenim ſimul atque in ades Amafiſ ingreſſus
 eſt, imperauit cadauer Amafiſ è conditorio
 afferre:

afferre: deinde prolatum verberibus cadi, ac
 uellicari, & stimulis pungi, omni deniq; contu-
 melia infestari. Quod facientes postquam de-
 fatigati erāt (nam cadauer utpote salitum res-
 sistebat, nec quicquā omnino elidebatur) iussit
 cremari: haudquaquā sanctè iubens: quia Per-
 sa deum esse ignē arbitrantur, & apud neutros
 mori est cremari cadauera: Persas quidē, proo-
 pter id quod dictū est, quia nefas esse aiunt deo
 depasci cadauere hominis: Aegyptios autem,
 quia persuasum habent ignē animatā belluam
 esse, & omnia qua nascūtur deuorare: & post-
 quam deuorando fuerit expleta, unā cum ipsa
 re deuorata emori. Ideoq; non esse apud eos con-
 suetudinē, mortuum bellū tradendi, sed salieno-
 di, tum ob id, tum ne humatus deuoretur à uer-
 mibus. Ita neutris probata rem iussit agi Cam-
 byses. Quanquam (ut ipsi aiunt Aegyptij) non
 Amasis fuit qui ita passus est, sed alius quidam
 Aegyptius, eadē qua Amasis etate: quem Per-
 sa Amasim arbitrantur uexauerunt. Memos-
 rant enim Amasim, cū ex oraculo audisset,
 qua circa se defunctum futura essent, hoc modo
 rei nentura medendum putasse: ut eum hominē
 qui flagellatus est, ad postes sepeliret extra cō-
 ditorium suum, se autem in cōditorij quā in-
 timore recessu collocari filio mandaret. Mihi ta-
 men non uidentur hac ab initio Amasis fuis-
 se mandata, de sua & alterius hominis sepulo-

tura, sed aliàs ab Aegyptijs adornata. Secundum hæc Cambyfes constituit trisarium mouere bellum, aduersus Carthaginienfes, aduersus Ammonios, aduersus Aethiopes macrobios, id est, longauos, qui Africam ad australe mare incolunt. Aduersus quidem Cathaginienfes nauticis copijs, aduersus autem Ammonios peditatu, aduersus uerò Aethiopes prius exploratores mittendos, per speciem dona ferendi illorum regi, spectatum illic mensam Solis, nunquid re uera esset: simulque res Aethiopicas exploratum. Solis mensa talis esse memoratur: Est in suburbanis pratum, omnium quadrupedum assa refertum carne, quam per noctem singuli ciuium magistratus properant ponere: ad eamq; , ubi illuxit, cui libet epulatum licet accedere. Hæc ipsa à terra reddi assidue indigenæ aiunt. Et mensa quidem (quæ Solis uocatur) talis esse fertur. Cambyfes autem ubi statuit speculatores dimittere, continuo ab urbe Elephantina accersit ex Ichthyophagis, id est, pisce uescentibus, maxime gnaros Aethiopica lingua. Usque dum isti ueniunt, interea nauales copias Carthaginem uersus nauigare iubet. Verum hæc executuros se Phœnices negauerunt. Esse enim magno cum illis iureiurando se deuinctos. Præterea non facturos sancte, si aduersus liberos suos militarent. Nam ceteri, Phœnicibus ire

ire recusantibus, ad pugnandum haud idonei
erāt. Ita Carthaginienses, quo minus in serui-
tutē Persarum redigerentur, euaserunt: quoniā
Cābyses haud aquū ducebat uim afferre Phœ-
nicibus, qui seipsos Persis dediderāt, ex quibus
nautic⁹ omnis cōstabat exercit⁹. Cypri quoq;
qui aduersus Aegyptum in militia erant, sese
& ipsi dediderant. Cambyses, posteaquam ex
urbe Elephantina aduenerunt Ichthyophagi,
eos ad Aethiopes misit, iussus cum ea dicere
qua oporteret, tum dona ferre amiculum pur-
pureum, aureumq; torquē tortilem, & armillas
ac unguenti alabastrum, cadumq; uini Phœ-
niciei. Aethiopes hi, ad quos misit Cambyses,
feruntur esse maximi omnium hominum atque
pulcherrimi: diuersisq; uti à caterorū hominū
ritibus, cum alijs, tum uerò hoc circa regnum,
quòd quem è popularibus maximum pro ma-
gnitudine ualidum iudicant, hunc regem delis-
gendū censent. Ad hos itaq; uiros Ichthyopha-
gi uenerūt, offerentesq; regi munera, ita locuti
sunt: Cambyses Persarū rex cupiēs amicus tibi
fieri atq; hospes, nos misit, iubens ut in collo-
quium tuum ueniremus, tibiq; hac dona dare-
mus, quorū ipse usu maximè delectatur. Ad hos
Aethiops gnarus ad speculandum uenisse, talia
respondit: Neq; rex Persarū uos ideo cū donis
misit, quòd magni faciat hospitium meum, neq;
uos uera loquimini, quippe qui ad exploran-
dum

dum nostrū imperium uenistis. Neq; iustus ille
 uir est. Si enim iustus foret, non alienam regio-
 nem affecaret, sed esset sua contentus, nec ho-
 mines (a quibus nihil lacepsitū est) in seruitu-
 tem redigeret. Ei nunc uos hūc arcum date, ita
 dicentes: Rex Aethiopum regi Persarum consi-
 liū dat, quādo Persa tam facile trahēt in tan-
 ta magnitudine arcus, tūc aduersus Macrobios
 Aethiopes cū maioribus copijs moneat bellum.
 Interim dīs gratias habeat, qui nō inducūt in-
 mentem filijs Aethiopum, ut prater suam uo-
 lint aliam comparare regionem. Hec locutus,
 arcum laxauit, eiq; qui uenerant dedit. Tum
 sumpto purpureo amiculo rogauit, quidnam
 esset, & quomodo confectum. Et cum Ichthyo-
 phagi ueritatem de purpura, deq; tinctura di-
 xissent: Dolosi, inquit, homines, dolosa sunt uesti-
 mēta. Secūdo loco de auro sciscitatus, de tortili
 monili atq; armillis, ornatū eius rei exponentis-
 bus Ichthyophagis, risit, atq; existimās uincula
 esse, inquit robustiora apud se uincula esse. Ter-
 tio sciscitatus unguentū, cum illi de confectura,
 unguentiq; ratione dixissent, idem dixit quod
 de uestimēto. Vbi ad uinū peruenit, eiusq; con-
 ficiendi rationē audit, maiorem in modū deles-
 clatus potu, percōtatus est, quibū suā rebus uesti-
 ceretur rex, & quod longissimū tempus à uiro
 Persa uineretur. Isti dixerunt, uesci regē pane,
 exponentes tritici naturam: perfectissimūq;
 diu m

diu uiuendi spatium homini Persa proponi octo-
 ginta annos. Ad hac Aethiops nihil se mirari,
 inquit, si stercore uescentes paucis uiuerent an-
 nis. Nam ne tot quidem annis uicturos, nisi hoc
 potui acceptum referret. Affirmatibus Ichthyo-
 phagis ita esse de uirgo (hoc enim ipsos Persis
 subdidisse) interrogat⁹ uicissim rex ab Ichthyo-
 phagis de uita & uictu, plerumque: e suis ait ad
 centum uiginti annos peruenire, nonnullos etiam
 hoc aetate transcendere: cibum eis esse carnem
 coctam, & potum lac. Et cum speculatores de
 numero annorum mirarentur, ad fontem quen-
 dam eos deduxit, in quo loti efficiuntur perinde
 atque inuncti, uiolam olentes. Eam aquam aie-
 bant exploratores adeo inualidam, ut in ea
 nihil immatare posset, ne lignum quidem, &
 quae leuiores sunt ligno: sed omnia pessum ire in
 profundum. Hac aqua si uere apud illos est,
 qualis commemoratur, ideo macrobius, id est, longae-
 uis existunt, quod ea semper utuntur. Deinde
 a fonte rex istos ad carcerem deduxit, ubi uiri
 omnes aureis uinculis erant alligati. Est enim
 apud hos Aethiopes omnium rarissimum ac pre-
 tiosissimum aes. Inspeculo carcere, exploratores in-
 spexerunt & mensam qua dicitur Solis. Post
 hac ad extremum inspicere eorum sepulcra, qua
 dicuntur esse constructa hunc in modum.
 Posteaquam mortuum siue Aegyptiorum, siue
 aliorum more arefecerunt, totum gyfso indu-
 cunt:

cunt: picturaq; exornantes representant quoad potest effigiem eius. Deinde cippum ei è uitro, quod apud illos multum est, & facile effoditur, circumdant: in cuius medio mortuus interlucet. nihil aequè odorù ingrati, neq; fœditatis ullius exhibens, sed omnia ipsi illi mortuo similia habēs: Hunc cippū maximè propinqui intra ades annum tenent, offerentes ei omnium rerum primitias hostiāsque: Anno exacto efferunt, circaq; urbem statuūt. Omnibus exploratores in speculis reuersi sunt. Qui cum ista renunciaſſent Cambyſi, continuo ira percitus aduerſus Aethiopes exiit in expeditionem: neq; rei frumentaria apparatu indicto, neq; ſecum ipſo ratione initu, quòd in extrema terrarū faceret expeditionem: ueluti ueſanus, nec mentis compos, ſimulatq; Ichthyophagos audiit, proſectus eſt cū omni peditatu, Graeci qui aderāt illic manere imperatis. Vbi ad Thebas eſt uentum, delegit de exercitu quinquaginta circiter millia, quibus praecepit ut Ammonios diriperent, deinde oraculum Iouis incenderent: ipſe cum reliquis copijs aduerſus Aethiopes contendit. Sed antequam quintam itineris confeciſſent, exercitum protinus eius commeatus omnis (quem ſecum habebat) defecit: mox & iumenta ad ueſcendum defecerūt. Quibus rebus cognitis Cambyſes ſi reſipuiſſet, ac retroduxiſſet exercitū, in eo quod prius admiferat peccato, uir ſapiēs extitiſſet.

atitisset. Nunc autem nihil pensi habens, assidue
processit ulterius. Milites quādiu quod de ter-
ra sumerent habuerunt, herbis uicitauerunt.
At ubi ad sabulum peruenere, ibi nonnulli di-
ram rem perpetraverūt. Nam sortiti ex seipsas
decimum quēq; comederunt. Id audiens Cam-
byses, ueritus suorum mutuam depastionem ino-
termiſſa aduersus Aethiopes expeditione, re-
tro redijt, Thebasq; peruenit, multis de exerci-
tu amissis. Et cum ē Thebis descēdisſet Memo-
phim, Gracos missos fecit, ut illinc enauigarēt.
Et exercitus quidem aduersus Aethiopes ita
geſſit. Copia autem qua aduersus Ammonios
missa erant, ē Thebis mouentes, itineris duces
sequebantur: ac nisi sunt usq; dum ad urbem
Oasim peruenerunt, quam incolunt Samij, hi,
qui feruntur ē tribu Aeschrionia esse, septē die-
rum per arenas itinere distātem ā Thebis, qua
regio uocatur lingua Graeca *μωνάριον νῆος*,
id est, beatorū insula. In hunc locū dicitur per-
uenisse exercitus. Deinceps quid de eo actū sit,
prater Ammonios, & eos qui ab his audierunt,
nulli alij quicquā habent dicere. Nam neq; ad
Ammonios peruenerūt, neq; retro reuerterunt.
Ab ipsis autem Ammonijs demum fertur:
Cum illi ex urbe Dasipor arenam iter face-
rent, iamq; medio ferē spatio inter Dasim &
Ammonios pranderēt, ingruisse magnū ac ualē-
dum austrū, & ingestis arena cumulis eos ob-
ruiſſe.

ruisse: atq; hunc in modum illos è cōspectu sub-
 latos. Ita actum esse de hoc exercitu Ammon-
 nij memorant. Cambyse Memphim regresso,
 Apis quem Græci uocant Epaphon, apparuit.
 Aegyptij ubi Apis extitit, uestimenta quàm
 pulcherrima ferre, & celebrando festo operam
 dare. Id tunc facientes Aegyptios Cambyses
 intuens, ratusq; ob res à se male gestas prorsus
 illos esse in his gaudijs, prapositos accersit Mē-
 phis: quos, ubi praesto fuerunt, interrogat, quid
 ita, cum antea se apud Memphim agente, nun-
 quam aliquid tale fecissent, nunc id facerent,
 posteaquam ipse redisset, parte copiarū amis-
 sa. Illi dicere: dum illis deus appareret (longo
 autem temporis intervallo apparere solitum)
 tunc omnes Aegyptios solennem celebrare la-
 titiā. Hac ubi audiūt Cāmbyses, mētiri eos res-
 pōdit, ac tanquam mentientes morte mulctā-
 uit. His interēptis, iussit sacerdotes in conspectū
 uenire. Quibus eadē referentibus dixit: Si quis
 deus mansuetus ad Aegyptios ueniret, fore ut
 se non lateret. Haclenus locutus, iussit sacerdo-
 tes adducere Apim. Illi ad eum adducendum
 perrexerunt. Est autem hic Apis idemq; Epa-
 phus è uacca genitus, quæ nullū dum alium pos-
 test concipere fœtum, quam Aegyptij aiunt
 fulgore iētam, concipere ex eo Apim. Habet
 hic uitulū qui appellatur Apis, hac signa:
 Toto corpore est niger, in fronte habet candorē
figura

figura quadrata, in tergo effigiem aquila, can-
 tinarum in palato, duplices in cauda pilos. Po-
 steaquam Apim sacerdotes adduxere, Cam-
 byses uelut ueracior, educto mucrone tū uel-
 let ferire uentrem, femur percussit, cachinnasq;
 ad sacerdotes inquit: O' capita nequam, huius-
 cemodi dī existunt, sanguine atq; carne pradi-
 ti, & ferrum sentientes: dignus nimirum Ae-
 gyptijs hic deus. Nos certe ludibrio habuisse nū-
 mabit. Hac locutus, imperauit his, quorū mu-
 nus erat, ut sacerdotes quidem flagiti caderēt,
 Aegyptios autem, ut quenq; feriantem adipi-
 ceretur, occiderent. Ita festū solutum est. Sacer-
 dotes multati, Apis sauciatus femur, in templo
 iacēs extabuit: quem è uulnere extinctū tumu-
 lauere sacerdotes, clam Cambyse. Ob hoc scelus
 (ut Aegyptij aiunt) cōtinuo Cambyse insaniēs,
 cum ne compos mētū quidē fuisset, exorsus pri-
 mū perpetrare facinus in Smerdm, ex eisdem
 sibi parentibus fratrem, quem ex Aegypto re-
 miserat in Persas, liuore commotus, quod solus
 ille Persarum arcum (quem Ichthyophagi ab
 Aethiope attulerant) ad duos digitos traher-
 et: quod nemo alius ē Persis poterat. Smerdi in
 Persidē profecto, hanc uidit in somnis Camby-
 ses uisionem: Nuntius quidam ē Persis ueniens,
 ei nuntiare est uisus. Smerdm in regio sedētem
 folio calum cōtingere uertice. Ob id Cambyse
 sibi metuens, ne se necato à fratre occuparetur

imperium, mittit in Persas ad illum interia-
 mendum Prexassem, sibi ex omnibus Persis mi-
 rum fidelissimum. Hic ubi Susa conscendit,
 Smerdim necandum curavit (ut quidam aiunt)
 cum eum eduxisset uenatum: quidam inquit,
 eum ad mare rubrum produxisset, ibi eum de-
 mersisse. Et hoc quidem initium scelerum Cam-
 bysis extitisse: secundum autem scelus, sororis neca-
 tionem, in Aegyptum eum secuta: quae ex eisdem
 parentibus erat soror, atque eadem uxor:
 quam hunc in modum acceperat uxorem: Cum
 antehac Persa sorores in matrimonium accipe-
 re nequaquam consuevisset, Cambyses unius
 sororum amore captus, cupidusque deinde ducen-
 di illam uxorem, cum propter rei insolentiam
 laboraret efficere, accersit eos qui regis iudices
 nominantur. Fiunt autem delecti ex Persis viri,
 suntque perpetui, nisi delecti alicuius comperti
 fuerint. Isti ut ad Persas ius dicunt, & legum
 patriarum sunt interpretes, & ad eos omnia re-
 feruntur. Hos Cambyses percontatur, nam qua
 lex sit, quae sinat uolentem cum orore contrahere
 matrimonium. Iudices & iuste & ingenuè re-
 spondentes, negant ullam se inuenire legem, quae
 sinat fratri nubere sororem: Quandam tamen
 inuenire legem, quo liceat regi Persarum face-
 re quicquid libeat. Ita neque legem abrogarunt
 metu Cambysis: & ne legem tuentes ipsi perirent,
 aliam inuenerunt, adiutricem eius, qui so-
 rorem

rorem in matrimonium ducere uelit. Tunc itaque Cambyſes eam quam dixi accepit uxorem. Aliquantoq; poſt & alteram. Harum iunio-rem, qua ipſum contra Aegyptum comita-
ta eſt, interemit. Cuius mors, quemadmodum illa Smerdis, anceps refertur. Nam Graci quida-
dem aiunt, dū Cambyſes duos catulos, alterum leonis, alterum canis committit, hāc interfuiſſe ſpectaculo: & cum à leunculo catulus ſuperao-
retur, alterum catulum huius canis fratrem, abrupto loco, ſuperueniſſe. Et cum duo eſſent, ita ſuperiores leunculo extitiſſe. Et Cambyſe dum id cernit capiente uoluptatem, hanc ei aſſidentem illacrymaſſe. Ea re animaduерſa; Cambyſem interrogaſſe quidnam lacrymaretur: & mulierem dixiſſe, ſe uiſo catulo ſupp-
tias fratri ferente, ideo flere, quòd ſubierit ma-
moria Smerdis, cuius ſciſſet neminem fore ulto-
rem. Ob hoc dictū Graci illam à Cābyſe fuiſſe interemptam memorant: Aegyptij uerò ob id, quòd cum ad menſam diſcumberetur, mulier lactuca ſumpſit, eiſq; decerptis folijs uirū in-
terrogauit, utrum diſcerpta lactuca, an denſa pulchrior foret: cum hic reſpōdiſſet, Denſa, hāc, inquit, lactucam aliquando imitatus es, quē Cyri domum denudaſti. Ibi Cambyſem indi-
gnatione percitū, inſiliſſe calcibus in pregnan-
tem, eamq; abortu edito deceſſiſſe. His rebus Cambyſes in praecipuos domeſticorum infan-
tes

bat, siue id propter Apim, siue aliunde, qualia multa in rebus humanis mala contingere consueverunt. Etenim fertur Cambyfes ab ipsis natalibus grandi laborasse morbo, quem quidam sacrum nominant: ut haud ab re fuerit, cuius corpus magna aegritudine inualidum esset, eius ne mentem quidem sanam fuisse. Atque in alios quoque Persas insanisse, ueluti in Prexaspem, quem praecipuo honore prosequabatur, & a secretis, hoc est, qui ad eum nuntios perferebat: & cuius filius Cambyfis uina miscebat, qui huius & ipse non paruus est. Ad hunc fertur dixisse Cambyfes: Quamnam uirum Persa me esse censent, aut quale de me sermonem habent? Et iste ei respondisse: Here, cetera quidem omnia in te magnis laudibus ferunt, sed nimis te uino deditum aiunt esse. Hac Prexaspes de Persis respondit. Quibus ille indignatus, Siccine, inquit, Persa me aiunt uino deditum desipere, nec mentis esse compotem? Ergo in eo quod prius dixerunt, non ueri fuere. Nam senatum Persarum (cui intererat Crassus) aliquando interrogarat Cambyfes, qualis ipse uideretur esse uir ad patrem Cyrum adequandum. Et illi responderant, eum patre esse praestantiorē qui & omnia illius haberet, & Aegypti ac maris accessionem adiecisset. Hac quidem Persa dicebant. Sed Crassus, qui aderat, displicente ei qua dicebatur sententia, ad Cambysem inquit: Mihi tu quis-

dem

dem Cyro genite, non uideris adequandus esse patri: quippe cui nōdum est filius qualem ille te reliquit. Hoc audito Cābyſes delectatus, Cræſi ſententiam approbavit. Quorum nunc reminifcens, ad Prexaſſem iratus inquit: Intellige nūc ipſe per te, nunquid Perſæ uera dicant, an hac dicentes ipſi deſipiant. Nam ſi filij tui, qui in neſtibuſto ſtat, medium cor non fruſtrato icſtu percuſſero, conſtabit nihil eſſe quod Perſæ dicunt: ſin aberrauero, conſtabit Perſas uera loqui, & me eſſe intemperantem. Hoc locutus, intendit arcum, puerumq; percuſſit. Atq; eum collapſum inſit diſcindi, & inſpici icſtu. Cumq; in corde ſagitta eſſet inuenta, ob id latabuſtus atq; cachinnans, ad patrem pueri inquit: Prexaſſes, facta tibi eſt fides, non me inſanire, ſed Perſas. Verum nunc mihi dicito, quēmnā ex omnibus hominibus iam noſti ita ad deſtinatum emittere ſagittas. Prexaſſes hominem aduertens eſſe ueſanum, & in ipſum quoque inſanientem: Here, inquit, ego ne deum quidem arbitror tam probe percutere. Et tunc quidem hoc perpetravit. Altero die, duodecim Perſas primoribus pares, ob nullius momenti cauſam necauit, uiuos in caput deſodiens. Hæc eum facientem Cræſus Lydus ſtatuit his uerbis admonendum: Rex cuncta noli atati atq; ira indulgere: ſed cohibe et compeſce te ipſum. Conducit tibi te prouidum eſſe: & ſapiētis eſt

proſpicere. Tu uerò uiros interfici tuos popula-
 res ob nullius momenti cauſam, interfici pæ-
 ros, qualia ſi multa facies, considera ne abs te
 deſciant Perſæ. Enumero pater tuus Cyrus
 etiam atque etiam mandans, mihi præcepit te
 commonſacerem, ſubijciendo quicquid boni
 comperirem. Hoc illi Cræſus beneuolentiâ præ-
 feſſerens cōſulebat. Ad quem Cambyſes reſpon-
 dēs: Etiam mihi tu, inquit, dare conſilium au-
 des, tanquam bene aut tuam ipſius patriam ad-
 miniſtrari, aut patri meo conſulueris, iubens
 eum traiecto ſumine Araxe tendere aduerſus
 Maſſagetæ, cum illi uellent tranſire in terram
 noſtram. Imò & te ipſum male præſidentem pa-
 triæ tuæ, & Cyrum tibi credentem perdidisti:
 ſed ob id nequaquam gauifurus, quia olim iam
 debebam captare in te occiſionem: arcumq; cor-
 ripiebat tanquā hominē cōſixurus. At Cræ-
 ſus curſu ſe foras proripuit. Hic ubi non habet
 in quē telū dirigat, mandat miniſtris ut illum
 comprehendētes interimāt. Miniſtri qui mores
 eius noſſent, Cræſum abdiderunt hac ratione,
 ut ſi Cābyſes facti pænites requireret Cræſum,
 eo producto donis afficerentur, quòd illum ſer-
 uarent: Si nō pæniteret, nec deſideraret, tūc ho-
 minē interficerent. Nec ita multo poſt, cum Cā-
 byſes deſideraret Cræſum, miniſtri hoc animad-
 uertentes, enunciant ei hominem ſupereſſe.
 Cambyſes ſe quidem, inquit, Cræſo ſuperſtite
 gaude

gaudere: sed ijs qui illum seruassent, ueniam nō daturum, sed mortem allaturum, prout et fecit. Multa huiusmodi tā in Persas, quam in socios, cum Memphi moratus est, Cambyssēs faciebat insania. A deo uetusta recludens sepulcra, mortuos inspiciebat. Etiam templum Vulcani adiens, multo derisu simulacrum illius cauillatus est. Siquidem statua Vulcani simulima est his dijs, quos Pataicos uocat Phœnices, quos in triremium prouis Phœnices circūferūt: Quos qui non uidit, ego sic ei indicabo, esse illos Pigmæi uiri imagine. In tēplum quoq; Cabyrorū, inaccessū alteri quā sacerdoti, ingressus: & quæ illic erant simulacra, multis in ea uocatus uerbis, concremauit. Sunt enim & hæc illis Vulcani similia, a quō se hi homines aiunt esse oriundos. Cū multa igitur apud me documēta sunt, Cambysem uehemēter insanisse, tum uero illud quod alioqui non tentasset templa legesq; habere ludibrio. Nam si quis uniuersis hominibus prabeat facultatem optimas ex omnibus leges eligendi, profecto cunctas unusquisque rimatus, suas eligeret. Nō igitur credibile est aliū quā dementem, talia ludibrio habere. At ita de suis quæq; legibus sentire, licet cum alijs coniecturis colligere. Tū uerō Darius accitos (qui in sua ditione erant) Græcos percontatus est, quanta pecunia uellent defunctis parentibus uesci. Illis negantibus ulla se pecunia hoc esse

5 4 factus

facturos, Darius dehinc Gracii presentibus, & qua dicebantur per interpretum discētibus, interrogauit eos Indos qui Callatia nominatur, qui nescuntur parentibus, quantū accipere pecuniarum uellent, ut patres defunctos igne cōburerent. Indi uehementer reclamantes, meliora illum ominari iubebant. Atq; ita moribus cōparatum est. Reclēq; mihi uidetur Pindarus fecisse, ut diceret morem omnium esse regē. Dū Cambyses in Aegyptum cōtendit, Lacedamoniū quoque intulere bellum Samo & Polycrati Acacis filio, qui Samum ui occupauerat, eamq; inter initia trifariam partiturus erat cum fratribus Pantagnoto et Sylofonte. Quorum deinde altero necato, altero qui erat iunior eiecto, totam solus obtinebat, inito fœdere cū Amasi rege Aegypti, cū quo hospitium habebat, mittens munera, uicissimq; accipiens. Breuiq; statim tēpore res eius adeo profecerūt, ut per Ioniā castramq; Graciā celebraretur. Quocunq; enim bellum intulerat, cuncta ei prosperè cedebāt, cū haberet centū biremes, mille sagittarios, inuadens omnes sine ullo cuiusquā discrimine: quod diceret, se magis gratificari amico, si ei quae abstulisset redderet, quàm si nihil adhuc auferret. Multas itaq; hic insulas, multa etiam in continente oppida capiebat. Lesbios enim cū multis copijs opē Milesijs ferentes, naualis pralio uicit, cepitq; qui omne fossam mania Sami ambi-

sem uincti foderunt. Atq; res Polycratis tanto-
 pere secundas esse non latuit Amasim, cui hoc
 cura erat. Sed cum assidue forent multo secun-
 diores, Amasis libellum Samum misit, in hac
 uerba scriptum: Amasis Polycratis ita inquit:
 Mihi quidem, feliciter agi cum uiro amico meo
 & hospite, audire uoluptati est: tamen tue ma-
 gna prosperitates mihi non placet, qui intelligo
 quam inuidum nomen sit. Quod ad me attinet,
 malim tum meas ipsius, tum eorum qui mihi cura
 sunt, res nunc prosperè ire, & per uarias fortuna
 uices auum traducere, quam in omnibus mihi
 prosperè cedere. Tu itaq; mihi obtemperando,
 hoc aduersus prosperitates agito: Dissipe quid
 tibi est, quod plurimi facias, quodq; amissum ti-
 bi maximè doleret. Id ubi inueneris, ita abij-
 cito, ut nunquam ad homines ueniat. Quod si
 prospera tua deinceps non uariabuntur, aduer-
 sis medeare tu tibi subinde eo modo quem tibi
 subieci. Hac cum legisset Polycrates, et in animū
 demittens, tanquam bene sibi ac Amasi prae-
 cepta, disquirebat quodnam suorum ornamentorum
 esset, quo amisso maxima ipse molestia affice-
 retur. Atq; hoc tandē queritando inuenit. Erat
 ei gemma signatoria smaragdus, quā gestabat
 auro inclusam, opus Theodori Sami Telecle ge-
 niti. Hanc ubi abijciendā statuit, ita abijcere lo-
 buit. Biremē conscēdit: eā dehinc uiros, quibus
 illam instruxerat, in pelagus educere iubet. Es
 s s postq

postquam ab insula procul aberat, detractum sibi sigillum, dictis qui nā navigabant inspe-
ctantibus, abiecit in pelagus. Hoc acto renavi-
gavit. Reverso domum, cum ex iactura afficere-
tur, quinto sextive quā hac acta sunt die, hoc
ei casu evenit: Piscator quidā captū a se piscē,
grandem sanē ac pulchrū, putavit dignum quo
Polycratem donaret. Eum ad fores cum attulis-
set, dixit se in conspectum Polycratis ire uelle:
a ianitore permissus, donans Polycrati piscem,
Rex, inquit, hūc ego quem cepi piscem, et si ope-
ris manuarijs uitam tolero, tamen non iudica-
ui ferendum a me esse in forum, sed te tuaq; po-
tentia dignum. Eum itaq; afferro tibi, donoq;.
His uerbis iste delectatus, ita respondit: Tu ue-
rō probe nec facto solo, sed etiā oratione apud
me inisti gratiam. Ad cēnamq; te uocatū uolo.
Hac magnificēs piscator, domum abiit. piscem
ministri rescindentes, offendant in eius aluo si-
gillum Polycratis. Quod ubi uiderunt, sumpse-
runtq;, ad Polycratem letabūdi quā celerri-
me pertulerunt. Eoq; illi reddito, referebāt quod
pacto fuisset inuentum. Polycrates, quemadmo-
dum res diuinitus contigit, singula quæq; a se
gesta retulit in libellum: & qua ratione quod
amiserat, recepisset. Hæc ubi scripsit, in Aegyo-
ptum misit. Quibus tabellis Amasis perlectis,
quæ a Polycrate uenerant, intellexit non posse
prestare hominem, ut alterum hominem fatis
impend

independenti eripiat, utq; Polycrates bene iam moreretur, bonā fortunā semper expertus, qui ea quoq; reperiret quā abiēcisset. Mīssō itaque Samum caduceatore, dixit se ius cum illo hospitij solvere. Quod ideo fecit, ne tristem aliquem grauemq; casum incidente Polycrate, animi dolorem ueluti de hospite ipse contraheret. Aduersus hunc igitur Polycratem, in omnibus bene agentem, Lacedaemonij sumpsere expeditionem, acciti ab his Samijs, qui post hac Sydoniam in Creta condiderunt. Polycrates, mīssō clanculū caduceatore ad Cambysem Cyrsiliū, aduersus Aegyptum copias coparantem, orauit ut nuntijs ad se in Samum mīssis, rogaret aliquid copiarum. Quod audiens Cambyses, libenter in Samum mīsit ad rogandas à Polycrate nauticas copias, quas secum istē mitteret in Aegyptum. Polycrates delectis quos maxime sufficabatur è popularibus suis ad rebellionē spectare, quadraginta triremes mīsit Cābysi, mandans ne retro eos dimitteret. Negant quidam Samios à Polycrate mīssos, in Aegyptum peruenisse: sed cū in Carpathio mari cursum tenerent, inter se collocutos, decreuisse ne porro tenderent. Quidam aiunt peruenisse in Aegyptum, ac retentos, inde fugam fecisse: & in Samum redeñtes, Polycratem cum classe occurrentem superasse, atq; in insulam exisse: sed pugna pedestri commissā repulsos, ita Lacedaemonem

demonem nauigasse. Sunt qui dicant penes eos-
 dem, ab Aegypto redeūtes aduersus Polycra-
 tem, extitisse uictoriam, non rectè dicentes mea
 opinione: Neq; enim oportuisset illos asciscere
 Lacedamonios, si per se ad resistendum Poly-
 crati ualidi erant. Præterea nec ratio dicat, ut
 cui permulti aderant, cum auxiliarij mercede
 conducti, tum domestici sagittarij, is à Samijs
 redeūtib; numero paucis fuerit superatus, cum
 præsertim liberi ciuium atq; uxores sub Poly-
 crate essent, quos iste inter naualia coactos te-
 nebat, ideo paratos, ut si hi qui secum erāt, eum
 redeuntibus alijs prodidissent, unā cum ipsis na-
 ualibus conflagraret. Posteaquam Samij, quia
 Polycrate exacti erant, Spartam uenerūt, ad-
 euntes principes multa sanè (qualia supplices)
 cōmemorabant. Quibus illi primo cœtu respon-
 derunt, eorum quæ isti dixissent priorum quidē
 oblitos esse se, posteriora uerò non intelligere.
 Secundo deinde congressu nihil aliud isti dixe-
 runt, nisi allato panario, illud pane indigere.
 Quibus ijdem responderunt panario superfutu-
 rum. Itaque opem ferendam eis censuerūt. Atq;
 ubi rem apparauere, cum exercitu in Samum
 se contulere, referenda gratia causa, ut Samij
 aiunt, quia illis aliquādo Samij aduersus Mes-
 senios auxilio fuissent. Vt Lacedemonij aiunt,
 non tam quia tutari deberent Samios, quàm
 ut eosdem ulciscerentur ob interuersum crates
 rem

rem, quem Cræso portabant, & ob thoracem ab Amasi rege Aegypti ipsis missum. Interceperant enim Sami priore quam craterem anno, thoracem lineum quidem, sed frequentibus animalium figuris ex auro lanaq; versicolore, à ligno intertextū, ob id admiratione dignum, quod cum inscripta eius uenationes essent exiles, tamen singula in se habebant tricenas ac sexagenas bestiolas, singulasq; evidentes: Hoc mirum reddebat thoracem. Qualis alter est, quem in Lindo Minerva idem Amasis dedicavit. Comparauerunt itaque Lacedæmonij exercitum aduersus Samum, ut Corinthios quoq; sollicitarent. In quos etiam Samiorum extabat iniuria ætate qua præcessit hæc expeditionem, circa idem tempus facta, quo crater interuersus est. Nam cum Periander Cypseli filius, Sardis ad Haliattem castrandos mitteret trecentos primorum Corcyraorū liberos: Corinthijq; qui illos ferebāt, Samum appulsi essent, audita Sami causa, cur Sardis pueri duceretur, primum edocuere pueros, ut puluinar Diane contingerent, deinde nō sinentes abstrahi eosdē è puluinari cū prouiderent Corinthij, præbere illis alimenta, ipsi diem solennē egerunt, quem nunc quoq; per id tempus celebrant. Cū enim nox aduenit, quamdiu pueri precabantur, tandiu exercent choros uirginum atq; adolescentium. Tunc autem choros exercentes, esculenta fece-

rant ex sesamo ac melle, qua distribuenda ferrent: ut ea Corcyraorum filij rapientes, alimmenta haberent. Idq; eousque factum est, dum Corinthij pueris (quos asseruabant) omisissim abierunt. Ita Samij pueros Corcyram reduxerunt. Quod si defuncto Periandro, Corinthijs cum Corcyrae amicitia extitisset, non ob hanc causam Corinthij aduersus Samios expeditionem sumpsisset. Nunc ab ipsa urbe Corcyrensis à se condita, Corinthij semper cum Corcyrae discordes mutuo fuere. Huius igitur rei memores Corinthij, exulcerato in Samios animo erant. Mittebat autem Periander ad castram dum Sardis primorum Corcyraorum delectos pueros, ulciscendi facinoris gratia, quod Corcyrae priores in eum admiserant. Nam posteaquam uxorem suam Melissam necauit Periander, accidit ut ad superiorem calamitatem haec quoque accederent: Erant ei ex Melissa liberi duo, unus decem & septem, & alter duodeviginti natus annos. Hos auus maternus Procles Epidauri tyrannus, ad se accitos ea prosequabatur charitate, qua debebat nepotes ex filia. Quos ubi remittendos statuit, priusquam dimitteret, Scitis, inquit, pueri quisnam matrem uestram interemit? Hoc dictum ei qui maior natu erat, nullius momenti habitum est: at minori cui nomen erat Lycophroni, ita doluit, ut reuersus Corinthum, patrem neq; prior

affatus

affatus sit, neque affantem reaffari, ac ne in-
terrogāti quidem responsum reddere noluerit.
Eum Perianther tandem sanè indignatus, è la-
ribus eiecit. Quo eiecto, maiorem natu percon-
tatur, quā nam cū eis auus esset collocutus. Ille
narrare, ut se auus amantissimè accepisset: non
tamen facere mentionem dicti illius, quod Pros-
cles in eis dimittendis dixisset, quippe quod in-
mentem non admiserat. Perianther dicere, nul-
la ratione fieri posse, quin aliquid illi ab auo-
sit suggestum: itaq; percontando instare. Tunc
adolescens in memoriam rediens, id quoque dis-
ctum fuisse narravit. Quod Perianther in ani-
mum accipiens, tamen nolens aliquid filio con-
cedere indulgentius, mittit ad eos, apud quos
filius ab ipso expulsus degebat, prohibitum ne
adolecentem in domum excipiant. Iste illinc
eiectus, in alteram se domum cōferebat, sed ab
hac quoq; abijciebatur, Perianthro his qui acce-
perant edicante, atque ut arcerent imperante.
Expulsus hic ad quendam sodalium se contu-
lit. Illi etsi formidantes, tamē quod esset Perian-
thi filius, hominem excipiebant. Ad postremum
Perianther edictum proposuit, quisquis hunc in
domum reciperet, aut alloqueretur, eum sacrā
penā Apollini debiturū, quantam ipse nuncus
pabat. Ad hoc edictum cū nemo illum in do-
mum reciperet, nemo affari uellet, ne ipsi quidē
putauit rem desperatā esse tenendā: sed intra

porticus se tenens, assidue uersabatur. Quem die quarta Perjander illuc & inedia ene-
 elum cernēs, misertus est, depositaq; ira propius
 accedens, Fili, inquit, utrum est optabilius,
 utidine quod faciendo pateris, an patri obtem-
 perando tyrannidem atque opes accipere quas
 ego habeo? qui cum sis & meus filius, & bea-
 ta Corinthi rex, praoptasti mendicam uitam,
 obstando atque irascendo illi cui minime deo
 bebas. Nam si quid calamitatis illinc accidit,
 unde suspicionem in me habes, id mihi accidit,
 eiusq; ego particeps eo magis sum, quod ipse id
 perpetravi. Tu uero edoctus quanto satius
 sit inuidiosum quam miserabilem esse, & simul
 quid sit in parentes & in meliores se irasci, abi-
 domum. Perjander quidem his uerbis filium
 castigabat. Ille autem nihil patri respondit,
 nisi hunc sacram penam deo debere, quod in
 ipsius colloquium uenisset. Ibi Perjander ani-
 maduertens malum filij uelēmetius esse, quam
 ut corrigi posset, ab oculis eum sibi amandan-
 dum putauit, nauigio in Corcyram misso. Nam
 Corcyra quoque imperitabat. Hoc amandato,
 bellum socero Procli intulit, tanquam prae-
 puo harum rerum auctori. Expugnataq; Epi-
 dauro, Proctem cepit, quem tamen uiuum ser-
 uauit. Interiecto deinde tempore cum senuisset
 Perjander, sibiq; esset conscius, non esse am-
 plius parem monstrandis, oberrandisq; rebus,
 mittit

mittit Corcyram accersitum Lycophronem ad tyrannidem administrandam. Nam in maiore filio non erat indoles, hebetiorq; esse ei uidebatur. Lycophron ne responsione quidē dignatus, qui sibi nuntiū afferebat. Periander in amorem adolescentis propensus, rursus ad eum misit sororem suam, sperans fore ut eum per hanc praeipue persuaderet. Hac ubi uenit, Fili, inquit, maus tyrannidē recidere in alios, & domū patris tui ad alienos dispergi, quā tu ipse habere illuc recursus? Redi quæso ad penates, desine tibi met officere. Læua possessio est peruicacia, noli malum medicari malo. Multi mansuetiora iustiorib; proponunt. Multi materna sectantes, paterna perdidērunt. Lubrica res est tyrānis, cuius multi sunt amatores. Pater senex est, pronectaq; atatis. Tua ipsius bona ne alijs tradas. His illa uerbis ad inducendum appositis, fratrem alloquebatur, à patre edocta. Cui iste respondens, negat se iturum Corinthum, quoad patrem superesse audiret. Hoc cū mulier renuntiasset, tertio Periander caduceatorem mittit, qui dicat, se quidem in Corcyram uelle concedere, sed ut hinc Corinthum profisciscatur ad tyrannidis successionem. Id approbante filio, Periander Corcyram ipse ueniebat, iuuenē Corinthum mittebatur. Hac omnia edocti Corcyrai, ne ad ipsorum regionem Periander accederet, adolescentem interimūt. Ob hac igitur Pe-
riander

riander de Corcyreis ultionem sumebat. Lacedamonij ingēti cum classe ubi peruenire, Samiū obsiderūt, succedentesq; muro, turrem mari imminētem iuxta suburbana transcenderūt. Sed mox cū magna manu suppetias ipso ferente Polycrate, reiecti sunt. Quinetiā à superiore turri (quæ tergo montis prominebat) eruperunt tum auxiliarij, tum ipsorum Samiorum permulti. Et cum aliquantisper Lacedamonios sustinuis-
sent, retro fugam fecerūt, insequentiq; ab hoste cadebantur. Quod si Lacedamonij qui aderāt, Archia & Lycopi similes extitissent, eo die capta Samus fuisset. Siquidem Archias & Lycopes soli cum Samijs ad murum refugientibus irrupentes, iuterclusa ad redeundum uia, intra urbem Samiorum occubuerunt. Equidem ipse cum alio Archia Archia filio, eodemq; tertio ab hoc Archia, congressus sum apud Pitaneum (huius enim tribus erat, quæ ex omnibus hospitibus maximè Samios honorabat) sibi di-
cens Samio nomen à patre fuisse inditum, quòd eius pater Archias strenuè pugnans Sami mor-
tem oppetisset, seq; ideo Samijs honorem habere, quòd annus fuisset à Samijs publice affectus egregia sepultura. Lacedamonij quadraginta diebus in obsidendo absumptis, cum in suscepta re nihil admodum proficerent, in Peloponne-
sum redierunt. Fertur Polycratē (ut rumor quidam temerarius emanauit) magnum numerum
moneta

moneta patriæ è plumbo percussisse, eamq; auro induxisse, ac Lacedæmonijs dedisse: atq; ea accepta illos recessisse. Hanc primam expeditionem Doræ aduersus Asiam per Lacedæmonios susceperunt. Samij qui Polycrati bellum intulerant, posteaquam a Lacedæmonijs se relictum iri uident, & ipsi transmiserunt in Siphnum, desiciebant enim pecunia. Vigebant ea tempestate Siphniorum res, eratq; hac insularum locupletissima: ut in qua auraria & argentaria metalla essent, unde tantum pecunia fiebat, ut ex decima eius parte reponeretur apud Delphos thesaurus locupletissimo cuique par, Siphnijs pecuniam (qua quotannis consiciebatur) distribuentibus. Qui ubi thesaurum confecerunt, nunquid diu permanere possent ipsis presentia bona, consulere oraculum. Eis ita Pythia respondit:

Cum tamē i Siphno fuerint Pritaneia cana,
Cana foris facies, tunc uir uaser adsit oportet,
Qui notet è ligno agmen, legatumque rubentem.

Erant eo tempore Siphnijs Pritaneium, forumq; Pario lapide exulta. Hoc oraculum Siphni neq; tunc statim, neq; post aduentum Samiorum intelligere potuerunt. Nam Samij cum uolocissimè ad Siphnum applicuissent, miserunt ad urbem cum legatis unam è nauibus. Veteri instituto naues omnes erant rubrica delibuta:

atque hoc erat, quod Siphnijs Pythia prædixerat, ut observarent ligneum agmē, ac rubrū legatum. Nuntij igitur ubi pervenere, decem sibi talenta mutuari precabantur. Negantibus Siphnijs se mutuatu-
 ros, Samij eorum agros populabantur. Id audientes Siphnij, continuo occurrentes, cōmissa pugna fugati sunt: eorumq; multi ab urbe interclusi, quos postea centū talentis recuperavēre. Ab Hermioneis quoq; Samij pecuniarum loco insulam Thyream acceperunt, Pelopōneso adiacentē quam Træzenijs cōmendauerunt, ipsi Cydoniam in Creta condiderūt: cum illuc non ea de causa nauigassent, sed ut Zacynthios ex insula summonerent. In hac urbe quinquennium degentes, ita rem bene gesserunt, ut templa quæ nunc in Cydonia visuntur, isti fecerint, & Dictynnes præterea delubrum. Sexto eos anno Aegineta navali pralio victos cum Cretensibus diripuerunt, ac rostratas na-
 ves mutilauerunt, eaq; rostra apud Mineræ templum in Aegina affixerunt. Hæc Aegineta Samijs fecere infensi, quòd illi antea sub Amphicrate rege, bello Aeginetis illato, magnis cladibus illos affecissent, & inuicem affecti fuissent. Et hæc quidē fuit causa. Protraxi autem sermonē de Samijs ob hoc magis, quòd tria sunt apud eos opera Græanicorum omnium maxima. Vnum montis in centum quinquaginta passus editi, à cuius imo fossa incipiens ad con-
 trarium

trarium os deducta est, longitudinis septem stadiorum, celsitudinis autem ac latitudinis octonarium pedum. Item per eam tota altera fossa depressa est uiginti cubitorum, triplo maioris latitudinis, per quam derivata a magno fonte aqua fistulis in urbem deducitur. Huius fossa architectus extitit Megarensis Eupalinus Naustrophii filius. Alterum est tribus operibus est agger circa portum in mari, ad uiginti passus altitudinis, duobus amplius stadiis longitudinis. Tertium opus est templum omnium, quae nos uidimus, amplissimum, cuius architectus primus extitit Rhæcus Philei filius, illinc indigena. Horum operum gratia sermonem aliquanto magis extendimus, Cambyse Cyri circa Aegyptum immorante, ac desipiente, duo Magi uidebanturque fratres coniurauerunt. Quorum alterum Cambyse relinquerat rei domestica curatorem. Hic cognita Smerdis nece, quae occultabatur, paucisque Persarum erat uota, plerisque eum uiuere arbitratis, rebellandum sibi putauit, atque ita rem esse aggrediendam. Erat ei in regia Germanus, quem dixi unum coniurasse corporis habitu quam similitum Smerdis Cyri filio, quem Cambyse fratrem suum interemerat, nec specie tantum corporis Smerdis assimilis, sed etiam cognominis. Hunc uirum Magus Patizithes instructum, quemadmodum ipse illi omnia peracturus esset, in regium solum perducit. Hoc acto, caduceatores cum alia in loca,

tum uerè in Aegyptum dimittit ad exercitum, qui edicerent ut Smerdis Cyri deinceps obedi-
rent, non Cambyssi. Hac caduceatores alij alibi
edixere. Is quoque qui ad Aegyptum delega-
tus erat (inuenit autem Cambysem atq; exer-
citū in Ecbatanis Syria agentem) stans in me-
dio, praecepta Magi exposuit. Hac audiēs Cam-
bysses uera loqui caduceatorē ratus, seq; à Pre-
xaspe esse proditum, quòd missus ad occidendū
Smerdem, rem non peregisset, intuens in eum:
Prexaspes, inq̃t, itāne mihi rem executus es, quā
tibi iniunxeram? Ad quem ille: Ista here, ait,
haudquaquā uera sunt, ut aut frater tuus ali-
quādo rebellet in te, aut quippiā ex illo uiro cer-
taminis existat magni exiguae. Quippe cum
ego sim executus quae tu mihi imperasti, quiq;
hominem meis ipsius humani manibus. Quòd si
defuncti rebellant, expecta ut etiam Astyages
Medus in te rebellet. Sin autem ita habet, ut
antea habebat, nihil tibi ex illo nouū amplius
germinabit. Igitur mitte mecum qui assecen-
tur caduceatorem, qui percontando indagent,
nunquid à quo Smerde rege nobis denūtiatum
uenit, cum audierit. Hac loquentem Prexaspe
Cambysses audiens, cum ei placuissent, cōfestim
ad retrahendum caduceatorem misit. Eum ubi
rediit, Prexaspes his uerbis interrogauit: O ho-
mo, quandoquidem te ais à Smerde Cyri filio
uenire nuntium, dicito ueritatem, qua dictū
abito

*abito sospes. Vtrum Smerdis ipse in conspectum
datus tibi ista mandauit, an quispiam eius mi-
nistorum? Tum ille: Equidem, inquit, ego
Smerdem Cyri filium, ex quo Cambyses aduer-
sus Aegyptum fecit expeditionem, nunquam
conspexi, sed Magus quem Cambyses rerum sua-
rum familiarium procuratorem constituit, is
mihi ista mandauit, dicens Smerdem Cyri
optare hac apud nos dici. Hæc ille loquens ni-
hil admodum ementitus est. Tum Cambyses:
Prexaspes, inquit, tu quidem quia ut uir bonus
imperata fecisti, culpa effugisti. Verum quisnam
fuerit à Persis, qui contra me rebellauit, occu-
pato Smerdis nomine? Ad quem Prexaspes,
Ego, inquit, hoc quod actum est, mihi uideor
intelligere. Magi sunt qui aduersus te insurre-
xerunt, Patizithes, quem tu rerum familia-
rium curatorem reliquisti, & frater eius Smer-
dis. Ibi Cambysen, cum Smerdis audisset no-
men, percussit ueritas sermonis ac somnii: per
quod ei quidam uisus fuerat nuntiare Smero
dem regio sedentem solio, ad cælum usque
pertingere uertice. Agnoscens itaque siue cau-
sa fratris interemptorem se fuisse, desiebat
Smerdem. Quem ubi defleuit (ut erat omni
elade afflictus) in equum insiliit, habens in
animo quàm raptissimè Susa uersus exerci-
tum ducere in Magum. Insilienti in equum
magina gladij excidit, unde nudatus gladijs
perstria*

perstrinxit eius femur, in ea scilicet parte, in qua prius ipse tanquam opportuna ad feriendum (ut sibi uidebatur) percusserat Apim Aegyptiorum deum. Vulneratus Cambyfes, quòdnam illi oppido nomen esset, interrogauit. Illi aiunt Ecbatana. Sed cum fuisset iam antea Cambyfi redditus ex urbe Buti oraculum, eum in Ecbatanis decessurum, ipse interpretabatur se in Ecbatanis Media, ubi res eius omnis erat, senem ita functurum: at oraculum in Ecbatanis Syria loquebatur. Tunc postquam sciscitatur, respuit, oppidi nomen audiens: tum Magi iniuria percussus, tum uulnere uerbaq; oraculi expendens. Hoc in loco, inquit, fatale est Cambysem Cyri decedere. Haecenus tunc locutus. Vicesimo dehinc die accitis Persarum, qui aderant, praestantissimis quibusq; ita inquit: Quod maximè occultum uolebam Persae, id cogor apud nos efferre. Ego enim cum apud Aegyptum agerem, inter quietem uisum uidi, quod quidè minime uisum oportuit. Videbatur mihi nuntius quidam domo adueniens, nuntiare Smerdē in regio sedentem folio, cælū capite contingere. Ex quo ueritus, ne à fratre exuerer principatu, properatius quam prudentius feci. Neq; enim in hominis natura fitum est auertere quod euenturum est. Itaq; de mens ego Prexaspem Susa ad Smerdem interio mendum misi. Quo tanto scelere perpetrato securius debebam, nequaquam coniectans, ut Smerde sublato,

sublato, alius quispiam mortaliū in me exure-
 geret. Vnde prorsus euentu rerum frustratus,
 & parricida fratris incaſsum extiti, & nihilo-
 minus regno exutus ſum. Nam Smerdis Magnus
 erat is, quem demon mihi per quietem demon-
 ſtrauit in me arma ſumpturum. Hoc opus cum
 ego perpetrarim, iam uobis Smerdem Cyri non
 ſuperſeſſe exiſtimetis, ſed Magos uobis regnum
 occupaſſe: quorum alterum rerū domeſticarum
 procuratorem reliqueram, alter eius frater eſt
 Smerdis. Sed quem dicebat præcipue uicē meā
 ulciſci, indigna à Magis paſſi, is immerita morte
 à proximis ſuis affectus eſt. Secundo loco (quod
 reliquū eſt Perſæ) neceſſariū quidē mihi demā
 dare uobis, quod ē uita exiens effici mihi cupio,
 atq; opto, per regios deos obteſtans cum omnes
 uos, tum maxime Achæmenides qui adeſtu, ne
 per ſecordiam amittatis, ut imperium rursus re-
 deat ad Medos. Sed ſi dolo occupatum eſt, ilo-
 lud dolo ſurripiatis: Sin ui præreptum, ui recuo-
 peretis. Hac uobis faciētibus, & tellus fructum
 proſerat, uxoresq; & pecora pariant in omne
 tempus libertate fruētibus. Secus facientibus,
 contraria hiſ que dixi, imprecor: & præterea
 unicuiq; Perſarum eum finem, qualis mihi con-
 tigit. Simul hac locutus Cambyſes, deſcendit
 omnem ſuam conditionem. Perſæ ut regē ſe la-
 mentantem conſpexēre, uniuerſi tum ueſtimēta
 reſcindere, tum effuſo ploratu uti. Poſthac ubi

femori os initiatum est, femurq; celerrime contabuit: Cambyſi uita erepta eſt Cyri filio, cū regnaſſet ſeptem omnino annos & menſes quinq;, nulla unquam prole ſuſcepta uirili ſemine auct. Perſis qui aderant magna effuſa eſt incredulitas, rerum potiri Magos, interpretantibus potius, Cambyſem qua de nece Smerdis dixiſſet, ea dixiſſe, ut illi omne nomen Perſicū redderent hoſtile. Itaq; pro certo habebant Smerdem Cyri per rebellionē regnare, utpote Prexaſpe uſq; pernegante à ſe fuiſſe Smerdem interfectum. Neq; enim tutum ei erat poſt Cambyſis obitum fateri, ipſius manu filiam Cyri interemptū. Magnus deſuncto Cambyſe per ſimulationem Smerdis Cyri, qui ipſi fuerat cognominis, ſecurus regnauit mēſes ſeptē, qui reliqui erant ad implendum oſtauum annum regni Cambyſis, per quos menſes omne genus liberalitatis in ſubditos munificentiaq; exhibuit, adeo ut eius deſuncti magnū ceperit deſiderium omnes Aſiam incolentes, ipſis Perſis exceptis. Nā miſſis ad ſingulos, quibus imperabat, nationes edictis, Magnus immunitatem tributorum ac uacationem militia inſtriennium tribuit, atq; hoc quidem ſtatim adeptus imperium edixit. Oſtauo autem mēſe, quiſnam eſſet, compertus eſt hunc in modum: Erat Otanes quidam Pharnaſpis filius, ſed genere atque opibus primo cuique Perſarum par. Hic Otanes Magum non eſſe Smerdem
Cyri

Cyri primus suspicatus est, sed eum qui erat, hac coniectura, quod neq; ex arce progrediebatur, neque Persarum procerum quempiam ad conspectum suum uocabat. Itaque eum suspicatus esse, hoc sibi statuit faciendum. Cum haberet filiam nomine Phadynam, quam Cambyses tenuerat, cuiusq; tunc Magus contubernio utebatur, ut aliarum omnium Cambysis uxorum: misit ad eam quendam pater sciscitatum, quo cum homine cubaret, cum Smerde Cyri, an cum altero. Illa remisso nuncio, negavit se id scire, quippe qua nec Smerdem Cyri uidisset unquam, nec eum cum quo cubaret, nosset quisi-
nam esset. Ad hanc rursus mittit Otanes, inquiens: Si ipsa Smerdem Cyri non habes cognitum, saltem sciscitare ab Atossa, quo cum uiro tu atq; illa cubitatis. Non enim illa suum ipsius ignorat fratrem. Filia ad hoc respondit: Ne in Atossa quidem colloquium uenire posse, aut ullam aliam cernere mulierem cum illo cubantiū. Nanq; hic uir, quisquis est cum primum adeptus est regnum, nos dispersit, aliam alibi collocans. Audienti hac Otani res est uisa manifestior. Itaq; tertio nuncium ad eandē mittit in hac uerba: Filia, decet te bonis ortam natalibus perinde suscipere periculum, quod te subire pater hortatur. Si enim iste Smerdis Cyri non est, sed is quem ego suspicor, non debet neque tuo fui contubernio, neq; quod potentiā Persarum obtinet,

obtinere, impune letari, sed poenas luere. Nunc igitur agito: Cum tecum cubabit, animaduertesque soporatum, palpa eius aurículas, quas si habentem comperies, cum Smerde Cyri te cubare, existima: sin minus, cum Smerde Mago. Ad hac Phadyma respondet, se si id faciat, magnum adire discrimen, quoniam probe sciret, si ille careat auribus, & ipsa in palpando deprehendatur, fore ut ipsa ab illo trucidetur, tamen se id facturam. Et Phadyma quidem recipit se patri hoc esse perfecturam. Huic autem Smerdi Mago Cyrus, cum regnaret, aures praeceperat, non exigua de causa. Ergo Phadyma hac Otanis filia, quacunque receperat patri, executâ est. Nam ubi uices eius fuerunt aduocandi Magum (etenim uxores Persarum per uices in orbem ad illos pergunt) adiens Magum unâ cubuit, eiusque dum uehementer soporatus est, aures palpaui: quibus carere hominem non difficulter, sed facile sanè deprehendit. Vbi illuxit, celerrime patrem certiore rei gesta facit. Iste sumptis Aspathine & Gobrya Persarum primoribus, & ad fidem sibi seruandam accommodatissimis, rem omnem exponit, qui & ipsi sua sponte rem ita se habere suspicabatur. Eoque uerba quae Otanes attulerat, admiserunt: constitueruntque ut singuli sibi singulos in societatem deligerent ex Persis, quibus maxime considerent. Asciiuit itaque sibi Otanes Intaphernem, Gobryas

bryas Megabyzum, Aspashines Hydarnem. Hi cum sex forent, Darius à Persis (nam his pater eius Hyſtaſpes praeerat) Suſa aduenit. Qui cum adueniſſet, placuit ſex Persis hunc in ſocietate adſciſcere. Qui cum ſeptē eſſent, cōgreſſi collocutiq; fidem mutuo dederūt. Cumq; ad Dariū ordo dicenda ſententia ueniſſet, ita apud ceteros uerba facit: Equidem mihi uidebar ego ſolus noſſe Magum regnare, & Smerdem Cyri mortē oppetiſſe: atq; ob id ipſum dedita opera huc me contuli, ad necē Mago comparandam. Verum quandoquidem contigit ut uos quoq; rem ſciatis, & nō ſolum ego, uidetur mihi conſeſtim eſſe tranſigendum, neq; differendū. Differre enim ſatius non eſt. Ad hac Otanes, Fili, inquit, Hyſtaſpi, & patre egregio ortus es, & teipſo nihilo inferioreſſe patre tuo indolem praefers, noli tamen ita properare ad rem aggrediendam inconſulto, ſed conſiderantius illā capeſſe: quam ita demum aggredi debemus, cum plures fuerimus. Tum Darius, Viri, inquit, qui adeſtis, ſi eo quem Otanes dixit, utq; mini modo, ſciatis uos teterrime perituros. Aliis quis enim priuati lucri ratione habita, rem ad Magum deferet. Et uos quidem debebatis potius per uoſmet qui coeperatis iſta exequi: ſed quoniam ſtatuiſtis ad plures referēdum, & me adhibendū, aut hodie tranſigamus, aut ſcitote (ſi uobis hodiernus elabatur dies) non alium occu-
patur

*paturum ut me apud Magum accuset, sed me
 ut nos accuset. Ad hac Otanes, cum cerneret
 Darium esse improprium, Quoniam, inquit,
 nos maturare compellis, nec sinis differre, age
 expone nobis ipse, quoniam pacto regiam introi-
 re possimus, & illos aggredi. Excubias nanq;
 depositas esse ipse quoq; etsi non visu, certe audi-
 tu nosti, quas qua ratione penetrabim? Cui re-
 spondet Darius: Multa sunt, inquit, Otanes qua
 nequeunt oratione declarari, sed facto. Alia,
 qua oratione declarari possunt, sed unde nihil
 clari operis existit. Vos uero nostis excubias,
 qua depositae sunt, haudquaquam difficiles esse
 ad penetrandum. Nam cum nos tales sumus, ne-
 mo non, quisquis ille sit, cedit nobis: partim ob
 reuerentiam, partim ob timorem: Ad quod ha-
 beo prae-textum accommodatissimum, cui innis-
 tamur: Siquidem me dicam e Persis uenisse, ac
 uelle quadam à patre mandata regi nunciare.
 Vbi enim expedit mendacium dicere, dicatur.
 Nam idem optamus, quiq; mendacium dicimus,
 quiq; ueritatem. Quippe cum hi qui mentiun-
 tur, tunc mentiuntur, cum persuadendo sunt quis-
 piam lucri faciliuri. Et qui uerum dicunt, ideo
 dicunt, ut uerum dicendo aliquod lucrum conse-
 quatur. Et alius huc, alius illuc magis propen-
 sus est. Ita non idem facilius, idem tamē obti-
 nemus. Quod si nihil lucri faciendum esset, per aq;
 & uerax foret mendax, & mendax uerax. Quod
 ad iam*

ad ianitores attinet, si quis eorum libenter cedet nobis, utilius ei suo tempore erit. Si quis obviam ire conabitur, ut est hostis, ita tunc pro hoste habeatur. Deinde intro irrumpentes, rem transigemus. Post hæc Gobryas, Viri amici, inquit, nobis pulchrius erit recuperare imperiū: aut si recuperare non poterimus, mortem oppetere, quam cum simus Persæ, viro Medo parere, & quidem aures non habenti. Cum præsertim quicumq; uestrum Cambysi agrotanti affuistis, memoria teneatis, quæ ille dum vita excederet, Persis imprecatus est, nisi imperium recuperare tentarent: quæ nos tunc non admittebamus, invidiose dici à Cambyse existimantes. Nunc igitur calculum pono in Darij sententiam: Neque hunc cætum dissoluendum censeo, sed statim aduersus Magum adeundum. Hæc dicta à Gobrya cæteri comprobarūt. Interea dñ ab istis consultatur, forte hoc contigit, ut Magi inito inter se consilio, statuerent conciliandum sibi amicum Prexaspem, quòd indigna passus à Cambyse esset, occiso eius filio. iclu sagitta, & solus mortem Smerdis Cyro geniti nosset, quòd ipse suapte manu interemisset, quòd præterea ob id apud Persas maxima flagrabat invidia. His de causis accitum hominē sibi amicū comprobabant: accipientes fidem ac iusiurandum, fallaciam quæ ab ipsis in Persas facta esset, intra se habiturum, neq; cuiquam mortalium patefa-

et facturum, pollicitates innumerabilia se ei da-
 tuos. Recipiente Prexaspe facturum se, quæ
 Magi suaserant, iterum illi dicere, in animo ha-
 bere, omnes Persas sub murum arcis convocandi,
 Ideoque iubere hunc consensu turri predicare, à
 Smerde Cyri Persis imperari, & ab alio nemi-
 ne. Hac illi precipiebant, veluti homini summa
 apud Persas autoritatis, & qui sæpenumero
 asseuerasset eum esse Smerdem Cyri, ac eadē à
 se factam pernegasset. Hac quoque Prexaspe se
 paratum exequi dicente, Magi convocati Per-
 sis, hominem in turri perductum iubent habere
 orationem. Prexaspes ea quæ ab istis oratus
 fuerat, sponte obliuiscitur: exorsusque ab Achæ-
 mene, seriem familiae Cyri recenset: & ubi tan-
 dem deuenit ad Cyrum, commemorauit illius in
 Persas beneficia. His expositis, prompsit uerita-
 tem, causatus ideo se hæcenus occultasse, quod
 sibi tutum non fuisset proferre rem gestam, sed
 in presentiarum necessitate coactum proferre:
 dixitque se à Cambyse adactum Smerdem Cyri
 occidisse, & Magos esse qui regnent. Multis
 quoque uerbis Persas deuouit, nisi rursus impe-
 rium recuperarent, ac Magos ulciscerentur.
 Hac locutus, sese in caput à turri precipitē de-
 dit. Hunc in modum Prexaspes, uir per omne
 tempus uita spectatus, occubuit. At septem
 Persæ ubi constituerunt aggredi protinus Ma-
 gos, neque rem differre, deos comprecatum ierunt,
 ignari

ignari omnino eorum quæ circa Prexaspem acta
essent, sed hæc inter eundem in medio itineris
audierunt: eoq; à via secedentes, iterum collo-
cati sunt. Quorum qui cum Otane optauerant rem
prorsus differri, uidebant negantes tunc esse ado-
riendam: qui uerò cum Dario, confestim eun-
dum, & quod decretum esset peragendum. Eis
concertantibus apparuerunt septem accipitrum
paria, insectantium duo paria uulturum, eosq;
uellicantium atq; insectantium. Quod intuen-
tes septem Persæ, sententiam Darij compro-
barunt: & mox freti auiibus, ad regiam cum
fiducia perrexerunt. Vbi ad portas affue-
runt, prout Darius senserat, ita euenit. Nam
custodes reueriti Persarum primarios, nec ali-
quid huiusmodi suspicantes ex his fore, qui ueni-
rent diuina cum populo, ne interrogauerunt quis-
dem. Vbi in aulam introgressi sunt, offendunt
eunuchos, qui sunt à nutibus: & ab his qua gra-
tia uenirent, interrogantur. Illi inter percontan-
dum ianitoribus minitabantur, quod homines in-
gredi permisissent: atq; ulterius pergere uolens
eosdem prohibebat. Isti se mutuo cohortati,
eductis gladijs, eos à quibus arcebantur, ibidem
trucidant: iidemq; cursu in conclaue contene-
dunt: intra quod tunc forte ambo Magi age-
bant, & de ijs quæ à Prexaspe erant acta, con-
sultabant. Qui cum nouissent tumultuantes
eunuchos atq; uociferantes, procurrerunt uterq;
& quod

& quod fiebat animaduertentes, ad vires con-
 uersi sunt: quorum unus occupat arcum, alter
 lanceam sumit. Atq; inde miscentur inuicem.
 Verum arcus ei qui illum sumpserat, cum ho-
 stes iuxta essent, nulli usui fuit. Alter se lancea
 tuebatur, eoq; tum Aspathinus femur percussus
 sit, tum oculum Intaphernis: oculoq; ex vulnere
 Intaphernes, non tamen & uita priuatus est.
 Et hos quidem alter Magorum vulnerauit,
 alter uerò quando arcus ei nulli usui erat, in
 thalamum qui erat cōclauis contiguus, se prori-
 puit, fores occlusurus: sed illic duo de septē cum
 eo irrumpunt, Darius & Gobryas: cum esset
 implicitus cum Mago Darius, adhuc stās atq;
 harens, considerabat ne Gobriam feriret in te-
 nebris. Eum cernens Gobryas ociose stantem,
 interrogat, cur non uteretur manu. Respondētī
 Dario, dispicio ne te feriam: Tu uerò, inquit,
 uel per utrumq; exige gladium. Cui Darius
 obtemperans, pugionis iclu uibrato Magū casu
 percussit. Interfectis Magū capita demūt, eaq;
 gestātes quinq; eorū, duobus reliquis, qui sauci
 erāt illic relicti, tum quòd inualidi essent, tum
 arcis tuēda causa, foras procurrūt cū uocifera-
 tione ac tumultu, ceterosq; Persas compellādo
 rē gestā exponebant, capita ostentantes: & si-
 mul quicunq; Magorum ipsis occurrebat, ma-
 slabāt. Persa cognito ab his quod actum erat,
 ac dolo Magorū, & ipsi faciēda sibi eadē ceno-
 fuerūt,

fuerunt, eductis gladijs, ut quenq; reperiebant
 Magum, interficiebant: & nisi noctis internen-
 tu cohibiti fuissent, neminem Magorū reliquis-
 sent. Hunc diē Persæ maximè solennem publice
 observant, & in eo ingens celebrant festū, vo-
 cantes id μαγιοποιῖαν, id est, Magorum cadem.
 Quo die nulli magorū fas est prodire in lucem:
 sed cuncti se intra domū continent. Vbi resedit
 tumultus, diesq; quinque excessere, hi qui Ma-
 gos invaserant, de omni rerū statu consultabāt.
 Quorum orationes etsi apud nonnullos Græco-
 rum fide carent, tamen huiusmodi fuerūt. Otā-
 nes hortabatur rem Persicam in medium con-
 stitui, ita inquit: Vnum è nobis principem fieri
 amplius mihi non videtur: neq; id aut iucun-
 dum esse, aut bonū. Nam & quò licentia Cam-
 byses processerit, noctis, & quò Magnus. Quid
 igitur nobis opus est monarchia, quam sustuli-
 mus? in qua licet pro libidine agere omnia im-
 pune: quæ uirum etiā si optimus omnium fuerit,
 tamē cum in ea positus est, extra cōsuetos abi-
 cit sensus. Quippe cum præter invidiā ab initio
 ingeniā homini, ingeneretur ex præsentibus bo-
 nis insolētia. Itaq; hæc duo mala habens, nimi-
 rum omnem malitiam habet, tum per insolē-
 tiam, quòd expletus omnibus rebus est, tum per
 invidiam multa facinora admittens. At enim
 uir tyrannus (ut qui omnia bona obtinet) debe-
 bat sine liuore esse. Verum ita natura compa-

ratū est, ut is sit aduersarius popularibus suis.
 Siquidem eorum optimis quibusq; qui supersti-
 tes sunt atq; uiuunt, inuidet, deterrimis dele-
 ctatur: & quod indecentissimum est, crimina-
 ziones admittere optimū putat. Nam siue ad-
 mireris eum modeste, offenditur, quod non effu-
 se hoc facias: siue effuse facies, offenditur, quasi
 sibi assenteris. Et ut exequar dicendo qua ma-
 xima sunt, iura patrie labefaciat, sceminis uim
 affert, indemnatos interimit. At cum domi-
 natur multitudo, in primis nomen obtinet
 omnium pulcherrimum, isonomiam, id est, iu-
 ris aequabilitatem. Deinde nihil eorum agit
 qua monarchus, hoc est, unicus princeps: Nam
 magistratus tum forte deliguntur, tum admi-
 nistratorum rationem reddunt: omnia deniq;
 cōsilia in commune referuntur. Itaq; (ut meam
 dicam sententia) censeo nobis monarchia, deie-
 ctoribus statum multitudinis esse optandum. In
 multitudine quidem omnia injunt: Otanes qui-
 dem hanc sententiam dixit. Megabyssus au-
 tem ad oligarchiam, id est, ad statum pau-
 corum rem traducens, ad eam socios hortaba-
 tur his uerbis: Qua Otanes dixit de abolenda
 tyrannide, ea sunt pro dictis à me quoque:
 sed quatenus hortabatur summam deferri ad
 multitudinem, in hoc ab optima errauit sen-
 tentia. Etenim populari multitudine nihil est
 neque insipientius neque insolentius. Itaque

eos qui tyranni sauitiam fugiunt, ad intemperan-
 tis plebis recidere sauitiã, nequaquam toleran-
 dum est. Nam tyrannus si quid facit, intelligens
 facit: at plebi suum est nihil intelligere. Quo
 enim pacto sciat, qui neque edocilius est, neque
 honestum nouit, ne domesticum quidem, qui ad
 res agendas sine consilio princeps ruit torrentis
 flumini similis. Ex quo si qui male consultum
 Persis cupiunt, ij statu populari utantur. Nos
 uerò qui ceterum uirorum optimorum delegis-
 mus, ad hos deferamus. Nam inter eos &
 ipsi erimus, & ex optimis uiris credibile est
 optima existere consilia. Hanc Megabyxus
 sententiam dixit. Tertio loco suam Darius,
 inquit: Quæ Megabyxus dixit, quatenus
 ad statum popularem pertinent, rectè mihi
 uidetur dicere: quatenus ad statum paucor-
 um, non rectè. Propositis enim tribus statis
 bus, & his omnibus optimis, ut optimè impe-
 ret populus, optimè pauci, optimè unus, inter
 hæc multò antecellere unius imperium sentio,
 Nam unius uiri qui optimus sit imperio, nihil
 melius esse constat. Quod qui sentit, non imme-
 rito statum popularem missum faciat, ut ta-
 ceam sic præcipue consilia in aduersarios trahi
 solere. Porro in statu paucorum, cum plures
 uirtuti incumbant in publicum, uehementio-
 ra priuatim odia excitari consueuerunt. Cum
 enim quisque princeps esse optet, & in dicenda

sententia vincere, ad ingētia inter se odia tuas
dunt. Ex quibus seditiones existunt, ē seditioni-
bus cades, ē cadibus ad unius imperium deue-
nitur. Vnde intelligi datur, quanto sit hoc illo
præstantius. Iam uerò plebe imperante, abesse
non potest quin malitia exoriat: exorta ma-
litia in republica inter malos, non odia fiunt,
sed amicitia ualide: qui enim aduersus rem-
publicam facinorosi sunt, mutuo se occultant:
idq; tam diu sit, dum aliquis populo præposi-
tus, tales homines compescat, u uidelicet, quem
populus inter ceteros admiretur. Hic cum ad-
mirationi est, tunc uerè monarchus ostenditur,
declarās in hoc monarchiam esse omnium præ-
stantissimum. Atq; ut in summa omnia colligam,
unde nobis libertas extitit, & à quo da-
ta, à populone, an ab oligarchia, an à mo-
narcho? Ego sentio, cum sitis per unum uirum
liberati, uos debere talem rem complecti: ne
alioqui leges patrias dissoluatis bene conditas,
quod nequaquam satius est. Hæ tres fuerunt di-
ctæ sententia, quarum ultima quatuor reliqui
assenferunt. Otanes, qui iuris æquabilitatem
facere Persis studebat, ubi ipsius sentētia reie-
cta est apud alios, ita in medium locutus est:
Viri seditiosi, quoniam cōstat necesse esse unum
aliquem ē nobis regem fieri, siue per sortem, si-
ue permissu Persarum per multitudinis ele-
ctionem, siue qua alia ratione, equidem ego
uobis

nobis non refragor: quippe neque praeſte uolo
 neq; ſubeſte. Et haec lege cedo uobis ius meum
 imperij, ut nulli noſtrum, aut ipſe ego aut uul-
 lus unquam meorum ſubſit. Otane haec locutus,
 caeteri ſex eius poſtulatibus aſſenſerunt. Ita hic
 alijs non refragatus, è medio abiit aliud ſeſſum.
 Caeteris ſeptem de iuſtiſſimo rege deligendo con-
 ſultantibus, uiſum eſt, ſi ad aliquem ex ipſorum
 numero regnum perueniret, Otanem donari de-
 bere peculiariter, einoq; doinceps poſteros cum
 omni alio magnificètia genere apud Perſas ho-
 norificentiſſimo, tum Medica quotannis ueſte.
 Qua ideo decreuerūt eis donanda, quòd primus
 rem agitauerat, & ipſos in cœtum coegerat. Et
 hac quidè peculiariter in Otanem decreuerūt.
 Illa uerò in commune, ut regiam introire uni-
 cuiq; è ſeptem ſine internuntio liceret, niſi forte
 cū uxore cubaret rex, nèue regi fas eſſet aliunde
 quàm è familia coniuratorum uxorem ducere.
 De regno autem hunc in modum: Vt ſub ar-
 tum ſolis còſcenſis equis, dum in ſuburbanis ue-
 ſtarentur, cuius equus uocem primus edidiſſet,
 in regnum Cabyſis obtineret. Erat Dario quidam
 equiſo, uir ſolers, nomine Oebares: ad què
 Darius poſtquam è cœtu digreſſi ſunt, ita in-
 quit: Oebare, de regni negotio ſic inter nos com-
 menit. Sub ipſum ſtatim ſolis ortum equis con-
 ſcenſis, ut cuius equus uocem primus ediderit, in
 regno potiatur. Quare ſi quid ſolertia habes,

nunc cōminiscere, ut nos obtineamus hoc decus,
& nemo alius. Ad eum respondens Oebares:
Hæc, inquit, si in hoc uersatur, rex sis necne,
huius rei causa considerare te iubeo, et bonum hæ-
bere animum, ante te fore regem neminē. Eius-
modi habeo medicamēta. Si igitur, inquit Da-
rius, habes istiusmodi cōmentum, adest tempus
comminiscendi, nec differendi rem, utpote cra-
stino die nobis futuro certamine. Hæc ut audi-
uit Oebares, ita sibi faciendum putauit: Vbi
nox aduenit, unam equarum quam equus Da-
rii maximè adamabat, in suburbana adducit,
ibiq; alligat. Tum equum Darii eòdem ducit:
eumq; circumagens, identidem equa admonet,
ac tandem admittit. Postero die simul atque
illuxit, sex Persæ ex conuento affuerunt equis
assidentes. Et cum in suburbanis ultro citroq;
neclarentur, ubi ad locum peruenerunt, ubi su-
periore nocte equa fuerat alligata, ibi Darii
equus accurrens hinnitum edidit: & hinnitu
edito, protinus fulgur sereno cælo tonitruq;
exitit. Hæc cum Dario tanquam ex compo-
sito accidissent, eum compotem noti fecerunt.
Nam ceteri ex equis deflientes, Darium adou-
rauerunt. Sunt qui hoc dicant Oebarem fuisse
machinatum, sunt qui aliud: Vtroq; enim modò
refertur à Persis. Volunt nanque Oebarem at-
trectatis manu huius equa genitalibus, ipsum
manum intra subligaculum tenuisse abditam:
sub

& sub ipsum statim solis ortum, cum equi de-
 gressuri essent, eam naribus equi Dariani ad-
 mouisse, equumq; ad odoris sensum infremuisse,
 atq; hinnisse. Darius itaq; Histassii filius de-
 claratus est rex: eiq; omnes Asiani audientes
 dicto fuerunt, prater Arabes, qui à Cyro, &
 rursus à Cambyse populos subigente, nunquam
 tamen in seruitutem redacti sunt, sed hostes
 extiterunt: Cambysi aduersus Aegyptum præ-
 sto fuerant, quibus inuitis haudquaqua fuissent
 ingressi Persæ Aegyptum. Darius matrimonia
 ex Persis auspicatus est, ductis duabus Cyri fi-
 liabus, Atossa, quæ Cambysi fratri & rursus
 Mago nupsit, & Artystona uirgine. Præ-
 terea altera Smerdis Cyri filia, nomine Par-
 mis. Necnon filiam Otanis duxit, quæ Magum
 prodidit. Idem uiribus omni ex parte stabilitis,
 ante omnia simulacrum è lapide factum sta-
 tuit hominis equo insidentis, inscriptis in hac
 uerba literis: DARIUS HISTASPI-
 TVM EQUI VIRTUTE, cuius nomen
 legebatur, TVM OEBARIS EQVISO-
 NIS PERSARVM REGNV M ADEPT.
 His apud Persas actis, uiginti prouincias (quas
 ipsi satrapeias uocant) constituit: earumq; sin-
 gulis præfides præfecit: taxato quod penderetur
 tributo per nationes, alijs finitimos transcribēs,
 alijs transferens, alijs remotiores gentes attri-
 buens. Distributo prouincijs hunc in modum
 ■ ■ ■ ■ ■ tributo

tributo, quod exigebatur cum hoc edicto, ut
 qui argentum, hi Babylonici talenti ponde-
 re: qui aurum, hi Euboico pondere afferrent.
 Valet autem Babylonicum talentum septua-
 ginta minas Euboeas. Etenim sub Cyro atque
 deinde sub Cambyse, nihil dum fuerat circa
 tributa institutum, sed munera afferbantur.
 Ob hanc tributi ordinationem & alia huius-
 modi, Persae aiunt Dariū fuisse institutorem. Cā-
 bysem autem dominum; Cyrum uerò patrem.
 Quoniam Darius res omnes quæstas habebat,
 Cambyses asper erat ac morosus, Cyrus mitem
 agens & omni ratione de illis bene mereri stu-
 dens. Ab Ionibus igitur & Magnetis, qui in
 Asia incolant, & Aeolibus & Caribus &
 Lycijs & Meliensibus & Pamphylijs (unum
 enim erat idemq; impositum his tributum) pen-
 debantur quadringenta argenti talenta. Hac
 erat ab eò prima portio instituta. Amysis &
 Lydis & Alysonijs & Cabalijs & Hygēnen-
 sibus quingena talenta: Secūda portio hac erat.
 Ab Hellepontijs, qui ad dexteram illuc navi-
 gantium siti sunt, & Phrygibus, & Thraci-
 bus qui Asiam incolunt, & à Paphlagonibus,
 & Mariandenis, & Cyris, trecenta & sexa-
 gena talenta: Hac erat tertia portio. A Cilici-
 bus equi albi tricenis sexageni, in dies singulos
 singuli, necnon talenta argenti quingena: quon-
 rum centena & quadringena erogabantur in

tam Cilicia regionem, qua equos producebat
trecenta autem & sexagena ad Darium ibant:
Hac quarta portio: Ab urbe Posideo, quā co-
loniam Amphilochns Amphiarai filius dedu-
xit in finibus Cilicum ac Syriorum, ab hac ad
Aegyptum usque, prater Arabum partem (hac
enim erat immunis) trecenta & quinquagena
erat tributum: Quinta portio hac. Cui annu-
meratur omnis Phœnicia, & Syria, qua dicitur
Palastina, & Cyprus. Ab Aegypto & Aphrus
Aegypto conterminis, & Cyrena, & Barca (in
portione nanq; Aegypti ista ordinatur) septin-
genta proueniebāt talenta, prater pecuniam ē
piscario prouentu lacus Mærios. Excepta hac
pecunia, & certo frumenti numero, septingēta
talēta obueniebāt. Nam centū uiginti millibus
Persarū, qui in a bo muro Memphitico statio-
nem habēt, & eorum auxiliarijs admetiuntur
illi frumentū: Sexta portio hac. Sattagyda, &
Gandarj & Dadica, & Apparita, in idē con-
stituti, cētena & septuagena talēta pende-
bāt: Septima portio hac. A Susis & cetera Cissio-
rum regione, trecenta: Octaua hac portio. A
Babylone uerò ceteraq; Assyria, millena ta-
lenta argenti proueniebant, & prater ea pue-
ri castrati quingeni: Nona portio hac. Ab
Ecbatanis, & ab reliqua regione Medica, &
Parycanis, & Orthocorybantibus, quadrin-
gena & quinquagena talenta: Decima por-

tio hac. Caspij, & Paucica, & Panthimati, &
 Darita, simul conferentes ducena talenta affe-
 rebant: Undecima hac portio. A Bactrianis
 ad Aeglos usque, trecentorum & sexagenor-
 um erat tributum: Portio duodecima hac. A
 Paethyica, & Armenijs, eorumq; conterminis,
 Euxino tenus pōto talenta quadringena: Ter-
 tiadecima portio hac. A Sagartyjs, & Saran-
 gibus, & Thamanais, & Vtijs, & Mecis, &
 his qui rubri maris insulis incolūt, ubi rex eos,
 qui relegati uocantur, collocat. ab his omnibus
 sexcentorum talentorum proueniebat tribu-
 tum: Quartadecima portio hac. Saca & Ca-
 spi, ducena & quinquaginta talenta affere-
 bant: Quintadecima portio hac. Parthi Cho-
 rasiniq; , & Sogdi, & Arii, trecenta talenta:
 Sextadecima portio hac. Paricani, & qui ex
 Asia sunt Aethiopes, quadringena talenta:
 Decima septima portio hac. Mantienis, & Sa-
 spiribus, & Alarodys ducena iniuncta talen-
 ta erant: Duodenicesima portio hac. Moschis,
 & Tybarenis & Macronibus, & Mosynacis,
 & Mardis, trecenta talenta praecepta erant:
 Undeuicesima hac portio. Indi, ut sunt multi-
 tudine multo numerosissimi inter omnes quos
 nouimus mortales, ita tributum super ceteros
 omnes afferebant tricena sexagena talenta au-
 reorum rametorū: Vicesima portio hac. Quod
 si Babylonica pecunia ad pondus Euboicū re-
 digatur

digatur, sunt nouies millena quingenaq; & quadraginta talenta argenti. Aurum uero sex terdecies tato ramentorum taxetur, in summa reperietur ad rationem Euboicam esse sex milia talentorum, sexcentaq; & octoginta. Quibus in unum contractis ad Euboicum computum, exigebatur in summam annui tributum à Dario, talentorum quatuordecim millia quingenta & sexaginta. Minorem his summam onitendam mihi, non referendam puto. Hoc tributum Dario ex Asia obueniebat, & aliquantulum ex Africa, procedente tempore: & ab insulis obuenit aliud tributum: & ab his qui Europam Thessalia tenus incolunt. Id tributum rex hunc in modum thesaurizat, hoc est, reponit: Liquefactum aurum argentumq; in fictiles fidelias infundit. Expletas mox fidelias subinde frangit, ex eoq; auro argenteque quoties pecunia indiget, tantum concidit, quantum usus postulat. Atque hac quidem prouincia erant, ac tributorum taxationes. Sola autem Persi ideo inter tributarias à me pratermissa est, quod eam minimè Persa colunt. Ibi tamen ad ferendum ullum tributum non adigebantur, sed munera portabant. Aethiopes Aegyptio contermini, quos Cambyses in expeditione contra macrobios Aethiopes sumptis subiegit, qui sacram Nisam incolunt, & Dionysiodies festos agunt: ibi Aethiopes eorumque similis

nitimi, eodem quò Indi Calandiae semine utuntur, subterraneasq; obtinent domos: Horum utrique tertia quoque anno munera portabāt: portamq; ad meam usque memoriam binos semodios auri rudis, & ducenos fascēs ebeni, et quinos Aethiopes pueros, & uicenos grandes elephantorū dentes. Colchi quoque inter dona ferentes repositi erant, eorumq; finitimi ad montem usque Caucasum. Ad hunc enim montem imperitatur à Persis. Nam qui ad aquilonem Caucasi habitant eorum tam nulli Persae curant. Isti igitur dona sibi imperata, etiam ad meam usque etatem, quinto quoque anno afferebant, centenos pueros, totidemque uirgines. Afferebant & Arabes millena quotannis talenta thuris: Hac isti dona, praeter tributum, regi portabant. Sed id aurum tam multum, Indi, unde ramenta (quae dixi) regi afferunt, hac ratione comparant. Iudice regionis id, quod ad solem uergit, fabulosum est. Nam Indi, duntaxat eorum quos scimus, de quibus aliquid pro certo narratur, primi sunt hominum, qui in Asia ad auroram & solis ortum habitant. Indorum enim tractus, qui auroram spectat, propter arenā uastus est. Eorū autem cōplures sunt gētes, atq; ea lingua inter se dissona: quarū aliae sunt deditae rei pecuariae, aliae non. Item aliae in palustribus fluminis habitant, crudis uiclitates piscibus, quos aggressi

& arundineis nauigijs exceptant. Singula autem nauigia è singulis arundinis internodijs fiunt. Isti ex Indis ferunt uestem è tegete: quam ubi è flumine messuerunt incideruntq; , plectentes in modum storea, tanquã thoracẽ sibi induunt. His finitimi aurora uersus sunt Indi pecuarij, carnibus crudis uescẽtes, nomine Padai, qui talibus uti moribus narrantur: Quoties cuius ali quis aliquãue agrotat, uirum quidem sui maxime familiares interimunt: quod dicant illum morbo tabescentem, carnes ipsis corrupturum. Et licet se neget ille agrotare, nihilominus isti non ignoscentes necant eum, epulanturq;. Mulieri uerò sua maxime necessaria, idem quod uiri uiro faciunt. Qui autem ad senium peruenit, eo itidem mactato pascuntur. Ideaq; cum hac de causa, tum quia omnes qui in morbum incidunt, necantur, non multi sane eorum ad senectutem perueniunt. Est aliorum Indorum hac diuersa consuetudo, ut nullum animantem interimant, utq; nihil ferant, nec domos parandas existiment, atque herba uictitent. Est eis semen quoddam miki iustar, sua sponte nascens è terra, suo in calice: quod cum ipso calice lectum coquunt, eduntq;. Querunt quisquis in morbum incidit, is in locum desertum pergit, ibiq; decumbit, eius uel discumbentis uel defuncti curam gerente nemine. Horum omnium quos recensui, Indorum exitus in propa-

tula est, sicut pecorū. Color similis ac proximus Aethiopico. Genitura quā in mulieres emittunt, non alba, quemadmodum ceterorum hominū, sed atra, ut color corporis: qualem Aethiopes quoque emittunt. Hi Indi longius à Persis absunt, & uento austro obnoxij: eoque Dario neutiquam obtemperabant. Ceteri Indi Casbatyro urbi & Pactyica regioni contermini sunt, ad uentum aquilonem habitantes. Ex omnibus Indis ij qui proximam Bactrianis uitam degunt, pugnacissimi sunt, & qui ad austrum praecipue mittunt. Circa hanc enim plagam uasta sunt propter arenam loca. In qua solitudine arenosa formica gignuntur, canum quidem magnitudine minores, uulpium uero maiores. Earum nonnulla et apud eos & apud regem Persarum uisuntur. hinc uenatu capta. Haec formica in faciendis sub terra domicilijs egerunt arenam, ut apud Gracos formica, atque eodem modo, ipsa specie corporis similima. Ea autem quae egeritur arena, auracea est: pro qua in desertum mittentes Indi, ternos singulos camelos iungunt: mares à lateribus, quos frangit, trahebunt, foeminam in media, in quam ipsi ascendunt: data opera, ut a recentissimis foetibus abstractas iungant. Etenim apud eos camelus cum nihilo sunt minori pernecitate quam equi, tum uero ad ferenda onera multo ualentiores. Qualē habet camelus specie, Gracis utpote scien

de scientibus, non puto scribendum: sed quod ex eo animali nescitur. Camelus in posterioribus cruribus gerit quatuor femora, & totidem genua, & ueretrum inter posteriora crura caudam uersus spectans. Hunc in modum iunctis camelis, Indi ad aurum legendum tendunt: ut cum feruentissimus fuerit aestus, sint in rapina. Siquidem præ aestu formica sub terra se occultas tenent. Est autem illis hominibus sol ardentissimus matutino, non quemadmodum alijs meridie, eousq; effervesceus, dum tempus est à foro discedendi, per quod spatium multo magis urit quam meridianus in Gracia: adeo ut dicatur illi tum in aqua se abluere. Meridies ferè Indos urit peraque atq; alios homines: declinate meridie, talis est illic sol, qualis alibi matutinus. Ac deinceps magis ac magis frigescens, dum ad occasum peruenit: quo tempore præcipue friget. Vbi ad locum Indi peruenere, culeis (quos atque tulere) arena completis, raptissime retro se recipiunt. Quos protinus formica (ut à Persis fertur) olfactu perceptos insequuntur tanta pernicitate, quanta in alio est nullo: ita ut nisi niam, ad quam formica cõgregantur, anticipet Indi, nemo sit ipsorum inde euasurus. Ideoq; camelos mares, quod impares fœminis sunt in currendo, ne trahantur, dissoluant: sed non utrunq; pariter. Fœmina uerò pulli (quem reliquit) memor, nihil sibi remittit. Hac ratione Indi maiorem

auri partem nanciscuntur, ut Persa memorat. Nam quod effoditur in eadem regione aurum, varius est. Et sanè pulcherrimas quodammodo res extrema orbis habitati pars sortita est, quæ admodum Græcia (quod præstantissimum iudicatur) pulcherrimas regiones. Nam, ut paulò antè dixi, ultima plagarum, quæ ad Orientem uergentes habitantur, Indica est: in qua & animæ tam quadrupedes, quàm uolucres, multo sunt grandiores, quam ceteris in locis, præterquam equi (nam ab equis Medicis uincuntur qui Nisai uocantur) & infinita uis auri, partim effossi, partim per flumina deuecti, partim (ut indicaui) surrepti. Præterea agrestes arbores pro fructu lanam ferentes, ouilla tum pulchritudine, tum bonitate præcellentem, quæ in uestiarium Indi utuntur. Ad meridiem ultima è regionibus quæ habitantur, Arabia est: in qua sola omniū nascuntur thus, myrrha, casia, cinnamomum, & ledanum. Cuncta hæc facilia ad nanciscendum, præter myrrham. Nam thus Arabes storace suffientes, legunt ea, quam Phœnices ad Græcos exportant. Hæc suffitum thus capiunt. Etenim thuriferas arbores observant colubri subalati, exiguo corpore, discolori specie, permagno numero circa singulas arbores, ijdem uidelicet qui aduersus Aegyptum facto exercitu tendunt. Nec ullo alio ab arboribus, quàm storacis fumo submoventur, uniuersam

terram

terram oppleturi (ut Arabes aiunt) nisi, ut
ijdem narrabant, simile quiddam istis con-
tingeret ei, quod nouimus contingere uiperis,
idq; (ut credere debemus) solerti diuinitatis pru-
dentia. Nam quæ et timido animo sunt & escu-
lenta, ea omnia fœtuosa fecit, ne assiduo esu
deperirent: contrà, quæ saua & maligna sunt,
ea uoluit parum esse fœtuosa. Vnde fit, ut lepus,
quem omnia uenantur, fera, ales, homo, tam
ferax sit: sola quæ ex omnibus bestijs cum gra-
uida est, etiam impleatur, & alium fœtum in
utero gestans pilus uestitum, aliū nudum, alium
tantum non formatum, alium concipit: Et le-
pus quidem talis est. At leona ualidissimum
ferocissimumq; animal, semel in uita unum pa-
rit. Nam una cum fœtu uterum emittit. Cuius
rei causa est hæc, quòd catulus leoninus, ubi mo-
ueri, in utero incipit, cum habeat ungues lon-
ge acutissimos ex omnibus feris, uterum lace-
rat, augescensque magis ac magis, ungues im-
primendo exulcerat: ita ut ad postremum,
dum partus adest, nihil uteri relinquatur
incolume. Quare si uiperæ & atati Arabia
serpentes ita gignerentur, ut ipsorum na-
tura fert, non esset hominibus uiuendi fa-
cultas. Nunc autem cum libidine agitantur,
& per paria cœuunt, fœmina collum maris in
emittenda genitura comprehendit, sorbensq;
non prius dimittit: quàm deuorauerit: Et

mas quidem hoc modo perit. Fœmina uerò talem luit masculo pœnam, quòd filij dum adhuc intra uterum sunt, patrē ulciscētes, matricem ambedunt : eiusq; aluo ambesa, ita partum faciunt. Cateri serpentes qui non sunt hominibus perniciosi, oua pariunt, & magnā uim fœtuum excludunt. Atque mœra per uniuersum orbem terrarum uisuntur : alati uerò serpentes nusquam alibi, nisi in Arabia, aut certe non adeo frequentes : Hunc in modum Arabes thurs comparant. Cassiam autem sic : Postquam sibi cum cæterum corpus, tum faciem præter oculos obligauerunt corijs alijsq; pellibus, ad cassiam pergunt. Ea nascitur in palude non alta, circa quam & in qua degunt fera alata, uespertilionibus similima, stridore diro, & uiribus prauis lentibus, quas ab oculis arcētes Arabes, sic cassiam metūt. Cinnamomū etiam quā superiora mirabilis legunt. Nam aut quo modo, aut qua in terra gignatur, illud nequeunt dicere : nisi quòd probabili ratione utuntur, quòd quidam uolunt id gigni in his regionibus, ubi Dionysius educatus est : et ipsas cinnamomi festucas afferri à grandibus quibusdam alitibus ad mœdos, è luto constructos in præruptis montium, & homini inaccessis. Contra quas hoc Arabes excogitauerunt : Boum asinorumq; defectorum, & aliorum iumentorum membra minutatim concisa, in ea loca portant : & ubi iuxta nidos posuere,

posuere, procul abscedunt. Ad hac frustra delapsa volucres, ad nidos suos carnem comportant: cui sustinenda impares nidi, ad terram discissi labuntur. Tunc Arabes ad eos colligendos accedunt. Hac ratione cinnamomum ab illis legitur, & illinc in alias regiones dimittitur. At ledanum, quod Arabes ladanum vocant, etiam cinnamomo mirabilius comparatur. Quippe quod in graueolentissimo loco nascens, tamen fragrantissime olet. In barbis hircorum inuenitur innatum, ueluti mucor ligni, cum ad conficienda multifaria unguenta utile, tum precipue ad suffitionem qua Arabes utuntur: Haeclenus de thymiamatis dictum sit. Redolet Arabica regio mirifice iucundo quodam odore. Suntq; in ea ouium duo genera admiratione digna, qua nusquam alibi visuntur, quorum unum candas habet tam longas, ut non sint tribus breuiores cubitis. Si quis trahi sinat, hulcera contractura, dum per terram atteruntur. Nunc unusquisq; pastorum haeclenus est doctus arte fabili, ut plostellam faciant, qua singulorum ouium candas subligent, superq; plostellam candas ipsas alligent. Alterum genus ad cubitalem latitudinem candas gerit. Huic, qua parte meridies ad solem occidentem uergit, contermina est Aethiopia terrarum habitatarum ultima. Haec & auri multum fert, & naftos elephantes, prominentibus utrinque den-

tibus: & cum agrestes omnes arbores, tum uerò
 eburnum, necnon uiros maximos pulcherrimosq;
 & aui longissimi. Atque hæc quidem extrema
 sunt Asia Africaq;. De extremis autem Euro-
 pæ, quod pro comperto referam, non habeo. Ne-
 que enim assentior fluium quendam esse, Eri-
 danum à barbaris uocitatum, qui subijt mare
 ad septentrionem spectans, unde electrū uenire
 narratur. Ne Cassiteridas quidem noui insulas,
 hoc est, stannarias, unde ad nos uenit stannum.
 Quam rem uel ipsum coarguit nomen Erida-
 nus, quod Græcum est, non barbarū, ab aliquo
 poetarum fictum. Sed etsi hoc studiose quasiui,
 à nemine qui ipse uiderit, accipere potui, quo-
 modo se habeat mare ad illā Europa partem.
 Ab extremis itaque ad nos uenit stannum ele-
 ctrumq;. Caterū ad septentrionē Europa quàm
 plurimam auri uim esse constat. Sed quomodo
 fiat, ne hoc quidem pro comperto dicere queo.
 Dicuntur tamen id à gryphibus auferre Ari-
 massi, uiri unoculi, quod nec ipsum crediderim,
 ut uiri nascantur unoculi, cateram naturā ha-
 bentes alijs hominibus parem. Porro extrema
 terrarum concludunt aliā regionem, intusq; co-
 hibent ea, quæ nobis pulcherrima putantur, il-
 lisq; rarissima. Est in Asia planities quadam
 undiq; cincta monte, quinque in locis interci-
 so, quæ aliquando fuit Chorasmiarum cum ipso
 rum finibus, & Hyrcanorum, & Parthorum,

& Sarangyoriū, & Thomaniorum. Sed postea quam Persæ rerum potiti sunt, facta est regis. Ex hoc circumiecto monte ingens amnis profluit, nomine Aces, qui quondam per singulas undique intercisiones ductus ac distributus, totidem quas dixi gentium regiones irrigabat. Vbi uerò in potestatem regis Persæ uenerunt, hoc ab illo sunt passa, quòd anfractibus montiū ab rege abscissis, & ad eorum singulos partis inditis, aqua ab exitu interclusa est, interfluentq; introrsum amne planities, quæ intra montes erat, pelagus facta, cū fluat in interiora, amnis nulla ex parte exitum habens: atq; ita ipsa gentes pristino aqua usu fraudati, afficiuntur permagno detrimento. Nam hyberno tempore deus illis quemadmodum alijs hominibus pluit. Sed æstate cum serant pisum & fesaium, aquam desiderant. Igitur cum nihil eis aquæ tribueretur, ad Persas uenerunt uiri atque mulieres, stantēque pro foribus regis, cum eiulatu uociferabantur. Tunc rex his qui maximè indigebant, portas reſerari iussit, utique eas, quæ ad illos ferrent: easdem cum illorum terra humore hausto satiatæ est, rursus obserari: ita dcinceps alias, ut quique caterorum populorum maximè aqua indigerent: Id faciens, quantum ego auditu cognoui, pecunia exigenda gratia præter tributum: Atque hæc quidem ita se habent.

Caterum rex unum è septem viris, qui aduersus Magum conspirauerunt, Intaphernem cepit, ac capite damnavit ob hanc noxam: Intaphernes statim post oppressos Magos regiam ingressus, volebat admitti ad colloquium regis. Etenim hac lege conuentum erat inter Magi oppressores, ut eis ad regem foret aditus sine internuntio, nisi cubantis cum uxore. Itaq; non oportere sibi interuenire nuntium censens Intaphernes, quia foret unus è septem, introire utiq; volebat. Sed cum ianitor & qui à responsis erat, introire non sinerent, quod regem dicerent rei uxoria dare operam, eos mentiri ratus, educto acynace, aures utriq; naresq; pracidit, ac loro frangi equini ad ceruices ipsorum alligauit, hos minesq; dimisit. Qui cum sese regi exhibuissent, & cur id passi fuerant exposuissent, Darius singulatim quinque Persas accersivit, ueritus ne id cōmuni sex Persarum consilio factum esset, explorauitq; nunquid id quod actum foret comprobarent. Vbi comperit sine horum consensu Intaphernē hac fecisse, hominem cōprehendit, eiusq; liberos atq; omnem familiam, multis de causis credens illis cum suis cognatis rebellionem fuisse molituros: hos comprehensos ad necem uinciri iussit. Tunc uxor Intaphernis ad regias fores accedens, plorabat atq; lamentabatur. Id assidue faciēdo, ad sui misericordiā Darium cum adduxisset, misso ad eum nuntio, rex inquit:

inquit, Mulier, offert tibi Darius unus electionem, ex uinctis domesticis tuis quem uelis liberari. Illa postquam secum deliberauit, ita respondit: Si unius omnino animam rex mihi gratificatur, eligo ex omnibus fratrem. Hac audiens rex, miratus huius orationem, misso nuntio, inquit: Percontatur te rex, qua de causa uiro filiusq; pratermissis, fratrem delegisti ut superesset, qui & remotiori abs te est gradu quàm filij, & minus iucundus quàm maritus. Cui illa respondens, Rex, inquit, maritus mihi alius, si demon uoluerit, atq; alij liberi, si hos amiserò, esse possunt: alius frater parentibus meis iam uita defunctis, nulla ratione potest esse. Hanc secuta causam, ita locuta est, uisq; est Dario probè dixisse. Itaq; ea re delectatus rex, et eum quem mulier optauerat missum fecit, & filiorum natu maximum, ceteris omnibus interficè iussu. Ita unus è septem Persis intra initia occubuit. Enimuero illud ferè circa Cæbysis agrotationem contigit. Erat Sardibus præses quidam à Cyro præfectus, nomine Orætes, uir Perses, cui nefaria rei cupido incessit: siquidem Polykratem Samium, à quò nullo nec factò nec dicto quantulocunque laesus esset, quemq; ne uidisset quidem unquam, tamen concupiuit capere ad interimendam, ob hanc (ut plerique aiunt) causam. Cùm aliquando pro foribus regis cõsideret Orætes & alter quidã Perses, nomine

Mitrobates, praefectus gētis quae est in Dascyliis, è uerbis ad iurgia peruenierunt. Et cum de uirtute disceptaretur, Mitrobates obijciens Oræti inquit: Tūc in pretio uirorum es, qui insulam Samū tua provincia adiacentē, regi non acquisi-
 ris, ita facilem captu, ut quidam ē popularibus quindecim armatis fretus occuparit, eiusq; tyrā-
 nide potiatur? Hoc iurgiū audienti Oræti adeo doluisse quidā aiunt, ut affectauerit non de ob-
 iurgante uindictam, sed Polycratē prorsus occi-
 dere, propter quem male audisset. Alij, sed pau-
 ciores, inquit caduceatorē in Samū ab Oræte
 missum cuiusdā rei rogandae causa: cuius autē,
 non dicitur: Polycratē tunc fortē in conclauis cu-
 bantē fuisse, assistente ei Anacreonte Teio. Idq;
 siue consulto, quòd res Orætis contemptui ha-
 beret, siue forte aliqua huiusmodi factum. Ad
 quem accedens Orætis caduceator, cum man-
 data exponeret, Polycratem neque se ad homi-
 nem cōuertisse (erat enim ad parietem uersus)
 neque quicquam respondisse. Haec bifuria causa
 mortis Polycratis fuisse memorantur, quarum
 utrilibet accommodare fidem quis potest. Itaq;
 Orætes ī urbe Magnesia degēs, quae est ad Mēa-
 drū flumen sita, misit Myrsum quendā Lydū,
 Gygis filiū, cum nūtio in Samū ad Polycratem,
 cuius animum nouerat. Etenim Polycrates pri-
 mus extitit Græcorū, duntaxat eorū quos nomi-
 nus, secundū Minoem, & si quis alius isto prior
 maris

maris imperio potitus est, qui in animū induxerit ut mari potiretur. Primus inquā extitit ex eo genere, quod humanū vocatur, qui multā cōciperet spem Ionia atq; insulis dominandi. Hoc igitur eum in animo habere certior Orætes factus, misit nuncium in hac verba: Orætes Polycrati ita inquit: Audio te res excellentes agitare animo, sed proposito rem pecuniariam non suppetere. Quod si ita feceris, ut suadeo, prospexeris & tibi & saluti mea. Nam rex Cambyses, ut mihi pro comperto rennunciatur: de me interficiendo cogitat. Nunc igitur me ipsum recipito, atq; pecunias, earum partem tibi habiturus, partem mihi permissurus: & ipsarum pecuniarum beneficio omni Gracia imperaturus. De quibus si mihi fidē non habes, mittito quēpiam tibi fidiſsimū, cui ego fidem faciam. Quo audito, Polycrates gavisus est, atq; obsequi volebat. Maiorē enim in modū pecuniam auebat. Mittit itaq; prius ad rem inspiciendā quendā ē popularibus suis Mæādrīū Mæādrj filiū, scribam suū, qui non longo pōst hoc tempore ornatum cōclauis Polycratis, spectatu dignum, templo Iunonis omniē dicauit. Hūc Orætes cognito speculatorem esse circumspectum, ita sibi agendū putauit. Octo scrinia lapidibus implet, præter admodum parua partem circa ipsas oras, ac superficiem lapidum auro inducit, eaq; scrinia alligata in expedito habet. Qua adueniens

niens Maandrius cum inspexisset, Polycrati re-
 nuntiavit. Enimvero ne illuc sese conferret, ma-
 gnopere dehortabatur tum oracula & amici,
 tum precipue somnium hoc, quod eius filia vi-
 derat. Videbatur sibi cernere patrem in aëre
 sublimem esse, qui à Ioue quidem lauaretur, à
 sole autem inungeretur. Hanc visionem conspio-
 cata, instabat omnino dissuadere patri, ne à pa-
 tria proficisceretur ad Oratē: quin etiam ad
 biremem eunti male ominabatur. Cui cum ille
 minitaretur, si sospes rediret, fore ut hac per diu
 maneret virgo: ipsa ut ita contingeret, sibi im-
 precata est. Malle enim se diutius virginem
 esse, quam patre orbari. Polycrates omne consi-
 lium pro nihilo habens, ad Oratē nauigauit,
 cum alios secum ducens, tum uerò Democedem
 Calliphontis Crotoniensē medicum, qui eam
 artem apud suos praclarissimè omnium exer-
 cebat. Vbi Magnesiā peruenit Polycrates,
 tetra morte est affectus, indignaq; aut sua per-
 sona aut suis cogitationibus. Nam neque eorū
 qui Syracusis tyranni extiterunt, neq; aliorum
 Gracia tyrannorū ullus est magnificentia cum
 Polycrate comparāda. Eum Orates, quod ino-
 dignū relatu est, cruci suffixit. Eorum uerò qui
 illum comitati fuerāt, Samios quidem dimisit,
 iubens eos gratiam sibi habere, quod liberi es-
 sent: hospites autem atq; seruos iure captiuita-
 tis sibi uedicās, retinuit. Polycrates ergo suspens
 suus

*fus, omnem filia uisionem exoluit. Nam ab Ioue
 quidē cum plueret lauabatur: à sole autē, exu-
 dante è membris abdomine, ungebatur. Hunc
 exitum habuerunt tot prospera Polycratis, quē
 uaticinatus ei fuerat Amasis rex Aegypti.
 Verum non multo pōst tempore, Polycratis ul-
 tio Orætem excepit. Quippe pōst Cābyssis obi-
 tum occupato à Magis regno, Orætes cum esset
 Sardibus, nihil admodū de Persis, qui è Mediis
 imperio fraudati erāt, meritus est: sed in ea per-
 turbatione Mitrobatem à Dascyllo praefectum
 (qui illū de Polycrate exprobrauerat) intere-
 mit: & eius filiū Cranapem, spectatos in Persis
 uiros: & cum alia quoq; omnifaria flagitia cō-
 misit, tum quēdā à nūcijs, qui ad ipsum à Da-
 rio uenerat, quòd parū iucūda nunciasset, truo-
 cidandum curauit, summissis quibusdam, qui
 redeūtem aggredierentur, quiq; trucidatū cum
 ipso equo occultarent. Darius ubi principatu
 potitus est, Orætem ulcisci cum ob alia scelera,
 tum praecipue ob Mitrobatē, filiumq; cupiebat.
 Sed aduersus eum è professo mittere copias cō-
 silij non erat, utiq; rebus nondū satis fundatis,
 & imperio recēs parto: cum praesertim audiret
 Orætem multa ui nixum, cum mille Persarum
 satellitibus stipatus esset. Nā suae provinciae ha-
 bebat Phrygiam, Lydiam, Ioniā. Itaq; Darius
 aduersus hac, hanc rationē iniuit. Accitis Per-
 sarum summis quibusq; proceribus, his locutus
 est*

est uerbu: Perſa quis hoc ueſtrū mihi repromittat executurus prudentia duntaxat, nulla ui, nullūq; copijs? Vbi enim opus prudentia eſt, ibi ui agere nihil attinet. Ergo qui ueſtrum mihi Orætē uel adducat uiuum, uel interficiat, qui de Perſis nihil omnino meruit, ſed multa ſcelera admittit, uel hac duo unū, quòd duos è nobis, Mitrobatem eiusq; filium interemit: alterum, quòd à me miſſos ad ſe accerſendum necandos curat, facinus profecto non tolerandum: ideoq; priuſquam maiora in Perſas ſcelera admittat, comprehendendus eſt ad necem: Hac Darius interrogabat Perſas. Eorum triginta extiterūt, qui repromitterent, ſinguli uolentes ipſi id exequi. Quos inuicem contendentes Darius reprehendens, ſortiri iuſſit. Id cum feciſſent, ſors Bagæum Artontis filium ex omnibus contigit. Hic ſorte delectus, hac ratione uſus eſt: Complures literas uarijs de rebus ubi ſcripſit, ſigilloq; Darij impreſſit, cum hiſ profectus eſt Sardis. Eaſ poſteaquam in conſpectū Orætis uenit, dedit ſeparatim recitandas regio ſcribæ. Regios autem ſcribas cūclī præſides habēt. Reddebat ſeparatim Bagæus literas, explorādi gratia animos ſatellitū, nunquid annuerent ad rebellandum ab Oræte. Quos animaduertens magnopere uenari literas, & ea quæ in illis dicerentur, etiā uehemētius reddidit aliam epistolā in hac uerba: Perſa, Darius rex interdicit uobis, ne apud Orætē

tem fungamini satellitū officio. Hoc illi audito, lanceas deposuerunt. Tunc Bagaus cernēs illos obtemperantes epistola, sumpta fiducia reddidit scribæ ultimum libellum, in hac uerba scriptum: Rex Darius mandat Persis, qui in Sardibus sunt, ut Orætē interimāt. Id ubi audire doryphori, id est, hastati satellites, educlis acynacibus sine mora Orætē interemerunt. Ita uindicta Polycratis Samij Orætē persecuta est. Traductis, atq; cōportatis Susa bonis Orætis, contigit non diu post, ut in uenatu ferarū Darius rex, dum ab equo desiliret, pedē intorserit, uebementerq; luxauerit. Nam talus ē iunctura amotus est. Existimans itaq; apud se, ut prius, habere ex Aegyptijs eos qui primi putarentur arte medicina, eorum operi utebatur. At isti retorquendo pedem, ac uiolenter tractādo, plus mali faciebāt, adeo quidem, ut septem dies totidēq; noctes Darius pra molestia, qua afficiebatur, transferebat insomnes. Octauo die eidē male habenti, quidem Democedis Crotoniensis mentionē facit. Cuius de artificio prius iam inde in Sardibus audisset, Darius hominē quā celerrime accersi ad se iubet. Ille ut inter capti uos Orætis inuentus, ubi pro neglecto habebatur, in medium adductus est, sicut erat pannosus, ac compedes trahens. In medio positū Darius interrogauit, nūquid eam nosset artē. Democedes ueritus, ne si se proderet, usquequaque

Gracia priuaretur, dissimulare. Sed cum uideretur notitiam artis præ se ferre, Darius iussit eos qui hominem adduxerant, uerbera & tormenta afferre in medium. Tunc ille dissimulatione missa, se plane scire artem illam negauit, sed aliquantulum ob eius consuetudinem, quam cum medico habuisset. Facta quoque ei potestate curandi, Gracis medicamentis utens, & leuia, post acria admouens, Darium compotem somni fecit, & breui tempore incolumem reddidit, cum iam se posthac ualidum fore ad incedendum desperasset. Ob quam curationem, postea cum eum Darius duobus aurearum compedum paribus donasset, interrogauit Democedes, numquid ideo se duplici malo remunerandum putaret, quod ab eo sospes ipse foret effectus. Hoc dicto Darius delectatus, ad suas uxores hominem misit. Eunuchi qui eum deduxerunt ad feminas, dicebant hunc esse qui restituisset animam regi. Tunc earum singula auream phiala thecam suffringentes, Democedem donauerunt tam amplo munere, ut excidentes ex percussione phialarum stateres, famulus qui sequebatur, nomine Scito, aduertens, collegerit non parua auri summa. Hic Democedes hunc in modum est Crotona profectus, cum Polycrate consuetudinem habuit. Cum a patre sane iracundo Crotona cohiberetur, nec eum tolerare posset, illo relicto abiit in Aegium. Vbi commoratus unum annum, primos medicos

eos transcēdit, etsi imparatus erat, & nihil instrumentorum habens qua ad artem medicina pertinerent: Ex quo factum est, ut in sequenti anno Aegineta conduxerint cū talēto, Atheniēses tertio anno centum minis, Polycrates quarto anno talentis duobus. Ita in Samum profectus est. A quo viro non minimum medici Crotonienses primi numerabantur, secundi Cyrenaei. Qua etiam tēpestāte Argivi ceteris Graecis praestare musica ferebantur. Tunc itaq; Democedes Dario sanato, Susis maximas ades obtinebat, & cum rege ad mēsam sedebat, omnibus rebus affluens, prater hanc unam, quod in Graciam redire non poterat. Quinetiam Aegyptios medicos regem curare solitos, cū essent patibulis suffigēdi, quod à Graco medico superati forent, impetrata ab rege uenia, liberauit. Item uaticinum quendam Heleum, qui Polycratem secutus fuerat, & inter captiuos pro neglecto relictus. Deniq; maximi apud regem momenti Democedes erat. Interiecto deinde breui tempore, inter alia contigit, ut Atossa Cyri filia (qua erat Darij uxor) in mamilla hulus exoriretur, deinde rescissum porro grassaretur: quod ista quoad fuit exiguum, pra pudore occultans, nemini indicauit. Sed ubi male iā habebat, accersito Democedi rē ostendit. Ille se redditurū sanam affirmās, adiurat eam, ut sibi micissim ipsa inseruiat in eo quod orauerit. O-

raturum autem nihil, unde dedecus redūderet. A quo posteaquam curata est edocta, Darius, dum cū eo cubat, his uerbis allocuta est: Rex, cum tantum tu habeas copiarum, desides, nullā neq; gentem neq; potētiam Persis acquirens. Atqui par est uirum & iuuenem & magnarum opum dominum, aliquid operis edendo se ostēdere, quo etiam Persa cognoscant sibi uirum praeesse. Quod ut facias, duabus de causis interest, ut Persa & eum qui ipsis praest uirum esse intelligant, & bello atteratur: ne ociū agētes, sibi insidias tendant. Nunc ergo aliquod opus edas, quoad in aetate iuuenili es. Nam augescēte corpore, ingenium pariter augecit: & consenescēte cōsenescit, & ad res omnes elanguescit. Hac Atossa ex admonitu Democedis. Ad quā Darius respondens, Quae, inquit, uxor ipse facere destinaueram, ea omnia dixisti. Ego enim constitueram Scythi bellū inferre, iuncto mari ē uōstra continente in alteram ponte, quod breui tēpore persiceretur. Ad eum Atossa: Anima duerte, inquit nunc, omitte primum bellum Scythi inferre, qui quandocūq; uoles tui erūt, aduersus Graciam mihi tu eas in expeditionem. Cōcupiscō enim Lacanas, & Argiuas, & Atticas, & Corinthias fando cognitās, mihi fieri ancillas. Et ad hoc habes uirum ex omnibus maxime idoneū ad demonstrādas Gracia res, atq; exponēdas, hūc qui pedē tuum
sana

sanauit. Cui Darius, Quandoquidem, inquit,
 uxor tibi uidetur, nos primum Graciam tenta-
 re debere, mihi uidetur satius, ante omnia mit-
 tendos illuc exploratores Persas, unà cum isto
 quem dicis, qui percepta omnia illic & uise re-
 nuncient: & mox ego ab illis edoctus, aduersus
 Gracos tendā: Hæc locutus Darius, id quod lo-
 cutus, re quoq; aggressus est. Nāq; ubi primum
 illuxit, accitis quindecim uiris Persarū specta-
 tis, praecepit ut sequentes Democedem, omnia
 Gracia maritima collustrarent, neue commit-
 teret, ut Democedes ab illis aufugeret, sed rura-
 sus eum omnino reducerent: Hæc illis ubi prae-
 cepit, secundo loco Democedē ipsum ad se accer-
 tum orat, ut exposita atq; demonstrata Persis
 omni Gracia, rursus redeat: iubetq; eum dono
 ferre patri ac fratribus omnia sua utensilia, af-
 firmās se alia multo plura illi inuicē donaturū.
 At præter dona, missurū ait, qua unà iter fa-
 ciat, ozerariā nauim, omnisfarj's boni refertā.
 Hæc Darius nullo doloſo cōsilio (ut mea fert opi-
 nia) mādaui. Ille tamē ueritus ne se Darius tē-
 taret, tanquam fugitiuū, si cūcta sibi oblata ca-
 porer: respondit se quidem sua illic uelle relin-
 quere, ut ea reuersus sibi haberet: uerū nauim
 ozerariam, quam Darius promitteret, dono
 fratribus accipere. Darius postquam hæc De-
 mocedi praecepit, homines ad mare dimisit. Isti
 cum in Phœnicē descendissent, & ex Phœnico

in urbem Cidonem, cōfectim duas triremes instruxerunt, & simul ingētem onerariam omnifarijs bonis impleuerunt. Comparatisq; omnibus, in Graciam traſciunt. Et aduētes maritima eius loca, intuebantur atq; describebant. Tum pleraq; ac celeberrima Gracia loca contemplati, in Italiam Tarentum transmiserūt. Ibi Aristophilides Tarentinorum rex, & ipse Crotonēsis, gubernacula Medicarum nauium reſoluit pariter & ipsos Persas detinuit, tanquam certos exploratores. Interea dum isti paſſiuntur hac, Democedes Crotonem abiit ad domum suam. Quo abeunte, Aristophilides Persas miſſos fecit, reſtitutiſ hiſ que de manibus abstuliſſet. Idinc Perſe nauigantes, ac Democedem perſequentes, Crotonem perueniunt, naſtiq; in foro Demacedemprehendunt. Eum Crotonienſium quidam, rem Perſicam reformidantes, tradere parati erant: quidam inieſti ē diuerſo manibus, Perſas ſuſtibus cadebant, hiſ uerbis commoneſcientes: Viri Crotonienſes, conſiderate quid faciſtis, qui hominem regni ſugitiuū eripietis. An ex uſu erit nobis hanc iniuriam regi Dario intuliſſe, ac nobis bene cedet iſta feciſſe, ſi uos dimiſeritis? Cui enim primum quam huic urbi bellum inferemus, aut quam priorem diripere conabimur? Hac dicendo nihil magis Crotonienſibus perſuaſerūt. Quinimo non modo Democede, ſed etiam oneraria nauis,

quam

quam unā duxerāt, priuati sunt, atq; in Asiam reuerſi omiſſo iā ſtudio diſcēdi ulteriora Græcia, duce fraudati. Quibus tamē in digreſſu iſte mandauerat, ut Dario dicerent, Democedem ducere uxorem Milonis filium. Erat enim apud regem celebre nomen Milonis luclatoris. Quas nuptias uidetur mihi eo tempore properaſſe magna erogata pecunia, ut ipſum etiam in patria ſua ſpectatum eſſe Dario appareret. Profecti Crotone Perſæ ad Iapygiam, in quaſdam naues inciderunt. A quibus in ſeruitutem redactos, Gillus quidam Tarentinus exul redemit, & ad regem Darium reportauit. Ob quod meritum cū rex paratus eſſet donare ei quicquid uellet, optauit ſe in patriam reduci, expoſita prius ſua calamitate, dicens ne omnē Græciam cōturbaret, ſi claſſis ingens ipſius cauſa in Italiam mitteretur, contentum ſe eſſe ut per ſolos Cnidos reduceretur, exiſtimās ꝑ amicitia, qua Cnidos erat cum Tarentinis, ſe præcipue reduclū iri. Id Darius pollicitus, effecit. Nā miſſo Cnidum nuncio iuſſit, ut Gillum Tarentum reducerent. Cnidi Dario obſequentes, id tamen à Tarentinis non impetrauerunt. Nam ad uim inferendam inualidi erant. Atque hac hunc in modum adminiſtrata ſunt. Hiq; Perſæ primi extitere, qui in Græciam traieclī ſunt ſpeculandi gratia, & ob hanc rem. Samū uerò poſt hac rex Darius, omniū urbiū tam Græcarum,

quàm barbararū primam, evertit, ob hanc causam : Dum Cambyses in expeditione aduersus Aegyptum ageret, permulti se illuc Græcorum conferebant, partim (ut credibile est) negotiandi, partim militandi, partim ipsius regionis oculis subiicienda gratia. E' quibus fuit Syloson Aeacis filius, Polycratis germanus, ex totius patria. Huic Sylosoni felicitas huiusmodi contigit : Sumpto hic amiculo rutilo, ac sibi circumdato, apud forum Mempheos spatiabatur. Quem cum uidisset Darius Cambysis satellites, nullius admodum conditionis uir, captus amore amiculi, adit hominē, ut mercetur amiculum. Syloson animaduertēs Darium magnopere cupere amiculum, diuina quadam fortuna usus, Ego, inquit, amiculum hoc nulla pecunia uendo, sed tibi largior, si modo tuum perpetuo debet esse. Hac approbans Darius, accepit indumentum. Syloson, qui putaret sibi illud stulte perisse, interiecto tempore cum Cambyses decessisset, & septem illi Magum oppressissent, & ex septē Darius regnum adeptus esset, ubi certior factus est, ad eum uirū peruenisse regnum, cui ipse precanti dedisset in Aegypto uestimentum, Susa ascendit, sedensq; in uestibulo regie, ait se eū esse qui de rege sit benemeritus. Hac audiens ianitor, regi nuntiavit, ad quem admirandus rex, Et quis est, inquit, Græcorum, qui in me beneficus extiterit, cui ego reuerentiam

rentiam debeam recens regno potitus, necdum
multi aut nulli eorum ad nos ascenderunt: nec
ullo Gracorum quicquam, ut sic dicam, opus ha-
beo: tamē hominem introduce, ut sciam quid
hac dicendo velit sibi. Vbi à ianitore intro-
ductus est Syloson, ac status in medio, interroga-
tur ab interpretibus quisnam esset, aut quo fa-
cto beneficus in regē extitisset. Ipse rem omnem
gestam circa amiculum refert, seseq; illum esse
qui donasset. Ad hac respondens Darius: O,
inquit, virorum generosissime, tūne ille es, qui
mihi nullāmdum potentiam habenti donasti
ea, quamvis parua, tamen perinde grata, ac
si nunc aliquid magnum acciperem? Qua de
re immenso te auro argentoq; remunerabor, ut
nunquam pœniteat te liberalem in Darium
Hystaspis extitisse. Cui Syloson, Mihi, inquit,
rex neque aurum neque argentum dederis, sed
patriam meam Samum, ubi eam liberaueris,
quam nunc post necem fratris mei Polycratis ac
Oræte interfecti, occupat servus noster, hanc
mihi donatō citra eadem atq; direptionē. His
Darius auditis, misit exercitū duce Otane uno
ē septem viris, iussu, ut quæ Syloson rogasset, ea
effecta redderet. Otanes ad mare descendens,
contrahebat exercitū. At Sami imperium ob-
tinebat Maandrius Maandri, acceptum à Poly-
crate, ut illud procuraret, cui iustissimo viro-
rum nolenti esse, non licuit. Nam ubi de Poly-

cratis interitu allatus est nuntius, ante omnia Ioui liberatori statuit aram, eiq; sanum in circuitu designauit, & quod nunc quoque in suburbanis extat. Deinde ubi hoc perfecit aduocata omnium ciuium concione, ita uerba fecit. Mihi sceptrum atque omnis potentia Polycratis (ut nos etiam nostis) demandata fuit: in meo quoq; arbitrio sitū est uobis dominari: sed quod in uicino reprehendo, id ipse quoad potero non faciam. Nam neq; Polycrates placebat mihi in uiros sibi ipsi pares dominatum habēs, neq; alius quispiam talia faciēs. Et Polycrates quidem fatum suum expleuit: ego autem deposito in medium dominatu, iuris equabilitatem suadeo, postulans iure optimo mihi ipsi hoc honoris tantummodo, ut ē pecunia Polycratis sexdemum talenta peculiariter mihi cedant. Et praterea Iouis liberatoris (cui ego templum extruxi) sacerdotiū tam meis in perpetuum liberis, quā mihi, qui libertatem uobis restitui. Hac Maandrius à Samijs postulabat. Tūc eorum quidam surgens, Tu uerò, inquit, indignus es, qui nobis imperes, tu qui malus extitisti ac funestus, sed dignus potius, qui pecuniarum, quas interuertisti, rationem reddas: Hac Telesearchus, ita enim uocabatur, dixit, quod inter cines erat experta uirtutis. Qua Maandrius in animum accipiens, reputansq; fore, ut si dominatum ipse deponeret, alius quispiam in
eius

eius locum tyrannus constitueretur, non deponendum sibi dominatum statuit: sed in arcem regressus, accitum unumquemque eorum, tanquam rationem pecuniarum redditurus, comprehēdit, alligauitque. Post hac, dum hi in uinculis sunt, Maandrius morbo corripitur: quē decessurū credens frater suus, nomine Lycaretus, quō facilius Sami rerum potiretur, omnes uinclos interemit: Neque enim uidebātur uelle liberi esse. Igitur ubi Samum tenuere Persæ Sylofontē reducentes, nemo aduersus eos manum lenauit. Atque hi qui cōtraria Maandrio factionis erāt, deditionem se facere uelle dixerunt: quin ipse Maandrius ex insula discedere. Approbante hac Otane, atque inuito fœdere, eminētissimi quique Persarum positis sellis è regione arcis sedebant. Erat Maandrius germanus uecor diuisculus, nomine Charileus, qui quod delinquere solebat, in subterraneo loco erat alligatus. Hic cū audisset quæ agebātur, & per specū suspiciēs uidisset Persas quiete sedentes, uociferādo dicebat, uelle se in colloquium uenire Maandrii. Eum audiēs Maandrius, iussit solutū ad se adduci. Vbi adductus est, confestim cōuiciando maledicendoque illi suadebat, ut imperium daret in Persas. Hac inquiēs: Me tu ò deterrime uirorū, qui sum tuus frater, quique nihil uinculis dignum peccavi, in subterraneo carcere allegandū putasti: Persas autem quos cernis te adorientes, atque extorrem

facientes, ultum ire non audes, tam faciles tibi ad capiendum? Quos si tu reformidas, prabe mihi auxiliares tuos, ut istos ob suum huc aduentum ulciscar, paratus te ipsum ex insula admittere: Hæc Charileus. Quem sermonē Maandrius admisit, quantum ego sentio, non quia eo insipientia uenisset, ut putaret suas vires regijs superiores esse: sed quia inuidēs Sylofonti, si ciuitatem & integram & sine labore esset accepturus, maluerit res Samias debilitari Persis iritatis, atq; ita tradi: probe intelligens, Persas prius iniuria lacepsitos, scuituros esse in Samios & sibi tutum ex insula excessum esse quando cunq; uellet. Foderat enim sibi occultum cuniculum, ex arce ferentem ad mare. Itaq; ipse quidem Maandrius è Samo profectus est. Charileus autem armatis cunctis auxiliarijs, patefactisq; portis, egreditur in Persas nihil tale expectantes, sed omnia pacata existimantes. In hos Persas qui sellas attulerant, & plurimi momenti erant, dato impetu auxiliarij grassabatur. Dñ hac isti agunt, cetera Persarū copia auxilio ne niūt: à quibus repulsi auxiliarij, rursus in arcē se recipiunt. Otanes imperator cernens tantam cladem accepisse Persas, etsi memor erat praeptorum Darij, dum ipsum mittebat, ne quē Samiorum aut occideret, aut caperet, sed insulam immunem malorum Sylofonti traderet: tamen horum praeceptorū oblitus est: iussitq; milites, ut quencq;

quenq; Samiũ adipiscerentur, occidere, uirum
 pariter & puerũ. Tunc pars copiarũ arcem ob
 sidebat, pars obuiũ quenq; sine discrimine truci-
 didabat, tam in delubris, quàm extra delubra.
 Maandrius è Samo profugiens, Lacedamonem
 nauigauit. Eò ubi peruenit, habens quæ in di-
 scessu exportauerat, dat negotiũ famulis, ut po-
 cula argentea et aurea proponant. Dum illi ea
 promunt, interea ipse Cleomenem Anaxandri-
 da filium, Sparta regem colloquẽdo deducit ad
 ades suas. Cleomenes ubi pocula inspexit, præ
 admiratione attonitus erat. Maandrius eũ in-
 bere, quacũq; liberet, illinc asportaret. Idq; cum
 etiam atque etiam Maandrius diceret, tamen
 Cleomẽnes uirorũ iussim⁹ extitit: qui ea quæ
 sibi donabantur, recipiẽda non putauit. Sed cũ
 sensit eadem nonnullis ciuĩs Maandrium elar-
 giri, quomodo puniri deberet excogitauit. Ad-
 tis enim ephoris, hoc est, tribunis plebis, ait, sa-
 tius esse Sparta hospitẽ Samiũ è Peloponneso
 ablegari, ne quem Spartanorum aut ipsum aut
 alium quempiam persuadeat fieri malum. Illi
 Cleomeni obsequentes, Maandrium ablegarũt.
 Persa ubi diripere Samum, Sylofonti tradide-
 runt, uirũ desolatam. Interiecto tamen tempo-
 re Otanes imperator frequentem incolis efficit,
 è uisione per quietem morbo correptus, quò la-
 borauit circa pudenda. Dum Samum nauticus
 proficiscitur exercitus, interea Babylonj rebel-
 laner

lauērūt, rebus probe admodum eōparatis. Nā
 quandin Magnus imperauit, & septē coniurati
 rem aggrediuntur, per hoc omne tempus, & per
 occasionem rerū turbatarum, se ad ferendam
 obsidionem instruxerunt, & in his apparandis
 usq; latuerunt. Verū ubi ē professo descuerunt,
 hac sibi facienda statuerunt. Matres expellūt:
 mulierum unam, quam sibi quisq; uoluit, ē do-
 mesticis delegit, & hanc ad panem sibi facien-
 dum; ceteras in unum contractas strāgulant:
 Hoc idcirco faciētes, ne rem frumentariā ipso-
 rum ille assumerēt. His rebus cognitis, Darius
 aduersus eos contractis omnibus copijs conten-
 dit. Et postquam peruenit, urbem obsidione cin-
 git. Sed illi nihili pendere obsidionē. Nam con-
 scensis propugnaculis, tripudiare, probraq; in-
 gerere Dario atq; exercitui: quorum quidā ita
 inquit: Quid istic desidetis Persa, quin potius
 absceditis, tunc expugnaturi nos, cum pepere-
 rint mula? Hoc quidā Babyloniorum dicebat,
 credens nunquam parere mulam. Anno ac se-
 ptem mensibus in obsidione consumptis, iā Da-
 rium atq; uniuersum exercitū cadere, quod Ba-
 bylonios expugnare nō posset: etsi aduersus illos
 omnia machinamenta atq; omnes insidias ex-
 pertum, cum alias, tum illas, quibus eosdē Cy-
 rus expugnauit. Omnia hac frustra fuerūt, quia
 Babylonij uehementer excubijs incumbebāt.
 Sed cum ne sic quidem capi possent, uicesimo
 quā

quàm circumuallati sunt mense, Zopyro Megabyfi filio, unus è septem qui Magnum sustulerunt, hoc contigit portentum, ut quadam mularum eius, qua frumentum subuectabant, paret. Quod ei renuntiatum cum non crederet, ipse factum inspicere uoluit. Eo uiso, uenit seruos cuiusdam rem aperire, reputans illius Babylonij uerba, qui inter initia dixisset, postquam mula parerent, fore, ut muri expugnaretur. Ex hac fama Zopyro uisa est expugnabilis Babylon. Diuino enim numine & illum locutum, & suam mulam esse enixam. Igitur ubi uisum est fatale esse iam Babylonem capi, adies Darium sciscitatus est, nūquid perquam magni faceret, expugnare Babylonem? Audiens perquam magni ab illo fieri, aliud consultat, quo modo ipse foret urbis expugnator, & suum hoc opus (beneficia enim apud Persas permultum ad incrementa honorum consequenda ualent) eoq; nemini expromens, se suffecturum rei faciendæ, si seipsum cum mutilasset, ad hostes transfugeret: sese deformissima mutilatione affecit, prorsus cum id minimi faceret. Quippe nares sibi praecidit auriculasq; comā deformiter circuntōdit, plagas imposuit: atq; ita ad Darium perrexit. Quem ille intuēs, uirū scilicet spectatissimum sic truncatum, adeo graniter tulit, ut exiliens è solio exclamaret, interrogādo, quis eū ob quod facinus mutilasset. Ad eum respondens Zopyrus:

pyrus: Nemo, inquit, rex præter te, cuius tanta potentia est, ita me potuisset afficere. Neque alienus quispiam hoc mihi fecit, sed ipse ego: quòd indigno animo fero, Assyrios Persis illudere. Cui rex, O virorum miserrime, inquit, turpissimo facto pulcherrimum nomen imposuisti, iniquiens, propter eos qui obsidentur, te metipsum indigne lacerasse. Nunquid ò demēs te mutilato protinus hostes deditionem faciēt? Quid in te ipsum laniando sensus amisisti? Ad eum Zopyrus, Si, inquit, tecum cōmunicassem quæ erā facturus, tu me nō permisisses. Nunc memet ego adhibens in consilium, id feci. Itaque iam Babylonē capiemus, nisi tu tuis parces. Ego enim ita uti sum, ad muros ut transfuga fugiā: dicamq; ad illos me hac abs te esse passum: et, ut opinor, ex hoc corporis habitu fidem eis faciens, consequar exercitus præfecturam. At tu decimo die, quā muros fuero ingressus, mille milites ex eo genere, cuius amissione nihil admodum damni fiat, colloca aduersus portam, qua vocatur Semiramidis. Rursus interiectis septem diebus, colloca duo millia ad portas qua dicuntur Niporum. Atq; tertio, viginti diebus interiectis, è regione portarum qua dicuntur Chaldaeorū, alios statue, numero quatuor millia: dum neque priores, neque posteriores habeant, quò se descendant, præter gladios: hac tantum sinas eos habere. Post diē uicesimum reliquas copias iube

recta

rectâ muros undique subire. Verum ad portas,
 quæ Belides ac Cissia uocatur, Persas mihi st.
 tuito. Etenim ut ego sentio, Babylonij mihi, qui
 magna opera ediderim, committent, cum alia,
 tum uerò portarum clauēs. Illinc mihi atque
 Persis curâ erit operam nauare. Hac ubi man-
 dauit, ad muros perrexit subinde respectâs tan-
 quam uere perfuga. Eo conspecto, qui in tur-
 ribus ad id dispositi erant, deorsum decurre-
 runt, & alteram portâ aliquantulum reclinâ-
 tes, sciscitabantur quisnam esset, & cuius rei
 indigēs ueniret. Cumq; hic dixisset se Zopyrum
 esse, & se ad illos transfugere, eum ad Babylō-
 niorum magistratus deduxerunt. Ante quas
 ubi stetit Zopyrus, conditionem suam misereba-
 tur, referens à Dario se passum, quæ à semetipso
 passus esset, idq; ob eam causam, quod suasisset
 illi discedere cum exercitu, quoniam nulla uia
 ostenditur urbis expugnâda. At nunc, inquit,
 ad uos uenio Babylonij, futurus uobis in maxi-
 mo bono, Dario autem & copijs eius maximo
 malo. Neq; enim quod ita me mutilauit, feret
 impune, cum habeam exploratos omnes cōsili-
 rum eius exitus. Hac Zopyrus commemorabat.
 Quæ Babylonij utiq; uirum apud Persas specta-
 tissimum cernētes, naribus atq; auribus prin-
 tum, uibicibus ac sanguine cōpersum, sperantes
 omnino uerè loqui, & ad ipsos uenire sociū, in-
 ducti sunt ad permittenda ei quacūq; postulâ-
 set.

set. Iste postulauit copias militum, quas ut accepit, perfecit ea quae cum Dario composuerat. Siquidem decimo die eductis Babyloniorum copijs, mille Dariandos quos collocari primos mādurat, circumuētes trucidauit. Eum Babylonij aduertentes consentanea uerbis facta prestare, maiorem in modum latabatur, parati omni in re homini parere. Iste rursus interiectis diebus, de quibus erat conuentum, cum delectis Babyloniorum egressus duo millia Darianorum militum interfecit. Babylonij cernentes hoc alterum opus, nihil aliud quam Zopyrū in ore habere, cum laudibus tollere. Hic rursus constitutis diebus supersedens, ad praedictum locum copias educit, circumuētūq; quatuor millia occidit. Quo tertio opere edito, Zopyrus apud Babylonios erat, ut & dux exercitus, & murorū custos declararetur. Vbi uerò è composito Darius copias undiq; muris admonit, ibi Zopyrus omnem dolum patefecit. Nam cum Babylonij cōscensis muris copias Darij adorientes arcerēt, ipse apertis Cissijs ac Belidibus portis, Persas in urbem intraduxit. Quod factum qui Babyloniorum uidebāt, hi in puluinar Iouis Belis cōfugerunt. Qui non uidebāt, hi in suo quisq; loco permanserūt, donec & ipsi se proditos intellexerūt: ita Babylon iterū capta est. Qua potitus Darius muros eius circuncidit, et portas omnes amolitus est: quorū neutrum Cyrus fecerat prius eadem

eidem à se capta. Babyloniorum quoq; proce-
rum tria millia patibulis affixit, data cate-
ris uenia urbem incolendi. Atque ut ijdem
uxores haberent, unde succresceret soboles, pro-
nauit. Nam fœminas Babylonij (ut superius
demonſtratum eſt) rei frumentaria conſulentes
ſtrangulauerant. Itaq; Darius uicinis undique
populis negotium dedit, ut fœminas Babylone
repræſentarent pro iniuncto quiſq; numero. In
ſumma igitur quinquaginta millia fœminarum
conuenerunt. Ex quibus qui ſunt Babylonij, ori-
ginem duxerunt. Darij iudicio nemo Perſarum
Zopyri præſtantia facta ſupergreſſus eſt: neque
eorum qui prius, neq; eorum qui poſterius exti-
terunt, præter unum Cyrum, cui nullus unquam
Perſarum ſe dignum qui illi compararetur exiſ-
timauit. Ferturq; Darius hoc dictum ſapientis
mero uſurpaſſe, præoptaturum ſe Zopyrum ni-
hil eſſe cladis paſſum, quàm uiginti ſibi Baby-
lones ultra illam quam haberet acquiri. Eum
tamen egregie remuneratus eſt, cum dâdo quo-
tannis quæ apud Perſas ſunt honorificentissi-
ma, atq; alia permulta: tum tradita Babylone
immuni, quoad uiueret, in peculiarem portio-
nem. Huius Zopyri filius fuit Megabyzus: qui
dux exercitus extitit in Aegypto aduerſus Athe-
nienses & ſocios. Atque huius Megabyxi filius
Zopyrus ille, qui ad Athenienſes transfugit
à Perſis.

HERODOTI HALI-
CARNASSEI HISTO-
RIARVM LIBER IIII.
QVI INSCRI-
BITVR

MELPHOMENE.

POST Babylonis expugnationem Darius aduersus Scythias fecit expeditionē. Nam cum floreret uirum Asia, & magno pecunia prouentu, cupido incesit ei Scythae miscēdi: qui, pe qui priores iniuriā intulissent ingressi Mediam, & his qui occurrerant praelio uictis. Etenim Scythae (quemadmodum superius à me dictum est) duodetriginta annos superiori Asia imperitauerunt. Siquidem persequētes gentem Cimmeriam, ingressi Asiam, abrogarunt imperio Medos, qui ante ipsorum aduentum Asiam obtinuerant. Scythae, cum octo & uiginti annos peregre absuissent, in patriam reuertentes, excepit nō minor, quā Medicus fuerat, labor. Offenderūt enim nō exiguum exercitū cōtra ipsos uenientē. Vxores namq; eorum diuturna uirorum absentia ad seruos accesserāt uisu orbatos. Orbant autem Scythae seruos omnes lactis gratia, quod potant, ita facientes: Sufflatoria ossea fistulis similima sumuntur, eaq; genitalibus equar

equarū imposita ore inflantur. Hoc alijs facientibus, alij equas emulgent. Hoc ideo se facere aiunt, quod uena equarum sufflata implentur, & mamma descendunt. Posteaquam emulxere lac, in concana uasa lignea diffundunt. His circumpositi caci, lac agitat. Cuius quod summum est delibatur, pretiosumq; habetur: uilius autem quod subsidit. Huius rei gratia Scythæ quæmācunq; capiunt, uisu orbant. Non enim agricolatores sunt, sed pastores. Ex his igitur seruis ac mulieribus Scytharum progenita est iuuentus: quæ suorum natalium conditione cognita, obuiam perrexit his qui reuertebantur à Mediis. Et primum regionem intersepsit ducta lata fossa, quæ à Tauricis montibus pertingebat ad Martim paludem omnium maximam. Deinde in his consistens, Scythi introire conantibus repugnabat. Sape commissæ pugna, cum nihil tamen Scythæ proficerent, quidam ex eis inquit: Quidnam rei facimus uiri Scythæ, cum nostris ipsorum seruis dimicantes: qui & cum interficimur, ipsi pauciores efficimur: et illos interficiendo, paucioribus deinceps imperabimus? Mihi uidetur hastis arcubusq; omisissis sumenda flagella, quibus equos uerberamus, & ad illos propius eundum. Nam quoad uident nos arma habentes, arbitrantur se similes nobis, atque è similibus esse: ubi nos pro armis uerbera tenentes uiderint, tunc se nostros seruos esse intelli-

gentes, atq; id agnoscentes non perstabunt. Hoc Scythæ cum audissent, ita sibi faciendum putauerunt. Quæ ex re perculsi illi, pugna immemores, fugam capeſserunt. Ita Scythæ imperio sunt Asia potiti: & rursus à Medis eiecti, ad terram suam hunc in modum reuerſi. Hac de causa Darinus ulciscendi cupidus, cõparauit exercitum. Scythæ gentem suam omnium nouissimam esse aiunt, idq; hoc modo extitisse: Virum quendam in hac terra cū deserta esset, primū fuisse, nomine Targitaum, & eius parentes (quod tamen mihi non probatur) Ionem, Borysthenuq; fluij filiam. Tali genere ortum aiunt Targitaum, eiusq; tres liberos fuisse, Lipoxain, Arpoxain, & nouissimum Colaxain. His regnantibus, demissa cœlitus in Scythicam regionē ex auro facta aratrum cum iugo, securim, phialā. Quæ cum primus omnium inspexisset natu maximus, accessisse, & itidem animo illa sumendi: sed eo accedente, aurum arsisse. Hoc digresso, secundum accessisse, & itidem aurū arsisse. Amobobus ab ardenti auro summoti, tertio loco cū minimus natu accederet, aurū fuisse extinctū, & ab illo deportatum. Eaq; re maiores fratres animaduersa, totū regnū ad minimū detulisse. Et a Lipoxai, quidem progenitos esse Scythas, quorum genus Auchatha appellantur. Ab Arpoxai uerò qui medius fuit, eos qui Catiasvi & Traſpies nominantur. A minimo autem

nato

natu reges qui Paralata uocantur, & omnibus
 nomen esse Scolotis regis cognomē. Sed Scythas
 Graci appellauere. Hunc in modum se extitisse
 Scythas memorant, & ex quo extiterunt à pri-
 mo rege Targitao, usque ad Darj aduersus
 ipsos transitū, annos omnino mille non amplius
 fuisse. Aurum uerò illud sacrum in primis cu-
 stodiri à regibus, placariq; maioribus hostijs,
 & adiri quotannis solenniter: & qui aurū sa-
 crum habet, die festo dormire sub dio, & eum
 nunquam peramare: & ob id dari ipsi tantum
 soli, quantum uno die uelut equo peragrarē
 potest. Et cum regio sit ingens, Colaxain cōsti-
 tuisse trifarium filijs suis regnum. Vnum quidē
 (quæ maxima portio est) ubi aurū aſſernatur.
 Superiora autem ad uentum aquilonē uergen-
 tia, ultra quam regionem nulli incolere possint,
 neq; prospicere, neq; transire, propter interſu-
 ſas pēnas. Pennis enim tum terram, tum aërem
 oppletum esse, et has præſepire uisum. Hac Scy-
 tha de ſeipſis, pariter ac de regione superiore
 narrant. Sed Graci qui Pontum incolunt, ad
 hunc modum. Herculem Geryonis uaccas agen-
 tem, in hanc peruenisse terrā, quæ deserta eſſet,
 quam nunc Scythas incolunt. Geryonem autem
 habitasse extra Pontū in terra quā Graci in-
 ſulam Erythriam contra Gades, quæ sunt ex-
 tra colūnas Hercules in oceano. Oceanum uerò
 ab ortu ſolis incipientem, circumſuere terram,

verbis quidem affirmant, sed re tamen non demonstrant. Illinc Hercule, cum ad regionē qua nunc Scythica vocatur, venisset, subtrahens sibi pelle leonis obdormisse. Deprehenderat enim cum uehemens pluuia & gelu: Et dum dormit, interea equas eius à curru pascētes, diuina quadam sorte amotas, non cōparuisse. Eas experresctus cum indagaret, omnē regionem collustrās, tandem in terrā qua dicitur Hylaea deuenisse: ibiq; in antro quandā inuenisse uirginē ancipiti natura, humana ac serpētina: superne quidē femorum tenuis fūminam, inferius autē niperā. Eam conspiciatū Herculem atq; admiratū interrogasse, nūcubi suas equas errabundas uisidisset. Illamq; respondisse, se quidem illas habere: sed non prius reddituram ei quā cum ipsa coisset: Herculem sub ea mercede cum fūmina cōcubuisse. Sed cum illa differret reddere equas, cupida diutissime cum Hercule concūbendi, & hic cuperet receptis equis abire, ad postremū illi redditis mulierē dixisse: Has ego tibi equas, qua huc uenerant, seruaui, tu earū seruatarum pretiū mihi persoluisti. Cōcepi enim ex te filios tres: qui ubi adoleuerint, expone quid facere debeam, nunquid hīc habere domiciliū (nam ipsa huius regionis imperiū teneo) an ad te mitti: Hac percontata respondisse: Posteaquam eos in uirilem aetatem adoleuisse uideris, si ita facies, non delinques: Quem animaduertens co-

Tum hunc arcum ita tendentem, & hoc balteum
 ita percinctum, cum tu huius regionis incolam
 effice. Qui autem his operibus quæ mando non
 erit par, eum hinc ablegabis. Hac exequendo &
 ipsa lataberis, & præceptis meis obtemperave-
 ris. Atque ita locutum Herculem, tetendisse alte-
 rum arcum (duos enim gestabat) & balteum
 præmonstrasse, atque utrumque mulieri tradidisse
 arcum & balteum, qui balteus in cõmissura ha-
 beret auream phialam: & his donatis abiisse.
 Illam pueris natis nomina imposuisse, uni Aga-
 thyrso, sequenti Gelono, novissimo Scythæ. Et
 cum in virilem ætatē adoleverunt, eandē man-
 datorum memorē illa peregiſſe: et duos quidem
 filios, Agathyrsum ac Gelonum, qui propo-
 ſito certamini non ſuffeciſſent, à matre ablega-
 tos è regione exceſſiſſe: Scytham uerò, qui rem
 compleſſet, ibidē remanſiſſe: et ab hoc rege pro-
 generatos deinceps reges Scytharum: eoque ab
 illa phiala Scythas ad hanc uſque ætatē phialas
 in balteis ferre: & id ſolum Scythæ matrem
 excogiſſe. Hac Græci qui habitant in Ponto,
 referant. Fertur & alius ſermo, ita habens, cui
 ipſe præcipue aſſentior: Scythas pecuarios, qui
 Aſiam incolunt, cum à Maſſagetis bello uexa-
 rentur, Axæ tranſmiſſo, in Cimmeriã abiſſe.
 Nam regio quam nunc Scythæ incolunt, ea fer-
 tur olim fuiſſe Cimmeriorum. Sed innadētibus
 Scythis Cimmerios, cū deliberarent, ut qui ma-

gno innaderentur exercitu, in sententia discre-
 paffe, hinc reges, inde plebem, utraq; quidē ualida, sed regum meliore. Nam populus sentiebat
 abstinendū bello, nec oportere cum multis adire
 periculum: reges autem pro regione cum inuasoribus
 dimicandum. Ita cum neutrius alteri obtem-
 perare uellent, & populares censerent sine præ-
 lio demigrandum, tradita inuasoribus regione,
 reges in sua potius patria occubendum, nec unā
 cum plebe fugiendū reputantes, quōd bona ha-
 buissent, et quōd mala euidentia habituri essent
 patria profugi. Hac illis ē diuerso sentientibus
 inter se decertasse, utrosq; numero pares: & om-
 nes qui mutuis ictibus cōcidissent, fuisse a ple-
 be Cimmericorū sepultos ad flumen Tyra, quorū
 adhuc sepulcrum extat. His humatis, ceteri ē
 regione migrarunt: quā desertā superuenientes
 Scythia occupauere. Extātq; adhuc in Scythia
 tum muri Cimmerici, tū portoria Cimmeria, tū
 loco cuidam nomen Cimmerio, tum Bosphorus
 qui Cimmerius appellatur. Constat autē Cim-
 merios in Asiam fugisse Scythas, quōd Cherso-
 nesum condiderūt, ubi nūc Sinope Græca urbs
 sita est. Apparet etiam Scythas in persequendo
 Mediā intraße, uia aberrantes. Nā Cim-
 meriū quidem fugientes iter semper secundū ma-
 re tenebant: Scythæ autem eos ad dexterā Cas-
 casum habentes insequabantur, ingressi Me-
 diam, itinere in mediterranea conuerso. Aliæ
 quoque

queque fertur cōmunis Gracōrū barbarorumq;
 narratio : Aristēus quidā Proconnessius, uersificator,
 Castrobij filius, memorat se Phæbo instigatum
 uenisse ad Issedonas: & supra hos incole-
 re Arimaßpōs, uiros unoculos : & itē supra hos
 esse grypas, qui aurū asseruent: ac super hos esse
 Hyperboreos, id est, superaquilonares ad mare
 pertinentes. Hos autem omnes, prater Hypero-
 boreos, Arimaßpī autoribus assidue finitimis
 bellum inferre, & ab Arimaßpīs exterminari
 Issedones, ab Issedonibus Scythas, à Scythīs neo-
 xatos Cimmerios, qui ad Australe mare inco-
 lebant, in regionem relinquere. Itaq; ne Aristēus
 quidem cum Scythīs de ea regione cōsentit : qui
 unde fuerit, qui hac retulit, dictum est à me. Di-
 cetur item quam de eodē uiro in Proconnesso
 & Cyzico audierim. Aristēum aiunt, qui nullo
 sua ciuitatis esset inferior genere, ingressum
 in Proconnesso fullonicam officinam decessisse:
 Fullonemq; occlusa officina, abisse denuntiatum
 rem propinquis defuncti. Dissipatoq; iam per
 urbem rumore, Aristēum esse uita functum, su-
 peruenisse sermoni de hac re disputantiū quen-
 dam Cyzicenum, ex urbe Artaciā profectum,
 qui diceret sese fuisse congressum cum Ari-
 steo apud Cyzicum, atque colloctum. Et
 cum id iste contendendo asseneraret, propina
 quos mortui ad fulloniam præsto fuisse, ha-
 bentes qua ad efferendos homines expediunt.

Aperta domo, Aristum nec uiuum apparuisse
 se, nec mortuum: septimoque deinde anno,
 cum in Proconneso apparuisset, eos uersus fe-
 cisse, qui nunc à Græcis Arimassei uocantur:
 quibus conditis, rursus euanuisse: Hoc ista ci-
 uitates commemorant: quod scio congruisse cum
 Metapontinis, qui sunt in Italia, trecentis &
 quadraginta annis postquam iterum euanuit
 Aristus, quemadmodum coniiciens & in Pro-
 conneso & apud Metapontinos inueni. Meta-
 pontini aiunt, Aristum cum apud ipsos ap-
 paruisset, iussisse aram Apollinis extrui, qua
 cognomen haberet Aristi Proconnessi: &
 iuxta eam erigi statnam, quod diceret Apolli-
 nem ad eos solos ex Italici in ipsorum terram
 uenisse, illum se asseclante. Et qui nunc Ari-
 stus esset cum deum asseclatur, tum esse coruū:
 Et hac locutum, è conspectu abiisse. Eoq; aiunt
 Metapontini se Delphos ad deum misisse sci-
 scitatum, quodnam illud hominis esset prolo-
 quium, sibiq; iussisse Pythiam, ut dicto audien-
 tes essent. Melius enim cum ipsis actum iri, si pa-
 rerent: & hac se admittentes perfecisse. Et nunc
 statua extat cognomine Aristi, iuxta aram
 ipsam Apollinis, in foro extructam, circumsan-
 tibus utrinque lauri: Hac hæcenus de Ari-
 sto. Regionis autem, de qua nos dicere institue-
 ramus, quamam sint ulteriora, nemo explora-
 tum habet. Neq; enim id ego ab aliquo audire
 potui,

potui, qui se diceret nosse quod ipse vidisset. Ac ne Aristens quidem ipse (cuius paulo antè feci mentionem) in his quos fecit versibus, ait se ultra Iſedonas processisse: sed ulteriora fando sibi esse cognita, quod Iſedones diceret ista commemorare. Verum nos, quoad longissime rem investigare potuimus, omnem referemus: Ab emporio Borysthenitarum (hoc enim ex maritimis totius Scythiæ est maximè medium) primi incolunt Callipida, qui sunt Græcoscythæ, id est, è Græcis facti Scythæ, super hos aliud genus eorum, qui uocantur Halixones. Horum utriq; cum in cæteris seruât ritum Scytharû, tum in serendo atq; uescendo cepe, allio, lente, milio. Supra Halixones incolunt Scythæ aratores, qui non ad panem conficiendum serunt triticum, sed ad illud torrendum. Supra hos incolunt Neuri: quorum tractus qui ad Aquilonem uergit, quantum nos scimus, uastus est. Atq; hæ quidem nationes iuxta flumen Hypanim colunt, ad Occidentalem partem Borysthenis. Verùm transiſſo Borystheni à mari in primis est Hylæa. Dehinc habitât Scythæ agricola, quos Græci qui sub Hypane incolunt, Borysthenitas appellant: ipsi uerò se Olpiopolitas. Hi igitur agriculatores Scythæ colunt eum quidem tractum, qui uergit ad aurozam, trium dierum itinere pertingentes ad flumen nomine Panticapem. Eum uerò qui ad

mentum Aquilonem, undecim dierum navigatione Borysthenem versus. Nam tractus qui ulterior est, in multum sane spatij desertus est. Ultra quam solitudinem Androphagi habitant, id est, uorum carne uescentes, separata natio, ac nequaquam Scythica. Et supra hos uasta iam proculdubio omnia nec ulla gens quantum nos scimus. At horum Scytharum qui agricola sunt, plagā qua ad auroram uergit, transmissō flumine Panticape, Nomades, id est, pecuarij Scythae incolunt, neq; serentes quicquam, neq; arantes. Nuda arboribus est omnis hac plaga praeter Hylaam. Nomades isti incolunt tractum quatuordecim dierum longitudinis, auroram uersus ad Gerrhum usque flumen. Trans Gerrhum autē sunt ea qua uocantur regia, & Scythae optimi pariter & plurimi, & qui suos seruos esse ceteros Scythas arbitrantur: a meridie quidem ad Tauricam regionem pertingentes, aurora uerō ad fossam, quam dixerūt illi qui ē Graecis geniti fuerant Oryxam, & ad emporiū paludis Maotidis, quod uocatur Cremni, id est, praecepta. Quorum pars ad flumen Tanaim porrigitur. Qua superiora sunt ad uentū Aquilonem Scytharum regionū, ea incolunt Melanchlani, alia non Scythica gens. Et supra Melanchlanos paludes sunt, & deserta hominibus regio, quantum uos scimus. Trans flumen autē Tanaim non est regio Scythica, sed prima La-

rior

xiorum, Sauromatarum, qui a secessu Maothidos paludis incipientes, incolunt tractum quò spectat Aquilonem, itinere dierum quindecim, uacuum prorsus arboribus tam agrestibus quàm fructiferis. Supra hos habitât (quæ secunda portio est) Budini, terram colêtes, totam arborum genere frequentem. Supra Budinos ad Aquilonem statim excipit solitudo octo dierum itineris. Post hanc solitudinem declinando potius ad uentum Subsolanum, incolunt Thyssageta, natio copiosa & propria, & è uenatu uictitans. His contigui, & in eisdem habitantes loci bi, quibus nomen inditum est Iyrca, & ipsi è uenatione uictitantes, hunc in modum: Còscens arboribus, quæ per omnem regionem frequentes sunt, insidiantur. Singulis adest canis: & item equus, in uentrem cubare eductus humilim, subsidendi gratia. Vbi quis ab arbore feram uiderit, sagittaq; percusserit, conscenso equo illam persequitur, comitante cane. Super hos quæ uergit ad auroram, incolunt alij Scythæ, qui à regijs Scythiis deficientes, ita in hunc locum peruenerunt. Ad hos usq; Scythiæ annis regio Scythica est cæpestis, & spissis solis. Reliqua hinc lapidosa atq; salebrosa. Cuius regionis magno transmissò spatio, incolunt sub excelso montium radicibus, hi homines, qui ab ipso naui dicuntur esse calui, mares pariter & fœminæ, simis quoque naribus, & ingenti mento,

mēto, proprio quodam oris sono, Scythicam ge-
 stantes uestem, ex arboribus nictitantes, cui ge-
 neri arboris nomen est ponticum, magnitudo fe-
 re eadem qua fico, fructus faba similis, instarq;
 nucleum habēs. Id ubi mite fuerit, uestibus ex-
 primūt, & quod ab eo crassum & nigrum des-
 fluit, nomine aschy, id aut lingunt, aut lacte
 commixtum potant. Et ipsius quoq; crassitudi-
 nis fece massas ad esum componunt. Neq; enim
 multum est ei pecorum, utpote non studiosis rei
 pecuaria. Sub arbore quisq; cubat, per hyemē
 quidem, ubi arborem pileo albo firmoq; conte-
 xerint, per aestatem uerò sine hoc pileo. His ne-
 mo mortalium iniuriam infert. Sacri enim dicū-
 tur esse, nihilq; Martiorum armorū possident.
 Idem finitimorum controuersias diuimunt. Ad
 quos quisquis confugit, is a nemine laditur. No-
 men eis est Agrippaei. Ad hos usq; caluos in-
 gens quoquē uersus prospectus est regionis, &
 gentium, qua in conspectu sunt ex Borysthenis
 atq; ex alijs Pontici emporijs. Scythae qui ad
 hos commeāt, per septem interpretes totidemq;
 linguas perueniūt. Horum tenuis notitia rerum
 habetur. Quod supra caluos est, nemo pro com-
 perto referre potest. Nā montes editi atq; pra-
 rupti transitum interdiciunt, quos nemo trāsire
 dit. Isti tamen calui referunt, qua apud me si-
 dem non habent, incolae montes ab hominibus
 Capripedibus, quos ubi trāsiērū, esse alios qui
 senos

senos menses consopiantur, quod ego in primis non admitto, sed tractum illum qui ad auro-ram caluis est, ab Issedonibus habitare sine ambiguitate compertum est. Ille uerò superior, qui uergit ad Aquilonem, tam Issedonibus quam caluis ignotus est, nisi quatenus isti ipsi dicunt. Issedones talibus moribus uti feruntur: Quoties pater alicui decessit, omnes eius propinqui pecora adducunt, quæ ubi mactauerunt concideruntq; concidunt & mortuū patrem illius, a quo in conuiuium accipiuntur, commixtuq; omnibus carnibus conuiuium exhibent. Caput tum defuncti denudatum purgatumq; inaurat, eoq; pro simulacro utuntur, agentes illi quotannis maiores hostias ceremoniasq;. Hæc filius patri facit, quemadmodum Græci natalitia. Dicuntur præterea & isti iusti esse, & ipsorum uxores peraq; fortes ac uiri. Hi & ipsi cognoscuntur. Quod supra hoc est, ibi aiunt Issedones esse homines unoculas, & grypes auri custodes. Hoc ab eis acceperunt Scythæ, à Scythiis nos ceteri accipientes uerum putamus, ac Scythice appellamus eos Arimaßpos. Nam arima Scythæ unum uocant, spu uerò oculum. Omnis autem quam dixi regio, adeo infestatur hyberna sæuitia, ut octo mensibus tolerari non possit, tale illic gelu est. Sicubi aquam effundas, modo facias ibi lutum: facies autem, si illic ignem accenderis. Ibidem quoque mare glaciatur, &

omni

omnis Cimmericus Bosphorus, super quam glaciem omnes qui intra fossam incolunt Scythæ, exercitus ducunt, & plaustra agunt trans mare usque ad Indos. Ita ut hyberna octo mensibus perstat, quatuor tamen mensibus reliquis frigora illic sunt. Vbi etiam aliam, quam ceteris regionibus, conditionem habet hyems. Nam cum tempus pluendi est, nihil ibi quod sit ullius momenti, pluit. Aestate pluuere non cessat. Quinetiam tonitrua cum alibi, tum ibi nulla existunt, aestas nubila est. hyeme si fiant tonitrua, pro ostento habetur. Terræmotus in Scythia si existat, seu aestate, seu hyeme, tanquam prodigium admirantur. Eam uim hyemis equi perferunt, muli, asiniq; , neque incipientem quidem ferunt, cum tamen alibi stantes in gelido equi labefiant, asini uerò ac muli durēt. Et hac mihi uidetur esse causa, cur omnino cornua bouino generi non succrescant, asti pulante sententia mea Homeri carmine in Odyssæa, quod ita habet:

Et Libyen, ubi sunt cornuti protinus agni.
 Quod recte dicunt, in locis calidis mature cornua existere. Nam in uehementibus frigoribus aut non oriuntur statim pecoribus cornua, aut si oriuntur, uix oriuntur. In Scythia itaq; hoc propter frigora contingit: Quo magis miror (ab initio enim oratio mea indagare instituit) cur in omni Eleleo agro muli nequeant gigni,

cum neque locus sit frigidus, neque ulla
 alia causa appareat. Aiunt Helienses ipsi ex
 imprecatione quadam id sibi contigisse. Cumq;
 tempus aduentat cōceptus equarum, se in loca
 finitima illas educere. Ibi postquam admiserint
 asinos, dum quæ conceperint, tūc rursus eas re-
 ducere. De pennis autem, quibus aiunt Scythæ
 oppletum esse aërem, & idcirco non posse pro-
 spici longius continentem, nec ulterius transiri,
 hæc est mea sententia: Quid ultra eam regio-
 nem assidue nungit, & (ut credibile est) minus
 æstate quam hyeme. Nam prout cuilibet emis-
 nus intuenti cadentem niuem copiosam liquet,
 quod dico, nix pennis assimilis est: & propter
 hanc talem hyemem inhabitabilia sunt eius
 continentis loca, ad Aquilonem spectantia.
 Eoq; opinor, pennas niuem esse interpretantes,
 Scythas ac circumiectas gentes ita loqui. Ve-
 rum hæc quæ reperiuntur longissime dicta sunt.
 De Hyperboreis autē hominibus neq; Scythæ
 quippiam, neq; alij ulli illic incolentium memo-
 rant, præter Issedones, nec ipsi quidem (ut mihi
 uidetur) dicentes aliquid. Dicerent enim &
 Scythæ de hoc, quemadmodum de unoculis di-
 cunt. Quanquam & ab Hesiodo de Hyper-
 boreis mentio sit, quin etiam ab Homero in
 Epigonis, si tamen Homerus re uera fecit hos
 uersus. Sed multo plurima de his Delij memo-
 rat, sacra alligata in triticea stipula ex Hyper-
 boreis

boreis delata uenisse ad Scythas: à Scythis deim
 ceptis finitimos accepisse, gradatimq; per singu-
 los ad occasum usq; atq; illinc meridiem uersus
 dimissa, a primis Græcorum Dodonæ esse ac-
 cepta, & ab his descendisse ad Melicem sinu,
 pernaissèq; in Euboiam, & oppidatim usq; ad
 Carystum, & illinc reliquisse Andrum, Carys-
 stios enim esse, qui in Tenum portarint, Tenios
 uerò in Delum, atq; ita hæc sacra in Delum
 aiunt peruenisse. Sed primum Hyperboreis mi-
 sisse duas puellas, quæ ferrent hæc sacra, quas
 Delij aiunt Hyperocham & Laodicem, &
 cum his tutela gratia quinque: è suis populari-
 bus, qui eas deducerent, nunc Periphæces uo-
 catos in Delo, ubi in magno honore habentur.
 Et cum isti ab Hyperboreis missi rursus non
 redirèt, indigne ipsos Hyperboreos tulisse, si eos
 quos assidue mitterent, non reciperent. Ita mi-
 sisse qui ferrent ad confines suos sacra in stipu-
 la tritici ligata, iuberètq; illos consideratè mit-
 tere ad aliam nationem. Atq; ita hæc grada-
 tim missa, aiunt deuenisse in Delum. Hic ergo
 sacris simile quiddam fieri animaduertit à fe-
 minis Thracijs, atq; Pæonijs, quæ in sacrificando
 regia Diana, non sine stipula triticea id faciunt,
 atq; ipse uidi eas faciètes. Caterum, his uirgini-
 bus Hyperboreis uita funclis in Delo, parètant
 puella Delia ac pueri, tōsis utriq; crinibus, quos
 puella quidem fuso inuolutos, supra monumens-
 tum

dum aliarum deponunt: pueri autem ad quan-
 dam herbam applicantes, & ipsi sepulcro im-
 ponunt: Est autem monumentum intra Arte-
 misiam ad sinistram intrantibus, olea illic super-
 enata. Hoc honore ab incolis Deli afficiuntur
 haec uirgines. Aiunt ydem Argin & Opin uir-
 gines ex Hyperboreis, eorundem hominum aetate
 in Delum uenisse, etiam priores Hyperocha &
 Laodice: & has quidem uenisse ad reddendum
 Lucina tributum, pro partu maturando quod
 instituerat. Argin uero & Opin una cum ipsis
 deis aduenisse, & honoribus alijs ante illas fuis-
 se donatas. Ad eas enim congregari ceterum mus-
 licum qua hymnum canant ab Olene Lycio con-
 ditum, in quo hymno nomina Argis & Opis
 nuncupatur. Deinde à Delijs edoctos insulanos
 & Iones, ceterum agere instituisse, et nominatim
 Argin & Opin decantare. Hic Olẽ ẽ Lycia pro-
 fecus, alios quoque uetustos fecit hymnos, qui can-
 tantur in Delo, dum cinis qui supra sepulcrum est
 Argis & Opis, dispergitur super infinitam agro-
 torum turbam, qui ad aram sunt. Est autem sepul-
 crum earum post Artemisium, ad auroram spectans,
 proximè Ceiorum coenaculum: Haecenus de Hy-
 perboreis dictum sit. Nam de fabula Abaris,
 qui fertur esse Hyperboreus, nihil dico: qui sa-
 gittam dicitur per uniuersam terram circutuisse,
 nihil comedens. Quod si qui sunt Hyperborei;
 id est, super aquilonares, erunt alij & Hyper-

notij, id est, super australes. Nempe rideo, cum multos uidea iam descripsisse ambitum terre, nullū habentes in exponendo sensum, quā Oceānum scribunt circūfluere terram, tanquam torum factam esse orbiculatam, & Asiam facientes Europā parem. Nam ego singularum magnitudinem breui patefaciam, & quanta sint singula ad describendum. Vbi Persæ incolunt, id ad australe protenditur mare, quod dicitur rubrum. Super hos ad uentum aquilonem habitāt Medī, super Medos Sapires, super Sapires Colchī ad septentrionale pertingētes mare, in quod influit flumen Phasis. Hæ quatuor nationes a mari ad mare incolunt. Dehinc uerserā uersus, ab ea duæ ora terrarū ad mare portēduntur, quas ego exponā. Hinc quā ad aquilonē uergit, ora una à Phasi incipiens, porrigitur ad mare per Pontū & Hellespōtū, usq; ad Sigeū Troicū. Quā uerò ad austrū uergit, eadem ora à sinu Mariādico, quī Phānici adiacet, tēditur secundū mare ad promōtorīū usq; Triopium. Incolūt autem in ora hac hominū nationes triginta. Talis est in una ora. Altera uerò à Persis incipiens, porrigitur ad rubrum mare, quod et Persicū uocatur: deinde gradatim Assyria, atq; inde Arabia, desinitq; in sinu Arabico: etsi non desineret, nisi ob id, quod Darius à Nilo riuos in illum sinū induxit. A Persis ad Phānicem tractus amplius est ac multus. A Phāni

Phœnice hac ora tendit secundum hoc mare per Cyriam Palestinam & Aegyptum, in qua terminatur: intra quam tres sunt omnino nationes. Atq; hæ sunt quæ à Persis occasum uersus in Asia continentur. Quæ supra Persas sunt, & Medos, & Sapires, & Colchos, auro-ram uersus & solem oriëntem hinc mari rubro abluuntur: aquilonem uersus, à mari Caspio et flumine Araxe qui contra solem orientẽ fluit. India tenuis habitatur Asia. Illinc iam auro-ram uersus deserta sunt: nec qualia sint, dicere quisquam potest. Et Asia quidem talis & tanta est. Africa autem ab altera ora est, ab Aegypto enim iam excipitur. Hac ora circa Aegyptum iam angusta est. Nam ab hoc mari ad rubrum, intercapedinis est centum milium ulnarum, quæ mille stadia. Ab his deinceps angustij spatiosa sanè ora excipit, quæ Africana dicitur. Itaq; admiror eos, qui discriminarunt atq; distinxerunt Africam, Asiam, Europam: inter quas non parum est differẽtie. Siquidẽ Europa longitudine quidẽ ceteras assequitur, latitudine uerò non uidetur mihi cõparari digna. Nam Africa seipsam monstrat circumflua mari esse, excepto duntaxat ubi Asia contermina est. Neco Aegyptiorum rege, eorũ quos nouimus primo in hoc demonstrãdo. Is post quã destitit à deprimẽda fossa, à Nilo ad Arabicũ sinũ, misit nauibus quosdã Phœnices, præ-

cipiens ut trāsueſſi columnas Herculeas pene-
 trarēt ad ſeptentrionale uſq; mare, atq; ita ad
 Aegyptum remearent. Phœnices igitur è rubro
 mari ſoluētes, abierūt in marcauſtrale: qui poſt
 quā autumnus aduenerat, applicitis ad terrā
 nauibus ſementē faciebant: ut aſſidue Africa-
 ni legerent, ac meſſem expectarēt. Deinde meſ-
 ſo frumētō nauigabant. Ita biennio conſumpto
 ad Herculeas columnas, anno tertio declinan-
 tes in Aegyptum remearunt, referentes quæ a
 pud me fidem non habent, forte apud aliquem
 alium: praterēuntes Africam, ſe habuiſſe ſolens
 ad dextrā. Atq; hunc in modū Africa primum
 eſt cognita. Secundo loco fuere Carthaginiēſes,
 qui dixerunt quendā Sataſſem, Teaspu filium,
 uirum Achamenidem, qui Africam non perna-
 uigauit, cum eſet ad hoc ipſum miſſus: ſed cum
 nauigationis longitudine, tum terra ſolitudine
 deterrius retro redijt, non impleto labore, quē
 ei mater iniunxerat. Etenim uitiauerat filiam
 uirginem Zopyri, filij Megabyſi, quem ob hanc
 cauſam à Xerxe rege ſuffigendum cruci mater
 ſua, qua fuerat Dary ſoror, liberauit: quod di-
 ceret ſe magis illi ſupplicij irrogaturam, quam
 rex pararet. Quippe neceſſe ei fore, pernauiga-
 re omnē Africam dum perueniret ad Arabicū
 ſuum. Hiſ annuēte Xerxe, Sataſſes in Aegy-
 ptū abiit, ſumptaq; illinc naue ac ſocijs, nauis
 gavit ad colūnas Herculis: quibus tranſmiſiſis,
 circum

circumuectus Africa promontorium, nomine Syloës, in meridiem cursum tenebat. Emēsusq; permultum maris intra complures menses, cum assiduè pluri tempore opus esset, conuerso cursu in Aegyptum redijt. Et illinc ad regem Xerxem regressus, aiebat se in prænauigada remotissima ad quam ierint ora, uidisse homines puillos, Phœnicea utentes uēste, qui quoties ipsi terra nauim applicarēt, ad montes se fuga proriperent relictis urbibus. Ipsos autem illos ingressos nihil iniuria intulisse, pecora tantū illinc excepisse. Quod autem totam Africam non per nauigassent, hanc causam afferebat, quod nauigium ulterius procedere non posset, sed retineretur. Hunc Xerxes negans locutum uera, quod certamen sibi propositum non exoluisset, in crucē sustulit, irrogata quam destinauerat pœna. Huius Sataaspis eunuchus audita domini nece, Samum cum magna pecunia profugit: quam Samius quidam interuertit. Eius nomen cum sciam, tamen uolens obliuiscor. Asia bona pars à Dario inuestigata est. Is cupidus cognoscendi ubinam Indus (qui secundus omnium fluminum crocodilos præstat) mare influat, misit nauibus cum alios quosdam, quos uera renuntiuros confidebat, tum Scylacem quēdam Caryandem. Isti è Cassatiro urbe, & è terra Pæthia soluentes, secundo flumine auroram uersus atq; solem oriētem nauigantes in mare: dehinc

per ipsum mare, tricesimo demum mense tenuerunt eum locum, unde rex Aegyptiorum eos Phœnices, quos antea dixi, miserat ad Africam pernauigandam. Post horum pernauigationem Darius Indos subegit, & eo mari positus est. Ita Asiam (præter eam quæ orientem solem spectat) cōpertum est parem Africa esse. Europa à nemine inuestigata est, neq; quæ ad orientem, neq; quæ ad aquilonē uergit, an mari claudatur. Longitudine tamen cognoscitur ad utranq; accedere. Neq; possum coniectura colligere, unde sit, et cum una sit terra, trifaria sint ei nomina indita è mulierum cognominibus: eiusq; fines ponantur Nilus fluuius Aegyptiacus, & Phasis Colchidicus. Alij aiunt esse fines Tanaim & Maotidem, fretumq; Cimmericum: sed negant se audisse nomina eorum, qui hac distinxerūt, & unde nomina imposuerint. Iam enim Libya quidem, id est, Africa, à plebisq; Græcorum fertur sortita nomen à Lybia quadam muliere indigena. Asia uerò ab uxore Promethei: quanquam Lydi hoc sibi nomen uendicant, asserentes ab Asio Manci filio Asiam appellatam, non ab uxore Promethei. Unde & Sardibus familiam quandam esse uocantam Asiadem. Europa autem neq; an sit mari circumflua, neq; unde hoc nomen acceperit, neq; quis nominis autor extiterit, ab aliquo mortaliū cōpertū est, nisi quod dicimus ab Europa Tyria

Tyria nomen accepisse regionem: nec antè, sicut ceteras nomen habuisse. Tamen illam ex Asia fuisse constat, neq; in hæc cõmeasse terram qua nunc à Græcis uocatur Europa, sed è Phœnice tātum in Cretam, & è Creta in Africam. Hæc hælenus de his dicta sunt. Nam quæ sentimus de his, hæc diximus. Pontus Euxinus, in quem Darius fecit expeditionem, nationes exhibet omnium imperitissimas, Scythica duntaxat excepta. Nullius enim nationis eorum quæ sunt intra Pontum, aut aliquid ad sapiētiam pertinens proferre possumus, aut aliquem uirum pro erudito habitum nouimus, præter Scythicam gentem & Anacharsim. In gente Scythica ex omnibus humanis negotijs unum maximum, quantum nos scimus, excogitatum est. Nā cetera non admiror. Quod maximum ab eis excogitatum, id est, ut neq; quispiam qui ad eos se cõtulerit, aufugere: neq; ipsi capi possint, aut ne inueniri quidem, si nolint, atq; deprehendi. Siquidem nullæ sunt eiu urbes, nulla mœnia extructa. Domos secum ferunt singuli: equestresq; sunt sagittarum, non pane uictitantes, sed ex pecoribus: pro domibus plaustra habentes: quidni, imbelles alioqui futuri, & ad dimicandum inhabiles? Hæc sunt ab eis inuenta cum opportunitate terræ, tum fluminum beneficio. Nam hæc terra cum sit cæpestris, sua sponte uiliginosa est & humida, eamq; interfluunt flumina non multo pauciora numero, quàm in Aeo

gypto fossa. Quorum quæ sunt celeberrima, & a mari navigabilia, ea recensebo. Ister quinque ostia habens, post hunc Tyres, & Hypanis, & Borysthenes, & Panticapes, & Hypacrys, & Gerrhus, & Tanais: Isti horum fluunt. At Ister, omnium quos novimus fluviorum maximus, semper sibi ipsi par, tam æstate quam hyeme, fuit ab Hesperio, primus omnium qui sunt in Scythia. Ob id omnium maximus, quod alij in eum influunt, qui ipsum ingentem reddunt, per Scythiam delapsi numero quinque. Unus quæ Porata Scythia appellat, Græci Pyretum, alter Tiaratum, tertius Ararus, quartus Napares, quintus Ordisus: Horum primo loco dictus, fluvius magnus est, ad auroram flens, cum Istri aqua communicat. Minor est Tiarantus, ad hesperum magis vergens. Inter quos ceteri fluentes, Ararus, Naparis, & Ordisus, in Istrum infunduntur. Hi sunt vernaculi Scythia amnes, qui illum augent, in quem etiam evolvuntur. Ex Agæthyrus quidam fluvius unus, Maris: ex Hami vero ingu tres alij ingentes ad aquilonem ventum, Atlas & Auras, & Tibes. Per Thraciam vero & Crobyxos Thraces, Athres, & Noas, & Atarnes. Et ex Pæonijs ac monte Rhodope, medium inter scindens Hamus, Cims. Qui ex Illyris in aquilonem tendens Angrus, plavie Triballiam interfluens, Brongum intrat. Brongus iste Istrum. Ita utrumque per se magnus Ister

Ister excipit. Præterea ex Vmblicorum regione Carpi, & alius ad uentum aquilonem Alpæ in Istrum exeunt. Omnem enim Europam Ister emetitur (sumpto ex Celtæ initio, qui omnium in Europa ad solis occasum extremi sunt post Cynetas) totamq; permensus Europam, ex transuerso ingreditur Scythiam. His quæ dixi fluminibus, & alijs aquas ferentibus, Ister fit omnium maximus. Quod si alterius cum alterius aqua compareretur, profecto Nilus copia aqua antecellit, quod in eum nullus neq; fluminis neq; fons ingrediens, ad incrementum aqua confert. Quod autem Ister sibi semper par fuit, tam æstate quàm hyeme, ob id fit (ut mihi uidetur) quod hyeme est, quantus est, aliquantulo maior quàm sua natura fert. Nam per hyemem paululum in ea regione pluit, sed ubique uingit. Aestate uerò nix, quæ sub hyemem decidit permulta, undiq; in Istrum liquefacta dilabatur, eumq; implet, nec ipsa solum, sed cum ea imbres multi atq; uehementes. Quippe per æstatem pluit, quò tempore quanto plus aqua o la ad se attrahit quàm hyeme, tãto plus aqua cū Istro miscetur æstate quàm hyeme. Ita cum paria faciat Ister datis aquis & acceptis, fit ut semper uideatur sibi esse similis. Ex fluminibus ergo quæ apud Scythas sunt, unum est Ister. Post hunc Cyres, qui ab aquilone means, ortum trahit ex ingenti palude, quæ Scythicam

terræ

terram à Nebride separat. Ad ostium huius
 incolunt Graci, qui Tyrita uocantur. Tertium
 flumen est Hypanis, ex Scythia ueniens, & ex
 magna palude profluens, circum quam pascun-
 tur equi syluestres candidi, recteq; uocatur hac
 palus Mater Hypanis. Ex hac igitur ortus Hy-
 panis fluit: serè quinque dierum navigatione, an-
 gustus, & adhuc dulcis, sed mox quatuor à ma-
 ri dierum navigatione sanè quàm amarus, pro-
 pter amarum, qui in eum fluit, fontè: adeo ino-
 quam amarum, ut cū sit exiguus magnitudine, ta-
 men inficiat Hypanim flumē, in paucis magnū.
 Est autē hic fons in finibus regionis Scytharum
 aratorum, & Alizonum, eodē nomine quo lo-
 cus unde emanat: Scythica lingua Amaxam-
 pens, id est, sacra uia. Apud Alizonas contra-
 hūt terminos suos Tyres & Hypanis, mox dein-
 de in diuersum abeuntes, mediam intercapedis
 nem laxant. Quartus fluuius est Borysthenes,
 secundum Istrum omnium maximus, & nostra
 sententia, non modo Scythicorum fluuiorum lon-
 ge huberrimus, sed etiam ceteris huberior, præ-
 ter Aegyptiū Nilum, cum quo non licet alium
 comparare. Ceterorum huberrimus est Borysthe-
 nes, pascua præbens amœnissima, & accommo-
 datissima pecoribus: necnon optimorum ac sin-
 gularium affatim piscium, idem ad potandum
 suauissimus, liquidus inter turbidos fluēs, iuxta
 quem semētis optima fit, & herba non satina;
 etiam

etiam altissima. In cuius quoque ostio ingens vis
 salis sua sponte concrevit. Præbet idem ingens
 cete, ad saluram spinis carentia, quæ antea-
 caos appellant. Alia præterea præstat admi-
 ratione digna. Quadraginta dierum naviga-
 tione usque ad locum nomine Gerrhum, cognoscitur
 ad aquilonem fluere. Superiora per quæ fluit,
 nemo hominum eloqui potest. Apparet tamen
 fluere per solitudinem ad Scytharum agricolan-
 tum plagam. Nam hæc Scythæ decem dierum na-
 vigatione accolunt hoc flumen. Cuius tantum ac
 Nilus fontes, nec ipse possum, nec ullum Græcorum
 reor posse dicere. Idem cum ad mare adve-
 niat, Hypanis cum eo miscetur, eodem in loco
 mare irrumpens. Quod inter hos amnes in con-
 fluentem tendentes intercapedinis est, Hyppos-
 leo promontorium vocitatur, ubi delubrum Ce-
 reris extructum est. Ultra quod delubrum sub
 Hypani incolunt Borysthenita. Hæcenus quæ
 ab his fluvijs, post hos alius, qui quintus est, no-
 mine Pantiscapes, & ipse ab aquilone fluens,
 atque à palude. Inter quem & Borysthenem in-
 colunt Scythæ agricolatores. Idem in Hyleam
 ingreditur, quæ transmissa, Borystheni immis-
 cetur. Sextus est Hypacaris, qui à palude ma-
 nans, mediusque Scythas pecuarios influens, in
 mare voluitur, iuxta Carcinitim oppidum, ad
 dexteram coercens Hyleam, & cursum, qui di-
 citur Achilles. Septimus est Gerrhus, nomen à
 loco

loco obtinens, qui è Borysthene dirimitur circa ea loca, apud quæ Borysthenes cognoscitur: cui loco nomen est Gerrho, determinatq; regionem Scytharum pecuariaiorũ ac regionũ. Et dum in mare fluit, in Hypacarim dilabitur. Octauus est Tanais, qui superius è nascita palude profluens, in aliam nastiorem diffunditur, nomine Maeotim, quæ discludit regios Scythas à Sarmatis. In hunc Tanaim alius influit, nomine Hyrgis. Ita Scythæ celeberrimis amnibus muniti sunt. Gramen quod in Scythia germinat, omnium quæ nos nouimus germinũ aridissimũ est, quod ita se habere disseclis pecorib; licet discernere. Et ea quidem ut quàm maxima sunt, ita apud eos abundat. Cetera autẽ vulgaria sunt. Atq; hunc in modum res sunt eis instituta. Deorum hos solos propiciantur: Vestam ante omnes, deinde Iouem ac Tellurem, existimantes Tellurem Iouis coniugem esse. Post hos Apollinem, & caelestem Venerem, & Martem, & Herculem. Hos cuncti Scythæ deos arbitrantur. Sed qui regj Scythæ vocantur, etiam Neptuno sacrificant, appellantes Vestam lingua sua. Tabiti, Iouem Patrum, mea sententia relictissime. Tellurem Apiam, Apollinem Octosyrum, caelestem Venerem Artimpasam, Neptunum Thaimiasadem. Simulacra & aras & delubra facienda non putant, praterquam Marti. Idem sacrificium prorsus apud omnia templa fieri, eodem

eodem modo est institutum, qui talis est: Victim
 ma ipsa primoribus implicita pedibus sistitur,
 cuius à tergo stans immolator, amota in primis
 insula, pecudem ferit, eaq; concidente deum ino
 uocat, cui illam maculat, deinde circumdat la
 queum collo, tum iniecto baculo circumducit, ho
 stiamq; strangulat non incenso igni, non votis
 nuncupatis, non sumptis libamentis, sed ubi pe
 cudem strangulauit, eiq; pellem detraxit, ad co
 cturam se conuertit. Verum cum Scythica regio
 lignorum sit admodum inops, hoc ab illis ad car
 nem coquendam excogitatum est: Vbi victimam
 pelle denudarunt, denudant quoq; ossa carnibus,
 dehinc illas in lebetes eius gentis, Lesbys cra
 teribus assimilés, nisi quod sunt multo capacio
 res, injciunt. Subiectis atq; succensis ossibus ho
 stiarum, coquunt. Si autem non adfuerit lebes,
 omnes carnes hostiarum in aluos illarum, &
 cum aqua commiscunt, atq; ossa succedunt. Quo
 bus pulcherrime ardentibus, & aluis facile ca
 pientibus carnes ossibus separatas, ita fit, ut bos
 se ipse coquat, & item cetera pecora immolas
 ta, per semetipsum quodq; elixum sit. Coctis car
 nibus, is qui immolauit, earum atq; intestino
 rum libamenta antè se porrigit. Immolant autè
 cum alia pecora, tum praeipue equos. Et alijs
 quidè dijs hunc in modum & alias pecudes im
 molant. Marti uerò sic prisco ritu apud quosq;
 tale extruitur templum: Sarmenorum fasce
aggr

aggeruntur trium in longum latumq; stadio-
rum, minoris tamen sublimitatis, de super qua-
drata planities efficitur, tria latera praecepta
sunt, quartum acclive, per quod ascendatur.
Eò quotannis comparant centum quinquagin-
ta plaustra sarmentorum, Nam semper propter
caeli tempestatem illa marcescunt. Sub hoc ag-
gestu ferreus acinacis, qui singulis uetustus est,
statuitur. Idq; est Martis simulacrum, cui an-
nuas hostias offerunt cum aliorum pecorum,
tum equorum, & plus huic acinaci quàm cae-
teris djs. Ex captivis centesimum quemq; im-
molant, non eodem quo pecora modo, sed dis-
verso. Nam ubi eorum capitibus unum libave-
runt, ipsos ad quoddam uas mactant: dehinc
eisdem in congeriem sarmentorum sublati, aci-
nacem cruore perfundunt. Hac quidem supra
conferunt, inferius autem ad templum illa fa-
ciunt. Virorum interēptorum omnes humeros
dextros pracidunt, quos unà cum manibus in
aërem iaciunt, quocunq; deciderit manus, ibi
iacet, & seorsum mortuus. Ceteris deinde so-
lennibus confectis, abeunt. Et sacrificia quidem
haec ab eis sunt instituta. Sues pro nihilo pu-
tant, quas nec alere omnino in sua regione uo-
lunt. Quae uerò ad bellum attinent, hunc in mo-
dum sunt ab eis comparata. Quem primum ui-
rum ceperit uir Scythia, eius sanguinem potat:
quosunque in pralio interemerit, eorum capita
regi

regi offert. Nam capite allato, sit præda quancunq; ceperit, particeps, aliqui expers. Caput hoc modo præcidit. In orbem illud amputat circa aures, verticemq; sumpto excutit, deinde pellem detrahit: & ubi sicut bouis coriū manibus molliuit, tāquam mantile possidet, eaq; & habentis equi sui appensa gloriatur: qualia mantilia ut quisq; plurima habeat, ita uir indicatur præstantissimus. Sunt quoq; multi, qui coria hæc humana tanquam brutorum consuant, quibus pro amiculis induantur. Multi etiam casorum hostiū manus dextras cum unguibus excoriant, eiq; opercula pharetrarum integunt. Est autem inter omnia coria humanū ferè & crassum maximè & candore splendidū. Multi totos homines excoriatos, & super ligna extensos, supra equos circumferūt. Hæc ab illis in mores sunt recepta. Non tamen de omnium, sed de inimicissimorum capitibus hoc faciunt, ut illud quisq; infra supercilia recisum prorsus excuteret: & crudo tantū bouis corio, si pauper sit: sindines, non modo exterius inducat bouino corio, uerum etiam interius inauret, & sic uterq; pro poculo utatur. Idē agunt de familiaribus, si inter eos extiterint discordia, dum apud regem uictoria sint potiti. Hæc capita hospitibus, qui ad eos ueniūt uiri alicuius existimationis, exhibent: referuntq; illos, cum essent domestici, et ad pugnam laceßissent, ab ipsis esse superatos, id

strenuitatis loco ponentes. Semel quæcunq; annis singuli regionem principes miscent vinum crateris de quo Scythæ omnes hostium homicida bibunt, nemo gustat qui nihil præclari operis ediderit, sed sine honore seorsum sedet: quæ res apud eos maxima est ignominia. Qui vero complures cades fecerunt, hi duobus pariter quos habent calicibus potant. Apud eosilem permulti sunt uaticinatores, qui cum pluribus uirgis salignis diuinant, ad hunc modum. Grandes uirgarum fasces cum attulerint, humi positos dissoluunt, ac separatim ponentes illarum singulas uaticinantur. Ad hæc dicendo, uiceuersa uirgasprehendunt, ac rursus sigillatim componunt. Hæc est illis tradita à maioribus diuinationis. Sed Enaries, qui sunt androgyni, aiunt sibi à Venere traditam diuinationem, tiliæ fronde uaticinantes. Tiliam ubi quis trifariam sciderit, digitis suis eam implicando, ac resoluendo tractat, atq; hunc in modum uaticinantur. Horum tres maxime probatos accersit rex quoties agrotat: cui isti semper ferè dicunt hunc aut illum ciuem (nominant autem hominem de quo loquuntur) peierasse, iurantem per regium solum. Est autem Scythis mos plerumq; iurandi per regium solum, cum maximum uolunt interponere iusiurandum: protinusq; is quem dixerint peierasse, adductus, coarguitur scientia diuinandi, tanquam compertus falso deierasse per regium solum, & ob id regem agrotare. Si ille inficiens

inficians se negat peierasse, atque rem grauer
 fert, rex duplum uaticinorum accersit. Qui in
 specta diuina ratione, si & ipsi hominē per
 iurij cōuicerint, sine mora caput excidūt: eiusq;
 facultates inter se partiuntur primi uaticini.
 Sin uerò illi, qui superuenerunt, uaticini homi
 nes absoluerint, alij atq; alij præsto sunt: quorū
 se plures absoluerint, decernitur primis illis uati
 cinis esse pereundum, eosq; hunc in modum ne
 cant: Plaustrum concameratum ubi sarmentis
 referferūt, bobusq; iunxerūt, uaticinos pedibus
 implicatis, & manibus post tergum reuinctis,
 atq; ore obstructo, extendūt in medium sarment
 torum: incensisq; sarmentis territando agitant
 boues. Quorum bouum multi cum uaticinis con
 cremantur, multi ambusti utiq; cremato plau
 stri temone aufugiunt. Hoc, quē dixi, modo uati
 cinos comburunt, etiam ob alias causas, appel
 lantque *ψευδοματιναι*, id est, falsos uaticinos.
 Sed quos morte rex afficit, eorū ne liberos qui
 dem relinquit, sed uniuersos mares interficit, fe
 minis nihil lesis. Fœdera cum quibuscunq; in
 eunt Scythæ, hoc modo ineunt: Infuso in grandē
 calicem sicilem uino, commiscunt eorum san
 guinem qui ferunt fœdus, percutientes cultello
 aut incidentes gladio aliquantulū corporis. De
 inde in calice tingunt acinacem, sagittas, secu
 rim, gladium. Hæc ubi fecerunt, sese multis uer
 bis denotent: postea uinum epotant, non modo

q̄, qui fœdus fecerunt, sed etiam comites hi, qui
 sunt maxima dignitatis. Regum sepulcra apud
 Gerrhos sunt, ubi Borystheneſ iam nauigabi-
 lis eſt. Ibi cum rex eorum deceſſit, ingente ſcro-
 bem effodiūt forma quadrata. Hoc ubi prepa-
 rarunt, accipiunt mortuum corpore incerato,
 aluo euulſa atq; expurgata, quam ſilere con-
 tuſo & thymiamate, ap̄q; ſemine & amiſi,
 cum expleuerunt, reſuunt rursus, impositumq;
 plauſtro cadauer, ad aliā gentem ferunt. Quod
 qui excipiunt, eadem agunt quæ regij Scythæ:
 aurem decidunt, crinem circūquidunt, brachia
 circūcidunt, frontem naſumq; conſauciant, ſi-
 niſtram manū ſagittis traſciunt. Poſtmodum
 regis cadauer carpento ferunt ad aliam gen-
 tem, cui imperitant, quæ ipſos comitatur ad eos
 unde primum uenerant. Vbi iam mortuum cir-
 cūferentes, luſtrauerunt ſingulas gentes qui-
 bus imperauit, apud eos deponūt, qui in extre-
 mis Gerrhis habitant & in ſepulcris. Quem
 poſtquam ſuper thorum in loculo uiderunt, ha-
 ſtus hinc atq; hinc deſixiſ, deſuper ligna diſpo-
 nunt: deinde pallio contegunt. In reliqua loculi
 ſpatioſitate aliquam eius pellacum ſtrangula-
 tam ſepeliūt, & eum qui uina miſcebat, & co-
 cum, & equi agaſonem, & miniſtrum, & qui
 erat à nuntijs, necnon equos, & aliarum re-
 rum omnium primitias, quinetiam phialas au-
 reas. Nam argentum aut areum nihil in uſu
 habent

habent. His aëlis, humum certatim atque auidè injiciunt, cupientes tumultum quàm maximum efficere. Circumactò anno, rursus hoc agunt: E famulis regis intimos sumunt. Sunt autem famuli regum ingenui Scythæ, & quos ipse rex iusserit. Nam nullus denalitiis ei ministrat. Horum ministrorum quinquaginta cum strangulauerunt, ac totidem præstantissimos equos, eductis intestinis, expurgatis palis implent ac consuunt. Et ubi dimidium fornicis super duo ligna resupinatum statuerint, alterumque dimidium super altera duo ligna, & item alia multa huiusmodi defixerint, tum super ea equos imponunt, crassis tignis in longum ad cervicem usq; traiectos, ita ut priores fornices sustineant armos equorum, posteriores uerò iuxta femora suscipiant uteros, utrisque cruribus superne pendentibus. Equos infranant, eorumq; habenas ad palos extensas alligant. Dehinc super eorum singulos statuunt, singulos quinquaginta iuuenum strangulatorum, hunc in modum: Vnicuique eorum rectum stipitem per spinam ad cervicem usque transfigunt: quod inferius stipitis extas ultimum, infigunt tigno illi, quo equus transiectus est. His equitibus sepulcro circumpositi abeunt. Hunc in modum reges sepeliunt. Alios autem Scythas cum decesserunt, proximi quique in planitiis collocatos ad ami-

eos circumferunt. Eos singuli amicorum exci-
 pientes, epulum cadauer comitantibus prae-
 bent, tam propinquis quam ceteris. Ad hunc
 modum quadraginta diebus privati homines
 circumaguntur: dehinc humantur, tali tamen
 ratione prius purgati: Vbi caput exinanie-
 runt, ablueruntq; , circa corpus ita agunt:
 Tria ligna statuunt mutuo inclinata, circa hac
 pratendunt lanea pilea, quam maxime pos-
 sunt constipantes, & in scapham, in medio li-
 gnorum pileorúmque positam, lapides conij-
 ciunt ex igne perspicuos. Nascitur autem apud
 eos cannabis lino similima, praterquam crassi-
 tudine ac magnitudine. Sed quam nostra est
 multo praestantior, uel sua sponte nascens, uel
 sata: ex qua Thraces uestimenta conficiunt,
 lineis similima: qua nisi quis admodum terat,
 lineae sint an cannabaceae, non queat dignosce-
 re: & qui non uiderit cannabem, existimet li-
 neum esse uestimentum. Huius cannabis sum-
 ptum semen Scythae sub pileis occulunt, supra
 lapides igne perspicuos: unde fit thymiana,
 tantum reddens uaporem, quantum apud Gre-
 cos nullum thuribulum reddit. Hoc odore stu-
 pentes Scythae, eiulant, quod apud ipsos loco
 lauacri est. Neque enim lauant omnino corpus,
 sed uxores eorum infundentes aquam, corpora
 ad lapidem aliquem scabrum coterunt cypres-
 so & cedro & thuris ligno. Deinde perfictum
 corpus

corpus cum intumuerit, illud faciemq; medicamentis oblinunt. Id eas simul bene olentes facit, simul postero die, medicamentis amotis, mandas ac splendidas. Externis hi ritibus uti magnopere cauent, ne mutuo quidem inter se: sed Græcorum precipue, utiq; posteaquam deprehenderunt Anacharsim, & deinde iterum Scylem. Siquidem Anacharsis cum multum orbis terrarum contemplatus esset, & multum in sapientia profecisset, eam ad mores Scytharum pertulit. Is dum in Hellespontum nauigans tenuisset Cyzicum, nouit matri deorum (offendit enim Cyzicenos eius diem festum magnifico sane apparatu celebrantes) si saluus sospesq; domum reuertisset, sacrificaturum se eodem ritu, quo Cyzicenos sacrificantes uidisset, & peruigilium noctis instituturum. Cum abiisset in Scythiam, uenit ad locum qui dicitur Hyalea, iuxta Achillis cursum sita, ubique omnifarijs arboribus referta. In hanc abstrudens se Anacharsis, omnem festi caremoniam dea persoluit, tympanum tenens, exutisq; simulacris. Hæc cum agentem quidam Scythæ animaduertens, indicium detulit Saulio regi. Rex cum & ipse contulisset se eò, & Anacharsim ea facientem infocisset, excussa sagitta, necauit. Et nunc si quis de Anacharsi interrogat, Scythæ negant se nouisse hominẽ, ob id, quòd in Græciam peregrinatus est, externosq; sit mores sectatus. Læ

eet (ut ego accipi) tutor fuerit Timnis, filij Spar-
 gapithis, patruusq; Indathyrsi Scytharū regis,
 filius Gnuri, nepos Lyci, pronepos Spargapithis.
 Itaq; si ex hac familia extitit Anacharsis, cōstat
 eū a patruē fuisse iterēptū. Indathyrsus enim
 fuit filius Sauli, Saulinus autē fuit qui Anachar-
 sim interemit. Quanquāq; aliud quiddā Pelo-
 ponnēsēs audiui referentes, Anacharsim ab rege
 Scytharū missum, Gracia factū esse discipulū,
 & cū rursus redisset, dixisse ad eū q se miserat,
 cūctos Gracos esse in omnia sapiētia occupatos,
 Lacedamonij exceptis, qui soli rationem habe-
 rent dandi & accipiendi prudenter. Verū hac
 narratio aliter ab ipsis Gracis delusa est. Hic
 igitur vir (quēadmodū antea dictū est) mortē
 appetijt, & ipse quidem ita egit propter exter-
 nos ritus, & Gracorū consuetudinē. Multis au-
 tem sane annis postea interiectis, ita passus est
 Scyles, Aripithis filius. Etenim Aripithes Scy-
 tharum rex, cum alios filios multos, tum Scylem
 sustulit ex uxore Istrina, haudquaquam indi-
 gena, qua filium Gracam linguā literasq; edo-
 cuit. Interiecto deinde tempore, Aripithe per-
 dolum occiso à Spargapithe Agathyrforum re-
 ge, Scyles regnum suscepit, & uxore patrū, no-
 mine Opāā. Erat autē Opāa hac ciuiū, ex qua
 erat Aripithi filius Oricus. Scyli regnū Scytharū
 obtinenti, Scythicus tamē uiuendi mos ni-
 hil prorsus cordi erat, sed Gracus, in quo fue-
 rat

rat imbutus à puero. Ideoque multo magis ad hunc exercendum se conuertebat. Vtiq; tum ad urbem Borysthenitarum Scythicum ducebat exercitum. Borysthenita autem se à Milesiis aiunt esse oriundos. Ad hos quoties Scyles ueniebat, relicto in suburbanis exercitu, ipse muros ingressus portas obserabat, depositaq; Scythica stola, Gracum sumebat uestimentum, & eo indutus per forum spatiabatur, nullo neque satellitum, neq; populi comitatu, appositis qui portas custodirent, ne quis Scytharum cerne-
ret eum gestantem huiusmodi stolam, & cum ceteris Gracorum institutis utebatur, tum in faciendis deorū sacris. Et cum ibi tempus mensurum, aut ampliustriuerat, abscedebat, induc-
ta sibi Scythica stola. Idq; sæpenumero faciebat, extruēlis sibi adibus illic, & uxore illine accepta. Sed cum foret ei male euenturum, ex hac occasione male euenit. Affectanti ei Dionysium Bacchanalem initiari, ac hostiam initiationis iamiam sumpturo in manibus oblatum est ingens osilentum. Erant ei in urbe Borysthenitarum circum ades suas, quarum paulo antè habui mentionem, magnas atque magnificas, è lapide candido sphinges & grypes stantes. In has ades deus fulmen iaculatus est, totaq; deflagrauerunt. Scyles nihilominus initiationem peragit. Enimvero Scythe Gracis probro dant bacchanandi consuetudinem, ne-

gantes esse credibile deum inuenisse, quo homi-
 nes ad demeritiam adigantur. Posteaquam
 Bacchanalibus sacris initiatus est Scyles, qui-
 dam Borysthenitarum Scythis indicium detu-
 lit, inquit: Vos quidem Scythia nos irrideo-
 tis, quod Bacchanalia agamus, quodque nos
 deus occupet. At nunc demum hic nostrum
 quoque regem occupavit. Nam Bacchanalia
 exercet a deo in demeritiam actus. Quod si mihi
 non habetis fidem, sequimini me rem vobis
 ostensurum. Primores Scytharum hominem
 secuti sunt, quos Borysthenita ille deductos clam-
 culum in turri collocavit. Vbi affuit Scyles
 cum thyaso, id est, cum choro illo, bacchabun-
 dus, Scythia eo conspecto, rem ingentis calami-
 tatis esse duxerunt, digressiq; ea qua uiderant,
 omni exercitui indicarunt. Post hac ubi ad la-
 res suos rediit Scyles, defecerunt ab eo Scythia,
 delecto fratre eius Oclamasade, ex filia Terus
 genito. Scyles cognito quid de se fieret, et quam
 ob causam, profugit in Thraciam. Id cum au-
 disset Oclamasades, cum exercitu aduersus Thra-
 ciam contendit, cui ad Istrum progressu, Thraces oc-
 currerunt. Et dum conflicturn erant, Sitacles ad
 Oclamasadem misit caduceatorē, cum his man-
 datis: Quid opus est inter nos tentare fortunam?
 Tu quidem sororis mea es filius, sed habes ger-
 manum meum, quem si mihi reddideris, ego ui-
 cissim Scylem tradam tibi. Ita, neque tu, neque

ego periclitabor exercitu. Erat autem apud Oclamasadem frater Sitalcis ab eo profugus. Hanc a Sitalce oblatam conditionem Oclamasades accepit, redditoq; Sitalci fratre, eodemq; auunculo suo, Scylem recepit fratrem. Et Sitalces quidem recepto fratre reduxit exercitum. Oclamasades autem eodem die caput Scyli dempsit. Adeo sua instituta Scythæ observant: & his qui externos ritus asciscunt, tales irrogant pœnas. Multitudinem Scytharum non potui exacte indagare, cum de eius numero varia referentes audiam, & permultos illos, & rursus paucos esse utiq; Scythas. Quantum autem sub aspectum meum venit, est inter Borysthenem & Hypanim flumina locus, nomine Exampaus, cuius etiam aliquanto antea habuimus mentionem, cum dicebam fontem in eo esse aqua amara, Hypanim, in quem fluit, impotabilem reddentis. Hoc in loco tacet abenum sexies tantum, quam crater, qui est in estio Ponti, a Pausania Cleombroti filio dedicatus, quod si quis non inspexit, hunc ei in modum declarabo: Sexcentarum est amphorarum facile capax, crassitudine digitorum sex. Id aiunt indigenæ ex aculeis sagittarum esse factum. Regem enim suum, nomine Ariantem, cum numerum Scytharum inire uellet, insisse singulos Scythas conferre singulos sagittarum aculeos, proposita morte ei qui non ferret. Ita magnam vim collatam esse

aculeo

aculeorum: & ex his aliquod confectum opus,
 placuisse ei pro monumēto relinquere, atq; inde
 fecisse id ahenum, & in hoc Exampao dedicaf-
 se. Hoc de multitudine Scytharum audiebam.
 Hæc regio miracula nulla habet, præter flumi-
 na cum multo maxima, tum numero plurima.
 Si quid tamen præter flumina, & magnitudi-
 nem capi exhibetur admiratione dignū, id dis-
 cetur. Vestigium Hercules ostendunt, petra
 impressum, virili uestigio simile, bicubitali ma-
 gnitudine, iuxta fluvium Tyrem. Et hoc ita se
 habet. Redeo ad eam quam ab initio institue-
 ram orationem: Dario aduersus Scythas exero-
 citum comparati dimissis nuntijs ad imperan-
 dum, alijs ut peditatum, alijs ut classem præsta-
 rent, alijs ut Bosphorum Thracium iungerent:
 Artabannus Hyſtaspis filius, Darij frater, no-
 lebat illum ullo pacto Scythis inferre bellum,
 commemorans Scytharum inopiam, utilia suas-
 dens. Cum tamen non persuaderet illi, destitit à
 dissuadendo. Darius ubi omnia ei in expedito
 fuere, copias eduxit ex urbe Susis. Ibi cum Oeo-
 bazus quidam Persa, cui tres filij erant omnes
 in militiā euntes, obsecrabat, ut unū sibi ex illis
 relinqueret: Cui Darius tāquam amico & mo-
 destæ obsecranti, respondit, se omnes eius liberos
 relicturum. Eo responso Oeobazus magnopere
 latabatur, sperans liberos suos missionem ha-
 bere militia. At ille præpositos filijs Oeobazæ
 iussit.

inſiſſit, ut omnes eos interimeret, ita filij Oeoba-
 xi, obtruncati, illic ſunt relictī. Darius Suſis
 mouens, peruenit ad Boſphorum Chalcedonis,
 ubi pons iungebatur. Illic cōſcēſa nauī, trans-
 miſit in inſulas nomine Cyaneas, quas Græci
 prius errabundas fuiſſe aiunt. Ibi ſedens in tē-
 plo, ſubijciebat oculis Pontum, rem ſpectaculo
 dignā. Nam inter omnia maria eſt maximè ad-
 mirabile. Cuius longitudo eſt undecim millium
 ac centum ſtadiorum: latitudo qua latiſſimum
 eſt, trium millium ducetorum. Huius pelagi os
 latitudinis eſt quatuor ſtadiorū, longitudo oris,
 quod eſt collū, qua Boſphorus dicitur, ubi pons
 connectebatur, circiter centum uiginti ſtadia,
 ad Propontidem uſq; pertingens. Propontis au-
 tem quingentorum ſtadiorum eſt, mille & qua-
 dringentorum longitudinis, influens in Helle-
 ſpontum. ipſe Hellespontus ubi anguſtiſſimus,
 ſtadijs ſeptem quadringētis longus, intrans per
 lagi uauſtitatem, quod Aegeum uocatur. Hæc
 autem ita dimenſa ſunt. Nauis fere meat omni
 no ſeptuaginta millia paſſuum longo die, nocte
 uerò ſexaginta. Itaq; e faucibus Ponti ad Pha-
 ſim, hoc eſt enim Ponti longiſſimum, nouem die-
 rum eſt nauigatio, & octo noctium, qua ſunt
 mille centum ac decem millia paſſuum, hoc eſt,
 ſtadiorum undecim millia ac centum. E Scya-
 thica autem ad Themiscyrā, qua eſt ſuper flu-
 men Thermodontem (hic nanq; Ponti latiſſi-
 mum

mum est) : riuum dierum , duarumq; noctium est
 nauigatio , quæ sunt passuum trecenta ac tria
 millia , stadiorum uerò tria millia & trecenta.
 Hunc igitur in modum Pontus ac Bosphorus
 & Hellespontus à me dimensa sunt , & secun-
 dum ea quæ dixi , situm habent. Quin etiam
 Pontus hic paludem habet , influentem in se , non
 multo , quàm ipse est , minorem , quæ Mæotis ap-
 pellatur , & mater Ponti. Darius ubi pontem
 contemplatus est , renauiganit ad pontem , cuius
 architectus extitit Mandrocles Samius. Con-
 templatus item Bosphorū , duos super eum cip-
 pos erexit è candido lapide , literis incisus , unum
 quidem Assyrijs , alterum uerò Grecis , omnes
 gentes quas secum ducebat. Ducebat autem
 omnes gentes quibus imperabat , continentibus
 numero septingenta millia hominum cum equi-
 tatu , præter classem quæ constabat è nauibus
 sexcentis. His postea cippi Byzantiū in urbem
 suam trāst. itis , usi sunt ad aram Diane erectæ ,
 præter unū lapidē , qui iuxta Bacchi delubrum
 eadem urbe relictus est literis Assyrijs opple-
 tus. Bosphori locus , quem rex Darius ponte cō-
 misit , coniectanti mihi uidetur medius inter
 Byzantium & templum quod supra fauces est.
 Post hæc Darius ponte sublicio deletatus au-
 tōrem eius Mandroclē Samium donauit de-
 cuplo. Ex cuius primitijs Mādrocles pictis ani-
 malibus commissionem Bosphori & regē Da-
 rium

rium Medico folio sedentem, ac suas copias traducentem, effinxit, eamq; picturam templo Iunonis dedicauit, cum hac inscriptione:

Qui rate piscosum coniūxit Bosphorū, implēs

Darij regis nota iubentis opus,

Iunoni Mādrocles hac monumenta dicauit,

Esset honor Samijs unde, corona sibi.

Hac igitur monumenta extiterunt eius, qui pōtem compegit, quem ubi remuneratus est Darius, transmisit in Europam, iussis Ionibus nauigare in Pontum usq; ad Istrum, atq; ubi eā peruenissent, se illic praestolari, fluuium ponte iungentes. Ducebant enim classem Iones & Aeoles & Hellepontij. Hi prateruecti Cyaneas, rectā ad Istrum nauigarunt, subuectiq; duorum dierum stinere a mari ad fauces fluminis, ubi in diuersa scinditur, illud ponte iungunt. Darius transmissio per ratem Bosphoro, faciebat per Thraciam iter, & cum a fontes Teari amnis peruentum est, triduo hic habuit statua. Tearus fertur ab accolis omniū amniū esse optimus, cum ad alios morbos, tum ad scabiem curandam uel hominum uel equorum. Eius fontes duodequadragenta sunt, ex eadem petra manantes, partim frigidi, partim calidi. Ad hos tantundem uia est a Iunonis templo eius urbi, quae iuxta Perinthum est, & Abolonia, quae est in Ponto Euxino, duorum diūstrātrāq;. Eluit autem Tearus hic in flumē Constadest

tadesdum, Contadesdus in Agrianem, Agrianes in Itebrum, Hebrus in mare iuxta urbem Aenam. Ad hunc igitur amnem cum pervenisset Darius, castraq; posuisset, oblectatus amne, cippum erexit, his literis inscriptum:
 TEARIAMNIS CAPITA OPTIMAM
 AQUAM ATQVE PVLCHERRIMAM
 CUNCTORVM AMNIVM CONTINENT,
 ET AD EA PERVENIT EXERCITVM DVCENS ADVERSUS
 SCYTHAS, VIR OPTIMVS ATQVE
 PVLCHERRIMVS CUNCTORVM
 HOMINVM DARIVS, HYSTASPIS
 FILIVS, PERSARVM CUNCTAEQVE
 CONTINENTIS REX. *Hæc sunt illic inscripta. Darius hinc
 mouens, venit ad alium amnem, nomine Artiscum, qui per Odrysces fluit, quò ubi pervenit,
 ita agendum sibi putavit: Ostenso certo loco copijs suis, iussit illic singulos quosq; prætereuntes
 ponere singulos lapides. Id cum omnis exercitus fecisset, grades acerui lapidum effecti sunt,
 quibz relicti, Darius illinc movit. Sed priusquam ad Istram pervenerit, primos subegit
 Getas, qui immortales agunt. Nam Thraces qui Salmydesum, quiq; supra Apolloniam
 & Mesambriam urbem incolunt, & qui Cyrryana & Nipsai uocantur, sine pugna sese
 Dario dediderunt. Geta uerò per imperitiam resistem*

resistentes, in seruitutem redacti sunt, cum sine
 fortissimi Thracum, atq; iustissimi. Immorta-
 les autem agunt hoc modo, quod se mori non
 putant: sed eum qui defunctus est, necare ad
 Zamolxin demonem, quem nonnulli eorum
 opinantur eundem esse Gebeleixem. Ad hunc
 mittunt assidue cum naui quinque remigum
 nuntium quempiam, ex se ipsis sorte delectum,
 precipientes ea quibus semper indigent, eumq;
 ita mittunt: Quibusdam eorum datur nego-
 tium, ut tria iacula teneant: alijs'ue compre-
 hensis eius qui ad Zamolxin mittitur, mani-
 bus pedibusq;, hominem agitanter in sublime
 iactent adiacula. Qui si in presentiarum ex-
 tinguitur, propitium sibi deum arbitrantur: sin-
 minus, ipsum nuntium insimulant, asseueran-
 tes malum illum esse virum. Hoc insimulato,
 alium mittunt, dantes adhuc uiuenti madata.
 Idem Thraces, dum tonat fulguratq;, in cœlū
 sagittas excutiunt, deo minitantes, quod nul-
 lum alium præter suum esse arbitrantur. Ve-
 rum (ut ego à Græcis accepi, Hellepontum &
 Pōtum incolentibus) Zamolxis hic homo fuit,
 Samiq; seruitutem seruauit Pythagoræ Mne-
 sarchi filio. Illinc nactus libertatem, cum mul-
 tum pecunia comparasset, in patriam redijt.
 Qui cum animaduerneret Thraces male uiuen-
 tes & inscite, ipse edoctus Ionicū uiuendi genus
 & mores, quod Thracū liberaliores, ut qui cō-

uersatus esset cum Græcis, cumq; Pythagoræ non infirmissimo inter Græcos sophista, domicilium extruxit, in quod primos quosq; popularium in conuiuium accipiebat, & inter conuiuandum docebat, ne se neq; suos conuiuias, neq; illos qui illic assidue gigneretur, interire: sed in eum locum ire, ubi superstitēs omnium bonorū compotes essent. Dum ea quæ commemorata sunt, agit atq; dicit, interim subterraneum adificium struit. Quo prorsus absoluto, è Thracum conspectu se subducit, descendēs in illud subterraneum adificium. Vbi circiter triēnum degit, desiderantibus eum Thracibus, ac deflentibus tanquam mortuum, quarto anno se eisdem in conspectum dedit. Atque ita credibilia sunt effecta, quæ illis exposuerat: Hæc Zamolximi aiunt fecisse. Cuius subterraneo adificio neque ualde credo, sed multis eum ante Pythagoram annis extitisse, qui siue quispiam fuerit homo, siue demō Getarum indigena, ualeat. Getæ hoc ritu utentes, ubi sunt à Persis subacti, ceterum sunt exercitum secuti. Darius ubi ad Istrum peruenit, & unā pedestres copia, cunctiq; flumen transmiserunt: tunc uerò inssit Iones, postquam ratem soluisserunt, sequi se pedestri itinere cum nauticis cōsuis. Qui cum ratem soluturi essent, & imperata facturi, Coēs Erxandri filius, Mitylenæorū præfectus, ita atq; ad Dariū uerba facit, sciscitatus antea, nūquid ei gratū foret

foret audire sententiam dicere uolentis: Cū aduersus eam terram rex facias expeditionem, in qua fertur nihil arari, nullas urbes coli, finito nunc pontem hoc loci stare, relictis ad eius tunc etiam custodibus ijs, qui eum contexuerunt: per quem siue ex sententia rem geremus Scythi inuentis, siue illos inuenire nequibimus, tutus nobis sit reditus. Neq; enim uereor, ne pralio commisso, a Scythi uertamur in fugam: sed potius eis non inuentis, aliquid patiamur erratici. At enim credat me quispiam mea ipsius causa hac dicere, ut hic subsistam: ego uerò quod tuam in rem esse sentio, rex, id in medium profero. Ipse te sequi uolo, neq; hic relinqui. Dele-
 ctatus admodum eo consilio Darius, ita respondit: Hospes Lesbie, fac omnino cum sospes domum rediero, praesto mihi sis, ut te ob egregium consilium egregijs factis remunerem. Hac locutus, ubi sexaginta modis lorum innodauit, accitis ad colloquium tyrannis Ionibus, ita locutus est: Viri Iones, quam prius habuerā de ponte sententiam, eam missam facio. Vos sumptu loro, hac ita uelim agatis. Quo ex tempore uideritis me raptissime iter incipientem in Scythas, ex eo tempore incipientes, soluite singulis diebus singulos nodos. Intra quod tempus nisi affuero, sed dies nodorum exierit, uela facite in patriam uestram: interea quoniam consilium mutavi, agite custodiā ratus, & omne studium

illi & conseruāda & tuenda adhibentes: quod facientes, maiorem in modum mihi gratificabimini: Hæc locutus Darius, promouet exercitum Thracia tellus in mare intendens, Scythica prætenditur, qua sinum faciente Scythica excipit: & illic Ister mare subdit ostio in uentum Eurum conuerso. Quod autem ab Istro solâ Scythici secundum mare est, id metiendo indicare aggrediar: Ab Istro hæc iam uetus Scythia est ad Meridiem, uersus Austrum propostita usq; ad urbem Carcinitidem. eiusdem deinceps, quod ad mare fert mōtosa regionis, & in Pontum porrectum incolit gens Taurica: Chersoneso tenus, nomine Thracia, id est, aspera. Hæc ad mare pertingit, quod ad uentum Subsolanum uergit. Sunt autem finium Scythicae partes duæ, ferētes ad maria, una ad Meridianum, altera ad Orientale, quemadmodum Attica regionis atq; similium, quod sic partē Scythiae Tauri incolunt, ut & Atticæ iugum Senniæcum alia gens non Atheniensis incoletet, quod à tribu Thorica usq; ad Anaphlystam: magis in Pontū porrigit promontoriū. Talis est, ut parua cū magnis comparem, Taurica regio. Qui autē non est hanc Atticæ partē præteruolus, huic alio modo planum faciam. Ut sit Iapygia non Iapyges, sed alia gens imperans, eam diuisa terra à Brundisio usq; Tarentinū promontoriū incoletet. Cum hæc duo dico, multa alia
millia

mellia dico, quibus Taurica gens est comparan-
 da. A gente Taurica deinceps Scythæ supra
 Tauros, & Oriëntale uersus mare incolunt, quæ
 Bosphori Cimmerij sunt ad uesperam uergen-
 tia, et quæ paludis Maotidos Tanais tenus, qui
 insiuit in huius paludis secessum. Itaq; ab Istro
 iam quæ superiora sunt ferentia in mediterræ-
 nea, discludunt Scythiam ab Agathysis, dein-
 de a Neuris, deinde ab Androphagi, postres-
 mo a Melanchianis. Itaque Scythia ueluti for-
 ma quadrata duæ partes, quæ ad mare perti-
 gunt, altera ad Mediterranea fert, altera ma-
 ritima, usquequaque sunt pares. Nam ab Istro
 ad Borysthenem decem dierum est iter, tatum-
 dem a Borystheni ad Maotidem paludem. A
 mari mediterranea uersus, usque Melanchla-
 nos, uiginti dierum iter. Supputantur autem
 à me in singulos dies itineris ducena stadia Ita
 transuersa Scythia erunt quatuor millium sta-
 diorum, recta quæ ad mediterranea ferunt, to-
 tidem stadiorum. Tanta est hac terra magni-
 tudinis. Scythia inter se collocuti, cum soli im-
 pares essent copijs Darij pralio repellendis,
 nuntios ad finitimos misere. Eorum reges ubi
 conuenere, consultabant (ut sit) ingenti exer-
 citu inuadente. Erant autem qui conuenerant
 reges Taurorum, & Agathysorum, & Neu-
 rorum, & Androphagorum, & Melanchla-
 norum, & Gelonorum, & Budinorū, & Sau-

romatarum. E' quibus Tauri huiusmodi moribus utuntur: Virgini naufragos immolant, & quoscunq; Græcos illuc delatos. Hoc modo postquam preces peregerint, hominis caput clava feriunt, truncum eius quidam aiunt perturbari è rupe. Nam in rupe prærupta templum est eorum situm. Cruci affigunt caput. Quidam decapite suffigendo consentiunt, sed truncum è præcipitio deici negat, sed humo cõtegi dicunt. Dæmonem, cui immolat ipsi Tauri, aiunt esse Iphigeniam, Agamemnonis filia. In hostes quos ceperint, hoc agunt: Amputatũ quisq; caput hostis domum reportat, fustis suffixum admodum sublimè supra tecta statuit, & plerunque supra fumarium. Ideo in sublimi locantes, quod dicant eos totius domus esse custodes. Vivunt autem è rapto, & ex bello. At Agathyrsi excelsissimi viri sunt, & aurum plerunque gestantes, in commune cũ mulieribus coeunt, ut inter se germani sint ac domestici omnes, nihil neq; lioris, neq; odij mutuo exercentes, cetera ad Thracum consuetudinem accedentes. Neuri Scythicis utuntur moribus, qui una ante Darij expeditionem æstate coacti fuerant solum uerre, propter serpentes. Nam serpentũ cum magna vis ex ipsorum solo est edita, tũ maior superna è locis desertis ingruerat, quibus usq; adeo infestati, ut relicto suo solo cum Budinus habitauerint. Idem periculum faciunt, se homines esse malef

maleficos, quòd dicuntur à Scythiis, & ab ijs quò
 in Scythia incolunt Gracis, semel quotannis sin-
 guli ad aliquot dies effici lupi, & rursus in pri-
 stinum habitum redire: quòd tamen dicentes mihi
 non persuadent: Nihilominus ipsi tamen aiunt
 ita esse, ac deierant. Androphagi agrestissi-
 mos omnium hominum mores habent, non iu-
 dicijs, non legibus utentes, pecuariam exercent
 res, vestem Scythicam similem gestantes, pro-
 priam linguam habentes. Melanchlaui omnes
 indumenta nigra gerunt, unde & cognomen
 habent, qui soli ex his humana carne vescun-
 tur, institutis Scythicis utentes. Budini ingens
 natio atque numerosa, vehementer caesis oculis
 omnis ac rufi, quorum urbs nomine Gelonus, è
 materia constructa est, muro alio è materia
 toto, cuius singula latera tricenorum stadiorum
 sunt magnitudinis. Aedes quoque cum privatae,
 tum sacrae, sunt è materia. Nam uisuntur ibi
 deorum Gracorum templa, Graecanice extru-
 cta, simulacris, aris, delubris ligneis. Libera-
 trieterica, id est, triennalia agunt, & baccha-
 nalia exercent. Quippe Geloni quondam Gra-
 c. fuere, sed summum otium inter Budinos habitauerunt,
 lingua partim Scythica, partim Graca
 utentes. Budini à Gelonis & lingua & uicibus
 sunt dispares. Nam cum indigenae sint, pecuaria
 operam dant, solique eius regionis pedunculos
 edunt. Geloni agriculturae operam dantes, fru-

mento uisitant, & hortos possident, nihil illis neq; aspectu, neq; colore simili. Budini à Gracis Geloni uocantur, non rectè uocantibus. Horum regio omnis est arboribus frequēs, & ubiq; plurimum consita, ubi est lacus ingens, & multus, & palus, ac multum circa arundinis. Ex quod laculutra capiuntur, & castores, & alia fera, forma oris quadrata, quorū pelles ad renones faciendos consuntur, & testiculi ad curanda posteriora sunt: De Sauromatis ita memoratur. Dum Graci preliati sunt cum Amazonibus, quas Scythia Aeorpata uocant, quod nomen potest trāsferri uiricide (aeor enim uirum uocant, pata autem occidere) feruntur post uictoriam praelij ad Thermodontē facli, abiisse, portantes tribus in nauibus quascunq; potuere ex Amazonibus capere: quibus illa in pelago insidiata cunctos trucidauere. Sed cum naues haberēt incognitas, nec gubernaculo aut uelis, aut remis uti scirent, interfectis uiris, ferebātur secundū tempestatem & uentū. Delataq; sunt ad paludis Meotidis praeupta, quae Scytharum liberorū telluris sunt. Ibi ē nauibus egressa Amazones ad loca habitata iter habentes, quam primam nacta sunt equorum polyam, diripiunt conscenduntq;: & obequitantes, ē Scythiis pradas agūt. Scythia quid hoc rei esset, conijcere nequibant, cum neq; uocem, neq; uestem, neque gentem agnoscerent: admirabundo unde uenirent

uenirent, rati cunctos esse uiros eiusdem aetatis. Sed cōmissa cum eis pugna potiti cadaueribus illarum, ita demum nouerūt fœminas esse. Itaq; cōsilio habito uisum est eis, nullo pacto posthac quampiam illarum esse occidendam: sed ex se qui maxime iuuenes essent, ad eos mittendos, eodē numero quo illas esse conieciabāt, qui sua prope earum castra haberent, & eadem quae illa facerent. Si inuaderentur, pugnarent, neu subterfugerent: ubi subsisterent illa, & ipsi proxime accedentes castra ponerent. Hoc Scythae iccirco decreuerunt, quod prolem ex illis suscipere cupiebant. Adolescentes qui missi sunt, mādāta peregerunt. Quos ubi Amazones intellexerunt neutiquam ad se ladendas uenisse, ualere sinebant. Quotidie tamen castra castris propius admouebantur. Ne ipsi quidem adolescentes aliquid habebant, quemadmodū Amazones, prater arma & equos, & eādem uitam quā illa uiuebant uenando atq; pradado. Circa meridiem Amazones solebant aut singula aut bina separatim a reliquis ad uentrem leuandum longius uagari. Ea re Scythae cognita, & ipsi item, faciunt. Quorum cuidam una illarum, quae soliuaga erat, propinqua cum fuisset, non se auertit, sed de colloquendo deliberabat, nec appellare poterat eū quo cum nō esset prius cōgressa, tamen manu significauit, ut ad eundē locum postridie rediret, adducto secū altero, ut.

duo essent, se quoque alteram adducturam. Digressus ab ea adolescens, haec enarrat ceteris: posteroque die socium secum ducens, ad locum praestolatus fuit, ac reperit Amazonem expectantem sociam. Eius rei certiores facti reliqui adolescentes, & ipsi seducunt ceteras. Post haec commixti castris pariter habitant, eam quisque uxorem, cum qua primum coierat, habentes. Earum uocem cum ipsi discere non possent, ipsorum illae discebant. Et cum utrique inter se convenissent, uiri ad Amazones ita dixerunt: Nobis pariter sunt, pariter & facultates. Proinde non agamus diutius hanc uitam, sed hinc degressi in hominum frequentia degamus, ubi nos habebimus uxores, nequaquam alias. Ad haec illae responderunt: Nos uero non possumus uestris cum saeuinis habitare, quibus non idem qui nobis sunt mores. Nos enim arcu tela excutimus, & iaculamur, & equitamus, muliebri opera indoctae. Vestrae feminae nihil eorum qua recosimus, sed opera muliebria faelitant desidentes in plaustris, non ad uenationem atque alia huiusmodi prodeuntes. Proinde non possumus illis esse similes. Quod si uobis cordi est habere nos coniuges, & uiros uideri esse iustissimos, ite ad parentes uestros, & facultatum sortiti partem rursus redite, ita semoti ab illis habitabimus. Id approbantes ita facere adolescentes, acceptaque facultatum, qua ipsis contingebat, portione, rursus ad Amazones redierunt.

runt. Ad quos illa, Duplex, inquit, metus
 nos tenet in his locis habitandis: unus, quod nos
 parentibus uestris nos priuauimus; alter, quod
 terram uestram magnopere uastauimus. Sed
 quoniam dignamini nos habere uxores, hoc
 una nobiscum agatis. Agedum proficiscamur
 è regione hac, & Tanai transmissio illic habi-
 temus. Huic quoq; rei obtemperauere adolescen-
 tes. Traiectoq; Tanai & à Tanai trium die-
 rum orientem uersus, totidemq; à Maotide pa-
 lude & aquilone itinere confecto, peruenerunt
 ad eum locum, quem nunc incolunt, ubiq; subse-
 derunt. Ideoq; prisca consuetudine uiuendi scæ-
 mina Sarmatarum utuntur. Venatum unq;
 cum uiris, ac sine uiris eunt, equis insidentes,
 atq; adeo in prælum eandem quam uiri stolam
 ferunt. Sarmatae putantur lingua Scythica
 solæcizare, id est, corrupte uti, quod eam ab in-
 itio non probe didicere Amazones. Quod ad
 coniugia pertinet, ita ab eis institutū: Nulla
 uirgo nubit priusquam aliquē hostium interer-
 merit. Ideoq; nonnullæ earum decedunt iam ue-
 tula, antequam nubant, quod legi satisfacere
 nequeant. Ad harum igitur quas dixi gētiū
 coactos reges, nuntq; Scytharum cum peruenis-
 sent, certiores eos fecerunt, Persam, ubi omnia
 quæ sunt in interiore continente, in suam ditio-
 nem redegit, fœcibus Bosphori ponte iunctis,
 in ceteriorē traiecisse, cōtinētē. Subactūq; illis
 Thracib

Thracibus, fluvium Istrum iunxisse, animo hæc omnia in suam redigendi potestatem. Proinde nos, inquit, notate ullo pacto de medio cedere, sinētes ad perniciem nos devenire, sed idem sentientes, obviam eamus invadenti: Quod nisi facitis, nos in ultimum discrimen adducti, aut regionem deferemus, aut manētes deditionem faciemus. Quid enim cladem subeamus, nolentibus vobis auxilio nobis esse? quanquā non cōmodius agatur nobiscum, adversus quos nō minus venit Persa, quam adversus nos: neque nos subegisse cōtentus, a vobis abstinebit. Cuius rei magnum hic accipite documentum, quod si nobis solis inferret ille bellum, animo superioris servitutis ulciscenda, debebat à ceteris hominibus abstinere, & sic in nostrā tendere regionem, ostendens omnibus se adversum alios ire. At nunc ubi primum trāsecit in hanc continētem, ut quisque sibi occurrit, pacat: ceteros, veluti Thraces & nobis cōfines Getas, suo subiectos imperio habet. Hæc cum Scythia denuntiassent, qui è nationibus venerant, reges des liberabant, sed discordes eorum erant sententia. Nam Geloni quidem & Budini, & Sarmomata concordī animo receperunt se Scythiis auxilio futuros. Agathyrsus autem & Nerus & Androphagus, & Taurorum Melanchlenorumq; reges ita Scythiis respōderunt: Si nos iniuria inferenda ac laceſſendo, bello prio-

res

res non fuissetis, recte uideremini precari quæ
 precamini: & nos uestris precibus morem ge-
 rentes, idem quod nos ageremus. Nunc sine no-
 bis illorum terrâ ingressi, nos imperitastis Per-
 sis, quoad deus uobis indulget: & illi, quando-
 quidem eos idem deus in nos excitat, uicem uo-
 bis reddunt. At nos neq; tunc quicquam intui-
 limus iniuria his uiris, neq; nunc quicquam co-
 nabimur priores inferre. Quod si hic nostram
 regionem inuasit, & prior iniuriam fecerit,
 nos handquaquam tolerabimus. Id donec cer-
 namus, apud nosmetipsos manebimus. Neque
 enim in nos uenire Persa uidetur, sed in eos qui
 fuerant autores iniuria. Scythæ ubi hac relata
 audire, statuerunt nullam sibi pugnam rectâ
 atque ex aperto conferendam, quando ipsis isti
 ad societatem non accedebant. Itaq; digressi,
 clâm ac longius progressi, puteos quos ipsi offen-
 derant ac fontes, obstruunt, bifariamq; diuisi
 herbam è regione atterunt. Et ad unam è par-
 tibus, ubi regnabat Scopasis, iubent Sauroma-
 tas pergere, qui se subducerent, si eò Persa des-
 clinaret, fugientes rectâ ad flumen Tanaim,
 secundum Maotidem, ijdem Persam abscedens
 tem inuadendo persequerentur. Hac erat unâ
 pars regni ordinata ad hanc uiam, quemadmo-
 dum dictum est. Reliquarû duarum unam, cui
 imperabat rex Indathyrus, quæ magna est, &
 tertiam in qua regnabat Taxacis, in unum
 coëuntes

roũntes, accedentibus Gelonis atque Budinis,
 iubent hos uno die prægressos exercitum Persa-
 rum seducere, hostem laceſcendo, & ea qua de-
 creuiſſent exequendo, & ante omnia hostem ſe-
 ducere in agros illorum, qui ſocietatem ipſorũ
 habuiſſent: ut eos ſi minus uolentes bellum ad-
 uerſus Perſas ſuſciperent, certè inuitos redde-
 rent iſtis hoſtes. Deinde in ſuam terram deſie-
 clere & tentare, ſi quid ipſis tentandum eſſe
 uideatur ac libeat. Hac ubi decreuere Scythæ,
 copijs Darij ex occulto occurrebant, præſtan-
 tiſſimis equitũ præcuſſoribus miſſis. Canos au-
 tem in quibus eorum filij uxoresq; omnes deo-
 gunt, unã cum pecoribus, præter quã ad ui-
 ctum ſuppeditibus, præmiſerant, dato ſui mã-
 dato, ut ſemper aquilonem uerſus tenderent.
 Hoc cum præparaſſent Scythæ, eorum emiſſa-
 rij, poſteaquam compererunt Perſas ab iſtro
 trium ſerè dierum & antè ſe unius diei itinere
 abeſſe, poſitis caſtris, germina terra naſtant.
 Perſæ ubi Scytharum equitatus in conſpectum
 ſe dedit, cum inſequi maturant à uia ſeſe ſem-
 per ſubducentem: & cum ad unam partium
 uentum eſt, auroram uerſus & Tanaim, &
 Scythiſ tendentibus, & inſequentibus Perſis,
 Scythæ Tanaim traũciunt. eò & Perſæ tra-
 ieſto, illos inſequuntur, donec peragrata San-
 romatum plaga, perueniunt in Budinorum.
 Quamdiu Perſæ fuerunt in Scythica ac San-
 romat

romatide regione, nihil ei detrimenti inferre potuerunt, utpote uasta. Vbi uero Budinicam ingressi sunt, ibi nacti lignea mœnia à Budinis deserti, & omnibus rebus uacua, incenderunt. His actis, ipso itinere ire porro tendunt, dum eam regionem peruagati, in uastam solitudinem deueniunt. Hac solitudo à nemine hominum colitur, posita supra Budinorum regionem, septē dierum itineris magnitudine: ultra quam Thyssageta incolunt, à quibus quatuor ingentes amnes per Maoteos fluunt, & in paludem nomine Maotim se insinuant, quibus hæc sunt indita nomina: Lycus, Hoarus, Tannais, Syrges. Darius ut ad solitudinem peruenit, cursu omisso, copias super fluuiū Hoarum locauit. Post hæc octo urbes, easq; ingentes condidit pari inter se spatio distantes, sexagenorum ferè stadiorum, quarum ad meam usq; memoriam adhuc ruine extabāt. Dum in his Darius occupatur, interim Scythæ, quos ille insequebatur, circumitis locis superioribus, reuerterunt in Scythiam. Quibus è conspectu omnino semotis, nec se amplius exhibentibus, ita Darius urbibus illic relictis, dimidiatis, conuertit iter ad occasum, ratus & hos esse cunctos Scythas, & ad occasum fugere. Proinde cum exercitu maturans ire Scythiam, eà deuenit, ubi in duas Scytharum incidit partes. Hos nactus insequeretur unius diei spatio, nunquam inter-

mittens

mittens subterfugientes. Subterfugiebant autē de industria in terram eorum, qui societatem ipsorum respuerāt, & primum in Melanchlaenorum. Quos cum perturbassent, tam Persa quam Scythia eorum terram ingressi, Scythia in loca Androphagorum Persas adducunt. Perturbatis autem Androphagis, hostem in Neuridem ducunt. Neuri quoque consternati, tendunt subterfugiendo ire ad Agathyrsos. Agathyrsi cernentes fugari finitimos a Scythia ac perturbatos, priusquam a Scythiis ager ipsorum invaderetur, misso caduceatore, Scythiis ingressu suorum finium prohibent, praedicentes, si conarētur invadere agrum suum, cum eis primum se praelium commissuros. Hoc interminati Agathyrsi, in fines procurrunt, animo arcendi ingredi volentes. At Melanchlaeni & Androphagi & Neuri. invadentibus Persis una cum Scythiis, neque virium neque minarum memores, sed timore perculsi, fugam capestrunt aquilonem versus ac solitudinem. Scythia partim ad Agathyrsos. iam non recusantes societatem se conferebant, partim è Neuride regione in suas, Persas praestant. Id cum diu factitaretur, neque desisteretur, Darius ad Indatlyrsū Scytharum regem misso equite, inquit: Virorū damonie, id est, beate, quid assidue fugam facis, cum liceat tibi horum facere alterutrum? Si tibi uideria idoneus ad resistendum negotijs
meis

meis, siste discursum, ac perstans mecū fac pralium: sin agnosci te imparem esse, sic quoq; siste cursum, & hero tuo munera offerens terram atq; aquam, in colloquium ueni. Ad hæc Scytharum rex Indathyrus ita respondit: Sic res mea habent, ò Persa, ut neq; ullum mortaliū ego metuens antè fugerim, neq; nunc fugiam te, neq; quicquam faciam diuersum nunc, atque in pace facere consueueram. Quòd autem non protinus tecum in eo pralium, huius rei te certior rem faciam: Nobis neque oppida sunt neque agri culti, quorum uel amittendorum uel uastandorum metu, properemus uobiscum conferre pugnam: ad quam si opus est continuo deuenire, sunt paterna sepulcra: qua agedum inuenitis, tentate labefactare: & tunc intelligitis, pugnaturi uobiscum simus pro sepulcris, necne: prius autem (nisi nos ratio traxerit) tecum pralium non conferemus. Hactenus, quod ad pacem pertinet, dictum sit. Quod autem ad cetera, ego solos mihi heros arbitror Ionē progenitorem meum, & soliū Scytharum regium. Tibi autem pro terra et aqua qua dono poscis, mittā qua decet ad te uenire dona, pro eo quòd herum te meum esse dixisti, iubeo te flere. Hoc à Scythis responsum est, quod caduceator reuersus Dario renuntiavit, Scytharum reges audito nomine seruitutis, indignatione perfusi, partem illam qua cum Sauromatis ordinata erat,

cui praeerat Scopasis, mittunt ad colloquendum cum Ionibus, qui Istrum, ponte iunctū asseruabant. At Persae non amplius sibi uagandum esse statuerunt, ut hospitibus, qui ipsorum comitatum eripiebant, insidias tenderent, distributū qui aduersus creptores frumentaria rei iussa exequerentur. Euimvero equitatus Scytharum semper in fugam uertebat equitatum Persarum, sed fugientes incidēdo in peditatum, ab eo defensabantur. Ita Scythae summo equitatu, hostili tamen metu peditum abscedebant, & nihil minus noctibus quoque incursiones faciebant. Aduersus quos quid Darianis auxilio fuerit, referam, res in primis admirabilis, asinorum uox ac mulorum species. Nam (ut superius a me demonstratum est) nullus in terra Scythica, neque asinus neque mulus gignitur, ac ne ullus quidem uisitur propter frigora. Itaque rudētes asini perturbabant Scytharum equos, & cum Scythae saepenumero Persas adouirentur, eorum equi exauditi asinorum uoce, consternati auertebantur, arrectis auribus stupēfacti, utpote insolentia tum uocis, quam prius non audissent, tum formae, quam nunquam inspexissent. Atque hoc quidem paululum quiddam momenti ad bellum afferebat. Caterum Scythae ubi animaduertunt Persas tumultuantes, quo diutius in Scythia illi commorarentur, & commorantes ad omnium necessariorum re-

rum inopiam redigerentur, faciendum ita sibi putarunt, ut pecoribus suis unâ cum pastoribus relictis, in alium ipsi abscederent locum. Persa illuc se conferentes, excipiebant pecora. Quo facto cum saepius idem tentarent, ad ultimum Darius inopia rerum laboravit. Id reges Scytharum intelligentes, mittunt ad eum muneribus caduceatorem, aue, mure, rana, & quinque sagittis. Persa cum qui munera ferebat, percontabantur quid illa significarent. Iste negare sibi aliud esse mandatum, nisi cum illa tradidisset, celerrime rediret. Iubere tamē ipsos Persas, si solertes forent, interpretari quid sibi dona uellent. Hoc cum audissent Persae, consultabant. Et Darij quidem sententia erat, Scythas seipfos ei donare, & terram atque aquam, hac ratione coniectans, quod mus quidem in terra gignatur, & eodem quo homines uictitet, rana autem in aquis nascatur, auis uerò sit equo assimilis, sagittis dandis, quod seipfos tradere uideantur. In hanc sententiam Darius interpretabatur. At Gobryas unus è septem qui Magos susulerunt, hoc dicere dona coniectabat: O Persa, nisi effecti ut aues subnoletis in caelum, aut mures subeat in terram, aut rana insiliatis in paludes, non remeabitis unde uenistis, his sagittis confecti. Et Persa quidem munera interpretabantur. At una pars Scytharum, cui datum antè erat negotium Maotidis pa-

*ludis custodienda, tunc autem cum Ionibus qui
 ad Istrum erant colloquendi, ubi ad pontem ue-
 nit, ita uerba fecit: Viri Iones, libertatem uobis
 afferentes uenimus, si modo nos exaudire uolue-
 ritis. Accepimus enim Darium uobis praecepisse,
 ut ad sexaginta duntaxat dies custodiam
 pontis ageretis, & nisi intra id tempus ipse non
 afforet, domum abiretis. Itaque si id feceritis, &
 apud illum & apud nos culpam deuitaueritis.
 Proinde cum ad praestitutam diem permanse-
 ritis, iam licet abscedatis. Hac se facturos reci-
 pientibus Ionibus, Scythae raptim retro abiere.
 At ceteri Scythae post missa Dario dona, cum
 peditatu ac equitatu aduersus Persas in acie in-
 structi steterunt, tanquam consiliaturi. Cum ino-
 serim lepus in medium prosiliit, quem ut quisque
 uidit insequeretur. Perturbatis Scythis ac uo-
 ciferantibus, sciscitabatur Darius, unde hostium
 tumultus existeret, & cum audisset illos leporem
 insectari, inquit ad eos Persas, cum quibus ca-
 tera colloqui consuevit: Hi uiri uidentur mihi
 magno nos habere contemptui, & nunc Gobryas
 recte dixisse de Scythicis donis, quo magis cum
 mihi quoque ipsi res ita se habere uideantur, bo-
 no consilio est opus, ut tutus nobis eo unde ueni-
 mus, sit receptus. Adhuc Gobryas, Equidem, in-
 quit, o rex, horum ego uiro-
 rum inopiam uide-
 bar mihi ferè fama habere cognitam, sed ubi
 adueni, euidentius intellexi, animaduertens eos
 habere*

habere nos ludibrio. Proinde mihi uidetur cum primum nox aduenerit, incensis è more ignibus, & alijs qua consuerunt fieri actis, imbecillissimis quibusque militum ad hostem fallendum relictis, asinisq; omnibus alligatis abeundum, priusquam ad Istrum recta pergant Scythae ad pontem soluendū, aut Ionibus soluere libeat, quod nobis factū facile erit. Hoc Gobryas consilium dabat. Cui assentiēs Darius, ubi nox affuit, reliquit in castris uiros languore praeditos, & eos quorum amissio minimi faciendae esset, necnon omnes asinos alligatos: asinos quidem, ut uocem ederent: infirmos autem homines hoc titulo, ut dum ipse cum flore copiarum adoriretur hostem, isti interea castra tutarentur. Hac persuadēs his qui relinquebātur, Darius accensis ignibus quā maturrime ad Istrū contendit. Asini, quod multitudine destituti essent, eo magis rudere. Quos audientes Scythae, credere omnino Persas in eisdem permanere castris. Verū ubi illuxit, ij qui relictī erāt, cognito se proditos esse à Dario, manus extendere ad Scythas, & qua contigerant referre. His illi auditis repente retractis duabus Scytharum partibus, & una Sauromatarum cum Budiniq; ac Gelonis, Persas recta ad Istrum persequuntur, utpote plerosq; pedites & itinera nescientes, ea praesertim qua diuortia habebant, ipsi equites & cōpendia uiarum sciē-

tes. Sed cum utriq; ab alteris aberrarent, multo priores ad pontem Scythia peruenere quam Persæ. Ibi cognito se prævertisse Persas, ita ad Ionas, qui in nauibus erant, uerba fecerunt: Viri Iones, cum dierum numerus iam pertransierit, iniurijs estis qui adhuc permanetis, sed quoniam hactenus timore mansistis, nunc soluite quam celerrime traiectum, atque abite sospites liberiq; dijs pariter ac Scythiis gratiam habentes. Nam eum, qui antea dominus uester erat, ita tractabimus, ut aduersus nullum mortaliū sit facturus expeditionem. De hac re consultatibus Ionibus, Miltiadis quidem Atheniensium ducis & Chersonensium, qui sunt in Hellesponto, tyranni sententia erat, Scythiis obtemperandum esse & Ioniam seruicute liberandam. At Histiaz Milesii diuersa, quod diceret nunc quidem eos sua quenque urbis tyrānos esse ob Dariū. Potentia uerò Darij sublata, neque se Milesiis, neque alium quenquam usquam præesse posse. Fore enim, ut singule ciuitates popularem statum, quam tyrannis cum mallerent. Hanc sententiā cum dixisset Histiaz, omnes cōfessim, qui Miltiadi assensu fuerant, in eam transierunt. Fuere autem qui disceptauerunt, duntaxat alicuius apud regem existimationis, Hellespontinorum quidam tyranni, Daphnis Abydenus, & Hippocles Lampfacenus, & Erophantus Parienus, & Metrodorus

erodorus Proconnesius, & Aristagoras Cizicenus, & Ariston Byxantius, & isti quidem ex Hellesponto. Ab Ionia autem Stratias Chius, & Acacides Samius, & Laodamas Phocensis, & Histiaus Milesius, cuius sententia pralata est sententia Miltiada. Aeolum uero unus affuit, qui esset autoritatis, Aristagoras Cymans. Hi posteaquam Histiai probauere sententiam, hoc sibi agendum dicendumq; censuerunt, ut pontem quidem ab ulteriore ripa eas tenus soluerent, ut extra sagitta iactum essent, ne nihil facere uiderentur, cum tamen nihil facerent, neue Scythae uim asserere tentarent, & Istrum ponte transire, sed soluentes illinc pontem, quasi omnia ad uotum Scytharum facerent. Hoc sententia Histiai addendum cum decreuissent, ita pro uniuersis ad Scythas Histiaus uerba fecit: Viri Scythae, iucundam nobis rem attulistis, & opportune insulatis. Atque ut uos nobis probe uiam ostendistis, ita nos uobis obsequenter obtemperabimus. Ut enim cernitis, traieclum rescindimus, adhibituri omnem diligentiam, cupiditate assequenda libertatis. Caterum dum nos hac dissoluiamus, interea nos illos inquirere tempus admonet, & inuictos tam uestro quam nostro nomine ita uisisci, ut merentur. Scythae Ionibus iterum fidem habentes tanquam nera elocutis, ad inquirendos Persas reuerterunt, atque ab omni illo-

rum itinere aberrarunt, ipsi sibi huius rei causa, quod pabula equorum illis in locis corrumperant, fontesq; obstruxerant, quod nisi fecissent, facile si uoluissent Persas inuenturi: nunc ita faciendo, uisi sibi sunt optime consuluisse, ob qua tamen eos res frustrata est. Quippe in sua regione eam partem consecretantes, in qua cibaria equis atque aqua forent, hostem indagabant: rati illum eadem parte fugam intendisse. At ille obseruato quod prius tenuerat itinere, abierat, atque ita quoque agre traiectus reperit locum. Et cum noctu peruenisset, nactus pontem solutum, animo prorsus concidit, uertus ne se relicto Iones abissent. Erat apud Darium Aegyptius quidam, omnium hominum uocalissimus. Hunc Darinus supra ripam Istri positum iubet inclamare Histiaum Milesium: Histiaus cum sapiens inclamantem, ad primam tamen inclinationem exaudiens, omnes naues admouit, & ad traieciendum exercitum pontem iunxit. Atque hunc in modum Persa profugerunt, quos indagantes Scythae, iterum aberrauerunt, & ob id Iones tanquam non liberos, sed pessimos & ignauissimos omnium hominum iudicant, deq; eis tanquam de seruis loquentes, mancipia dominos amantia esse aiunt, & insecratione dignissimos. Hac in Iones Scythae probra iaciunt. Darius per Thraciam iter faciens, Sestum Chersonesi peruenit,

uenit, atq; illinc Asiam nauibus ipse transiuit,
 relicto in Europa exercitus duce Megabyzo,
 uiro Persa, cui Darius aliquando hunc hono-
 rem habuit, ut hoc uerbum inter Persas dice-
 ret, cum esset esurus mala panica, simul ac pri-
 mum malum aperuit; interrogatus à fratre
 Artabano, nunquid tantum hominum sibi
 optaret, quantum illic esset acinorum, respon-
 dit, se praoptare tot sibi esse Megabyzos, quam
 Graciam subditam. His uerbu apud Persas
 hominem honorauit: quem tunc pratorem re-
 liquit cum octoginta millibus militum. Me-
 gabyzus autem hic immortalem sui memoriam
 apud Hellepontios reliquit, hoc dicto, quod
 cum apud Byzantium agens audisset Chalce-
 donios decem & septem annis ante Byzan-
 tios urbem condidisse, inquit Chalcedonios
 eo tempore cacos fuisse, qui cum pulchrior
 adesset locus ad urbem condendam, nequa-
 quam turpiorem elegerint, nisi caci fuissent.
 Hic igitur Megabyzus in Hellepontia plas-
 ga pro pratore relictus, eos qui diuersarum à
 Medis partium erant, subigebat: & iste
 quidem talia agebat. Per idem autem tem-
 pus, alia ingens aduersus Puenos extitit expe-
 ditio, ob eam quam ego commemorabo cau-
 sam, his prius expositis: Argonautarum posterū
 cum à Pelasgis qui feminas Atheniensium,

& ex Braurone prædati sunt, essent eiectiones à
 Lemno, Lacedamonem nauigauerunt, confidēs
 tesq; apud Taygetum ignes accenderunt. Quos
 Lacedamonij cum aspexissent, nuntium misere,
 sciscitatum quinam & unde essent. Illi nuntio
 sciscitanti responderunt, se Minyas esse, ab his
 heroibus oriundos, qui in Argo nauigassent:
 quiq; cum Lemnum appulissent, illic eos pro-
 creassent. Hanc orationem stirpis Minyarum cum
 audissent Lacedamonij, misso iterum nuntio sci-
 scitantur, quid sibi uelis ipsorum aduentus, atq;
 ignis accensus. Illi uero se respondent à Palasgus
 eiectiones, redire ad parentes (aquisimum enim id
 factum esse) orareq; ut sibi liceret unum cum eis
 habitare, tum bonorum, tum agrorum participes.
 Eos recipere in ea qua ipsi uellent, Lacedamo-
 nij placuit, cum ob alia ad hoc faciendum indu-
 ctis, tum precipue, quod Tyndaride Castor &
 Pollux in Argo nauigauerant. Receptos Mi-
 nyas & agris impertierunt, & in tribus coapta-
 runt. Ibi confestim in alios, ablocatis, quas in
 Lemno duxerant, uxoribus, matrimonia contra-
 xerunt. Longo deinde interiecto tempore, sta-
 tim elati superbia, cum alia flagitiosa perpe-
 trarunt, tum regnum affectarunt. Quo nomine
 eos Lacedamonij morte mulcandos cum cen-
 suissent, comprehensos in carcerem coniece-
 runt. Quoscumq; Lacedamonij morte plecten-
 dos censuit, eos nocte pleclunt, interdum nemi-
 nem.

nem. Cum uerò essent in illos animaduersuri,
 exorati sunt ab eorū uxoribus, quæ ciues erāt.
 & primorum Spartanorum filia, ueniam in-
 grediendi carcerem, & cum suo cuiusque uiro
 colloquendi, nulum in illis dolum esse suspican-
 tes. Horum permissu Miryarum uxores ingresa
 sæ carcerem, omni ueste quam gestabant uiris
 tradita, illorum ueste illa sumpserunt. Ita Mio-
 nia muliebri ueste amicti, ueluti mulieres, è
 carcere prodierunt, rursusq; apud Taygetum
 confederunt. Hac eadem tempestate Theras
 Antefionis filius, Thisameni nepos, Thersan-
 dri pronepos, Polynici abnepos, missus est in
 coloniam Lacedæmonis, genere Cadmeo, aunn-
 culus Aristodemi filiorum Eurysthenis &
 Proclis, quorum cum pupilli essent, tutelam ge-
 rebat regni Spartani. Adultis mox pupillis,
 ac recepto imperio, Theras ita graniter tulit
 sibi ab alijs imperari, quoniam imperium des-
 gustasset, ut negaret se Lacedæmone mora-
 turum, sed ad cognatos nauigaturum. Erant
 autem in insula, qua nunc Thera, quondam
 Callista uocabatur, uiri Phœnices à Mem-
 bliare Pæcilis filio orundi. Cadmus enim Age-
 noris Europam queritans in insula, qua nunc
 Thera uocatur, appulsus cum esset, siue re-
 gionis amore captus, siue qua alia uolunta-
 te, reliquit illic cum alios quosdam Phœni-
 ces, tum Membliarem consanguineum suum.

Isti

Iſti ante aduentum Thera Lacedamone oſto
 atatibus hominū inſulam (qua Calliſta, id eſt,
 pulcherrima uocabatur) incoluerūt. Ad quos,
 Theras cum multitudine tribulium miſſus eſt,
 nequaquam ad illos eijciendos, ſed ad unā ha-
 bitandum, & ad inſulā ualde frequentandam.
 Poſtea uerò quā Mimyas è carcere elapſos,
 & apud Taygetum conſidentes, Lacedamonij
 tamen necare ſtatuerant, Theras necem eorum
 deprecabatur, recipiens ſe illos ex ea regione
 abduſturum. Et huic poſtulado Lacedamonij
 aſſentientibus, cum tribus biremibus ad poſte-
 ros Membliaris nauigauit, ducens ſecum non
 uniuerſos Mimyas (pleriq; enim ex ipsis ad Pa-
 rorcatas Cauconasq; diuerterunt) ſed paucos,
 quos in ſex partes diſtribuerunt, & totidem
 illic oppida condiderunt, Lepreum, Magiſtum,
 Thrixas, Pyrgum, Epium, Nudiū. Quorum pla-
 na Helei memoria mea deleuerunt. Inſula au-
 tem à conditore Thera nomen eſt inditum. Hic
 filio, quòd negaret ſe nauigaturum cum eo, Rea-
 linquam ergo, inquit, ouem lupis. Ex quo di-
 cto nomen adoleſcenti impoſitum eſt Oilycus,
 id eſt, ouis lupus, & id nomen alteri prauauit.
 Oilycus natus eſt filius Aegæus, à quo uocan-
 tur Aegida, in Sparta ingens tribus. Ex hac
 tribu uiri, cum ſibi non permanerent filij ex
 Erinnyum oraculo, delubrum Laio & Oedi-
 poda extruxerunt: quod poſtea apud eos The-
 rææ

raos mansit, qui ex his viri procreati fuere. Ha-
 elenus Lacedamonij cum Therai consentiunt:
 quod deinceps existit, soli Therai factum hoc
 modo esse memorant: Grinnus Aesani filius
 ab hac Thera oriundus, cū esset Thera insula
 rex, contulit se Delphos, ducens ex urbe solen-
 nes hostias cum alijs eum ciuibus comitanti-
 bus, tum uerò Batto, qui erat de genere Po-
 lymnesti, apud Mynias gratiosus. Consulenti
 Grino Theraorum regi de alijs rebus, Pythia
 respondit, ut urbem in Africa conderet. Cui
 micissim iste, Equidem, inquit, ego ò princeps
 senior sum & grauis ad molendum, tu uerò
 quempiam horum iube ista facere: simul hac
 dicens, Battum ostendebat: Hac haelenus.
 Tunc ubi reuersi sunt, pro nihilo habuere res-
 ponsum: neq; ubi terrarum Africa esset qua-
 ri, neque ex incerto oraculo coloniam mittere
 audentes. Septem post hac annos in Thera
 cum non pluisset, & omnes, prater unam, ar-
 bores exaruiscent, consulentibus Therai Py-
 thiam, respondit, mittendam in Africam esse
 coloniam. Illi, quoniam nullum malis remedium
 erat, mittūt in Cretam nuntios inuestigatum,
 si quis aut indigenarum aut aduenarum illic
 esset, qui in Africam nauigassent. Nuntij cum
 Cretam pererrassent, & ad urbem Itanū per-
 uenissent, in ea contraxerunt cum purpurario
 quodam, cui nomen erat Corobio. Is aiebat, se
 uentis

uentis abreptum in Africam applicuisse, & ad Plateam insulam Africa. Hunc nuntij mercede inductum in Theram duxerunt. Verum non multi ad rem explorandam, ex Thera initio profecti sunt, duce ipso Corobio: quo in ea insula relicto cum aliquot mensum cibarijs, ipsi quam celerrime reuenterunt ad ceteris de insula renuntiandum. Quibus ultra praestitutum tempus redire differētibus, omnia Corobio deficiebant. Sed appulsa eò nauis Samia, qua ab Aegypto redibat, cuius gubernator erat Coelaus: Samij, omni re gesta a Corobio audita, in annum homini cibaria reliquerunt, ipsi ex hac insula cum soluisent, Aegyptum optantes uento subfolano abrepti ferebantur, nec intermittente flatu, Herculeas transuecti columnas peruenerunt in Tarteßum, pompani ferentes ad rem diuinam. Erat ea tempestate id emporium, id est, nundina, intemeratum, adeo, ut inde reuertentes isti ex mercibus quaesitum maximum fecerint, inter omnes quos nouimus Gracos, duntaxat post Sostratem Laodamantis, cum quo nemo possit contendere. Ex hoc quaestu Samij decima (id est, sex talentis) selecta, fecerunt alienum ad exemplum craterum Argolici, grypinis capitibus in circuiitu alitrius obuersis: & in templo Iunonis collocarunt, sustentibus illud tribus colossis, id est, humanis simulacris, septenarius cubito-

rum, genu nixis: & hoc primū factō ingēs amicitia Cyrenais Theraiq; cū Samiis cōtracta est. Therai, ubi relicto in insula Corobio, ad Theraam reuersi renuntiarunt esse illis insulam è regione Africa sitam, placuit Therais, ut è singulis oppidis quæ septem erant, uiri mitterentur, fratribus inter se sortitis, quis potius mitteretur, duce eorum rege Batto: Ita duæ bires in Plataam miserunt. Hac Therai memorant. Cætera iam Therais cum Cyrenais constant. Nam quod ad Battum pertinet, Cyrenai nequaquam cum Therais consentiunt. Sic enim narrant: Est in Creta oppidum Oaxus, in quo fuit Etearchus rex. Hic amissa uxore, induxit filia nomine Phronima, nouercā, quæ domum ingressa ut erat, ita re ipsa se nouercam præstitit, cum ledendo, atque omne genus iniuriarum excogitando, tum ad extremum impudicitiam impingendo: idq; ita rem habere uiro persuasit. Iste ab uxore deceptus, rem de filia nefariam commentus est. Erat in Oaxo negotiator quidā Theraus, nomine Themison: hunc in familiaritatē acceptum Etearchus adiunxit, ut quam rem oraretur, in ea se ministrum præberet. Vbi hominem iureiurādo adegit, adductam ei tradidit filiam suam: iubens, ut eam abductam in mari demergeret. Themison accipiti animo inter nefas operis & hospitij perfidiam, ita sibi faciendum putauit. Accepta
 puella

puella mare ingressus, cum in alto fuit, ut in-
 rjurando Etearchi satisfaceret, reuinctam su-
 nibus puellam demisit in pelagus: ea deniq; re-
 tracta, Theram peruenit. Ibi Polymnestus uir
 inter Theraeos spectatus, in concubinatū Phro-
 nimam accepit, ex qua interiecto tēpore natus
 est ei filius, sono uocis exili, ac balbutienti, cui
 nomen impositum est Battus, ut Therai & Cy-
 renai aiūt. Vt autem ego sentio, aliud aliquid:
 sed cum cognominatum Battum, postquam in
 Africam abiit, cum propter oraculū apud Del-
 phos sibi redditum, tum propter honorē quem
 assecutus est. Battum enim Pæni regem appella-
 lāt, & ob id reor Pythiā lingua Punica, quam
 nouerat, cum oraculum reddidit, uocasse Bat-
 tū, quod futurus rex esset in Africa. Hic ubi in
 uirilem adoleuit aetatem, Delphos adiit, ob lin-
 gua uitium. Cui consulenti Pythia respondit:

Batte uenis uocis causa, dux te iubet ire
 Lanigeram in Libyen habitatum Phœbus
 Apollo.

Ad hac Battus sic nicissim inquit: O' prin-
 cept, ego ad te ueni gratia consulendi de uoce,
 tu de alijs mihi respondes, qua nequeunt fieri,
 iubens migrare in Africam, qua copia, quāue
 manu? Hac loquens non persuasit illi ut alia
 responderet, sed eadē qua prius respondente Py-
 thia, illinc digressus abiit in Therā. Mox dein-
 de cum & huic ipsi, & ceteris Theraiis male

contin

contingeret, nec mali causa deprehēderetur, ob hac mittunt Delphos sciscitatum. Quibus cum respondisset Pythia, melius cum ipsis actū iri, si Cyrenen in Africa conderent cum Batto, miserunt Therai Battum cum duabus biremibus. Isti Africam profecti (quandoquidem non aliud habebant quod agerent) retro ad Therā se receperunt. Sed eos Therai arcentes accessu terra repellebant, ac rursus reuerti iuebant. Ita necessitate adacti, remenso iterū mari, con-
diderunt oppidum in insula Africa adiacenti, nomine ut prius dictum est, Platea, qua fertur par esse Cyrenais magnitudine. Hāc biennio incolentibus, cum nihilo melius secum ageretur, uno è suis relicto, ceteri Delphos nauigarūt ad oraculum consulendum. Eò postquam uenerunt sciscitantibus quid ita secum in Africam profectis, nihil tamen melius ageretur, Pythia respondit his uerbis:

Lanigera Libyes scis quā nec adiueris urbē.

Me melius tuum ego ingenium mirabor eētis.

His auditis, ij qui cum Batto erant, rursus redierūt. Neq; enim sinebat eos deus aliò migrare, priusquam in Africam concessissent. Reuersi ad insulam recepto quem reliquerat, incoluerunt locum in Africa, è regione insula, nomine AZIRISTUM, amoenissimis collibus utrinque conclusum, & utrinque flumine praterlabente. Hunc locum sex annis cum incoluisset, septimo

deserendum putauerunt, admonitu Pænorum, ut in meliorem transirent. Ita illinc eos Pæni uesperum uersus, & ad locorum speciosissimū abduxerunt, & quidem noctu, ne Graci interdū facientes iter, diurnū spatium metiēdo animaduertent. Est autem huic loco nomen Irasa. Eos ubi ad fontem qui Apollinis esse fertur, duxerunt, inquirunt: Viri Graci, hic uobis incolere commodum est, ubi cælum uocaliter sonat. Sub Batto igitur (qui condidit Zoam, & annos quadraginta regnavit, & sub eius filio Arcesilao, qui regnavit annos sexdecim) Cyrenai habitauerūt tot omnino, quot in coloniam initio missi fuerant. Sub tertio autē Batto, qui felix est appellatus, cūctos Gracos ad nauigandum in Africam cum Cyrenaiū habitatum induxit Pythia. Nam accersebant eos Cyrenai ad agri partitionem. Induxit autem hac uerba respondens:

Serior In Libyē quisquis peruenierit almam,
Discernendi agri mox hunc affirmo pigebit.
Cum ergo ingens multitudo Cyrenam se cōtūlisset, finitimorum Pænorum agros uaslabat, atque inter se partiebantur. At illi eorumq; rex nomine Adueran, agris exuli à Cyrenaiū, missis in Aegyptum quibusdam, sese dediderunt Aprj Aegyptiorum regi. Iste comparatum grandem Aegyptiorum exercitum, misit aduersus Cyrenas. Cyrenai instructa apud Irasa lo

sa locum & ad fontem Thestimacie, cum Aegyptijs conflixerunt, eosq; superauerunt, utpote inexpertos antea atq; contemptores Gracorum: adeoq; profligarunt, ut pauci ex eis in Aegyptum redirent. Qua de re Aegyptij succensentes Aprij, ab eo desciverunt. Huius Battis filius extitit Arcesilaus, qui regnum adeptus, inter initia cum fratribus suis seditiones exercuit, donec illi relicto eo, in alium Africa locum migrauerunt, ubi contracti urbem hanc cõdiderunt, quae ut tunc Barca nunc appellatur. Et inter condendũ Pœnos sollicitabāt ad deficiendum à Cyrenais. Arcesilaus tam suis defectioribus, quàm eorum receptoribus bellum intulit, quẽ reformidātes Pœni, fugam ad orientales Pœnos intenderunt. Sed fugientibus Arcesilaus usque insilitit insequendo, dum ad Leuconem Africa perueniret, & Pœnis uideretur opportunus ad inuadendũ. Itaq; congressi eò Pœni, adeo superauere Cyrenaeos, ut ex illis septẽ millia ceciderint. Post hãc eladem, Arcesilaum egrotantem epoto medicamento frater suus Aliarchus strãgulauit. Sed eum dolo uxor Arcesilai interfecit, nomine Eryxo. Arcesilao accessit in regno Battus, pedibus nõ ualēs, sed claudus. Cyrenaei ob acceptã calamitatẽ, Delphos miserunt, per quosdam interrogatum, quam rationem inuētes praeclarissimã habitarent. Hi Pythia respondens, iussit ex Mantinea Arcadiũ adducẽ

rēt moderatorē. Itaq; petētib; Cyrenais, Man-
 tinei dederunt quendam nomine Demonacem,
 uirum inter populares probatissimum. Hic igitur
 uir Cyrenē profectus, ubi singula quaq; edo-
 ctus est, in tres tribus distribuens illos ita diges-
 sit, ut unam quidem partem faceret Theraorū
 atq; cōfinium, alteram autem Peloponnesium
 atq; Cretensium, tertiam uerò cunctorum insu-
 lanorum. Qui etiam huic Batto regi cum alia
 omnia quae superiores reges obtinuerant contu-
 lit, tum uerò peculiaria fana ac caeremonias
 in media ciuitate instituit: quae instituta sub
 hoc quidem Batto sincera permanserunt. Ve-
 rum sub eius filio Arcesilao uehementer sunt
 perturbata, negante Arcesilao Batti illius
 claudi & Pheretima filio se laturū quae Man-
 tineus Demonax cōstituisset, ac reposcente ho-
 nores suorum maiorum, hinc seditione orta, eie-
 ctus profugit in Samum, mater eius in Salami-
 nem Cypri. Obtinebat ea tēpestate Salaminis
 imperiū Euclthon, qui Delphis dedicauit the-
 ribulum spectaculo dignum, quod in thesauro
 Corinthiorū situm est. Ad hūc profecta Pheretima
 precabatur, ut se filiumq; Cyrenen cum
 exercitu reducerent. Ille omnia potius quā
 exercitiū huic dabat. Pheretima id quod daba-
 tur accipiens, dicere bonum id quidem esse: sed
 melius facturū eum, si quod obsecraretur daret
 exercitum. Cumq; idēdem ad omnia quae da-
 bantur,

bantur, hoc diceret, tandē misit ad eam Euelo-
thon dono fustum aureum, atq; colum penso cir-
cundatam, dicentiq; quæ consueuerat uerba,
Pheretima, inquit, talibus rebus donari fæmi-
nas, non exercitu. Arcesilaus interea Samō
agens, unūquenq; sollicitabat ad spem rei agraria:
coactōq; ingenti exercitu, missus est Delo-
phos ad cōsulendum de reditu in patriam. Cui
Pythia ita respondit: Ad quatuor Battos ac
totidem Arcesilao octo hominum atates dat
nobis Apollo Cyrene regnare, ulterius nos co-
nari dehortatur. Tibi uerō suadet, ut ingressus
in domum tuam, quietem agas. Quod si fornacem
inueneris plenam amphorarum, ne eas exco-
quas, sed ad auram emittas. Sin fornacem
incenderis, ne committas ut circumfluum in-
troēas: alioqui peribis tu pariter & taurus
optime opus faciens: Hæc Arcesilao Pythia
respondit. Isle sumptis ijs quos contraxerat, è
Samo, redijt Cirenen: recuperatoq; rerū statu,
immemor oraculi factus, uocatis ad dicendam
causam ijs, qui cōtra ipsum in partibus fuerāt,
obiecit culpā fugæ suæ. At illorū alij exilio so-
lum uertebant, alij ab eo comprehensi, in Cys-
prum ad necem mittebantur, quos Cnidij ad
suam terram appulsos liberauerunt, ad Theo-
ramq; dimiserunt. Quosdam, qui in grandem
quandam & priuatā Aglomachi turrim refu-
gerāt, circūdata materia Arcesilaus igni cre-

438 HEROD. HALICARNAS.

manit. Hoc perpetrato, agnoscens id esse oraculum, quò Pythia non sinebat eum inuentis in fornace amphoras excoquere, excessit ultro ex urbe Cyrene, extimescens necem oraculo praedictam, & quòd Cyrenem existimaret esse circumfluam. Contulitq; se ad regem Barcaorum nomine Alaxerim, cuius filius in matrimonio habebat cognatam suam. Et quidam tunc Barca, tum Cyrenas exiles, cum in foro agentem animaduertissent, obtruncarunt, et insuper eius socerum Alaxerim. Ita Arcesilam, siue uolens, siue inuitus, oraculo non obsecutus, fatum suum impleuit. Mater eius Pheretima, dum filius suus mali sui sibi autor Barca agit, ipsa interea honoribus filij Cyrene fungebatur, ac munera obibat cum alia, tum in senatu praesidendo. Vbi cognouit filium in urbe Barca appetisse mortem, fuga se proripuit in Aegyptum. Nam Arcesilam fuerat de Cambyse Cyri benemeritus: quòd n̄ extitisset qui Cyrenem Cambysi tradiderat, ac tributum instituerat. Hæc in Aegyptum cum peruenisset, supplex Aryandi assedit: hortansq; eum ad se ulciscendam, pretendens titulum, quòd ideo filius suus, quia cum Medis sentiret, interemptus esset. Erat hic Aryandes Aegypti prætor à Cambyse constitutus, qui aliquanto post tempore cum amulari Darium uellet, ab eo est interfectus. Siquidem audiens atq; animaduertens Dario cordi esse

esse memoriâ sui reliquere opere, quod à nullo alio regum factum esset, id sibi imitandum putavit, donec mercedem accepit. Etenim Darius ex auro quàm potuit purgatissimo monetâ percussit. Idem Aryandes Aegypti prator ex argento fecit. Et nunc quoque extat purissimum argentum Aryandicum. Ea re comperta, Darius insinulatum quasi rebellare uellet, morte affecit. Tunc tamen Aryandes hic misertus Pheretima, omnes ei copias Aegypti tradidit, pedestres simul & nauticas, praeposito quidem pedestribus Amasi uero Marasphio, nauticâ autê Badra generis Pasargadi. Sed priusquàm copias mitteret, caduatore Barcâ misso percontabatur, quisnam percussor Arcesilai extitisset. Barcai se omnes extitisse respôdet. multa enim se ab illo mala esse perpeßos. His auditis Aryandes ita exercitum una cum Pheretima mittit. Atque hic quidem titulus inferendi belli extitit. Verum (ut mea fert opinio) exercitus mittebatur ad Pœnos subigendos. Pœnorû multa sunt & varia nationes, quarum pauca regi obtemperabant, pleraq; Darium contemnebant. Colunt autem Aegyptum uersus, ut hinc incipiamus, Pœnorum primi Adyrmachida, qui eisdem fere, quibus Aegyptij, moribus utuntur. Vestem gestant qualẽ & alij Pœni, uxores eorû in utroq; crure armillam arẽâ. Eadem capitis comam alunt, quarum quaq; suos (quos capit)

pedunculos pramordet, atq; ita abijcit. Hoc isti ex omnibus Panis soli faciliant, soli; uirgines nupturas regi exhibent, quæ illi placita fuerit, eam deuirginat. Pertingunt hi Adymachidae ab Aegypto ad portum usque nomine Plinum. His confines sunt Gygame, locum qui occasum spectat incolentes, Aphrodisiade tenus insula. In huius loci medio est insula Plataa, ubi urbem condidere Cyrenæi. Atque in cōtinente est portus Menelai & Aziris, quam Cyrenæi incolere. Et dehinc Silphii incipit, ab insula Plataa pertingēs usq; ad fauces Syrtis. Apud hos idem penè ritus, qui apud alios sunt. Gigamias ab occasu contingunt Asbystæ, qui supra Cyrenen incolentes, pertingūt ad mare. Nam maritima Cyrenæi colunt. Iidem nō postremi, sed precipuè Pænorū sunt, qui quadrigis uehantur, studiosi in Cyrenæorū moribus maxima ex parte imitandis. Horum sunt occasum uersus confines Auschisæ, qui supra Barcā incolentes ad mare, pertingunt ad Eueesperidas. Circa mediam Auschisarum plagam habitant Cabales, exigua natio, ad mare pertingētes ad Tauchiram oppidū agri Barcai, eisdem quibus & qui supra Cyrenen sunt, moribus utentes. Auschisarum quod ad occasum uergit, contingunt Nasamones, grandis natio, qui sub æstatem relicti ad mare pecoribus, conscendunt ad locum Aegilem, decerpaturi palmulas. Nam palma illi

& permulta sunt & spatiosa, & fructifera omnes. Ex quibus ubi palmulas prematuras decerpserunt, ad solem siccantes maturefaciunt, deinde lacte maceratas sorbillant. Vxores plures singuli è consuetudine habent, & cum his in propatulo coeunt, eodem penè quo Massageta modo prius scipione pratento. Nasamonibus mos est, cum quis primum duxit uxorem, prima nocte ut sponsa singulos conuiuas obeat Veneris gratia, & ut quisq; cum ea cœcubuit, donū det illi quod secum habet domo allatum. Iure iurando ac diuinatione tali utuntur per eos viros, qui iustissimi atq; optimi apud illos fuisse dicuntur, iurāt illorum sepulcra tangentes. Dominant ad suorum accedentes monumēta, & illi, ubi preces peregerunt, indormiunt. Vbi quodcunq; per quietem insomnium uiderūt, eo utuntur. Fidei danda consuetudo hæc est: De manu alterius uterque sumpto inuicem poculo bibit. Quod si nihil humoris habuerint, sumptum è terra cinerem lingunt. Nasamonibus confines sunt Psylli, qui hunc in modum interciderunt: Austër eis omnia receptacula aquarum arefecerat. Erat autem omnis eorum regio, qua intra Syrtim est, aquarum inops. Ob id isti publico colloquio atque consilio expeditionem fecere aduersus austrum. Quæ Pœni memorāt refero. Hos, cū ad arenas uenissent, austër spirans illic obruit. Psyllis extinctis, eorum terram Nasamo

nes obtinent. Super hos austrum uersus in loco
feris frequēti, Garamātes habitant, qui omnium
hominum commercium aspectumque refugunt, ni-
hil bellica armatura habentes, ac ne defendere
quidem sese audentes. Hi supra Nasamones in-
colūt. Circa maritima uero occasum uersus, cō-
fines sunt Maca, qui summum capitis uerticem
radunt, in medio capillos crescere sinentes, hinc
atque hinc in orbem tondentes. In bellum pelles
subterraneorum struthionum ferunt pro tegu-
mento. Per eos flumen Curyps ē colle, qui uoca-
tur gratiarum, fluens in mare insiuit. Hic
collis Gratiarum nemoribus frequens est, cum
cetera (cuius memini) Africa sit arboribus na-
da, ducētorum ab ea ad mare stadiorum inter-
capidinis. Horum Macarum finitimi sunt Gin-
danes, quōrum uxores ferunt simbras pelliceas.
singula multas, ob hoc (ut memoratur) quod ut
a quoque uiro uenerē passa est, simbrīā orat, &
ut quae plurimas habet, ita praeclarissima cense-
tur, tanquam a pluribus uirū adamata. Horū
Gindanorum oram in mare porrectam incolūt
Lotophagi, qui ē solo loti fructu uiscitāt, qui fru-
ctus est inslar fructus lentisci, suauitate assimi-
lis fructus palmarū. Ex hoc fructu Lotophagi
uinum conficiunt. Lotophagi secundum mare
uicini sunt Machlyes, loto & ipsi nescētes, sed
minus quā superiores. Pertingunt autē usque
ad ingentem amnem, nomine Tritonem, qui in
grand

grandem paludem Tritonidem influit, in qua est insula, qua dicitur Phla. Hanc insulam aiunt dici a Lacedaemonijs habitari debere. Aiunt autem hunc in modum, Iasonem posteaquam sub Pelio Argo exadificauit, impositus in ea cum alijs solennibus hostijs, tum uero tripode arco, circuisse Peloponnesum animo Delphos eundi, eumq; cum teneret cursum circa Maleam, abreptum à uento aquilone, & abduclū in Africam, & priusquam tellurem cerneret, in affretis paludis Tritonidis astuisse, eiq; hesitanti de egressu apparuisse Tritonem, ac iussisse dari sibi tripodem, quod diceret ostensurū se illis exitum, atq; incolumes remissurum. Assentiente Iasone, ita demum Tritonem ostendisse, qua ratione è brenibus enauigarent, & tripodem ab illis in templo positum esse, in eoq; tripode oraculum reddidisse, & q̃s qui cum Iasone erant, omnem rationem indicasse. Fore enim, ut cum quis tripodē accepisset ex omnibus qui in Argo nauigarent, necessario centum Græcæ ciuitates accolerēt paludem Tritonidem. Hæc cum audissent Pæni, qui mōtem Gratiarum colunt, tripodem occultaſse. Iuxta hos Machlyes habitant Auses, circum Paludem Tritonidem. Ita utriq; habitant, ut medio Tritone dirimantur. Quorum Machlyes quidem occiput crinitum gestant, Auses uero anteriorem capitis partem. Horū uirgines anniuersario Minerva

festo

*festo in honorem ipsius dea, indigne inter se biliariam diuisa praeliantur lapidibus sustibusq; dicentes se morē patrium seruare ei, quam Minervam nominauimus: & quae uirgines è uulnere uerbis decedunt, eas falsas uirgines appellant: sed priusquam à pugnando desistant, hoc faciunt: Quae uirgo in pugnam optimam operam nauauit, eam semper communi consensu ceterae uirgines exornant cū cetera armatura Graeca, tum crista Corinthia, & currus impositam circa paludem circumferunt. Quibus autem rebus ornabantur olim uirgines antequam accolerent Graeci, non habeo dicere. Arbitror ornari suetas armis Aegyptijs, nam ab Aegypto affirmari & scutum & galeam ad Graecos esse tradita. Minervam aiunt Neptuni esse filiam, ac paludis Tritonidis, eamq; nescio quid à patre reprehensam, donasse se ipsam Ioui, & Iouem sibi illā asciuisse filiam. Haec illi aiunt. Idem promiscue cum mulieribus non unā habitantes, sed pecudum more concumbunt. Vbi apud mulierem puer robustus est factus, apud quem uirū habitare sustinet (nam tertio quoq; mense uiri conueniunt) eius filius censetur. Isti maritimi Pænorū pastoralium, qui Nomades dicuntur. Supra hos in mediterraneis Africa feris est frequens. Supra hanc partem effratam supercilium soli sabulosum est, porrectū à Thebis Aegyptijs ad columnas Herculis. In hoc
supers*

supercilio ferme decem dierum itinere sunt grummi grandes salis, incundi in collibus, & singulorum collum uertices è medio sale eiaculantur aquam dulcem pariter & gelidam. Circa quam homines habitant ultimi, solitudinem uersus & supra plagã ferè inaccessam, à Thebis itinere dierum decem, primi Ammonij, habentes templum ad Thebani Iouis effigiem. Etenim Thebi quemadmodum à me memortum est aspectu arietino, Iouis simulacrum est. Apud hos est alia quoque aqua fontana, quæ sub matutinum quidem tepet, sub horam quæ forum frequentissimum est, frigescit, sub meridiem multo frigidior est. Eaq; hora hortos irrigant. Declinato iam die remittitur frigus, donec sol occidit: tunc tepescit, magis ac calescens ad mediam usque noctem, quo tempore feruens exastuat: præterita nocte media, ad auroram usq; refrigescit. Cognominatur autem fons ipse solis. Post Ammonios per supercilium sabuli, decem rursus dierum itinere est collis salis, & aqua illi Ammonia par, hominibus circum habitantibus, cui loco nomen est Aegila, ad quem locum Nasamones pergunt palmulas decerptum. Rursus decem dierum spatium ab Aegileis alius collis est salis, & aqua, & palmularum fructiferarum magna uis: quemadmodum apud alios incolentibus illic hominibus, quibus nomen est Garamatibus, natione sanè magna, qui inducta super salem humo, ita ferunt. Ab

his ad Lotophagos brevissimum iter. A quibus triginta dierum spatium est ad eos, apud quos gignuntur boves prapostere pascennes. Ideo autem prapostere pascuntur, quod cornua inflexa anterieus habent, & ob id cessum euntes pascuntur. Nam offensantibus in terra cornibus, progrediendo pasci nequeunt, alioquin nihil differentes à ceteris bobus præter crassitudinem pellis atq; duritiam. Garamantes hi Troglodytas Aethiopes quadrigis uentantur. Nam Troglodyta Aethiopes, omnium quos fando cognovimus, perniciosissimis pedibus sunt, serpentibus, lacertisq; & alijs id genus reptilibus uescentes, lingua nulli alteri simili utentes, sed uestertilionum more stridentes. A Garamantibus decem quoque dierum itinere alius collis est salis, & aqua, accolentibus hominibus, quibus nomen est Atlantibus, soli omnium hominum, quos ipsi nouimus, inuolutis. Nam sales quidem apud eos uocantur atlantes, singulis autem eorum nullum nomen imponitur. Hi solem transcendentem execrantur, eique præterea omnia conuitia ingerunt, quod torridus & ipsos & regionem perdat. Post totidem dierum iter, alius tumulus salis est, cum aqua, & hominibus accolentibus. Cui confinis est mons nomine Atlas, exilis, & undiq; teres: & (ut fertur) adeo celsus, ut eius cacumen nequeat cerni, quod à nubibus nunquam relinq

relinquatur, neque hyeme neque aestate. Columnam cæli illum esse indigenam aiunt. Ab hoc monte cognominantur hi homines, nam Atlantes vocantur: dicunturq; nec ulla animante nesci, nec ulla somnia cernere. Ad hos usque Atlantes possum recensere nomina eorū qui in supercilio Africa habitant, post hos nihil amplius. Porrigitur autem id supercilium ad columnas usque Herculeas, atque ulterius. Intra quod est metallum, id est, effossio salis, decem dierum itinere, & homines incolentes domicilia sua facientes ex micis salis. Ibi enim iam tractus Africa uacant imbribus. Nam si plueret illic, non possent manere parietes salis. Supra hoc supercilium, austrum uersus ac mediterranea Africa, deserta etiam plaga est, & sine aqua ferisq; sine pluvia ac lignis, omni prorsus humore uacans. Ita ab Aegypto ad Tritonidem lacum, pastoritij Afri sunt, carne nilitantes ac lacte, nihil uaccinum gustantes, quia nec Aegyptij gustant suam, nec alentes quidē uaccam. Nec Cyrenæa femina ferire sibi fas putant, ob Isidem quæ est in Aegypto, cui etiam ieiunia & dies festos agunt studiose. At mulieres Barcæ non modo gustu uaccina carnis, sed etiam suilla abstinere. Atque hæc quidē ita habent. Ad occasum uerò Tritonidis lacus iam nō sunt pascuales Pæni, neq; eisdem moribus utentes, neque idem circa infantes (quod pascual

*pascuales solent) facitantes. Nam Pænorū quī
 pastores sunt, an omnes, non queo pro certo
 dicere, sed pleriq; hoc faciunt. Vbi filij ipsorum
 quadrimi effecti sunt, uenas uerticis illorū lana
 succida inurunt, nonnulli uenas temporum, eam
 uidelicet ob causam, ne ullo unquam tempore
 phlegma, id est, pituita defluēs ē capite, officiat,
 eaq; de re se aiunt esse optima uoletudine. Et
 sunt reuera Pæni inter omnes quos nos nouis-
 mus homines saluberrimo corpore, incertū nihi
 an ob hanc causam, certe optima uoletudine
 sunt. Quòd si pueris inurendis spasmus existat,
 inuenta est ab eis medicina. Vrina enim hirci
 aspera eos liberant. Ea rescro quæ ipsi Afri
 narrant. Apud pastoritios Afros talia sunt
 sacrificia: Vbi pro primitiis aurē pecudis preci-
 derunt, eam supra domū abijciūt: hoc aëlo, cer-
 uicem eius auertūt. Solis omnium deorum inmo-
 lant Soli & Luna, & his quidē uniuersi Pæni
 sacrificant. At qui circa Tritonidem paludem
 incolūt, etiam Minervæ Tritoniq; ac Neptuno,
 sed Minervæ præcipue. A quibus Afri Græci
 uestem & agidas simulacrorum Minervæ mu-
 tuati sunt, præterquā quòd apud Afros pellicea
 uestis est, & pendētes ex eius agidibus fimbria
 non sunt serpētes, sed ē lorīs facta. Cætera uerò
 omnia ad idem exemplar effecta sunt, nomine
 quoq; ipso testificante, uenisse ex Africa Pala-
 diorum stolam: Quippe Afri mulieres super
 uestem*

uestem amiciuntur nudis pellibus caprinis sim-
briatis, ac rubrica delibutis, à quibus ager, id
est, caprinis pellibus, agidas denominauere
Græci. Quinetiam hinc primum mihi uidetur
eiulatus in templis extitisse, quòd eo Africana
mulieres uehementer utuntur, ac belle. Et ab
Afris quadrijugos equos iungere Græci didi-
cere. Sepeliunt autem pastores Afris defun-
ctos ut Græci, præter Nasamones, qui illos se-
dentes sepeliunt, obseruantes ut dum quis cæpit
agere animam, eum sedentem cõstituant, ne su-
pinus expiret. Domicilia eorum sunt uirgultis
cõpacta, suspensis circa lentiscos, & ea quoquò
uersus uersatilia. Et isti quidem talibus utun-
tur moribus. Contingunt autem hos ab oriẽtali
parte Tritonis fluminis hi Auses, qui sunt ara-
tores: qui uerò Pœni, domos possidere consueue-
runt, quibus nomen impositum est, Maxyes, qui dex-
tram capitis partem comatâ gerunt, sinistram
radunt, corpus minio tingunt, asserentes se à
Troianis esse oriundos. Regio hæc et reliqua ad
occidentem uergens, multo frequentior est feris
syluâquàm regio pastoralium. Nam quæ ad
auroram respicit, quâ pastores incolunt, Tri-
tone flumine tenuis, & depressior est, & areno-
sa. Hinc deinceps quæ aratorum est, uesperam
spectans, montana ualde est ac nemorosa feru-
quæ frequens. Siquidem apud hos & serpentes sunt,
supra modum grandes ac leones, elephantes
I quoque

quoque & ursi, et aspidēs, & asini cornibus praediti: & cynocephali, id est, capita canina habentes, & acephali, id est, non habentes capita, sed in pectoribus oculos, ut ab Afris memoratur, necnon viri feminaeque agrestes, & alia per multa fera haud ementita. Quorum nihil apud pastorales est, sed alia, ueluti pygargi & caprae & bubali & asini, non illi quidem cornua habentes, sed alij impoti, nunquam enim bibulae, & oryes, quibus ulnales palmae pro cornibus sunt. Huius ferarum magnitudo est ad equiparationem boniae & basariae, & hyena, & hystrices, & arietes agrestes, & dictyles, & thoyes, id est, ex hyana & lupo geniti, & panthera, & boryes, & crocodili tricubitali ad summam magnitudine, terrestres lacertis asimiles, & struthii subterranei, & serpentes pusilli cum singulis cornibus. Haec sunt illic ferae, & ita quae alibi, praeter ceruum & aprum. Ceruus enim & aper prorsus in Africa nullus est. Sunt ibidem quoque tria murum genera, quorum alij bipedes uocantur, alij Zegerias Panica lingua, quod in nostra pollet idem quod colles, alij echinotes. Sunt praeterea mustele, quae in Silphio nascuntur, muranis similima. Tot habet ferarum Paenorum pastoralium regio, quantum nos maxime scrutando longissima inuestigare potuimus. Maxima Paenorum confines sunt Zabete, ubi femina aurigantur currus in bellum. His finitima

finitimi sunt Zygantes, ubi magnam uiam mellis apes conficiunt, sed multo plus opifices uiri facere dicuntur. Omnes minio inficiuntur, ac simijs nesciuntur, quarum affatim igitur ijs, qui in montibus degunt. Iuxta hos aiunt Carthaginenses sitam esse insulam nomine Cyranem, ducentorum stadiorum longitudine, arctam in latum: in quam pergi è continente potest, oleis refertam ac uitis. Et in ea esse portum, unde uirgines indigenarum pennis uolucrum pice illinitis ramenta auri referunt è limo. Hac an uera sint, haud equidem scio: sed qua narrantur, scribo. Fuerit autem totum, ut ipse ego in Zacyntho uidi, picem è lacu referri. Sunt eo loci complures lacus, quorū qui maximus, septuaginta quoque uersus pedum est, altitudinis diuim. passuum, in hunc uirgines contum, cuius in summitate myrtus alligata est, demittunt, deinde referunt myrto picem, odorem quidem asphalti habentē, sed cetera præstantiorē pice Pieria, eamq; in scrobem quem iuxta lacum foderunt, effundunt, & ubi multū illius aggererunt, ita è scrobe in amphoras transfundunt. Quicquid autem in lacum decidit, id sub terram means redditur in mari, quod à lacu quatuor stadijs abest. Ita id quod de insula adiacenti Africa dicitur, consentaneum est ueritati. Aiunt præterea Carthaginenses, locum esse Africa extra columnas Herculis habitatum hominibus: ed quoties ipsi ap-

plicuere se, merces è nauibus exponere, easq; in
 crepidine terra deinceps collocare: tum conscen-
 sis nauibus fumum excitare: fumo autem con-
 specto, indigenas ad mare contendere: dehinc
 auro pro mercibus deposito, rursus illinc abscen-
 dere, sed non extra conspectum: tum se illinc è
 nauibus egressos pretium considerare, & si di-
 gnum mercibus uideatur, eo sumpto abire, sin-
 minus, conscensis iterum nauibus conspiciere.
 Illos uerò accedentes, plus auri ad id quod de-
 posuerunt addere, donec persuadeant. Neutros
 autem alteris iniuriam inferre: neq; enim aut se
 contingere merces prius, quàm ipsi sumpserint
 aurum. Atque hi sunt Pænorum, quos nomi-
 nare possum, quorum pleriq; neq; tunc de rege
 Medorum curabant quicquam, neque nunc cu-
 rant. De qua regione eatenus queo dicere, à
 quatuor eam nationibus (quàtum nos scimus)
 non amplius incolitur: quarum due sunt indigenæ,
 totidem non indigenæ. Indigenæ quidem Pæni
 atq; Aethiopes, quorum alteri ad aquilonem
 Africa, alteri ad austrum incolunt. Aduenæ
 uerò, Phœnices & Græci. Neque uero uidetur
 mihi bonitas Africana terra, cū bonitate Asia
 atq; Europa comparanda, præter unam Ciny-
 pem, qua tellus fluuio cognominis est. Hac opti-
 ma cuique telluri par est prouentu fructus ce-
 realis omnino cetera Africa. Etenim pulla &
 uda fontibus, ac secunda siccitatis aëris, ac ne
 imbre,

imbre, qui sit uehementior, leditur. Nam in eo
 tractu Africa pluit ex prouentibus fructuum
 terra, totidem mensura illic quot è Babylonica
 tellure percipiuntur. Bonum solum & illud est,
 quod Euhesperita colunt. Nam quoties id exis-
 mie seipsum hubertate superat, centuplum red-
 dit. At illud Cynipum circiter trecenta. Porro
 Cyrenaica regio, quæ huius Africa editissima
 est, quam pastorales incolunt, treis in se plagas
 continet admiratione dignas. Primâ, quæ maris-
 sima est, quod in ea iam fructus maturi metun-
 tur, uindemianturq;. His compositis, in plaga
 quæ supra maritimam est, medios fructus legunt,
 quos colles appellant, dum hi fructus adornan-
 tur, ij qui sunt in editissima plaga coquuntur
 atq; maturescunt. Itaq; dum primi fructus bi-
 buntur atq; eduntur, ultimi aduentant. Atque
 hunc in modum ad octo menses præceptio fru-
 ctuum Cyrenæos occupat: Hæc hæcenus de his
 dicta sunt. Persa aduiscendam Pheretimam
 ab Aryande missi ex Aegypto, Barcem perue-
 nerunt, oppidum obsederunt, missis ilico qui
 denuntiarent dedi autores necis Arcefilai. Eos
 oppidani, ut qui cadis omnes participes essent,
 in colloquium non admiserunt. Ita octo menses
 Barcæ cum obsiderent Persa, nono mense cuni-
 culos suffoderunt ad murum ferentes, & ualida
 tormenta admonerunt, sed cuniculos quidem fa-
 ber quidam ararius deprehendit arce scuto hunc

in modum: Circūferens illud intra murum, ad-
 mouebat pauimento urbis: quod ubicunq; ad-
 mouebatur alibi, illinc è solo nihil soni reddeba-
 tur: ad locum autē qui suffudiebatur, ac chypei
 resonabat. Vbi è diuerso fodientes Barcaï, Per-
 sas suffosiores inacermerunt. Tormenta autem
 Barcaï ipsi repulsabant. Verum cum multum
 temporis contriuissent, & multi utrinq; cade-
 rent, nec pauciores ex Persis, Amasis dux pedis-
 tatus talem rem commentus est: Animaduer-
 tens Barcaos ui non posse superari, sed dolo, la-
 tam fossam per noctem depressit, eiq; fragilia
 superstrauit ligna: et super ea humum induxit,
 reddens solum catero aquabile. Simul atq; il-
 luxit, Barcaos in colloquium euocat. Illi liben-
 ter obtemperauere, quod eis cordi erat ad pa-
 ctionem deuenire. Pactionē autem in hanc for-
 mulam incant, ferientes fœdus super occultam
 fossam: Quoad humus ea ita haberet, tandiu
 fœdus in ea regione ratum foret. Barcaï quod
 aquum foret se pensuros regi promittentibus,
 & Persis se nihil rerum nouarū aduersus Bar-
 caos esse molituros. Barcaï dehinc fœderibus fre-
 ti, & ipsi ex urbe prodibāt, & ex hostibus cui-
 cunq; libebat intrandi urbem faciebant pote-
 statem, patefactis omnibus portis. At Persæ
 rescisso ponto occulto, in urbem proruperunt.
 Ideo autem pontem quem fecerant resciderunt,
 ut fœdus soluerent, quod cum Barcaï percussæ-
 rant,

rant, tandiu ratum fore fœdus, quandiu maneret terra, ut tunc manebat. Refracto enim ponte, non manere fœdus in ea regione amplius. Pleretima traditos sibi à Persis Barcaos, quib facienda cadis principes fuerant, sudibus suffixit per ambitum murorum. Fœminarum quoque decisas mamillas circa muros appendit. Ceteros Barcios Persis ut diriperet imperavit, præter Batiadas, & qui cadis affines non extiterant. His urbem permisit, reliquis in servitutem abreptis Persæ redierunt, qui cum ad urbem Cyrenen redissent, Cyrenæi eos, oraculi cuiusdam servandi gratia, per urbem deduxerunt. Sed in inter transeundum præfectus navalis exercitus Bares illis præcepit, ut urbem diriperent, recusante Amasi peditum duce, se enim aduersus unam Barcen Græcam ciuitatem esse missos. Verum postquam transierunt, & ad rupem Lycæi Iouis subsederunt, pœnitentia eos subiit, quod Cyrenen non occupassent, eamque iterum adoriri conati sunt, Cyrenæi eos contemptui habentibus. Et licet nemo contra ferret arma, tamen incessit eis metus: illincque cursu se proripientes, sexaginta circiter stadia confederunt. Vbi statim habentibus, ab Aryande nuntius aduenit ad eos renocandos. Cum à Cyrenæi comæ meatum sibi præberi precarentur, eo accepto, in Aegyptum reuertebantur. Quos deinde Pœni excipientes, uestitus atque utensilium gratia, ut

quisq; relinquebatur trahebaturq; , interficie-
bant : donec in Aegyptum peruentum est. Hic
Persarum exercitus in Africam longissimè ad
Euhesperidas processit. Quos autem Barcao-
rum cepere , quosq; ex Aegypto eiecere ad res
gem, ijs Darius rex ad incolendum dedit uicum
Bactriana regionis , cui uico nomen imposuere
Barca , ad meam usq; memoriam etiam incolis
frequentem. Verum ne ipsa quidem Pheretima
probe uita excessit. Nam posteaquam ultra
Barcaos celerrime in Aegyptum redijt , male
perijt. Vt enim existunt acres admodum & in-
uidiosa ultiones deorum in homines, uiuens uer-
mibus computruit. Talis ac tanta Pheretima
Batti filia in Barcaos uindicta extitit.

HERODOTI HALI-
CARNASSEI HISTO-
RIARVM LIBER V:
QVI INSCRI-
BITVR

TERPSICHORE.

TERPSAE, qui in Europa sub
Megabyzo relictì à Dario erāt.
primos ex Hellepontijs Perin-
thios, Dario subesse recusantes,
subegerūt, antea quoq; à Paoni-
bus

bus male affectos. Siquidem Paones qui sunt à Strymone, admoniti diuino responso, ut bellum Perinthijs inferrent: & si quidē à Perinthijs ex aduerso confidentibus prouocarentur, nominatim cōpellantibus, eos inuaderent: sin minus, ab inuadendo abstinere, ita fecerunt. Enimvero confidentibus Perinthijs è regione Paonum in suburbanis, ibi singulare certamen ex prouocatione cōmissum est, uiri cum uiro, equi cū equo, canis cum cane. Et cum uictores duobus certaminibus Perinthij præ gaudio carmen Paana cantarent, tunc Paones hoc ipsum esse responsum dei coniectantes, inter se dixere: Nunc oraculum dei perfectum est, nunc nostrum est opus. Atq; ita in Perinthios canentes impetum fecere, egregieq; uincentes, ex illis paucos reliquere. Quæ quondam à Paonibus gesta fuerant, hunc in modum gesta sunt. Tunc autem Perinthij pro libertate strennue pugnantes, tamen multitudine à Megabyzo superati sunt. Perintho capta, Megabyzus per Thraciam arma circunferens, omnes eius urbes atq; omnes nationes pacatas regi reddebat. Hoc enim illi à Dario fuerat imperatum, ut omnem Thraciā subigeret. Gens Thracū secundū Indos omnium maxima est, quæ si aut unius imperio regeretur, aut idem sentiret, ut mea fert opinio, inexpugnabilis foret, et omniū gentiū multo ualidissima. Sed quia id arduū illis est, & nulla ratione cōtingere potest,

ideo imbecilles sunt. Habent autē multa nomina singularum regionum singula. Moribus tamen ac opinionibus consimilibus imbuti sunt, præter Getas & Trausos, & qui supra Crestonaeos incolūt. Ex quibus, quod Geta se pro immortalibus gerant, à me commemoratum est. Trausi uerò in ceteris quidē omnibus idē quod Thracēs: uerum circa natalia suorum atq; obitus hoc faciunt: E dīto puero, propinqui eū circumfidentes cum ploratione prosequuntur, recēfentes quascunq; necesse est illi, quod uitam ingressus sit, perpeti humanas calamitates. Homīnem fato functum, per lūsum atq; latitiā, terra demandant, referentes quot malis liberatus in omni sit felicitate. At qui supra Crestonaeos incolunt, ista agunt: Singuli plures uxores habent, quorum ubi quis decessit, disceptatio magna fit inter uxores, acri amicorum circa hanc rem studio, quā nā dilecta fuerit à marito præcipue. Quae talis indicata est, & hunc honorem adepta, ea à uiris ac mulieribus exornata, ad tumulū à suo propinquissimo maclatur, unaq; cum uiro humatur, ceteris uxoribus id sibi pro ingente calamitate ducētib. Nam id eis summo dedecori datur. Reliquis Thracibus hic mos est: Liberos in mercato uenundant. Virgines nō asseruant, sed quibus libuit, cum uiris concumbere sinunt. Uxores asseruant uehementer, easq; magno are à parentibus coēmunt. Punctas no-

tis esse frōtes, nobile iudicatur: non esse notatas
 punctis, ignobile. Ociosum esse, pro honestissimo
 habetur. Agriculatorem uerò, pro contēptissi-
 mo. E' bello atq; rapto uiuere, pulcherrimum.
 Atque hi quidem sunt eorum insignissimi mo-
 res. Deos autem hos solos colunt, Martem, Li-
 berum, Dianā: sed reges prater populares etiā
 Mercurium: eumq; è dijs praeipue, per quē so-
 lum iurant, à quo progenitos quoque se aiunt.
 Optimatibus eorū tales sunt sepultura: Prola-
 to triduum cadauere, maclatuq; omnisfarj's ho-
 stijs, conuiuantur. Illudq; defletum prius, dein-
 de combustum sepeliunt, aut aliter humo con-
 tegunt. Aggestoq; desuper tumulo, cum alia
 omnis generis certamina proponunt, tum pra-
 cipue certa cum ratione monomachiam, id est,
 singulare certamen. Et sepultura quidē Thra-
 cum huiusmodi sunt. Quod autem huius regio-
 nis, ad aquilonem uergit, nemo potest pro com-
 perto referre quānam homines eam incolant,
 sed illam qua trans Istrum plaga est, constat
 uastam esse atque ignotam, ubi solos audio ha-
 bitare homines, nomine Sigynas, ueste Medi-
 ca utentes, eorumq; equos toto corpore hirsutos
 esse, ad quinq; digitos altitudine pilorum, eos-
 demq; pusillos ac simos, inualidosq; ad uiros ge-
 standos, sed curru iunctos, esse perniciosissimos:
 atque his curribus indigenas inuchi. Horum
 fines proximè accedere ad Henefos, qui sunt in
 Adria.

Adria; eos quoque se colonos Medorum dicere, qui quo pacto coloni Medorum fuerint, eundem non queo dicere: sed fiat quidlibet intra longum tempus. Sigynas Pæni qui supra Massiliam incolunt, institores appellant: Cypri iacula. Verum ut Thraces aiunt, apes loca Transistrana obtinent, & ob illas ulterius pergi non posse: quæ cum dicunt, haud credibilia apud me dicunt, quoniam hoc animal constat frigoris intolerans esse. Mihi tamen loca quæ septentrionibus subsunt, videntur ob gelu inhabitabilia esse. Hactenus de hac regione: cuius oram maritimam Megabyzus Persis obedientem reddidit. Darius transmissio rapidissime Helle-sponto, postquam Sardis uenit, recordatus est beneficij in se ab Histiaeo collati, & consilij Cois Mitylenæi. Quibus accersiti Sardis, obtulit electionem. Histiaeus ut qui esset Mileti tyrannus, nullam sibi tyrannidem poposcit, sed Myrcinum Hedonidem animo urbis in eam condenda. Et iste quidem hanc elegit. Coës autem ut qui non tyrannus, sed priuatus esset, optauit Mitylenes tyrannidem. Impetrato uterque quod optauerat, eò se contulit. At Dario res huiusmodi oblata est, ut illam uidenti incesserit cupido iubendi Megabyso, ut Paonas ex Europa è sedibus in Asiam transporteret. Erant Pigres & Mastyes uiri Paones, qui postquam Darius transmisit in Asiam, &

ipsi Sardis uenere, cupidi tyrānidis apud Pao-
 nas potiunda, ducētes unā sororem procera sta-
 tura atq; speciosam. Hi obseruato tempore dū
 in suburbanis Lydorū Darius praesideret, talem
 rem sibi agendam putarunt: Sororem quam
 optime poterant cum exornassent, ad aquam
 mittunt, uas capite continctem, equumq; è
 brachio trahentem, linumq; nentem. Eam pra-
 tereuntē Darius attente cōsiderabat, quod neq;
 Persica erāt illa qua ageret mulier, neq; Lydis-
 ca, neq; ullarum ex Asia fœminarum. Hac con-
 siderans, misit quosdam suorum satellitū, sūsos
 obseruare in quam rem uteretur mulier equo.
 Istis obsequentibus, fœmina ubi peruenit ad
 flumen, equo sat̄isfecit, uas aqua impleuit. His
 actis, eadem uia regreditur, aquam capite susti-
 nens, equū è brachio trahens, ac fusum uersans.
 Admiratus Darius tum ūs qua ab exploras-
 toribus audisset, tū ūs qua ipse uidisset, adduci
 corā fœminam iubet. Ea adducta, adolescen-
 tes fratres qui aderant, non procul rem ipsam
 speculantes, interroganti Dario cuius illa esset,
 aiunt se Paones esse, & illam suam sororem.
 Ad quos Darius, quīnam homines essent Pao-
 nes, & ubi locorū habitarent, & cuius rei gra-
 tia illi uenissent Sardis, percōtari. A dolescētes
 se uerō uenisse dicere, ut sese ei donarent, Pao-
 niam aut̄ esse ad flumen Strymonem sitam, quō
 Strymō non procul abesset ab Hellespōto: Pao-
 nes

nes esse coloniam Teucrorū qui è Troia fuerūt. Hac singulatim illi referebant. Interrogantiq; Dario, nunquid omnes illic fœmina tam laboriosa essent, affirmare prompte id ita habere. Huius enim rei gratia illud fiebat. Ibi Darius literas ad Megabyzum dat, quem in Thracia præfectum reliquerat, iubēs è sedibus suis Pæones ad ipsum transferri, cum liberis pariter & uxoribus. Eques cum hoc nuntio confestim ad Hellespōtum cucurrit. Hellepontoq; transmissa literas Megabyzo reddidit. Quibus ille lectis, sumpto è Thracia duce, aduersus Pæoniam exercitum ducit. Pæones cognito Persarum in se aduentu, contractis copijs processere ad mare, rati illac Persas ingressuros ad dimicandum. Et Pæones quidem ad arcendū exercitus Megabyzi ingressum parati erant: Persæ autē certiores facti, Pæonas cōuenisse ad intercludendū ab ora maritima ingressum, sumptis ducibus iter ad superiora cōuertūt, hostemq; latentes in eius oppida irrumperunt, & illa, utpote uacua, facile occupāt. Quod ubi rescinere Pæones, protinus dispersi ad sua quisq; dilabūtur, seq; Persis dedunt. Ita è Pæonibus Syropæones & Pæopla, & qui ad Prasiadē usq; paludē incolunt, è suis sedibus enoti in Asiam sunt abducti. Qui uerò circa Pangæū montē incolunt, Doberasq; & Agrianas & Odomantos, & ipsam Prasiadem paludē, à principio non cepit Megabyzum,

tentaui tamen expugnare eos qui paludem incolunt. Incolunt autem hūc rē modū: In media palude compactæ erant sublice, tenuem à cōtinue ingreſſum uno ponte habētes. Has sublice tabulata ſuſtinentes, olim cōmuniter omnes ciues ſtatuebant. Mox è lege hunc in modum ſtat uendum cenſuerunt, ut pro ſingulis uxori- bus quas quiſq; duceret (ducunt autem ſinguli multas uxores) ternas deſigeret ſublice è mon- te ſumptas, cui nomē eſt Orbelus. Hoc habitan- tes modo, obtinēt ſinguli ſuper ea tabulata tu- guriū in quo degunt, & fores inter tabulata compactas, deorſum ad paludem ferentes. Par- uulos liberos per pedem reſte illigant, metuētes ne illi in aquam deuoluantur. Equis autem & ſubingabilibus piſces pro pabulo præbent. Porro piſcium tanta eſt copia, ut quoties quis ianuam compactam reclinauerit, demiſſam ſu- ne ſportam uacuat, aliquanto poſt retrahat piſcium plenam. Quorum duo ſunt genera, unum quod uocant Papraces, alterum Tilones. E' Paoniis ij qui capti fuere, in Aſiam ſunt abducti. Paoniis captis, Megabyzus nū- tios in Macedoniam ſeptem Perſas, qui poſt eum erant in exercitu ſpectatiſſimi, miſit ad Amyntā petituros regi Dario terrā & aquā. Eſt autē è palude Praſada breuis admodū in Macedoniā uia. Nam in primis paludi conſine eſt metallū, id eſt, ſoſa aris. Vnde poſt ea tēpo-
ra Ale

ra Alexandro in singulos dies singula talenta
 proueniebant. Post metallum, superato monte
 quem uocant Dyorum, Macedonia intratur.
 Eò Persa ubi peruenere, & in conspectū Amynta-
 ta, ad quem mittebātur, regi Dario terram &
 aquam petiere. Amyntas & ea dedit, & ho-
 mines in hospitium uocauit. Instructaq; splen-
 dide cœna, percomiter accepit. Persa postquam
 à cœna ad potum peruenere, Hospes, inquit,
 Macedo, nobis Persis consuetudinis est, quoties
 magnam exhibuimus cœnam, tunc etiam con-
 cubinas & adolescentulas uxores ad assidendū
 introducere. Proinde tu nunc, quoniam libēter
 excepisti nos, & liberali hospitio profectus es,
 regi; Dario & terram das & aquam, sectare
 consuetudinem nostram. Ad hac Amyntas,
 Nobis, inquit, Persa ista consuetudo non est, sed
 uiros à feminis semouendi. Verum quandoqui-
 dem uos exigitis qui domini estis, hoc quoq; no-
 bis præstabitur: Hactenus locutus Amyntas,
 fœminas accersit. Illa ut iussa præsto fuerūt, &
 è regione Persarum deinde confederunt. Quas
 Persa conspicati formosas, Amyntam alloquiū-
 tur, negantes omnino id factū esse sapiēter. Sa-
 tius enim futurū fuisse, ab initio non uenire fœ-
 minas, quàm postquā uenerant nō assidere, sed
 ex aduerso sedere in ocularum dolorem. Ita co-
 elus Amyntas, illas assidere iussit. Quæ cū ob-
 temperassent, illico Persa mamillas illarū tra-
 elare,

Elare, utpote plusculo uno temulenti: nonnulli
 etiam tentare iuuiari. Hæc Amyntas intuens
 etsi iniquo ferebat animo, tamē præ metu Per-
 sici nominis quiescere. Verū eius filius Alexan-
 der cū adesset, atq; hæc suspiceret, utpote ado-
 lescens, & malorum inexpertus, nequaquā am-
 plius tolerare posse. Itaque grauer ferens, ad
 Amyntam inquit, Tu uerò pater cede ætati,
 abiq; hinc ad requiescendū, neq; indulgeas ni-
 miū potationi. Ego hic remanens, omnia hosti-
 tibus quæ oportet exhibebo. Amyntas eum rei
 nonæ aliquid facturū animaduertēs, ad hæc re-
 spōdit, Fili, inquit, uerba tua hinc me summo-
 uentis penē intelligo. Ideo enim me dimittis,
 quod aliquid noui agere in animo habes. Quo-
 re nolo te quisqua noui in hos uiros perpetrare,
 futurum in perniciē nostram, sed tolera spectās
 qua geruntur. Nam quod ad discessum meum
 pertinet, parebo: His responsis, Amyntas abiit.
 Et Alexander ad Persas, Vobis, inquit, hos-
 pites, cum his fœminis uel omnibus, si libet, fa-
 cilime licet cōcumbatis: sed cum qua earū concū-
 bere libeat, indicate. Nunc enim fere tempus
 cubandi adueniat, & nos bene potos esse temu-
 lētosq; uideo. Proinde hæc fœminas, si uobis cor-
 di est, finite ire ad se lauandum, quas cum lotæ
 fuerint, accipiat: Hæc locutus Alexander, ap-
 probantibus Persis, egr̃as fœminas in mulie-
 bre remittit cōclauē: ac totidē uiros leues ma-

las habētes, muliebribus uestibus exornat: trās-
ditūq; pugionibus introducit, admonetq; Per-
sas, inquiens: Vos uerò Persa, à nobis in conui-
uium estis omni munificētia accepti: quippe qui-
bus & quā habeamus, & quā inuenire potui-
mus, ea omnia repraesentauim⁹: & quod omniū
maximum est, etiā nostras ipsōrum matres &
sorores liberaliter exhibemus: ut omni honore
affecti à nobis, intelligatis quibus rebus digni
estis: utiq; regi qui nos misit, renūtiētis, à Gra-
eco quodam Macedonum principe nos & men-
sa & lecto bene acceptos esse: Hac locutus
Alexander, singulos Macedonas quos faemis-
nas esse aiebant, assidere iussit singulis Persis.
Qui posteaquā à Persis attrectari cōpere, illos
obtruncauerunt: Et hac quidem morte affecti sunt
Persa ipsi, pariter & eorū comitatus. Comitatus
bantur enim eos & uehicula & familia, &
omni generis apparatus, quā cuncta cum illis
omnibus pariter intercepta sunt. Non multo
deinde interiecto tēpore cum magna horum ui-
rorū inter Persas inquisitio fieret, Alexander
illos prudēter occupauit, tum multa alijs pecu-
nia, tū sorore sua nomine Gyga Bubari data,
uiro Persa, uni ex inquisitoribus interfectorū.
Ita horum Persarū cedes deprehēsa, sed silētio
suppressa est. Esse autē Gracos, qui hac fecere à
Perdica progenitos, quemadmodū ipsi aiūt, &
ego assentor in ijs, quā postea dicā. Id ita pro-
batur

datur. & ij qui in Olympia certaminibus Græcorum præsumunt, consentiunt. Nam cum Alexander certandi gratia ad hoc ipsum descendisset, à concursoribus prohibebatur, quòd negarent barbarorū id esse certamen, sed Græcorum. At ubi palam fecit sese Argivum, Græcus esse indicatus est, & stadium currens, proximus primo extitit: Et hac quidem ita gesta sunt. Megabyzus autem Pæonas ducens, abiit in Hellespontū: & illo trāsmissō, pervenit Sardis. Cum interim Histias Milesius iam muris cingeret locū, quo à se petito donatus à Dario fuerat in precium servata ratū, qui locus est ad flumen Strymonem nomine Myrcinus. Megabyzus cognito quod fiebat ab Histiao, cum primum venit Sardis, primum ducens Pæonas, ita est Darium allocutus: Rex, quidnā tu rei fecisti, dato loco ad urbem condendā in Thracia viro Græco, eidemq; solerti atq; industriō, ubi affatim materia est ad naues edificandas, multūq; remigum atq; pecunia, multis etiam cum barbaris, tum Græcis incolentibus: qui nacli ducem, facient quicquid ille vel die vel nocte præceperit? Nunc tu virum hunc ita fauentē inhibe, ne domesticō bello afflicteris: Inhibe autē miti modo accersitum, quem cum acceperis, da operam ne quando in Graciam reuertatur. Hac locutus Megabyzus, perfacile Dario persuasit, tanquā probe prospiciens quod esset quæturum. Dariu

misso in Myrcinum nūcio, ad Histiaum hac in-
 quit: Histiae, rex Darius hac dicit, Mihi re-
 busq; meis melius cōsulentem quā te, inuenio:
 neminem, quod non uerbis, sed factis comperitū
 habeo: proinde cum res magnas agere destinē,
 praesto mihi sis, ut ea tibi aperiā. His uerbis fi-
 de habita, Histiaus, & simul magnificēs con-
 siliariū regis fieri, Sardis profectus est. Cui ad-
 uenienti Darius, Histiae, ego, inquit, ea de causa
 te accersui, quod posteaquam a Scythia redire
 maturauis, & tu ab oculis meis absuisti, nullius
 rei desiderium tā me tenuit breui, quā ut tu
 in aspectum & colloquium meum uenires: cum
 scias omnium possessionum preciosissimam esse
 uirum amicū, solertem, bene sentientē: quā tibi
 ambo adesse, ego testimonio esse possū a rebus
 meis: Quare tibi ego, qui fecisti probeq; uenisti,
 hoc gratificandum putauī, ut omīssa Mileto,
 & recens condita in Thracia urbe, me sequa-
 ri Susa, eadē qua ego habitaturus, meusq; cō-
 uictor ac consiliarius futurus. Hac locutus Da-
 rius, unā secum Histiaū ducēs, Susa uersus iter
 intendit, praefecto Sardibus Artupherne, fratre
 suo ex eodē patre. Item praefecto Otane ora-
 maritima: cuius patrem Sisammem, unum ē re-
 gis iudicibus, quod iniuste ob pecuniā iudicaf-
 set, rex Cābyses interemerat, interemptoq; de-
 tractum coriū in lora cōdidit, quibus tribunal
 in quo ille sedēs iudicaret intendit: ibidēq; eius
 filium.

filium Otanem sedere iudicem praecepit, atq; in
 memoria habere in quo tribunali iudicaret.
 Hic igitur Otanes in eo tribunali sedēs tūc Me-
 gabyli successor exercitus, Byzantios ac Chalce-
 domos cepit. Cepit idem Antandrum qui est in
 terra Troade, cepit quoq; Lamponium. Sum-
 pta etiam a Lesbys classe, cepit Lemnum &
 Imbrū a Pelasgis tunc quoq; utranq; habitam.
 Sed Lemnij quoniam praelio contenderant, &
 aliquandiu repugnauerant, mala perpeffi sunt:
 quorum qui superfuere, vs praefectum Persa im-
 posuere Lycarctum, Meandri eius, qui Samū
 regnavit, germanū. Hic Lycaretus cum Lem-
 no praeset, hac de causa mortem oppetiit, quod
 omnes in captiuitatem redigebat, atq; euer-
 bat, alios insimulans desertores Scythica expe-
 ditionis, alios uexatores copiarū Darij a Scy-
 this reuertentiū: Hac iste in sua praefectura per-
 petrabat. Sed nō diu in malis faciēdis delituit,
 & caeperunt iterum ē Naxo atq; Mileto cala-
 mitates Ionibus fieri. E Naxo quidē, quod in-
 ter insulas felicitate praestabat: ē Mileto autē
 quod ea tēpestare prope seipsam superata ma-
 xime florebat: eratq; Ionia prae-textum, cum la-
 borasset duabus superioribus aetatibus morbo
 seditionis, donec eā seditionē Parij sedauerint,
 ex omnibus Graeci correctores a Milesijs dele-
 ti. Hunc autem in modū eos Parij correxere:
 Cum Miletum uenissent uiri inter Parios pra-
 stanti

stantissimi, cernerentq; domos uehementer labefactatas, dixerunt uelle se regionē ipsorū peragrare. Id facientes & omnem agrum Milesium lustrantes, ut quenq; fundum animaduertebant bene cultum fructumq; emittentem, conscribebant domini nomen. Peragrata omni regione, cum paucos huiusmodi fundos comperissent, quā maturrime ad urbem descenderūt. Coactioq; cētū decreuerūt urbem ab ijs esse incolendam, quorum fundos bene cultos inuenissent. Videri enim illos ita curaturos publica, ut sua ipsorum curauissent. Ceteros Milesios, qui prius seditiosi fuisset, iusserunt horum dicto audientes esse. Ita Milesios Parū correxerunt. Ex his tunc urbibus hoc modo ceperunt Ionia mala contingere: Ex Naxo quidam locupletes ē plebej in exilium missi, Miletum se contulerunt. Miletum autem procurabat Aristagoras Molpagora, idemq; gener ac consobrinus Histiai Lysagora, quem Darius Susis distinebat. Nam Histiaus Mileti erat tyrannus, & per id tempus Susis degebat, dum Naxū Miletū uenire. Iampridē Histiai hospites, cum Miletum Naxū aduenire, obsecrarunt Aristagorā, ut aliquātulum copiarū ipsis praearet ad redendum in patriam. Ille colligens, si per eum isti in patriam redirent, fore ut Naxo imperaret: tamen pratendens Histiai hospitium, ita eos est allocutus: Meae quidem uires ad tantum copiarū

rum præbendū non suppetunt, ut inuitis his qui Naxū tenent, nos possum reducere: cum audiam octo millia scutatorum Naxijs, ac multum longarum nauis esse: tamē omne studium ad istud efficiendum adhibeo, hoc scilicet in animo uersans: Est mihi amicus Artaphernes Hystaspis filius, Darij regis frater, qui præses est omnis in Asia maritimorū, multo exercitu præditus ac multa classe. Hunc ergo uirum opinor facturum omnia ex animi nostri sententia. His auditis, Naxij instare Aristagora, ut rem quam optime posset, conficeret: utq; munera homini pollicerentur, dicere, & se exercitui sumptum suppeditaturos, ut ipsi pasciscerentur, magnam uidelicet spem habentes, cum ipsi in Naxo apparuissent. Naxios omnia qua iuberentur esse facturos, atq; adeo ceteros insulanos. Nullā dū enim Cycladū insularum sub Dario erat. Profectus Sardis Aristagoras, ait ad Artaphernem, esse insulam Naxum, non spatiosum illam quidem, sed pulchram alioqui & bonam, Ioniamq; uicinam, multis præterea & pecunijs & seruitijs præditā. Proinde tu aduersus hanc regionem ducito exercitum, per causam illuc exules reducendi. Quod facienti tibi magna sunt penes me in expedito pecunia, præter illas qua in exercitum erogabuntur. Hæc enim æquum est nos præbere, qui aduētus nostri autores sumus, & te insulas regi acquirere ipsam Naxum, &

qua ex hac pendent, Parum & Andrum, ceterasq; qua Cyclades nominantur. Unde proficiscens, haud difficile inuades Eubœam, insulam magnam ac beatam, nec inferiore Cypri, ac facilem sanè ad capiendum, centum omnino nauibus ad has occupandas suffecluris. Huic respondens Artaphernes, Tu uerò, inquit, qua sunt ex utilitate regia domus exponis, & probe ista suades omnia, praterquam de numero nauium. Nam pro centum nauibus, ducenta tibi ineunte statim uere in promptu erunt. Oportet tamen de his rebus auctoritatem quoq; regis accedere. His auditis, Aristagoras letus Miletum redijt. Artaphernes autem misso Susa ad Darium nuntio, per quem de rebus ab Aristagora dictis, eum certiore faceret, ubi ille rem approbavit, ducetas naues instruxit, tum Persarum, tum aliorum sociorum, magna sanè multitudine, praefecto eis duce Megabate, uiro Persa, familia Achemenidarum, suo ac Darij consanguineo: qui (si uera sunt qua post hoc tēpus gesta) filiam desponderat Pausania Lacedaemonio, Cleombroti filio, Gracia tyrannidem affeclati. Delesto itaq; duce Megabate, exercitum Artaphernes ad Aristagoram misit è Mileto. Megabates Aristagora sumpto atque Iadum exercitu cum Naxijs profectus est, per simulationem eundi in Hellespontū. Atq; ubi Chium peruenit, classem continuit apud Cancaſa, ut
illinc

illinc uento Aquilone traiceret in Naxum. Sed quoniā non erat fatale Naxios ea classe deleri, hoc negotij contigit : Megabates in circumeundis nauium excubijs offendit nauem Myndiam à nemine custodiri. Quam rem indigne ferens, iussit satellites inuentum eius nauis principem, nomine Scylacem, uincire traiectum per thalamiam, id est, per foramen per quod renius extat: ita ut caput extaret, corpus intus esset Aristagoras à quodam factus certior, hospitē suum Myndum è Megabate uinctum afficiēlari, Persam adit, hominem excusat, reposcit, cum nihil exoraret, ipse accedens Scylacem soluit. Id ubi rescituit Megabates, grauius admodum ferens, Aristagoram inuasit : cui Aristagoras, Quid tibi, inquit, est cū istis negotijs? Nonne te misit Artaphernes, ut me sequereris, atque eò nauis gares, quocumq; ego iuberem? quid multa agis? His uerbis indignatus Megabates, ubi non adfuit, misit Naxum quosdam cum nauis, ad rem Naxijs quae impenderet exponendam. Naxij, ut qui nihil minus quàm hanc aduersus se classem uenturam expectabant, ubi id audierūt, omnia confestim ex agris in urbem comportare: Et se tanquàm obsidendi essent, instruere cibarijs, posu, murorum refectioe. Et isti quidē tanquàm instante sibi bello, sese apparabant : illi uerò posteaquam è Chio in Naxum traiecerūt, iam pramunitos aggressi sunt. Cōsumptiq; quatuor

in obsidione mensibus, absumptaq; quam secum attulerant pecunia ab Aristagora maxima, cum plura desideraret obsidio, ubi mœnia Naaxijs exulibus adificauerunt, in cōcionem reuertunt male affecti. Aristagoras (quādo quod Artapherni receperat, prestare non poterat, nec exercitui stipendium exigenti dare, praesertim Megabate insimulante, apud milites male affecto, praeterea ne regno Miletī fraudaretur) his de causis trepidus de defectione cōsultabat. Contigit enim e Susīs ab Histiaio venire quendam compuncto notis capite, quibus Histiaius Aristagoram cōmonefaciebat, ut ab rege deficeret. Id namq; uolens Histiaius Aristagorā indicare, quia alia ratione facere non poterat, utpote itineribus custoditis, fidelissimo ē seruus caput erasit, literasq; impressit, & hominem retinens, quoad capilli refrutificarent: ubi illi renati sunt, raptissime dimisit Miletum, nihil aliud mandans, nisi ut cum Miletum peruenisset, iuberet Aristagoram eraso suo capite inspicere: Ea autē stigmata significabat (ut à me superius dictum est) defectionem. Hoc ideo Histiaius faciebat, quod magnā sibi iacturā ducebat se Susīs distineri, etiā atq; etiā sperans fore, ut si ab Aristagora rebellaretur, ad mare proficisceretur. Sin Miletus nil noui moliretur, nullam sibi uiam amplius esse ad eā reuertēdi intelligebat. Eum Histiaius quidē hac considerās,
nuntium

nuntium mittebat. Aristagoras autem, cum ei hac omnia consentanea per idem tempus contigissent, retulit ad seditiosos, eā de sua sententia, quā de Histiaei mādatu. Cui cū ceteri omnes assensissent, iubentes ut rebellaret, Hecataeus tamen λογοποιός, id est, sermonum autor, initio dissuadere bellum sumi aduersus regem Persarum, enumerans cunctas nationes quibus Darius imperaret, omnemq; illius potentiam. Sed cum hoc persuadere nō posset, secundo loco suadere, ut classe mare occuparet, negans se videre qua alia ratione id esset euenturum. Scire enim se Milesiorum vires esse imbecillas: si tamen pecunia ē templo, quod est in Brāchidis, tollerentur, quas Cræsus Lydus reposuisset, multū spei recipere maris potiundi, atq; ita pecuniam & ipsos habituros ad atendum, nec hostes spoliāturos. Erant autem ha ingētes pecunia, quem admodū à me in primo libro demonstratum est. Verum ne hac quidem sententia obtinuit, sed illa, ut omnino rebellaretur: utq; unus eorum Minthem nauigaret ad exercitum, qui ē Naxo reuersus illic agebat, ut conaretur duces classiariorum comprehendere. Missus ad hoc ipsum Iatragoras, dolo cepit Oliatum Ibanolis Mylasensem, & Hystiaum Tymniū Terminēsem, & Coēm Erxandri, quem Darius Mitylene donauerat, & Aristagoram Heraclidis Cynaeum, compluresq; alios. Ita ex professo Aristagoras

Isagoras defecit, omnia in Darium commentata.
 Et primum quidem, uerbo duntaxat tyrannum
 dem immutans, statum Reipublica Mileti con-
 stituit, ut secum libenter Milesij rebellarent.
 Idem dehinc in reliqua Ionia fecit, tyrannorum
 alios eiciens, alios utiq; quos ceperat è nauibus
 ijs, quæ aduersus Naxum una ierant, ut ciuita-
 tibus gratularetur, alium in alia urbe diuen-
 dens, ex qua quisq; illorum erat. Quorum Coem
 Mylenæ ut acceperunt, sine mora productum
 lapidibus interemerunt: Cymæ suum dimiserunt.
 Posteaquam & alij complures tyranni fuga
 solum uertere, passim per ciuitates tyrannorum
 abdicatio facta est. Tyrannis sumnotis, Ari-
 stagoras Milesius secundo loco iussit in singulis
 ciuitatibus constitui singulos magistratus:
 moxq; ipse Lacedæmonem triremi pro legato
 missus est. Opus enim erat magnam aliquam
 comparare societatem. Sparta regnum iam nō
 tenebat Anaxandrides, Leontia filius, quia
 non superstes erat, sed eius obitu filius Cleome-
 nes regnabat: non ille quidem propter uirtutis
 specimen, sed propter genus. Etenim Anaxan-
 drides ducta in matrimonio sororis filia, quæ
 etsi cordi erat, tamen ex ea liberos non suscipie-
 bat. Id cum ita esset, Ephori hunc eum uerbis in-
 censauerunt: Si tu tibi non prospicis, certe nobis
 hoc non est despiciendum, Euristhæi genus la-
 besferi. Tu quandoquidem uxorem habes, quæ
 non

non concipit, aliam ducito, gratissimam rem ex hoc Spartiatis facturum. His ille respondens, negat se earum rerum alterutram esse facturum: sed hos non rectè consulere, qui ipsum hortentur repudiata, quam haberet, uxore innoxia, alteram ducere: eoq; se non esse pariturum. Cui Ephori atq; optimates, consilio inter se habito resulerunt: Quoniam te cernimus amore conjugis quam habes, implicitum, facito quod dicimus, ac noli repugnare, ne quid de te Spartiata gravior consulant. Conjugem quam habes, ut repudies, non postulamus: quacunque ei prestas nunc, ea omnia prestat: alteram tamen ducito præter hanc uxorem, qua sit fecunda. Hac dissentibus assensus est Anaxandrides, duas dehinc uxores habens. Bini adibus habitabat, haudquaquam Spartiatice faciens. Non longo interiecto tempore, uxor qua posternus ducta est, parit huic Cleomenem, quem mater successorè regni Spartiatarum nuncupabat. At uxor prior, qua hæcenus sterilis fuerat, & ipsa concepit, hoc fato usa, qua cum reuera pragnans esset, domestici tamen posterioris uxoris id audientes, ac moleste ferentes, dicere, iactari hoc ab illa, animo subyiciendi sibi partum. Itaq; his indigne ferentibus, exacto tempore pariendi, Ephori increduli sæmina parturienti custodes assederunt: qua Dorieum peperit, moxq; Leonidem, & post hunc gradatim Cleombrotum.

Sunt:

Sunt qui dicant Cleombrotum atq; Leonidem
 fuisse geminos. Quae Cleomenem peperit secun-
 do loco in matrimonium ducta, Perinetade De-
 marmeni filia, alterum filium amplius non ge-
 nuit. Et Cleomenes quidem non copos, ut fertur,
 sed inops mentis: Doriens autem inter aequales
 omnes primus erat: meritoq; putans se ob uiri-
 litatem regno potiturum. Hic ita opinione pra-
 sumens, defuncto Anaxandrida, cum Lacedae-
 monij Cleomenem ex lege, quod maximus natus
 esset, creassent, indigne tulit id, sibiq; a Cleo-
 mene imperari. Iguur petita a Spartiatis ple-
 be, coloniam duxit, neq; Delphico usus oracu-
 lo, in quam terram ad urbem condendam teno-
 deret, neq; quippiam consuetorum executus, adeo
 rem indigne ferebat. In Africam nauigans duo-
 cibus Therai ad Synipem delatus, locum como-
 muniit totius Africa pulcherrimum, iuxta flu-
 men. Sed illinc tertio eiectus anno a Machi &
 Afris & Carthaginiensibus, in Peloponnesum
 abiit. Vbi Antichares uir Cleonius ei consi-
 lium dedit ex Laij oraculis, ut Heracleam in
 Sicilia conderet. Affirmans Erycis regionem
 esse Heraclidarum ipso Heracle, id est, Hercule
 conditore. Hoc ille audito, Delphos se contulit
 ad oraculum consulendum, nunquid regione ad
 quam mittebatur, potiturus esset. Pythia eum
 potiturum respondit. Sumptaq; Doriens classe
 quam & in Africam duxerat, Italiam pra-
 terueh

teruehebatur. Ea tempestate, ut ferunt, Sybarita cum Tely rege suo bellum Crotoniatis erant illaturi. Id metuentes Crotoniata, Dorieum ut sibi opē ferret orauere. Hic precibus inductus, unā cum illis aduersus Sybarin cōtendit, eamq; cepit. Hæc Sybarita Dorieum, & qui cum illo erant, fecisse aiunt. Crotoniata negant quēpiā se peregrinum in bello aduersus Sibaritas ascisse: prater unum Callium Heleum Iamideo- rum uaticinium: & hunc à Tely Sybaritarum tyranno ad ipsos transfugisse, hoc modo, quòd sacrificans de eundo aduersus Crotonem non li- taret: Hæc isti aiunt: quarū rerum utriq; testi- monia hæc adferunt: Sybarita quidem fanum ac tēplum prope Crastin, lapidum maceriam, quod Dorieū capta urbe aiunt extruxisse Mi- neruæ, cognomine Crastia. Et hoc ipsius Doriei necis uolunt esse maximum testimonium, quòd prater uaticinia agens interēptus est. Si enim nihil nisi id ad quod mittebatur fecisset, nec transfreßus esset, Erycinam regionem obtinuis- set, & obtentam possedißet, non ipse cum exer- citu absumptus esset. At Crotoniata multa mō- strāt peculiariter donatā Calliæ Heleo in agro Crotoniēsi, quæ etiam ad meam usq; memoriam prognati Calliæ collebant: Dorieo autē ex eius posteris nihilominus fuisse donatum. Cui, si in bello Sybaritano fuisset Crotoniata auxilio, multo plura quàm Calliæ fuisse donanda. Hæc pro

pro se utriq; eorum testimonia referunt quorū
 neutri accedere ut quisq; mauult, his accedat,
 licet. Navigarunt autē cū Dorieo et alijs duces,
 colonie Spartiatarum deducēde, Theſſalus, et
 Parabates & Celeas, & Euryleon, qui cum
 omni claſſe Siciliam tenuerūt, ſuperati a Phœ-
 nicibus atq; Aegeſtaniſ, in praelio occubuerunt,
 uno tantum ex hac aduerſa pugna ſuperſtite
 Euryleonte. Qui collectis eorum reliquijs occu-
 pauit Minoam Selinufiorum coloniam, Selinu-
 ſioſq; liberauit, monarchia Pythagoræ. Hunc
 cum ſuſtuliffent, ipſe tyrannidem Selinuntis in-
 naſit. Sed breui monachus, id eſt, unicuique prius
 ceptus extitit. Nam Selinufij impetu in eū facto,
 cū ad Iouis ſorenfis aram conſugiſſet, obtrun-
 carunt. Dorieo & uita & mortis cōmunis fuſt
 Philippus Butacides, uir Crotoniata qui deſpō-
 ſa ſibi filia Telyes Sybarita, Crotone profuge-
 rat, abnegatoq; matrimonio trāſmiſit Cyrenē.
 Ex hac diſcedens, ſeculatus eſt familiarem tri-
 remem, ac familiarium uirorū ſumptum, quod
 eſſet olympionices, id eſt, uictor certaminis ad
 Olympia, & omnium illinc Græcorum ſpecio-
 ſiſſimus. Ob quam corporis ſpeciem ab Aege-
 ſtaniſ ea qua nemo alius reportauit. Nam ſe-
 pultura eius heroico monumēto extructo, Ae-
 geſtani hoſtias offerunt. Hunc in modum Do-
 rieus uita ſunctus eſt. Qui ſi in animum indu-
 xiſſet ſibi ferendum eſſe Cleomenæ regnū, & in
 Sparta

Sparta permanisset, regno fuisset Lacedaemoniorum potitus. Neque enim diu Cleomenes imperavit, ac sine liberis decessit, una duntaxat relicta filia, nomine Gorgo. Cleomene igitur imperium tenente, Spartam uenit Aristagoras Mileti tyrannus, Cleomenemque allocuturus conuenit, habens (ut Lacedaemonij aiunt) aream tabellam, in qua totius terrae ambitus erat incisus, cunctumque mare, atque omnia flumina. Huius in colloquium ubi uenit, ita ad eum inquit: Studium meum Cleomenes qui huc aduenim, ne mireris. Non enim ab re hoc fit. Prolem Ioniam pro libera seruam esse, cum nobis ipsis dedecus dolorque maximus est, tu uero nobis, & eo maior, quo magis ceteros in Gracia antecellit. Proinde nunc per deos Gracos eripite Iones à seruitute consanguineos nostros, quod facile est ad praestandum. nam neque barbari sunt uiri strenui, & uos in summum rei bellica per uirtutem euasistis, & genus pugnandi eorum huiusmodi est: Breues arcus, ac breuia spicula, longasque in capitibus cristas, unde faciles capti sunt, gerentes in pugnam eunt. Ad hac tantum bonorum est his, qui eam incolunt continentem, quantum non est ceteris uniuersis, tum auri (ut ab hoc incipiamus) tum argenti, tum aris, tum uaria uestis, tum iumentorum, tum mancipiorum: quibus uos si potiri libuerit, potiemini. Sunt quoque inter se confines, ut ego disseram. His

Ionibus confines sunt Lydi, qui terram incolunt
 tum aliarum rerum, tam uerò argenti feracissi-
 mam. Hæc autem dicebat, ostendens ex ambitu
 terra in tabella quam attulerat descripto. Ly-
 du uerò, dicebat Aristagoras, confines sunt hi
 Phryges auroram uersus, pecorū copia & ter-
 ra hubertate, omnium, quos ego noui, longe bea-
 tissimi. Phrygibus confines sunt Cappadoces,
 quos nos Syros appellamus. His confines sunt
 Cilices, huius maris accola, ubi hæc Cyprus insu-
 la est sita, qui tributum annuum regi pendunt
 quingena talenta. His Cilicibus confines sunt ij
 Armenij, & ipsi re pecuaria abundantes. Ar-
 meniorum hanc regionem contingunt Matiemi,
 quorū terræ Cistla hæc cōfinis est. In qua inueta
 fluuium hunc Choassem sita sunt hæc Susa, ubi
 rex magnus domicilium habet, atq; hic pecu-
 niarū thesauri sunt. Hanc uos urbem si animose
 ceperitis, iam cum Ioue de diuitijs licet certetis.
 Neq; uerò opera pretium est, uos suscipere præ-
 lia pro terra neq; multa neq; ita feraci, & pro
 exiguis finibus aduersus Messenios nostros con-
 sortes, & Arcades & Argiuos, quibus nihil
 est neq; auri neq; argenti, quarum rerum cupi-
 ditate quis inducitur ad mortē periclitandum.
 Ergo cum offeratur occasio totius Asiæ facile
 potiunda, aliud quippiam præoptabitis? Hæc
 Aristagoras dicebat. Cui respondens Cleome-
 nes: Malesie, inquit, hospes, in triduum tibi differo.
 responde

respondere. Tunc quidem hæcenus processum est. Vbi uerò dies responsioni præstituta affuit, & ad locum de quo conuenerant, uentum est, interrogauit Aristagoram Cleomenes, quot dierum ab Ionio mari ad regem sit iter. Aristagoras alioque solers, & ualde illū antecellens prudentia, in hoc tamen lapsus est: qui cum non deberet rem, ut se habebat, illi aperire, uolēs Spartiatas in Asiam educere, dixit trium mensium necesse iter. Cleomenes interpellata huius quam ordini instituerat oratione de itineris spatio, inquit: Hospes Milesie, abscede è Sparta ante solem occidentem. Nihil enim rationis dicis, cum istud facile non sit Lacedæmonijs, qui uis eos trimēstri itinere abducere à mari: Hæc locutus Cleomenes, domum abiit. Aristagoras sumpto oleæ ramo, ad domū Cleomenis se cōtulit, eamq; ingressus iubebat precabundus, ad se audiendū mitti illius filiam. Assistebat enim Cleomeni filia cui nomen erat Gorgo, unica proles, eaq; octo aut nouem annos nata. Cleomene iubente eum dicere quæ uellet, filiola enim gratia nolle prohibere. Tunc Aristagoras incepit polliceri illi undecim talenta, si precibus suis annueret. Abnuente Cleomene, subinde adiociendo eò peruenit, ut quinquaginta talenta polliceretur. Ad quod puella, Pater, inquit, hospes te corrumperet, nisi hinc abis. Cōsilio puella delectatus Cleomenes, in aliud conclave abiit: & Aristagoras

goras è Sparta prorsus abscēssit, non facta ei
 amplius potestate indicandi itineris, quod erat
 usq; ad regem: ea nāq; itineris ratio ita habet:
 Vbiq; sunt regij stathmi, id est, mansiones, ac di
 uersoria pulcherrima. Iter omne per loca culta
 atq; tutum, id nunquam intermissum per Ly
 diam & Phrygiam viginti mansionum, hoc est
 uicenorum castrorum est, parasanga nonaginta
 quatuor & dimidiatus. E Phrygia excipit flu
 uius Halys, cui imminent portæ, quas transire
 omnino necesse, atq; ita fluuium transmittere,
 & præsidium quod supra illum est. Transgresso
 in Cappadociam, & eam permetienti usq; ad
 fines Cilices, duodetriginta stathmi sunt, pera
 sanga centum quatuor. In horum montibus po
 sitas duplices portas ac totidem præsidia per
 transis. Hac tibi transgresso, & per Ciliciam iter
 facienti, tres stathmi sunt, parasanga quindec
 im ac dimidiatus. Ciliciam autem ab Arme
 nia determinat flumen quod nauibus trāsitur,
 nomine Euphrates. In Armenia stathmi sunt
 diuersoriorum quindecim, parasanga quinquag
 inta sex & dimidiatus, in quibus & præsi
 dium est. Eam fluuij, qui nauibus transeuntur,
 quatuor influunt, quos transmittere prorsus ne
 cessarium est. Primus Tigris, secundus dehinc ac
 tertius eiusdem nominis, etsi non idem fluuius,
 nec ex eodem fluens loco. Nam horū quos enu
 meravi, primus Tigris ex Armenijs fluit, alter

ex Mantiensis. Quartus fluuius nominatur Gyndes, quem Cyrus aliquando in trecentos ac sexaginta diduxit alueos. Ex hac Armenia in terram Mantiendam tendenti stathmi sunt quatuor, unde in regionem Cissiam transeunti sunt undecim stathmi, parasanga uerò quadraginta duo & dimidiatus, ad fluuiū Choussēm, & eum non nisi nauibus transmittendū. Supra quē urbs Susa est sita. Omnes autem hi stathmi, sunt centum undecim. Tot diuersoria stathmorum sunt ascendenti Sardibus Susa. Quòd si iter regium recte metiamur parasangis, & parasanga ualet quantum triginta stadia, ut ualet, sunt è Sardibus ad regiā, qua dicitur Memnonia, tredecim millia stadiorū & quingēta: cum sint parasanga quadringenti quinquaginta. Itaq; peragrandō singulis diebus centena & quinquagena stadia, consumuntur solidi nonaginta dies. Hunc in modum ab Aristagora Milesio apud Cleomenē Lacedæmoniuū dicente triū mensium iter esse, recte dicebatur. Quòd si quis exploratiuē ista inquirat, hoc quoq; ego indicabo. Nam iter ab Epheso ad Sardiā, hac ratione decet computari. A Græco mari ad Susā (hac enim urbs Memnonis uocatur) dico esse tredecim millia stadiorum et quadraginta. Ex Epheso ad Sardiā, quingenta & quadraginta stadia, atq; ita tribus omnino diebus produci-
tur iter trimesire. Digressus è Sparta Aristagoras,

goras Athenas contendit, tyrānis liberatas hoc modo: postquam Hipparchum Pisistrati filium, Hippiaq; tyranni fratrem, qui in somnis uisionem cladis suae euidentissimam uidisset, interfecere Aristogiton & Harmodius, prisco genere Gephyrai: post hac nihilominus Athenienses, imò magis, quam prius, tyrānidem quadriēnio per-
sulerunt. Visio autem in somnii Hipparchi hac erat: Pridie panathenaeorū uidebatur Hipparchus cernere uirum assidentē sibi, procerū atq; speciosum, hos uersus per anigma dicentem:

Intoleranda leo tolera tolerans animo agro.

Nemo uiris pœnas iniustis iure rependet.

Vbi dies illuxit, confestim fra se ferebat, referre hac uelle ad somniorum coniectores: sed mox spreta uisione misit pompam, ubi mortem appetiit. Gephyrai ē quibus erant percussores Hipparchi, ut ipsi aiunt, fuere à principio ex Erethria oriundi. Verūm ut ego interrogando comperio, fuere Phœnices, ex his, qui cum Cadmo in terram quae nūc uocatur Bœotia uenere, atq; eam incoluere, sortiti Tanagricum tractum. Vnde Cadmus primum per Argiuos exactis, iterum per Bœotios hi Gephyrai expulsi, Athenas diuerterunt. Ab Atheniensibus recepti sub conditionibus sunt, ut ciues inter eos essent, multis nec memoratu dignis, quas agerent rebus impositis. Phœnices isti qui cum Cadmo aduenerūt, quorum Gephyrai fuere, dum hanc
regionem

regionem incolunt, cum alias multas doctrinas in Graciam introduxere, tum uerò literas, quæ apud Græcos, ut mihi uidetur, antea non fuerant. Et prima quidem illa extiterunt, e quibus omnes Phœnices utuntur. Progreſſu deinde temporis, unâ cum ſono mutauerunt modulum priſtinum. Et cum ea tempeſtate in plerisque circa locis eorum accolæ Iones eſſent, qui literas à Phœnicibus diſcendo acceperant, eas illi cum ſuis pauculis collocantes, in uſu habuerunt, & in utendo confeſſi ſunt, ut ratio ferebat, uocari Phœnices, quia eſſent à Phœnicibus in Graciam illatæ. Priſcæq; conſuetudine biblos appellant pelles, quòd aliquando penuria librorum, hoc eſt, ſirporum, pellibus caprinis ouillisq; utebantur. Adhuc quoque ad meam uſque memoriam multi barbarorum talibus in pellibus ſcribunt. Quin ipſe uidi apud Thebas Bæotias in Iſmenij Apollinis templo, literas Cadmeas in tripodibus quibuſdam inciſas, magna ex parte conſimiles Ionici. Quorum tripodum unus habet hoc epigramma:

Obtulit Amphitryon me gentis Theleboorum.

Hæc ſucre circa ætatem Laij, qui fuit filius Labdaci, nepos Polydori, pronepos Cadmi. Alter tripodis hexametro carmine ait:

Scaus in aſſueto pugilum certamine niſtor,
Me tibi ſaxauit ſpecioſum munus Apollo.

Scelus hic Hippocoontis filius fuit, qui tripodem
 dedicauit, nisi alius fuit, idem quod hic nomen
 habens, circa aetatem Oedipodis Laio geniti.
 Tertius tripus, & is hexametro carmine ait:
 Laodamas ipsum tripodem sua in urbe mo-
 narchus,

Hoc insigne decustibi magne dicauit Apollo.
 Sub hoc Laodamante Eteoclis filio, qui monar-
 chus fuit, id est, solus principatu est potit⁹, eieci
 sunt Cadmai ab Argijs, & se ad Encheleas
 contulerunt. Gephyrai autē postea in suspicio-
 nem Boeotiorū cum uenissent, Athenas commi-
 grarunt: ubi sunt ab eis tēpla extructa seorsum
 a ceteris cum alia quadā, tum Cereris Achae,
 & templū, & orgia. Quod fuerit uisum Hip-
 parchi in somnis, & unde fuerunt oriundi Ge-
 phyrai, ex quibus fuere percussores Hipparchi,
 à me commemoratum est. Vnde oportet ad eum
 redire sermonē, quem à principio institueram,
 qua ratione sint Athenienses liberati tyrannis.
 Hippiā tyrannidē obtinente, & infenso eis pro-
 pter cadem Hipparchi, Alcmaonida, qui gene-
 re sunt Athenienses, profugi patria propter
 Pisistratidas, quoniā ipsis una cum ceteris exu-
 libus res de redeundo tentata, omni ope frustra-
 ta fuit, conatiq; Athenas reuertendo liberare,
 uehementer deciderant. Lipsydrum super Pao-
 niam communierunt. Dehinc omnia aduersus
 Pisistratidas commiscendo, mercede conduxerunt

runc ab Amphiclyonibus templum Delphi adificandum, id quod est, tunc autem non erat. Enimuero cum bene nūmati essent, ac uiri sſeclati iam inde à suis maioribus, extruxerunt templum exemplari pulchrius, ac atera omnia. Nam cum ex lapide Porino conuentum esset ut illud facerēt, tamē anteriora eius Pario lapide effecerunt. Vt igitur Athenienses aiunt, hi uiri Delphis sedentes Pythiam pecunia persuaſerūt, ut & quoties uiri Spartiata uenirent, siue priuato, siue publico agmini petentes oraculū, proponeret ipsis liberare Athenas. Lacedamonij autem postquā sibi idem semper diceretur, mittunt Anchimolium Asteris, inter populares eximium, cum exercitu ad expellendos Athenis Pisistratidas, tametsi hospites suos, & in primis amicos. Antiquiora enim duxerunt quæ ad deum, quàm quæ ad homines pertinent. Hos itaq; mari nauibus miserunt, cum quibus Anchimolius ad Phalerū appulsus, copias eduxit. Id præsciscētes Pisistratida, auxilia Theſſalia euocauerunt. Societatē enim cum Theſſalis effecerant. Quibus rogantibus, communi decreto Theſſali miserunt mille equites cum suo rege Cineæ, uiro Coniæ. Hos socios ubi habuere Pisistratida, hoc excogitauere: Planitiem Phalerorum detergūt, eumq; locū equitabilē reddūt, atq; illac equitatū in castra hostium immittūt. Equitatus in Lacedamonios irruens, cum alios

multos, tum uerò Anchimoliū interemit. Ceteros qui superfuere, ad naues repulit: Hunc in modum primus Lacedamoniorū exercitus abseesit. Extat in Alopecis Attica buſtum Anchimolij, iuxta Herculis templū, quod est in Cynosargi. Post hac Lacedamonij maiores copias contra Athenas miserunt, non mari, sed terra, praefecto illis duce Cleomene, Anaxādrida filio: cum quibus oram Atticam inuadentibus congressus primū Theſſalorū equitatus, nō diu poſt in fugam uerſus eſt, fuſis ſupra quadraginta eſſe ſuis. Qui ſuperfuere, quā quiſq; potuit, recta in Theſſaliā rediere. Cleomenes ad urbē pergens, una cum ijs Athenienſibus, qui liberi eſſe cupiebant, obſedit Tyrānos intra murū Pelasgicum redactos. Neq; tamen omnino Piſiſtratidas eiecere Lacedamonij, quippe qui de facienda obſidione non cogitauerant, & Piſiſtratida cibo potuq; bene inſtructi erant. Itaq; cum aliquot dies Lacedamonij tyrannos obſediſſent, Spartam abiere. Hic tamen caſus qui alijs infaſtus, idem alijs fauſtus extitit. Nam filij Piſiſtratidarum, qui clam extra regionem ſeponebantur, intercepti ſunt. Quo ex fuſſo omnes eorum res perturbata ſunt, & pro redimendis filijs ad uoluntatem Athenienſium tranſegerunt, ut quinque dies ex Attica excederent. Moxq; in Sigeum, quod eſt ſupra Scamandrum, conceſſerunt, cum ſex & triginta annos regnaſſent,

gnassent, oriundi è Pylo atq; è Nelo, ex eisdem
 prognati, ex quibusq; qui fuere cum Codro ac
 Melantho, qui prius aduentitij, tamen Athe-
 niensium reges euasere. Ea; de re Hippocrates
 Pisistrati pater, repetita memoria Pisistrati fi-
 lij Nestoris, idem nomen filio suo imposuit: Hoc
 Athenienses modo tyrannis liberati sunt. Qui
 recepta libertate, quacunq; aut fecere, aut passi
 sunt memoratu digna, antequam Ionia defece-
 rit à Dario, & Aristagoras Milesius Athenas
 oratum auxilia uenerit, hæc prius edisseram:
 Athenæ cum magna fuissent antea, tunc ta-
 men tyrannis liberata, extitere maiores. In
 quibus duo uiri præpollebant. Clisthenes uir
 Alcmaeonides, qui (ut fama fert) Pythiam per-
 suaserat, & Isagoras Tisandri, illustri quidem
 familia, sed quam uetusta non queo affirmare:
 eius tamen cognati Ioui Cario immolant. Hi ui-
 ri per factiones de potentatu contendebant. Cli-
 sthenes cum uinceretur, populum amplectendo
 ex quatuor tribubus nov decem effecit, cognomi-
 nibus Iouis filiorum, Peleontis & Aegicoris &
 Argadei & Hopletis, in alia commutatis, qua
 ipse inuenit, aliorum heroum indigenarum, præ-
 ter quam Aiaci, quem etsi hostitem, tamen ad-
 iecit, utpote finitimum ac socium. Qua in re ui-
 detur mihi Clisthenes hic auum suum mater-
 num Clisthenem Sicyonis tyrannum fuisse imita-
 tus. Ille enim, quia cum Argys bellum gessisset,
 summo

summonit è Sicyone certamina canentium poemata, ob Homeri carmina, in quibus Argos atque Argj tantopere celebrantur. Neque hoc modo summonit, sed etiam optavit monumētum Adraſti calamitoſi, quod erat in ipſo Sicyoniorum foro, quia fuerat Argius, exterminare. Ideoq; Delphos adiit ad oraculum conſulendum, nunquid Adraſtum eiſceret. Cui Pithia reſpondens, inquit: Adraſtum quidem Sicyonum regem eſſe, ipſum uerò lapidatorē. Id non concedente ſibi deo, Clifthenes reuerſus excogitabat quo pacto Adraſtus ipſe demigraret. Quod ubi excogitaſſe ſibi uiſus eſt, miſit ad Bæotias Thebas nuntiatum, uelle ſe afferre Sicyonem Menalippum Aſtaci filium. Eumq; tribuentibus Thebanis, in urbē intulit, atq; ei ſanum in ipſa curia designatū exadificauit munitiſſimo iam loco, in quem intulit Menalippū. Quod factum deberet exiſtimari inimiciſſimū Adraſto, quod & Meceſtē fratrem eius, & Tydeum generum Menalippus interfeciſſet. Clifthenes ubi ſanum extruxit, hoſtias & dies feſto Menalippo dedit ab Adraſto ereptos, quibus illum Sicyonijs magno cum honore proſequi conſueuerant. Etenim regio Polybi fuerat, qui cum ſine liberis decederet, imperium Adraſto legauit nepoti ſuo ex filia. Eum Sicyonijs cum alijs honoribus proſequi bātur, tum uerò tragicis choris, ita ut non Diomyſium, ſed Adraſtum uenerarentur. Clifthe-

nes choros quidem Libero, ceteras uerò ceremonias Menalippo dicauit: Hac ille in Adrastum egit. Tribus autem Dorienſum, ne forent eadem Sicyonijs qua Argijs, alia nomina commutauit: ex quibus Sicyonios plurimum ridiculos reddidit. Quippe ſuis & aſini ultima cognomina pro priſtinis impoſuit, præterquã tribus ſue, cui à ſuo ipſius imperio nomen indidit, id eſt, ab Archa. Itaque hi tribules Archelai uocabantur. Ceterorum alij Hyata, id eſt, ſuaſiles, alij Oneata, id eſt, aſinales, alij Chæreatæ, id eſt, porcales. Hiſ tribuſ nominibus Sicyonijs & Cliftbene imperante, & eo deſuncto, ad ſexaginta annos uſi ſunt, qua poſtea inter ſe reputantes in alia tranſtulerunt, Hylleas, Pamphylos, Dyamanates: quarta tribui quã adiecerunt, impoſito cognomine Aegiales, ab Aegialo Adraſti filio: Hac Sicyonijs Clifthenes & ipſe (ut mihi uidetur) præ contẽptu Ionum, ne forent eadẽ ipſis & Ionibus tribus, Clifthenem ſibi cognominẽ imitatus eſt. Cum enim populus Athenienſis fuiſſet antea exagitatus, poſtea quàm omnium autoritatẽ ad ſuam unius redegit: tum tribuum nomina cẽſuit immutanda, & plures ex paucioribus faciendas, decem pro quatuor, & totidem Phylarchos, id eſt, tribunos à tribuſ præſectura. Ita populo in tribus diſtributo atq; cõpoſito, erat multo ſuperior hiſ qui erant cõtrariae factionis. Superatus in partibus

tribus Isagoras, hoc in uicē excogitauit, ut Cleo-
 menē Lacedæmonium aduocaret, iam inde ob-
 fidione Pisistratidarum sibi hostiē factum, qui
 tamen culpabatur, quod ad uxorem Isagora
 uentitaret. is misso primum Athenas caduceas-
 tore Clisthenem eiecit, & cum eo alios complu-
 res Atheniēses, quos piaculi insimulabat, uide-
 cet admonitu Isagora hæc dicens. Nam Isa-
 goras atq; amiei eius non erant affines cadis,
 cuius insimulabantur Alcmaeonide & qui erāt
 enagees: ita nominabantur qui Atheniensium
 piaculo obstricti erant: Cylon quidam Athe-
 niensis uir Olympionices, affectata tyrannidis
 cōpertus est. Simulato namq; aequaliū sodaliti-
 o arcē occupare conatus. Id cum efficere non po-
 tuisset, asedit simulacro dei supplex ipse ac so-
 cy. Hos illinc summonuerunt quidē magistratus
 Naucratiorū, qui tunc Athenas incolebant, da-
 ta fide puniēdi eos citra mortem. Sed culpa ho-
 rū mox interfectorū fuit penes Alcmaeonidas.
 Hac ante Pisistrati atate gesta sunt. Vbi Cleo-
 menes per nuntium eiecit Clisthenem atq; pia-
 culares, quamuis Clisthenes ipse profugisset, nū-
 hilo secus Athenas uenit, non magna cum ma-
 nu, atq; illinc septingentas familias militares
 Atheniēsum, tanquam piaculo contaminatas,
 relegauit, quæci suggererat Isagoras. Hoc actio
 conabatur secūdo loco senatū dissoluere, et ma-
 gistrat⁹ trecētis Isagora militibus mādare. Ver-

rum reluctante senatu atq; obtemperare nolente, Cleomenes Isagorasq; cum sua factionis hominibus arcem occuparunt. Quos ceteri Athenienses cum senatu sentientes, biduo obsederunt. Tertia die quicumq; Lacedamonij ibi erant, accepta fide, regione discesserunt, rato effectu quod Cleomeni dictum est. Nam ei ad occupandam arcem ascensum deti, et ad dei penetrale consulendi gratia eunti, exurgens est sella sacerdos, antequam ille ualuisse referret, Lacedamonie, inquit, hospes, rursus redeas, neue templum introeas. Non enim Doribus hic introire fas est. Cui Cleomenes: Ego, inquit, mulier, Doris non sum, sed Achaeus. Itaque admonitus uti nolens, atque in conatu pergens, tunc quoq; iterum a proposito cum Lacedamonijis decidit. Ceteros ad necem uinxere Athenienses, & in ijs Timesitheum fratrem eius, cuius manualia opera atq; strenuitatem in primis referre habeo. Atque hi quidem in uincula coniecti, mortem appetiere. Athenienses autem post hac reuocatis cum Clistheno septingentis militum familijs, quos Cleomenes exagitauerat, Sardis mittunt ad contrahendam cum Persis societatem. Intelligebant enim sibi cum Cleomene atq; Lacedamonijis esse bellandum. Ut Sardis uenire nuntij, mandataq; exposuere, percontatus est eos Artaphernes Hystaspis filius, Sardi prator, quinam homines essent Athenienses: & ubi terrarum incolentes, qui socij Persa-

Persarum fieri orarent. Vbi id ex nuncijs au-
 duit, ita eis ingenue respondit: Si regi Dario
 terram darent & aquam, se cōtracturum cum
 eis societatem: sin minus, illos abscedere praece-
 pit. Nuntij in se collocuti, quod societatem face-
 re cuperent, daturos se esse dixerunt. Quo nomi-
 ne ubi reuersi sunt domum, uehementē accusa-
 ti sunt. Cleomenes intelligens ab Atheniensib-
 us se & uerbis & factis ladi, ex omni Pelo-
 ponnese copias cōgēit, dissimulans quem ad fi-
 nē, cum haberet in animo tum populum Athes-
 niensem ulcisci, tum Isagoram constituere ty-
 rannū, qui unā cum eo ex arce decesserat. Com-
 parato exercitu ingenti, ipse Eleusina inuasit,
 & ex composito Bæotij Oenoēm occuparunt:
 & Hysies ultimos Attica populos, & ab al-
 tera parte Chalcidēses ora Attica loca popu-
 labantur. Athenienses etsi ancipiti bello distri-
 cti, Bæotiorū & Chalcidēsium ultione dilata,
 arma contra Peloponnenses in Eulensine agen-
 tes, ferūt. Dumq; ambo exercitus cōferturi prae-
 lium essent, Corinthij primi omnium secum re-
 putantes iniuste a se agi, auerterunt se, atq; ab-
 scesserunt. Secundum hos idem fecit Demara-
 tus Aristonis filius, qui & ipse erat rex Spar-
 tiatarū, & e Lacedemone copias contraxerat,
 nec a Cleomene superiori tēpore discesserat. Ob
 quam regū dissensionem lex apud Spartā lata
 est, nō licere utriq; regi cū exercitu prodire. Nā
 prius

prius prodibāt, & his seiunctis, alterum quoq;
 ē Tyndaribus relinqui. Quin & isti antehac
 ab eis euocati, exercitum ambo comitabantur.
 Tunc ceteri focij qui erant in Eleusine, cernen-
 tes non conuenire inter reges, & Corinthios
 aciem deseruisse, & ipsi dilapsi abierūt. Quar-
 to nunc Dōres in Atticam profecti sunt, bis ad
 bellādum ingressi, bis ob Atheniensium multitu-
 tudinis commodum: Primo, quia Megaram co-
 loniam deduxerant, qua expeditio rectē uo-
 cetur sub Codro Atheniensium rege. Iterum ac
 tertio, dū ad expellendos Pisistratidas ex Spar-
 ta uentum est. Quarto, dum Cleomenes Pclo-
 ponnenses ducens, Eleusinē inuasit. Ita quarto
 tunc Dōres aduersus Athenas expeditionē sumo-
 pserunt. Dilapso igitur indecore hoc exercitu,
 ibi Atheniēses uolentes ultū ire iniurias, pris-
 mam expeditionem fecerunt aduersus Chals-
 cidēses, quibus Bæotij ad Euripum iere suppe-
 tias. His conspectis, Athenienses putarunt sibi
 cum eis prius quā cum Chalcidensibus pugnā
 conferendam. Itaq; congressi cum illis, egregie
 superant, permultisq; eorum casis, septingentos
 capiunt. Eodem die transgressi Euboiā, cum
 Chalcidensibus conflixere: quibus etiam uictis,
 quatuor millia colonorum in prædijs equitum
 reliquerunt. Equites autem apud Chalcidēses
 uocabantur locupletes. Horum quoscunq; cepe-
 runt, unā cum Bæotiorum captiuis uinctos in

carcerem coniecerunt, quos aliquanto post, binis multatos minis soluerunt, eorumque quibus alligati fuerant, uincula in arce suspenderunt, quæ ad meam usque memoriâ extabant, pendentia è muris, à Medo ambustu, è regione cœnaculi ad occasum spectantis. Decimam quoque redemptionis consecrarunt, facta arca quadriga, quæ ad sinistram manum intrantium statim in propylæa arcis stabat, cum hac inscriptione:

Attica perdomitis acri sub Marte inuentus

Bæotum populis Chalcidicæque manu,

Damna rependerunt uinculis & carcere cæco,

Quorum hæc de decima stat tibi Pallas equæ.

Et Athenienses quidem augescebant, iuris autem æquabilitatem esse rem bonam, non ex uno tantum, sed undique datur intelligi. Siquidem Athenienses quandiu tyrannus subiecti fuerunt, nullis finitimorum in bello præstantiores erant. Liberati uero tyrannus, multo omnium primi extitere. Vnde liquet, eos dum tyrannus prebant, de industria peccasse, tanquam domino laborantes: at libertate parta, sibi ipsi quisque rem gerere properabat: Athenienses ita agebant. Thebani autem post hæc ulciscendi illos cupidi, sciscitatum ad deum miserunt. Quibus respondens Pythias, negabat per sese eos posse illos ulcisci, inebatque, ut ad famæ celebritatem referentes rogarent sibi proximos. Reuerfis qui

missi

missi ad oraculum erāt, ac responsum exponen-
 tibus, Thebani illud nihili facientes, quod reser-
 rebatur ut rogarent proximos, dicebant: Nun-
 quid non proximè nos incolunt Tanagrei Coro-
 naeque & Thespenses, qui nostri assidue cōmis-
 litones, alacri atque concordī in partes animo
 bella nobiscum tolerant? Quid hos rogari opor-
 tet? nunquid potius hoc non habendum pro ora-
 culo? Hac illis ratiocinantibus, quidam re au-
 dita, inquit: Ego quid sibi velit oraculum, ui-
 deor mihi intelligere. Asopi dua filia fuisse
 traduntur, Thebe & Aegina, quae quoniam
 sorores sunt, opinor deum respondere nobis, ut
 Aeginetas rogemus, qui vicem nostrā ulciscen-
 tur. Thebani, quoniam nulla quam hac visa est
 dicti potior sententia, protinus misere ad Aeg-
 inetas orandos auxilia, tanquam proximos ex
 dei oraculo. Illi petentibus his auxilia, dicere se
 mittere cum eis Aeacidas. Societate Aeacida-
 rum freti Thebani, cum laceissent Athenien-
 ses, accepta offensione aduersa pugna, iterū au-
 xilia uirorū remissis Aeacidis orauerūt. Quo-
 rū prece moti Aeginetae, tum magnitudine op-
 inflati, tum pristina inimicitia, quā gessere cum
 Atheniensibus memores, bellum illis haud in-
 dictum intulerunt. Nam cum Athenienses Bœo-
 tijs incumbere, ipsi longis nauibus in Atti-
 cam traicientes, cum alios multos populos in
 cetera ora maritima, tum Phalerū diripuerūt,

magnam ex hac re calamitatem Atheniensibus afferentes. Inimicitia autem, quam Aegineta aduersus Athenienses habebant, ex hoc initio exitit: Epidaurij, cum sua ipsis terra nihil redderet, de hac calamitate Delphicum consulere oraculum. Quibus Pythia iussit, ut Damia & Auxesia simulacra erigerent, & postquam erexissent, melius secum actum iri. Sciscitantibusq; Epidaurijs, utrum ex ere facerent illa, an ex lapide, respondit se è neutro fieri sinere, sed è ligno oleagino, olea tamen, non oleastri. Rogabant igitur Epidaurij Athenienses, sibi permitterent olea incidere, qui scilicet oleas illas sacrificatissimas esse existimarent. Fertur etiam nusquam getum nisi Athenis, illa tempestate oleas fuisse. Athenienses se uero dixerunt concessuros, hac duntaxat lege, si quotannis illi sacra Minervae urbanae & Erechtheo afferrent. Accepta conditione Epidaurij quae rogabant impetraverunt, & simulacra ex his oleis fabricata statuerunt: terraq; sua fructum eis ferente, quod conuenerat, Atheniensibus persoluebant. Eo tempore atq; superiori, Aeginetae Epidaurijs parebant tum in alijs, tum uero in litibus, quas Aegineta inter se uel actores, uel reos illuc se conferentes agebant. Vxorum ex eo tempore fabricatis nauibus, nullo consilio nisi, ab Epidaurijs desciverunt. Factiq; hostes, ac mari potius, quam aliae clades, inferrebat, et simul

Simulacra Damia & Auxesia surripuerunt:
eaq; asportata, in regionis sua mediterraneo lo-
co statuerunt, cui nomen est Oea, viginti ferme
procul ab urbe stadijs. Hoc in loco illis erectis,
supplicabant sacrificijs atq; iocabundis choris
mulierum, denis uiris utriq; demonum assigna-
tis, qui choris praeſent. Nam chori neminem
uirū nuncupabant, ſed indigenas foeminas: quae
caremonia apud ipſos quoque Epidaurios fue-
rant. Surreptis ſtatuis, Epidaurij quod fuerant
paſſi Athenienſibus, non ſoluebant, cuius rei
cum à nuntijs Athenienſium admonerentur,
reddere rationem cur iniurijs nō eſſent: Se enim
quandiu apud ſe ſtatuas habuiſſent, quod con-
uentum erat exoluiſſe, eiſdem iam uiduatos nō
debere exoluere, ſed Aeginetas, qui illas ha-
berent, à quibus id exigi iubebant. Ad eas re-
petendas Aeginam Aethenienses miſere. Aea-
gineta negare quicquā negotij eſſe cum Athe-
niensibus. Poſt repetita ſimulacra, Athenienſes
aiunt triremē miſſam publice cum ciuibus quib-
uſdam: qui Aeginam cū uenerunt, ſimulacra,
tanquā è ſuis lignis facta, conatos eſſe ſuis ſedi-
buis emoliri ut aſportarēt. Cumq; eo pacto penē
nequirēt, circumdatis ſinibus trahere tentaſſe.
Sed diſtrahunt, tonitruū, et cum tonitruo ter-
ramotum extitiſſe, eaq; de re illos remiges, qui
trahébāt ſimulacra, ab his in amentia eſſe con-
uerſos: & hoc morbo ſeſe tāquam hoſtes mutuo

trucidasse, donec unus ex omnibus relictus est,
 qui ad Phalerum se recepit. Athenienses ita rem
 gesta esse memorant. Aegineta negant illos unam
 cum naui uenisse. Facile enim se unam nauim,
 atque adeo complurculas, etiamsi sibi nulla fuissent
 naues, fuisse propulsituros: sed cum compluribus
 in ipsorum terram inuasisse, se uero cessisse, nec
 pugna nauali contendere uoluisse: qui tamen pla-
 num facere nequeunt, an quia impares se esse ad
 pugnandum agnoscerent, cesserint: an uolentes
 permiserint illos facere quod fecerunt. Athe-
 nienses quoque, quoniam nulli propugnatores ob-
 starent, egressos ex nauibus ad simulacra se con-
 uertisse: cum ea ex suis uestigijs amoliri nequi-
 rent, ita circumdatis restibus trahere conatos,
 donec illic ambo simulacra contrahuntur, fecer-
 re rem apud me fide carentem, alicui alteri
 credibilem. Aiunt enim illa procubuisse sibi in
 genua, atque ex eo tempore semper genu nixa
 permansisse: Et haec quidam Athenienses fe-
 cisse. Se uero, quod audiret sibi bellum ab Athe-
 niensibus illatum iri, preparasse Argios, ut sibi
 aduersus Athenienses in Aeginam descendentes
 adefsent auxilio. Eosque cum latuissent hostem
 in traiciendo ex Epidaurum in insulam, Athe-
 nienses, qui nihil praescissent, a nauibus disclusos
 irruisse: et interea tonitruum ipsis terrae motumque
 extitisse: Haec ab Argis Aeginetisque commemo-
 rantur. Athenienses quoque confitentur, unum omnino
 ex suis

è suis incolumem in Atticam reuertisse, quæ ta-
 men Argj aiunt superstitem fuisse ex Attico
 exercitu, quæ ipsi propigassent. Eundem Athe-
 nienses damonio incolumem nibilo secius perijisse
 referunt, hunc in modum: Cum Athenas se re-
 cepisset, clademq; renūtiasset, uxores eorum qui
 aduersus Aeginam profecti fuerant, indigne
 ferētes unum ex omnibus esse reducem, circūa-
 fusas hominem prehensisse, ac fibulis uestimē-
 torum pupugisse, percōtantes singulas, ubi suus
 uir esset, atq; hoc modo hunc fuisse consecutum.
 Idq; factum mulierum, uisum esse Atheniensibus
 ipsa clade tristius. In quas cum alia ratio-
 ne animaduertere non possent, uestem illarum
 in Iadē mutauerunt. Nam antea Doridem ue-
 stem gerebant Attica fœmina, similitam Co-
 rinthia. Itaq; mutauerunt in lineam, ne fibulis
 aterentur, quāquam reuera si ratione utamur,
 non Ias olim uestis fuit, sed Caira, quoniam o-
 mnis prisca uestis fœminarum Græcarum eadē
 erat quæ nūc, quā Doridem apellamus. Pra-
 zerea Argj & Aegineta idē adhuc facitiant,
 apud quorum utrosque mos est fibulas facienti
 sese cuplas quā tunc mensura cōsueuerat: quas
 præcipue fœmina eorum templis deorum conse-
 crare solent, neq; aliud quicquā Atticum illic
 offerre, ne urceum quidem, sed ex ollis gētilibus
 in posterum ibidem potare. Eoq; contentioni
 processere Argia atq; Aegineta mulieres cum

Attici, ut ad meâ usq; atatem fibulas gestas
uerint, quàm antea grâdiores. Odiorum prin-
cipium Aeginetarum in Athenienses hoc, quem
admodum commemoratum est, extitit. Cuius
rei circa statuas gesta, memoriam retinentes
Aegineta, libenter Thebanorum rogatu auxi-
lium tulere Bæotijs. Qui cum maritima Atti-
ca uastarent, Atheniensesq; aduersus Aegis-
nam expeditionem inirent, aduenit è Delphis
oraculum, ut ab Aeginetis ladendis triginta
annos abstinerent, tricesimo anno cum sanum
Acaco dicaßent, bellum cum Aeginetis in-
choarent, ad uotum eire successura. Sin bellum
continuo inferrent, fore ut interea multa detri-
mentia acciperent & inferrent, sed ad extre-
mum illos subigeret. Hoc oraculum ad se Athe-
nienses allatum ubi audire, catenus ei obtem-
perandum censuerunt, ut Acaco sanum dica-
rent, quod nunc in foro extructum uisitur: sed
triginta annis non esse abstinentiû, quod uide-
licet audissent esse fatale, multa se passuros in-
digna ab Aeginetis, si bello abstinerent. His
tamen ad ulciscendum se parantibus, Lacedæ-
monium factum extitit impedimêto. Siquidem
Lacedæmonij, audito cômento Alcmaonidarû
erga Pythiam, & qua egisset Pythia in ipsos
atq; Pisißtratidas, duplicem se iacturam fecisse
animaduertebant: quod & suos hospites in pa-
triam eiecissent, & nulla sibi ex hoc facto gratia

ab Atheniensibus haberetur. Præterea oraculis urgebatur, denuntiantibus multa ipsis et indigna ex Atheniensibus futura, quorum antea hac securi fuisset, præsertim ex eo, quod à Cleomene Spartam reuerso didicerat. Etenim Cleomenes potius est ex arce Atheniensium oraculis, quæ à Pisistratidis prius possessa, cum expellerentur, relicta fuerant in templo. Ea Lacedæmonij ubi per Cleomenem acceperunt. & animaduerte-
 bant Athenienses augescentes, nec ad ipsis obtemperandum ullo modo esse animatos: præterea genus Atticum quod sub tyrannu fuisset infirmum, & ad parendum præptum, nunc parata libertate ipsis par existeret. Hac omnia considerantes, accersierunt Hippia Pisistrati à Sigea Helleſponti, quæ Pisistratida confugerant. Postquam Hippias accersitus adfuit, accitis etiam aliorum sociorum nuntijs, ita Spartiata apud eos uerba fecere: Agnoscimus uiri socij nos haud rectè egisse, qui ementitis oraculis induciti, uiros qui erant nostri in primis hospites, quiq; in animu inducebant præbere nobis Athenas obnoxias, è patria eiecimus. Et cum hac fecerimus, tamen ingrati populo urbem tradidimus: qui posteaquam per nos liberatus, despectit nos pariter ac regem nostrum per dedecus detrimentumq; eiecit: inflatusq; superbe, famam auget: præcipue quidem, Bæotios suos finitimos atq; Chalcidenses didicisse qui ipsi sint: sed fore
 I 8 fortas

fortassis, ut alius quis si peccauerit, idem discat.
 Quare, quoniam in illis agendis peccauimus,
 nunc demus operam, ut illuc una uobiscum eun-
 tes supplicium de illis sumamus. Hac enim de
 causa Hippiam & uos è sua quosq; urbe accer-
 simus, ut publico consensu & comuni exercitu
 reducètes hunc Athenas, reddamus ei qua ab-
 stulimus: Hac Spartiata. Qua cum alij socij nõ
 probarent, cumq; silentium agerèt. Corinthius
 Socrates ita locutus est: Eo tẽpore cœlum sub ter-
 ra, ac terra superior cœlo erit, hominesq; domi-
 cilium in mari habebunt, quò tempore uos La-
 cedamonij rebus publicis euersis, tyrannides in
 urbes introducere conabimini: nihil est in re-
 bus humanis neq; iniustius, neq; magis mortife-
 rum. Quod si bonũ uobis: idetur ciuitates sub-
 esse tyrannidi, ipsi uobis principes tyrannũ con-
 stituite: atq; ita, ut alijs constituatis, operam da-
 te. Nunc ipsi tyrannorum expertes, & ne id ua-
 Sparta contingat uehementissime cauẽtes, hoc
 in socios studetis efficere, qui si essetis ut nos su-
 mus experti, meliorem, quàm nunc facitis, de
 hac re diceretis sententiam. Nam ista res apud
 Corinthios ciuitatis perturbatio fuit, cum esset
 apud eos paucorũ regimen, & hi qui Bacchia-
 da uocantur, urbẽ incoherèt, ultro citroq; inter
 eos matrimonia contrahebantur. Horum uni
 nomine Amphioni nata est filia clauda, cui
 nomen erat Labda: quam quoniam nemo Bac-
 chida

TERPSICHORE, LIBER V. 307

chiadarū ducere uolebat, duxit Eetion Echocratis, è Petra quidem tribu, sed oriundus a Lapithe ac Canide. Qui cum neq; ex hac muliere, neq; ex alia tolleret liberos, missus est Delphos, ad consulendū de prole. Eum introeuntem statim Pythia his uersibus compellauit:

Eetion te nemo (licet sis tantus) honorat.

Conceptum pariet saxum graue Labda, monarchos.

Qui cadet inciuēs, emendabitq; Corinthū. Hoc oraculum quod Eetioni redditum est, eodem tendebat quod alteram antea Bacchiadis redditum, haud prius intellectum, quam hoc renuntiatum est, in hac uerba:

Concipit in Petrus aquila enixura leonem
Robustū, sanū, genua & qui multa resoluet.

Hac bene nūc animis uersate Corinthia ples,

Qui colitis pulchrā Pallē, altāq; Corinthū.

Id oraculum cum ad eam diem fuisset indeprehensum, simul atq; ex hoc Eetionis patuit, eodem utrunq; pertinere, silentio suppressere, animo futurum Eetionis filium extinguendi. Et ut primum mulier enixa est, miserat è suo numero decem uiros ad tribū, in qua habitabat Eetion, qui puerum extinguerent. Isti postquam ad Petram peruenere, & ad Eetionis atrium accedere, puerum petūt. Labda cur uenissent ignara, paternaq; beneuolentia causa uenisse eos rata, affert filium, & in unius eorū manum porrigit.

Erat

Erat autem inter uiam constitutum, ut qui primus eorum puerum cepisset, is humi illam allideret. Verum diuina quadam fortuna, puer ei uiro cui à Labda traditus erat, arrisit. Quam rem illi consideranti miseratio subiit pueri occidendi. Sic misertus alteri tradidit, & ille tertio, atq; ita deinceps per manus traditus infans, per omnes decem transiit, ac nemine interimere uolente, rursus matri est redditus. Illi egressi, atq; ante ianuam stantes, alius aliū incusabant, castigabantq; sed primū præcipue, qui ex cōuento non fecisset, donec interiecto tēporis spatio placitū est, ut rursus introgressi, omnes fierent participes cadi. Sed necesse erat ex Eetionis stirpe germinari Corintho perniciē. Nā Labda stans pro foribus, hac omnia exaudiebat. Eoq; metuens, ne illi immutata uoluntate acceptū rursus puerū interimerēt, asportauit, et in mēsuræ frumētaria occuluit, qui loc⁹ uisus est minime inuestigabilis, cū sciret illos, si redirent ad inuestigandū puerū, omnia scrutaturos, ut & contigit. Nam introgressi & scrutantibus, ubi nō apparuit, uisum est eis abeundū, atq; ijs à quibus missi essent dicendum, se cuncta quæ illi mandassent ppetrasse, atq; ita reuersi dixerūt. Post hac Eetionis filio crescēti impositum est nomen Cypselo, ob periculum hoc quod deuitaluerat in Cypsela, id est, mensura frumentaria. Vbi in uilem adoleuit aetatem, consulenti oraculū Delphicū

phus, anceps est redditus, quo fretus, Corinthum
aggressus occupauit. Oraculum autem hoc erat:

Vir locuples nostras hic qui descendit ad ades
Cypselus Eeides, clara rex esto Corinthi

Ipse, & eo gnati, sed nulli deinde nepotes.

Et oraculum quidem hoc erat. Cypselus vero ty-
rannide potitus, talis extitit, ut Corinthiorum
multos insecutus sit, multos pecunia, longe plu-
rimos anima prauauerit. Cui cum triginta re-
gnasset annos, bene uita defuncto successit in ty-
rannidem filius Periander, qui inter initia mi-
tius agebat quam pater, sed ubi per nuntios co-
suetudinem habuit cum Thrasibulo, Mileti ty-
ranno, multo magis quam pater cruentus effe-
ctus est. Misso enim pracone, Thrasibulum in-
terrogauit, qua ratione ipse rebus tutius consti-
tutis, ciuitatem pulcherrime gubernaret. Thra-
sybulus, eo qui a Periandro missus erat, extra
oppidum educto, ingressus est rus quoddam sa-
tum: & una cum nuntio segetem interambulans,
sciscitabatur hominem de suo aduentu e Corin-
tho, detruncas atque abiciens, ut quancumque uide-
bat spicam inter alias extantem, donec segetem
formosissimam atque densissimam hunc in modum
corripit, pradiuque illud peruagatus, nullo uerbo
reddito pracone remisit. Reuersus Corinthum
praco, audio praeceptionis audienda: Periandro,
negauit sibi quippiam respondisse Thrasibulum,
murari quod se ad uirum uesenum Periander
misisset.

misisset, & sua ipsius destruentem, exponitq;
 quæ ex Thrasibulo uidiſſet. Periander id quod
 a Thrasibulo actum erat intelligēs, atq; inter-
 pretans sibi ab illo praeceptum, ut eminentissi-
 mos quosq; popularium interimeret. tunc uerò
 omnem in ciues sauitiam exercuit, interficiendo
 ac persequendo, consummans id quod à Cypse-
 lo fuerat omiſſum: adeo quidē, ut uno die uni-
 uersas mulieres Corinthias exuerit, propter
 Melissam uxore suā. Nā cū ad Theſprotos, qui
 sunt ad flumen Acherontem, misissent nuntios,
 ſciſcitatum mortuorū oraculum de hoſpitis de-
 posito, Meliſſa apparēs negauit ſe indicaturam
 aut dicturam, ubinam depositum eſſet colloca-
 tum, quoniā ipſa algeret, quia nuda eſſet. Nihil
 enim ſibi prodeſſe uestes cū quibus ſepulta fuiſ-
 ſet, utpote non concrematas. Cuius rei, quod ne-
 ra loqueretur, teſtimonia foret, quod Perian-
 der in frigidum furnum panes ingeſſiſſet. Hac
 Perianandro renuntiata, ob illud argumētū fidē
 fecere, quod ipſe cū Meliſſa quamuis defuncta
 coierat. Itaq; ſtatim poſt eum nunciū per Præ-
 conem edixit, ut oēs Corinthia mulieres ad Iu-
 nonis templū prodirent. Eò tāquam ad diem
 feſtū, quam ornatiſſime poterant cū iſſent mu-
 lieres iſta, diſpoſitis glam ſatellitibus, eas omnes
 ſine discrimine exiit, ingenuas pariter & an-
 cillas, atq; eas uestes ad foueam comportatas
 Meliſſam precando cremari. Hac ubi fecit, &
 nuntios

nuntios iterū eodē mīsit, tunc ei Melīssa idolum, hoc est, inanis imago, exposuit, ubīnam depositum hospitii collocasset. Huiusmodi est tyrannus, Lacedæmonij, usui & talium operum. Eoq; nos Corinthios cum magna admiratio cepit, simulatq; uidimus nos accersisse Hippiam, tum uerò maior nūc dū ista dicitur. Propterea duos Gracorum inuocātes testamur apud uos, ne uelitis tyrāndes in ciuitatibus cōstituerē, quas nō extinguitis, sed excitatis prater aequitatem, dum Hippiam reducit, in quo scitote Corinthios uobis non assensuros: Hac Sosicles Corinthiorum legatus. Quem excipiens Hippias, eodē quos ille deos inuocādo dixit, cum ceteros, tū praeipue Corinthios desideraturos Pisistratidas, dum uenissent dies quibus expiare se ab Atheniensibus nequirent. Haec lenius respondit Hippias, quoniam oracula illa ipse praeceteris nota haberet. Ceteri socij, qui antea silentium tenuerunt, audito Sosicle, liberius pro se quisq; in uocem erumpentes, accedere sentētia Corinthiorum, obtestariq; Lacedæmonios, ne quid agerent noui aduersus Graecam ciuitatem. Ita ab ea re cessatum est. Hippias illinc profectus offerente sibi Amynta Macedone Antihemurum, & Thebalis Iolcon, neutrum accipere uoluit; sed rursus ad Sigenum concessit, quod armis Pisistratus à Mitylenais eripuerat. Eoq; capto, tyrannum ibi constituit Hegesistratum filium

filium nothum ex muliere Argia, qui tamen
qua à Pisistrata acceperat, non tenuit sine præ-
lio. Nam dum inter Mitylenæos ac Athenien-
ses pugnatum est, hos ex oppido Achilleo, illos
è Sigeo prodeuntes, hos repetētes regionem, illos
refellentes hac ratione, quòd dicerēt nihilo ma-
gis iuris esse Aeolibus in agrū Iliensem, quam
sibi ac ceteris Gracis, qui Menelao in raptu
Helenes operam nauassent. His assidue bellan-
tibus, cum alia in prælijs gesta sunt, tum illud,
quòd Alcaeus poëta in prælio, quod collatis si-
gnis gerebatur, uincens Atheniensibus,
ipse quidem fuga se mandans euasit: sed armis
eius potiti sunt Athenienses, quæ apud tem-
plum Minervæ in Sigeo suspenderunt. Hanc
rem Alcaeus carmini mandans, in Mitylenen
reposuit, indicans Menalippo sodali suam cala-
mitatem. Mitylenæos tamen atq; Athenienses
reduxit in gratiam Periander Cypseli, qui des-
pectus arbiter, ita eos reconciliavit, ut utriq; ea
colerent quæ haberēt. Atq; hoc modo Sigenum
factum est Atheniësum. Hippia posteaquam
Lacedæmone in Asiam abiit, cuncta agitabat
insimulando Athenienses apud Artaphernem,
atq; omnem operā dando, ut Athenæ in illius
ac Darij uenirent potestatem. Quæ agitantem
Hippiam cū accepissent Athenienses, mittunt
Sardis nuntios, ad dissuadendum Persis fidem
habere exulibus Atheniensibus. Sed Artaphernes

phernes iubere, Athenienses (si salui esse uellent) rursus Hippiam reciperent. Athenienses eam conditionem recusare, & malle professi esse Persarum hostes. Dum ita apud Persas insinuantur, atq; ita animati sunt Athenienses eam conditionem recusare, hoc interim tempore Milesius Aristagoras à Cleomene Lacedamonio reiectus è Sparta, Athenas uenit. Nam ea ciuitas inter ceteras prapollebat. Ad quam ciuitatem ubi uenit Aristagoras, eadem qua in Sparta commemorauit de comodis qua essent in Asia, deq; Persico bello, quod neq; scutum neq; lanceam in usu haberent, facilesq; essent ad capiendum: Hec ille referens, ea quoq; addebat. Milesios esse Atheniensium colonos, quos aequum esset ab eu liberari qui multum pollerent. Deniq; nihil non pollicebatur, omnibus precibus obsecrans quod tantopere cupiebat, donec eos induxit. Facilius enim ei usum est multos decipere quam unum. Qui si Cleomenem solum saluare non potuit, id tamen in triginta millibus Atheniensium effecit. Itaque Athenienses persuasi, decreuere uiginti naues Ionibus auxilio mittendas, Melanthio illis praefecto, uiro inter populares omni in re spectato. Hec classis initium malorum extitit Graecis pariter et barbaris. Ante cuius egressum Aristagoras reuectus Miletum, excogitauit consilium, quod in nullam Ionum utilitatem erat redudaturum, quanquam ne

ille quidē hac ratione faciebat, sed ut regi Dario molestiam afferret. Etenim misit quendā in Phrygiam ad Pæones, qui à flumine Strymone erant in captiuitatem abducti à Megabyzo, locum atq; uicum per sese incolentes: Ad quos ut peruenit nuncius, ita uerba fecit: Viri Pæones, misit me Aristagoras Mileti tyrannus, ad ostendendam uobis (si obtemperare uelitis) salutem. Nunc enim cuncta Ionia ab rege defecit, eademq; uobis praestat facultatē salutis parādā ad patriam nostrā: per uos quidē usq; ad mare, deinceps nobis iam cura erit. His auditis, Pæones magnam sane uoluptatē acceperunt: sumptisq; liberis atq; uxoribus, ad mare fuga se proripuerunt: nonnullis eorum praemetu illinc remeantibus. Vbi ad mare peruenere, illinc in Chium transmiserunt. Quò postquam applicuere, eorū uestigia insecutus adfuit ingens equitatus Persarum: & quia eos assequi non potuit, misit in Chium ad illos, ut eòdem redirent. Cuius oratione repudiata, à Chijs sunt in Lesbum transportati, mox à Lesbjs in Doriscum, unde terre struitinere se in Pæoniam receperunt. Post hæc ad Aristagoram Athenienses uiginti cum nauibus uenere, ducentes una quinque triremes Erethriorum: qui non Atheniensium gratia commilitium praestabant, sed debitam ipsis Milesiis gratiam reddebant. Nam Milesii aliquando pro Erethrijs in bello Chalcidensi praestiterant.

TERPSICHORE, LIBER V. 515

eum Samij cōtra Erethrios atq; Milesios Chal-
 cidenſibus opẽtulſſent. Ariſtagoras ubi illi ato-
 que alij ſocij adſuere, expeditionẽ fecit aduerſus
 Sardis, non tamen ipſe proſciſcens, ſed Mileſi
 remanens, præſectis alijs ducibus Mileſiorũ ſra-
 tre ſuo Charopino, caterorũ civiũ Hermophan-
 to. Hac claſſe Iones ubi peruenere Ephēſum,
 relictis nauibus apud Coreſum, quod eſt agri
 Ephēſi, ipſi cum ingenti manu ſumptis uia du-
 cibus Ephēſi, ad ſuperiora tendebant, ſecun-
 dum flumen Cayſtrum tenentes iter. Illinc ſu-
 rato Tmolò Sardis adueniunt, eaſq; occurrente
 nemine capiunt, omniaq; eius urbis loca, præter
 arcem, quam Artaphernes ipſe tutabatur, ha-
 bens non exiguas uiroꝝ copias: qua res fuit im-
 pedimento, quo minus qui ingreſſi erāt urbem,
 diriperēt. Erant Sardibus domus pleraq; arun-
 dinacea, ſed qua lateritia, tamen ex arundini-
 bus lucumaria habebant. Harum unā quidam
 militibus cum incendiſſet, repente ignis ē domo
 in domum elapſus, totā urbē abſumpſit. Arden-
 te urbe, & ualente iam extrema incendio, nec
 habente regreſſum, Lydi & Perſarũ quicunq;
 in urbe erant, undiq; circumuerti, ex urbe in fo-
 rum confluunt: & ad amnē Paſtolum, qui me-
 dium forũ interfluens, aramenta auri ē Tmolò
 illis deſert, deinde flumini Hermo immiſcetur,
 & ille mari. Ad hunc amnem, & hoc forũ con-
 globati Lydi pariter & Perſæ, ſeſe defendere

adigebantur Iones uidentes hostium alios sese
 tutantes, alios magna multitudine se obuiâ fe-
 rētes, metu perculsi, ad montē, qui dicitur Tmo-
 lus, sese recipiūt: atq; illinc noctu ad naues. Cre-
 matis Sardibus, deflagrauit unā templū Cybe-
 les indigena deæ: Cuius prætextu postea Persæ,
 templa quæ in Græcia erant, cremauerunt. Hoc
 ubi Persæ, qui intra Halym domicilia habebāt,
 rescuerunt, tunc uerò ad ferendam Lydis opem
 cōuenerūt: nec adepti Sardibus Iones iam illinc
 profectos, eadē uia insecuti, comperiunt Ephesi:
 congressiq; cum illis ex aduerso instructis, in fu-
 gam eos uertunt, multosq; occidunt, & in his
 cum alios illustres uiros, tum Eualcidem Ere-
 thriorū ducem, qui donatus laurea in certami-
 nibus fuerat, & à Symonide Ceio maiorem in
 modum celebratus. Ex ea pugna qui euasere,
 per urbes fuere dissipati. Et tunc quidē ita di-
 micatum est. Athenienses autē post hæc desertis
 prorsus Ionibus, etsi per nuntios Aristagora
 magnopere rogabantur, negauerunt se auxilio
 futuros. Quorū societate fraudati Iones, tamen
 quoniam ista aduersus Dariū egerant, nihilo
 segnus bellum aduersus regem parabant: Hel-
 lespontumq; inuecti, Byzantiū ac ceteras circā
 urbes in suam potestatē redegerunt. Inde euecti
 magnam Carie partem in belli societate ascie-
 runt. Nam Caunus, qui prius societatem facere
 recusauerat, ubi Sardis conflagrauit & ipsa
 Ionibus

Ionibus accessit. Præterea Cyprii omnes ultro exceptis Amathusiis. Defecerunt autem Cyprii à Medis in hunc modum: Erat Onesilus quidam Gorgi Salaminiorum regis frater, natu minor, Chersis filius, Siromi nepos, Euelthontis pronepos. hic uir, cum sæpenumero antea Gorgum sollicitasset ad rebellandum ab rege, tunc audiens Ionas rebellasse, uehementius urgere hominem instituit. In quo quia nihil proficiebat obseruato tempore, dum Gorgus oppidum egrederetur, una cum suis militibus eum portis exclusit. Gorgus oppido exutus, ad Medos transfugit. Eo positus Onesilus, omnibus Cyprijs ut rebellarent suadebat: persuasis cæteris, Amathusios rebellare obnuentes obsidione circumdedit. Dum hic Amathuntem obsidet, Darius, ut ei nuntiatum est Sardis captas incensasq; ab Atheniensibus atque Ionibus, & huius comparanda classis atque rei contexenda fuisse autorem Aristagoram Milesum, fertur cum primum hæc audiuit, dixisse, Iones nihil fecisse: probe sciens, non fuisse illos præ contemptu sui rebellaturos: deinde interrogasse quinam essent Athenienses. Id cum audisset, tum arcum poposcisse, eoq; sumpto sagittam quam imposuerat in cælum excussisse: & ea in aërem excussa dixisse, ô Iupiter, cõtinegat mihi ut Athenienses ulciscar. Atque hæc locutus, cuidam famulorum præcepisse, ut sibi semper apposita cuna, ter diceret: Here, meo

mento Atheniensium: Et cum hoc praecepisset, accito ad suum conspectū Histiaeō Milesio, quem ipse diu distinuerat, ita eum fuisse allocutus: Audio Histiaeae procuratorem tuum, cui tu Miletum demandasti, nouas aduersum me res esse demolitum. Viros enim ex altera continēte persuasit, ut Iones sequerentur, qui mihi commissorum poenas dabunt, eosq; induxit ad me Sardibus priuandum. Num igitur uidentur haccine tibi bene habere? Quorum quidnam sine tuis consilijs actū est? Proinde uide ne rursus te ipsum in culpam induas. Ad hac Histiaeus: Quòdnam, inquit, rex protulisti uerbum? Mēne consulere rem, qua tibi sit quippiā siue multū siue parum modestiae allatura? Quid mihi quarens ista facerem? aut cuius rei indigens, cui omnia adsunt qua tibi, quem tu omnium consiliorū tuorū communione dignari? Quòd si istud quod ais, egit procurator meus, sic habeto id eū fecisse suo cōsilio. Principio rationē istam non admitto, Milesios ac meum procuratorem quippiam retum nouarum fecisse aduersus statum tuum. Si quid tamen huiusmodi faciunt, & tu id quod est audisti, rex, intellige quid rei egeris, quòd me à mari ablegandum putasti. Nam Iones id agere aggressi sunt, postquam ego ex ipsorum conspectu sum amotus, cuius aggrediendi iampridem libidine tenebantur. Quòd si ego in Ionia fuissetem, nulla profecto se ciuitas commouisset. Proinde

inde nunc propere dimitte me, ut in Ioniam contendam, illic omnia negotia tibi in integrum restitutus: & hunc Miletii procuratorem, harum rerum machinatorem in tuam potestatem redacturus. Hac cum ex animi tui sententia cōfecero, iuro per deos regios me non prius exuturum hanc uestem, qua indutus in Ioniam descendam, quam Sardiniam insulam maximam tibi tributariam reddam. Hac Histiaus fallendi gratia dicebat. Quibus persuasus Darius hominem dimisit, precipiens, ut posteaquam ea qua sponderat praestitisset, ad se Susa reuerteretur. Dum nuntius de Sardibus ad regē venit, Dariusq; illam rem arcusfecit, & Histiaum est allocutus, Histiausq; ab eo dimissus, ad mare se contulit, hoc interea omni tempore hac gesta sunt: Onesilo Salaminio Amathusios obsidenti nuntius affertur, Artybium uirum inter Persas eximium cum magna ui Persarum cursum tenere in Cyprum. Quo accepto, Onesilus legatos passim in Ioniam dimittit ad Iones euocandos: qui non diu in deliberando cunctati, cum magna classe ad eum se contulerunt. Et cum Cyprum tenuissent, Persa eodem ē Cilicia traiecerunt, terrestriq; itinere Salaminem contenderunt, Phœnicibus classe circumuentibus promontorium, qua claues Cypri uocantur. His ea facientibus, Cyprii tyranni conuocatis Ionum ducibus dixere: Viri Iones, uobis nos Cy-

prij optionem damus cum utris dimicare ueli-
 tis, cum Persis, an cū Phœnicibus. Si terra ma-
 uultū cum Persis acie configere, iam tempus est
 ē nauibus egrediendi, et in acie standi, ut nos ue-
 stras ingressi naues, cū Phœnicibus dimicemus:
 Sin cū Phœnicibus fortunam tentare mauultis,
 facite: quoniam alterutrum opus est eligatis, ut
 quantum in nobis situm est, Ionia atque Cyprus
 in libertatem uindicerentur. Ad hac Iones, Com-
 mune, inquiunt, Ionia concilium nos misit ad
 mare tutandum, non ad naues tradendas, quo
 ipsi cum Persis in terra configeremus. Itaque
 quidem ubicunq; collocabimur, ut operam na-
 uemus enitemur. Vos uerò debetis, qualia ab
 imperantibus Medis passi estis reminiscetes,
 uiros egregios uos ostendere. Hac Iones respon-
 derūt. Post hac Persis in campum Salaminium
 tendentibus, Cyprj reges aduersus alios hostes
 constituerunt alios Cyprios, aduersus Persas
 optimum quenq; Salaminiorum, ac Soliensium:
 aduersus Artybium Persarū ducem Onesif-
 lus ultro constitit. Insidebat Artybius equo,
 in armatum erigere se docto. Quod audiens
 Onesiflus, ad satellitem suum (erat enim ei satel-
 les sane quā peritus rei bellica, & alioqui so-
 lertia plenus) Audio, inquit, Artybij equum
 edoctum se erigere, & pedibus simul atque ore
 eum in quē agitur perficere, proinde tu prope-
 re iuta ratione dicito, utrum malis obseruare,
 equum

equumne tibi ferendam, an ipsum Artybium. Ad quem serui suus, Ego vero, inquit, rex paratus sum & utrumque & alterutrum & omnino quicquid imperaveris, facere. Promam tamen quod rebus tuis esse conducibilis sentiam, regem ac ducem oportere cum rege ac duce certare. Siue enim talem occidas, decori tibi fore: siue à tali, quod absit, occideris, quod secundum est, dimidium mali esse: Hos vero famulos cum famulis hostium debere confligere. Nam quod ad equum attinet, non est causa cur eius artificium extimescas. Recipio enim tibi cum posthac aduersus neminem se erecturum. Hac illo locuto, mox exercitus confligere, terrestres naualesq;. Et classe quidem Iones eo die strenue pugnantes superauere Phœnices. Samiorum tamen præcipua uirtus extitit. In terra ubi cœcursum est, dum acies dimicant, circa imperatores hoc actum est: Vbi Artybius equo cui insidebat, in Onesilum inuectus est, Onesilus, uti conuenerat cum satellite, ipse innadentem Artybium ferit, eius satellites equi sublatis pedes in Onesili scutum iactantis falce percutiens abscidit. Quo ictu Artybius Persarum imperator illic una cum equo corruit. Cateris pugnando occupatis, Steasenor Cury tyrannus, non parum circa se copiarum habens, prodidit socios Curienses. Hi Argiorum coloni dicuntur esse. Post horum

proditionem, statim Salaminij, qui curribus uehebantur, idem fecere. Quo ex facto Persæ Cyprijs superiores extitere. Horum acie in fugam uersa, cum alij multi occubuerent, tum uerò Onesilus Chersis, qui Cyprios ad defectionem induxerat, & Soliorum rex Aristocyprius Philocypri, eius inquam Philocypri, quem Solon Atheniensis Cyprum profectus inter tyrannos maximè uersibus celebravit. Onesili caput Amathusij, quoniam ipsos obsederat, excisum in oppidum retulerunt, ac supra portas suspenderunt. Quod suspensum cum iam exinanitum esset, ingressum apud examen fauo referfit. Ea de re oraculum Amathusis (nam oraculum consulere) redditum est, ut depositum caput humarent, Onesilôque quotannis tanquam heroi sacrificarent; Hoc facientibus, melius cum eis actum iri. Quod Amathusij ad meam usque memoriam faciebant. Iones & alij, qui ad Cyprum pugna nauali dimicauerant, ubi didicere res Onesili perditas, & ceteras Cyprij urbes obsessas, præter Salaminem, eam autem Gorgo pristino regi Salaminios restituisse, in Ioniam redire maturauerunt. Ciuitatum Cypriorum diutissime obsidionem Soli pertulit, sed eam Persæ quinto mense quàm obsidere cœperunt, circum suffoso muro expugnauerunt. Ita Cyprij cum annum liberi fuissent, denuo in seruis

in servitutem sunt redacti. Ac Daurises, quæ filiam Darij in matrimonium habebat, Hyameesque & Otanes, atque alij Persarum duces, & ipsi filias Darij in matrimonio habentes, persecuti eos Iones, qui adversus Sardis expeditionem fecerant, postquam in naues compulerunt praelio victos, dehinc inter se partiti sunt urbes quas expugnarent. Daurises quidem conuersus ad urbes in Hellesponto sitas, cepit Dardanum, cepit Abydum & Percotem, Lampfacum & Pason, singulas diebus singulis. Cui à Paso ad urbem Parion contendenti nuntius adfertur, Cares cum Ionibus sentientes, à Persis defecisse. Igitur conuerso itinere ex Hellesponto, adversus Cariam copias duxit. Sed antequam perveniret, de eius adventu certiores facti Carij, ad columnas (quæ alba dicuntur) conveniunt, atque ad amnem Marfyam, qui ex Hydriada regione defluit in Maandrum. Ibi coactis Carijs, multa sunt à multis dicta sententia: sed optima omnium meo iudicio à Pixodora Mausoli, viro Cenydyensi, qui Syennesis Cilicum regis filiam in matrimonio habebat. Ad hoc sententia dicebatur, ut transmissis Maandro Cares flumen à tergo habentes, ita demum cum hoste congrederentur, ut sublata spe retro fugiendi, atque ibidem manere coacti, redderentur meliores quam natura essent. Verum hac sententia

non peruicit, sed illa, ut Persis potius à tergo Maander esset, ut si Persa fugam facientes euaderent, tamen in flumē incidentes abire non possent. Post hæc cum adessent Persa, ac Maander transissent, ibi super amnem Marsyam Cares prælium conseruere cum Persis acre atq; diuturnum. Ad postremum multitudine hostium terga uertunt. Quo in prælio Persarum cecidere duo millia, Carum decem millia. Ex quibus qui effugerunt ad Labrandem, in Iouis militaris templum se receperunt, in magnum atq; sacrum lucum platanorum. Sic autem ex his (quos nouimus) Cares sunt, qui Ioui militari hostias offerant. Huc Cares cū se recepissent, de salute consultabant, utrum sese Persis dedere, an Asiam penitus relinquere satius esset. De hac re consultantibus, subsidio uenere Milesij cum socijs. Ibi Cares immutata priori uoluntate, rursus ad bellum instaurandum animantur, & cum inuadentibus Persis concurrunt: & cum diutius quàm prius dimicandum esset, fugantur multis casis, Milesiorum præcipue. Post acceptam calamitatem hanc Cares copijs reparatis repugnauerunt. Audientes enim urbes suas inuasum iri à Persis, insidias illis in uia qua in Mylasa fert collocauerunt, autore Heraclide Ibanoleo uiro Mylasensi. In eas insidias Persa noctu incidentes, obstrucati sunt cū ducibus suis Daurise & Amorge & Sisamace,

mace, necnon Myrse Gygis filio. Hunc in modum interiere hi Persæ. Hymees autem, qui & ipse erat ex insequentibus Ionas, qui aduersus Sardis militauerant, ad Propontidem conuersus cepit Cion ac Mysiam. Hac expugnata, audiens Daurisen relicto Helleffonto cedere aduersus Cariam, omiſſa Propontide, in Helleffontum ducit exercitum, cepitq; Aeoles omnes qui oram Iliadem incolunt. Cepit item Gergisthas, qui à priscis Teucris relictis fuerant. Ilas gerges cū cepisset Hymces, morbo decessit Troade, & hic quidem ita mortem obiit. Artaphernes autem Sardiū præfectus, & Otanes tertius dux, aduersus Ioniam confinemq; Aeolidē delecti imperatores, cepere ex Ionia quidē Claxomenas, ex Aeolia uerò Cumā. Quibus oppidis captis, Aristagoras Mileſius ubi hoc accepit, non erat compos mentis, ut qui perturbasset Ioniam, & magna negotia cōfudisset. Itaq; cernens hæc, ubi constitit ei rem effici non posse, nec Darium regem suscrari, de fugiendo deſeruit, conuocatusq; suæ factionis hominibus, consulebat satius fore eis, si Mileto expellerentur, in septentrionalia loca aliquā profugere, ducentes coloniam uel in Sardiniam uel in Myrcinum Hedonum, quam Histias à Dario donatus mœnibus struxerat: Hæc Aristagoras percontabatur. Verum Hecateus Hegesandri, uir logopæos, negabat coloniam aliter

utro

utro deducēdam, sed si Mileto eijcerentur, mœnia in Lero insula edificanda, atque illic quiescendum. Deinde illuc Miletum esse remeandum: Hoc consulebat Hecataeus. Sed Aristagoras, cuius sentētia precipue erat abeundi in Myrcinum, demandata Mileto Pythagora viro inter populares probato, procuratore Mileti, ipse sumptis secum omnibus uoluntarijs in Thraciam nauigauit, regionemq; obtinuit ad quam concesserat. Ex ea profectus cum urbem obsidet, tam ipse quàm eius exercitus à Thracibus, tametsi illic accepta fide excedere nolentibus, interemptus est: Et Aristagoras quidem, qui Ioniā ad defectionem induxerat, ita oppetiit.

HERODOTI HALI-
CARNASSEI HISTO-
RIARVM. LIBER VI.
QVI INSCRI-
BITVR.

ERATO.

A RISTAGORAS quidē Ioni-
ca rebellionis autor, ita oppetiit:
Histieus autē Mileti tyrannus,
à Dario cōmeatū adeptus,
Sardis uenit. Eò cū uenisset e Suis,
interrogatus ab Artapherne Sardis præse-
cto.

Ho, quidnā ei uideretur, Iones ad rebellādū induxisse. Et cū negaret se id scire, quinimō mirari quod actum esset, tanquam eius res prorsus ignarus, Artaphernes qui cum fuisse artiaficem comperisset, id ipsum intuens, inquit: Histiae, sic res hac se habet. Hunc calceum tu quidem consuisti, Aristagoras autem sibi induit. Hoc Artaphernes ad rebellionem pertinens dixit: Quem Histiaens tanquam rei gnarum uertit, prima statim nocte fuga se ad mare proripuit, regem Dariū frustratus, cui Sardiniam insulam maximam in illius potestatem redacturum se pollicitus, subijt primas partes Ionis et belli aduersus Dariū gerendi. Is cum in Chium transmisisset, à Chijs in uincula coniectus est, exploratum habentibus eum à Dario illuc isse ad res novas molendas. Sed ubi omnē cognouere rationem, quod regi hostis esset, hominem soluerūt. Ibi interrogatus Histiaens ab Ionibus, cur ita prompte ut à rege deficeret Aristagora delegasset, & tanta clade Iones affecisset, non dixit causam penes illos merito fuisse, sed regem Dariū constituisse, Phanices ē sedibus suis amotos in Ioniam transferre, & Ionas in Phanicem, & hac causa literas se misisse. Cum nihil omnino rex constituisset, ipse Ionas terrefaciebat. Post hac ad Persas qui Sardibus erant, literas dat, tanquam secum antea de rebellionē collocutos, quas literas fecit

pen

per nuntium quendam Hermippum Artan-
teum. Eas Hermippus non ijs ad quos dabatur
reddidit, sed Artapherni. Ille omnibus qua age-
bantur, cognitis, iubet Hermippum & eas red-
dere quibus Histiaeus mittebat, & qua uicissim
à Persis ad Histiaem responderentur, sibi dare.
Ita rebus palam factis, Artaphernes de multis
Persarum supplicium sumpsit, & Saraëbus
quidem tumultus extitit. Histiaeus autem hac
spe lapsus, exoratis Chys Miletum reductus
est, sed Milesij libenter etiam Aristagora li-
berati, nullo pacto animum inducebant ad
aliud tyrannum illuc recipiendum, utpote gu-
stata libertate. Histiaeus sub noctem conatus
introye Miletum, à quodam Milesio in femore
uulneratus est. Ita reiectus à patria sua, rursus
se recepit in Chium, atq; illinc quoniam Chios
ad tradendas sibi naues inducere non poterat,
traiecit Mitylenen Lesbjsq; ut sibi trade-
rent naues persuasis, octo illorum triremibus
armatis Byzantium remigauit. Ibiq; subsidens,
nauigia quae à Ponto prodibant intercensuebat,
praeter eorum qui se paratos obsequi sibi assen-
tiebantur. Histiaeus & Mitylenaeus hac agen-
tibus, aduersus ipsam Miletum ingens exerci-
tus hostium, classiarius pariter & terrestri in
expedito erat. Duces enim Persarum coactis
in unum copijs cunctis in eam cōtendebant, mi-
noris cetera oppida facientes. Inter classiarios
pomp

promptissimi erant Phœnices, cum quibus militabāt & Cyprij recens subacti, & Cilices, & Aegyptij. Hos aduersus Miletum & ceteram Iouiam uētueros cum accepissent Iones, miserū suos quiq; primores ad commune Græcia concilium. Quibus in eum locum coactis, atq; deliberantibus, uisum nullas debere terrestres copias aduersus Persas contrahi, sed Milesios mœnia per seipsos futuri tutari, ceteros classem instruere nulla naus prætermissa. Instructaq; classe, primo quaque tempore contractos apud Ladam ante Miletum pugna nauali decernere. Lada autem parua quadam est insula, urbi Milesiorum obiacens. Post hac impletis ejdem nauibus ad locum præsto fuerunt, comitantibus Aeolibus, qui incolunt Lesbum: Atq; ita aciem instruxerunt: Cornu quod erat auro ram uersus, ipsi Milesij cum octoginta nauibus tenebant. His contigui Prienenses erāt duodecim cum nauibus: Miusij cum tribus nauibus. His contigui Theij decem & septem nauibus, Chij cum centum. Ultra hos locati erant Erythrai & Phocenses. Erythrai quidem cum octo nauibus, Phocenses uerò cum tribus. Phocensibus adhærebant Lesbij cum nauibus septuaginta. Ultimo in loco erant Samij cum sexaginta nauibus, tenentes cornu occasum uersus. In summa omnium numerus, trecentæ sexaginta tres triremes: Tot fieri Iouide natus. Bar-

bara uerò numero sexcenta. Qua ubi et ipsa in
 agrum Miletum uenere, omnisq; ei peditatus
 affuit, tum uerò duces Persarum audita multi-
 tudine nauium, iamdum extimuerunt ne illos
 superare, neue Miletum nisi mari potiti essent,
 capere nō possent, & ob id apud Dariū adirēt
 periculum pœna subeunda. Hac reputātes, con-
 tractis Ionā tyrannus, qui ab Aristagora Mi-
 lesio deiecti principatu, ad Medos perfugerant,
 & tunc aduersus Miletū militabant, horum
 quicumq; aderant conuocatis, ita uerba fece-
 runt. Viri Iones, qui nestrū de domo regia be-
 ne meritis est, nunc appareat. Suos enim po-
 pulares quisque nestrū conetur adducere, ab
 reliquis socijs eliciendo illos hac promissione,
 nihil eos quòd rebellarint molestia sensuros, nul-
 las eorum uel sacras uel priuatas ades incen-
 sam iri, nihil uiolentius quā antea passuros.
 Sin minus ista facere, sed omnino decernere
 pralio uoluerint, hac eis damna dicite euentu-
 ra, qua certē euenient. Ipsos pralio uictos in
 seruitutem rapiendos, liberos eorum à nobis
 castrandos, uirgines in Bactra asportandas,
 terram alijs tradendam. Hac locutus Persarum
 ducibus, Ionum tyranni sub noctem ad suos
 quisq; populares denunciatum miserunt. Iones
 ad quos ij nuntij peruenerunt, contemnere hac,
 nec animum ad prodicionem faciendam indu-
 cere, sibi quisq; soli illa à Persis denūtiari exi-
 stimant

stimantes. Hoc simul atq; Miletum Persa applicuere, gestum est. Mox cum ad Ladam Iones coacti essent, conciliaq; haberentur, & alia ab alijs sententia dicerentur, Diomysius Phocensis dux ita locutus est: Quoniam in summo ancipiti res nostra sunt uiri Iones, ut aut liberi simus, aut serui, & quidem tãquam fugitiui: si multis deuolare calamitates, subeundus est nobis in presentiarum labor: ita superatis hostibus liberi esse poteritis: sin autem ignaui fueritis, & ab ordine recesseritis, nullam uestris spem habeo, quo minus pœnas regi rebellionis desitis. Sed assentiimini mihi, & nosse sô mihi permittite, & ego dijs & equo iuuantibus, recipio uobis aut non concursuros hostes, aut si occurrent, multo inferiores futuros. Hi audiitis, Iones sese Diomysio permisere: Ille classem assidue in cornua produçens, ut remiges excerceret, subinde loca inter nanigandum nauarum cogitabat, quin etiam propugnatores armatos esse, & reliquum diei naues in ancoris stare, quotidie laborẽ Ionibus exhibens ad septimum usq; diem, q̃ temperantibus, atq; imperata facientibus. Post eum diem Iones, utpote talium laborũ insueti, tũ defatigatione, tũ sole afflicti, inter se dixere: Quo nos deorum offenso ista patimur, qui desipientes ac mente capti, uiro Phocensi superbo treis naues habuimus, omnino nos permisimus, cum si tanto uento

Quos ille sumptos perdit intolerabilibus arum-
nis, quorum multi in morbum inciderunt, multi
idem passuri videtur, quibus satius est quidvis
aliud quam hæc mala pati, atq; adeo seruitu-
tem, si qua futura est, expectare, quam præsen-
ti affligi. Agite deinceps huic ne obtempe-
remus. Hæc inter se locutus, mox deinde nemo
illi parere uelle, sed tentorijs more militari in
insula defixis, frui umbraculis, ac nolle naues
ingredi, neq; ad munia sua redire. Id animad-
vertentes Samiorum duces, & magnam Ionæ
confusionem, putauerunt sibi admittendam
orationem Persarum, quam per nuntium ape-
ruerat Aeaces Sylofontis, rogans ut à socijs de-
ficerent, cum præsertim non fieri posse uideret-
tur, ut regis potentiam superarent, ac probe
scirent, si præsentem Darij classem superassent,
aliam quincuplo maiorem affuturam. Nacti
igitur occasionem, ubi primum uiderunt Ionæ
negantes se in officio futuros, lucrificandam
putauerunt suorum sacrorum atq; priuatorum
conseruationem. Aeaces autem, cuius oratio-
nem admiserunt Samij, filius Sylofontis Aeas-
cis, fuit Sami tyrannus, ab Aristagora Mile-
sio exutus principatu, quemadmodum alij Io-
nia tyranni. Itaq; posteaquam Phœnices na-
uigare aduersus Ionæ ceperunt, Ionesq; &
ipsi naues in cornua digestas producere, ac prop-
rius uentum est, præliumq; consertum, tunc
quæ-

quisnam Iones ignavi, quine egregij fuerint, haudqueo pro comperto scribere, quia alius in alium rei cui culpam. Dicuntur tamen Samij, quemadmodum cum Aeace composuerant, sublatis velis ex acie excessisse, Samumq; abisse, praeter decem naues, qua trierarchi perma-
nserunt, dimicantq; , nolentes dicto audi-
dientes esse suis ducibus. Quo ex facto com-
mune Samiorum concilium eis donauit, ut in
psorum nomina a maioribus repetita, taquam
egregiorum uirorum, in lapide scriberetur, ex-
tatq; is lapis adhuc in foro. Lesbij uidentes Sa-
mios, qui iuxta erant, fugam capeßere, idem
fecere quod Samij. Cum id plerique Ionum fa-
cerent, eorum qui pugnando perßitere, Chij
praecipue circumuenti sunt, & quia nolebant
perßide agere, edita egregia opera oppressi.
Qui (ut superius dictum est) centum naues
cum attulissent, singulas cum quadragenis
propugnatoribus delectorum ciuium, etsi cera-
nerent permultos sociorum esse proditores, ta-
men inique se facturos censuerunt, ut illorum
similes essent. Sed relictis cum paucis discurs-
sando dimicauerunt, donec compluribus captis
hostium nauibus, pluribus suarum amissis, cum
ceteris in terram suam perfugerunt. Quorum
uerò naues inualida, quia lacerata erant, ij
Chij, insequente hoste ad Mycalem fugien-
tes, impactis terra nauibus ac relictis, per-

continentem pedestre iter fecerunt. Et cum in agrum Ephesium ingressi essent, sub noctem ad urbem coniedebant, cum illic à mulieribus sacra legifera Careris fierent, quos armatos Ephesij ingressos agrum suum videntes, cum de eis nihil audissent, suspicati fures esse, et ad mulieres tendere, uniuersi ad uim arcendam procurrerunt; Chiosq; interemerunt: Et hi quidem hoc casu occiderunt. Dionysius autem Phocensis posteaquam res Ionum abscisas intelligit, captis tribus hostium nauibus, abiit non iam in agrum Phocensem, probe sciens enim in cetera Ionia directum iri, sed ut erat, recta contendit in Phoenicem. Vbi nauibus onerarijs spoliatis, raptaq; ingenti pecunia, in Siciliam nauigauit, atque illinc prodeundo, latrocinia agitaui, in nullam quidem Gracorum, sed in Carthaginenses ac Tyrrhenos. At Persa uictis pugna nuali Ionibus, Miletum à terra atq; mari obsederunt, suffossisq; muris & omni genere tormentorum admoti, eam ab arce acceperunt sexto quam rebellauerat Aristagoras anno, atq; diriperunt, ut defuncta sit ea calamitate quam oraculum prädixerat. Siquidem Argijs apud Delphos de ciuitatis suae salute consulentibus, oraculum promiscuum redditum est, quod in ipsos quidem Argios tendebat, sed ex adiectione ad Milesios. Quod quatenus ad Argios pertinet, cum ad eum locum uenerimus, referemus: quatenus

tenuis autem ad Milesios, ita habet:

Tūc quoq; cōmentrix operū Milete malorū,
Per multis cœna & præstantia munera fies,
Crinitiq; pedes tua pluribus abluit uxor,
Noſtri erit aſt alijs delubri cura gemellū.

Hac tunc Mileſijs contigerunt, cum ex ijs pleo-
riq; uiri à Perſis, qui criniti erāt, ſunt caſi, uxo-
res ac liberi in pradam ceſſerunt, templumq;
quod erat in geminu, & delubrum atq; oracu-
lum deſlagrarūt. Nam pecuniarum qua in hoc
templo erant, ſape alibi mentionem fecimus.
Mileſij conſeruati ē cade, dehinc Suſa perducti
ſunt. Quos rex Darius nulla alia pœna affi-
ciens, collocauit in urbe Ampa ad mare (quod
rubrum uocatur) ſita, ubi fluminis Tigris eam
præterfluens exit in mare. Agrum Mileſium ur-
bi circuniecſum, atque planitiem ipſi Perſæ ob-
tinuere, montana Caribus Pedæſenſibus poſſe-
denda ceſſerunt. Hac Mileſijs à gente Perſarū
paſſi, non reddiderūt uicem Sybarita, qui uro-
be exuti, Laon & Scidron incolebant. Nam Sy-
bari à Crotoniatibus direpta, uniuerſi Mileſij,
qui puberes erant, capita deaſerunt, & ingen-
tem luſtum adiecerunt. Ex omnibus enim ciui-
tatibus (quas nouimus) hæ præcipua mutuo ho-
ſpitio iungebantur. At non item Athenienſes,
ſed Mileti expugnationem ſe permoleſte ſu-
liſſe cum alijs multis rebus declararent, tum
nerò hac, quòd Phrynico docente actum, quem

de Mileto direpta fecerat, theatrum illacryma-
uit, & Athenienses eum, quod domestica mala
refricuisset, mille drachmus multauerunt, adie-
cto interdicto, ne quis postea eo actu uteretur.
Et Miletus quidem Milesius desolata est. Sa-
mii autem ipsi qui aliquid habebant, adeo non
id quod sui duces erga Medos fecerant, proba-
tur: ut inito secundum pugnam naualem consi-
lio, uisum sit prius quam eo tyrannus Aeaces ue-
niret, in coloniam proficisci, ne manentes &
Medis seruirent & Aeaci, Etenim per hoc
idem tempus Zancloi (qui sunt Sicilienses)
missis in Ioniam nuntiis, sollicitabant Iones ad
pulchrum littus, cupientes illic urbem Ionum
condere. Hoc autem littus quod pulcherrimum
dicitur, Sicularum quidem est, sed ad Tyrrhe-
num Sicilia uergit. His ergo sollicitantibus, soli
ex Ionibus Samii cum ipsis, qui effugere, Milesi-
is eò concesserunt. Quibus in Siciliam ten-
dentibus, iamque appulsis Locros, qui sunt in
Zephyris, hoc rei contigit, ut interea Zancloi
una cum suo rege (cui nomen erat Scythes) ob-
siderent urbem Sicularum, ut eam expugna-
rent. Idque cum audisset Anaxileus tyrannus
Rheginus, quod erat Zancleorum hostis, a-
diens Samios, suasisse satius esse ut pulchrum lit-
tus, ad quod nauigarent, ualere sinerent, &
Zancлам occuparent uiris desertam. Samii
persuasi, Zancлам occupauerunt. Id Zanc-
clai

etiam cum audissent, urbi sua suppetias ferunt,
 aduocato Hippocrate Gela tyrano. Erat enim
 is eorum socius. Qui posteaquam ad illos in-
 uandos cum exercitu uenit, Scythæ Zancleorū
 monarcho, tanquam urbis desertori, & fratri
 eius Pythogeni, uincula indidit, eosq; in oppi-
 dum Inyciū relegauit, ac ceteros Zancleos Sa-
 mijs (cum quibus publice locutus fuerat) dato
 & accepto iureiurando, prodidit, pacta merce
 de ut dimidium omnis prada urbica atq; capti-
 uorum ipse haberet: item omnia quæ in agris
 essent, quanquam plerosq; Zancleorum titulo
 captiuorum in uinculis habebat, quorum sum-
 mos quosque trecentos Samijs occidendos tra-
 didit, quod tamen illi facere noluerunt. Cete-
 rum Scythes Zancleorum monarchus, ex Iny-
 co profugit in Himeram, atq; illinc transmisit
 in Asiam, ascenditq; ad Dariū regem, quem
 Darius iustissimum uirorum omnium censuit,
 qui è Græcia ad se ascendisset. Nam cum exo-
 rato rege in Siciliam abiisset, rursus è Sicilia
 ad regem rediit, donec natu grandior ac bea-
 tus apud Persas excessit è uita. Samij itaq; Me-
 dis liberati, Zanclem urbem pulcherrimā nū-
 lo negotio adepti sunt. Post nauale prælium pro
 Milæto gestum, Phœnices iubentibus Persis
 Acacem Sylofontis tanquam de ipsis bene me-
 ritum, & qui egregiam operam nauasset, Sa-
 mum reduxerunt. Quæ ciuitas sola ex omnibus

qua à Dario rebellauerunt, ea fuit, cuius neque urbs, neque templa incenderentur, quòd in pugna nauali à socijs defecisset. Statim expugnata Mileto, Persa Cariam cepere, ciuitatibus partim se ultro deditibus, partim ui adactis: Et hac quidem ita gesta sunt. Histiao autem Milesio, dum circa Byzantium agit, & Ionum onerarias naues, quae à Ponto cursum tenebāt, intercipit, affertur nuntius de rebus ad Milesum gestis. Itaque negotijs ad Hellespontum pertinentibus, Bisalta Apollophanis Abydeno delegatis, ipse habens Lesbios Chium nauigat, & apud locum quendam agri Chij, ubi uocat concana regionis, quòd ab eius praesidio non reciperetur congressus, permultos interficit, tam eorum quàm caterorum Chiorum: & ex oppido quodam progrediens cum Lesbijs, Chios utpote ex pugna nauali male affectos, subegit. Sed uidelicet quoties ingentes sunt euentura calamitates uel ciuitati uel nationi, solēt signa praenuntiari: Etenim Chijs ante hanc cladem ingentia signa contigerant: Vnum, quòd ex choro centum iuuenum, quos miserant Delphos, duo omnino rediere, nonaginta octo pestilentia absumptis: Alterum, quòd sub idem tempus, paulà ante naualem pugnam, teclum supra pueros literas discantes corruit, ita ut ex centum uiginti fueris unus omnino euaserit: Hac eis signa deus praemonstrauit. Post hac excepit pugna naualis

nanali, qua civitatem in genna deiecit. Accessit ad cladem pugna Histiaus cum Lesbys, qui Chios iam exhaustos facile ad excidium deduxit. Histiaus illinc cum multa Ionum & Aeolum copia aduersus Thasum cōtendit. Cui Thasum obsidēti, cum esset nunciatum Phœnices à Miletō in reliquam Ioniam profectos esse, Thasum inexpugnata reliquit, atq; in Lesbum traiecit cum omnibus copiis: & illinc quod copias suas formidabat, trāxit in provinciam Atarnis, tanquam frumentandi gratia, tam illinc quā ex agro Caico, qui erat Mysorum. Erat in ijs locis forte Harpagus, vir Persa, non parui exercitus dux: qui cum Histiao egresso in terram, certamine cōmisso, & ipsum Histiaum vivum cepit, & maiorem exercitus eius partē occidit. Hunc autem in modum captus est Histiaus: Dum Graci cum Persis pugnaret apud Malenam regionis Atarnitidis, ac diu praestarent, mox equitatus emissus, in Gracos impetum dedit. Quo ex facto uersis in fugam Gracis, Histiaus hand credens ob presentem noxā se interfectum iri ab rege, ob quandam vitæ cupiditatem captus est: qui ut fugiens capiebatur à quodam Persa, utq; ab eodem erat transfodiendus, sese Milesium Histiaum esse, lingua Persica utens indicavit. Quem, opinor, si servatus ad regē Dariū perductus fuisset, nihil tale fuisse passurum, remissa ei à Dario culpa. Nūc
ne id

ne id contingeret, nèue fuga elapsus apud regē magnus existeret, Artaphernes Sardium prætor, & Harpagus qui cēperat eum, Sardis perductum in crucem sustulerunt tamen truncum. Nam caput sale conditum, Susa ad regem Darium detulerunt. Ea re audita, Darius oburgatis qui id fecerant, quòd hominem uiuum in conspectum suum non attulissent, iussit Histiaei caput eos elotum atq; obuolutum sepelire, tanquam de ipso uiri ac de Persis benemeriti: Ita res Histiaei habent. Persarum nautica copia circa Miletum hybernantes, altero à profectio-
ne anno haud difficulter insulas continenti adiacentes ceperunt, Chium, Lesbum, Tenedum: quarum insularum ut quanq; capiebant, euerriculabant. Euerriculant autem hunc in modum: Viri manum mutuo tangentes, à mari aquilonari ad australe petranscunt. Post hac omnem insulam peragrant, uenando homines. Ceperunt quoq; in continente urbes Iades eadē ratione, præterquā quòd non euerriculabāt homines. Neq; enim poterant, ut nō falso cesserint ea quæ duces Persarū minati sunt Ionibus, cū ex aduerso castra haberent. Nam posteaquam potiti sunt urbibus, formosissimos quosq; pueros seligentes castrauerunt, ex electis testibus facientes eunuchos. Virginesq; speciosas ad regem transportarūt, & super hac, urbes cum ipsis templis cremauerūt. Ita tertio Iones sunt in seruitutem

tunc redacti, primū à Lydijs, bin deinceps à Persis. Profectus ab Ionia navalis exercitus, omnia quæ ad lauā sunt in Hellespōtū nauigantibus, subegit. Nam quæ sunt ad dexteram, iam subacta. erant à Persis per continentem: Hellesponti autem hæc in Europa sunt, Chersonesus, in qua frequentes sunt urbes, & Perinthus, & super Thraciam muri, & Selymbria, & Byzantiū. Quorum Byzantiū, & qui ulteriori in littore sunt Chalcedoni, nec expellauerūt quidē aduentum Phœnicia classis: sed relicti suis urbibus, in interiora Euxini pōti recesserunt, ibiq; urbē Mesambriā condiderūt. Hæc urbibus, quas cōmemorauimus incensis, Phœnices ad Præconnesum & Artacē conuertuntur. Quibus & ipsis igni traditis, rursus in Chersonesum reuehuntur, euerfuri ceteras urbes, quas superiore accessu non euerterant. Nam Cyzicum ab initio ne accesserant quidem, quod ipsi Cyziceni iam ante aduētum hunc classis Phœnicum sub rege erant: cum se Oebari filio Megabyxi, qui Dascyliū præses erat, dedissent. Ceteras Chersonesi urbes, præter Cardiam, Phœnices subegerunt: quarum ad id tempus tyrannus fuerat Miltiades, filius Cimonis, nepos Stesagoræ: cuius imperij autor fuerat Miltiades Cypseli filius, ad hunc modū: Dolonci Thraces, qui Chersonesum hanc tenebant, cum ab Absinthijs bello vexarentur, reges suos ut de bello consulerent, Del-

phos miserunt. Quibus Pythia respondit, ut colonie in suam terram deducendæ eum autorem ascriberent, qui primus eo templo abeuntes hospitio inuississet. Doloci sacram viam ingressi, per Phocenses atque Bæotios iter fecerunt. A quorum nemine inuissati, Athenas diuertunt. Ea tempestate Athenis omne quidem imperiū tenebat Pisistratus: dominabatur tamen & Miltiades Cypseli, e familia Thetrippotrophi, ab Aeaco & Aegyna oriundus, nuper familia facta Atheniensis, cuius autor extitit Philaus Aeaci filius. Miltiades hic, ut sedebat in domus sue vestibulo, cernens Doloncos pratercuntes, non illius loci uestem gerentes neque, teta; homines inclamauit: accedentibusque obtulit domiciliū & hospitium congiarium. Illi in domum excepti, & hospitaliter accepti, aperuerunt ei oraculum, preceque addiderunt ut deo obsequeretur. Miltiades ea oratione audita, confestim persuasus est, ut qui perasus imperiū Pisistrati, cuperet illinc emigrare: protinusque Delphos se contulit oraculum consulturus, nunquid faceret quod à Doloneis rogaretur. Iubente Pythia, ita Miltiades Cypseli, qui quadrigario curriculo prius Olympiacam palmam reportauerat, unā cum Doloneis nauigauit, sumptibus Atheniensium voluntarijs quibusque ad expeditionē incundam: & ubi locum tenuit, ab ijs qui se deduxerant, tyrānus creatus est. Is ante omnia

Chersō

Chersonesi Isthmum, id est, breuē inter duo maria interapedinē, ab urbe Cardia ad Pactyā muro præcepit, ne ab Absinthijs regionē incur-
 santibus infestari posset. Est autē Isthmus hic sex ac triginta stadiorū. Ab Isthmo introrsus, omnis Chersonesus quadrigentorū uiginti sta-
 diorū est lōgitudinis. Interceptū igitur faucib⁹ Chersonesi Miltiades atq; hoc modo Absinthijs cohibitis, primū caterorum Lampfacenis intus
 lit bellū. Illi dispositis insidijs eū uiuū excepere. Ea re Cræsus Lydus audita (erat autē Cræso Miltiades charus) per nūtiōs Lampfacenis præ-
 cepit, ut hominē mīssum facerent: alioqui se il-
 los in morem pini extriturum comminatus est. Hac oratione nutātibus Lampfacenis quid sibi
 uellet, quod Cræsus minabatur se illos in morē pini extriturum, uix tandem quidam ē maiori-
 bus natu intelligens, quid illud esset, exposuit, in-
 quiens, pinū ex omnibus arboribus solam esse
 que excisa nullam sobolē remittat, sed pror-
 sus emoriatur. Ea propter ueriti Cræsum Lam-
 pfaceni, solum Miltiadem remisserunt. Ita
 Miltiades ob Cræsum euasit: qui postea sine li-
 beris moriens, imperium atq; opes tradidit Ste-
 sagora, Cimonis sui ē matre germani filio. Eū
 defuncto, Chersonita (ut mos est) conditori ur-
 bi sacrificāt, certamenq; equestre ac gymniciū
 statuto tempore celebrāt, in quo nulli Lampsa-
 cenorū certare permittitur. Durante cū Lamo
 pfacenis

psacenis bello, contigit ut Stefagoras quoque libe-
 ris orbis decederet, apud curiam percussus securi
 in capite à quodam, qui se transfugam uerbis
 simulabat, sed re ipsa quam hostis erat atro-
 cior. Stefagora hunc in modum defuncto, tum
 Pisistratide Miltiadem Cimonis filium fratrem
 defuncti, cum trireme ad suscipiendas in Cher-
 soneso res dimiserunt: in quem etiam Athenis
 beneficia contulerant, tanquam non sane con-
 scij mortis Cimonis patris eius: de qua morte
 alio in libro qualis fuerit commemorabo. Mil-
 tiades ut uenit in Chersonesum, domi sese conti-
 nebat, in honorem uidelicet Stefagoræ fratris.
 Quod audientes Chersonita, undique ex omnibus
 ciuitatibus principes contraxerunt ad lugendam
 cum Miltiade fratris necem. Hi postquam uene-
 runt illuc, in uincula coëcti sunt: & Miltiades
 Chersonesum obtinuit conductis auxiliarijs: si-
 liamque Olori regis Thracia Hegesipylā duxit
 uxorem. Quem etsi nuper illuc profectus, tamen
 non mediocria, sed grauiasane negotia excepe-
 runt. Nam tertio quam hæc gesta sunt anno, è
 Chersoneso profugit, non ausus expectare ue-
 nientes Scythas Nomades: qui ab rege Dario
 iritati, coactis capijs ad hanc usque Chersonesum
 processerunt. Illi digressi, eum rursus Dolonci
 reducere, tribus annis antequam alijs curis im-
 plicaretur. Tunc Phœnices apud Tenedum esse
 cum audisset, quinque cum tricembus, quos tri-

festibus facultatibus implicauerat) Athenas.
maniquis, solus ex urbe Cardia. Qui dum per
funum nigrum transmissa Chersoneso cursum te-
net, & Phœnicum classe circumuētus, ipse qui-
dem cum quatuor triremibus ad Imbrum euasit:
quintam tamen Phœnices insecuti ceperunt: cum
præerat Miltiadis filius, natu maximus Metio-
chus, non ex filia Olori Thracum regu, sed ex
alia muliere, Eum Phœnices cum Miltiadis fi-
lium esse cognouissent, ad regem perduxerunt,
rati se magnam apud eum gratia inituros: quo-
niam Miltiades in dicenda apud Iones senten-
tia suasisset, ut Scythi rogantibus Iones soluta
rate, domum abire obtemperarent. Oblato tam-
en sibi Metiocho, Darius tantum abest ut quic-
quam mali fecerit, ut permultis eum bonis affe-
cerit. Donauit enim domo, facultatibus, uxore
etiam Perside: ex qua liberi geniti sunt qui in-
ter Persas censentur. Miltiades autem ex Im-
bro Athenas peruenit: neq; hoc anno quicquam
est à Persis amplius in Ionas sanctum, sed benig-
ne sanæ cum eis actum. Hoc anno Artapher-
nes Sardium præses, accitus hostium nuntijs, ada-
git Iones ad pacificationes inter se faciendas, de tra-
dendu matronis, qui iniurias intulissent: nūq;
quid inuicem ferrent aut agerent. Ad hoc ada-
git Ionibus, per parasungas (ita enim Persa-
tricensa stadia appellant) regiones diuisit: regio
partimq; uel ligal instituit, quod regi penderent:

quod ueligerat ab Artapherne institutum, ad
meam usque aetatem qui illis facere pependerunt,
eodem penè qua primò conditione institutum:
Et hac quidem illis pacata erant: Caterum in-
cunctis statim uere, alijs dutibus ab rege abdica-
tis, Marilonus Gobrys filius, adhuc adulescens:
Et recens, in matrimonium accepta Dari filia
Artozostra, ad mare descendit; permagnas du-
cens peditum classiariorumque copias: Quo cum
exercitu postquam in Siciliam peruenit, ipse
consensu nautae cum classe abiit, alijs dutibus pe-
destres copias in Hellespontum ducentibus: ubi
praeuocatus Asiam, in Ioniã peruenit Mardo-
nius. Miram hanc rem ego referam ijs Graecis, quò
non assentiuntur: Utanem inter septem Persas
fuisse portiore esse Persis statum popularem,
abdicatis tyrannis. Mardonius statum popula-
rem in ciuitatibus constituit. His alij, in Hel-
lespontum ire contendit: ubi confla ingenti nu-
merum ac peditatus, eas copias traiecit Helles-
pontum, perque Europam iter Eretriam uersus
atque Athenas faciebat. Haec igitur ciuitates
prætextu Dario erant bellis inferendi: sed in ani-
mo habebat quàm plurimum postea Graecorum
ciuitatum subigere. Nam & classe Thasios, nec
manum ex aduerso leuantem subegit: Et pedita-
tu Macedonas, ultra eos qui iam seruiebant, in-
seruitutem redegit. Etenim quæ intra Macedo-
nes sunt nationes, iam subacta erant. Hac classis
à Thasiis

è Thasio transmittens, ac terrâ legens ad Acan-
 thum usque processit: & ex Acantho solvens,
 dum Athon circumuertit, uentus aquilo uehe-
 mens, atq; admodû atrox & intolerandus disci-
 sur in eam ingruisse manumq; plerasq; in Atho
 propulsas, ad trecentas affluxisse; ut supra ui-
 ginti millia hominum interierint: partim quod
 a feris rapti, partim quod natâre nescirent, par-
 tim quod petris allisi (nam sanctissimum circa
 Athon est mare) partim gelu absumpti. Et cum
 nautico quidem exercitu ita actum est: Mardos-
 vium autem cum pedestribus copijs in Mace-
 donia statua habentem, Thraces Brygi sub no-
 ctem inuasere: & cum alios multos ex eis occi-
 derunt, tum ipsum Mardonium uulnerauerunt.
 Sed non ideo seruitutē Persarū deuicare po-
 tuerunt. Nam Mardonius non prius ex his locis
 decessit, quàm illos in suam redegit potestatem.
 Huiusmodi rursus reduxit exercitum, tum ob-
 acceptam apud Brygos calamitatē in exercitu
 terrestri, tum ob maiorem in classe ad Athon.
 Ita hic exercitum pugna turpiter gesta redijt in
 Asiam. Insequenti anno Darius ante omnia
 Thasios & uicinis insinulatos tanquâ defectio-
 nem molientes, misso nūtio iussit diuere muros,
 & naues in Abdera recipere. Nam Thasi, ut
 qui ab Histiao Milesio fuerant obsessi, & pro-
 uentus magnos habebant, pecunia multa nec-
 bantur: cum in cōpingendū manibus longis, tum

validioribus muris urbi cinctudandis. Erat autem eis prouentus ex continenti atq; ex metallis. Ex fossitis quidem metallorū aureorum materia, septuaginta talentorū: ex Thasiis autē metallis minus: sed tamē frequēter ita, ut si Thasi forent immunes tributorū, fuerint eis in summā prouentura quotānis ex continenti atq; ex metallis ducēta talenta, & quādo plurimū trecenta. Qua metalla ipse quoq; inspexi, & tamen longe admirabiliora fuere, quā Phœnices ij, qui cū Thaso eam insulā considerēt, inuenerē: quā insula ab hoc Thaso Phœnice nomen obtinuit. Hac autem Thasi Phœnicea metalla sunt, inter locum qui uocatur Aenyrorum & Cænyrorum sita: atq; ē regione Samothracia ingens mons indagando euersus est: Et hoc quidē huius temporis est. Thasi autem iubente Dario, & muros suos diruerunt, & naues omnes in Abdera receperunt. post hac Darius, quid in animo Gracii haberent, pugnarene secum, an sese dedere, sentandum ratus, legatos per Graciam dimittit, alios aliō iussos petere terram & aquā: Hos in Graciam, alios item ad tributarias sibi marissimas ciuitates mittit, imperās longas naues fieri, & hippophoras, id est, naues quibus equi feruntur. Dum hac isti cōparant, legati per Graciam cūtibus, & quā Perseis praeceperat petentibus, terrā multi in continente populi dederūt. Insulani quoq;, cum alij omnes, ad quos eadem petiturū

petituri legati accessere, tum vero Aegineta. Qua de re continuo Athenienses irritati sunt. quod putarent hostili in ipsos animo dedisse terram & aquam Aeginetas, ut una cum Persa aduersus Athenas militarent. Itaque libenter occasione contra Aeginetas amplexi, Spartam profecti illos insimulauerunt, quod ex eo quod fecerant, Graciam prodidissent. Ad hanc delationem Cleomenes Anaxandrida Spartiatarum rex, Aeginam transmisit, animo principes eius rei autores comprehendendi. Conanti illos comprehendere, cum alij Aegineta incesse, tum principis Crisus Polictiti, negans eum gausurum, si quem abduceret Aeginetarum. Nam id eum facere sine communi consilio Spartiatarum, sed ab Atheniensibus pecunia corruptum. Alioqui cum altero rege uenturum fuisse ad se comprehendendos. Hoc autem dicebat ex epistola Demarati. Eum Cleomenes ab Aegina distedens interrogauit, quod ei nomen esset. Ille respondit quod erat, Crisus, id est, aries. Cui Cleomenes, Crisus, inquit, iam nunc praeferrato cornua, tanquam occursumus magno malo Sparta. Per id tempus Demaratus Cleomenem insimulabat, & ipse rex Spartiatarum, nulla re alia nisi familia inferior Cleomene (ab eodem enim oriundi) sed familia Eurysthenis, qui primigenius fuerat, nonnihil honoratior erat. Etenim Lacedaemonij nulli poetarum assensientes, negant se in tam quam nunc possident

M 3 regida

regionem deductos à filijs Aristodemi: sed ab ipso Aristodemo regnante, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodai, qui fuit Hilli filius. Nec multo post Aristodemi uxorem nomine Aeginam, quam dicunt fuisse filiam Antefioni, qui fuit Tisameni, qui fuit Thersandri, qui fuit Polynici filius, peperisse geminos, eiq; natis Aristodemum morbo decessisse. Lacedamonios autem quicum erant, inito consilio creasse regem è pueris cum, qui esset primigenius, ut lex iubeat. Sed nescientes utrū puerorū eligeret, cum essent similes ac panes; id cum nequireret ipsi decernere, prius fuisse percontatos genitricem: eaq; negate se dignoscere: sed dissimularet, quod uidelicet (ut credibile est) magnopere cuperet ambos effici reges: ita hæc sitibundos Lacedamonios Delphos sciscitatu, quid in ea re agerent: & ijs Pythiam respondisse, ut utrunq; puerorū ducerent ad regem, sed primi ingenium magis honorarent. Hoc responso à Pythia edito, Lacedamonios nihilominus incertos quo pacto primigenium reperiret, admonitos fuisse à quodā Mes-senio nomine Rapite, ut obseruarent, utrū puerorum mater priorem lauaret, cibaretq; quam si deprehenderent eodē semper modo faciliare, habituros id omne quod quærerent, & inuenturos quod uellent: sin illa alternando erraret, palam fore ne ipsam quidē quippiam magis nosse, & illi aliam rationem inirent. Ibiq; Spartia-

Hæc ex admonitu Mæstienſij obſervantes matrem
puerorum, ignoramus, cur obſervaretur: animadu-
vertentq; illam præferentem alteri primige-
nium, tum cibando, tum lauando accepiſſe puo-
rum qui magis honorabatur à matre, tanquam
primogenium, publiceq; alendum curari, impo-
ſito ei nomine Eurysithene, iuniori Procla. Hos
autem fratres, ubi adoleuerunt, per omne vita
tempus inter ſe diſſenſiſſi, & ſtude eorum poſte-
ras perſecutaſſe: hæc, ſoli Græcorum Lacedæ-
monij aiunt. Nam quæ commemoratur à Græ-
cæ, ego ſcribam: hos Doriensium reges uſq; ad Per-
ſum Danaë à deo genitum, recenſeri rectè à
Græci, & oſtendi Græcos eſſe. Iam tum enim
iſti inter Græcos cenſebantur. Ideo autem dixi,
uſq; ad Perſum, nec altius repetij, quòd nullum
Perſeo cognomenũ fuit mortalis patris, quæ ad-
modum Herculi Amphitryon. Itaque à me re-
clamrationem ſequente, dictum rectè eſt, uſque
ad Perſum. A Danaë nam Acrisij filia, retror-
ſum patres eorum recenſendo, conſtabit prin-
cipes Doriensium ex Aegypto oriundos. Hæc
generis recenſio ex commemoratione Græcorum
facta eſt. Ut autem à Perſis fertur, Perſeus ipſe
cum eſſet Aſyrius, factus eſt Græcus, non tamẽ
progenitores eius. Nam progenitores Acrisij
recenſere, ad progeniem Perſei nihil attinet:
uoſq; (quemadmodum Græci aiunt) Aegyptios
 fuiſſe: hæc de his hæc lenius. Quod autem re-

gnium Dorum, cum Aegyptij essent, sibi tradi-
 tam acceperint; hoc (quonia ab alijs dictu est)
 omittemus. Quae uero alij non attigerunt, eorum
 faciemus mentionem. Hae dignationes regibus
 Spartiata tribuerunt: duo sacerdotia, Iouis La-
 cedemonij, & Iouis caelestis, et ius belli in qua-
 cunque libuerit regionem inferendi, ut id nulli
 Spartiatarum prohibere fas sit, alioqui piacu-
 lary crimine teneatur: ut in expeditionibus ad-
 eundis primi eant reges, in abeundo postremi
 sint. Centum delectari ei in militibus custodes
 adsint. In egressibus utatur quotcuq; pecoribus
 libuerit: quorum immolatorum pelles omnes ac
 derga accipiant: Bellica haec. Alia sunt quae pae-
 ci tempore ei tribuuntur: Quoties aliqua pu-
 blica enisceratio sit, primi in caena reges discun-
 bant: & ijs primis distribui incipiat utriq; co-
 rum duplum omnium, quam ceteris conuiuij li-
 baminaq; immolatorum & coria, eorum sint.
 Singulis quoq; calendis instantis mensis, singula
 pecora utriq; e publico dentur Apollini immo-
 landa: & farina medimnum, id est, sex mo-
 dia: & uini Laconicus quartarius: & in specta-
 culis singulorum certaminum certis locis praese-
 deant. Liceatq; quibuscunq; libeat ciuibus inti-
 di, & utriq; binos eligere Pythios. Sunt autem
 Pythij, qui Delphos ad consulenda oracula mit-
 tuntur, quiq; publice cum regibus pascuntur.
 Regibus ad caenam non cunctibus, mittantur huius
 cheni

*chaenices, id est, semodia farina, & vini singula
cotyla; id est, sextarii: presentibus dupla demitur
omnia. Eadem ratione à privatis quoque invitati
ad cenam, honorentur. Vaticinia, qua de uir-
gine papilla utri danda sit, etne cui mater, an
cui pater desponderat: necnò de uirj publicis: &
si quis adoptiuu filium facere uelit inuicem regi-
bus. Licet quoque eu pro suo arbitrio assidere
in senatu, qui constat ex duodeviginti senibus:
Si eò non acceſſerint, eorum maxime propinqui
duo senatores, illi regu obtineant duos calculos
ponendi, tertium pro seipsis. Vincitibus hac reo-
gibus à republica Spartiataru tribuntur, illa
defunctis. Equites per universam Laconicam
orbitam regu enuntiant: fumina per urbem cir-
cumueuntes, ollas pulsant. Cumque hoc fit, necesse
est ex singulis domibus duos ingenuos, marem
ac feminam, tuctu fardari, magni panni (nisi
hoc faxint) impositis. Eadẽ circa funus regum
consuetudo Lacedæmonijs est, qua barbari Ae-
fiani. Nam plerique barbarorum eodem ritu in
mortibus regum utuntur. Siquidem posteaquam
mortem obiit Lacedæmonioru rex, oportet eum
exequijs adesse ex omni Lacedæmonia regione
necessarios quoque Spartiataru, qui sunt nemes-
ro uicinorum. Quorum & item seruorum atque
ipsorum Spartiataru posteaquam multa milita
in unum coacta sunt, promiscui cū mulieribus
fœdes suas inirepide pangunt. & uolunt in-*

*auso. atuntur, ultimum queng; regum dicentes
 semper fuisse optimum. Qui uerò regum in bello
 perit, eius simulacrū cum expreserūt, in toro
 bene strato offerunt. Cuius tumulatione decem
 dies iustitiū est, nullusq; magistratū confessus,
 sed luctus continent. In hoc quoque cum Persis
 isti. conueniunt, quòd defuncte rege alter qui
 succedit, liberat, aut alieno, quicūq; Spartiata
 aliquid aut regi aut reipublica debebat. Apud
 Persas qui rex creatus est, omnibus ciuitatibus
 tributum quod debebant, remittit. Cum Aegy-
 ptijs, etiam Lacedamonij in hoc congruunt,
 quòd eorum pracones & tibicines & coqui, in
 paterna artificia succedunt: & coquus ē coquo,
 & tibicen ex tibicine, & praecon ex pracone pro-
 gnitur. Neq; ulli propter uocalitatem alijs insi-
 dianes seipsos ingerunt, sed in paterno opere
 perseuerant: atq; haec quidem ita sunt. Cleo-
 menem tunc, cum apud Aeginam, esset, commu-
 ni Graecia bono operā dantem infimalubet. De-
 maratus, non tam Aegineti student, quā in-
 uidia & odio ductus. Quem Cleomenes ab Ae-
 gina reuersus consultabat, ut regno summo-
 ret, q̄ hanc rem imendens in eum actionem;
 Ariston Sparta regnum obtinens, cum ē dua-
 bus uxoribus liberps non susciperet (neq; enim
 in se culpam eius rei esse agnosceret) tertiā dux-
 it uxorem, & duxit hunc, in modum: Erat ei
 amicus quidā Spartiata, cuius opera ex quinq;*

huius civibus maximè utebatur. Cui viro erat
 uxor speciosissima, ex turpissima talis facta. Si
 quidem hanc mala forma pradiâ esse cernens
 nutrix sua, idq; parentes eius, utpote locumpletes
 agre ferre, hoc excogitavit, ut puellam singulis
 diebus baiularet ad Heluta templum, quod est
 in loco, qui dicitur Therapne, super sanâ Phœo-
 hi. Eò quoties nutrix intulerat puellam, stans
 ante simulacrum, deam precabatur, ut alio-
 minam deformitate liberaret. Cui aliquando
 exenti de templo, mulier quadam apparuisse
 fertur, atq; interrogasse illam quidâ in ulnis
 gestaret: Et cum nutrix se infantem gestare re-
 spōdisset, iussisse sibi ostendi. Cumq; negaret nu-
 trix se id facturâ, quod infantem parentes sui
 uetuisent ostendi cupiâ, insistisse iubere pro-
 sua ut sibi ostēderetur: magni enim facturam
 illam, si a se infans conspiceretur. Ita nutrice
 puellam ostendente, depulcentem caput puel-
 la dixisse futuram eam omnium Spartanorum
 formosissimam. Atque ab ea pristinam spe-
 ciem decidisse: quam cum ad nubilem, perue-
 nit aetatem, duxit uxorem Agetus Alcidi fi-
 lius, ille amicus Ariston. Eius mulieris amo-
 re titillatus cum esset Ariston, hanc rem com-
 mentus est: Ageto sodali suo, cuius illa erat
 uxor, recepit se dono daturum unam è suis re-
 bus quamcumq; ille optaret: atque inuicē iussit
 illi simile munus sibi dare. Agetus nihil de re
 uxoria

uxoria suspicatus, cum videret Aristonem quoque
 uxorem esse, accepit conditionem: & in eam rem
 instigandum interposuit. Cui mox Aristonem
 suis rebus preciosis donavit quam ille elegit.
 Ipse vicissim, cum eius partes petendi muneris
 ab illo fuerant, ibi optavit uxorem eius adferri.
 Agetus dicere, se prater unum cetera annuisse:
 iureiurando tamen adactus ac dolo seductus,
 ad eam ducendam abiit. Ita tertiam hanc Aris-
 tonem, repudiata secunda, duxit uxorem: qua circa
 legitimam pariendi tempus, nondum exactis
 decem mensibus, hunc ei genuit Demaratum.
 Aristonem, cum ei sedenti in basilica cum Ephoro
 quidam famulus nuntium nati filij attulisset,
 sciens quo tempore duxisset uxorem, deductis
 in digitos mensibus, dixit iureiurando, hic non
 est filius meus. Quod audientes Ephori, haud
 magni fecere in presentiarum. Sed posteaquam
 puer adolevit, perituit Aristonem dicti, opinio-
 nem utique filium suum esse Demaratum: cui
 ideo nomen impositum est Demaratus, id est, a
 populo votu petitus: quod ante eam natum omnium
 populus vota fecit, ut Aristoni omnium ante id
 seipsum regum probatissimo filius gigneretur: ea
 de re id nomen impositum est. Interfecto deinde
 tempore Aristone vita functo, Demaratus ob-
 tinuit regnum: sed videlicet necesse erat, ut id
 quod auditum fuerat, hominem regno privaret.
 Et propter a Clemente videlicet instigabatur:

tur: cum antea quod ab Eleusine abduxisset exercitum, tum eo tempore, cum aduersus Aeginetas cum Medo sentientes traiecit Cleomenes. Ergo ingressus eum urgere Cleomenes, componit cum Lentychide Menarii filio, Argii nepote ex eadem qua erat Demaratus familia, ea pactione, ut si eum regem in locum Demarati constituisset, se aduersus Aeginetas comitaretur. Erat autem Lentychides Demarato inimicus, ob hanc precipue causam, quod cum Percale filia Chilonis filij Demarati ei desponsata esset, Demaratus infidioso hominem, canisugio priuauit, praescupata & praerepta uacare, ac retenta. Ob hanc causam Lentychidi inimicitia cum Demarato extitere. Is tunc, Cleomene sollicitante contra Demaratum iurauit, negans eum rite Spartanorum esse regem, quod Aristonius filius non esset: deinde quod iurauerat insistit confirmare, quod Ariston aliquando dixisset, cum ei nuntiaisset famulus suum filium ei natum, & menses conferens, iureiurando negasset alium esse filium suum. Huic uerbo insistens Lentychides, pronuntiabat Demaratum neque Aristonius filium esse, neque rite Sparta regnare: uisum Ephoris adhibitis testibus, qui Aristoni assidentes tunc hac ab illo audierant. Tandem re in contentione deducta, uisum est Spartiatis oraculum, quod Delphi est, consulendum, an foret Demaratus Aristonius filius uerum. Ibi Cleomenes,

cum

cum ex ipsius erit Pythia providentia nihil sua
 spectationis esset, subornat Cobonē quēdam Ari-
 stophanti, maximā apud Delphos auctoritate,
 ut persuaderet Periallam mulierem nateiman-
 tiā aheistitē, dicere ea quæ Cleomēnes volebat
 dici. Ita Pythia sciscitantibus q̄s; qui ad oracu-
 lum erant missi, negavit Aristonū filium esse
 Demaratū. Quæ tamen res sequenti tempore
 palam facta est, & Cobonē & Delphū profu-
 git; & Perialla honore abdicata: Hæblennusq;
 ad deponendū regē Demaratū alio sum. Is ē
 Sparrus ad Medos profugit, ob hanc contume-
 liam, quod cum ceciliū regno gereret magistra-
 tum, adessetq; spectaculo gymnopadiarū, id est,
 nudorū puerorum palastra, misit ad eum Leu-
 tychides, in locū Demaratū rex factus, deriden-
 di insultiāq; causa, ministrū, qui interrogaret
 qualis esset præfectura post regnū. Eam inter-
 rogationē agre ferens Demaratus, respondit, se
 utrūq; expertum, illum verò non: & nam inter-
 rogationem Lacedæmonijs futurā incertum pla-
 rimē aut calamitatis aut felicitatis. Hæc locu-
 tus, velato capite ē theatro domum abiit, cōse-
 ssimq; præparatū Ioui bonē immolavit, quo im-
 molato, matrem accersit, quæ tum advenisset,
 posita in eius manus extis, mulierem hū verbis
 obsecrauit: Per ego temerè cū alios deos, tum
 Iovē hunc domesticiū quem tāgo precor, promas
 mihi veritatem, quānam re vera meus est pa-
 ter?

ber. Nam Leucychides inter conuicta obijcit, te
 e priore viro grauidam, ita ad Aristonem vo-
 nisse. Alij etiam dementius referentes, aiunt, te
 ad domesticum asinarum uenisse, illumq; me
 filium esse: Qua de re ego te audiens obsecro, ut
 iuram dicas. Si quid enim eorum qua dicuntur
 fecisti, non sola fecisti, sed quod multa. Et mul-
 tus de hac Spartia sermo est, negatium Ario-
 stonem fuisse genituram ad filios procreandos. Nam
 si fuisset, priores uxores fuisse concepturas. Hæc
 Demaratus. Cur mutatur ita respondens, Fili, in-
 quis, quoniam precibus mœcum agis ut dicta uer-
 ritatem, omne tibi æquum exponatur. Et me de-
 mum Ariston duxit, tertiam quam me duxerat
 nocte, simulacrum tanquam Aristonem ad me
 uenit, quod posteaquam mecum concubuit, co-
 ronam quam gestabat, me circumdedit atq; abiit.
 Dehinc Ariston aduenit, qui cernens me coro-
 nas habentem, sciscitabatur quinam me illis
 donasset. Ego ipse respondi, eoq; id abnuentes,
 iurans asserens, non bene illis facereq; negaret.
 Quippe qui paulo ante ingressus, ubi mecum co-
 nisset, coronam me donasset. Ariston corripuit me iu-
 ratem, intellexit enim rem diuinam fuisse. Cæterum
 auarq; est illis coronas fuisse sumptas ex heroico
 donatorio, quod est iuxta tantum aula extru-
 ctum, quod uocant Astrobach. Et uates id esse
 hunc eundem heroem responderunt. Habes igitur
 aur filia, ut uolebas audire. Aut enim ex hoc
 heroz.

herodē genitus es, paterq; tibi est. Astrophacna
 heros, aut ex Aristote. Nam ea te nocte cona-
 cepi. Verum hoc tibi precipue exprobrant inia-
 mici, quod Ariston, cum ei te ortum nuntiatum
 est, multis audientibus negavit te suum esse, quia
 sepe decem mensium non exisses, per infestiam
 talium rerum illic hoc verbum excidit. Nam
 mulieres etiam novem mensium ac septem men-
 sum partum edunt, non omnes decimum men-
 sem explentes. Ego te fili septimestrem genui.
 Ipse quoque Ariston, non diu post agnovit se
 per imprudentiam id verbum extulisse. Itaque
 alias orationes de tua genitura noli admittere.
 Omnia enim verissime audisti. Nam quod ad
 asinarios attinet, ipsi Lenticidi, ex iis qui tan-
 lia loquuntur, sua uxores, de asinarijs pariant fi-
 lios: Hac illa dixit. Demaratus auditu qua uo-
 lebat, sumpto uaticinio per speciem eundi Del-
 phos ad oraculum consulendū, Helim contēdit.
 Eum suspicati Lacedamonij fugā capeſiturnū,
 inſecuti ſunt. Sed Demaratus iam ex Heli La-
 cynthū traieſerat, quem illuc tranſgreſſi Lac-
 edamonij prehenderunt, omneſq; famuloſ: ſed La-
 cynthijs eū dedere abſentibus. Demaratus il-
 linc in Aſiam ad regem Darium traiecit: a quo
 magnifice exceptus eſt, territorijsq; ac urbibus
 donatus: Ita in Aſia Demaratus abiit, ac tali
 fortuna uſus eſt, ut cum alijs in multis ſaculis de-
 ſcribitur apud Lacedamonios illuſtrum, cum quod
 illis

illū olympiadē palmam quadrijugo certamine
reportauerat, rem eius solius ad ea tempora te-
gum Spartiatarum. Leutychidi Menarū, qui
in regnū amoti Demarati successerat, natus est
filius Zeuxidemus, quē nonnulli Spartiatarum
Cyniscon, id est, catulum vocabant. Is Sparta
non regnavit, ante Leutychidē defunctus, reli-
cto filio Archidemō. Leutychides urbatus filio,
alteram duxit uxorem Eurydanē, Menij sordo-
rem, Diaclori filiā, ex qua nullam prolem vi-
rilem suscepit, sed filiā nomine Lampito: quam
Archidemus Zeuxidemi in matrimonium ac-
cepit, ab ipso Leutychide datam. At ne Leu-
tychides quidem ipse Sparta consensuit, sed has
panas Demaratus rependit: In expeditione
Pharsalica dux cū omniā faciēdi ius haberet,
multum pecunia per corruptelā dono accepit:
ipseq; in re deprehensus cū sederet in castris, utra-
que manu pecuniā tonēi, in iudicium delatus ē
Sparta profugit, domusq; eius excisa. Et Te-
gea in quam profugerat, mortem obiit. Sed hac
in sequenti tempore acta sunt. Tunc autē Cleo-
menes, cum sibi res in Demaratu bene cecisset,
desumpto protinus Leutychide, cōtendit aduer-
sus Aeginetas, maiore in modum illis propter
ignominiam infensus. Ita Aeginetæ utriusq; re-
gis contra se aduentu, non repugnandū iam sibi
esse putauerunt. Ex quibus reges adduxere de-
cem, quos delegere, dimittere ac genere emittēti

mos, cum alios, tū Crium Polycriti, & Casam-
 bum Aristocrati, qui plurimum habebat po-
 tētia. Eos in Atticam adductos, penes inimicis-
 simos Aeginetis Athenienses deposuerunt. Post
 hac Cleomenes, cum eum subisset metus Spar-
 tiatarum, iam manifestus malefici in Demar-
 tum excogitati, in Thesaliā subterfugit atq;
 illinc in Arcadiā profectus, res novas molie-
 batur, sollicitans Arcadas aduersus Spartam:
 adigensq; eos iureiurando ad sequendum, quo-
 cumq; ipsos educeret. Quinetā in animo habebat,
 primores illorū ad urbē Nonacriū ductos
 adigere ad insurandum, per aquam Stygiā. In
 hac autē urbe ab Arcadibus fertur esse Sty-
 gi aqua: & est uidelicet talis ea aqua: E' per
 tra emanat aquula, distillans in usū quoddā, in
 gyrum maceria praeseptum. Nonacriū autē ubi
 Juns hic uisitur, urbs Arcadiae est, ante Phe-
 neon urbem. Talia molientem Cleomenem La-
 cedamonij cum animaduertissent, timentes st-
 buppsis, Spartam renocarūt ad pristinam digni-
 tatem. Sed eum reuersum statim morbus insa-
 nia cepit, & iam antea subinsanum. Nam ut
 cuique Spartiatarum obuius erat, in eius fa-
 ciem insurgebat sceptrum. Hac illum facientem
 ac desipientem, propinqui soleis ligneis illi-
 gauerunt. Qui custodem, digressū alijs, solum
 remansisse cernens, petijt ab eo gladium. Cu-
 stode abnuente dare, ab initio comminabatur,

qua mox ei faceret, donec minis conterritus custos (erat enim servus quidā) gladiū tradidit. Eo accepto, Cleomenes à suris incipiens sese detruncabat. In longum namq; descendēs carnes, è tibijs ad femora processit, & femoribus ad coxarū vertebra atq; ilia quousq; pervenit ad uterum, in quo rescindēdo sic expiravit. Vt pleriq; Gracorum memorant, quia Pythiam corruerāt ad ea dicenda, quæ circa Demaratū acta sunt. Vt solè Athenienses, quod adortus Eleusinam, sanum deorum fuerat dopapulstus. Vt Argj, quia eos qui è pugna fugerant, Argios ex Argj templo ipsorum abductos oberuncarat: & ipsum lucū quē in Argia occupasset, incenderat. Etenim Cleomeni Delphi oraculū poscenti, responsum fuerat, eum Argos esse capturū. Qui posteaquā ad flumē Erasimū copias Spartiatarum duxit: quod flumen è lacu Stymphalio manare fertur. Hunc enim lacū in uoarginē condi, & Argis postea exorietem apparere, illincq; iam eam aquā vocari Erasimum. Ad hoc igitur flumen posteaquam pervenit, ei hostias immolavit: & cū lata nō essent ex ta flumine transmittendo, ait delectari se quidem Erasino, nolle prodere cives suos, non tamē ideo Argios gauisuros. Moxq; illinc motis castris ad Thyream venit, et mari taurū cum mactasset, navihus copias ad regionē Tirynthiam ac Naupliā duxit. Id audientes Argj, ad eos ex-

cendos obuiam tēdunt ad mare. Et cum aduen-
tarent Tiryinthum, in loco cui nomen inditum
est Sepia, relicta non magna inter duas acies
intercapedine, confederunt e regione Lacedae-
moniorum. Neque uerò illic pugnam ex aperto
reformidabant, sed ne dolo exciperentur. Nam
ad hanc rem attinebat oraculum, quod Pythia
ediderat communiter eis atque Milesijs, in hac
uerba:

Verū quādo marē prauertet famina uictrix,
Inter & Argiuos referet pralustris honorē,
Tunc Argiuarū reddet plerasq; gementes:
Vt uenturorum aiāt quis quādoq; uirorum,
Telo saeuus obit sinuoso corpore serpens.

Hac omnia Argijs cum contigissent, metum
incutiebant. Ideoq; eis iussum est, pracone ho-
stium esse utendum. Atq; ita esse faciendum,
quoties praco Spartiata quippiam Lacedae-
monijs denuntiaret, idem facerent ipsi. Cleomenes
animaduertens Argios faciētes quicquid apud
Lacedaemonēs praco denuntiasset, praecepit suis
ut cum praco denuntiaret prandendum, tunc
raptis armis tenderent in Argios. Hoc execu-
ti Lacedaemonij, in Argios e uoce praconis
prandentes impetum faciūt, eorumq; cum mul-
tos occiderunt, tum plures in lucum Argi fuga
elapsos circumfuderunt. Qui dum asseruantur,
Cleomenes hoc sibi faciendum putauit. Sciscio-
natus quosdam, quos scitum habebat, persugas,
misit

misit praconem ad euocandum nominatim eos
 Argios, qui in luco praelusi erant ad se redimen-
 dos. Est autem apud Lacedaemonios redemptio
 in singulos viros bina muq. Ita Argiurum
 quinquaginta, ut quisq. euocatus fuerat, Cleo-
 menes interemit: quoq. faciens, latebat ceteros
 qui in fanu erant, utpote denso luco interiecto,
 non cernentes quid illi extrinsecus agerent: nisi
 postquam quidam conscensa arbore, quod fice-
 bat inspexit. Vnde non amplius qui euocaban-
 tur prodire. Ibi Cleomenes iussit unumquemq.
 seruatorum lucum materia circumdare: atq. illis
 obtemperantibus, lucum incendit. Eoq. iam ar-
 deute, percontatus est quendam perfugarum,
 cuiusnam deorū esset ille lucus. Perfuga Argō
 esse respondit. Quo audito, Cleomenes uehemen-
 ter ingemiscens, O Apollon, inquit, nates quam
 topere me frustratus es, dicens me Argos esse
 capturum, conijcio iam exitum habuisse oracu-
 lum. Post hac maiore copiarum parte Spartam
 redire permissa, ipse cū mille delectis perrexit
 ad templum Iunonis, illic sacrificaturus. Sed
 sacrificare super aram uolens, cum a sacerdote
 uesaretur, negate fas esse externo illic sacra fue-
 care, iussit seruos abductum uerberare. Ac po-
 stea quam immolauit, Spartam abiit. Reuersum
 inimici ad Ephoros citauerunt, crimini dantes,
 quod pecunia corruptus, Argos cū facile posset
 non cepisset. Quibus respondit Cleomenes (incer-

sum mihi uere an falso) se posteaquā templū
 Argi cepisset, putasse dei expletum esse oracu-
 lum, & proinde non prius tensandam urbem,
 quā sacri operatus sciret an sibi deus illam
 traditurus esset, an impedimento futurus. Sibi
 autē apud Iunonis templū litanti effluxisse flā-
 mam e pectoribus simulacri: atq; ita ipsos intel-
 ligere, proculdubio eam non esse Argos expu-
 gnaturum. Si enim e capite simulacri flamma
 extitisset, fore ut urbem ab arce taperet. Cum
 uerō e pectoribus fulgur extiterit, id omne fuisse
 confectum quod deus confici nolisset. Hac di-
 cens, credibilia ac probabilia Spartiatis dicere
 uisus est, multoq; maiore parte sententiarum
 absolutus. Caterum Argos ita uiris desolatum
 est, ut serui eorū res omnes susciperint, atq; ma-
 gistratus administrarint, dum filij caforum ad
 puberē adoleuere atatem: Qui sese in suum ius
 asserentes, ac reuerſi Argos, mancipia eiecere.
 Serui eiectione, pralio Tirynthem obtinere, eates
 mus quidem; dum fuit in eis mutua beneuolen-
 tia, & donec ad eos uenit nates quidā Cleāder
 genere Phrygians ab Arcadia. Is persuasit
 seruis, ut dominos adoriretur. Vnde bellū inter
 eos diuturnum extitit, donec Argi agre euase-
 re uictores. Ob hoc igitur aiunt Argi Cleo-
 menem ad insaniam redactum, male perisse.
 Ipsi autem Spartiata negant ab ullo demonio
 Cleomenē ad insaniam redactū, sed conuersione

Scytharum, intemperatam meri esse factum, & idcirco furiosum. Scythas enim Nomades, post illatum sibi à Dario bellum, ad illum ulciscendum perstitisse: missiq; Spartam nuntijs ad societatem faciendam, ita pepigisse, tanquam ex utrorunq; utilitate foret, ut ipsi quidē Scythæ iuxta flumen Phasim conarētur Medicam regionem inuadere: Spartiata uerò ab Epbeso ascendere, & ad certum locum utriq; occurrerent. Cùm uis Scythis qui ad hoc missi sunt, consuetudinem habuisse Cleomenem aiunt, atq; ex eo nimiam didicisse potandi intemperantiam: atq; ob id insanisse se arbitrari. Unde quoties intemperatius bibere uolunt, aiunt, Scythiisato, id est, age Scytam. Ita de Cleomere referunt Spartiata. Mihi uerò uidetur ille has pœnas Demarato pependisse. Eum defunctum ubi audiere Aegineta, Spartam nuntios misere, uociferatum cōtra Leutychidem de obsidibus, qui Athenis tenerētur. Hi Lacedamonij, consilio inito, multū iniuria ab Leutychide illatum esse censuerunt, hominēq; dedendum, quem illi Aeginam deportarent pro ijs qui Athenis tenerentur. Hunc cum essent ducturi Aegineta, tūc ad eos Theasides Leoprepis, uir Sparta probatus: Quid, inquit, uiri Aegineta, facere uultis, regēne Spartiatarum deditum à suis ciuibus abducere? Si nunc pra iracundia Spartiata ita decreuerunt, caute ne quod exitiale malum in-

ueſtram regionē (ſi hoc feceritis) inferant. Hiſ
 auditis, Aegimeta ab illo adducendo ſuperſede-
 runt, hac tamen conditione, ut ſecum proſectus
 Athenas Leutychedes, redderet ſibi uiros, qui
 illic depoſiti eſſent. Vbi Athenas uenit Leuty-
 chides, ac depoſitum repopoſcit, Athenienſes
 (ut qui reddere nollent) tergiverſari: quod di-
 cerent duos in depoſendo reges fuiſſe, ideoq; mi-
 quum eſſe id alicui ſine altero reddi. Quibus ne-
 gantibus ſe reddituros, Leutychedes, Facite, in-
 quit, Athenienſes, utrum, iſi ſi uultis: ſi reddetis,
 ſancſe facluri: e contrario, ſi non redditis. Qua-
 lis autem res circa depoſitum contigit Sparta,
 uolo reſerre: Dicimus nos Spartiata fuiſſe ter-
 tia abhinc atate quendam Glaucum Epicydis
 diſium, qui cum alijs ſummis laudibus excel-
 lebat, tū iuſtitia inter omnes optime audiebat,
 qui per id tempus Lacedaemone incollebant. Et
 huic procedente tempore contigiſſe, ut uir qui-
 dam Mileſius Spartam uenerit, hominis con-
 ueniendi gratia, atq; ita ſit allocutus: Ego ſum
 uir Mileſius, qui ad tuam Glauce fruēdam iu-
 ſtitiam uenio. Nam cum eſſet tua fama celebris
 cum per omnem aliam Graciam, tum uerò per
 Ioniā, apud me metipſum ratiocinatus ſum: Io-
 nia quidem ſemper obnoxia periculi eſt, Pelo-
 ponneſus autē tuto fundata, & ob id uidere licet
 eoſdem homines nihil habere pecuniarum. Hæc
 reputanti mihi atq; conſultāti, uſum eſt dimi-
 dium

dium mei sensus in pecuniam redactū deponere
 penes te, quod probe intelligo hac penes te depo-
 sita mihi incolumia fore. Tu vero has pecu-
 nias accipe, & hanc notam, quam una custodi;
 quam notam quisquis habens reposcet pecuniā,
 ei reddito: Hæc hostes qui Mileto uenerat, di-
 xit: atq; ea conditione depositum Glaucus acce-
 pit. Multo deinde tempore intericō, filij eius
 qui pecuniam deposuerat, Spartum ueniunt,
 Glaucum cōueniunt: exhibitaq; nota pecuniam
 reposcūt. Ille enim uero repellere homines, atque
 his uerbis ē contrariō respondere: Neq; istius rei
 quicquam reminiscor, neq; ad me pertinet scire
 quæ dicitis. Volo tamen reminiscens quicquid
 iustum fueris facere, & si accepi, iure optima
 reddere: sin a principio non accepi, Gracorū le-
 gibus in uos uti. Ad quod confirmandum, pra-
 stituo uobis tempus hinc ad quatuor mēses: Ita
 Milesij facta iactura, tanquam fraudatis pecu-
 niā, discessere: & Glaucus Delphos se contulit
 ad oraculum consultādum. Cui consultantis an-
 tēpō, id est, iureiurando, pecuniam pradarctur,
 Pythia respondit his uersibus:

Glauce Epicydides equidem expedit ad breu-
 ue tempus,

Sic arce uicisse, interuertisseq; nummos:

Deiura et euercū, quonia manet exitum idē:

At forci natus, qui nomine, qui manibus, quō.

Nullis est pedibus, rapide aduenit, usqueq;

N s deo,

deo dam

Cōuoluēs omnem perdat prolemq; domūq;
 Cum sobole euorci melius sed postea agetur.
 His auditis, Glaucus ueniam sibi eorū qua dixisset ut daret, Deū obsecrabat. Cui Pythia inquit, idem pollere, tentare deum & facere. Tūc Glaucus accitit Malesys hospitibus pecuniam reddidit. Cur autē hac oratio apud uos istituta est, dicetur: Glauci nunc nulla superest neq; soboles neque domus, qua illius censeatur: sed ex Sparta radicitus extrita est. Ita bonū est, nihil aliud de deposito cogitare, quā ut repetētibus reddatur. Leuthrychides hac locutus, cū nihilo magis ab Atheniensibus audiretur, discessit. At Aegineta priusquam superiorum iniuriarum, quas Atheniensibus intulerant, gratificantes Thebanis darēt panas, hac fecere: Cum Atheniensibus succenserent, quod sibi ab illis iniuriam fieri arbitarentur, se ad ulciscēdum apparabāt. Erat enim Atheniensium in Sinio biremis quadam, quā Delum iam inde a Theseo quotannis mittebant. Hanc Aegineta locatu insidijs intercepte, plenam primoribus Atheniensium, uirosq; allegauere. Ea clade ab Aegineta accepta, Athenienses non amplius differendū putauerant, quin omnia in illos excogitarent. Etenim erat quidam Nicodromus Cnathi appellatus, uir in Aegina spectatus. Hic suam ipsius priorem abitionem Aeginetae impue

impetrās, quarebatur, qui primū suā de missione cum transēgisset, cognito Athenienses esse animatos ad nocendū Aeginetā, quibus ipse infensus esset, cōposuit cum illis de prodenda Aegina ad certā diem, quo esset rem aggressurus ipse, & illos oporteret venire subsidio. At ita ex cōpositio urbem (qua nētus vocatur) occupat. Sed Athenienses ad diem nō affuerunt, quia classis eorum par Aeginetana nondum erat comparata. Qui dum à Corinthijs commodari sibi naves rogant, interea res corrupta est. Corinthij per id tempus Atheniensibus amicissimi, dedere rogantibus naves nūginti, sed dantes vendiderūt singulas quinīs drachmīs: quoniā eas dōnō dare uetabatur lege. His acceptis Athenienses, & suis instructis in summā septuaginta numero, in Aeginam nauigauerūt, peruenēruntq; postridie eius diei qui erat destinatus. Qui cum ad diem non adessent, consensu nauigio Nicodromus ex Aegina profugit, alijs nonnullis Aeginetarum eum comitantibus; quibus Athenienses Sunium incolendum dederūt: Unde isti procedentes, eos qui in insula erant Aeginetas, & ferebant & agebant. Sed hac posterius acta sunt. Procures Aeginetarum superata plebe, qua unā cum Nicodromo tumultū fecerat, mox eos quos ceperant, ad necem exegerunt. Unde piaculum admiscere, quod nullo studio expiare potuerūt, praecipuissimūq; prius ex insula sua deiecti

deiecti, quam deum sibi propitiarent. Nam cum septingentos e plebe, quos nimis ceperat, ad necem eaduceret, unus eorum e vinculis elapsus, fugit ad Cereris legisera vestibulum, eiusque cardinibus prehensis adharebat, quem illi cum auellere non possent, abscissis viri manibus ita deduxerunt, qua manus cardinibus conferta manserunt. Hac cum apud se fecissent Aegineta, classe septuaginta navium cum Atheniensibus qui superuenere congressi, superantur. Victi nauali praelio, eosdem quos prius Argios in auxilium vocauerunt, sed illi noluisse cum amplius auxilio esse, causati quod & naues Aegineta necessario sumpta a Cleomene oram Argolidem tenuisset, & ipsi cum Lacedaemoniis in terra descendissent, ut nonnulli quoque e Sicyonibus navibus descenderent in eadem contra ipsos expeditione. Quo nomine utriusque multa ab Argiis iniuncta est mille talentorum, quorum quingena uterque populus solveret. Et cum Sicyoni suam culpam agnoscentes, cecum talentum cum Argiis decidissent, Aegineta ne agnoscere quidem culpam volueret. Erant enim superbiores. Eapropter rogatibus non eis, nam amplius Argiorum publice auxilium tulit: sed voluntariis circiter mille, duce quodam, cui nomen erat Eurybates, quinque palmarum viro. Quorum plerique non remeare, sed in Aegina sub Atheniensibus occubere. Et ipse dux Eurybates singularem centamine sex miliorum

quarto sub Sophane Decelis oppetiit. Verum
 Aegineta sua classe adorti incompósitos, Athe-
 niefes superauere, eorumq; naues quatuor cum
 ipsis puguatoribus cepere. Et Athenienses quia
 dem bellum cū Aeginetu contraxerunt. Persa
 autem quae ipsius partes erant exequebatur, cū
 famulo assidue in memoriam redigente, ut re-
 minisceretur Atheniensium, tum Pisistratidis
 assidentibus, Atheniensesq; criminantibus, tum
 cupiditate per hunc praeextū. quod natus erat
 subigendi Gracos, quicumq; sibi terram & a-
 quā denegassent. Itaq; Mardonium, qui male
 rem nauale gesserat, praefectura amouit, aliosq;
 designatos duces aduersus Eretriam & Athe-
 nas mittit, Datim genere Medū, Artaphernem
 Artaphernis fratris sui filium, datis mandatis,
 ut Athenas atq; Eretriam diriperent, captiuosq;
 in conspectum afferrent. Postquam hi duces de-
 clarati ab rege digressi ad planitiem Cilicia
 maritimam denenerunt cum ingenti ac bene in-
 structo exercitu, & ibi castra posuerunt, aduene-
 runt nautica copia omnes, ut singulis erant im-
 perata. Ad hac hippagoga naues, quas superio-
 re Darius anno mandauerat tributarijs suis
 praeparandas. In has inductis equis, atq; terre-
 stri peditatu, sexcentis cum triremibus in Io-
 niam contenderunt. Hic non recto cursu secun-
 dum continentem in Hellespontum, etiam Thra-
 ciam uersus nauigabant, sed è Samo unde sol-
 uerant

uerat, prater Icarium, interq; insulas, praecipue
 (ut ego sentio) metu circumuolanti Athen, quem
 superiori anno circumnauigantes, magnam iam
 curam fecerant. Praesertim coacti propter Na-
 xon, quam antea non cepissent: ad qua postea-
 quam ex Icario pelago appulsi sunt (in hanc
 enim ut primum copia ducerentur, Persa urge-
 bant) Naxij memores priorum fuga se in mon-
 tes concitauerunt non ausi resistere. Eoru quos
 adepti sunt, Persa in seruitutem raptis, delubra
 atq; urbem incenderunt. His actis, ad ceteras
 insulas redeunt, Hac dum isti agunt, Delij reli-
 cta & ipsi Delo, fuga in Thenum abeunt. Ea-
 tendentes naves praecedens Datus, non sinebat
 ad Delum habere stationem, sed trauis Delum
 apud Rheneum. Et simul cognito ubi Delij
 essent, misso caduceatore his eos uerbis affatus
 est: Viri sacri, quid fuga abistis, non pro merito
 de me male opinantes? Ego enim & ipse mea
 sponte animatus sum, & ab rege iussus, quo in
 loco duo dy geniti sunt, ne quid aut eum locu
 aut eius incolae laedam. Redite igitur ad uestra
 ipsorum, & incolite insulam. Hac Delijs per ca-
 duceatorem dixit. Mox treceptas thuris libras
 super aram gestas adoleuit. His actis aduersus
 Eretriam primum nauigauit, simul omnem clas-
 sem, simul Iones, pariter atque Aeoles agens,
 statimq; ab illius digressu Delos tremuit (ut
 Delij aiunt) ad meam usq; aetate tunc & pri-
 mum

mu. & postremum commota, deo mala ventura hominibus portendente. Nam sub Dario Hyſtaſpis, & Xerxe Darij, & Artaxerxe Xerxi filio, tribus his deinceps atatibus plus malorum paſſa eſt Græcia, quam viginti alijs ante Dariū atatibus: partim a Perſis, partim ab ipſis primoribus de principatu bellantibus: ut non ab re Delos commota ſit, prius immobilis: de qua in oraculo ita ſcriptum erat:

Et Deſon, quāvis ſit adhuc imota, moneba.
 Et ſane in noſtralingua pollent hæc nomina: Darius, quod cōercitor: Xerxes, quod bellator: Artaxerxes, quod magnus bellator. Barbari poſtquam a Delo ad alias inſulas proſecti ſunt, ſumebant illinc tum copias, tum liberos inſularum obſides. Vt uero inſulas præternavigantes Caryſtum appulerunt, Caryſtiq; negarēt ſe uel obſides duros uel militaturas aduerſus uicinas ciuitates, uidelicet Athenas & Eretriam ſignificātes, Caryſti tam diu obſeſi ſunt, eorumq; ager uſtatus, donec in deditiōe Perſarum uenerunt. Eretrienses audito Perſarum exercitu aduerſum ſe uenire, auxilia ab Athenienſibus implorauere. Quibus non deneganda auxilia rati Athenienſes, miſerunt ſubſidio illis ea quatuor millia hominum, qui Chalcidienſium equitum obtinuerāt prædia. Sed Eretriensium haudquaquam ſyncerum erat conſilium, qui tamen accerſebant Athenienſes,
 tamen

tamen ancipiti sententia vacillabant: quibusdā
 eorum consentibus urbem deferendam, & in
 cacumina Eubae eundum: quibusdam qui pro
 pria lucra à Persis exspectarent, prodicionem
 molientibus. Horū utrorumq; animos animad
 vertens Aeschines Nothonis filius, Eretrienstis
 primarius, patefecit Atheniensibus omnē praes
 entium rerum statum, orauitq; ut domum abi
 rent, ne una cum illis occumberent. Hac consu
 lenti Aeschini obtemperantes Athenienses, il
 linc in Oropum transfessi, salutē sibi pepere
 runt. At Persa eo aduēcti, naues orae Eretrica
 ad fanum & Chaeas & Aegilia applicue
 runt: potitiq; his locis, cōtinuo equos exposuere,
 & tanquā cum hostibus conflicturi se instruxe
 re, aduersus quos non decreuerant Eretrienſes
 sibi esse prodeundum. Sed quandoquidē senten
 tia de urbe non deferenda euicerat, merito da
 bant operam ut mania custodirent. Adorienti
 bus ea Persis, acri pugna per sex dies certatio
 est: multiq; utrinq; cadentibus, septimo die Eu
 phorbus Alcimiachi, & Philagrus Cynei, inter
 populares suos auri spectati, urbē hostibus pro
 didere: Quam ingressi Persa, postquā tēpla
 spoliare, incendērūt, in ultionem eorum tem
 plorum quae Sardibus deflagrauerant, hominū
 bus iussu Darij in seruitutē capti. Potiti Ere
 tria, aliquot illic dies morati, in Atticā na
 uigauerunt, tuncq; magnam partem uasidūe
 runt

punt, rati idem facturos Athenienses quod Eretrienſes feciſſent. Etenim erat locus Attica Marathon, proximè Eretriam, ad equitandum opportuniffimus, quò illos Hippas Pifiſtratus filius deducebat. Eòdem Athenienſes & ipſi re audita, ad uim arcendam proceſſerunt, decem præſectis ſibi ducibus, quorù decimus erat Miltiades, cuius patrem Cimonem Steſagora fugere ex Athenis Pifiſtratam Hippocrati contigerat: & dum fugit, obtinere Olympiadem qua dryugo certamine: quam uictoriâ muneris gratia tranſtulit in Miltiadem ex matre germanum: proximaq; Olympiade eiſdem equabus aliâ Olympiadem cum uiciſſet, à filijs Pifiſtrati interfectus eſt, non iam uiuo Pifiſtrato. Interfectus eſt autè ad Pritanæum, noctu ſummiſſis percufforibus: ſepultusq; ante urbem trans niâ, qua uocatur Diacæle: et è regione ſepulta ſunt equa illa, qua tres Olympicas uictorias reportarant. Idem quod iſte, iam alia equa fecerunt, que fuerunt Euagora Lagoni. Alia præterea nulla. Per idem tempus maior natu filiorù Cimonis Steſagoras, apud Miltiadem patrum in Cherſoneſo educabatur: Minor autè apud ipſum Cimonem Athenis erat, nomen habens à Miltiade Cherſoneſi conditore. Hic igitur Miltiades è Cherſoneſo tunc proſectus, dux Athenienſium erat, è duplici cade elapſus: ſemel, cum eum Phœniçes uſq; ad Imbrum perſecuti ſunt,

magnè

magni facientes capere hominem ut ad regem
 perducerent iterum, cum ab ijs elapsus; domū
 suam reuersum, ac se reducere esse existimantem;
 inimici sui exceperunt, & ad iudicium deduxe-
 runt, accusantes occupata in Chersoneso tyran-
 didis. Hoc reuerti liberatum, suffragij populi dux
 declaratus est. Duxes tū adhuc in urbe essent;
 ante omnia legatū Spartam mittunt Phidippi-
 dem, illū quidē Atheniensem, sed tabellatiam
 operam facultatiem. Huic Phidippidi; ut ipse re-
 fert, & Atheniensibus renuntiavit; circa Para-
 thenium montem, qui supra Tegeam est; obuius
 fuit Pan: compellatq; nominatim Phidippide;
 iussit nuntiari Atheniensibus, quid ita Athe-
 nenses nullam gererent curā sui qui bene ipsis
 uellet, quisq; iam saepenumero de eis benemeritis
 fuisset, atq; etiam futurus esset. Hu uerbis fide-
 habita Athenienses, quod eorū iam status erat
 bene cōstitutus, extruxerunt sub arce templum
 Panos: illiq; annuis hostijs, ex quo nuntium ac-
 cepere, sacrificant, & ardenti candelabro sup-
 plicant. Phidippides autem hic, qui sibi Pana
 dixit apparuisse tunc cum à ducibus missus est,
 iterum Athenis egressus, Spartam peruenit,
 adiensq; magistratus: Lacedaemony, inquit,
 orant uos Athenienses, ut sibi opem feratis, nec
 ciuitatem inter Gracos uerbosissima contemna-
 ta in discrimen adductam, ne Barbari uiris
 seruat. Eteim Eretria direpta est, insigniq;

ciuitate.

cinitate Gracia imbecillior red dita. His mandatis a Phidippide expositis, placebat quidem Lacedamonis opem ferre Atheniensibus, sed id sibi impossibile confestim facere uidebatur, nolentibus legem rumpere. Nam erat unus dies instantis mensis quo die negabant se progressuros, nec nisi orbe lunari impleto. Et isti quidem plenilunium expectabant, Hippia autem Pisistrati filio, qui Barbaros in Marathonem perducebat, unum hoc in somnus superiore nocte oblatum est: Videbatur sibi Hippias cum matre concumbere. Quo ex somnio coniecit fore, ut reuersus Athenas, ac recepto dominatu senex domus sua obiret: Hunc in modum interpretabatur uisum suum. Et Tum (dum pradam Eretriensem, quam depojerat in insula Styriorum nomine Aegileia reportas, dumque naues ad Marathonem appulsa, et stationibus locat, ac Barbaros in terram egresos disponit) talia administrans contigit sterilitatio, tussisq; solito uehementior. Unde concussus eu, utpote senis, plerisque dentibus, unus illorum ex uolentia tussiendo excussus est, et in arenam delapsus: qui magna adhibita ad inueniendum diligentia, cum tamen non appareret; suspirans Hippias, ad eos qui aderant, ait: Hac terra non est nostra, nec esse poterimus nobis subiectam efficere sed tantummodo partem, quantum spatij dens, qui mihi ads erat, obtinet. Hinc Hippias suam uisionem inter-

pretabatur euasisse. Atheniensibus apud Herculis fanum instructis superuenere auxilio Plataenses, omni cum populo, qui sese Atheniensibus dederant, & pro quibus frequentes iam labores susceperant Athenienses. Dederant autem sese hoc modo: Cum à Thebanis premerentur Plataenses, primum Cleomeni Anaxandrida, qui interuenerat, atq; Lacedamonij sese dederunt: à quibus tamē recepti non sunt, hac oratione utentibus: A' nobis, qui procul habitamus, frigidum quoddā fuerit vobis auxiliū. Nam priusquā nostrum quisquā audiat, possitis occupati ab hostibus saepe expugnari. Suademus autem ut vos ipsos Atheniensibus dedatis, micinis pariter & ad tutandum non inualidū. Hoc Lacedamonij non tam consulebant Plataensibus, quod eis bene uellent, quā quod optarent Athenienses defatigari Bæotio bello. Id suadentibus Lacedamonij non aduersati Plataenses, aditis Atheniensibus dum rem diuinā duodecim dijs faciunt, eis ad aram suppliciter sedentes sese dederunt. Aduersus quos Thebanī re audita exercitum duxerunt, in eorumq; auxilium Athenienses uenerunt. Sed dum conferturi pralium essent, Corinthij haud contemnendam sibi rem putantes, ad eos reconciliandos interuenere: atque utrorumq; permissu regionem hanc in modū terminarunt, ut Thebanī eos Bæotios, qui uellent inter Bæotios cēserē, facerent

sinerent facere quod uellent. Hoc ubi decreuere
 Corinthij, abscessere. Abscedentes quoque Athe-
 nienſes aggreſſi Thebani ſunt, cōmiſſaq; pugna
 repulſi. Vnde Athenienſes tranſgreſſi quos Co-
 rinthij ſtatuerunt terminos, Aſopum fecerunt
 limitem Thebanis. Ergo Plataenſes Athenien-
 ſibus ſeſe cū deditiſſent, ad Marathonē tunc au-
 milio uenerunt. Erant autē in Athenienſium da-
 cibus ancipites ſententia, alijs uetantibus fieri
 praliū, pauciores enim ſe eſſe, quā ut cum
 Medis conſurgerent: alijs, quorum erat Miltia-
 des, ad pugnandum hortātibus. Itaq; cum eſſet
 biſaria ſententia, & deterior uinceret, ibi Mil-
 tiades Callimachum Aphidnaum adiit, tunc
 forte polemarchum, id eſt, belli principem: quō
 magiſtratus per ſuffragia electus in danda ſa-
 ba, hoc eſt, in declaranda ſententia, undecimus
 eſt. Nam quondam Athenienſes in dicēda ſentē-
 tia parem ducibus faciebant polemarchum.
 Adhuc Miltiades, in te, inquit, nunc Callima-
 che ſitum eſt, utrum in ſeruitutem Athena redi-
 gantur, an tu eas liberando memoriam tui in
 omne auum relinquo, qualem ne Harmodius
 quidem atq; Ariſtogiton reliquerunt. Nam A-
 thenienſes nunc in maximū omniū (ex quo nati
 ſunt) uenere diſcrimen: qui ſi Medis ſuccum-
 bant, palā eſt qua paſſuri ſunt traditi Hippias:
 Sin autē ſuperent, poterit hac cinitas urbium
 Gracia effici prima. Quo autem pacto hac fieri
 poſſint.

possint, et quomodo ad te harū rerū arbitrium
 redeat, nūc exponam: Nostra, qui duces sumus,
 bifaria sunt sententia de praelio committendo:
 alijs id suadentibus, alijs dissuadentibus: Qui
 nisi praelium committimus, uereor ne magna
 existat seditio, quae mentes eorum sollicitet ad
 sentiendū cum Medis. Si pugnamus antequam
 aliud atq; in nonnullis subeat, possumus dijs
 aquis cum uictoria discedere. Hac omnia ad te
 tendunt, & abs te dependent, qui, si mea senten-
 tia accesseris, erit & tibi patria libera, & cum
 eas omnium Gracarū princeps: Sin accesseris sen-
 tētia dissuadentium pugnam, earū quae recensui
 bonorum tibi contraria existant. Hac dicens
 Miltiades, Callimachum induxit. Ita acceden-
 te sententia polemarchi, obtentum est ut consli-
 geretur. Post hac ij duces, quorum sententia de
 consugendo fuerat, ut cuiusq; dies imperitanti ue-
 nerat, uicem suam Miltiada dabant: quia ille ac-
 cipiēs, nō tamē prius decertandū putauit, quam
 dies imperij sui aduenit. Itaq; ubi uices eius fue-
 re, tunc Athenienses hūc in modū instructi, uent
 ad consugendū. Dextro cornu praerat Callima-
 chus polemarchus. Ita enim lex apud Atheni-
 enses tunc postulabat, ut polemarchus dextrū
 cornu teneret. Hoc duce sequebantur deinceps
 cetera tribus, ut quaq; ordine erat. Nouissimi
 sunt collocati Plataeenses: ij dem sinistrum cornu
 tenentes. Quo factum est, ut ab huius pugna
 tempore,

tempore, quoties Athenienses ferunt hostias
 apud panegyrias, id est, publicos conuentus, qua
 quinto quoq; anno fiunt, Atheniensis praeo con
 ceptis uerbis precetur homa Atheniensibus pa
 riter & Plataensibus. Igitur. Atheniensi. m
 acies tunc apud Marathonem instructa idcirco
 sic erat, quod aciem Medicam imitabatur: sed
 in medio paucis conferta ordinibus, ideoq; ille
 debilior: utroq; autem in cornu confertior, qua
 posteaquam ita instructa est, ut sacrificium lin
 tatum esse Athenienses audirent, tunc cursum
 in Barbaros tendant. Erat autē inter utranq;
 aciem nō minus, octo stadiorum intercaedinis.
 Quos cursu ferri in se uidentes Persa, aptabāt
 se tanquam illos excepturos: insania dantes id,
 quod cernerent cursu tēdere, cum pauci essent,
 non equitatu, non sagittis fretos: Hoc ita Bar
 bari interpretabantur. Athenienses, posteaquā
 conferti consistere cū Barbaris, pugnam memo
 ratu dignam edebant. Quippe primi omnium
 Graecorum (quos ipsi nouimus) cursu in hostem
 uisi sunt: praequam sustinerēt cernere Medica neq;
 ste indutos: cum antehac uel audire nomen
 Medorum Graeci terror fuisset. In Maratho
 ne cum diu pugnatum esset, Barbari circa me
 diam aciem uicerunt, ubi Persa stabant. &
 Saca: eamq; perumpentes hostem in mediter
 ranea persequabantur. At in utroq; cornu uis
 cere Athenienses. Plataensesq; ad Barbaris,

qui terga dederāt, fugere permissi, contrahunt cornua, & cum iis qui mediā ipsorū aciem perforerant, dimicantes superant, fugientes Persas urgent, caduntq; , donec ad mare peruenientes, petito igne naues corripuere. Quo in certamine Callimachus polemarchus interficitur, egregia manuata opera. Occubuit quoq; i ducib. Stesileus Trafylis: & Cynagyrus Euphorionis, dum sumo mam puppim apprehendit, abscissa bipenni manu cecidit: Necnon alij Athenienses multi & clari. Septē quidē naues obtinuerūt Athenienses hoc modo: Cateris Barbaris retractis, receptaq; prada Eretrienſi ex insula, ubi reliquerant, circūueſti Suniū, animo prauertēdi Athenienses cneſtigio abeuntes. Caterum Alcmaonida ab Athenienſibus inſimulati ſunt, quod uidelicet ex compoſito Perſis adhuc apud inſulā agentibus ſentū oſtenderint. Dum illi Suniū circūuehantur, Athenienſes cneſtigio abeuntes celerrime ad ferendam urbi opem properarūt, Barbaroſq; eōdem tendētes peruerterunt, progreſſiq; ex Herculis tēplo, quod eſt in Marathone, in aliud Herculis ſanum, quod eſt in Cynosargi, caſtra poſuerūt. Barbari ſuperata claſſe in Phalero (hic enim Athenienſium naualia tunc erant) ſuper eum locū aliquandiu propter tempeſtatem morati, rursus in Aſiam abierunt. Quorum in hac pugna apud Marathonem geſſa, occubere circiter ſeu millia trecenta: Athenienſium

mensum uerò centum nonaginta duo: Tot ex
 utrisq; cecidere. In qua pugna hac res mira con
 tigit, ut Atheniensis quidam Epizelus Cypha
 gora, dum stāte acie pugnat strenue, laminibus
 caperetur, neq; sauciū ulla parte corporis neq;
 iclus, atq; ita cecus in reliquum uita tēpus per
 mansit. Quē audiri dicere solitū de sua clade,
 nisum sibi esse ante se stare uirū quendā arma
 tum procero corpore, cuius mentū omne chypsi
 inuibraret: Et hanc laruā ipsum pratergres
 sam, sed se illum qui sibi assisteret occidisse: Hanc
 Epizelum solitū cōmemorare audiri. Datis in
 Asiam cum classe rediens, ubi Myconē tenuit,
 uidit in somniū nisum. Id tamē quod fuerit, non
 traditur. Vbi primū dies illuxit, manes rimatus
 est: cōpertoq; in uari Phœnicea simulacro Apol
 lonis inaurato, sciscitatus est quō ē tēplo subla
 tū esset. Et ubi audiuit ex quo tēplo, nauigans
 sua nauis in Delum (cū enim Delū in insulā re
 dierāt) ubi simulacrum in templo deposuit, pra
 cepitq; Delijs, ut illud in Delis Thebanorū re
 ferrent, quod est supra mare ē regione Chalcio
 dis: Hoc ubi praecepit Datis, uela illinc fecit. De
 hij tamē hanc statuā nō reportauerūt, sed nice
 simo post anno, cū Thebanī ex oraculo in Delis
 cōtulerūt. Datis & Artaphernes, posteaquā in
 Asiam nauigante, captiuū Eretrienfis Susa
 perduxere. Quos Darius rex, cū in res ante ca
 ptiuū ad uultū cōstrueret acerbissimū, quid se
 prius

priores iniuria laceſſiſſent, tamen ut in conſpe-
ctum ſuū adductos uidit ac ſibi ſubiectos, nullo
alio malo affecti; ſed in ſuo Caſſia regionis ſta-
tismo collocant, cui nomen eſt Anderica, ducentis
ac decem ſtadyis procul à Suſis, quadraginta à
puteo, qui exhibet triſariam rerū ſpeciem. Iam ex
eo aſphaltum id eſt, bitumen) & ſulſe & oleū han-
runt, ad hūc modū. Hauritur, quidē celoneo (id
eſt, inſtrumento ciconia) pro ſitula autē dimidia
to utre aut ciconiā alligato, quo in puteū decuf-
ſa, quicquid hauritur, mox in cifternā diffundi-
tur, atq; hinc alio effuſum, triphitis uarietate con-
creſcit. In aſphaltum quidem & ſalem, protin-
uus. Hoc autem oleum Perſæ Rhadnacem ap-
pellant, aſtrum ac graniter oleum. Hoc ſoci rex
Dormia laqueis Eretrienſes, quem ad meam uſq;
memoriam tenuere, ſeu aſtes priſtina linguam.
Quoddam Eretrienſes aſtutia habet. Poſt pter-
milionem dua, milia, a pelamoniopyre. Aſthe-
nus peruenit, timor ſatinatione, adipiſcendi ho-
ſtem, ut triduo quā uenit Sparta diſceſſere, in Ae-
ticam peruenerint: & licet ſerui ad pugnam uo-
niſſent, tamen intuenſe Medos cupidi, ad illos
intuendos in Marathonem perreuerūt. Quibus
uſis, laudatūq; Aſthautenſibus ob præclarū ſaci-
cium, nullū redderūt. Tunc aduocatio me, nec
nationem uiam p. ſum. Aliquauid et uigilant
Perſia uo poſita oſtendiſſe, peruenit, quod uel-
lens Aſthenienſes Barbarum atq; ſtipia ſeſteſte
quippe

quippe quos constat in habendo odio tyrannu,
 uehementiores quam similiores fuisse Callia
 Phaulippi. quafuit pater Hipponici. Nam Cal-
 lias cum alia omnia in Pisistratum inimicissi-
 me commentus est, tum as. o. solus Athenien-
 sum. omnium illius Atheniensium, cum publice
 sub praecone uenderentur, bona emere ausus est.
 Huius Calliae mentionem crebro. plerique omnes
 habere debent, cum ob ea quae dicta sunt, ut uis-
 ri summopere patriam liberantem, tum ob haec
 quae in Olympia fecit. Nam & in eorum cursu
 palmam obtinuit, & in quadrigario fuit secun-
 dus, & in ludis Pythijs cum primas obtinuisset.
 & in uniuersos Gracos sumptuosissimus extin-
 tit: tum ob id qualem se in filias suas, quae tres
 fuerunt, exhibuit. Nam posteaquam nuptiles ex-
 titeret, hoc eis magnificentiſſimū munus est gra-
 tificatus: ut quem sibi unaquaeque uellet ex omni-
 bus Atheniensibus, eum deligeret: atque ita eam
 illi nuptum dedit. At Alcmaconida aut per-
 inde: aut nihil minus quam Callias perosi ty-
 rannos fuisse: Quo maior me admiratio subit,
 minusq; admitto criminationē, eos parua Pers-
 is offensa se: qui per omne tēp. tyrannos effuge-
 runt, & quorū astutia Pisistratida tyrānidē res-
 liquerunt. Atque ita multo magis Atheniarum
 liberatores extiterunt mea iudicio quam Har-
 modius & Aristogiton. Illi enim Hipparcho
 interempto, non tam ceteros Pisistratidas ab
 affectu

affectanda tyrannide represserunt, quam ad il-
 lam iritauerunt. Alcmaonida autem procul
 dubio Athenas liberauerunt: et modo ipsi fue-
 re, qui Pythiā persuasere ad Lacedamonios cō-
 monesciendos, ut Athenas liberarent, quemad-
 modum superius à me cōmemoratum est. At enim
 aliqui forsitan succensentes, quod Atheniensi in
 populo patriam prodiderunt. Imò nulli erant
 ei inter Athenienses uiri illustriores, neque quò
 magis essent honorati. Neque uerò sermo obti-
 nuit, chryseum ab his esse ostentatum, sed tam-
 tummodo fuisse ostentatum: Quod nihil est,
 quam si id demum diceretur, ostensus quid est,
 sed à quo ostensus, incertum. Quamquam Alc-
 maonida iam pridem existerant Athenis clarè
 faue usque ab Alcmaone, atque etiam Megacle.
 Etenim Alcmaon Megacli filius, ijs Lydi, quò
 Sardibus à Craso Delphos ad oraculū itant,
 administrum se praeiuit, eosque comiter accepit.
 Cuius beneficentiam Crasus à Lydi quos ad
 oraculū miserat cum audisset, hominē accersitus,
 et ubi aduenit, eum donauit tanto auro, quāto
 semel corpore suo ferre posset. Ad istā doni cō-
 ditionem Alcmaon hanc astutiam attulit: Per-
 grando tunicam amictus, ingenti in ea fimo re-
 licto cothurnique (quos leuissimos reperis) cal-
 ceatus, ad thesaurum perrexit, ad quē ducba-
 tur. Ibi in acerrum ramentorū procubens, primò
 cothurnos quibus erat indutus, auro, quoniam
 ferre

ferebant referret. Deinde omnem sinum suum, atq; etiā crines ramentis subigens, & parte in os desumpta, è thesauro processit, agre trahens cothurnos, cuius alteri rei quàm homini similis: cuius os cum turgidū esset, & omnia onusta, ad cernēs Cræsus, in cachinnumq; erumpens, ea omnia illi donauit: nec minora his alia dona dedit. Ita domus hac uehementer locupletata est. Et Alcmaon quadriungos equos alens, nō cit Olympia. Sed eam deinde secūda atate, Clisthenes Sicyonis tyrānus sustulit: ut multo magis quàm prius inter Gracos celeberrimus extiterit. Erat enim Clistheni Aristonymi, filio Myronis nepoti, Andrei pronepoti, filia nomine Agarista: quā pater destinabat nuptiū dare ei, quem prælatissimū Gracorum omnium comperisset. Cū igitur ludis Olympici celebraretur, et ex eis Clisthenes curriculo quadrigali uictor extitisset, nūtiari iussit uoce praconis, ut quisquis sese dignum putaret qui Clisthenis gener esset, uel ad sexagesimum diē aut prius Sicyonis praesto foret: quoniā Clisthenes intra annū à sexagesimo die incepturus exequi nuptias destinasset. Itaq; omnes Graci, aut sua ipsorum, aut familia claritate sibi confidētes, eō proci contenderunt: quibus Clisthenes & curriculum, & palastrā ad certādū preparauerat. Ex Italia illuc se cōtulit Smindyrides Hippocrati Sybarita (florebant autē maximē Sybaris ea tempestate) qui

unus uir in plurimum deliciarum proceſſerat: & Siritanus Damas Samyrus, filius eius qui ſapies appellabatur: Et in quidem ab Italia uenerunt. Ab Ionia autem ſinu Amphimneſtus Epitrophus Eprdamnius. Aetolus uero Males; germanus Titormi illius, qui Græcos robore fuerat ſupergreſſus, & in extrema Aetolia homines fugerat. Et Peloponneſo Leocides Phidons, Argiorum tyranni filius; eius inquam Phidonn, qui ſpatia Peloponneſibus ſtatuit, longe omnium Græcorum inſolentiſſimus: qui ſummotis Helieſum agonothetis, id eſt, munerarijs, ipſe agonotheta extitit in Olympia, id eſt, certamen pramiūq; propoſuit: Necnon Amiantus Lycurgi Arcas, ex Trapezunte: & Luphranes Axenus, ex urbe Pao filius Euphorionis eius; qui (ut in Arcadia fertur ſantia) in domū ſuam exce, ut Caſtorē & Pollucē, & ob id in omnes homines hoſpitalis: & Heleus Ager, uir præclarus. Iſti ex ipſa Peloponneſo uenerunt. Ex Athenienſibus autem Megacles Alemaonis eius filius, qui ad Cræſum ſe contulerat: & alter Hippoclides Tiſandri, diuitijs ac forma inter Athenienſes præcipuus. Ex Eretria, quæ per id ſæp̃s florebat, Lyſamas: ſolus hic ab Eubœa. Et Theſſalia à Scopadeis Diaclorides Cranonius. Ex Moloffu Alcō: Tbi proci ſuere. Qui cum ad diē præſtitū adſuiſſet, Clifthenes ante omnia patriam ſingulorū familiāq; percōtatur. Deo inde

inde eos annum apud se detinens, explorauit
 uniuscuiusq; & ueritatem & iracundiam, &
 eruditionem, & mores: nunc cum singulis, nunc
 cum uniuersis congressus, & iuniores in Gym-
 nasia educens, precipue tamen in conuiujs ex-
 periebatur. Quandiu enim eos apud se tenuit,
 hoc facere, ac magnifice accipere. Sed ei inter
 procos precipue cordi erant Athenienses: &
 illorum magis Hippoclidem Tisandri strenuū
 esse iudicabat, cum praesertim eius maiores, Cy-
 pselus Corinthijs propinqui fuissent. Cum autē
 destinatus nuptijs dies illuxit, quo ipse Clitthe-
 nes edixerat iudicaturum se, quem ex omnibus
 deligeret, maflatis centū bobus, in conuiuium
 sum ipsos procos, tum omnes Syyonios accepit.
 Postea uerò quam canatū est, proci certamen
 de musica habere ceperunt, pariter & de ora-
 tione habenda in medium. Procedēte potatio-
 ne, Hippoclidēs cū longe alios antecederet, suf-
 fit tibicine sibi canere *μῦσικον*, id est, sedatū
 quoddam saltationis genus. Tibicine obsequen-
 te saltauit, sibi quidem placens, sed Clitthenes
 omnem rem cernens desimulabat. Post hac alio
 quantulū interquiescens Hippoclidēs, iussit ali-
 quā sibi inferri mensam. Qua illata, primū suo
 per eam Laconicos saltauit modulos, mox alios
 Atticos, tertio super mensam capite statuto, cru-
 ribus ueluti brachijs modulabatur. Ad cuius
 primam ac secundam saltationē, etsi Romachae
 batur

batur Clisthenes tam impudētem sibi generum
 fieri, tamen sese cōtinebat, nolens in eum erum-
 pere. At ubi uidit cruribus ueluti manibus ge-
 ficulantem, iam se ultra continere non susti-
 nens, inquit: Fili Tisandri, defaltasti matrimo-
 nium. Cui excipiens ille ait: Non est istud cura
 Hippoclida. Vnde prouerbiū factum est, Non
 est istud cura Hippoclida. Tunc Clisthenes se-
 lentio imposito, in medium hac protulit: Viri
 proci mea filia, uos equidem omnes laudo, uo-
 buq; omnibus si fieri posset gratificarer, neque
 unum ē nobis praeipuum. probans, neq; ceteros
 improbens. Verum fieri non potest, ut de unica
 uirgine deliberans, omnium uoto satisficiam.
 Itaque singulis uestrum, qui compotes huius
 matrimoniū non estis, tanquam dignis mea filia
 nuptijs, quodq; domo peregre absuisti, singula
 argenti talenta dono do: Megacli autem Al-
 cmaonis filio, meam filiam Agaristiam de-
 spondeo ritu Atheniensium. Annuente con-
 ditioni Megacle, nuptia apud Clisthenem cele-
 brata sunt: Haec enim quae indicandū proci ge-
 sta sunt. Atq; hunc in modum Alcmaonide per
 Graciā celebrari coeperūt. Parrō ex horū cōiun-
 gio, cū Clisthenes a quo materno cognomine pro-
 creatur, qui Atheniēsium tribus populariumq;
 statū institueret, tum Hippocrates, ex Hippo-
 crate uero alius Megacles & alia Agaristia
 ab Agaristia Clisthenis nomē habens, quae nu-

pta Xanthippo Ariphronis cum pragnat, esset, uisa, est sibi in somnis parere. leonē, paucosq; post dies peperit Xanthippo Periclem. Miltiades enim antea probatus apud Athenienses, tum uero post rem bene gestam in Marathonē, maioribus incrementis ausus, petuit ab Atheniensibus septuaginta naues cum propugnatoribus & pecunia, non promens ei cui regioni bellum esset illaturus, sed tantummodo se illos locupleaturū, si se sequeretur. Ad eam enim regionem se illos ducturum, unde affatim aurum nulla negotio reportarent. His uerbis Athenienses, erectis animis, naues (ut petierat) tradiderūt. Quibus Miltiades acceptis, in Parum nauigat, per speciem ulciscenda iniuria quam intulerant Parij, quod tyremi in Marathonē uenā cum Persis uenissent. Hoc colore orationis utebatur. Cum autem infensus esset Parijs ob Lysagoram Tisē filij, genere Pariū, qui ipsum apud Hydarnem Persam accusauerat, eo postquam peruenit Miltiades, Parios intra mœnia coactos obsedit, missoq; caduceatore poposcit centū talenta, negans si ea sibi non darent, se nō prius illinc alio ducturū copias, quā eos euerteret. Parij nō ut quicquā pecunia Miltiadi dēt, cogitat, ut custodiant urbē excogitat, cum alia loca intersepisset, tum maxime unde ea oppugnari poterat, adeo, ut noctu laborātes, murum duplo q̄ olim fuerat excitarent. Hacten³ Graci de hac re cō

memoranda consentiant. Deinceps gesta ipsi
 Parj referunt hunc in modum: Miltiades cum
 inops consilij esset, adisse atq; allocutam fuisse
 mulierem captivam, genitricem Pariam nomine
 Timum, quae esset indigentiarum deorum admini-
 stra. Hac cum in conspectum venisset, consilium
 ei dedisse, si magnificeretur, Parum capere, ex-
 queretur, quae a se fraterperentur. Eius deinde
 praecipio addito, Miltiadem accessisse ad ma-
 ierem quandam ante urbem, quae in moecris sit-
 pitur templum Cereris legisse: tamq; quia fores
 aperire non poterat, transiisse: & illum trans-
 gressum, solarium ascendisse ad aliquid intus fa-
 ciendum, siue ad movendum aliquid quod mo-
 veri nefas est: siue ad aliquid quodcumq; sit ag-
 dum. Et cum pro foribus esset, subente horrore
 praecipitatum, eadem via reverti se: deq; mace-
 rae desiliens femur conuulsisse: alij in genita
 proci disse aiunt. Ita Miltiades male habes, do-
 mum remeavit, neq; pecuniam Atheniensibus
 portas, neq; Paro parta: urbe tantum per sex &
 viginti dies obsessa, et agro populato. Parj, eo
 grato quod ministra deorum Timo Miltiade ad-
 monuisset, volentes ob id de ea supplicium sume-
 re, postquam obsideri desierint, Delphos miserunt
 sciscitatum, nunquid ministra deorum condemnaret,
 qua rationem capiēda patria hostibus detex-
 set: quaq; Miltiadi exposuisset sacra, quae ad
 virilem sexum efferrī nefas esset. Id Pythia fieri

non permittit, negans Pintum earum rerum esse
 auctorem, sed quia Miltiades non bene obtem-
 peratum esset, idcirco ei ultionem malorum apparuisse:
 Hæc tamen Pythia respondit. Miltiades & Pato
 reversum cum alijs Athenienses in oræ habebant,
 tum præcipue Xanthippus Ariphrona:
 qui tum apud populum accusavit, quod Athe-
 nenses circumscriptisset. Cui accusationi Mil-
 tiades non per se ipse respondit (neq. eum pote-
 rat, quippe qui putrescente femore iaceret in le-
 cto), sed pro eo amici sui allegantes eam aliam malita-
 & Lemnum expugnatam, quam ultio Pelas-
 gos Atheniensibus tradidisset, tam ultio pro
 pugnatam Marathonæ gestam. Inter hæc tamen
 populo ne capiti hæaretur, quinquaginta ta-
 lenti culpa mulctata est. Post hæc Miltiades dis-
 solutus atq. intercescente femore detestis. Quin-
 quaginta autem talenta Cimō filius exolvit. Porro
 Lemnō Miltiades hæc in modis obtinuerat.
 Pelasgi posteaquam ex Attica ab Atheniensibus
 exacti sunt, siue iure siue iniuria: nam de hoc
 nihil habeo præter relata: quia Hecateus Eg-
 sandrus in sermonibus ait, insorta: Athenienses
 enim cum videret regionem quæ erat sub Hymetto,
 quam illis habitanda dederant, mercede muti
 circa artem procedendi bene excultam, quæ prius
 mala fuisset, & à nemine accipi digna, luore
 capros fuisse, et libidine terra potiunda: & ita
 illinc exegisse illos, nulla alia re in excusam

tionem allata. Vt autem Athenienses aiunt,
 aure cecidi: quippe cum essent sub Hymetto ha-
 bitantes, illinc prodire solitos hanc iniuriā in-
 tulisse: Quoties filia ac filij Atheniensium aut
 Nonem fontes aquarum pergerent (nulla dum
 enim aut eis aut illis Græci per id tēpus man-
 cipia erant) Pelasgos eis per consumeliā et
 contemptum vim attulisse: neq; hoc fecisse con-
 tentos, ad extremum manifestō deprehensos de
 inuadendis Atheniensibus consilia agitaſſe.
 Se nerō adeo meliores quam illi fuerant viros
 fuisse, ut cum haberent facultatem interimēdi
 eos, quos sibi insidiatos deprehendissent, tamen
 uoluerint: sed eis praeceperint, ut e regione ex-
 cederent: atq; ita illos solum uentētes, tum alia
 loca, tum nerō Lemnum obtinuisse: Illa Hæca-
 tars, hac Athenienses aiunt. At Pelasgi hanc
 Atheniensium iniuriā ulciscendi ausi, q̄ quā
 Lemnum incolebant, gnari quando dies festū
 Atheniensium celebraretur, biremibus insinua-
 ti, insidias manipulatim collocarūt uxoribus
 Atheniensium, diem festū Diana apud Bray-
 conem agētib; permulcūq; illarū illinc raptis
 abierunt, et in Lemnū delatae pro concubiniis
 habuerūt. Haec femina posteaquam filijs abſen-
 dāre, lingua eos Attica ac moribus Athe-
 niensium imbuērūt. Et illi consuetudinē cum
 Pelasgidū filijs habere abnuebant: et si quis e-
 ſſet ab illorū ulla uapularet, nulli auxilio adan-
 tans.

rant, & natus sese tatabantur: ac dignos se
qui alijs pueris dominarentur, existimabant,
atq; adeo longe praeualebant. Qua re animado
uersa Pelasgi inter se collocuti sunt, cōsidera-
tesq; rem esse indignam, atq; inter se dicebant:
Si nunc, dū pueri sunt, dignoscunt sibi opitulari
aduersus filios uxorū legitimarum, quas vir-
gines duximus, & en cōtinuo praesse conantur,
quidnā facient in uirilem adulti aetatem? Itaq;
cum id en altius insedisset, placitū est, ut eos ho-
lios ē matribus Atticis susceptos necarent. Hū
necatis, addunt & cades matrū. Ex hoc faci-
nore & illo superiore feminarū, qua uiros suos
anā cum Thoante interemerunt, usu receptum
est per Graciam, ut teterrima quaq; facinora
Lemnia appellentur. Pelasgi cū en post necem
liberorum atq; uxorū neq; tellus fructum red-
dere, neq; uxores, neq; pecunia ut prius gignerēs,
pariter fame & liberorū orbitate uexati, Del-
phos miserūt petitum aliquod laxamentū pra-
sentiam malorum. Iussi a Pythia pūnas Athe-
niensibus quas illi uellent pendere, Athenas
iere: pollicitiq; sunt daturos se pūnas illis
omniū iniuria. Athenienses stratis in curia too-
ris quā poterant splendidiſſime, appositāq;
mensa omnium bonorum refertiſſima, inſeribit
Pelasgos ita se habentem regionem sibi trade-
rent. Tunc Pelasgi excipientes dicere: Si nunc
uēto aquilone atq; uno die nos ē ueſtra regione,

in nostram peruehit, ita demum nos quod pe-
titis trademus. Hoc dixere, quod scirent fieri,
non posse. Nam Attica, multo magis ad aus-
strum urgit, quam Lemnus. Hac haecenus.
Tunc compluribus dauidis interiectis annis, ubi
Chersonesus (qua est in Hellesponto): Athenien-
sum ditionis fuit, Miltiades Cimonis, uentis
etesijs perflantibus, ex Eleunte (qua in Chersa-
neso) soluens in Lemnum delatus est, praece-
pitq; Relasgis, ut ex insula excederent: redigen-
tis in memoriam oraculum, quod nunquam illi
expletum iri sperassent. Quorum Hephästides,
quidem obtemperauerunt: Myrinae autem non
agnoscetes Chersonesum esse Atticam, tam diu
obsesti sunt, donec in ditionem uenerunt: Ita Le-
no potiti sunt Athenienses atq; Miltiades.

HERODOTI HALI-
CARNASSEI HISTO-
RIARVM LIBER VII.
QVI INSCRI-
BITVR
POLYMNIA.

OSTEA acri quam nutritum pua-
ma ad regē Duriū Hyfistippū fru-
itū allatus est; ad Marathonem
gesta, cū antea uelociter infen-
sus esset ille Atheniensibus, quod
Sardis inuasisset, longē infensior fact⁹ est, ac pro-
pens

pensior ad bellū Græcia inferendū: quibzq; cōti-
 nuo nūtijs ad ciuitates, edixit ut singula multo
 quam antea maiores copias, nec nō naues, nau-
 gia, equos, rem frumētariā cōpararent. His nū-
 tijs, Asia triennium exagitata est. Vbi cum de-
 lectus agitur optimi cuiusq; aduersus Græciam
 militaturi, & apparatus opera datur, quarto
 anno Aegyptij (qui fuerant a Cabyse subacti)
 defecere a Persis: quo magis aduersus utrosque
 Darius expeditionē sumere properabat, Ae-
 gyptios atq; Athenienses. Dum hac comparat,
 interea ingens inter eum liberq; de principatu
 exorta differentia est: quoniam ex instituto Per-
 sarum, oportebat ut a demum rex in expeditione
 non cum regni successorem declarasset. Erant
 autem Dario iam antequam regnaret liberi
 tres, ex priore uxore Gobrys filia suscepti, et post
 partum regnum alij quatuor, ex Atossa Cyri
 filia. Superiorum maximus natus erat Artab-
 azanes, posteriorum Xerxes. Qui cum ex ea-
 dem matre non essent, disceptabant. Artaba-
 zanes quidem quod omnis paternæ sobolis ipse
 maximus natus foret, cum apud universos homi-
 nes sit institutum, ut maximus natus liberorum
 obtineat principatum: Xerxes vero quod ipse
 Atossa genitus esset, filia Cyri, qui Persia liber-
 tatem acquisisset. Dario nondum serente senie-
 tiam, aderat fortē Demaratus Aristonis, qui
 per id tēpus altercationis Spartano regno ex-

tus, ac Lacedæmone profugus, Susa ascend-
 rat. Hic air audita liberiorum Darij controuer-
 sia, adiit (ut fama fertur) Xerxem, admonuitq̃:
 ut ad cetera quæ pro se dicebat, hoc adderet: se
 quidem genitum è Dario iam rege, & Persarū
 imperium obtinente: Artabazanē uerò è Da-
 rio cum erat priuatus: proinde neq; aquā, neq;
 iustum esse alium quempiam potius quàm se
 illam dignationem adipisci. Quoniam Sparta
 quoq; sic usurparetur, ut si cui antequā regnes
 filij nascantur, deinde regi iam alius nascatur,
 huius postea nati successio regni sit. Hac à Deo
 marato subiecta ratione utentem Xerxem, tan-
 quam iuste dicentem, Darius regem declarauit:
 quanquam etiam citra præceptum Demarati
 Xerxes (ut mea fert opinio) regnauisset: quippe
 enim omnis potentia penes Atoßam esset. De-
 clarato Darius Xerxe rege cum conaretur re-
 bus apparatis, exire in expeditionem, altero ab
 defectione Aegyptiorū anno supremum diem
 obiit, sex & triginta annis regni expletis, haud
 compos noti, ut Aegyptios & Athenienses ul-
 tisceretur. Eius morte regnam ad Xerxem filium
 deuenit, qui ab initio nequaquam animatus erat
 ad bellum Græcia inferendum, sed Aegypti. Cas-
 terum Mardonius consobrinus suus, Gobrys et
 sororis Darij filius, cum adiens his uerbis esset
 allocutus: Domine, haud decorum est Athe-
 nienses tam male iam de Persis meritos, non dare
 parricis

panis corā qua perpetraverūt. Tu uerò quod
in manibus habes perfice, tamen ubi Aegy-
ptum, quæ dignitati tuæ iniuriam fecit, domas
ri, sume aduersus Athenas expeditionem: ne
& bene de te loquantur homines, & posthac
abstineat alius à bello tibi inferendo. Et hæc
quidem erat ratio ultionis exigenda. Illa autē
rationis accessio; Europam esse regionē admo-
dum speciosā, omniaq; genera feliciū arbo-
rum ferentem, ac summa bonitatis, & dignam
quia à solo inter mortales rege possideatur. Hæc
Mardonius dicebat, ut iuueni ac novarum re-
rum cupidus, imperijq; Graciæ pro rege adu-
mistrandi, quod etiam regi persuasio, cōditione
temporum adiutus. Num illa, ut rem ad hæc fa-
ciendum induceretur, adumēto fuerit. Primum
ē Thessalia nuntij ab Alebada, ad regem inuo-
candum aduersus Graciā, se enim omne obo-
sequium prestituros. Alebada autem isti erant
Thessalia reges. Deinde ij Pisistratida, qui Sæ-
sa ascenderant, qui cum eadem uerba habue-
rant, quæ Alebada, tum uerò prætendebant
Onomacritum quendam Atheniensē, quem
secum habebant, foretologum, & Musæi fortium
edifertatorem. Ascenderant autem cum eo re-
uersi in Graciā. Nam Onomacritus ab Elip-
parcho Pisistrati Athenis fuerat eiectus: quod
per Lasum Hermionis manifesto deprehensus
fuiſſet, inter Musæi sortes hæc etiam inferuisse.

fuerant insule Lemna adiacentes, mari submersa
 generat. Ota id est appanchus hominem creerat,
 cum familiarissimis illis ante auteretur, ex tunc
 cum eodem, ut in conspectu regis, uideret, affec-
 tus alio de grege honorifice cum alijs. Pissistratidis
 loquebatur. Omnia tribus, si qua sortis eadem
 Barbaro nuntiabant, earum nullam recitauit.
 Itaque incedente hoc sortilego. Pissistratida-
 rum ex Alebaderum suasionibus, Xerxes ad
 inferendam Græcia bellum indutus. Sed altero
 à morte Darij anno primam expeditionem fecit
 aduersus Aegyptios, qui rebellauerant: quos
 subactos exuacionem quam sub Darij fue-
 rant, seruisque redactis, traditis gubernatorem
 Achemenem fratris sui Darij, filio, quem præsi-
 dam Aegypti interiecit, deinde tempore inter-
 emit. Inuenit Psammeticum, uir Pannu. Xerxes
 recepta Aegypto produclurus aduersus Athe-
 nas exercitum, præstantissimos quosque Persarum
 in concilium uocauit, ut ex illorum sententias
 auderet, ex ipse diceret, qua liberet. Quibus co-
 actis, ita locutus est. Viri Persæ quidem ego nū-
 era huius instituti, aut regis ab alijs in adu-
 sator. Non quædam tempus à rationibus, nam ac-
 cipio, ex quo imperiū hoc à Medis cepimus, et
 Astyages per Cyrus amorem nunquam conquisi-
 uimus, sed ita deus agit, ex multa nobis filii ob-
 sequentibus in nobis confert: atque ea quidem
 qua Cyrus Cambysesque ac pater meus fecere,

quæ

quas gentes imperio addidit, nūc attinet refer-
 re apud probe scientes. Ego posteaquam hanc
 sedem accipere dedi operam, non ab his qui hoc bi-
 nere sunt famuli degenerarem, non minima pen-
 tentia Persis acquirerē. Quod animo versantur
 iunioribus nobis accessuram gloriā pariter ac hor-
 tiorem, et regionem neque inferiorem neque deta-
 riorem ea, quā recuperavimus, sed feraciorē,
 annā cum ultione iniuriā atque vindicta. Ideoq;
 nunc ego vos contrahi, ut ad quod agere consti-
 tui, vobis expanerem. Constat nūc. Hellenes
 sponte copias per Europam adducere in Grae-
 ciam, ut Atheniensium ultiscerent iniurias, quas
 cum Persis alibi, tum patri meo intulerunt. Non
 tantum ex Dardanio aduocata hauserat hel-
 leni monere delectasse: necum a morte priuor-
 te non contigit ut illos ulcisceretur. Ego, verū
 eius vicem aliorumq; Persarum ulciscens, non
 prius desinam, quam expugnauero incederēq;
 Athenas: cuius ciues et me patrē meū pri-
 ves iniuria affecerunt. Semel cum Sardo una
 cum Aristagora Milesio seruo nostro acie-
 tes exinanerunt lucosq; ad delubra. Iterum in-
 nos quid fecerunt tyrannum suum ingrossos, cum
 Datis et Artabernē duces, fuerit, omnes sci-
 tis. Hanc gratia seruis irator ad inferendū
 eu bellum: quos atq; ipsorum finitimos, regionē
 Pelopis Phrygia incolentes, si in potestatem re-
 degerimus, tot bona futura esse natiq; munda-
 comp

temperio, terram Persidem atheri Iouis conter-
 minam reddemus. Nullam enim regionem spe-
 ctabit sol finitimam nostra, sed ego omne per-
 mensum Europam, unà nobiscum cunctas regio-
 nes in unam redigam. Nam ita rem habere au-
 dio, nullam reliquam esse hominum neq; civita-
 tatem, neq; gentem, qua nobiscum dimicare pos-
 sit. Ita sub actis his quos dixi, & qui nos lacef-
 siverant, ingum servile sustinebūt. In quo si mihi
 nos gratificari volueritis, ubi tāpau nobis indi-
 cauero, quo nos praesto esse oportet, tunc unus-
 quisq; debet impigre adesse. Quorum qui or-
 nadissimis cū copiis aderit, eam donatio his qua
 in nostra domo preciosissima habentur. Et haec
 quidē ita agenda sunt. Sed ne solus videar in
 concilio sententiam dicere, rem pono in medio,
 iabens unicuiq; quamlibet sententiā dicere. His
 dictis loquendi finem fecit. Post quem Mardo-
 nius, Domine, inquit, tu verò non modo superio-
 ribus Persis, sed etiam venturis es praestantior:
 qui cum alia & optima & verissima comme-
 moras, tum verò quod d' Iohes qui Europam inco-
 lant, nō sicut habent ludibrio nos, minusq; ipsis
 sunt ludibrio dignos. Benimreri indigna est, se-
 Sacas & Indas & Aethiopes & Assyrias,
 aliasq; multas ac grandem nationes, qua nihil
 Persus luserit, tamē potentia prolatanda gratia
 in provincias redeunt. Gracos, qui nos lacef-
 sere iniuria inceperant, nō ulciscemur? Quid nā
 metuent

metuentes, quas illorum copias, quam pecunia-
rum vires? Eorum pugnam nominamus, eorum no-
minum vires esse imbecilles, eorū quod subegimus
liberos penes nos habemus: hos qui domi nostras
habitantes, Ionas & Aeoles & Doreas appel-
lantur. Quos ipse quoque expertus sum, dum eis
in suū patris sui intuli bellum, dumque in Macedo-
niam usque processissem, & penē usque ad ipsas
Athēnas nemo mihi pugnaturo occurrit: &
sane consuevere Graeci (ut audio) inconsultissi-
me inire bella, propter imperitiā ac finislerita-
tem. Nam cum bellum inter eos indictum est, in
locum quē pulcherrimum planissimumque inuo-
lere descendentes, ibi praelia faciunt, ita ut ma-
gno cum suo malo victores inde discedant. Do-
nisi (ne longius repetam) ad internecionē deo-
nuntiant. Quos oportebat, cum sint eiusdem lin-
gua, interpositis caducatoribus ac nuntiis tol-
lere controuersias, & omnia alia potius agere
quā pugnarent, si necesse haberent inter se
minimo pugnare, locum aliquē inuenire utrisque
difficilissimum, & ibi fortunā belli tentare. Hoc
atque ritu haud probo stantes Graeci, nunquam
in eum uerba egerunt de dimittendo, cum Ma-
cedonia tenuerant promissa. Tibi autem res,
quā obuiam uenturus est bellandi causa, copias
Asia atque omnem classem agentis? Non edo
dacie procedunt (ut reor) Graecorum res. Quod
si me fallit opinio, & illi ueraciter clati ad pu-
gnand

quandoque nobiscum ueniunt, discant nos optima
 et bellissima praeferantissimos hominum Nilum
 esse quod non experiamur. Idem sua sponte
 nihil sit, sed omnia ab experimento hominibus
 fieri cōsuerunt. His Marcomus sententia Xer-
 xis assensurus, loqui cessauit. Tū sititibus alijs
 Persis, nec diuersam eiusque dicta esset sententiam
 dicente audientibus. Artabanus Hytaspem su-
 um Rexem, patrem, ut circumspectus tamquam
 Rex, nisi diuersa uerba se sententia dicator, non
 potest quis aligere maiorem, sed necesse habet
 ea quae dicta est, ut non ita cum plures dicta sunt,
 licet haec uerba tamquam parum deligere, quod per
 se discerni autem nequeat, aduocatum eum
 sano discerni potest. Ego patre meo Dario, eidem
 patri meo suadebam, ne faceret aduersus Scy-
 thiae expeditionem, miras nullas usquam oppidis
 incolentes. Sed ille sperans Scythas Nomades
 se subacturum, mihi non est assensus. Itaque sum-
 ptis a expeditione, multum ei egregijs viris de expe-
 ditio amissa abscessit. Tu uero rex bellum infer-
 re destinans, viris multo quam Scythae sunt pre-
 stantioribus, quique. Qui uero in terra optimi
 esse dicuntur, quibus in rebus quid datum sit,
 hoc me tibi iustum esse praeferre. Iuncto potissimum
 Hellesponto, in te copia per Europam in Grae-
 ciam deducitur, atque eos conuenit aut in
 terra aut in mari aut utrobique abs te superari.
 Siquidem feruntur uiri esse fortes, quibus ex diocesi
 hinc

dunt argumentū capi. Si tot copias dubitasti Da-
 re, Artapherni Asiaem regionem ingres-
 sus, soli Athenienses profugaverunt, ergo non
 nunquam in parte successit. Quod si ydæ
 confusus navibus pugna navali meliores ad
 Hellespontum navigent, ac deinde pontem sol-
 vant, hoc durum fuerit rex. Neque vero hoc ex
 mea minus privata prudentia coniecto, sed eo
 casu, quo aliquando paucum abfuit quum oppri-
 meremur, cum pater Anna in fletu Bosphoro
 Thraciæ, ac flumine Istro pontibus commisso,
 traiecit ad Scythas. Eum trajectum, Scythæ
 omnino insisteret precari Iones, quibus curæ
 diæ pontium delegata erat, ut intercederent.
 Quo tempore si Histieus Milesiæ, syrianum alia-
 rum sententia accessisset, ac non contradixisset,
 actum erat de rebus Persarum, res dicta quo-
 que horribilis, omnem regis statum in uno vi-
 ro positum fuisse. Quare noli tu ullum tale adi-
 re discrimen, nulla subsistente necessitate, sed
 mihi potius obtempera. Hæc ceterum in præsens
 missum facito, iterumq; dam tibi videtur, re
 apud respicere considerata, edicito quod opti-
 mum esse arbitaberis. Bene enim consultare,
 comperio maximum esse lucrum. Nam etiam si
 quid cōtrario eventurum est, nihilo tamē minus
 bene consultum est, superavitq; fortuna consi-
 lium. At qui turpiter consultavit, si ei fortuna
 obsecundavit, ille est, quidem nota compos, rubelo
 tamen

tamē minus male consiliū cepit. Vides ut pra-
 grandia animata fulmine dem ferit, nec finit
 inolescere, parua verò nihil laedit. Vides ut ma-
 gna semper aedificia magnasq; arbores, huius-
 modi fulminum tela percussunt. Gaudet enim
 deus eminentissima quaq; deprimere. Vnde Cy-
 ingens exercitus ab exiguo profligatur, quoties
 deus hi quibus invidet, aut metum incutit, aut
 tonitruum. Propterea quidā secus ac dignitas
 sua postulabat, in calamitatem inciderūt, quia
 deus neminē aliū quā seipsum finit magni-
 fice de se sentire. Omnium rei prosperādo parit ex-
 rores, unde magna detrimenta fieri adsolent. In
 cunctando autem bona insunt: si non talia qua
 statim videantur esse bona, certe qua suo tem-
 pore bona quis esse comperiat. Et hoc quidem
 tibi rex suadeo. Tu verò Gobrys filii Mardonii,
 desine loqui stulta de Gracis, haud dignis qui
 male audiant. Nam Gracis detrahendo, ipsum
 regem ut excitare ad bellum illis inferendū: ad
 quod tu omni auditate contendis (quod absit)
 ut fiat detractio. Nāq; importunissima res est,
 in qua duo sunt qui iniuriam faciunt: Vnus cui
 iniuria fit. Quis enim detrahit, iniurius est, quod
 non praesentem accusat. Item qui huic credit, in-
 iurius est, quod prius credit quā rem comper-
 tam habeat. Et illi cui absentī detrahitur, ob
 id fit iniuria, quod ab altera insinulatur ut
 malus, ab altera talis putatur. Quod si omnino
 bellum

bellum his uiris inferre oportet, agetū re ipse
 permaneat domi apud Persas, nostrū amborū
 liberi deponantur, tu in expeditionē ito, deleſtis
 (quos uelis) uiris ac quātiſcumq; copijs, & si ex
 ſententia tua res ſuccedēt regi, interimantur li
 beri mei, et inſuper ego: ſi ſuccedēt, ut ego dico,
 inſerimātar tui, & inſuper tu, ſi redieris. Quōd
 ſi hanc ſubire cōditionē recuſas, cupiq; in Gra
 ciam prorsus deducere exercitum, affirmo fore,
 ut aliqui eorū qui hīc relinquētur, audiat Mar
 donium poſt allatam Perſis magnā aliquā ca
 lamitatem, à canibus uolucribuſq; diſcerpi, aut
 in Athenienſium ſolo, aut in Lacedamoniorum,
 niſi forte antea inter niā tunc agnituū, aduer
 ſus quales uiros ſua deſ regi ut moueat bellum.
 Hac Artabano locuto, Xerxes ira percitus, his
 uerbis excepiſit: Artabane, quōd patris mei fra
 ter es, hoc te ſubleuat, ne dignā ſtulta oratione
 mercedē recipias. Hac tamē te notabo ignomi
 nia, quia inſtrenuus es & ignauus, ne comes ſis
 mea in Graciam expeditionis, ſed hīc annā cum
 feminis maneas. Ego etiā ſine te (qua dixi) cō
 ſiciam. Neq; enim fuerim Darij, qui fuit Hyſta
 ſpis, qui fuit Arſamnis, qui fuit Ariaramnis,
 qui fuit Teiſpei, qui Cyri, qui fuit Cābyſis, qui
 fuit Achamenij filius: niſi Athenienſes ultus
 ſacro, probe intelligens, ſi nos quiuerimus, non
 quaſturos illos, ſed noſtram terrā cum exercitu
 inuaſuros, prout colligere licet ex ijs, qua illi
 Q facere

facere coperunt, qui & Sardis incenderunt, & Asiam incurſarunt. Itaq; neutrum ſatis eſt ſeceſſiſſe, utriſque propoſitum eſt certamē & agendi & pariendi, ut aut hac omnia ſub Graciis, aut illa omnia ſub Perſis ſint. Mediū enim inimicitiarū nullum eſt. Quare honeſtum erit nos iam iniuria laceſſitos exigere ultionē, ut quam calamitatē paſſurus ſum, intelligam: proſeclūs aduerſus eos viros, quos etiam Pelops Phryx noſtrorum maiorum ſeruus ita ſubegit, ut ad hoc uſq; tempus & ipſi homines, & eorum regio ab illius (qui ſubegit) cognomine appellentur: Hac haclenus locutus eſt. Deinde ſub ueſperum cum fuiſſet ſtomachatus Artabani ſententia, per noctem apud ſe conſultans, comperis priorſus non eſſe ſibi opus inferre Gracia bellum, immutataq; rursus ſententia cum obdormiſſet, uſus eſt in ſomnis (ut ſertur à Perſis) uidere quendam corpore ingenti atq; ſpecioſo, qui ſibi aſtās dice-
ret: Renocāſtine ſententiam Perſa de inferendo Gracia bello, cum pradiixeris Perſis te cōpara-
turum eſſe exercitum, neq; ſi renocaueris eam, bene facis, neq; qui tibi aſſentiatur, adeſt. Quare perge ire eam uiam, quā interdū ire deſtinaueris. Hac locutus ille, uſus eſt Xerxi ab aſpectu euaniſſe. Vbi dies illuxit, huius inſamniꝝ nulla ratione habita, coacto eorundē Perſarum quos pridie cōegerat concilio, Xerxes ita uerba facit: Viri Perſa, ueniam mihi date dicenti com-
traziam

trariam superiori sententiâ. Nam & ego non-
 dum ad summum, quò perueniendum est mihi,
 prudentia perueni: & qui ut illud faciam su-
 dent, nullo unquam à me tempore abscedunt.
 Eoq; mihi Artabani sententiam audienti, con-
 festim inuentus efferbuit, ut uerba in uirum gran-
 dem natu effunderem petulâtiora quàm debui.
 Nunc itaq; agnosces erratum meum, utar illius
 sententiâ: & quoniam reuocavi expeditionis su-
 mendâ sententiâ, nos quieti estote. Hac ubi au-
 diere Persæ, letitia affecti regem adorauere. In
 sequenti nocte idē rursus insomniū quiescenti
 Xerxi assilens, inquit: Foli Darij, uideri expe-
 ditionem apud Persas reuocasse, uerbu meū pro
 nihilo habitis, quasi illa à nemine audisses. Hoc
 igitur nunc bene intellige, nisi ex tempore mihi ex-
 peditionem, hoc tibi ex ea re continget: Quem
 admodum breui magnus & amplius effectus es,
 ita breui rursus humilis eris. Hoc uiso perter-
 refactus, è cubili exiit pariter, & nuntium
 misit ad accersendum Artabanum. Qui ubi ad-
 uenit, ita ad eum inquit: Artabane, ego sta-
 tim cum in te bene consulentem mihi stultis uer-
 bis inuectus sum, non fui amicus meus. Sed nora
 multo post pœnitēs, cognoui id mihi esse facien-
 dum, quod tu precipiebas. Tamen id uolens ex-
 equi non possum. Nam mihi iam animo immu-
 tato, & prioris sententiâ pœnitenti apparuit
 in somnis uisio, dissuadēs omnino hoc quod po-

sterius facere constitueram : quinetiam nunc interpositis minis abscessit. Quod si deus est qui in somnium misit , eiq; prorsus est cordi expeditionem sumi aduersus Graciam , continget hoc tibi , id quod mihi in somnium itidem , ut mihi precipiens. Quod ita fore coniecto , si omnem meum ornatum sumas , eoque indutus in sella mea confideas , & deinde in cubili meo capias somnum : Hac locuto Xerxi, Artabanus initio nolle obsequi , atq; negare se dignum qui regio in solio sederet : tandem cum cogeretur , fecit imperata , hoc pralocutus : Apud me rex tantumdem ualet bene sentire per se , & alteri bonam dicenti sententiam accedere , qua ambo tibi cum absint , malorum tamen hominum colloquia te deprauant : quemadmodum mare , quod est hominibus omnium utilissimum , ferunt ab ingruentibus uetorum flatibus non sine natura sua uti. Ego uero cum ex te male audiui , non tam meam dolui uicem quam tuam : qui cum proposita essent duae sententiae Persis , una qua detrimentum augeret , altera qua tolleret , dicens perniciosum esse imbuere animum usu plura semper expetendi : his propositis sententijs , tu elegisti eam qua & tibi ipsi & Persis est periculiosior. Nunc autem cum ad te mutato in melius consilio , de sumenda aduersus Gracos expeditione ais accessisse in somnium , alicuius dei nutu , quod te uetate dimittere exercitum , hoc non res diuina est fili.

Insomn

Insomnia enim ista sunt, qua aduentia homi-
 nes frustantur, quemadmodum ego te docebo
 malis quam tu annis natu grandior. Consue-
 runt ipsa somniorum visa plerumque frustrari
 ob ea qua quis per diem mente agitauit. Nos
 nudiustertius expeditionem hanc inter manus,
 & quidem uehementer habuimus. Quod si hoc
 non est cuiusinodi ego dico, sed aliquid diuini
 habens, tu ipse omnia in summa dixisti. Ap-
 parebit enim, ut tibi, ita & mihi eadem iu-
 bens. Verum nihilo magis apparere mihi debe-
 bit tuum amictum gerenti, quam non geren-
 ti, sed meum: neque magis quiescenti in tuo to-
 ro quam non, sed in meo: si etiam alias uult se
 exhibere. Neq; eò uesania peruenit illud, quic-
 quid est quod sese obtulit in somnis, ut me cer-
 nens putet esse te, ducto è uestibus argumen-
 to. Id si me contemptui habebit, profecto nec
 aspectu suo dignabitur, siue mea gerentem uesti-
 menta, siue tua, sed te adibit, quod iam ani-
 maduertendū est. Nam si frequentius acceperit,
 ipse quoq; fatebor diuinam esse. Catexum si ita
 tibi agendum uidetur; neq; id reuocari potest,
 en ad cubandum in tuo cubili pergo. Age, mihi
 quoque, cum ista perfecero, appareat. Hac tan-
 tum conditione tua sententia acquiescam. Hac
 locutus Artabanus, quod speraret ea à Xerxe
 sine ulla uerbis admissum iri, iussa executus
 est. Et cum induta sibi Xerxis ueste, regali so-

liores disset, moxq; recubisset, idē in somnium
dormientem adiit, quod Xerxem adierat, eiq;
supraassistens, ita inquit: Tūc ille es, qui festi-
nantem ire in Graciam Xerxem distines, tan-
quam eius curator? Tu neq; in futurum neque
in praesens consideras, qui dissuades id quod est
fatale contingere? Quid autem Xerxem pati
necesse est, nisi dicto audiens fuerit, ei ipsi de-
monstratum est. His verbis Artabano uisus est
ille uir in somnis minitari, cadentibusq; ferra-
mentis conari oculos ipsi eruere. Qua de re uo-
hementer exclamans Artabanus exiliit, adio-
toq; Xerxi observatum sibi in somnis uisionem
exposuit, secundoq; loco hac inquit: Equidem
rex, ego ueluti homo quod multa iam uideram,
& magna negotia sub Hestonibus contigisse,
non sinebam te omni aetati indulgere, gnarus
rem esse malam multa concupiscere, memoria
tenens quomodo cum exercitu Cyri cōtra Mas-
sagetas actum est, quomodo cum exercitu Cam-
bysis contra Aethiopes, qui etiam cum Dario
militauit aduersus Scythas. Hac sciens ego, sen-
tiebam te, si quiesceres, omnium hominum bea-
tissimum. Sed quoniam demonum quidam in-
flictus est, & Gracos clades quadam (ut uide-
tur) missa diuinitus manet, ego quoq; cedo, ac
sententiam muto. Tu uero qua diuinitus missa
sunt, indicato Persis, inbetoq; q; qua ad appa-
ratum pertinentia ante praeceras, operam
dare.

dent. Hoc agito, ne quid tuorum deo tribuente
desit. His dictis, & sublatis visione animam, ubi
dies extitit, ibi confestim Xerxes hac Persis
exponit: Artabano quem constabat prius so-
lum omnium id fuisse dehortatum, tunc exhor-
tante. Post hac inuenti expeditionem Xerxi tero-
rium in somnis visum oblatum est: quod Ma-
gi auditum, conieciarunt ad uniuersam terram
pertinere, portendereq; omnes homines Xerxi
seruisturos. Visum autem tale erat: Videbatur
sibi Xerxes sarculo oleagino coronatus esse, cuius
olea ramis uniuersa tellus occuparetur, &
mox corona capiti circumdata, euanesce-
re. Hac Magis interpretatis sine mora Persa, qua in cō-
cilio fuerant, ad suam quisque praefecturam dis-
gressi, omni studio incubuerunt ad exequenda
iussa, cupidi dona qua proposita fuerant obti-
nendi. Xerxes ita copias suas contraxit, ut o-
mnem continentis locum scrutaretur. Siquidem
à debellata Aegypto per totum quadriennium
cōparauit exercitū: atq; eius apparatus quinto
anno incunte mox cum ingenti copiarum ma-
na. Nam omnium quos nouimus exercituum,
hic multo maximus extitit: adeo ut ad eum ni-
hil fuisse uideatur aut ille Darius, qui ad-
uersus Scythas ductus est, aut ille Scythicus,
qui Cimmericos insequens Medicam regionem
inuasit, ac penè omnia superiora Asia subegit
ac tenuit: quo nomine Darius postea Scythas

iuit ultum, aut ille (ut fama fert) Atrida ad-
 uersus Ilium, aut ille ante Troicum bellum
 Myſorum Tencrorumq; , qui per Boſphorum in
 Europam tranſgreſſus, omnes Thraces in di-
 tionem ſuam redegit, ad Ioniumq; pontum de-
 ſcendens, ad Feneum uſq; amnem, qui ad Me-
 ridiem uergit, proceſſit. Neq; illi omnes exerci-
 tus, neq; alij ijs adieſti, cum uno hoc comparari
 merentur. Quis enim non attulit ad Xerxem
 ex Aſia copias? quæ aqua præter ingentes
 amnes potando non deſecit? Alij nanque naues
 præſtabant, alijs ut peditatum, alijs ut equita-
 tum, alijs ut nauigia ad ueſtãdos equos eorum
 qui una militabant, alijs ut naues longas in
 uſum pontium præſtarent, iniunctum erat, alijs
 ut frumentum, & naues quæ triennio ſuperidre
 præparatæ erant, præcipue propter Athon, ut
 in quo ſuperior claſſis dum circumuehitur aſa-
 ſtictata eſt. Ad Eleuntẽ enim Cherſoneſi claſſis
 habebat ſtationẽ, illincq; omnes copia ſub uer-
 beribus cæperunt Athon effodere per uices alijs
 ſuccedentibus, adiuantibus etiã in effodiendo
 accolis, præpoſitis operi Rubare Megabyri, &
 Arteo Artachai filio, uiris Perſis. Eſt autem
 Arthos mons ingens ac nobilis, ad mare pertin-
 gens. Ab hac parte hominibus cultus. Ad con-
 inentem deſinens in ſpeciem Cherſoneſi, id eſt,
 peninſula cum Iſthmo duodecim ſtadiorũ. Hac
 planities atq; tumuli è mari Acanthiorum ad
 mare

mare quod est cōtra Toronem, non sunt magni. In hoc iſthmo ubi Athos finitur, ſita eſt urbs Graca, nomine Sana. Quae autem extra Sanā & intra Athon ſita ſunt urbes, eas tunc Perſes è continenti inſulanas facere aggreſſus eſt, quae ha ſunt: Dion, Olophryxus, Acrothoō, Thyſus, Cleone: Iſta ſunt urbes quae apud Athon incoluntur. Hunc in modum Barbari locū nationatim effodiebāt, recto limite iuxta Sanam. Poſteaquā depreſſa erat foſſa ab ijs qui in imo fodiebant, alij humum effoſſam aſſidue tradebant alijs ſuper ſcalas ſtantibus, & iſti excipientes, tradebant deinceps alijs, dum ad ſummos perueniebatur, qui illam efferebant atque abijciebant. Qua in re tumuli effoſſi duplicem laborem illis praterquam Phœnicibus praeſtabant. Nam cum eadē facerent foſſa menſuram ſuperius in ore, quā inferius in fundo, id neceſſe fuit contingere. At Phœnices cum alijs in rebus, tum uerò in illo prudentiam ſuā declarauerunt: qui partem qua ſibi contigerat, ita excavauerant, ut os foſſa duplum eſſet, quā ipſam foſſam eſſe oportebat, procedenteq; opere aſſidue illam coarctantē: & cū ad imum deuectum eſſet, foſſa caterorū partibus adequaretur. Eſt autem hoc loco pratum quoddā, ubi illorū erat & mercatus, & pratorium, quò multum etiam ex Aſia frumenti moliti comportabatur. Hanc foſſam Xerxes (ut ego cōiectura colligo) iactan-

tia gratia deprimi iussit, potentia ostentanda.
 cupidus, ac memoria relinquenda. Nam cum li-
 ceret nullo negotio naues per Isthmum tran-
 sportare, iussit Isthmum intercidi, ad mare re-
 cipiendam in fossam, tanta latitudinis, ut dua
 triremes pariter illac agitari possent. Eisdem im-
 peratum est, ut fossam facerent, quibus fuerat ut
 flumen Strymona pontibus iungerent. Ista Xer-
 xes hunc in modum fecit. Comparauit item ad
 pontem armaturam sirpi atque albi lini copiam,
 dato hoc Phœnicibus atque Aegyptijs negotio,
 ut cōmeatum exercitui comportarent: ne homi-
 nes, neue iumenta, qua ducebatur in Græciam,
 absumerentur. Sed admonitus iussit illum in lo-
 ca, qua cuique opportunissima essent, alius alia
 uia comportaret undique ex Asia nauibus one-
 rarijs & uecturis. Verum plurimi cōportarunt
 in oram qua dicitur Album litus, ut quibusque
 praeceptum erat: Alij in Tyrodiæam Perinthio-
 ram oram, alij in Doriscum, alij in Eionæ, qua
 est super Strymonem: alij in Macedoniam. Dum
 isti in imperato sibi tractatu occupantur, inter
 ea Xerxes, coactis omnibus pedestribus copijs,
 iter ingressus est Sardis uersus, mouens ex Cri-
 tallis Cappadocia. Illic enim edictum erat, ut cum
 elà copia cogerentur, qua per continētem erant
 cum Xerxe ituræ. In quibus quisnam praefecto-
 rum agmen pulcherrime instructum ducens, ab
 rege donatus est proposito pramio, affirmare
 non

non possum, quia nec à principio, cum res in iudicium deducta est, cognoui. Posteaquam transmissso flumine Haly, attigerunt Phrygiam, itinere per eam facto, pervenerunt Celanas, ubi fontes Maandri existunt: & alterius amnis nō minoris Maandro, nomine Cataracta. qui in ipso foro Celanarum exiciens influit in Maandrum. In qua urbe, & in quo foro usitur suspensa Sileni Marsya pallas in utrū formata: quam à Phrygibus fertur Apollo illi detractam suspendisse. In hac urbe residens Pythius Atys filius, vir Lydus, omnem regis exercitum, atque ipsum Xerxem magnificentissimo hospitio excepit: sponditq; se pecuniam ei in bellum suppeditaturum. Ob quam sponsonē, Xerxes eos qui aderant Persas interrogavit, quisnam esset Pythius: & quantum possidens, qui hoc polliceretur. Illi, Rex, inquit, hic ille est, qui Darium patrem tuum aurea platano ac vite donavit: quiq; nunc omnium hominum diuitijs princeps est secundum te. Hac ultima verba Xerxes admiratus, secundo loco percontatus est ipse Pythium, quātum ei pecuniarum esset. Cui ille: Neq; te, inquit, celabo rex, neq; dissimulabo me scire meas ipsius facultates, sed sciēs perinde exacte recensēbo. Etenim posteaquam accepi celerrime te ad mare Gracum esse descensurum, volēs tibi ad bellum pecuniam donare, subducta ratione cōperi mihi esse argenti quidem

quidem duo millia talentorum, aurum uero quas
 dragies centena millia nummum Daricorum,
 septem millibus minus: quae tibi dono do. Nam
 mihi ipsi uictus est mancipijs atque ex agricolis
 suppetit. Hac Pythius. Quibus uerbis delecta-
 tus Xerxes, Hospes Lyde, inquit, ego ex quo
 Persidem regionem egressus sum, neminem adhuc
 naclus sum, qui in exercitum meum hospitalitatem
 exercere uoluerit: aut qui in conspectum meum ue-
 niens, sua sponte pecuniam mihi ad bellum confer-
 ret, praeter te qui et exercitum meum egregia ho-
 spitalitate prosecutus es, et ingentem pecu-
 niam polliceris: ob quam uicissim ego te ijs remu-
 nerandum duco: Hospitem meum te facio, et ista
 quadragies centena millia nummum meo ipsius
 explebo, datis septem millibus: ne quadringen-
 ta myriades, id est quadragies centena millia,
 sint imperfecta, sed addito est meis supplemento
 summa sit solida: quam possideas, ipse posside-
 to, ac scito semper talem agere. Nam ita agerem
 te, neque in praesens neque in posterum paenitebit.
 Hac locutus, et quae dixerat executus, perrexit
 assidue porro ire: praetergressusque urbem Phrygiae
 nomine Anaua, et stagnum ex quo conficitur sal,
 peruenit Colossas Phrygiae oppidum, ubi Lycus
 amnis hiatus terra subiens occultitur, deinde
 fere quinque post stadia emergens, elabitur et
 ipse in Maandrum. Mouens Colossu exerci-
 tus, uenit ad oppidum Cydra, quod est in fini-
 bus

bus Phrygum ac Lydorum: ubi cippus depactus atq; erectus à Cræso est, indicās literis eos fines. Vbi è Phrygia in Lydiam, uentum est ad diuortia uiarum, quarū sinistra in Cariam fert, dextra Sardi: quam tenētibus necesse est prorsus Maandrum transire, urbemq; Callatis uisum praterire, in qua sunt opifices mellis è myrica & tritico conficiendi. Hanc uiam tenens Xerxes, comperit platanum, quam ob pulchritudinem aureo monili donauit, eamq; tuendam uiro immortalī delegauit. Et ad urbem Lydorū altero die peruenit. Postquam Sardis aduenit, principio caduceatores dimisit in Graciam: petitum terram & aquā: edilumq; ut cœnas regi instruerent ad omnes ciuitates, prater Athenas & Lacedæmonem. Eorum autem causa mittebat petitum terram & aquam, quō hac antè Dario petenti non miserant. Hos tūc perterritos omnino arbitrabatur. Id igitur uolens explorare, caduceatores dimisit. Secundum hac sese apparabat tanquam Abydum profecturus, cum interea ij quibus negotium hoc datum erat, Hellepontum ex Asia in Europam coniunxerant. Est autem Chersonesi in Helleponto, Sestum inter & Madytum urbes, ora salebrosa, quæ in mare procurrit Abydæ tenui regione. Vbi non longo post tempore sub Xantippo Ariphronis filio Atheniensium duce, Artayctem uirum Persam Sestū præ-

fatum

Etum cepere uinū, stipitiq; suffixerūt: qui etiam
 in templum Proteſilai, quod eſt in Eleunte, ad-
 ducti ſuſcinit nefanda perpetrabāt. Ad hanc
 oram ex Abydo iungere pontem inchoauere
 ſ, quibus hoc munus erat delegatum: hinc Pho-
 nices albo lino, illinc Aegyptij ſirpo. Eſt au-
 tem ex Abydo ad ulteriorem continentem
 ſeptem ſtadium traiectus: quem pontibus
 iunctum, ingens adorta tempeſtas ea omnia
 dirupit atq; diſſoluit. Quod cum audiſſet Xer-
 xes, indigne ferēs, inſit trecenta Hellespōto uer-
 bera inſigi, & in eius pelagus par compedum
 demitti. Tam audiui, miſſe quoque cum lin-
 etiam qui ſtigmata Hellesponto inurerent, cer-
 te mandauit, ut colaphos Hellesponto incute-
 rent, dicētes barbara uerba ac uſana: O aqua
 amara, dominus hanc tibi irrogat pœnā, quod
 eum laſiſti, qui de te nihil male meritus erat.
 Te tamen rex Xerxes, uelut noluiſſe, transmi-
 ſet: meritoq; nemo hominum tibi ſacrificat, ut
 doſo pariter & amaro ſumini. Hac pœna
 mare Xerxes pleſti inſit: atque eis qui propo-
 ſiti operi erant caput praeide. Et illos quidem
 pōtes fecerūt ſ, quibus hac ingrata merces pro-
 poſita erat. At alij architeſti qui alios fecerūt,
 hoc modo iunxerunt: Biremes triremesq; tre-
 centas ſexaginta Euxinum uerſus Pontū como-
 poſuere. Item ab altero latere trecentas qua-
 tuordecim, Ponto quidem tranſuerſas, Helles-
 pōte.

Ponto autem secundum defluxum, ut stabiliret
 funes armamentorum, praegrandes quoque ancho-
 ras quas composuerant dimiserunt, partim ab
 hoc latere contra Pontum, ventorum causa qui
 extrinsecus spirant: partim ab altero contra ue-
 sperum & Aegeum euri & austri causa: re-
 licto ad auroram tribus in locis inter biremes
 transitu: ut qui uellet, in Pontum minuti na-
 uigys & extra Pontum navigare posset. His
 actis, contenderunt à terra armamenta, cōtor-
 quentes machinamenti ligneis, non iam sepa-
 ratim utraq; , sed bina ex alba lino. hinc, qua-
 terna è sirpo illinc. Quorum quidem retinacu-
 lorum crassitudo hac erat & species, sed pro
 portione qua è lino robustiora erant, cuius cu-
 bitus talento appendebantur. Iuncto pontibus
 traiectu codices lignorum discissos, & ad latis-
 tudinem ratis adaquatos aptè instrauerunt su-
 per armamenta iniecta. Hos ubi gradatim dispo-
 suerunt, tum uerò rursus desuper innexuerunt.
 Quòd posteaquam fecere, materiam attule-
 runt concinnèq; imposuerunt, deinde super ma-
 teriam aggerè comportarunt: quo iniecto, sem-
 per hinc atque hinc, ne maris aspectu iumenta
 & equi terrerentur, pratenderunt. Perfectis hi-
 que ad pontes pertinent, & item circa Athon
 aggeribus ad fauces fossa propter astuaria ma-
 ris, ne ipsa fauces aluei obstruerentur, Xerxes
 nuntiato sibi prorsus alueo absoluta Sardibus,
 ubi

ubi hybernauerat, ineunte uere instructo cum exercitu profectus est Abydum uersus, cui moventi sol suam in cælo sedem relinquēs, apparere desijt: cum nulla nubes, uerum serenissimus aër esset: & pro die nox extitit. Id animaduertenti cum cura incessit percontandi Magos, quid ostentum id uellet portendere, illi respondent, deum significare Græcis ciuitatum defectionem: quod dicerent solem Græcorum, lunam ipsorum esse praesidem. Ea re audita, Xerxes maiorem in modum latatus, ire pergebat. Quem procedentem adiens Pythius Lydus cælesti ostenta perterritus, elato animo propter munera his uerbis allocutus est: Domine, indulgēsne quiddam quod impetrare cupio, tibi leue concessu, sed mihi pro magno futurum? Xerxes nihil non potius illum quam petebat petiturum ratus, se indulturum respondit, & ut peteret proloqui iussit. Pythius ubi hoc audiuit, sumpta fiducia, Domine, inquit, quinque mihi liberi sunt, quos omnes cōtingit in militiam tecum ire aduersus Græciam: horum uni tu queso rex misertus mei, qui huc processit atatis, indulge militia uacationem ei, qui natus est maximus: ut & mei ipsius & census curam gerat, quatuor tecum una ducas: ita confectis, quæ in animo habes, rursus reuertaris. Rex ab id admodum indignatus, his uerbis respondit: Homo improbè, tūne cum ego ipse in expeditionem

tionem eam aduersus Graciam, filiosq; meos
 & fratres domesticos, & amicos ilucam, au-
 sus es mentionem filij tui facere, qui meus es
 seruus, quem oportebat cum omni familia &
 uxore me comitari? Probe nunc discito hoc, ani-
 mum in hominum habitare auribus. Qui be-
 ne audit, eius corp⁹ uoluptate perfunditur: qui
 uerò male, is exacerbatur. Tu itaq; cum bene
 fecisti, & alia eiusdem generis promissisti, non
 gloriari te supergressum esse regem munificen-
 tia. Postea uerò quàm ad imprudentiora con-
 uersus es, non tu quidem pro merito, sed mino-
 ra quàm pro merito accipies. Nam te & qua-
 tuor liberos liberant tua munera. Vnius autem
 quem precipue complecteris, damno multabeo-
 re: Hac cum respondisset, subito imperauit his,
 quibus delegatum est ista exequi, ut maximum
 natu filiorum Pythij inuentu discinderent me-
 dium: cuiusq; discissi dimidium ad dexteram
 uia, & dimidium ad sinistram disponerent, &
 illac transiret exercitus. Hoc illi ubi executi,
 illac exercitus pertransiuit: in quo precede-
 bant ij, qui sarcinas portabant & impedimen-
 ta. Post hos omnigenarum gentium non dis-
 tincta, sed promiscua copia, numero ultra
 dimidium exercitus. Post has intercedebat
 interuallum (neque enim cum rege miscebantur)
 quarum principes erant mille equites, &
 Persis omnibus delecti. Secundum hos totidem

*hastati, & ij delecti ex omnibus, uersis deorsum in terrâ spiculis. Post hos equi decem quam pulcherrime ornati, qui Nisai dicuntur, ideo sic dicti, quod est ingens Medica regionis campus nomine Nisai, qui grades fert equos. Hos decem equos sequebatur sacer Iouis currus, quem octo equi albi trahebant, ponè auriga comitante, qui pedibus ingrediens habenas tenebat. Hanc enim sellam nemo mortalium inscendit. Post quem ipse Xerxes nehebatur carru equorum Nisaeorum, precedente auriga, cui nomen erat Patiramphi, Otanis filio uiri Persa. Hunc quidem in modum Sardibus processit Xerxes: sed è curru, quoties ratio exigebat, in esedum transcendebat. Eum sequebantur hastati Persarum optimi ac nobilissimi mille, è more pila gestâtes. Post hos alius delectus equitatus mille Persarum: Dehinc è ceteris Persis decem milia peditum delecta, quorum mille in lanceis pro coronis gestabant mala punica argentea: gerebât item aurea, & ij qui in terram uersus spectantia spicula habebant, etiam mala ij, qui Xerxem proximè sequebâtur. Hac decem milia ordine subsequebatur equitatus decem milibus Persarum, relicta post hos duorum stadiorum intercapedine, mox ibat cetera multitudo promiscua: Ita exercitus è Lydia perrexit ad flumen Caicum & regionem Mysiam: à Caico autem à laua habens montem Canam, per
 Atar*

Atarnem ad urbem Carinam. Ab hac per
 campum Thebanum ad urbem Atramyttium
 & Antandrum Pelasgidem pratergrediens,
 & Idam ad sinistram manum stringens, ad
 terram Iliensem peruenit: cui primum sub Ida
 noctem agenti, tonitrua & fulgura ingruerunt,
 & complures ex eo exercitus exinanierunt.
 Deinde ad Scamandrum est uentum, qui
 fluiorum omnium primus, ex quo iter è Sardis
 nibus fieri captum est. Hunc profluentem sua
 aqua destituit, nec hominibus iumentiq; pos-
 tantibus suffecit. Eò Xerxes postquam perue-
 nit, Priami Pergamum ascendit, loci uisendi
 cupidus. Quod ubi contemplatus est, & singu-
 la quaq; eorum audiuit, Mineruæ Iliads insille
 boues immolauit: quarum libamine Mazi he-
 roibus parentauerunt. His actis, terror per nos-
 trem exercitum inuasit, simul atq; illuxit illinc
 mouerunt, à laua stringentes Rhation urbem,
 & Ophryneon, & Dardanon, quæ Abydo con-
 termina est: à dextra, Gergitas et Teucros. Vbi
 Abydon uenerunt, Xerxi incessit cupido omnem
 exercitum oculis subiiciendi. Itaq; in pratorio
 quodam, quod ei Abydeni prius ab illo iussu,
 e candido lapide in tumulo regio pro dignita-
 te extruxerant, residens prospiciebat litus, &
 illic terrestres copias atq; classem: Quam dum
 intuetur, subiit eum cupiditas spectandi illius
 certamen. Id certamen postquam commissum

est, in quo Sidonij uicere, uoluptatem: Xerxes cepit, cum certaminis, tum copiarum spectacu-
 lo. Et cum intueretur omnem Helleſpōtum nauibus obductum, omnia littora atq; Abydenon
 um plana hominibus referta, ibi se beatū esse iactauit, & post hac lacrymas fudit. Quod ani-
 maduertens Artabanus eius patruus, qui li-
 bere sentiens dissuaserat bellum. Gracie inſe-
 rendum, his uerbis interrogauit: Quā diuersa
 rex inter se nunc facis & dudum dixisti? qui te
 beatum esse dixeras, nunc lacrymas fundis. Et
 ille, Repusantem me; inquit, quā breuis est
 omnis humana uita, subijt horum miseratio:
 quorum, cum tot sint, nemo ad centesimum an-
 num supererit. Excipiens Artabanus, At-
 qui, inquit, alia, quā istud est, uiuendo mise-
 rabiliora patimur. Ita tam breui uita nullus
 hominum adeo felix extitit, neq; horum neque
 aliorum; cui non crebro, nedum semel, subeat
 animo moriendi uoluntas potius quā uiuēdi.
 Nam incidentes calamitates & morbi, uitam
 perturbant: efficiuntq; ut cum breuis sit, ta-
 men per longa uideatur. Ita mors optatissimū
 est perſugium arumnoſa uita; quam deus dulci
 gustu aspergens; ob id inuidius fecisse depre-
 henditur. Cui Xerxes, Artabane, inquit, quo-
 niam humana uita conditio talis est, qualem tu
 exponis, eam cōmemorare superſedeamus: neq;
 tristiū faciamus mentionem, cum iucunda in
 manib

manibus habeamus. Hoc mihi potius ediscret
 Nisi tibi ita evidens in somnii visio fuisset obla-
 ta, perstarésne adhuc in priore sententia, dis-
 suadens mihi aduersus Graciam bellum, an in
 ea peristeres? agedum aperte hoc mihi dicito.
 Ei respondens Artabanus, Visio, inquit, rex,
 qua in somnis obiecta est, ad votum succedat am-
 borum. Ego tamē adhuc metuo, & adeo metuo
 perculsus sum, ut non sim apud me. Nam mecum
 reputans cum alia multa, tum uerò duo, & ea
 omnium maxima, uideo tibi esse hostilissima. Ad
 hac Xerxes, Dæmonie uirorum, inquit, quanā
 ista ais mihi hostilissima esse? Vtrum horum tibi
 improbandum uidetur, tanquā non satū copio-
 sum, terrestrisne exercitus, quasi multo nume-
 sior ille Græcus futurus esse uideatur: an clas-
 sis, tanquā illorum classe inferior: an hac ambo?
 Nam si ob hoc imbecilliores tibi uidentur no-
 stra res, celerrime alterum quū exercitum com-
 pararet. Respondit Artabanus: Neque hunc,
 rex, exercitum improbauerit quisquam, qui sit
 mentis compos, neque hanc nauium multitu-
 dinem, etiamsi plures coegeris. Qua autem
 duo dico esse tibi multo hostiliora, ea uerò hæc
 sunt; terra & mare. Neque enim usquam maris
 portus est eiusmodi, ut ego coniecto, qui surgen-
 te tempestate sit capax huius tuae classis, ido-
 neusq; ad eam tutandam: neque uerò unum
 tibi portum esse oportet, sed uniuersam con-

tinentē esse portum, quō se recipiāt naues. Itaq;
 cum portus tibi opportuni desint, intellige ho-
 mines in arbitrio fortuitarum, non fortuita in
 arbitrio hominū. E' duobus uno expósito, per-
 gam dicere alterum. Terra cum ob alia tibi ho-
 stilis est, tum eo hostilior, si nihil obstitit quō
 longius processeris, assidue ulteriora surripies.
 Nulla est hominibus rei bene gerenda satietas.
 Vnde etiā ut nemo tibi occurrat, dico regionem
 maiori in tempore maiorem famem esse allatu-
 ram. At vir ita demū fuerit optimus, si in deo
 liberando quidem omnem rem, quācumq; pati
 posset, reputans extimescit, in re autem agenda
 est audax. Cui Xerxes, Artabane, inquit, me-
 rito tu quidem horum singula commemorasti:
 tamen nō est ut omnia reformides, omniaq; pera-
 aque consideres. Nam si uelis in rei cōsultatione
 semper omnia perinde considerare, nunquam
 aliquid efficias. Satius omnia alacriter aggre-
 diētem dimidium arumnarū pati, quā omnē
 in re praesumpto metu nihil omnino pati. Quod
 si repugnādo omnibus quae dicuntur, non uis cō-
 mittere, ut quod firmum est infirmetur, perinde
 peccat atque is qui contraria istū dicat. Et hoc
 aequaliter se habet. Scire uerō aliquem (cum sis
 homo) quae ratione quid firmum esse oporteat,
 nequaquā arbitror. At q̄s, qui facere quid uo-
 lunt, consuevit plerūq; succedere emolumentū:
 raro autē q̄s qui pensant omnia, & quos agere
 pigro

piget. Cernis quò res Persica potentia processit:
 quò nunquā progressam uideres, si ij, qui ante
 me extiterereges, istiusmodi consiliū quibus tu,
 usi fuissent: aut utentes istū sententia, nō alios
 suasores tales habuissent: nunc pericula con-
 temnētes, tantopere statum suum prouexissent.
 Magna enim negotia, magnū cum periculo
 suscipi uolunt. Quare nos illorum facta amu-
 lantes, optimo anni tempore ingredimur: sub-
 actaq; omni Europa, rursus reuertemur, nullā
 usquam neque famem neq; rem tristē passi.
 Nam & commeatus affatim ipsi nobiscum por-
 tamus: & ad quamcunque uel regio rem uel
 gentem uenimus, eius re frumētaria potiemur.
 Nam aratoribus uiris, non pastoribus infere-
 mus bellum. Post hac Artabanus: Quando-
 quidem, inquit, non sinis ullam rem formidari,
 & tamen meum admittis consiliū, necesse est
 enim de multis negotijs in longius extrahi ora-
 tionem: Cyrus Cambysē genitus, omnem, praeter
 Athenas, Ioniam Persis tributariam reddidit.
 Quare suadeo, ne quo pacto has uirōs, aduerso
 suo patres suos ducas. Nam sine Ionibus satis
 superq; sufficimus hostem superare quorū necesse
 est aut iniustissimos esse, si metropolim suam in
 seruitutem redigant: aut iustissimos, si illius li-
 bertatem adiuent. Si iniustissimi erunt, nullo
 modo certe nobis magno usui futuri: Si iustissi-
 mi, magnam poterunt suo exercitu afferre per-

niciem. Itaq; hoc uetus dictū tanquā probum,
 rex in mente habet: non statim ab initio exitū
 omnem esse manifestum. Ad hac excipiens
 Xerxes, Artabane, inquit, sententiarum (quas
 dixisti) in hac præcipue falleris, qui Iones me-
 suis ne immutentur, quorum maximum habemus
 cōmilistium: quorum & tu testis es, & alij,
 qui sub Dario aduersus Scythias militauerunt:
 cum in eorum esset potestate situm, uniuerſas
 Persarum copias & perdere & seruare, fidem
 tamē iustitiamq; præstitisse, nec quicquam nos
 laesisse. Præterea cum liberos suos atq; uxores in
 nostra terra reliquerint, non est causa cur eos
 aliquid rerū nouarum moliri suspicemur. Qua-
 re ne hoc quidem extimescas: sed bonum ha-
 bens animum, tutare meam domum atq; tyrannide-
 m. Tibi enim soli ego sceptrum meum permitto.
 Hac locutus Xerxes, Artabanum Susa di-
 misit, iterumq; illustrissimos quoſq; Persarum
 accersit: qui posteaquam præsto fuisse, his eos
 uerbis allocutus est: Persæ, ego uos, quorum ope
 a mihi opus est, contraxi, ut uiri præstantes
 existatis, neue res hæcenus gestas à Persis ma-
 gnas præclarasq; dedecoretis: sed cum singulis,
 cum uniuerſi exhibeamus nos alacres: cōmune
 enim hoc hominibus bonū est, strenuos esse. Ea q;
 de re uos censui præmonēdos, ad bellū constanter
 tolerandum. Nam (ut ego audio) aduersus
 uiros egregios tendimus, quos si superauerimus,
 nullus

nullus unquam noſſi erat permanere. Illu-
 Nunc igitur deos præſt exortum, iter faciebāt
 cati, tranſeamus. Ac eodꝛſum habentes ſepul-
 tranſeundum parauerunt. Iſtis, ſiniſtrorſum
 tiſſer morati ſunt, dum ſolem ꝑꝑidi, cui nomē
 rent, omniſarios odores in pontibꝛꝛentibus ad-
 tes, ac myrto iter conſternentes. Vbi ſꝛ, flumino
 eſt, ex aurea phiala Xerxes libans in mariꝛueum
 pud ſolem nota concepit, ne quid ſibi aduerſꝛ ꝑ
 tingeret, quod prius deſiſſeret Europam ſubige-
 re, quā ad illius terminos perueniſſet. Hac
 precatꝛ, phialam in Hellespontum abiectit, au-
 reumqꝛ craterem, ac gladium Perſicum, quem
 acinacem uocant. Hoc pro comperto dꝛꝛdicare
 non poſſum, utrum ſoli dedicans gladium dimi-
 ſerit in pelagus: an Hellespontum, quod eum ſta-
 gellaſſe ꝑꝛniteret, in cōꝑenſationem gladio do-
 nauerit. Hꝛ acliꝛ, per alterum ꝑꝛtium, qui uera-
 gebat in Pontum, ꝑꝛditatus omnis equitatuꝛqꝛ
 tranſiuit, per alterꝛ, qui uergebat in Argeum,
 iumenta atqꝛ ſeruitia, ꝑꝛcedentibus decē mil-
 libꝛ Perſarum, coronatis omnibꝛ, quos ꝑꝛo-
 miſcuis omnium nationum ſeqꝛuebatur exerci-
 tus. Et hi quidem eo die: inſequenti autem ꝑꝛi-
 mi tranſiere equites, quiqꝛ ſpicula deorſum uer-
 ſa geſtabant, & ꝛ etiam coronati, dehinc equi
 ſacri, ac ſacer currꝛ, tum ipſe Xerxes. Poſt ha-
 ſtati & mille equites, & ꝑꝛaterca aliꝛ exerci-
 citꝛ. Quinetſam nanes ꝑꝛiter ad ulteriores

littora agebantur: quanquā hic audiui, postre-
 mum omnium pertrāsisse regem. Xerxes postea-
 quam in Europam traiecit, cōspicabatur exer-
 citum sub verberibus transeuntem. Trafsiuit
 autem eius exercitus septem per dies totidemq;
 noctes, nullo tempore intermisso. ibi iam tran-
 gressu Hellespontum Xerxe, fertur quidam uir
 Hellespontius dixisse: O Iuppiter, quidnam tu
 sub specie uiri Persa, & accepto Xerxis pro Io-
 nis nomine, Graciam è sedibus suis exigere uis,
 omnes homines ducens, cum etiam citra hoc ti-
 bi liceret facere id? Transgressu omnibus &
 iter ingredientibus, ingens prodigium oblatum
 est, quod Xerxes nihili fecit, etsi coniectura di-
 sciendum. Siquidem equa leporem enixa est,
 quod facile erat ad coniectandum: Fore enim ut
 Xerxes exercitum aduersus Graciam cum ma-
 ximo strepitu & ambitiosissime duceret, rursusq;
 pro seipso sollicitus, ad eundem locum fuga
 recurreret. Alteram quoque ei prodigium, dum
 Sardibus foret, exhibitum est. Mula enim ma-
 lum edidit, ancipitia genitalia habentem, ma-
 ris & famina, sed maris superiora. Quorum
 prodigiorum utrumq; pro nihilo habens, ire per-
 gebat, comitantibus eum terrestribus copiis,
 nauticis extra Hellespontum navigantibus, ac
 terram legentibus, & è diuerso atq; terrestres
 agentibus. Nam ipsi quidem uesperum uersus
 ad promontorium Sarpedoniū nauigabāt: quod

Cum peruenissent, iussi erant permanere. Illi uero ad aurore & solis exortum, iter faciebant per Chersonesum, dextrorsum habentes sepulcrum Helles filia Athamantis, sinistrorsum Cardiam urbem per medium oppidi, cui nomen est Agora, id est forum. Illinc defficientibus ad finem nominis Melana, hoc est, nigrum, fluvium cui idem est nomen, non suffecit, sed aluvium suum deseruit. Hoc fluvio transmissi à quò finis hic cognominatur, ad uesperam uersus contenderunt, Aenon urbem Aeolidem & lacum Stentoridem prateruentes, dum ad Doriscum peruentum est. Est autem Doriscus Thracia littus pariter & campus ingens, quem grande flumē Hebrus interfuit, ubi extructus est iunior, qui Doriscus appellabatur, cui impositum est Persarum praesidium à Dario, iā inde cum Scythiis inferebat bellum. Cum igitur locus digerendis recenscendisq; copiis idoneus sibi uideretur, Xerxes ita sibi faciendum putauit: Eius insu nauarchi, cum eò appulissent, omnes naues ad littus Dorisco contiguum receperunt, ubi Sala urbs, Samothracia et Zona sita sunt: cuius ultimum promontorium Serrium nominatur, qui locus quondam fuerat Ciconum. In hoc littus appulsa classe ac subducta, qui in ea subducenda laborauerant, respirare. Per hoc tempus apud Doriscum Xerxes instrabat exercitus: equidem quantum singuli attulerint copiarum

piarum, pro certo affirmare non possum: quoniam à nullis prorsus hominibus id refertur. Constat autem terrestrium copiarum numerum fuisse centum septuaginta myriades, id est, decies septies centena millia. Quorum numerum hoc modo inierunt: Contraxerunt unum in locum miriadem, qua sunt decem millia hominum: qua coarctata quam maxime poterant, circulum extrinsecus descripserunt loco circumscripto: emissaq; illinc myriade, septem circum dederunt, eatenus excitantes, ut umbilico tenus pertingeret. Eam ubi fecere, aliam subinde atq; aliam myriadem introduxerunt: donec omnes connumerauerunt, connumeratos autem natio natim digesserunt. Ex quibus qui militabant hi erant Persæ, hunc in modum ornati: Circa capita gestabant pilea, quas uocant tiaras, impenetrabilia: circa corpus tunicas, varijs squamis è ferro confectas in similitudinem piscium. Femoralia circa crura pro clypeis, gerra, id est cetra, pharetris subter pendentibus: Hastas breues, arcus grandes, sagittas arundineas. Ad dextrum femur pugiones è balteo suspensos. Hi ducem habebant Otanem patrè Amanstris, qua erat uxor Xerxis. Vocabantur autem quondam Persæ à Græcis Cephene: à se uerb ipsi atque ab accolis, Artai. Verùm posteaquam Perseus Danaës & Iouis filius ad Cephenum Beli filium commeauit, & Andromedam

dāi eius filiam duxit uxorem, tulit ex ea filium, quem Persen appellavit: eumq; illic reliquit: a quō (nam Cephēus carebat virili prole) cognomen sortiti sunt Persæ. Medæ eodem ornatu instructi militabant. Nam hæc armatura Medica est, non Persica. Habebant autem ducem Tigranem Achemenidem. Ii quondam ab omnibus vocabantur Arj: sed ubi ad eos concessit ex Athenis Medea Colchis, immutauerunt & ipsi nomen: ita de seipsis Medæ cōmemorant. Cissj in militia cetero ornati ut Persæ sunt armati, sed pro pileis mitras ferunt. Eius duxerat Anaphanes Otanis filius, Hyrcani quoque Persica armatura ornati, ducem habebant Megapanum, qui postea Babylonis procurator fuit. Assyrij qui militabant, hunc habebāt ornatum: Ferreas in capitibus galeas, barbarico quodam modo confectas, non facile penetrabiles: clypeos, hastas, pugiones Aegyptiacis adsimiles: & præterea ligneas clavas ferro inductas, ac lineos thoraces: Isti Græcis Syrij vocabantur: sed à barbaris Assyrij sunt vocati, inter quos Chaldæi sunt. Iis præerat Hottaspes Artachai filius. Bactrij capitis ornatu in acie similimo illi Medici muniti erant, sed more gentis, arundineis arcibus & hastis brevibus. Sacæ qui Scythæ sunt, cristatas in capitibus cassides gestabant, in acutum erectas atq; compactiles, induti femoralibus: nec non
arcus

arcus gentiles atque pugioes, ad hoc dolabrat ac bipennes. Hos, cum sint Scythia Amyrgij, Sacas appellant, quod cunctos Scythas Persa Sacas appellant. Bactrij & Sacis praeerat Hytasthes Darij filius & Atoſa Cyri filia. Inde neſſiti erant amiſtu è lignis conſecto: arcus arundineos geſtabant, itemque arundineas ſagittas ferro praefixas, ita inſtructi Indi, erant ſub duce Pharnaſatre Artabati filio. Arij Medicu arcubus muniti erant, ceteris, quem admodum Bactrij. Iu praeerat Siſamnes Hydar- nis filius. Parthi, & Choraſmij, & Sogdi, & Gãdarij, & Dadica, eandem in acie quã Bactrij armaturam geſtabant. Quorum Parthi & Choraſmij praeerat Artabaſus Pharmacu, Sogdi Aſanes Artai, Gandarij & Dadici Artiphyliu Artabani filius. Caſpij ſiſyris, quod eſt genus penula, induti, arcus gentili more arundineos geſtabant & acinaces, ducem ſui agminis habentes Ariomardum, Artiphyj germanum. Saranſa indumenta geſtantes verſicoloria decori erant, caligaeque genuum tenuis extentas, arma habebant arcus lanceaeque Medicas, duce Pherendate Megabaſi filio. Paſtyes & ipſi ſiſyris ferebant, & uernaculos arcus atque pugiones: quorum dux erat Atrayntes Itramitu filius. Vtj & Myci, & Paricanij eodem quo Paſtyes armati erant. Sub hiſ du- cibus, Vtj quidem & Myci ſub Arſamene Darij

Dtrij, Paricanij nerò sub Siromitre OebaXi filio. Arabes succincli erant Xiras amiculo genu, arcuq; recuruos habilesq; gestabant. Aethiopes pardorũ pellibus leonumq; amicti, arcus è palmarum spathis factos gerebant, quatuor non minus cubiti longos: & item pralongas ex arundine sagittas, pro ferro praefixas ed lapide acuminato quo sigilla sculpũt: praeterea hastas caprea cornu praefixas, in modum spiculi acuminato, & clavas praeferratas. Ii cum eunt in pugnam, dimidiatum corpus gypso, dimidiatum minio illinunt. Arabum Aethiopumque qui trans Aegyptum incolunt, dux erat Arsames Darij filius & Artystona Cyri filia: quam Darius ex uxoribus maxime adamans, cum talari ex auro tunica effinxit: Arsames quidem Aethiopibus, qui sunt trans Aegyptum, atq; Arabibus praerat. Es autem Aethiopes qui sunt ab ortu solis (nam bisariam militabant) censebatur cum Indis, specie nihil admodum à ceteris differentes, sed sono uocis duntaxat atq; capillatura. Nam Aethiopes qui ab ortu solis sunt, promissos crines: qui ex Africa, crispissimos inter omnes homines habent. Aethiopes qui ex Asia sunt, pleraq; arma quae Indi gestabant, pellesq; frontium equinarum, cum auribus atq; iubis in capitibus, ut ipsa iuba pro cristis essent, & hirta aures equinae rigerent. In locum clypeorum pelles grauum pratend

pratendebāt. Pānicorio armati iere, ac iaculis
 praeſti, duce Meſange Aorixi filio. Paphla-
 gones capitibus gerebant compaſſiles caſſides,
 ſcuta exigua, haſtas haud longas: prater ea ia-
 cula, pugionesq; pedibus caligas more gētiſ ad
 media crura ſubtētas. Eandem quam Paphla-
 gones armaturam geſtabant, Lygies & Ma-
 tieni & Mariandini, & Syri. Iſti Syri à Per-
 ſis Cappadoces uocantur: Paphlagonū & Ma-
 tienorum dux erat Dotus Megafidi filius: Ma-
 riandinorū & Lygium & Syrorum, Gobryes
 Darij filius & Artyſſona. Phryges proximam
 Paphlagonica armaturam gerunt, paulum diſ-
 ferentes: qui (ut Macedones aiunt) tam diu
 uocati ſunt Bryges, quā diu Europei fuerunt
 Macedonum. accolē: tranſgreſſiq; in Aſiam
 unā cum loco nomen immutauere in Phryges.
 Armenij horum cultu armati erant, utique
 Phrygum coloni. Hiſ utriſq; praeerat Artoch-
 mes, qui Darij filiam in matrimonio habebat.
 Lydi proximē ad Graecorum armaturam ac-
 cedeabant, olim Meones uocati: priſtinoq; no-
 mine ſublato, ab Lydo Atiyis cognomen acce-
 perunt. Myſi ſuper capita gentiles galeas fere-
 bant, ſcutula quoque ac praeſta iacula. Sunt
 autem Lydorum coloni, à monte Olympo Olym-
 pieni nominati. Horum utriſq; praeerat Arta-
 phernis filius, qui collega Date apud Maras-
 ſhonem cōſiſxit. Thraces è pelle uulpina caſſi-
 des

des gestabant, tunicis induti, & insuper circum-
dato uarijs sagulis, pedibus ac tibijs indutis cal-
ga è pellibus liunulorum: ferentes praterca ia-
cula & pelteas & pugniuculos. Isti transgressi
in Asiam, uocati sunt Bistryni, prius appellati
(ut ipsi aiunt) Strymonij, quod Strymonem ac-
colerent: a suisq; sedibus exacti. Teucris & My-
sis Thracibus qui Asiam incolunt, praeerat Ba-
gasaces Artabani filius, gestantibus breuia è
corio senta, & bina singulis ueruta ad lupos
conficiendos apta, in capitibus arcas cassides,
& super cassides ex aere factas aures bouis &
cornua, impositis etiam crustu, cruribus panno
Pheniceo indutis. Martis oraculum apud hos
uiros est. Cabelees Maones, qui Lasinijs uocatur,
eundem cultum gestabant quem Cilices: quem
ego, dum ordine ad Cilices ueniam, indicabo. My-
lye lanceolas gerebant, & uestes fibulis substri-
ctas, & eorum nonnulli Lycios arcus, in capiti-
bus galeas è pellibus factas. Horum omnium praefectus erat Badres Hyttanis filius. Moschi lineas
circa capita cassides gerebant, sentaq; ac hasti-
lia breuia, sed longa in hastilibus specula. Eo-
dem quo Moschi ornatu militabant Tibareni,
& Macrones, & Mosynaci, quos hi regebant:
Moschos & Tibarenes Ariomardus Darij fio-
lius & Parmyis filia Smerdis filij Cyri. Ma-
crones & Mosynacos Artaxetes Chorasmus fi-
lius, qui Sesta in Hellesponso praeses erat. Ma-

res. in capitibus lignas galeas gerebant, scutum
 laq; è crudo bono tergoze, atq; lanceolas, præ-
 terea macharas, quibus atque Colchis præerat
 Pherendates Theopspu filius. Alarodij & Sas-
 spires eodem quo Colchi ornatu militabant, du-
 ce Masistio Sirometris. Insulana gentes, quæ ru-
 bro è mari secuta sunt ex ijs insulis, ad quas
 transportare rex solet quos è suis locis summos
 nec, gerebant proxima Medis & uestimenta &
 arma, quibus præerat Mardontes Bagai, qui
 apud Mycalè dux altero anno in pugna oppo-
 sit. Ha erant nationes quæ per continentem ibant,
 ex quibus constabat pedester exercitus, quibus-
 q; præerant, qui cõmemorati sunt, quiq; ordina-
 rant milites cõnumeraueratq; & chiliarchas,
 id est, tribunos qui mille, et myriarchas, qui de-
 cem millibus præfunt, delegerunt. Nam myriar-
 cha. centuriones decanosq; creauerant. Erant
 & alij agminum & gētium prætores: uerum ij
 qui nominati sunt, duces. Horum tamen et totius
 exercitus imperatores Mardonius Gobryis fi-
 lius, & Tryntatechmes filius Artabani, qui
 dissi. uerat bellum Græcia inferendū, & Smer-
 dones Otanis filius, ambo hi fratrum Darij filij,
 Xerxis patrueler, & Masistes Dario & Atoşa
 genitus, & Gerges Artagi, & Megabyzus
 Zopyri filius. Hi erant imperatores omnium co-
 piarum, præter delecta Persarum decem millia,
 quibus præerat Hydarnes Hydarnis filius, qui
 uocab

vocabantur immortales, ob hoc, quod si quis eorum aut nece aut morbo numerum imminueret, alius sufficiebatur: nec unquam plures erant paucioresve decem millibus, precipuo inter omnes cultu decori, & ijdem praestantissimi omnium, ut dictum est, & praeterea immenso auro conspicui, ducentes una carrucas cum pallacibus ac familia permulta, eaque belle ornata: necnon camelos ac iumenta, praeter ceteros milites, qui commensum supportabant. Equitant autem haec nationes, sed non omnes habebant equos, verum haec sola: Persae qui eadem erant qua peditatus armatura ornati, nisi quod quidam singulares in capitibus opera ex aere ferroque ductilia. Sunt quidam Nomades homines, qui Sagartij appellantur, & gente & voce Persae: sed cultu inter Persicum & Pactycum, qui attulere equitatu octo millium equitum, armaturam neque alieneam neque ferream assueti ferre, praeter pugiones, utensiles recte a loris cōserta, qua freti in praelium eunt. Est autem praelium eorum virorum huiusmodi: Vbi cum hoste congressi sunt, iniiciunt eas res in summum, laqueos habentes, qui laqueus cum aut equum aut hominem adeptus est, eum ad se trahunt: ita illi illaqueati, conficiuntur. Talis horum pugna est, ijdemque inter Persas censentur. Medi eandem equites quam pedites armaturam gerunt: & item Cissij. Indi quoque eandem quam peditatus suis gerunt armaturam. Ceterum

equos desultorios agebāt & currus, quibus cur-
 ribus suberāt & equi & asini agrestes. Bactrij
 eodem ornātū instructi erant equites quo pe-
 dites, & item Cassij. Pæni & ipsi eandem quā
 pedites armaturam gerebāt : currū quoq; cū-
 cili agitantes. Itidem & Cassij & Pariscani
 atq; suis peditatus instructi erant. Necnon A-
 rabes eo quo pedites ornati cultu agitabant ca-
 melos, nihilo inferiores equis pernecitate. Haec so-
 la gentes erant equestres. Fuitq; numerus equi-
 tum octo millia myriadi, id est, octoginta mil-
 lium, prater camelos & currus. Et alij quidem
 equites in ordinē redacti erant. Arabes autem
 in ultimis locati, ob id positi, ne equitatus cō-
 sternaretur equis camelos non tolerantibus. E-
 quitatus praefecti erant Harmamithes & Ti-
 thaus filij Datis. Tertius horum collega Phar-
 nuches, Sardibus erat relictus agrotus. Nam
 cum Sardibus proficisceretur, in calamitatem
 incidit insciens. Equitante enim eo; canis sub pe-
 des equi intercurrit: quo equus improviso deter-
 ritus, atq; erectum sese attollens, Pharnuthē ex-
 cussit. Hic collapsus sanguinem euomit: nas-
 ctusq; morbum, qui in phthisim, id est, tabem, euas-
 cit. Equo autem à casu statim domini, fecerunt
 famuli ut ille iusserat: Abducto namq; in eum
 locū ubi dominū strauerat, crura cum genibus
 absciderūt. Itaq; Pharnuches à praefectura sum-
 motus est. Triremes inito numero fuerunt mille
 ducentae

ducenta & octo: quas hi attulere: Phœnices cū
 Syris qui Palæstinam incolunt, trecentas, hunc
 in modum ornati: Circa capita galeas Græciani
 cis proximas gerunt, indui thoracibus lineis cū
 scutis umbone caretibus, cumq; iaculis. Hi Phœ
 nices (ut ipsi memorant) quondā mare rubrum
 accolebāt: illinc transgressi, maritima Syria ha
 bitant. Is tractus Syria, & quicquid Aegypto
 tenuis est, Palæstina vocitatur. Hi circa capita
 cassides forcipiculas gerūt, conuexa scuta ma
 gnis umbonibus prædita, ac grandia pala nau
 tica, & grandes bipēnes. Eorū turba thoraces
 gerebat, ac magnas macheras. Hūc in modum
 isti armati erant: Cyprii centum quinquaginta
 naues, hoc modo armati: Reges eorū mitræ redi
 miti erant. Reliqui tunicas gestabant, cetera ut
 Græci. Quorum gentes sunt partim à Salamine
 & Atheniensibus, partim ab Arcadia, par
 tim à Cythno, partim à Phœnice, partim ab
 Aethiopia oriundi, ut ipsi Cyprii aiunt. Cilices
 centum naues. Hi circa capita ferebāt gentiles
 galeas, pro scutis parmulas è crudo bonis corio
 factas, laneis uestibus indui: bina singuli iacu
 la gestantes, ensē machera Aegyptiaca persi
 milem, quondam Hypachæi appellati: sed à Ci
 lice Phœnice Agenoris filio ita cognominati.
 Pamphylii triginta naues Græciani armis or
 nati, ab illis originē ducentes, qui cum Amphio
 locho & Calchate è Troia desiecti fuerant. Ly

cū prabuerūt naues quinquaginta, thoracibus
 ocreūq; armati, arcubus quoq; è cornu factis,
 & arundineis sagittis sine pennis, atq; iaculis,
 gerētes ex humeris suspēsas caprarum pelles, &
 in capitibus pilea pinnis coronata, quinetiam
 pugiones & falces: è Creta oriūdi quondā Ter-
 mile nominati, sed à Lyco uiro Atheniensis
 Pandionis filio, Lycij cognominati. Dōres qui
 sunt ex Asia, naues triginta. li Græci gerebant
 arma, uti è Peloponneso ppagati. Cares septua-
 ginta naues, cetera Græco more ornati: sed &
 falces & pugiones gerebāt: quos prius appella-
 tos fuisse liatines, in superioribus libris dictum
 est. Iones centū naues, armati Græco ritu: q quā
 diu in Pelopōneso regionē quæ uocatur Achaia,
 incoluerant, & ante aduentum Danaï & Xū-
 thij in Pelopōnesum (ut Græci aiūt) uocabātur
 Pelasgi Aegialees, id est, littorales: sed ab Ione
 Xuthi filio, Iones sunt appellati. Insulani naues
 decē & septem, armati ut Græci, & ipsi Pelas-
 gica gens: sed mox Ionica, ob eādem causam ob
 quā & duodecim oppida sunt Ionica ab Athe-
 niensibus appellata. Aeoles sexaginta naues,
 ritu Græco armati, olim Pelasgi (ut apud Græ-
 cos fertur) uocati. Helleſpontij centum naues
 præter Abydenos: quibus mandatū erat ab re-
 ge, ut circa locum manerēt ad pontes custodiē-
 dos. Cateri è Ponto erant, Græco more armati,
 Ionum ac Dorū coloni. In omnibus autem nauē
 bus

duos epibata erant Persæ, & Medi, & Sacæ.
 Quarum uelocissimas attulere Phœnices, & in-
 ter Phœnices optimas Sidonij. Harum singulis, et
 item pedestribus eorum copijs præfelli erant uer-
 naculi duces: quorum ego (quia ratio historia non
 exigit necessario) non faciam mentionem. Neque
 enim singularum nationum duces, digni memoria
 fuere, quarum quot urbes, tot duces extitere: sed
 non ut ductores, uerum ut serui, quemadmodum alij
 qui ducebantur in militiam, uenere quoniam du-
 ces penes quos summa imperij erat, ut singula-
 rum gentium principes, quinam eorum Persæ fue-
 rint, a me commemoratum est. Nautici hi præ-
 fuere: Ariabignes Darij, & Praxaspes Aspa-
 thinis, & Megabazus Megabatis, & Achame-
 nes Darij filius. Iadica quidem classi & Cau-
 ria Ariabignes, ex Dario & filia Gobryngæ
 genitus: Aegyptiaca autem Achamenes, Xerxes
 ex utroque pariter germanus: reliqua autem classi
 reliqui duo. Porro biremes lembos quinquagin-
 ta aut triginta remorum, & æluaria nauigia, et
 alia minuta cum hippazogis, quæ equos uehant,
 contracta constat ad trium millium peruenisse.
 Eorum qui in classe erant, secundum duces illu-
 strissimi fuere Sidonius Tetramnestus Allexis
 filius, & Tyrius Mapen, Sironi, & Aridius
 Nervalus Arbali, & Cilix Cyrenesis Horomis-
 dontis, & Lycius Cybernistus Sica. Cyprij autem
 Gortus Chersius, & Timonax Timagora: Car-

riorum uero Histiaus Tymnus, & Pygres Seldomi, & Damasithymus Candaulis filius. Aliorum nunc praefectorum mentionem facere superse-
deo, tanquam non necesse habens. Verum Artemisia praecipua me tenet admiratio mulieris, expeditionem aduersus Graciam secuta: qua defuncto uiro, ac pupilli filij tyrannidem obtinens, nulla adacta necessitate, sed praestantia animi atque uiriliter in militiam concessit. Nomen ei erat Artemisia Lygdami filia, paternum genus ex Halicarnasso, maternum ex Creta. Imperas haec Halicarnasensis, & Cois, et Nisyrus, & Calydones, quinque cum nauibus uenit omni copia instructis. Ita post Sidonias haec naues fuerunt illustrissimae. Eadem apud regem optimas inter omnes sociis sententias dixit. Quas ciuitates recessus sub illius imperio fuisse, earum uniuersam gentem annuo Doricam esse, Halicarnassorum quidem Trazeniam, ceterorum autem Epidauriam: Haec Elenus de nautico exercitu. Xerxes, inito copiarum numero, militibus instructis, concupiuit illos lustrando oculis obire, quemadmodum & fecit. Itaque inscensu currum singulas nationes lustrans, quamnam essent percotabatur: quarum professionem scriba excipiebant, donec ad extremos equitum peditumque peruentum est. Hoc perfectum, & nauibus in mare deductis, Xerxes ex currum in nauim Sidoniam transcendit: residensque sub aureo tabernaculo, prateruchensque nauim pro-

tas, sciscitabatur de singulis itidem ut terrestri exercitu fecerat, describiq; iubebat. Enimvero nauarchi productas à littore quatuor fere ingerens spatio, naues stabilierat, cōuersis à terra prorsus, & in unam frontem digestis, epibatis quoq; , id est propugnatoribus tanquā ad bellū armatis, quos Xerxes inter proras & litus nauigans, conspiciabatur. Vbi autē & classem lustrauit, egressus navi accersit Demaratum Aristonis, comitem aduersus Graciā expeditionis, eiq; accersito ita inquit: Demarate, iuuat nunc me qua cupio abs te interrogare, qui et Gracui es, et non ex minima ciuitate, ut audio tam ex te quā ex alijs Gracui, qui me alloquendi gratia adeunt. Nunc igitur hoc mihi expone, nunquid Graci sustinebūt manus contra me leuare? Nam (ut ego opinor) ne omnes quidē Graci ac ceteri mortales, qui ad Hesperum incolunt, si cōgregētur, pares essent nostris armis, nec me inuadentē expectarēt: cum hoc sint inter se concordēs, libet tamen mihi abs te audire, quid de hoc dicas: His uerbis interrogauit. Demaratus excipiens, Vtra, inquit, apud te rex utar, ueritatē an incūditate? Ille ut ueritate uteretur, iubere. Neq; enim sibi ob id eum minus iucundū fore, quā antea fuisset. Hoc ubi Demaratus audiuit, Quoniam, inquit, me iubes rex omnino ueritatē proloqui, ea dicā qua nemo nisi mētēs apud te postea carpēt: Gracia semper alumna

fuit paupertatis, hospes uirtutis, quam à sapientia acciuit, & à seuera disciplina, quam usurpans Gracia, & paupertas e tueretur, & dominatus. Ita laudo quidē omnes Gracos, qui Dorica illa loca uel circa incolunt, sed non de cunctis ea uerba faciam, uerum de Lacedamonijis solis. Iam primū nego fieri posse, ut tua oratione admittant, afferentem Gracie feruitutem. Deinde annuo uenturos tibi obuiam ad pugnandū, etiā si ceteri Graci omnes sentiunt tecum. Neque uerò de numero eorum queras, quot illi sunt qui hoc facere possint. Nam si in exercitu eorū mille fuerint, & tecum cōgredientur: & item siue pauciores siue plures. Hac cū audisset Xerxes, sublato cachinno inquit: Demarate, quōdnam extulisti uerbum, mille omnino uiros cum tanto exercitu congressuros? Agedum dic mihi, nōne te ipsum aut istorū uirore fuisse regem? Visne igitur sine mora tu cum decē uiris dimicare? Quod si uestri populares omnes tales sunt, quales tu predicas, profecto secundū uestra instituta debes tu, qui illorum es rex, duplū prestare, quā singuli eorum: qui si denis ē meo exercitu pares sint, iure abs te posco ut uiginti sis par: ita uerba quae dixisti, comprobabuntur. Atque si tales sunt illi, ac tāta statura, qualis quātusq; tu ac ceteri Graci qui in colloquiū meū uenerūt, uidete ne cum tantopere gloriamini, frustra id insolenterq; faciatis. Nam age intelligam, quocūq; argumento,

unde

unde fieri queat, ut mille aut decem millia, atque
 quinquaginta millia hominum, qui praesertim
 sint omnes liberi, nec unius imperio subacti, tā-
 to exercitui obfisterēt, cū simus nō plures quā
 millem ad singulos eorū, si fuerint quinque mil-
 lia. Nam sub uno (quemadmodū apud nos fit)
 imperatore milites, illius metu, etiā contra suā
 ipsorū naturam, meliores efficiuntur, ad aeliq;
 verberibus vel pauciores aduersus plures eunt,
 ejdem remisso libero sibi arbitrio, neutrum horū
 facerent. Adeo opinor Gracos etiam pares nu-
 mero Persis, agere cum eis solis certaturos: quin-
 imo istud apud nos solum est quod an, uerū non
 ita multum, sed raram. Sunt enim ē Persis mei
 satellitibus, qui uelint cū ternis Gracis pariter
 dimicare, quorum tu expertus multa blateras.
 Ad hac Demaratus: Intelligebam, inquit, res
 ab initio, me uera dicentem non iucundum tibi
 futurum. Sed quia tu dicere me uerissima coē-
 gisti, dixi qua erat ē dignitate Spartanorum.
 Quanquā ipse optime intelligis, quanto opere
 nunc illos ego amem, qui me honore & digna-
 tione paterna exatum, extorrem, profugumq;
 fecerunt: quem pater tuus exceptum, uelū ac
 domicilio donauit. Quare non est credibile, ui-
 rum prudentem respicere beneuolentiam ex-
 ploratam, sed maximē obseruare. Ego enim
 neque cum decem promittam me posse dimicas-
 re, neque cum duobus, ac ne singulari quidem
 certamē

certamine uolens certauerint. At si necesse fuerit, aut uehemens discrimen institerit, libentissime cum uno quolibet istorum omnium dimicare, qui se singulos aiunt idoneos ad certandum cum ternis Gracorum. Etenim Lacedaemonij pugnando cum singulis, non sint illi quidem ceteris deteriores uiri: at conferti, cunctorum uirorum sunt excellentissimi. Nam licet sint liberi, non tamen sunt usquequaq; liberi, quippe quibus praest domina lex, quam multo magis metuunt, quam tui te. Faciunt ergo quacumq; illa cogit. Cogit autem idem semper, uetans semper eos ex acie fugere quantamuis hominum multitudinem: sed iubens ut ordinem non deferentes, aut uincant aut occumbant. Hac ego loquens, si tibi blaterare uideor, uolo posthac in ceteris silentium agere. Haecenus loqui coactus, tibi uero ex sententia contingat rex. Hac locuto Demarato, Xerxes ad risum uersus, nulla indignatione permotus est, sed comiter hominem remisit. Post Demarati colloquium, ubi Dorisco praefecit praetorem Mascamen Megadoles filium, amoto eo quem Darius praefecerat, ire cum exercitu aduersus Graciam pergit. Huic Mascami, quem illic reliquit Xerxes, uni tamquam omnium pratorum praestantissimo, quos aut ipse aut Darius constituisset, dona quotannis misit: et ita eius posteris Artaxerxes filius Xerxis. Etenim ante hanc expeditionem, in Thracia et ubiq; in Hellesponto prae-

pratores fuerant, qui omnes post eandem expeditionem à Gracis eiecti sunt, & è Thracia & ex Hellesponto, praterquam è Dorisco. Vnde Mascamen Graci permulta conati, tamē eicere nequierūt. Ob id huic ab eo qui in Persis regnat, semper dona mittūtur. Eorum uerò qui à Gracis expulsi sunt, neminē rex Xerxes uirum egregium esse dixit, prater unum Bogē ex Eione, quem laudare non desinebat, cuiq; (qui persuere) liberos maximo inter Persas honore prosequabatur. Siquidē magnis ferri laudibus Boges meruit: qui cum ab Atheniensibus & Cimone Miltiadis filio obsideretur, liceretq; ei accepta fide egredi, & in Asiam remeare, tamē abnuī, ne regi praemetu superfuisse uideretur, sed ad extremū usq; perstitit, atq; ubi nihil in mœnibus commeatus reliquū fuit, accēso ingenti rogo, interemit liberos, coniugem, concubinas, familiam, eosq; in rogam deiecit. Dehinc omne aurum urbis atq; argentum è muris dispersit in Strymonem. Hic actus, semetipse coniecit in rogam. Ita hic merito à Persis ad hoc usq; tempus praconio celebratur. Xerxes è Dorisco in Graciam tendēs, ut quosq; populos adibat, secum militare cogebat. Erat autem (ut superius à me expositum est) omnis ad Thesaliā usq; tractus in ditionem redactus, & regis tributarius effectus à Megabazo, & mox à Mar donio. Digressus à Dorisco, praterijt primum
Samos

Samothracos muros, quorū ultimam oppidum
 ad uesperam situm est nomine Mesambria, cui
 uicinum est oppidum Thasiorum. Stryma: qua
 oppida interfluit amnis. Lissus, cuius aqua tunc
 non sufficit copijs Xerxis, sed defecit. Hac olim
 regio uocabatur Galaica, nunc autem Brianti-
 ca: qua tamen optimo iure Ciconum est. Trans-
 missa profuente Lissi arefacto, Xerxes has
 Gracas urbes pratergressus est: Maroneā, Di-
 caam, Abdera, eas, inquam praterijt, & hos
 qui iuxta eas sunt, famosissimos lacus: Ismaria-
 dem qui Maroneam Strymamq; interiaset: Bis-
 stonidem Dicaa cōiugum, in quem duo flumina
 ingreduntur, Trauus, & Compsatus, qui
 iuxta Abderem sint. Nullum nobilem lacum
 praterijt Xerxes, sed fluuiū Nestum mare sub-
 euntem. Post has regiones perrexit mediterranea-
 neas uersus urbes. In quarum una est lacus tria-
 ginta ferme stadiorum in circuitu, piscosus &
 admodum saluus: quem sola iuneta cum aqua o-
 rentur, exiccauere. Huic urbi nomen est Pistyra-
 nus. Has urbes & maritimas & Gracas, fini-
 storsum relinquens praterijt Xerxes. Per quas
 autem gentes Thracia provincia iter fecit, ha-
 sunt: Pati, Cicones, Bistones, Sapai, Dersai, Heo-
 doni, Satra. Quorum qui maritimi erant, nauib;
 secuti sunt: & uerò mediterranei, à me sunt
 cōmemorati, prater Satras. Cateri omnes ter-
 restri itinere sequi coacti sunt. Satra nulli olim
 homi-

hominum, quantum nos scimus, fuisse subiectis
 sed soli è Thracibus ad meam memoriam libe-
 ri semper perstitere. Editos enim montes inco-
 lunt, omnigenis arboribus ac niuibus obsitos:
 uiri in re bellica. eximij: apud quos oraculum
 est Dionysij, idq; in editissimis montibus. Eo-
 rum qui in illo templo prophetant, id est, nati-
 cinantur, sunt Bessi. Antistes uerò qui reddidit
 responsa, quemadmodum Delphi, & nihilo
 magis uarie. Peragrata quam dixi regione,
 Xerxes secundo loco transijt muros Pierum,
 quorum uni nomen est Niphraze, alteri Berga-
 mo. Hæc iter præter eos montes faciebat, à ma-
 nu dextera relinquens montem Pangæum, ma-
 gnum atq; excelsum, in quo aurea sunt & ar-
 gentea metalla: quem cum Pieres & Hodo-
 manti, tum præcipue Satra exercent. Super
 Pangæum ad aquilonem habitantes Paones,
 Doberes, & Paoples prætergressus Xerxes, ad
 uesperam uersus contendit, donec ad flumen
 Strymonem peruenit, & urbem Eionem, cuius
 prætor Boges (de quo paulò antè fecimus men-
 tionem) adhuc uinebat. Regio Pangæo monti
 circumiecta, nominatur Phillis. Hinc uesperum
 uersus, porrecta ad flumē Angiten, quod Stry-
 monem subit. Hinc meridiem uersus ad ipsum
 Strymonē, ad quem Magi maculatis equis can-
 didis litauerunt. His & alijs compluribus me-
 dicamentis in flumē factis, per Noxam uias Hæ-
 donæ

donorum iere: iuxta quas Strymonem pōtibz iunctam inuenerē. Audientes autem eum locum Nouem uias Hedonorum appellari, totidem illic pueros ac uirgines puellarum indigenarum filios uiuos defoderunt. Persicum enim, defodere uiuentes. Nam & Ameſtrum Xerxis uxore, iam prouecta ætate, audio bis septem illustrium Persarū liberos defodiſſe, ad referēdā pro ſe gratiā deo, qui ſub terra eſſe fertur. Vbi à Strymone progreſſus eſt exercitus, illic ad ſolis occaſum uerſus eſt litus, in quo ſita urbem Gracā nomine Argilum præteryt. Hac & quæ ſuper eam eſt regio, uocatur Biſaltia. Illic ſinū Neptuni tēplū à legæ manu habēs, perrexit ad cāpū nomine Sylēū, præteriens Stagirū Gracā urbem, peruenitq; Acanthum, ducens unā ſingulas harum gentiū, & item accolæ montis Pangæi, & earum quas ſuperius commemorauimus qui maritimi erāt, claſſe: qui procul à mari aberāt, terreſtri itinere ſequētibz. Hanc uia qua Xerxes duxit exercitū, Thraces neq; confundunt neq; ſerunt, ſed ad mea uſq; tempora magnopere uenerantur. Poſteaquā Acanthum peruenit Xerxes, præcepit Acanthiis ut hoſpitalitatem exhiberent, eoſq; Medica neſte donauit: laudansq; quod alacres cerneret eſſe ad bellū, quodq; audiret ſoſſam eſſe abſolutā. Xerxe apud Acanthum agente, contigit ut Artachæes, qui ſoſſæ faciūde præſuerat, morbo decederet,

deret, uir Xerxi spectatus genere Achamenides, statura inter Perias procerissima. Quippe cum quatuor omnino digitis deerat, a iugitudine quinque regionum cubitorum. Xerxes magno damno ducens maximum hominum fatis functum, apparatissime eum funerauit, exhibito etiam epulo, eiusque tumulus omni exercitus extruxit: cui tanquam heros ex oraculo Acanthij sacrificant, nomine eum nuncupantes. Et rex quidem Xerxes amisso Artachae, tacturam se fecisse existimabat. At ij Graeci qui exercitum excipiebant, cum Xerxi cena praeheret, in omnem miseriam deuenire, adeo quidem, ut suis laribus officerentur extorres. Dum Thasij pro suis, quae in continente sunt urbes, Xerxianas accipiunt copias, Antipater Orgis filius, elatus animo uir inter populares illustris, erogauit in cena quadringenta argenti perfecti talenta. Ea rem ubi accepere qui praeerant alijs circa urbibus (tale enim conuiuium iam pridem inductum fuerat, & diu celebratum) hoc ubi accepere, praesertim praconibus passim praedicantibus, tunc uero oppidani frumetum, quod in urbibus erat, inter se distributum molebant, strinamque triticeam hordeaceamque in complures menses faciebant. Ad haec excogitauere ob pretium optima quaeque pecora saginare, & altilis aues habere, terrestres palustresque in cortibus & in uinarijs ad accipiendum exercitum. Quinetiam aurea. argenteaque

pocula & crateres faciebant, & cetera quae mensae imponuntur. Hac omnia ipsi regi, & ijs qui cum illo uescebantur, fiebant: cetero autem exercitus, quae ad esum distaxat praecepta erāt. Sub aduentum exercitus, tabernaculum ubi exercitus maneret, statuebatur, reliqui sub dio agebant. Vbi tempus cenae aderat, tunc conuiuatores laborem sustinebant. Isti cum expleti noctem illic exegerant, postero die reuulso tentorio, & omni apparatu sumptio ita abscedebāt, nihil relinquētes, omnibus assortati. Vnde Megacreontis uiri Abderitis elegans dictum extitit, qui suasis Abderitis, ut uniuersi, mares pariter ac femina, sua delubra adirent: suppliciterq; dijs assidētes precarentur, ut posthac dimidium futurorum malorum à se propulsaretur. Nam de praeiitis magnā se gratiam illis habere, quod rex Xerxes non his quotidie cibum capere consuesset. Fore enim ut Abderitis, si iuberetur ut etiā prandii simile cena instruerent, aut non praesolarentur Xerxē aduenientem: aut praesolati, pessime inter omnes homines affligeretur. Et isti quidē quanquā gramate, tamē qđ sibi imponebatur, exequēbatur. Xerxes uerō ex Acauthio duces clasīs à se dimisit, iussos ad Thermā cum classe se opperriri. Est autē Therma in Thermao sinu sita, à qua ipse sinus habet cognomen. Hāc enim cōpendiariā magis uiam esse audiebat. Nā ē Dorisco ad

Acanthū usq; ita instructus exercitus iter fecerat, tripartito diuisus omni iussu Xerxi: ut una pars secundū mare iret pariter cum classe, cui parti praeerant Mardonius & Masistes: altera per mediterranea, cui praeerāt Tritatachmes & Sergi: tertia inter has media, cū qua Xerxes ipse incedebat ducibus Smerdone & Megabyzo. Nauticus exercitus ubi à Xerxe discessit, fossam enauigauit in Atho depressam ac perductā ad sinum, in quo Asa & Pidorus, & Singus, et Sarga urbes sita sunt. Ex quibus sumpto cōmilitio, pergit ire ad sinū Thermanū, circūuectusq; Ampelon promontoriū Toronāū peruanigauit has Gracas urbes, unde et naues & commilitium sumpsit, Toronam, Galipsum, Sermylā, Mecybernā, Olynthū, quae regio nunc Sitonia nominatur. Ab eo promontorio Ampeli praeidēs mare usq; ad promontoriū Canastrum, totam fere Pallenem prateruectus est. Illinc quoq; & naues & commilitium sumpsit ex Potidea, ex Aphistie, Noua urbe, ex Aesgea, ex Therābo, ex Sciona, ex Menda, ex Sanna. Haec sunt urbes sitae i Pallenā, Philegra prius appellata. Peruanigata hac regione, ad praestitutum locum peruenit, sumptū etiam militibus ē vicinis Pallena urbibus, ac Thermano sinui cōterminis, quibus hac nomina sunt, Lipaxus, Cōbrea, Lissa, Gigonua, Camisa, Simila, Aenea, quarum regio adhuc Crassaea nominatur. Ab

Aenea, in qua finis enumerandarū urbium mihi
 factus est, iam ad ipsum Thermaum sinū cursu
 clāsis exiit, & ad terram Mygdoniam, do-
 nec ad Thermam, quod praeceptum erat peruen-
 tum est ad urbem Sindum, & ad Calcstram
 super Axiū sitam flumen, quod Mygdoniam
 terram dirimit à Bottiaide: cuius terra Bot-
 tiaidis arcum ad mare locum obtinent urbes
 Ichna & Pella. Hic nauales copia circa flumē
 Axiū & urbem Thermam, & alias in me-
 dio horum urbes statim habuere, regem oppes-
 nientes. Huc peruenire nolens Xerxes, Acana-
 tho profectus cum terrestribus copiis mediter-
 ranea praecidebat, peragrans Paeonium agrum
 atq; Crestonicum, super annem Chidorum: qui
 ē Crestonae initio sumpto, per terram Mygdo-
 niam fluens, in paludem (quae est supra Axiū)
 euoluitur. Hāc iter faciente Xerxe, leones im-
 petum dederunt in camelos, qui commeatum
 portabant. Sub noctem enim relictis locis con-
 suetis eō descenderunt: nulloq; alio neq; iumen-
 to neq; homine tacto in camelos grassati sunt.
 Cuius rei causam admiror, quod leones, quo-
 ties aliunde ei est quo indigent, abstinent ab
 inuadendis camelis, quod animal nunquam
 antea nec experti fuerant illic, nec uiderant.
 Sunt autem per ea loca leones multi, & bo-
 ues agrestes prae grandibus cornibus, qui ad
 Graecos peniunt. Leonum terminus est Ab-
 deron.

derorum flumen Nestus, & Achelous, qui per Acarnaniam fluit. Nam nemo aut ad auro-ram trans Nestum usquam gentium uiserit leonem in Europa, aut trans Acheloum ad Heosperum in reliqua continente: sed in horum flui-
 uiorum medio leones gignuntur. Postquā Thermo-
 mam uenit Xerxes, ibi substitit, tātum mariti-
 mi spatij occupantibus castris, quantum est ab urbe Therma & Mygdonia, usq; ad confluens-
 sem Lydei & Haliacmonis: ubi agrū Bottia-
 dem, Macedonicumq; determinant. In his locis
 statina habuere Barbari: quibus potatibus so-
 lus ex ijs (qui cōmemorati sunt) amnibus, Chir-
 dorus ē Crestonai fluens non suppetijt, sed deo
 fecit. Xerxes ē Therma prospiciens Thesalicos
 montes, Olympum & Osam, praelata magni-
 tudinis, audiensq; in medio eorū anfractum an-
 gustū esse, per quem fluit Peneus, & illic uiam
 esse qua in Thesaliā fert, cupidine captus est
 nauigandi ad ostium Penei inspicundum: quia
 superiorem uiam tenenti erat eundum per Ma-
 cedones superne habitantes ad Porabos, prater
 Gonnum urbem. Nam hac tutissimum iter esse
 audiebat. Atq; ut cōcupiuit, ita & fecit. Itaq;
 conscensa navi Sidonia, quam semper conscen-
 debat, quoties ei tale aliquid facere libebat,
 extulit signū caterū nauibus proficiscendi, relō-
 cū illic terrestribus copijs. Eo postquam pero-
 uenit, ostia Penei contemplantem ingens admo-

ratio cum subiret, accitos uia ductores interroga-
 gavit, nunquid flumē posset auerti, ut alibi ma-
 re ingrederetur. Narratur autē Theſſalia quō-
 dam lacus fuiſſe, utpote concluſa undiq; præal-
 tis montibus. Nam quod Theſſalia ad aurorā
 ſpectat, id Pelion & Oſſa iunctis inter ſe radi-
 cibus præcludunt: quod ad uentum aquilonem,
 id Olympus: quod ad Heſperū, id Pindus: quod
 ad meridiem & uentum austrum, id Othrys:
 quod inter hos mōtes medium, id Theſſalia eſt,
 ita deuexa, ut cum alij frequētes amnes in eam
 deſuant, tum ij quinq; præcipuē, Pencus, Api-
 danus, Onochionus, Enipens, Pamisus: qui ē
 montibus Theſſaliam ingentibus in eam pluri-
 tiem conſuentes, per unum anſractum & eum
 arctum in mare euadunt, in unā aquā omnes
 redacti: qui ſimul ac cōfluentem fecerūt, Pencus
 retēto ſuo nomine ceteros innominatos reddit.
 Fertur quondam, cum nondum eſſet hic anſra-
 ctus, per quem flumina mearent, hos fluuios, &
 præterea lacū Bæbeidem, non fuiſſe nominatos
 quemadmodū nunc, & tamen nō minus quā-
 mūc fluxiſſe, ſed ſuis fluētis omnē Theſſaliā eſſe-
 ciſſe pelagus. Ipiſi quidem Theſſali memorant
 Neptunū ſeciſſe cōuallem, per quam meat Pe-
 nens, haud abſurde ſentientes. Qui enim arbi-
 tratur Neptunum terrā quaterē, & qua terrā
 motu diſcuſſa ſunt, huius dei eſſe opera, ei cernē
 ſi hunc locū uidetur Neptunus id ſeciſſe. Nanq;

diductū

diductio illa motum (ut mihi uidetur) terrae
 motus est opus. Xerxes interrogati, nūquid ali-
 bi essent in mare ostia Penes, productores sui
 rem compertam habentes, Rex, inquit, nulli
 sunt huic flumini alibi in mare tendentes exitus
 quam iste hūc. Cuncta enim undique montibus
 redimita Theſſalia eſt. Ad hoc Xerxes dixiſſe
 fertur: Solertes ſunt uiri Theſſali, qui ſua ſibi
 imbecillitati conſciꝝ, iam pridem cum alia prae-
 uiderunt, tum nerè hoc, quod regionem habeāt
 facilem occupatu, & mature expugnabilē. So-
 lum enim hoc eſſe negotium, flumen obſtructo
 anfractu, auerſoq; aluico per quem meat, in eo-
 rum terram inducatur: a quo omnis Theſſalia
 praeſter mōtes aquis obduceretur. Hac ita ſe ha-
 bere Xerxes apud filios Alei dixit, quoniam
 Theſſali ē Graeci principes regi ſeſe tradide-
 rant, ratus id illos per totam nationem diſu-
 gatuſ. Hoc locutus, & locum contemplatus,
 Thermam remanſit. Vbi cōplures dies circa
 Pieriam eſt cōmoratus (nam montem Macedo-
 nicum, ut illac in Perabos omnis tranſiret exer-
 citus, tertia eius pars repugnabat) cōdem ſegati
 qui diſmiſſi in Graciam fuerant ad terram pe-
 tēdam, regreſſi ſunt partim inanes, partim ter-
 ram & aquam afferentes. Quam qui dederūt,
 eorum hi fuere: Theſſali, Dolopes, Enienſes,
 Perabꝝ, Locri, Magnetes, Melienſes, Achai,
 Phthioſa, & Thebani, cateriſq; Boeotꝝ: praeſter

Tespienses & Plataenses: cum quibus ij Graeci Persej percusserat fœdus, qui bellum aduersus Barbarum sumpserant. Fœdus autē ita habebat: Quicūq; Graeci sese dedidissent Persæ, nō ad alicui necessitate, eorum decimum quēq; , rebus bene constitutis, se deo qui Delphis est deuotos: Ita apud Gracos insiurandum habebat. Xerxes neq; Athenas neq; Spartam legatos terram petitem miserat: ob id, quod quos antē Darius ad hoc ipsum misisset, eorum alios isti in barathrum, alios in puteum deiecerant, iubentes eos illuc terram & aquam ferre ad regem. Hac de causa Xerxes nullos illuc ad petendum misit. Et Atheniensibus quidem quod ita legatos tractarint, quid triste cōtingerit, non queo dicere, nisi quod eorum solum cū urbe uastatum est: quod tamen ipsum nō ea causa suspicor contigisse. Lacedæmonijs uerō ira Thalthybi, qui fuit Agamemnonis praco, incubuit. Est autem Sparta Thalthybi templum, cum eius posteris, qui Thalthybiada nominantur, quibus honos legationis Spartanorum semper tribuitur. Itaque post eam rem Spartiata cum leta exa eis non essent, idq; diu cōtingeret, pertæsi huius calamitatis Lacedæmoniorum, cœtu frequenter coacti hoc edictum proposuere: Si quis Lacedæmoniorum uelit pro Sparta occumbere. Tunc Sperthius Aneristi, & Bulis Nicolai filius, uiri Spartiata, & natalibus & opibus inter

inter primos, ultro se obtulerunt ad satisfaciendū suā pœna Xerxi Darij filio, ob legatos apud Spartam interemptos. Ita hos Spartiata tamquam mortem obituros, miserunt ad Medos. Digna admiratione cum audacia horum viro-
rum, tum uerba ab eis habita. Nam Susa tendentes, ad Hydarnem Persam Asiatica ora ma-
ritima præfectum uenerūt: qui eos hospitaliter munificēq; acceptos, his uerbis interrogauit: Vi-
ri Lacedæmonij, quid ita respuitis effici amici
regis? Cernite enim ex me & meo statu, quā-
scit honore prosequi rex uiros egregios, nos itidē
honoratur⁹, si uos ipsi ei dedideritis. Videamini
modo apud eum esse uiri egregij: quoniam sin-
guli uestrum, rege donāte, principatum Græcia
obtinebunt. Ad hæc illi respondentes: Hydarnes,
inquiunt, non ex aquo consilium tuum ad
nos spectat atq; ad te, qui conditionis quā sua-
des expertus es, nostrā inexpertus. Nam quidē
ea noscī: libertatem autē nondum expertus es,
utrum sit dulcis an non. Quæ si tibi experta for-
ret, non ut hastis, sed ut securibus pro ea dimi-
caremus, nobis suaderes: Hæc Hydarni respon-
derunt. Dehinc ut ascenderunt Susa, & in con-
spectum regis uenerūt, principio iubentibus sa-
tellitibus, ac uim afferentibus, ut procumbētes
regem adorarent, & per capita eos ad id agen-
dum impingentibus, negauerunt se unquam id
esse faciuros: neq; enim sibi esse consuetudinem

hominē adorandi, neq; se ad id uenisse. Poſtea
 quam in hoc repugnauerant, ſecundo loco hac
 illis & his ſimilia dixerunt: Rex Medorum nos
 miſerūt Lacedamonij ad luēd i panam pro ijs
 legatis qui Sparta interiere. Hac iſtis dicenti-
 bus, Xerxes pra magnanimitate negauit ſe fore
 Lacedamonij ſimilem. Illos enim interimendis
 legatis, ius omnium hominū confuſiſſe: ſe uerō,
 quod illis exprobraret id nō eſſe facturum: neq;
 eos occidendo, Lacedamonios culpa ſoluturum.
 Hac re per Spartiatas geſta, in praſens ira
 Thalythij ceſſauit: eſſi Spartā reuerſis Sper-
 thio & Bule, longo deinde tempore interiecto,
 excitatum eſt inter Peloponnenſes & Athe-
 nienſes bellū, ut Lacedamonij aiunt: quod mihi
 diuinitus maxime uidetur eſſe geſtum: quia ira
 Thalythij nuntios corripuerit, nec prius quie-
 uerit. Quod autem ira inciderit in eorū, qui ad
 regem aſcenderunt, filios Nicolaum Buli, &
 Aneriſtum Sperthij filiū: qui piſcatores Tiry-
 thios in nauis oneraria plena uiriſ nauigantes
 cepit, manifeſtum eſt apud me diuinitus id fa-
 ctum eſſe, ex ira dei, quod nuntij qui in Aſiam
 à Lacedamonijſ mittebātur, prodiſi à Sitalce
 Tyrei Thracum rege, et à Nymphodoro Pythēi
 uiro Abderita, excepti ſunt iuxta Biſanthem,
 qua eſt in Helleſponto: & adducti in Atticam
 ab Athenienſibus necati ſunt: cumq; ijs Ario-
 ſteas Adimanti Corinthius. Verum hac mulis
 poſt

post regis expeditionem annis gesta sunt. Quae
 expeditio, ut ad superiorē orationem redeam,
 nomine quidem tendebat contra Athenas, re
 tamen vera contra cunctam Graciam. Ea diu
 antè Graci cum audissent, non perinde omnes
 affecti sunt. Nam ij qui terram & aquam de-
 dderant Persae, fiduciam animo praesumebant,
 tanquā nihil ingratum passuri a barbaro: qui
 non dederāt, magno in metu versabātur: Quip-
 pe cum nulla tanta classis esset in Gracia, qua
 posset excipere inuadentem, praesertim plerisque
 bellum detrectantibus, & libentur ad partes
 Medorum inclinantibus. Hoc ego loco necesse
 habeo ferre sententiā apud multos quidem ho-
 mines inuidiosam, non tamen quod mihi uideo-
 tur uerum dissimulabo, an Athenienses formi-
 dantes periculum quod impendebat, patriam
 deseruissent, an non deserentes, sed permanētes
 sese dedidissent Xerxi, nihil omnino aduersus
 regem in mari facere conati: an nemo mari se
 opposuisset Xerxi, atq; i ac incontinenti gesta
 essent: an etiam multa lorica essent muris indu-
 cta à Peloponnesiis per isthmum, an proditi
 à socijs Lacedaemonijs: ijsq; non uoluntarijs, sed
 per urbes à classe barbara occupatis ac desertis
 fuissent, desertiq; et magna opera aggressi gene-
 rose occubuissent: an hac passi essent: an prin-
 quam uiderent alios Gracos cum Medis sen-
 tientes, cū Xerxe depacti essent: atq; ita utriq;
 sub

sub Persis Gracia fuisset. Nam murorum apud
 isthmu loricatarum, qua' nam utilitas fuisset
 rege mari potente, à nemine quivi audire. Nunc
 autem si quis Athenienses Gracia liberatores
 extitisse dicat, profecto non aberraverit à ve-
 ro. Nam utro se illi applicassent, hæ partes erant
 præpoderaturæ. Cum uero prætulissent Graciã
 præstare liberam, nimirum ipsi suere, qui quic
 quid Graciæ reliquum erat cum Medis non sen-
 tientes, erexerunt, quiq; secundum deos regem
 repulerunt: ne oraculo quidem horrendis ac
 terribilibus, quæ è Delphis ueniebant inductis
 ad Graciã descendendam: sed persistentes consti-
 tuerunt excipere hostem sua inuadentem. Si
 quidem consultoribus Delphos missis, uti ora-
 culo uolebant: nuntij factis apud templum qua
 ritus postulabat, ad eum ingressi consederunt.
 Quibus Pythia, cui nomen erat Aristonici, ita
 respondit:

Quid miserande sedes populus? fuge ad ex-
 tima terra,

Aedibus & globida desertis collibus urbis:
 Nã caput et corp⁹ minime sincera manebunt:
 Extremitæ pedes poterunt superesse manusue,
 Aut mediũ, sed ea ignis edax deformia reddet
 Et Mars acer equus urgens Asiæ gena currus.
 Atq; alias pleraq; tuas non solius arces:
 Permultasq; deũ seuis dabit ignibus ades,
 Quas ego prauidi iam nunc sudore madentes:

Atq;

Atq; metu tremere, & de laquearibus altis
Nigrantem cogente malo manare cruorem:
Ite sed ex adyto atq; malis effundite mentē.

His auditis Atheniensium consultores maximo
sunt mœrore affecti. Quibus inter sese agitan-
tibus tam triste responsum, Timon Androboli,
uir apud Delphos illustris, suasis has ferē, ut
sumptis oleæ ramis de integro reuenteretur ad
consulendā suppliciter oraculum. Obtemperan-
tes ei Athenienses dixerunt: O princeps, redde no-
bis oraculum melius de patria in honorem ho-
rum palmitum, quos gestantes ad te uenimus.
Alioqui hinc abs te non abituri, sed in hoc ady-
to ad obitum usq; permansuri. Hæc dicētibz,
antistes iterum hoc modo respondit:

Pallas olympia cum multis hortatibus usa,
Et precibus blandita Iouē placare nequiuit:
Hoc tibi fabor item responsum Adamanti
propinquans:

Nam captis reliquis quæ limes Cecropis ora
Intus habet, quodcunq; sacer penetrale Cirs-
tharon,

Iuppiter è ligno muris Tritonida donat:

Qui soli inuicti tibi sint natisq; saluti.

Tu uerò aduentū peditūq; equitūq; quietus,
Terrestresq; acies ne præstolare: sed hosti

Terga dato; uel si tibi forserit obuius usquā;

Diuina ò Salamis mulierū pignora perdes.

Vsq; uel Cerera sparsa, coëunte uel usquam.

Hæc locuti ut erant ita arbitrati prioribus mi-

tiora postquam conscripserunt, Athenas rediere:
reuerſiq; ad populū recitauere: & cū alia mul-
ta sentētia essent oraculū interpretantiū, et ea
plurimū perplexa: quidā ē maioribus natu di-
xere, uideri sibi deū respondere saluā fore arcē.
Olim enim Atheniensiu arcem praesep̄tā uallo
fuisse. Et ij quidē interpretabantur uallum esse
hunc ligneum murū. Alij uerō dicebant deum
significare naues: easq; cateris omisis adificari
iubebant. Verum hos, qui aiebant naues esse li-
gneum murū, fellebat, uel Cerere sparsa coeun-
te uel usquā. Circa hos uersus cōfundeatur eo-
rū sentētia, qui classem uolebāt esse ligneū mu-
rum. Nam oraculū qui interpretabātur, in eam
sentētiā accipiebāt, fore ut ipsi instructa classe
ad Salaminē pugna nauali succumberēt. Erat
autē inter Athenienses quidā, qui in primores
recens peruenerat, nomine Themistocles Neo-
clis filius: qui negabat interpretes omnes recte
coniectare: quōd diceret, si clades quae predicō-
tur, ad Athenienses spectaret ullo modo, nō ita
placide nobis deū fuisse responsurū: sed sic, ò Sa-
laminis misera, pro eō quod dixit, ò diuina Sala-
mis, si circa eam sui incola foret appetituri: Sed
recte coniectantibus sentiendum à deo contra
hostes editū esse oraculum, non contra Athe-
nienses. Itaq; suadebat ut sese instruerent tan-
quam pralio nauali certaturi, & tanquam hic
esset ligneus murus. Hanc Themistoclis senten-
tiam

tiam Athenienses potiore esse censuerunt, quam illorum, qui interpretantes oraculum, dissuadebant apparatus pugnae nauticae: sed hanc esse in summa sententiam dicebant, non leuandam in hostem manum, sed ex Attica regione demigrandum, & aliam incolendam. Exiit & alia, antè hanc Themistoclis, sententia ad tempus egregia. Cum magna uis pecuniae è prouentu metallorū, quae sunt è Laurio, esset in arario Atheniensium, aequè diuidenda uirittim de his in singulos puberes drachmis: tunc Themistocles hanc dissuasit Atheniensibus distributionem, sed ex pecunia classem ducentarum nauium compararent ad Aegineticū bellum. Hoc enim bellum cōflatum Gracia salutem attulit, cogēs Athenienses nauticos fieri. Et quanquam hac classis in eum usum in quem cōparata fuerat, non uenit, tamen in utilitatē Gracia cessit. Ipsa iam preparata cum praesto esset, & alterā exadificari oporteret, placuit Atheniensibus, inito post oraculum consilio, barbarū Graciā inuadentē cum nauibus opperiri uniuersos deo obsequentes unā cum Gracorum uoluntarijs. Et haec quidem oracula Atheniensibus sunt reddita. Coactis autem in eundem locū Gracis, qui per Graciam melius sentiebant: interq; se colloquuti interposita fide ibi consilio habito, uisum est ante omnia missas faciendum pecunias debitas & inimicitias & hostilitates. Erant au-

tem

sem cum alia aliorū bella, tum uerò maximum inter Athenienses & Aegyptas. Posteaquam Xerxem cum exercitu Sardibus esse audire, Athenienses decreuere cum aliquot in Asiam mittendos ad res regis explorandas: tum nuntios partim Argos ad contrahendam aduersus Persam belli societatem, partim in Siciliam ad Gelonem Dinomenis, partim in Corcyram, partim in Cretam iubentes opem Gracia ferri, ed animo, ut si fieri posset, omnis uis Græca unum esset: & ad idem agendum omnes incumbere, tanquam calamitate cunctis Græcis impendente. Erebantur autem res Gelonis magna esse: nec multo minores quàm Græcorum. Vbi hac eis placuere, & in Graciā inter se redire: principio speculatores in Asiam tres uiros misere. Qui cum Sardis uenissent: in speculando regis exercitu deprehensi sunt: & à ducibus pedestrium copiarum torti deducebantur tanquā perituri, lata in eos mortis sententia. Id ubi Xerxes audiit, reprehensa ducū sententia mittit quosdam è satellitibus, iubens ut si uiuos adipiscerentur speculatores, ad sese deducerent. Eos adhuc superstitēs adepti satellitēs, prehensos in regis conspectū adduxerunt. Siscitatus rex, quæ de causa uenissent, præcepit satellitibus, ut homines circumducerent pedestrē omnem equitatumq; ostēdentes: & eos ubi contēplando illa expleti fuissent, sine mora dimitterent quocunq; locorum ire:

re libuisset. Hoc Xerxes ea ratione imperavit,
quod cogitabat fore, ut si speculatores necati
fuisſent: neq; Graci præſciceret potentiam suam
eſſe fama maiorem, neq; quippiam ipſe laderet
hoſtes tribus viris interemptis, ſed iſdē in Gra-
ciam regreſſis, Graci, ut ſe opinari dicebat, au-
ditis rebus ſuis antequa exercitum cōpararent,
propriam libertatē traderēt: atq; ita non opor-
teret ſuſcipere moleſtiam de exercitu in eos du-
cendo. Hac ſententia Xerxes cum altera quadā
congruit. Nam cū Abydi ageret Xerxes, vidit
naues curſum tenentes per Hellespontum qua
frumentum ē Ponto in Aeginam Peloponne-
ſumq; portabāt. Quas ubi audiere eius acceſſo-
res eſſe hoſtium, ſeſe ad eas corripiēdas accinge-
bant, intuentes in regem, quādo id agi præcipe-
ret. Xerxes eos interrogavit quōnam illa tenden-
rēt: qui cū reſpōdiſſent, Ad hoſtes tuos domine;
& frumento onuſta. Tunc Xerxes excipiens,
inquit, Nōne eodem quō iſti, & nos nauigas
mus tum rebus alijs, tum uerō frumento inſtrui
ſti? Quid igitur hi officiunt nobis, quibus coma-
meatū portant? Ita ſpeculatores rebus inſpectis
dimiſſi in Europā rediere. Poſt quorū reditum
Graci, qui contra Perſam conſurarunt, nuntios
iterum Argos miſerunt. Quibus Argi reſpon-
derunt res ſuas ita habere, audiſſe ſe iam inde
ab initio Barbarū excitari aduerſus Graciam
bellum: et cum accepiſſent intellexiſſentq; Gra-

cos sese colligere tētatos Persa obsistere. principes fuisse mittendi Delphos, qui deū consulerent, quid sibi optime facientibus esset euentuum (nuper enim sex millia suorum fuisse interempta à Lacedamonijis & Cleomeue Anaxandrida) Eaquē de causa se mittere, & ijs qui missi fuerāt interrogantibus, sic Pythiam respōdisset:

Finitimū inuise deū, dilecte beatus,

Interius tutamen habens impune maneto,

Et tutare caput, nam mēbra tuebitur illud.

Hac illis Pythia prius respōderat. Postea uerō quā nuntiū Argos uenerunt, senatumquē ingressi mandata reculerunt, Argij responderunt ad ea quae dicebantur, se promptos esse in triginta annos pacificare cū Lacedamonijis, percussio foedere: sed ea conditione imperij, ut dimidium imperij penes se esset, quanquam imo imperandi opforum sit, tamen dimidio imperij se esse contentos. Hoc aiebat suū senatū respondere, quāuis dissuadente oraculo societatem contrahere eam Graecis: quod etsi formidarent, tamē prope rare ut fedus triginta annorum feriretur. Intra quos annos liberi sui in uirilem aetatem adoleuerēt: hac uidelicet ratione, ne si qua calamitas ad superiore accederet in bello Persico, nisi foedera forent, in posterum subiecti Lacedamonijis essent. His dictis Argiorum à senatu, quidam e nuntiis Spartanorum ita respondit: Quod ad foedus quidem attineret, se ad eos qui plures

essent

essent relegare : quod autem ad imperium , id
 uerò sibi demandatum esse , ut responderent , di-
 cerētq; Spartanis duos esse reges , Argys unum ,
 ideo non posse fieri , ut alienus Spartanæ regi ab-
 rogetur imperium : & nihil obstare quo minus
 cum ijs duobus rex Argius parem dignitatem
 obtineat . Ibi Argys negare se perperuros insolē-
 tiam , sed præoptare a Barbaro imperari sibi ,
 quàm Lacedæmonius cedere . At ita edixerunt
 iunty , ut priusquam occideret sol , ex agro Ar-
 gio excederent , alioqui hostium loco futuros .
 Hoc ipsi Argys sic se habere memorant . Aliter
 tamen per Graciam narratur , Xerxem ante-
 quam bellum Græciæ inferret , misisse Argos
 per eaduceatorem qui cum peruenit , ita fertur
 uerba fecisse : Viri Argys , Xerxes rex hac vo-
 bis inquit : Nos arbitramur Persen , ex quo nos
 progeniti sumus , fuisse filium Persei Danaës fi-
 lij ex Andromeda genitum : qua fuit Cephei fi-
 lia : ita ex uobis oriundi sumus . Quod cum ita
 sit , nefas est & nos propagatoribus nostris in-
 ferre bellum , & nos alij opem ferendo nobis ad-
 uersarios fieri sed potius domi uestre nos confi-
 dentes otium tenere : Nam si mihi ex sententia
 succedit , nullos pluris quàm uos faciam . Hæc
 Argys cum audivissent , rem confecisse dicuntur ,
 & à principio dissimulantes , quod actum esset ,
 nihil poposcisse Græcos : sed cum ab illis repre-
 henderetur , tunc partem imperij poposcisse , gnari

id Lacedamonios non concessuros, ut hoc praetextu opium agerent: cui rei competit, quod quidam Gracorum multis postea annis gestu fuisse memorant: Cum Susi Memnonis alterius negotij gratia essent Atheniensium nuntij Callias Hipponici, & collega qui pariter ascenderant, contigit ut Argij & ipsi per id tempus Susa mitterent nuntios, qui Artaxerxem filium Xerxis interrogarent, an amicitiam quam cum Xerxe contraxissent, putaret adhuc durare, an ab illo pro hostibus haberentur. Quibus Artaxerxes, imò vero maxime perdurare respondit: nullamque sibi ciuitatem amiciorum putare, quam Argos. Verum an caduceatorem Xerxes Argos miserit ad ea dicenda, & an Argiorum nuntij qui Susa ascenderunt, Artaxerxem de amicitia interrogauerint, pro comperto dicere non possum: nec ullam de his aliam proferre sententiam, nisi quam Argij proferunt. Id demum scio, si omnes homines qui domestica mala in medium contulissent, cum vicinis mutare uolentes, mala vicinorum intuiti fuissent, libenter reportaturos rursus singulos ea quae ipsi attulissent. Ita non turpissime ab Argijs actum est. Ego uero quae dicuntur dicere debeo, attamen non omnino omnibus credere: quod in uniuersum à me dictum sit: quoniam et hoc narratur, Argios extitisse, qui Persum in Graciam accerserunt, posteaquàm cum Lacedamonis male pugna

pugnaſſent, pro dolore praſenti quidam praſe-
 ptantes: & de Argivis quidem dictum eſt. In
 Sicilia autem ad agendum cum Gelone, tum
 alij nuntij a ſocijs iere, tum uerò a Lacedamo-
 nis Syagrus. Huius Gelonis progenitor fuit Oe-
 cetor: qui in Gela erat ex inſula Telo, qua Epi-
 tropio obiacet: qui dum Gela cederetur a Lyn-
 dijs, qui ſunt è Rhodo & Antiophemo, aſſuma-
 ptus non eſt. Interiecto tamen tempore, poſteri
 eius deorum inferorum ſacerdotes illic perſeue-
 rant, oriunda a Teline nno ex ea familia,
 qui eos illic collocavit hunc in modum: Quidam
 viri Geloni per ſeditionem eiecti, in Maſſorum
 urbem (qua ſita eſt ſuper Gelam) profugerunt.
 Hos Telines Gelam deduxit nullis virorum co-
 pjs adiutus, ſed horum deorum ſacris, qua unde
 acceperit, an ipſe poſſederit, id uerò dicere non
 poſſam. Hu ſacris fretus, eo deduxit illos, ubi
 poſteri ſui deorum ſacrificuli eſſent. Qua res
 mihi admirationi fuit prater ea qua audio, tã-
 tum opus Telinem effeciſſe: qualia opera non à
 quocunq; viro effici conſueverunt, ſed ab eo qui
 ſit caſti ingenij, robuſtaq; praſtantia. Quan-
 quam ut fertur ab incolis Sicilia, fuiſſe natura
 effeminatum ac viro molliorem. Hunc in mo-
 dum ille dignitatem hanc adeptus eſt, Cleandro
 Patareo, qui ſeptem annos Gela tyrannide po-
 titus eſt, viſta functo: a Sabyllo autem viro Ge-
 loo ſuis interfectus. Ibi frater eius Hippocrates

suscepit imperium. Quo tyrannidem obtinente, erat illic Gelon prognatus Telines uatis cum alijs multis, quorum unus erat Aenesidemus Pa-
 daici, facelles Hippocratis. Hic diu post, ob uir-
 tatē declaratus est totius equitatus praefectus.
 Nam quibus in bellis Hippocrates obsedit Cal-
 lipolitanos, Naëcos, & Zancleos, & Leonti-
 nos, pugnavitq; cum Syracusanis & permultis
 Barbarorum, in ijs bellis Gelon extitit uir pre-
 clarissimus: adeo, ut nulla omnium (quas retuli)
 civitatum effugerit Hippocratis dominationē,
 praeter Syracusanos. Quos pugna ad flumen
 Elorum superatos, Corinthiq; Corcyraiq; libera-
 aerunt: sub hac tamen conditione, ut Syracu-
 sani Camarinam, qua ipsorum quondam fuis-
 set, Hippocrati traderent. Hippocrates cum
 totidē annos quot frater Cleander tyrannidem
 obtinisset, illato Siculis bello, ante urbem Hy-
 blam perijt. Ita Gelon per causam tuendi libe-
 ros Hippocratis, Euclidem & Cleandrum, ubi
 ciues, quod abnuerent dicto amplius audientes
 esse, praelio uicit, ipse Gelonum imperium ad-
 optus est, liberū Hippocratis dominatū franda-
 tū. Post hoc commentum, quosdā Syracusanos,
 qui Gamori uocabantur, à plebe suisq; seruis,
 qui Cyllyrij nominabantur, electos in patriam
 ex urbe Casmena reducendo, potitus etiam est
 ipsis Syracensis. Nam ei uenienti plebs Syracu-
 sana & urbem & seipsam dedit. Quam Geo-
 lon

Ion ubi accipit, Gelam quam tenebat minoris
 faciens, Hieroni fratri demandavit sibiq; Syra-
 cusas habuit, & quidem pro omnibus urbibus.
 Ideoq; ea ciuitas confestim excucurrit, atque
 propagata est. Nam deducta eò Camarinais
 Gelon ciuitatem dedit, Camarina euersa, di-
 midio & eo amplius Gelonorum itidem ut Ca-
 marinais fecit. Necnon Megarensium qui sunt
 in Sicilia, cum obfessi ad deditionem uenissent,
 locupletissimos quosque qui bellum ei intule-
 rant, & ob id se interfectum iri putarent, Sy-
 racusas traduxit, ac ciuitate donauit. Nam
 plebem Megarensensem qua belli mouendi fuerat
 experta, quaq; nihil mali se passuram specta-
 bat, Syracusas aducllam uenundedit, ex Sici-
 lia abspportandam. Idem hoc fecit Euboijs qui
 sunt in Sicilia, proceres à plebe distinguens.
 Hoc ideo de utrisque fecit, quòd arbitraretur
 contubernium plebi rem esse molestissimam.
 Ea ratione magnus tyrannus effectus est Ge-
 lon. Ad quem legati Græcorum posteaquam
 Syracusas coramq; uenerunt, ita locuti sunt:
 Lacedæmonij pariter & Athenienses, eo-
 rumq; socij nos misere ad te in societatem
 assumendum aduersus Barbarum; quem au-
 disti prorsus bellum Græcia inferre, iuncto
 pontibus Hellesponto uirum Persam secum o-
 mnes Eoas ex Asia copias ducentem, per si-
 mulationem belli Athenis inferendi nos inua-
 dentem

dentem, cum in animo habeat omnem Græciam redigere in suam potestatem. Tu igitur qui magna potentia adest, nec minima Græciæ portio, sicilia princeps, seruo opem ijs qui Græciam à servitute vindicant, eamq; una cum illis liberato. Coacta enim cuncta Græcia, erimus magna manus, pugnaque pares inuadentibus nos. Quod si è nobis alij proditores fuerint, alij ociosi sedent, id syncerum quod supererit Græciæ exiguum erit: unde periculum est ne omnis Græcia pessum eat. Neq; enim speraueris Persam, si nos prælio superauerit, ad te nò esse venturum: quinimò hoc ante caueris: nobis nanque opem ferendo temetipsum iutaris. Rei consilio gesta, latius plerunq; est exitus: Hac legati dicere. Quibus respondens Gelon, multus in hac oratione fuit: Viri Græci, inquit, insolentem habetis orationem, qui ausi estis me adire hortantes ad ineundam aduersus Barbarum societatem: cum ipsi me orantem prius aduersus exercitum Barbaricum recusaueritis socium. Nam dum mihi erat cum Carthaginensibus certamen, incumbens ad ultionem necis Doris Alexandrida de Aegestanis exigendam, offerrebamq; me adiutorem ad liberanda emporia, unde vobis magna emolumenta atque voluptates prouenerant, vos venire nolistis, neq; mei adiuuandi gratia, neque ultionis de nece Doriana exigenda. Itaque quantum in nobis est, omnia

omnia hac à barbaris possidentur. Verum nobis hac in melius reciderunt. Nunc quoniam circumuenit nos atque attigit bellum, ita demum Gelonis memoria facta est. Sed contemptus à nobis, non ero uesiri similis: sed paratus ad opem ferendam duceturum triremium, & uiginti milium armatorum, ac duodecim milium equitum, totidemque ferentariorum, totidemque leuis armatura, totidem sagittariorum, totidem funditorum, ac rei frumentaria cunctis Græcia copijs suppeditatura, donec fuerit debellatum. Hæc me præstiturum recipio, sed ea lege polliceor, ut ego sim aduersus Barbarum Græcorum imperator. Aliter neque ipse uenirem, neque alios mitterem. Ea Syagrus audiens non tulit: sed dum quam eiularet, inquit, Pelopides Agamemnon, si audiret Spartiata imperium subdidisse Geloni atque Syracusanis. Tu uero ne feceris huius rei mentionem amplius. Sed si tibi animus est opem ferendi Græcia, esto sub imperio Lacedæmoniorum. Si dedignari subesse, non habes animum opem ferendi. Ad hæc Gelon ubi uidit uerba Syagri aduersa, hæc ad extremum protulit orationem: Hospes Spartiata, contumelia homini facta solent irritare indignationem. Verum tu contumeliosis in me uerbis inuehes, non tamen induxisti me ad uicem contumeliose reddendam. Sed quando uos ita imperium amplectimini, multo me magis quam uos decet illud

V 3 amplecti,

amplecti, qui multo maiorum copiarum ac plurimum navium imperator sum. Caterum, quoniam ista oratio vestra in contrariam nititur, nos aliquantum à superiore nostra oratione decedemus. Sin nos terrestribus copijs praeferitis, ego nauticus praeco. Sin nos mari imperitare iuvat, ego terrestribus copijs imperitare nolo. Ex quo oportet nos aut alterutra harum rerum esse contentos, aut in socijs destitutos abscedere. Hanc Gelon conditionem offerebat. Cui nuncius Atheniensis Lacedamonios anteuertens, ita respondit: Rex Syracusanorum, Gracia nos ad te misit non imperatorum indigna, sed exercitus. Tu uero praeter te fers non missurum te exercitum, nisi sis Gracia imperator: uidelicet ut illi imperes affectas. Itaque quantum ad eam partem pertinet, quod cuncto Gracorum exercitui praeesse postulas, suffecerit, nobis Atheniensibus silentium agere, intelligentibus Laconem fore idoneum ad reddendam pro utrisque rationem. Quantum ad illud attinet, quod postis, ut uniuersa classi praesis, ita habere nos, utiam non Laco permittat, non esse permitturos praeesse classi: nostrum munus hoc est, nisi Lacedamonij ad uelint: quibus praeesse classi nolentibus, non contradiceremus, aliter uero concedere nemo. Nam aliqui frustra plus nauium quam ceteri Graci possideremus, si Syracusanum imperium cederemus, qui sumus Athenien-

Athenienses, & antiquissima originis, solique Graecorum qui nunquam solum uertimus, e quibus uirum instruendo ornandoque exercitu aptissimum Homerus uersificator ait Ilium esse, ne non sit dedecus nobis ista commemorare. Huius Gelon ista respondit: Hospes Atheniensu, apud nos qui praesint habetis, qui subsint non habetis. Quocirca cum nihil cedere, sed totum obtinere uelit, quam celerrime hinc retro abscedatis, renuntiat. Gracia, uel ex anno illi exaruisse. Cuius dicti sensus hic est: Cum constet probatissimam anni partem esse uer, talem esse suum exercitum innuebat, quo Gracia priuaretur, quasi quodam uere: quod illi exaresceret, non inuita se cum societate. Hoc responso Gelonis accepto, nuntij Graecorum profecti sunt. Post hac Gelon, timens quidem ille Gracia, ne impares Barbaro essent, tamen indignum atque intolerandum sibi ratus, ut profectus in Poloponnesum subeget. Lacedaemonijs, qui Sicilia tyrannus esset, omisa hac uia, aliam inijt. Nam ubi primum audijt Persam transuississe Hellespontum, misit cum tribus his remibus Cadum Scytharum Coorum, multa cum pecunia ac placidis uerbis, ad obseruandum quocumque esset pugna: ut si Barbarus uinceret, ei pecuniam traderet, terramque & aquam eorum locorum, quibus Gelon imperaret: sin uinceret Graeci, rursum pecuniam reportaret. Hic Cadomus, ante id tempus cum tyrannidem Coorum
 à patre

à patre accepisset satis ualidam, nullo aduerso
casu, sed ob iustitiam sua sponte eam in media
ciuitate deposuit, atq; in Sicilia abiit. Vbi una
cum Samijs urbem. Zanclam, cuius nomen in
Messaniam mutatum est, tenuit atq; incoluit.
Hunc Cadmum, atq; hunc in modum eò profe-
ctum, Gelon ob iustitiam quam illi ex alijs re-
bus adesse nouerat, Delphos misit: cuius homi-
nis inter alia quae edidit opera iusta, hoc non
in postremis reponitur, quod tantum pecunia
à Gelone commissum internertere cum posset,
noluit sed posteaquam Graeci pugna nauali su-
periores extitere, Xerxeiq; cum exercitu abiit,
& ipse in Sicilia redijt cum omni pecunia. Per-
tur autem & hoc ab ijs qui Siciliam incolunt,
Gelonem inducto ad obtemperandum Lacedae-
monijs animo, fuisse laturũ Gracis auxilia, nisi
Terillus Crimopi eiectus ex Himera, ubi erat
tyrannus, à Therone Aenesidemi Agraganti-
norum monarcho, accessissent per id tempus
Phoenicum, & Panorum, & Iberorum & Li-
gyorum, & Elifcorum, & Sardonũ, & Cyr-
niorum trecenta millia, duce eorum Hamilca-
re Hannoni Carthaginensium rege: quos Te-
rillus abduxerat cum persuasos hospitij necessi-
tudine, cum praecipue prompta animi uoluntate
Anaxilei Critenei Rhegini tyranni, qui filios
suos Hamilcari obsides dedit, ulciscendi facere
causa. Habebat enim Anaxileus i matrimonio

Teril

Terilli filiam nomine Cydippam: Ita Gelonem, cum nequiret auxilia Græci ferre, Delphos misisse pecuniam. Præterea aiunt eodem contigisse, ut eodem die Gelon & Thero Hamilcarē Carthaginiensem in Sicilia superarint, quo Græci in Salamine Persam. Quinetiā Hamilcarē, qui à patre quidē Carthaginiensis, à matre uerò Syracusanus erat, & ob uirtutē Carthaginiensium rex cū cōfluxisset pralio, uictum ē conspectū fuisse ablatum audio, nec usquam gentium aut uiuum aut mortuum cōparuisse. Omnia enim Gelonem indagando collustrasse. Apud ipsos autem Carthaginienses illius imaginē colentes, hac fama est: Dum Barbari cum Græci in Sicilia ab auroa ad crepusculū sine intermissione pugnarent (tandiu enim extracelum fuisse pralium) interea Hamilcarē in castris permanentē sacrificasse, atq; litasse, solida corpora aggerentem in ingentem pyra: sed conspectis suis in fugā uersis, ut erat in faciēdis sacris occupatus, sese in ignē misisse, atq; ita combustum ē cōspectū sublatum. Cui siue hoc modo ut Phœnices, siue alio ut Carthaginienses & Syracusani memorant, ex oculis ablato, nūc Carthaginienses sacrificant, extructis monumētis, cum alibi in omnibus suis coloniis, tū præcipue in ipsa Carthagine. Hactenus qua ad Siciliam attinent. Corcyrae aliud nuntijs responderunt, aliud fecerunt. Nam cum eos eodem nuntij qui

in Si

in Sicilia ierāt, adissent, & eisdem quibus Gelonē uerbu allocuti fuissent, polliciti sunt confestim se auxilia misuros, ac praesidio futuros, nequātes, sibi Graciam neglectui habendam salute periclitatē. Quia si collaberetur, nihil aliud sibi superesse, quā ut primo quoque die seruirent. Ideoque sibi quoad possent, illam esse adiuvandam: Hac illi aspectu speciosa restio. Ierunt. At ubi ferre opem oportuit, aliud habentes in animo, sexaginta naues instruxere: egregique digressi, Peloponneso applicauere, ac circa Pylon ac Tanaron ora Lacedaemoniorum naues in statione statuere: obseruantes & ipsi bellum quod caderet, desperantes fore ut Graci superarent, sed opinantes Xerxem multum superiorem uicta Gracia imperaturum. Itaque curauere ut hac uerba apud Persam facerent: Adhortantibus nos Graci ad hoc bellum rex, quod non minimum & copiarum & narium, sed plurimum secundum Athenienses habemus, tamen aduersum te ire nolimus, aut quippiā tibi molestia facere. Hac dicendo sperauerunt se plus aliquid quā catēps allaturos, quod etiā (ut mihi uidetur) contigisset. Ad Gracos autē excusationē parauere, qua etiam usi sunt. Accusantibus enim Graci quod opē non attulissent, dixere sexaginta se triremes armauisse, sed per uentos etefias superare Muleā nequisse. Atque ita ad Salaminē se non cōtulere, nec ullius cla-

du pugna navalis participes fuere. Et isti qui-
 dem ita Gracos à se summonerunt. Cretes post-
 quam aditi sunt ab ijs Gracis, quibus hoc no-
 gotium datum erat, hoc sibi faciendum puta-
 runt, ut certos homines publicitus Delphos mit-
 terent deum consulturos, nunquid sibi satius fo-
 ret Graciâ defendere. Quibus Pythia respondit:
 O' stulti, imputate nobis quasiq; lacrymas ob-
 defensionem Menelai nobis Minos gemitibus
 dus immisit. Quoniam illi quidem nō sunt ultī
 sedem Minos in Camico factum. Vos autem
 ultī estis illis mulierem è Sparta à viro Barba-
 ro raptam. Hac Cretes allata ubi audire, ab-
 auxilio ferēdo supersedere. Siquidē fertur Mi-
 noēm, cum Dadulū uestigam in Sicaniū, qua
 hunc Sicilia dicitur, peruenisset, ui eius uita al-
 lata occubuisse. Interiecto deinde tēpore omnes
 Cretes prater Polichnitanos & Prasios diui-
 tus instructos, cum magna classe in Sicaniâ tra-
 iecisse, & quinquēnio obsedisse Camicū, quam
 (ut mea fert opinio) Acragantiini incolunt.
 Ad extremum cum neq; illā expugnare pose-
 sent, neque permangere fame enecli, ea relicta
 abiisse: & dum circa Iapigiâ cursum tenerent,
 ingenti eos tempestate adorta, in terram fuisse
 eiectos: laceratisq; nauibus, cū nullus in Cretâ
 receptus ostēderetur, illic subsidentes urbē Hy-
 riam condidisse: & mutato nomine pro Creti-
 bus Iapyges Messapios esse effectos, & pro in-
 sula

fulanis cōtinēticos: & ab urbe Hyria alias incoluisse. Quas diu pōst Tarentini euertentes, magnam in ruinam deuenere, ut hac maxima cades omnium, quas nouimus, extiterit, tum ipsorum Tarentinorum, tum Rheginorum: qui à Micyntho Chæri ad tria millia ciuium adacti opem ferre Tarētiniis, interiere. Ita ipsorum Tarentinorum qui cæsi sunt, numerus non est initus. Micynthus qui Anaxilei famulus erat, & procurator Rhegij relictus, ubi ex ea urbe excidit, Tegeam Arcadum incoluit: compluresq; statuas in Olympia consecrauit. Sed mihi Rheginorum & Tarentinorum excessus ab oratione factus. In Cretā igitur desolatā Prasij auit cum alios homines, tum præcipue Græcos immigrasse: tertiāq; ab excessu Minois atate, res Troianas fuisse, in quibus non deterrimos extitisse Cretenses Menelai defensores: & ob id eos Troia reuersos una cum suis ouibus fame pestilentiaq; correptos, iterumq; desolatam Cretā cum reliquis, nūc à tertijs Cretensibus habitari. Harum rerū memoriam reficādo, Pythia illos ad ferenda Græci auxilia animatos cohibuit. At Thesuli necessitate subacti, circa initia Medorum partes fouerunt, cum expectarent non placere illis quæ Alcuada excogitassent. Nam cū primū audire Persam transire in Europā, nuntios ad isthmū mittunt: ubi promissores Græcia delectis ciuitatibus, coacti erant ad rebus

Græcia

Gracia profficiendum. Ad quos postquam venere nuntij Theſſalorum, ita verba fecere: Viri Graci, Olympiacum ingreſſum cuſtodiſſe expedet, ut Theſſalia pariter atq; omnis Gracia ſit belli tutamen. Nos equidem ad cuſtodiendum praparati ſumus, ſed nos quoq; debetis malum illic mittere copiarum: quas niſi mittatis, ſcitote nos paſſionem inituros eſſe cum Perſa. Neq; enim decet nos adeo ante cateram Graciam poſitos, pro vobis ſolos occumbere. Quibus ferre opem ſi recuſatis, nullam poteſtis inſurgere neceſſitatem. Nulla nanq; fortior neceſſitas eſt quam imbecillitas. Itaque per nos met aliquara ratione ſalutē vobis cōparare conabimur: Hac Theſſali. Ob qua Graci illuc mittendum decrevere exercitum pedestrem, ad maris ingreſſum cuſtodiendū. Exercitus ubi coactus eſt, per Euripum nauigavit. Qui poſtquam ad Algas Achaia peruenit, egreſſus illic reliſtus nauibus, in Theſſaliam contendit, & ad Tempe peruenit, ad ingreſſum qui ab inferiore Macedonia Theſſaliam fert, iuxta amnem Peneum, inter Olympū & Oſſam montes. Ibi caſtra poſuere Graci, ad decem millia. armatorū coacti, quibus aderat Theſſalorum equitatus, ducibus ē Lacedaemonijs quidē Euenēto Carini delecto ex polemarchis, quanquam non eſſet e regio genere: ex Athenienſibus autem, Theomistoſcle Neoclis filio. Verum paucos illic dies

immorati sunt. Aduenerunt enim ab Alexandro Amynta viro Macedone nuntij, suasum eis, ut illinc decederent, ne in ingressu perstantes, ab exercitu irrumpente proculcarentur, uide licet multitudinem terrestrem nauticamq; indicando. Horum cōsilio Graci (nam & bene sibi consuli, & bono erga ipsos animo Macedo esse uidebatur) obtemperauerūt. Quamquam mihi uidetur metu quoq; id suasisse, quod audierant alium etiam esse in Theßaliam ingressum per Perabos, in superiori Macedonia, iuxta urbem Gonnon, quam & transiit exercitus. Xerxi. Ita Graci ad naues regressi, rursus ad isthmum se receperunt. Hac fuit in Theßaliam sumpta expeditio, dum rex in Europam ex Asia transiturus erat, sed Abydiam agebat. Theßali à socijs deserti, iam nihil ambigētes, ita prompti ad Medos transire, ut in rebus gerendis sese regi præsiti erint utilissimos. Graci ad isthmū reuersi, ob ea quae ab Alexandro dicta erant, consultabant, & qua ratione bellū gerendum statuerent, & quibus in locis. Euicitq; hac sententia, ut praesidio aditum Thermopylarū custodirent: quippe qui uidebatur & angustior quàm ille Theßalia, & solus ipsorū terra propinquior. Nam semitam qua Graci intercepti postea fuere apud Thermopylas, haud nouerāt prius, quàm ducibus Trichinijs ad Thermopylas hostis peruenit. Hunc igitur aditum ut tuerentur

ventur decrenere, ne Barbarus trāsiret in Graciam, utq; classis perueheretur Histiaotidem oram super Arthemisium. Hac enim loca inter se uicina sunt, ut audiri utrinq; possint quae apud alteros gerantur: quae loca ita se habent: Artemisium quidem à pelago Thracio, ex laxitate in arctum cogitur traieclū, qui est inter insulam Sciathum & continentem Magnesia. Ab angustijs autem Euboea, iam Artemisium excipit litus, in quo est Artemidū, id est, Diana, templum. Ingressus uero in Graciā per Trichinum, ubi arctissimus, dinidij iugeri est, quanquam ad dexteram regionem non est hic locus arctissimus, sed ante postq; Thermopylas. Iuxta Alpenos à tergo sitos, tantummodo ad agendum uehiculum patet: anterius iuxta flumen Phenicem, prope urbem Anthelam, solum agendo uehiculo sufficit. Thermopylarum quod montis ad hesperum uergit, inaccessum est, & praalti precipitij protentum usque ad Oetam. Quod autem uia uergit ad auroram, id à mari excipitur ac uadosis. In hoc ingressu sunt βυγιά λαιπά, id est, calida lauacra, quae χέρπες, id est, ollae, indigenae uocant: & desuper ara Herculi extructa. Ad hos ingressus murus est adificatus, super quem olim πόλαι, id est, portae, erant. Eum autem adificauerāt Phocenses metu Theſsalorū, ex quo illi ex Theſprotis terram Aeolidem ierę habitatam, quam nunc possi-

dent. Et quia Theſſali conabantur eos ſubigere, praefidio impoſito tutabantur: aquamq; calidam ingreſſui inducere, ut eſſet lacunofus locus: omnia excogitantes, ne in ſuam terram Theſſali incurſarent. Hic tamẽ murus quondam extructus, maiori ex parte iã vetuſtate erat colapſus quo rurfus excitato, niſum eſt illis faciendum, ut illic Barbarum arcerent a Græcia. Eſt autem proximè uiam uicus nomine Alpeni, unde frumentari Græci ſtatuerāt. Et hac quidem loca uifi ſunt Græcis opportuna. Cuncta enim rimatis atque ratiocinati, ut ubi Barbari neq; multitudine neq; equitatu uti poſſent, ibi illos Græciam innadentes exciperent. Poſtea uerò quam Perſam in Pieria eſſe audiere, ex Iſthmo digreſſi ſunt: peditatus ad Thermopylas infilendas, ceteri mare ad Artemiſium. Dum Græci (ut cuiq; præceptum erat) propere ad ſuccurrendum tendunt, interea Delphi deum conſulere, de ſeipſis pariter & de Græcia ſolliciti. His reſponſum eſt, ut nētos precarētur: illos enim maximos fore Græciae auxiliatores. Delphi quod acceperat oraculum, cum his primum Græcis communicauere, quibus libertas cordis erat: quo nuntio illōs, quod Barbarum magnopere timerent, immortalẽ beneficio demerere. Deinde ſtatuta uentis ara in Thyia, ubi fanum Thyia Cephiſi filia, à qua & locus hic habet nomen, hoſtias illis immolauere: propter quod

quod oraculū etia nunc Delphi uentos propi-
 ciant. Nauticus Xerxi exercitus ex urbe Ther-
 ma monens, decem ex omnibus nauibus uelocis-
 simas recta admisit in Scialium, ubi erat tres
 praesidiaria naues Græcorum, Træzema, Ae-
 ginetica, Attica: quæ praefixis Barbarorū naui-
 bus, in fugam se proripuerūt. Sed ex his Træze-
 miam, cui præerat Praxinus, inieciit Barbari,
 cōtinuò excipiunt. Deinde strenuissimū quēq;
 propugnatorum eius ad portā adductum, dein-
 ceptis mactant. Eorum qui capti mactatiq; sunt,
 & primo & strenuissimo nomen erit Leonis,
 quo nomine nonnihil fortasse gloriabatur. Ae-
 ginetica uero, cuius trierarchus erat Asoni-
 des, nonnihil tumultu hostibus praestitit, quod
 eius epibata erat Pythius Ischenos, uir eo die
 praestantissimus: qui capta nauī tamen consue-
 pugnando restitit, donec totus dilaniatus est:
 quem collapsum non mortuum, sed spirantem
 Persæ qui nauim ceperant, admiratione uirtu-
 tis, magnum operæ pretium putauerunt ut ser-
 uarent, uulnera smyrna medentes, sindonēque
 byssina & fasciis obligātes: ac rursus in castra
 sua reuersi, hominem uniuerso exercitui osten-
 tabant admirabundi, ac probe obseruātes: cum
 alios quos in eadem iam nauī ceperant, tanquā
 mancipia adseruarent. Duabus nauibus inter-
 ceptis, tertia, cui præerat Phirmus uir Athe-
 niensis, dū fugit ad ostia Penei, impacta est: qua

sine viris barbari potiti sunt. Nam Athenien-
 ses simulatq; nauem impegerūt, ab ea desilien-
 tes, iter Thesſaliam intenderunt, ſeq; Athenas
 receperunt. Huius rei per ignes è Sciaſtho edi-
 cos, ſacſi certiores Græci qui ad Artemiſum
 caſtra habebāt, et ob id perterriti, illinc Chal-
 cidem conceſſerunt ad Euripum tutandum, re-
 liſtis per ediſſa Euboiæ loca diurnis ſpeculato-
 ribus: è decem Barbarorum nauibus tres ad
 Herma, quod eſt inter Sciaſthum & Magne-
 ſum nomine Myrmeca, proueſſa ſunt. Quæ lo-
 cum ubi tenere Barbari, lapideum illic titu-
 lum impoſuere. Qui ex Therma ſoluerunt, ubi
 lituus oculos effugit, cum omni claſſe nauigabāt
 undecim diebus, ex quo rex à Therma diſceſſe o-
 rat, inter ſe diſſipati: ſed eos Herma ducebat,
 quod erat in traieſſu ferè Scyris Pammorum.
 Hinc totum diem nauigātes Barbari, orā Ma-
 gneſiā tenuerāt ſuper Sepiadē, et lituus quod eſt
 inter urbē Caſthauaam & orā Sepiadam. Ad
 hunc uſq; locū atq; Thermopylas, exors malorū
 Xerxi exercitus fuit & adhuc claſis, quemad-
 modū ego ſupputando inuenio, mille ducēs arū
 ſeptē ex Aſia nauium. In quibus à principio à
 ſingulis nationibus erāt millia ducēta & quas
 draginta unū ac quadringenti, ducenos ſuppu-
 tādō uiros in ſingulis, & præter indigenas pro-
 pugnatōres, addēdo Perſarū Medorūq; ac Sa-
 corū tricenas epibatas. Reliquus autē hic exerci-

tus constabat ex triginta sex millibus, ducentisq; ac decem. Adiciam huic & superiori numero eos qui sunt ex biremibus: in quarū singulis plures fecerim octoginta potius quā pauciores viros. Quarū navium summa, ut superius dictum est, trium millium fuit. Ita in eis fuerūt virorum viginti quatuor myriades, ad est, ducenta et quadraginta millia. Hac igitur erat classis ex Asia, unius & quinquaginta myriadum virorum in unum sum: & præterea septem millia sexcentidecem. Pedatus fuit decies septiescēta millia: Equitatus octoginta millia: quibus addo Arabes, qui camelos: & Pænos, qui curtus agitabāt, quæ faciō viginti millia. Quæ copia classiaria & terrestres in summam redactæ, sunt ter & vicies centena, & præterea decem & septem millia, sexcenti & decem. Hæ copias ex ipsa Asia fuisse contractas dictū est, præter servitia quæ sequobantur, & eos qui in frumentarijs utebātur. Huic omni enumerato exercitui adiungendus est ille ductus ex Europa, de quo ex opinione dicere oportet. I. Græci qui sunt è Thracia, ex insulis Thracia obracentibus attulerunt navas cēdum viginti, quarū viri sunt triginta quatuor millia. Terrestris copias attulerunt Thracæ, & Pæones, & Heordi, & Bottiæ, & genus Chalcidum, & Brygi, & Pieres, & Macedones, & Perabi, & Epienses, & Dolopes, & Magnætos, & Achei, & qui

maritima Thracia habitabant. Harum nationum reor trecenta millia hominum fuisse, quæ myriades illi Asiatici adiecta, sunt in summam virorum pugnantium ducenta sexaginta quatuor, & præterea mille sexcenti ac decem. Hoc tanto pugnantium numero non pauciora, sed plura fuisse arbitror quæ hos comitabatur servitia, et eos qui frumentariis in navigijs erant, & in alijs navibus una cum militaribus viris uehebatur: quos neq; plures neq; pauciores facio, sed totidem. Ita aquati numeropugnantium, explebunt totidem myriadas: fientq; quingenta & viginti octo myriades, & tria milia ducetti & viginti viri, quos Xerxes Darij duxit ad Sepradem, & usq; ad Thermopylas: Hic universus copiarum Xerxis numerus. Nam mulierum pinfentium & pallacum & eunuchorum numerum, nemo pro comperto queat dicere: at ne impedimentorum quidem aliorumq; iumentorum sarcinariorum, neq; canum Indicorum exercitum comitantium, præ multitudine quisquam inire numerum possit. Quò minus miror, proditum esse, fluenta quadam non suppeditavisse: magis miror unde tot myriadibus cibaria suppetierint. Nam subducta ratione cõperio, si singuli quotidie singulas frumenti chœnicas, id est semodia, non amplius accepissent, absumpta fuisse singulis diebus centum millia modiorum & trecentos ac quadragesa modios, qui singuli comitantur

stant è senis modis, haud annumerando maliores eunuchosq; & iumenta, atq; canes. In quod exercitus cum tot uirorū milia essent, nemo aut specie aut magnitudine corporis erat, qui cum Xerxe ipso posset contendere, tanquam dignior qui illud imperium obtineret. Navales copia postquam è statione soluerūt, prouectaq; oram terra Magnesia tenuerunt, qua est inter urbem Castaneam & oram Sepiadem, prima quaeq; naues ad terram habuere stationem, alia dein ceptis in anchoris steterè, ad octanum usq; ordinē intra mare procedentes, utpote angustiore litore quàm ut classem caperet: atq; ita per noctem steterè. Sub ipsam uerò diluculum, ex sereno cælo & tràquillo, cum mare effernesceret, incidit in eam atrox tēpestas, ac uehemens uentus, sub solanus, quem Helespontiam nuncupāt qui circa illa loca habitabant. Eum uentū qui omniq; auersicere animaduertērūt, & quibus per conditionē stationis licuit, ij tēpestatem praenauerunt, reuulsisq; nauibus sese atq; illas incolumes praestiterunt. At quas naues uentus extiores nactus est, earū alias ad loca qua discuntur inuēi, id est furni, qua sunt in Pelio, extulit, alias in litt^o, alias in ipsam Sepiadē illisit, alias in urbem Castaneam, alias in Melibæam expulit: erat enim intoleranda uis eius. Enimvero feruntur Athenienses Boreā inuocasse ex oraculo alio, quod ei redditum est, ut generū suum

ad sibi opitulandum innocarent. Habet autem
 (ut apud Græcos fertur) Boream in matrimonio.
 Orithyiam Atticam Erichthei filiam. Ex hoc
 coniugio, ut fama est, Athenienses inducunt sunt
 ad coniectandum Boream sibi generum esse: Et
 dum in Chalcide pro Europa excubarent, cum
 intelligerent auctum iri tempestatem, innocauere
 Boream, cui prius sacrificauerāt, et Orithyiam,
 ut sibi auxilio essent, & Barbarorum naues
 corrumpere, quæ admodum prius fecerāt circa
 Athō. Num ob id Boreas ingruerit in Barbaros
 apud stationē agentes, nō queo dicere: Cer-
 te Athenienses aiunt & ante fuisse sibi auxi-
 lio Boreā, & tunc illud effecisse. Atq; digressū
 illinc, delubrum Boreæ extruxere ad amnem Ilis-
 sum. In hac qui paucissimas naues, ij non pau-
 ciores quadringentis perisse aiunt, viros quoq;
 innumerabiles, ac vim pecuniarum immensam.
 Ut Aminocli Cratino viro Magneti maiorem
 in modum fuerit fructuosum hoc naufragium: qui
 aliquando post, dum circa Septiadē humū fodit
 multa pocula aurea eiecit, multa argentea per-
 cepit, thesaurosq; Persarum inuenit, affatimq;
 aliarū ex auro rerū lucratus est & cū aliqui
 non esset fortunatus, ē rebus reperitis mirifica
 est ditatus. Nam fuit ei utilitas quadā ingrata,
 ac doloris causa, quod erat filijs orbatus. Naniq;
 ceterum onerariarū, aliorumq; nauigiorū qua pe-
 rierant, numerus iniri nō potest. Vnde prefecti
 classis

clasis neriti, ne sibi post acceptam calamitatem
 Theſſali incurſarent, excelsum ſibi nullū ē na-
 fragijs circumdederunt. Triduo enim tempeſtas
 perſiſtit. Quarto tandē die Magi inciſiones ſan-
 ciendo, & ueneficijs incantando uentū, ad hæc
 Thetiæ Nereidibus ſacrificando, tempeſtatem
 cōpeſcuerūt, ſine aliter tēpeſtas ipſa ſua ſponte
 ceſſauit. Theti autem ideo Magi ſacrificauere,
 quod ab Ionibus acceperant Thetim ex eo loco
 raptā fuiſſe à Peleo, omnēq; tam orā Sepiadem
 illius eſſe, aliarūq; Nereidum. Et uētus quidem
 quarto die conquieuit. Atq; Græci diurni ſui
 ſpeculatores, ex Euboici uerticibus decurrētes,
 altero ab exorta tēpeſtate die indicarūt omnia
 qua circa naufragium contigerāt. Qua iſti ubi
 audiere, ſuſis prius liberatori Neptuno libamē-
 tis, celeberrime rurfus ad Artemiſium reuehun-
 tur, ſperantes ſibi paucas aliquas naues fore cō-
 trarias. Ita ad Artemiſium proueſti, iterum
 ſtationem habuere ad tēplum Neptuni cogno-
 mine Liberatoris: quod nomē ab illis inditum,
 ad hoc uſq; tēpus perdurat. Bārbari poſteaquā
 uentus conquieuit, & fluctus conſirati ſunt, re-
 uulſis nauibus ad continentē enauigabāt, cir-
 cumuehentesq; promontoriū Magnēſia, rectum
 curſum in ſinum, qui ad Pogaſea fert, tenebāt.
 In hoc Magnēſia ſuus locus quidam eſt, in quo
 fertur Hercules, cum ē nauis Argo aequatum
 miſſus eſſet, derelictus fuiſſe ab Laſone atq; à ſa-
 cīs.

cūq; dum in terram Colchidem ad uellus nauigarent. Illinc enim aquati in pelagus erāt abiturū, eaq; de re nomen loco fertur esse Apheta, id est, dimissa. Hoc in loco Xerxiana naues stationem habuerunt: quarum quindecim, quae longa ultima appellabantur, prospectu Gracorum ad Artemisium nauibus, rata suas esse, in medium earū. & ad hostes delatae sunt, quarū dux erat Sandoces Thaumasi, Cuma Aetolidis praefectus: quē antē Darius ob hanc causam captum cruce affecerat, quod cū e regis iudicio esset, iniqua sententiā ob pecunia tulerat. Sed quia in cruce suspensū Darius reputās plura peccatis esse beneficia in domum regis collata; hoc reperiens, agnoscensq; properantius se quam prudentius egisse, hominē soluit. Ita regem Dariū elapsus ac uita restitutus, tunc in Gracos delatus, non iterum erat olapsurus. Hos ad se cursum tenentes Graci ubi uidere, cognito hominum terrore, aggressi repēte cepere. In quarum nauium una captus est Aridolis, Alabandensium, qui sunt in Caria, tyrannus: in altera Penthylus Demonoi, dux Paphius, qui ē Papho XII. naues cū duxisset, amissis earum undecim tēpestate, quae ad Sepiadē extiterat, cum una qua superabat, tendens ad Artemisium, captus est. Hos Graci quae uolebāt de Xerxis exercitu sciscitati, uinctos ad Corinthiorū bellum dimiserūt. Cetera Barbarorū classis
præter

præter quindecim naues, quibus præfuisse Sando-
 docem dixi, ad Aphetas peruenit, Xerxes cum
 terrestribus copijs per Theſſaliam & Achaiâ
 iter faciens triduo, euasit in Melienses: cum in
 Theſſalia certamen curule fecisset, suas equas
 experiēdis gratia, quod illic optimas. Gracarum
 equas esse audiebat, in eo certamine multo in-
 feriores Græcæ. Fluniorū qui sunt in Theſſalia,
 solus Onochonus potantæ exercitiū non suffecit.
 Xerxi ad lioralia Achaiæ tendenti, serdus
 flores sui cuncta referre cupientes, enarrabant
 id, quod de templo Iouis Aphlūsty ab indige-
 nis enarratur: Athamantem Aeoli filium, ini-
 to cum Ino consilio necē Phryxo machinatum:
 Deinde Achaos ex oraculo tale certamē illius
 posteris proposuisse, ut qui eò genere maximus
 natus esset, huic aditu curia, id est prytanæ (quā
 leitum Achæi uocant) interdiceretur: ipsis excu-
 bias agentibus, si quis adisset, non prius adire
 posset, quam maclatus esset. Ita multos, cū iam
 maclandi essent eo metu in aliam profugisse re-
 gionem. Interiecto deinde tempore, cum reuerſi
 essent, & in prytanē ingressi, si essent deprahē-
 si, toto corpore coronæ cooperto, & cum pompa
 eductos maclare cōsueſſe. Hoc posteros Cytisso-
 ri Phryxo geniti ob id pati, quod cū Achæi ex-
 piationē loci facientes, ex oraculo Athaman-
 tem Aeoli essent immolaturi, Cytissorus iste è
 terra Colchide ueniēs, illū liberauit: eoq; facto
 poster

posteris eius iram dei fuisse iniectam. Hac cum
 audisset Xerxes, ubi ad lucū adfuit, & ipse ab
 eo abstinuit, & item suis copijs imperavit, do-
 muniq; item propugnatorum Athamantis ac
 fanum veneratus est. Hac in Thesſalia Acha-
 iaq; a quibus locus proceſſit Xerxes in Melidē
 iuxta maris ſinum, ubi totum diem aſſus atq;
 reciprocatio fluctuum ſit. Huic ſinui circūiectus
 eſt locus campeſter, alibi ſpatioſus, alibi arctus
 admodum. Et ipſi cāpo circumiecti mōtes editi
 atq; inaceſſi, omne Meliadem cingentes regio-
 nem, quæ petra Trechiniæ nominatur. Prima in
 ſinu urbi ab Achaia euntibus eſt Anticyra,
 quam amnis Sperchius præterlabens, ex Enien-
 ſibus in mare deſluit. A quō alter amnis xx.
 ferme ſtady's abeſt, cui nomē inditum eſt Dyraſ:
 quem ſuma eſt emerſiſſe ad ferendam Herculi
 opem. Ab hoc totidem ſtadium intercapedine
 alius amnis eſt, qui vocatur Melas, id eſt, niger.
 Vnde urbs Trechin v. ſtadia abeſt, ſita in am-
 pliſſimo regionis ſpatio, à mōtibus ad mare, ut
 pote duodecim nigranti mill. bus ingerū planitie
 montis, qui terram Trechiniam circumdat. Ad
 Trechin meridie anfractus eſt, per quē Aſo-
 pus circa radices montis deſluit: ad cuius meri-
 diem alius non magnus amnis eſt, nomine Plæ-
 nix, ex l. is mōtibus in Aſopum deſluens. Iuxta
 Phœnicem anguſtiſſimum uia eſt. Quippe qua
 muri et arctata modo, plauſtrum agi poteſt. A
 ſumine

*flumine Phœnice ad Thermopylas quindecim
 stadiorū est intervallū, in quo nunc est nomine
 Anthela: quem præterfluēs Asopus, in mare ino-
 noluitur: & ei locus spatiosus est circumiectus,
 ubi templū Cereris Amphichthonidis extructum
 visitur, & sedilia Amphichthonibus, & ipsius
 Amphichthonis delubrum. Rex Xerxes quidem in
 Trechinia Melidis castra habebat. Græci vero
 in transitu, qui locus à plerisque Græcorū voca-
 tur Thermopyla: ab indigenis autem atque acco-
 lis Pyle. Hac erant utrorumque castrorum loca.
 Xerxe omnibus quæ ad ventum horem spectat
 usque ad Trechinē posito: Græcis quæ per hanc
 continentē ad austrum & meridiem ferunt te-
 uentibus. Qui hoc in loco Persarum Græci oppes-
 ribantur, hi fuerunt, Spatanorū trecenti armati,
 Tegaitarum & Mantienorum mille, totidem
 ex utrisque. Ex Orchomeno Arcadia centum vi-
 ginti, ex reliqua Arcadia mille: Tot quidem ex
 Arcadia. A Corintho autem quadringenti. A
 Phlyunte ducēti, & Mycenarorū octoginta: Hi
 Peloponneso aderant à Bæotijs: Thespiienses
 septingenti, Thebani quadringenti. Præter hos
 euocati erant Locrenses Opuntij cum omni copia,
 & Phocensium mille. Ipsi enim Græci eos euoca-
 uerant, missis nuntijs, qui dicerēt se quidē præ-
 cursores aliorum uenisse, ceteras autem socios
 propediem expectari: tutelam uero maris esse in
 Atheniensium præsidio Arginetarumque, &
 eorum*

eorū quibus res navalis iniuncta esset: Nec sibi quippiam esse formidolosum. Nō enim deū esse qui bellum. Gracia inferret, sed hominem: nec mortale quempī aut esse aut fore, qui ex quo natus est, mali exors sit, & ut quisq; maximus est, ita ei deberi maxima. Itaq; cum mortalis sit qui bellū inferat, ab opinione esse casurū. Hæc illi audientes, in Trechinē auxilio iere. Erant his cum alijs duces, sua quisq; ciuitatis, tam uerō penes quē summa imperij erat, quē maxime ad mirabantur, Lacedæmonius Læonides Anaxandrida, qui Leontis, qui Eurytratis, quæ Anaxandri, qui Eurycratis, qui Polydori, qui Alcamenis, qui Telech, qui Archelai, qui Egesilai, qui Doriagi, qui Lobotis, qui Eche-
strati, qui Hegeſis, qui Euryſthenis, qui Aristodemī, qui Aristomachi, qui Cléonidai, qui Hilli, qui Hercules filius fuit; adeptus ex inopinato regnū. Nam cum duo foret ei fratres nati maiores, Cleomenes & Dorieus, aberat à terra regionis adipiscenda. Verū Cleomene sine uirili sobole defuncto, & Dorico iam non superſtite, sed & ipſo in Sicilia uita functo, ita regnū ad Leonidē peruenit; qui Cleombrato maior natus erat. Is enim nouissimus fuit Anaxandrida liberorum, habebatq; in matrimonio Cleomenis filiam. Qui dum se ad Thermopylas cōtulit, delegerat trecentos è primoribus uiros, & quibus filij erant: Aſumpſeratq; eos Thebanos, quorū
do

de numero feci mentionē, quorū dux erat Leon-
 tiades Eurymachis. Hac de causa Leonides de-
 dit operam ut Græcos sumeret solos, quod eos
 maxime insimulabat, quia cum Medis sentiret.
 Enocabat igitur eos ad bellum, sciendi cupidus,
 an unā mitterent auxilia, an ex profracto adime-
 rent Græcia societatem. Sed illi aliud sentiens
 tes, tamen auxilia miserant. Eorū qui cum Lea-
 nide fuere, primos miserunt Spartiata: ut his
 inspectis, alij socij in militiam proficiscerentur,
 neve cum Medis sentirent, si eos superari audi-
 rent. Ipsi autem celebratis Carnijs (hac enim
 sacra morabantur eos) relicta Sparta custodi-
 bus, erant cum omni copia illuc celerrime ituri
 auxilio. Reliqui etiā socij ad id agendum itidem
 animati (nam tempus Olympiadis in hac nego-
 tia incidere) haud suspicati tā cito apud Ther-
 mopylas bello decernendum, præcursores mise-
 rant: Ita isti sibi faciendum statuerant. At q̃
 Græci, qui apud Thermopylas erant, ubi ad in-
 gressum Persa aduentabat, metu perculsi, de
 cedendo consultabant. Ceteri Peloponnēses cē-
 sebant faciendum, ut reuersi in Peloponnesum,
 isthmi custodiam agerent. Huc sententiā cum
 insensu essent Phocenses & Locrij, Leonides sua
 debet illic perstandum, & nuntios ad accersen-
 das subsidio ciuitates dimittendos, tanquam se
 paucioribus quā ut Medorum exercitum au-
 cerent. Hac istia cōsultatibus, Xerxes equidem
 y quendam

quēdam ad speculandū, quod illi essent, & quid
agerent, mittit. Audierat enim iam tum cum
in Theſſalia eſſet, eō loci contrāctam eſſe exi-
guam copiam, eiūq; duces eſſe Lacedamonios;
atq; Leonidem, ē genere Herculis. Eques ubi ad
ſtationem Gracorum ſucceſſit, contemplatur;
aſpicitq; non ille quidē omnes milites (nam eos
qui intra murum, quem excitauerant, excuba-
bant, intueri nequibat) ſed eos qui extra murū
agebant. Erant autem eo tempore; exterius ma-
nendi in Lacedamoniorum ſtatione uices. Eos
animaduertit partim ſe ludo gymnāſtico exer-
centes, partim comam pedilectes. Hac cum admi-
ratione intuitus, corū numero, ac caeteris omni-
bus plane cognitiſ, per oſiū ſeſe recipit. Nemo
enim illorum inſequebatur, ſed hominē magno
contemptui habebant. Regreſſus ad Xerxem,
cuncta quæ inſpexerat reſert. Quæ Xerxes au-
diens, non poterat conieclare quidnam molirē-
tur, tanquam quoad poſſent perituri pariter;
& hoſtem perdituri. Sed cum ridiculam rem
ſibi facere uiderentur, accerſit ad ſe Demaratū
Ariſtonis, qui in exercitu erat: quē, ut uenit, in-
terrogauit horum ſingula, cupiens noſſe quid
ab Lacedamonijſ ageretur. Et ille: Audiſti, in-
quit, antea me, dum aduerſus Graciam proſe-
ciſceremur, de hiſ uiriſ. Et cum audiſſes loquem-
tem hac quæ ouentura prouidebam, deriſui ha-
buiſti. Quāquam mihi ſummū diſcrimē eſt ado-

uerſum

versus te rex ueritatē tuenti, audias tamē nunc
 quoq; ueritatem: Hi uiri ad nobiscum pugnan-
 dum de ingressu uenere, atq; hoc apparant. Nā
 ita sese apud eos habet consuetudo: Quoties ad
 re anima periculū debent, tunc capita comunt:
 quod scies, si hos, & qui Sparta manserūt, subo-
 egeris: nulla hominū gens alia est qua contra te
 rex audeat tollere manus. Etenim nunc aduer-
 sus regnū inter Græca pulcherrimū, atq; uiros
 præstantissimos tendis. Xerxe, quod hac ei ad-
 modum incredibilia uiderentur, interrogante,
 quo pacto tātilla copia cū suis pugnatura esset,
 rursus, inquit, pro uano me ducas, nisi hoc tibi
 ut ego annuo, usu uenerit. Hac dicēs, tamē Xer-
 xi nō persuasit. Itaq; quatriduū Xerxes super-
 sedit, ratus eos illinc fugā esse facturos. Quinto
 die cū putaret impudentiā illorū atq; temerita-
 tē esse in permanendo, ira percitus, Medos in
 eos ac Cissios mittit, imperans ut illos caperent
 uiuos, & in conspectum suum abducerent. Me-
 di, ubi facto impetu in Græcos impressionē fece-
 runt, multi cadebant, alijsq; superuenientibus
 nihil tamen promouebant, etsi uehementer in-
 gruebant: palam fusientes cum alijs omnibus,
 tum uerō ipsi regi, se quidem multos homines
 esse, at paucos uiros. Fuit autem hic pugna con-
 gressus interdū. Post ubi Medi se agere intabā-
 tur, tum uerō ipsi se subduxere: Persæq; subeun-
 tes excepere ij, quos immortales rex appel-

labat, quorum dux erat Hydarnes, tanquā facile hostem profligaturi. Vbi & hi cum Graci congressi, nihilo minus quā Medi proficiebāt, sed eodem modo pugnabāt, utpote longioribus hastis quā Graci utentes, & in locis angustis, ubi nullus multitudinis erat usus. Ibi Lacedamonij dignam memoratu pugnam edebant, cum alijs in rebus ostentantes se perite inter imperitos pugnare, tum uero quōdā quoties terga uertebant, conferti fugiebant. Quos Barbari, dum fugientes cernerent, cum uociferatione & crepitu ingruiebant. At Graci rursus se conuercentes, aduersis pectoribus eos excipiebant: & quāuis innumera multitudine prosternebāt, ali quot tamen illis ex ipsis Spartiatis occubere. Persa, posteaquā & cateruatum & uniuersis copijs iter occupare conati, nihil tamen promouebant, iterum sese receperunt. Fertur Xerxes, cum ad spectaculum adesset, in ipso congressu pugnā diu esse folio resiliisse, quōd uidelicet exercitus suo timeret. Postero die nihilo melius Barbari praeliati sunt. Nam sperantes fore ut illi, qui pauci essent & sauci, nequirent manus lenare ad pugnandū, cum conflixisset, eos Graci excepere, instructis ordinibus, & in suo quisque loco ac per nationes digestis, prater Phocenses, qui in monte ad iter obsidendum locati erant. Persa ubi nihil aliud quā pridie agendum uiderent, abscedunt. Ibi regē ancipitē, quod nā in re praesentis

praesenti consilium capeſſeret, Epialtes Eurida-
 mi allocuturus adiit, tanquã magna aliqua re
 ab illo remunerandus, indicavit ei tramitem,
 qui per montem ad Thermopylas ferebat: quo
 factionem eorum Gracorum qui illic erãt, euer-
 tit. Is poſtea Lacedaemoniorum metu in Theſſa-
 liam profugit: cuius profugi Pylagora Amphi-
 ctyones apud Pylaam congregati, caput pecu-
 nia licitati ſunt: qui interieſſo deinde tempore,
 ab Athenade viro Trechini, Anticyra (nam
 illuc redierat) intereſtus eſt. Quem eſi ob aliã
 cauſam, quam ego in ſequentibus reddã, Athe-
 nades hic interemit, nihilo tamen facilius ab
 Lacedaemonijs premio affectus eſt: Hunc in
 modũ Epialtes poſtea interijt. Eſt & alia qua
 fertur fama, Oneten Phanagora, virum Cari-
 ſtium, & Corydalũ Anticyreſem, fuiſſe qui ea
 dixerint regi, & circum montem Perſas dedu-
 xiſſe: quod apud me prorsus fide caret. Nã hinc
 licet conieſtemus, primum, quod Gracorum Py-
 lagora, non Oneta & Corydali, ſed Epialtes
 Trechini caput pecunia licitati ſunt, quod ſciẽ-
 cet eum cõpertiffimum haberent: Deinde quod
 Epialtem ob hanc cauſam ſcimus ſe fuga prorsus
 fuiſſe: Poſtremo, quod Onetes qui non erat Me-
 lięſis, ita demũ tramitẽ illum noſuiſſet, ſi in ea
 regiõẽ permultiũ diuerſatus fuiſſet: ideoq; Epial-
 tes culpam aſcribo, quod Perſas per montẽ eir-
 cunduxit, & ad tramitem perduxit. Xerxes ea

quæ Epialtes se cōfecturū spondebat probans,
 maiorem in modum latus, sine mora Hydarnē
 cum ijs, quibus præerat, copijs misit. Ille circa
 lucernarum incensionem, id est, sub crepuscu-
 lum, e castris profectus est, & tramitem ingres-
 sus, & quem tramitem indigenæ Melienses ne-
 stigauerunt: eoq; inuestigato Thessalos deduxer-
 e aduersus Phocenses eo tempore, quo Phocenses
 intersepto muris transitu, ad arcendum bel-
 lum in presidio erant. Extrinsecus nihil admo-
 dum præseptus transitus erat, cū nihil esset uti-
 lis Meliensibus. Etenim sic sese habet ille callis.
 Ab Asopo fluuiο, qui per montis meat anfra-
 ctum, incipit, cui monti ac uia idē nomen est in-
 ditum Anopææ. Hac Anopææ per dorsum mon-
 tis extenta, desinit iuxta Alpenum urbem, quæ
 prima est ex Locridibus, Melienses uersus, ac iux-
 ta lapidem nomine Melampygam, id est, nig-
 rum fontem, ac iuxta *ἡγώνων ἰσάριος*, hoc est,
 malitiosorum se des: ubi angustissimus callis est.
 Hac uia atq; ita se habente, Persæ Asopū trans-
 mittentes, iter tota nocte fecerūt, à dextra Oe-
 tæos montes, ad sinistram terram Trechinio-
 rum habentes: ac sub exortum aurora in cacae-
 men montis euaserunt: quo in loco (sicut supe-
 rius ostēsum est) mille Phocensium armatorum
 presidium excubabat, tum ad suam terrā, tum
 ad uiam tutandam. Nam transitus inferior, à
 quibus dictum est, custodiebatur, quod eam per
 mon

montem uiam ultero ab Leonide acceptam obsequi
debant, qui hoc modo Persas ascendisse animadu-
erterunt: Cum eos illi toto monte conscendendo
propter frequentiam quercuum latuissent, tamē
edito multo strepitu (ut res postulat) frondium
subter pedes constrictarum (erat enim celi tran-
quillitas) Phocenses recurrerunt: & dū sibi ar-
ma induunt, cōfestim Barbari adfuere: qui con-
spicati viros arma sibi circumdantes, obstupue-
re: Quippe qui (ut in exercitu aspernatum fue-
rat) neminē sibi sperabant occursurū. Ibi Hydar-
nes perterritus, ne Phocenses Lacedamonij fo-
rent, Epialtē percontatus est, quānam ille esset
exercitus. Mox certior rei factus, Persas tan-
quā in aciem instruxit. Quorum missilibus multis
crebrisq; Phocenses cū feriretur, fugam fecerūt
in uerticē montis, gnari aduersum se ab initio
illos uenisse, & se preparabant tanquā perdi-
ti: Ita isti sentiebant. Verū eis spretis, ij qui cir-
ca Epialtem & Hydarnem erāt Persae, rapidō
de monte descēdūt. At ijs Gracis, qui apud Ther-
mopylas erāt, primum nates Megistias extis in-
spiculis, indicauit mortē illis pariter & sibi im-
pendere. Deinde transfuga notum fecere, Persas
montē circuire: sed hi adhuc per noctū tempus.
Tertio loco significauere speculatores diurni,
quia uerticibus montis decurrerūt iam die illu-
cescente. Hic inter se cōsultantes Graci, sententijs
discrepabant. Alij enim stationē non deserendā

suadebant, alij id dissuadentes cōtendebāt. Trās
dissidentium partim abscedunt, dislapsiq; in suam
quisq; urbem se recipiunt: partim, qui cū Leonī
de erant, ad illic perstandum se accingunt. Fer-
tur autē ipse Leonides eos qui abscessere dimi-
sisse, de illorum vita sollicitus. Se uerò & Spar-
tias, qui adefsent, non sacuros ē sua dignitas
se, si stationem defererent, ad quam tutandam
ab initio uenissent. Caterum ego magis illi opi-
nioni accedo, Leonidem posteaquā animaduero-
tit socios ignauos, & inuitos esse ad periculum
subeundum, ueniam eis abeundi dedisse, sibi ue-
rò decedere inhonestum putasse: permanenti au-
tem illic, ingentem gloriam futuram, & Spar-
ta nunquam defuturam felicitatem sperasse. Si
quidem iam inde ab initio moti belli Spartia-
ni à Pythia redditum erat oraculum, fore, ut
aut Sparta euerteretur à Barbaris, aut rex
eius occumberet: Quod oraculū hexametris il-
la uersibus reddidit, in hac uerba:

Vobis, amplinaga colitis qui mania Sparta,
Aut urbs clara dabit Persa uiclore ruinam,
Aut si non eris hoc, oriundus ab Hercule
quidam,

Flebitur extinctus rex in Lacedamonis ora.
Nam neq; tantorum, neq; uim feret ille leo-
num:

Sed Ionis, et cui⁹ reor haud tolerabile robur,
Alterutrū donec passim discerpseris horum.

Hac

Hac reputantem Leonidem, cupidumq; gloria
 cōparanda, crediderim solum ex Spartiatis re-
 misisse socios potius, quàm illos qui abierant in
 sententijs dissidentes: tā deformiter abisse. Cui
 rei non minimo id mihi testimonio est, natem
 Megistiam huius expeditionis comitē, qui fere
 batur Acarnas esse, & à Melampode oriun-
 dus, pralocutum ex extis ea, quæ erant euentu-
 ra: eundēq; cum propalam à Leonide dimittere
 sur, ne secum periret, tamen abscedere noluisse,
 filium modo, qui ei unicus erat, unā militantem
 missum fecisse. Ita socij quos Leonides remitte-
 bat, ei obtemperantes abiere, Thesspienses tan-
 tum atq; Thebani persistere cū Lacedæmonijs:
 Thebani quidē inuiti ac nolentes, quippe quos
 Leonides loco obsidum distinebat: Thesspienses
 nerò libentissimi, qui negauerunt se Leonidē, et
 qui cū eo erat desertis, abscessuros: Permanen-
 tesq; unā cum illo occubuerūt, quorū dux erat
 Demophilus Diadromei. Xerxes sub exortum
 solis libaminibus factis, tantisper moratus, dū
 tempus esset, quo forum solet maximè frequens
 esse hominibus, è castris movit. Etenim ita ab
 Epialta erat mandatū. Nam descensus à mon-
 te cōpendiarius magis, ac breuioris multo spa-
 tij, quàm circuitus montis atq; ascensus. Bar-
 bari qui circa Xerxē erant, ad Leonidē & ad
 Gracos, qui cum eo erant, accessere: & isti tam
 quam ad necē iam multo magis, quàm à primo

cipio fecerant, progressi sunt ad fauces introitus laxiores. Nam munitiones muri eos tuebantur. Et cum superioribus diebus in loca ardua prodeuntes dimicassent, tunc extra angustias facto concursu permulti Barbarorum cadebant. Nam duces à tergo sui quisque agminis, verberibus, qua gestabant, unusquisque cadebant, assidue ad procedendum adhortantes. Multi eorum in mare decedentes, absumebantur, multo plures inuicem nisi proculcabantur, cum nulla prateremptis ratio haberetur. Cumque scirent impendere sibi necesse ab iis qui montem circumferrent, quod roboris habebant, id omne in Barbaros ostendebant, ingruentes ac sese intrudentes. Quorum plerisque, cum iam lancea diffracta essent, nonnulli gladiis Persas obruncarent, tunc Leonides in hoc labore cecidit, nauata strenuissime opera, & cum eo alij insignes Spartani: quorum ego tanquam strenuorum virorum nomina audius, & quidem trecentorum omnium. Persarum quoque illic cum multi alij tam celebres ceciderunt, quam incelebres: tum uero duo Darij filij, Abrocomes & Hyperanthes: quos Darinus ex Phrataguna Atarnis filia tulerat. Atarnes autem Darij regis frater, Hyllaspisque Arsamai filius: qui dum Dario filiam nuptum dedit, omnem insuper ei domum tradidit, ut qui esset unica pater. Hi duo Xerxis fratres super cadaver Leonida pugnantes occubere, adeo uehementi Persarum

*sarum Lacedamoniorumq; confictu, ut Graciter hostibus in fugam uersis, cadaver Leonida uirtute subtraxerint: & eousq; perstiterint, dum ij qui cum Epialte erant, adfuere: quos ubi audiere Graci, tum uerò pugnandi ardor immutatus est. Nam ad angustias nia sese recepere: & introgressi murum, tumultu quendam occupantes, addensati infedere cuncti, prater Thebanos. Est autem tumultus ingressu, ubi nunc super Leonidem stat lapidem leo. Hoc in loco defensantibus sese gladijs, qui adhuc eis supere rant, Barbari circumsunduntur, & manibus & uocibus incessentes. Alij ex aduerso argentes, & munitionem muri subruentes, alij undique circunuenientes circundantes. Lacedamoniorum atq; Thespiesium, cum tales extiterint, praestantissimus tamen extitisse fertur Dienece Spartanus: quem antequam cum Medicom fligeretur, hoc dixisse aiunt, cum à quodā Trichinio audisset Barbaros pra multitudine sagittarum quas emitterent, solem obducere, tantam eorum esse copiam, adeo non expanesactus est, ut parui faciens Medorum turbam, responderit: Omnia sibi bona Trichinium hospitem nunciare: si Medi solē obducerēt, se sub umbra cum illis, nō in sole pugnatuuros. Hac & alia huiusmodi dicta memoratu digna, aiunt Dienece Lacedamonium reliquisse. Secundum hunc è Lacedamonijs duo fratres praestantissimi feruntur fuisse
 se,*

se, Alphens & Maron, Orsiphanto geniti. E'
Thespiensibus Dithyrambus Harmatidei. Hic
eod loci ubi ceciderunt sepultis, & ijs qui primis,
quàm socj à Leonide remissi sunt, occubuerāt,
epigrammata his verbis inscripta sunt,

Terdecies centū hic certarunt millibus olim
E' Peloponneso bis modo mille iuri.

Hac uniuersis superscripta sunt, illa peculiari-
ter Spartiatū:

Nos Lacedæmonijs refer hic peregrine iacētes,
Exhibito illorum uocibus obsequio.

Hoc epigramma inscriptum est Lacedæmonijs,
illud uati:

Nobilis hoc bustum est (Medi occidere) Me-
gista,

Sperchion ad flumiū, non sed inultus obit:

Qui nates obitū quamuis præsiret adesse,
Sparta haud sustinuit deseruisse ducts.

Qui hos epigrammati & cippi exornarūt Am-
philchones fuisse, præter epigramma uatis Me-
gista, quod Simonides Leoprepj filius, propter
hominis familiaritatē inscripsit. Ex his trecenā
in duo, Eurytus & Aristodemus, feruntur ob
extremā lippitudinē e castris ab Leonida remis-
si, & in Alphens decubuisse: & cōicato inter se
cōsilio, cū liceret aut salutē sibi parare Spartā
uersus, aut si reuerti recusarēt, unā cū alijs occi-
dere, in neutro horū quā licebat ei facere, inter
se cōuenisse: sed cū sententijs discreparēt, Aristode-
mus

demus quidem pra ignavia remāſiſſe, Eurytus
 nerō audita Perſarū circuitiōne, petiſſe arma:
 ſeq; ei induſū iuſſiſſe ſeruum, ut ad pugnantes
 deduceret. Iſte nobis deduxit, fuga ſe mādanſiſſe:
 ſic dato in agmen impetu, occubiſſe. Quōd ſi
 uel Ariſtodemus ſolus redire Spartam negle-
 xiſſet, aut ſi ambo reduces fuiſſent, uidetur mi-
 hi Spartiata nullam ijs pena irrogatūri fuiſſe.
 Nunc altero eorū extincto, in hunc, qui habens
 eandem occumbendi occaſionem, tamen occum-
 bere noluerit, neceſſario debuiſſe magnopere
 irāſci. Quidā hunc in modum, & ob hanc cau-
 ſam Ariſtodemum ſoſpitem redyſſe Spartam
 aiunt: Alij enim cum ab exercitu pro nuntio
 mitteretur, & poſſet pugna qua fiebat adeſſe,
 tamē, recuſaſſe, ſed moratū in uia, fuiſſe ſuper-
 ſtitem: ſociumq; eius qui unā mittebatur, in pu-
 gnā profectum oppetiſſe. Ariſtodemus Lace-
 demonem regreſſus, probro & ignominia no-
 tatūſt: probro, quōd cum nemo neq; igni, neq;
 alloquio impertiuit: ignominia, quōd Ariſtode-
 mus fugax appellatūſt. Verū hic omnem ſibi
 obiectā culpā, in pugna apud Plataas geſta de-
 leuit. Fertur item alius ex eiſdē trecentis ſuper-
 fuiſſe, in Theſſaliā pro nuntio miſſus, cui nomē
 erat Pantita: ſed ſpart ā reuerſus, cū opprobrio
 eſſet, ſeſe ſtrangulaſſe. Thebani, quorum dux
 erat Leontides, ut retenti aduerſus regis copias,
 tamen a partibus Gracorum ē quibus erāt, di-
 mica

micauerunt. At ubi res Persarum superiores
 esse animaduertuerunt, ibi à Græci qui tū fue-
 rant, ad tumultum ire properantibus se disso-
 ciantes, manus ad Barbaros protenderunt, ad
 eosq; propius accesserūt, referētes (quod uerissi-
 mum erat) sese cum Medi sensisse, terramq; &
 aquam regi inter primos dedisse, ac ui coactos
 ad Thermopylas uenisse, & à culpa cladis illa-
 ta abesse. Hac regi allegantes, quorum etiam
 Thebalos testes habebant, seruati sunt: non ta-
 men usq; quaq; fortunati. Nā barbari qui eos
 cepere, aliquot ut accedebant obtruncauerunt:
 pluribus uisu Xerxi regias notas inusserūt, à
 duce Leontida exorsi. Cuius filium Eurima-
 chum postea Plataenses quadringentorū The-
 banorum ducem, quod urbē ipsorum occupas-
 set, interemere: Hunc quidē in modum Græci
 ad Thermopylas dimicauerunt. Xerxes autem
 accitum Demaratum interrogauit, hinc orsus:
 Demarate, uirum te bonum esse iudicio uerita-
 tis exporior. Qua enim dixisti, ea omnia perin-
 de euenere: Nunc hoc mihi pandito, quōtānā
 sunt Lacedamoni, quōtue eorū tales in re bel-
 lica, an & uniuerſi? Cui Demaratus: Mul-
 titudo rex, inquit, Lacedamoniorum omnium
 magna est, & ciuitates multa. Quod autē dis-
 cre uis, à me scies: Est in Lacedamono urbs
 Sparta octo millium ferme uirorum, qui omnes
 hū qui hic pugnare sunt similes: ceteri La-
 ceda

cedamonij non illi quidē similes, sed tamen uiri sunt strenui. Ad hunc Xerxes, Demarate, inquit, agendum expone quo pacto hos uiros minima cum difficultate subigamus. Tu nāq; calles quò tendant eorum consilia, utpote quorum rex fuisti. Cui Demaratus, Tum cum, inquit, me rex libèter cōsulas, aquū est me tibi quod optimum sit expromere. Id quod nū hoc pacto fiet, si trecentas naues cum suis propugnatoribus in orā Lacedamoniam mittas. Adiacet autem illi insula nomine Cythera: quā obrus mari, quā extare, cōducibilis esse Lacedamonius Chilon aiebat, uir apud nos sapiētissimus: nidelicet expectans semper ab ea aliquid tale futurū, quate nunc ego expono: non ille quidē tuam clāsem prauidens, sed quāmcunq; similiter extimescēs. Ex hac igitur insula proficiscentes tui, Lacedamonios territent. Ita illi domestico occupati bello, neq; tibi erunt infesti, neq; cetera Grecia, cum a tuis pedestribus copijs expugnabitur, auxilia ferent. Subacta reliqua Grecia, Laconici per se reddentur inualidi. Quod nisi feceris, hoc fore expecta: Est Pelopōnesi arctus isthmus: quo in loco Pelopōnēsiū omnibus coactū, alia tibi praelia superioribus atrociora futura prospicio. At si illud feceris, & isthmus hic citra praliū, & cetera ciuitates ultro tibi se dedent. Post hunc Achaemenes Xerxi frater, clāsis praefectus, cū ei colloquio interesset, ueritus ne Xerxes ad id

ad id agendum induceretur: Animaduerto, inquit, te rex uerba admittere mihi, qui tibi prospere agentis inuideat, aut etiam res tuas prodit. His enim moribus uti Græci gaudet, ut & fortunato inuideant, & meliores oderunt. Quod si è præfenti conditione, cum naues quadringenta naufragiū fecerint, trecetas alias & cætera classe miseris ad obeundā Peloponnesum, profectio fiet nobis aduersarij pares ad decertandum. At si coniuncta classis fuerit, inoppugnabilis reddetur, & anteq̃ omnis nobis illi impares erunt: simulq̃ omnis exercitus nauticus terrestri, et inuicem terrestri una iter faciēs, nautico erit auxilio. Quos si distraxeris, neq; tu illis usui eris, neq; illi tibi. Tu uerò tua ipsius bene constitutoris, si aduersariorum res apud te nō agitaueris. Hic illi bellū sistent, hac agēt, tot numero sunt. Illi enim per sese ad sibijpsis prospiciendum sufficiunt, & nos itidem ad prospiciendum nobis. Quod si Lacedæmonij aduersus Persas in pugnam ibūt, impendētem sibi cladem handquam deuitabunt. Ad hac subiiciens Xerxes, Recte, inquit, Achæmenes mihi uideris dicere, quod & faciam. Demoratus quod optimū ille quidē mihi sperat esse, id suadet: eius tamē sententia à tua superatur. Neq; uerò illud admitto, cum nolle rebus meis bene consultū, ut ex ijs, quæ antea ab hoc dicta sunt, & ex ipsa re cōiecto. Quoniam cinis quidam cinis secundis rebus prædi

pradito inuidet, eumq; male odit: cum tamē patrio solo nihil eodem consultāte, quod optimum sibi uidetur, suadet: nisi procul abfuerit a uirtute, quales pauci sunt. Hospes autē hospiti prospera fortuna utēti, omnium est beneuolentissimus, eiq; consultanti optimē consulit. Quapropter ab infestatione, qua in Demaratum ueteris hospitē meum, posthac abstinere te iubeo. Hac Xerxes locutus, inter casos trāsijt, ubi erat Leonides: quē cum audisset Lacedamoniorum regem eundemq; ducem esse, iussit abscisso capite in crucē tolli: ut mihi cum alijs multis indicijs, tum hoc precipue manifestum sit, regem Xerxem maxime omnium excādisse in Leonidam uiuentem. Nam alioqui nūquam in defunctum hoc genere deliquisset: cū ex omnibus (quos ego noui) hominibus Persae soleant uiros in re militari praestantiores, honore afficere. Illi quibus imperatum erat, id executi sunt. Redeo ad eā narrationem, unde mihi discessum est. Lacedamonij primi regem aduersus Graciam tendere acceperunt, atq; ita Delphos ad oraculum miserunt. Vbi responsum est id redditū, cuius paulo antē memini. Acceperūt autem mirū in modum. Demaratus enim Aristonis, qui profugit ad Medos, nō ille quidē Lacedamonij beneuolus, ut et ego arbitror, et ratio dicat, tamē hoc fecit, siue in hoc bene illis consultū uellet, ut cōtuleret licet, siue quod insultaret: Nā posteaquā

Xerxes statuit aduersus Graciã sumere expeditiõẽ, id Demaratus qui Susis erat, cū accepisset, censuit Graciẽ esse indicandũ, sed cū aliter nequisset, quippe periculosum erat, ne deprehenderetur, hanc rem cõmentus est. Sumptis duarũ tabellarũ pugillaribus, ceram illinc eradit. Deinde in eorũ ligno cõsilium regis exarat. Quod literis exaratis, rursus cera inducit, ne quid negotij apud uiarum custodes exhiberẽt pugillares cui ferretur. Qui ubi Lacedamonem allati sunt, non poterãt eos Lacedamonij interpretari, antequã (ut ego accipio) Cleomenis filia, eademq; Leonida uxor Gorgo, illos admonuit, ipsam rẽ interpretata, iubens cerã effringi. Fore anim ut literas in ligno reperirẽt. Ia ei ausculo tantes Lacedamonij, literas repertas relegerũt, easq; deinde ad Gracos dimiserunt.

HERODOTI HALI-
CARNASSEI HISTO-
RIARVM LIBER VIII
QVI INSCRI-
BITVR

V R A N I A.

TQVE hac quidẽ ita gesta dicuntur esse. Graci autẽ, quib; res classiaria delegata erat, hi fuerunt Athenienses, qui naues centũ viginti septẽ prabucere, iussũ sibi Plataen

Plataensibus: qui etsi rei nautica in experti, ta-
 men strenuè alacriterq; pro se illorū naues ar-
 mauerāt: Corinthij, qui attulere naues quadra-
 ginta: Megarēses, qui uiginti: Chalcidēses totio
 dē sibi ab Athenēsisbus prabitas armauerunt:
 Aegineta undeuiginti: Sicyonij duodecim: La-
 cedamonij decem: Epidaurij octo: Eretrieneses
 septem: Træxenij quinq;: Styreensēs duas: Chij
 totidem: cum totidem penteconteris, id est, nauib;
 gij; quinquagenū remorū, quibus auxiliares
 erant Locri: Opuntij cum septem pēteconteris.
 Ha naues ad Artemisiū in statione erant: qua-
 rum quot quiq; attulerunt, mihi discū est. Vni-
 uersarum uerò prater penteconteros, ad Arte-
 misium coactarum numerus fuit ducentarum
 septuaginta unius. His ducem, penes quē sum-
 ma imperij esset, Spartiata prabuerunt Eu-
 rybiadem Euryclida. Nam socij negauerunt
 se, nisi Lacon esset imperator, secuturos esse
 Atheniensēs ductores, sed exercitum, qui fu-
 turus erat, soluturos. Etenim iam inde ab inio-
 tio, antequam in Siciliam ad societatem ineun-
 dam mitteretur, agitatū sermonibus erat, tano-
 quā expediret rem nauticam Atheniensibus
 permittere. Caterū recusantibus socijs, cessere
 Atheniensēs, quod magnificarent Graciam sua
 pereſſe, quam intelligebant esse perituram, si de
 principatu contenderent, rectē sentientes. Nam
 intestina seditio tanto deterior est bello quod

concorditer geritur, quanto bellum deterius est
 pace. Hoc itaq; ipsum intelligentes, non repug-
 nandum putauerunt, sed tantisper conceden-
 dū, quoad magnopere illis indigebāt, quemad-
 modum constituerant. Si quidem posteaquam
 expulso Persia iam de illius terra diiudicabāt,
 superbiam Pausania causati, Lacedemonios
 ducatu abdicauerunt. Verum hac posterius ge-
 ssu sunt. Tunc autem ij Graci qui ad Arte-
 misium se contulerant, ubi uiderūt ex multum-
 narium ad Aphetae esse cōtractum, & omnia
 plena exercitu hostili, percussū metu, quod prae-
 ter opinionem suam expectationēq; res Barbar-
 rorum succederent, consultabant de faciēda fu-
 ga ex Artemisio, interiorē in Graciam. Quo-
 rum consultatione cognita, Eubaei objecrabant
 Eurybiadem ut aliquantulum temporis presto-
 laretur, usque dū ipsi liberor atq; domesticos sub-
 dicerent. Vbi non persuaderent, ad ducē Athea-
 niensem Themistoclem transgressi, paciscun-
 tur cum eo triginta talentū, ut tādū ante Eu-
 baeam pensaret, donec pugna navali decerne-
 retur. Themistocles hac ratione Gracos retē-
 nuit. Eurybiadē ex hac, tanquam ex sua ipsius
 pecunia, quinq; talenta impertit. Hoc persuasū,
 Adimantum Oryti Corinthiorum ducem, qui
 solū relictus erat, negans se permansurum, sed
 ab Artemisio profecturum, ita allocutus est
 iuraturādo interposito: Tunc erā haudquaqua

mas deferres, quem ego maioribus donabo munere
 ribus, quam qua rex Medorum tibi mitteret
 socios deferenti. Hac locutus, statim ad nauem
 Adimanti tria misit argenti talenta. Iſſem pe-
 cunia corruptus, cum Eubœi gratificatus eſſet
 Themistocles, tum reliquum pecuniae quam ac-
 ceperat lucrifecit, quam enim interuertisse ideo
 latuit qui acceperant, quod putabant eum ab
 Atheniensibus ad hoc ipsum profectum esse.
 Ita in Eubœa perſistere, ac praelium fecere, quod
 ita geſtum eſt: Barbari cum ad Aphetas circa
 deluculum ueniſſent, cumq; id quod etiam antè
 audierant cernerent, paucas Gracorum naues
 ad Artemisium stationē habere, libidine tene-
 bātur aggrediēdi, ſi forte eos interciperēt. Ca-
 derē ex aduerſo inuadēdū non uidebatur, ne ſe
 conſpectu obuiā tendentibus Graci fugā capeſ-
 ferent, noxq; fugientes exciperet. Sed euenire
 oportebat, ut hi effugerent, & illorum inſidiam
 tium ne ſacrificulus quidē euaderet. Igitur ad
 hanc rem tranſigendū hoc ſunt machinati: Du-
 cetas ex omnibus nauibus delectas extra Scia-
 thum circumagunt, iuxta Capharea & Gere-
 ſum ad Euripum, ne circumuehētes Eubœam
 ab hoſte cernerentur, ſed cum circumuenirent:
 ducentis quidem nauibus qua hac irent, niam
 qua retro ſciebat, obſepientibus, reliqua uerò
 claſſe ex aduerſo ingruente, Hoc capto con-
 ſilio quas conſtituerunt naues miſerunt, non
 2 3 habeo

non habētes in animo ipsi eo die Gracos adoriri: nec prius quān signum quod cōuenerat cum ijs qui circumuehebātur, ab illis ederetur iam de suo aduentu. His circummissis nauibus, reliquarum apud Aphetas numerum inibant. In quibus recensendis dum occupati sunt, Scyllias quidam Scionaeus, qui ijsdem in castris erat, omnium ea tempestate hominum optimus urinator: qui etiam in naufragio ad Pelium facto, multam pecuniā Persis seruauit, multa & sibi lucratus est. Hic Scyllias iampridem in animo habuerat ad Gracos transire: sed cum ad eam diem non fuisset naclūs occasione: tunc ad Gracos trās fugit, sed incertum quonam modo illinc transierit. Demiror tamē, si uerum est quod refertur. Refertur enim cum ex Aphetis mare subisset, non prius emeruisse, quā ad Artemisium peruenit, octoginta ferme maris stadia emensus. De hoc uiro et alia memorantur, partim mēdacys similia, partim uera: de quo mihi ea probatur opinio, eum nauigio ad Artemisium peruenisse. Is ubi eō peruenit, Gracos certiores fecit & naufragij facti, & nauū ad circumeundam Eubaeam dimissarū. Hoc illi audito inter se collocuti sunt: & cum multa essent sententia dicta, illa enicit, ut eum diem illic maneretur, & in statione perstaretur: dehinc media nocte soluentes proficiscerentur, & classis hostium qua circumageretur, occurrerent. Post hac

hac ubi nemo se ex aduerso fert, observato die
 crepusculo, ipsi feruntur in Barbaros, animo exo
 periunda fortuna cum impugnando, tum in pero
 rumpendo. Quos Xerxiani milites ducēsq; pau
 ci cum navibus venientes in se conspicati, ma
 gna hoc illis demētia dantes, & ipsi naues edu
 cunt, sperantes, facile se illos ire interceptum.
 Merito sanē sperantes, quod viderent paucas
 esse Gracorum naues, suas vero multo plures atq;
 velociores. Itaque pra contemptu illos in medio
 concludunt. Ex Ionibus tamen, qui cum Gracis
 bene volebant, inusti militabant: magna cala
 mitatis loco ducentes, quod viderent circumuan
 ari illos, quorum neminem animadverterent
 esse rediturum. Adeo enim infirma res Graco
 rum esse videbatur. At ij Iones quibus id quod
 fiebat voluptati erat, pro se quisq; admitteba
 tur, ut ipse primus aliqua navi Atheniensium ca
 pta, donum ab rege acciperet. Nam apud exer
 citum plurimus erat per hos de Atheniensibus
 sermo atq; respectus. Graci, ubi eis signum da
 tum est, primum conuersis in Barbaros proris
 puppes in medium coegerunt. Deinde secundo
 signo dato opus capeſſunt: quanquam in exiguo
 spatio deprehensi: & a fronte max triginta
 Barbarorum naues excipiunt, in quibus & Phi
 laonem Chersis filium Gorgi Salaminiorum re
 gis germanum, & in eo exercitu virum eximium.
 Gracorum autem primus nauem hostium cepit

vir Atheniensis Lycomedes Aeschrei, idemque
 palmā rei bene gesta retulit. In hac pugna cum
 inuicem nunc hi, nunc illi superiores essent, in-
 teruentu noctis dirempti sunt: & Graci qui-
 dem ad Artemisium reuelli. Barbari uero ad
 Aphetas, multis maius opinione sua certamen
 experti. In hoc pralio solus ē Gracis qui cū rege
 erant, Antidorus Lemnius ad Gracos trans-
 fugit: quem Athenienses ob eam rem tractu so-
 li in Salamine donarunt. Vbi nox affuit (erat
 autem anni tempus media aestati) immensa uis
 aquarum extitit per totam noctem, & dira to-
 nitrua à Pelio. Cadavera quoque ac naufragia
 ad Aphetas efferebantur, & circa naniū pro-
 ras excipiebantur, & remorum palmulas per-
 turbabant. Hac audientes qui illic erant milio-
 tes, metu consternebātur, credentes se esse utiq;
 perituros, ut qui in tantū malorū demersissent.
 Quippe quos antequam respiraſſent ē naufrago
 & tempestate, qua ad Pelion extiterat, ex-
 cepisset atrox pugna nautalis, ex pugna nautali
 uehemens imber et ualidi aquarum in mare di-
 scursus, ac dira tonitrua. Et istū quidem huius-
 modi nox contigit. At q̄s quibus negotium da-
 tum erat ut Eubiam circumirent, quanquam
 eadem nox, tamen multo etiam atrocior erat:
 tanto quidem, quanto maius est, quod eos dum
 in pelago ferretur inuasit, & tristis exitus fuit.
 Ut enim eos cursum tenentes tempestas ac plu-
 uia

mia adorta est, cum essent ad concava Eubœæ,
 ut flatu ferrentur, ignari quò efferebantur, ad
 petras impingebantur. Et id omne a deo fiebat,
 quò Græca classi par redderetur id naniv quod
 supererat, nec multo plus foret. Atq; his quidem
 circa Eubœæ cōcava periere. Barbari uerò qui
 apud Aphetas erant, ubi ipsis libentibus dies
 illuxit, naues suas stabilierunt, satum habentes,
 eum malè rem gessissent, quietem agere in præ-
 sens. At Græci auxilio tres & quinquaginta
 naues Attica superuenere: quæ suo aduentu illi-
 tum animum addiderunt, tum nuntium at-
 tulerunt, eos Barbaros qui Eubœam circum-
 uehebantur tempestate illa qua extiterat, tanto
 ètos interisse. Itaq; Græci eadem qua pridie ob-
 seruata hora, profecti, naues Cilicum inuasere.
 Quas ubi corrumpere, & nox aduenit, iterum se
 ad Artemisium receperunt. Tertio die Barba-
 rorum duces tum indigne ferentes à tantula
 se classe vexari, tum à Xerxe supplicium timen-
 tes: non expectandum sibi amplius censuerunt,
 ut Græci priores pugnam capefferet, sed instru-
 ctas naues circa meridiem eduxerunt. Contigit
 autem, ut per hos eosdem dies & hac naualia
 prælia, & illa in Thermopylis terrestria gere-
 rentur. Erat autem omne certamen hic in mari
 de Euripo, quemadmodum illi qui cum Leo-
 nide erant de transitu arcendo. Græci quidem
 sese adhortabantur, ne Barbaros intrare Græ-

ciam finerent: Barbari uerò, ut Gracorum cor-
 pibus profligatis, transitum potirentur. Procedente
 Xerxianorum classe in aciem ordinata, dum Graeci
 se apud Artemisium immotos tenerent: tunc
 eos Barbari ut comprehenderent lunata classe
 circumdabant. Ibi Graeci ex aduerso produn-
 tes confluxere. Qua in pugna pari Marte pu-
 gnatum est. Nam Xerxiana classis præ magni-
 tudine & copia sua in se incidebat, perturbatis
 nauibus & mutuo incurstantibus resistebat: ta-
 men neque cedebat. Indigna enim res uidebatur,
 à paucis nanibus infugam conuerti. Itaque multi
 ta Gracorum naues interibant, multi etiam ui-
 ri, sed multo plures Barbarorum & naues &
 uiri: atque ita dimicantes, utrique ab alteris ab-
 fecessere. Hoc in prælio Xerxianos inter milites
 optimam Aegyptij nauauerunt operam, cum
 alijs magnis editis operibus, tum hoc quod quin-
 que Gracae naues cum ipsis propugnatoribus
 cepere. Et Gracis eo die præstantissimi extitere
 Athenienses, & inter Athenienses Clinias Alci-
 biadi filius: qui domestico sumptu ac pro-
 pria nauis, cum ducentis uiris militabat. Vbi
 utrique libenter in diuersum abiere, ad suas sta-
 tiones sese recepere. Graeci dirempto prælio re-
 uecti, etsi casorum corporibus ac naufragijs po-
 titi erant, tamen quod male affecti essent, præ-
 cipueque Athenienses, quorum dimidium nu-
 mum uulneratum erat, defugiendo in ulteriorem

Græc

Gracia delibabant. Themistocles, reputans si ab amicitia Barbari Iones & Carer abduceret, fieri posse ut reliquos superarent: dum Eubæi pecori ad mare propellunt, illuc duces contraxit: cuiq; dixit se astutiam quandam habere, qua speraret, optimos quosq; sociorum ab rege abductum iri. Hæc lenius rem enudauit, addiditq; ad eam transigendam hoc ab illis agendum esse, ut Eubæicorū pecorū quantum uellet quisq; mactaret. Satius enim esse suorum copijs illos potiri quàm hostem. Ac monuit, ut suis quisq; popularibus praecepere ignem accendere: sibi autem de discessu sub tempore opportunum cura fore, ut sine noxa abirent. Hoc illis probatum cum esset, accensis ignibus ad pecora est itum. Nam Eubæi contempto Bacidi oraculo tanquam nihil dicente, neq; exportauerāt quicquam, neq; importauerāt, uelut impēdente eis bello, res sibi quoq; ipsis obscuras effecerant. Ita enim habebat de his oraculum Bacidis:

Dum iuga Barbaricus canabacea iaculat in
æquor,

Eubæa capra mugientes fac procul ab sint.
His uersibus cum nihil illi niterentur, tamen si mala tum aderant, tum impendebāt, fiebat, ut in plerisq; aduersa fortuna uerētur. Dum hæc isti agebant, aduenit ex Trechine speculator. Nam ut erat apud Artemisium speculator Poodyas, genere Anticyrensis, cui datum erat ne-

gotium

gotium cum expedito nauigio actuario, ut reo
 unciaret his qui apud Thermopylas erant, an
 classis discessisset. At Abromychus Lyficliu A-
 thenienfis, apud Leonida, paratus cum lembo
 ad nuntiandum ijs, qui ad Artemisium age-
 bāt, si quid noui pedestribus copijs contigisset.
 Hic igitur Abromychus adueniens indicauit
 ea, qua circa Leonidam et eius exercitum gesta
 erant. Qua isti re audita, non iam sibi differen-
 dum habitum putauerunt: sed ut quique locati
 erant, absceſſerunt: primi Corinthij, postremi
 Athenienses. Quorum Atheniensium uelociſsi-
 mis nauibus delectu, Themistocles ad aquas
 potabiles conferens, in lapidibus literas incide-
 bat: quas postero die Iones ad Artemisium ue-
 nientes legerunt in hac uerba: Viri Iones, haud
 inſte facitu, militantes aduerſus patres, &
 Graciam redigentes in ſeruitutē. Sed quod pra-
 cipuum fuerit, ſtate à nobis. Sin hoc facere non
 poteſtis, ſaltem nunc ſitu in medio: quod &
 ipſi facile, & Caret nunc faciant obſecrate.
 Quòd ſi horum neutrum agere licet, & maio-
 ri neceſſitate eſtis obſtricti, quàm ut poſſitis
 deſciſcere, in re gerenda, dum pugnam conſeris
 omni, ſponte agatis inſtrenue, memores à nobis
 uos eſſe oriundos, & inimicitiarum nobis cum
 Barbara principiū à nobis extitiſſe: Hac The-
 miſtocles (ut arbitror) ancipiti conſilio ſcrip-
 ſit: ut ſi litera regem laterent, Iouas induce-
 res

pet ab rege ad se deficiendum: si ad eum deferrentur, darenturq; crimini, infidos eidem redderet Iones, ut a pralijs navalibus summo-uerentur. Postquam hac Themistocles inscripsit, extemplo vir quidam Histiaeus nauigio aduectus, Barbaris nuntium attulit, Gracos ab Artemisio profugisse. Illi homine quod fidem non haberent, seruari iussu, naues ueloces ad rem explorandam miserunt. Quae per istos renuntiata, ita simul atq; refulsit sol, omni clas- addensata ad Artemisium contendit. Vbi ad meridiem usque immorata, mox ad Histiaeam processit. Eo appulsi, urbe Histiaeorum potiti sunt, & optimam portionem agri Histiaei. mē- ritimosq; uicos omnes percussauerunt. Dum isti hoc in loco agunt, Xerxes preparatis quae ad casus pertinebāt, praconem ad classarios mit- tit. Hac autem preparauerat: Quicumq; ē sub exercitu apud Thermopylae cāsi (erant autē viginti millia) eorum mille ferme relictis, cā- teros depressa fossa humanit: Et ne à classa- rio exercitu cerni possent, eam humum exagita- uit, folijsq; cōstrauit. Præco ubi ad Histiaeā per- uenit, factō totius exercitus cōitu hac dixit: Vis- ri socj, rex Xerxes dat ueniam cuiusq; libet, relictis ordinibus ire uisum, quemadmodum pō- gnatur cum amensibns hominibus, qui se supē- raturos sperauerant copias regis. Hac denun- ciantē præcone, mox ubi insequentiū quān-
nauig

nauigia fuit, ita multi uisere cupiebant. Prose-
 cti eo, non omnes Lacedamonios esse ac The-
 spientes credebant, qui strati iacebant, cum
 etiam seruos cernerent. Itaq; res eos qui trans-
 misere non latuit. Hoc Xerxes circa suorum
 cadauera fecit, rem profecto ridiculam, ut mille
 iacentes extarent, ceteri uero conferti eundem
 in locum quater milleni comportati sitiq; es-
 sent. Atque hunc quidem diem in spectaculo
 consumpserunt. Postero autem Clasiarj Hi-
 stiam ad classem remcauerunt. Reliqui qui
 cum Xerxe erant, iter ingressi sunt, ad quos
 pauci quidam ab Arcadia perfuga uenerunt,
 uictus inopes, & operam suam prestare cu-
 pientes: qui in conspectu regis adducti, inter-
 rogatiq; cum ab alijs Persis, tum uero à quo-
 dam precipue de Græciis, quidnam illi agerent,
 responderunt eos agere Olympia, & spectare
 certamen gymnicum atq; equestre. Rursus eo-
 dem percontante, quòdnam illis primum esset
 propositum, propter quod certarent, Oleaginā
 coronam inquirunt, esse qua donarentur. Ibi Ti-
 granes Artabani filius, generosissimam dixit
 sententiam, quā apud regem pro timida est ha-
 bita. Audiens enim primum illis coronam
 esse, non pecuniam, silentium tenere non potuit,
 quin coram omnibus diceret, Papa Mardonii,
 in quos uiros induxisti nos ad pugnandum: qui
 non pecuniarum certamē agitent, sed uirtutū?

Hoc

Hoc ille dixit. Eo interim tempore post acceptam apud Thermopylas calamitatem, confestim Theſſali caduceatores ad Phocenses mitunt, utpote ijs inſenſi, cum ſemper antea, tum præcipue poſt nouiſſimam cladem. Et enim non multo ante hæc regi expeditionem annis, cum ipſi Theſſali & eorū ſocij omni cum copia bellum Phoceniſibus intuliſſent, à Phoceniſibus fugati ſunt ac male mulctati. Nam cum ad Paronæſum uſq; proceſſiſſent Phocenses, ſecum habentes Telliam naticinum illum Helaum, ibi Tellias hic huiusmodi rem eis commentus eſt: Sexcentos viros è Phoceniſibus præſantiſſimos gypſo, tam ipſos quàm arma illinit: eoſq; ſub noctem in Theſſalos dimiſit, dato præcepto, ut quemcunq; albicantem non cernerent, eum obtruncarent. Hos primum Theſſalorum excubitores, aliud quoddam prodigium eſſe arbitrati, deinde ipſe exercitus adeo exhorruerunt, ut tribus millibus caſorum atque ſcutorum Phocenses potiti ſint: quorum ſcutorum dimidium apud Abas, alterum dimidium apud Delphos dedicauerunt: & ex decima pecuniarum huius pugna factæ ſunt ſtatue grandes, quæ circa tripodem è regione delubri Delphi ſiſuntur: & altera eiſmodi, in Abis repoſita. Hoc Phocenses in peditatum Theſſalorum, à quibus obſidebantur, egerunt. Equitatum quoq; eorundem, qui in ſuum agrum incurſa-

uerat

uerat, insanabili clade afflixit. Ad ingressum
enim qui est iuxta urbem Hyampolim, depressa
ingenti fossa amphoras illre inanes deposuerunt,
humumq; desuper iniecerunt, eamq; reliquo solo
exaquauerunt: ubi cum Thesalos expectarent
incursum, in eos Thesali impetu dato, tanquam
rapturi in amphoras inciderunt, ibiq; equorum
etura cōfracta sunt. Ob hac ambo Phocensibus
insum Thesali missō caduceatore ita dixerunt:
Nūquid dissimulatis amplius Phocenses. agnos-
cere non esse uos nobis pares, qui & antehac
inter Græcos, quandiu partes illorum nobis pla-
uerint, semper uobis antecellimus, & nunc
apud Barbarum adeo pollemus, ut penes nos sit
& agro uos exuere, et in seruitutem redigere?
Quam facultatem etsi obtinemus, tamen iniu-
riarum non sumus memores, nisi ut eo nomine
quingenta talenta rependatis: & nos uobis
recipimus, omnia nos ab agro uestro damna
auersuros. Hac Thesali Phocensibus denūcia-
bant, quod solum Phocenses inter eius loci homi-
nes cum Medis non sentiebant: idq; nulla alia
causa, ut ego coniectura comperio, quam Thes-
salorum odio, partes Medorum, ut mihi uidea-
tur, secuturi, si Thesali partes Græcorum fo-
uissent. Hac desistentibus Thesalis, negarunt
se Phocenses pecuniam daturos: & sibi itidem
ut Thesalis facultatem esse sentiendi cum Me-
dis, si aliter sentire uellent: sed nequaquam fo-

re, ut sponte essent proditores Gracia. His vero
bis renuntiatis, adeo Theßali sunt in Phocenses
indignatione perciti, ut Barbaro duces itineris
extiterint, & ex Trechina Doridem regionem
incurſauerint. Nam eius regionis podion angu-
ſtus illic, octoginta non amplius ſtadia in latum
protenditur. Inter Melidem ac Phocensem re-
giones ſitus urbis olim Dryopia erat. Hac au-
tem regio, Dorum, qui ſunt in Peloponneſo, me-
tropolu eſt. Hanc igitur Doridem, regionem in-
greſſi Barbari, nihil admodũ laſerunt: cum Me-
du enim, etſi Theßali non uidebatur, ſentie-
bant. Poſteaquam è Doride in Phocidem in-
greſſi ſunt Barbari, ipſos quidem Phocẽſes non
ſunt adepti, quorũ nonnulli cacumina Parnaſſi
conſcenderant (qui uertex eſt iuxta urbẽ Neo-
nem illic ſitam, nomine Tiſhorea) eoq; ſe rece-
perunt: ſed plures ad Locros Oxolas in urbem
Amphiſſam, qua ſupra Criſaum ſita eſt cam-
pum: omnem tamẽ agrum Phocensem incurſao-
uerant: Sic enim ducebantur à Theßali. Et om-
nia qua naſci ſunt, igni ferroq; uaftarũt. Vr-
bes etiam ingreſſi, ignes in ſacras ades iniece-
runt. Nam peragrantes eam iuxta Cephiſſum
amnem cuncta populati ſunt, & hinc urbẽ Dry-
mon incenderunt, illinc Charadram, & Ero-
ſhum, & Tethronium, & Amphicaam, &
Neonem, & Perdieas, & Triteas, & Elateam,
& Hyampolim, & Parapotameos, id eſt, flu-

minis accolas, & Abas, ubi delubrum Apollini erat locuples, & thesauris donarijsq; compluribus exornatum in quo ut tunc, ita nunc redduntur oracula. Hoc delubrum posteaquam diripere, incenderunt. Phocensium etiam quosdam per montana ipse secuti ceperunt, & mulieres aliquot, quas pra multitudine suprantium extinxerunt. Pratergressi quoque fluminis accolas, pervenire ad Panopeas. Unde bisariam copia iam diuisa fuerunt: quorum plurima pars ac ualidissima, cum ipso Xerxe Athenas uersus tendens in Boeotios, in agrum Orchomeniorum ingressa est. Boeotij cum Medis uniuersi sentiebant: quorum urbes uiri Macedones in eis collocati, qui ab Alexandro missi fuerant, seruauerunt, nolentes planum facere Xerxi, Boeotios sentire cum Medis. Et hi quidem Barbari hac iter intenderunt. Cateri uero cum suis ducibus Paruasum à dextra praestringentes, ad templum quod est Delphus processerunt, quicquid agni Phocensis nansiscebantur, id omne sordantes. Nam & Panopeorum oppidum, deflagrauerunt, & Dauliorum, & Aeolidensium. Ideo autem hac ab alijs seruati pergebant, ut direpto, quod Delphus est, templo, pecunias representarent Xerxi regi: qui omnia quae in eo templo erant memorata digna, melius norat (ut ego audio) quam quae in aedibus suis reliquerat. per mulieres assidue referentibus cum alijs, tum pra-

eipue Cræsi Halatis filij donaria. Hoc Delphi cum audissent, in extremam prorsus deuenire formidinem. Qua attoniti, deum de iacra pecunia consultarunt, nunquid ea humi descenderent, an alium in locum transportarent. Ead deus illis interdixit ne amouerent: se enim suffecturum esse ad res suas tutandas. His auditis, Delphi de semetipsis curandum putauerunt, liberis uxoribusq; in Achasam traiecit. Pleriq; uertices Parnassi superauerunt, & ad Coryceum antrum, quidam ad Amphissam Locridem se subduxerunt: Deniq; omnes Delphi urbem deseruerunt, præter sexaginta uiros, ac prophetam, id est, uaticinum. Postea uerò quam Barbari subuates appropinquabant, templumq; cernebant, interim propheta, cui nomen erat Acerastus, inspicit ante delubrum sacra arma prolata è cœclui, quæ intus proposita fuerât, quæ nefas erat cuiquam mortali contingere: quod ostentâijs Delphi qui aderant perrexit nuntiatus. Vbi Barbari properantes peruenere ad suum Mionerua quod est ante templum, tum uerò etiâ maiora quam superius prodigia representata sunt: res profecto hac ualde miranda. Nam arina Martia, sua sponte extra delubrum proposita apparuerunt. Quod tamen secundo loco actum est, ex omnibus miraculis, maxima est admiratione dignum. Cum enim Barbari ad sicellum Mineruæ, quod est ante templum, accederent,

interea è cælo fulmina in eos deciderunt : & à Parnasso duo abscissi uertices , magno cum fragore sunt deuoluti, permultosq; eorū interceperunt. Atque ex ipso sacello Minerva uociferatio iubilatioq; existerunt. Quibus omnibus pariter ingruentibus, terror incussus est Barbaris, ut fuga se mandarent. Ea re cognita, Delphi descendentes magnam eorum stragem edidere. Qui superfuere, recta ad Bæotios effugerunt : & cum redissent, referebāt (ut ego accipio) alia se præter ea quàm dixi miracula, uidisse, duos armatos humana natura augustiores instituisse, sibi cadem facientes atq; insequentes : Hos duos Delphi aiunt indigenas heroes esse , Phylacon & Antonoum, quorum fana uisuntur. Phylaci quidem, secundum ipsam uiam super adem Minerva : Antonoi uerò prope Castaliam sub Hyampeo uertice. Saxa quæ à Parnasso deciderunt adhuc ad nostram usq; memoriam integra extant in fano Minerva protemplariis locata, ad quod per Barbaros deuoluta peruenere. Atque hic receptus a templo horum uirorum fuit. Græcorum classis ab Artemisia profecta, rogata Atheniensium ad Salaminem substitit. Quod ut facerent, ideo rogauerant Athenienses, tum ut liberos atq; uxores ex Attica subducerent, tum ut consultarent quid sibi agendū esset. Nam in rebus quæ contigerant consilium capiendum habebant, tanquam opinione frustrata: quippe qui

qui putassent inuenturos se Peloponenses, ad excipiendum Barbarum in Euboea subsidentes: horum nihil inuenerat, sed audiebant illos isthmum muro sepire: hoc plurimi facientes, ut ipsi superessent, & terram suam obtinentes tutarentur, omisso ceteris. Hac Athenienses cum audissent, ita socios obsecrarunt, ut ad Salaminem sisterent classem. Quò alijs appulsis, Athenienses in terram suam profecti proposuere edictum, ut qua quisq; Atheniensium ratione posset, seruariet liberos atq; domesticos suos. Ibi plurimi eorum suos in Trazenem miserunt, quidam in Aeginam, nonnulli in Salaminem, pro se quisq; properantes sua pignora exportare, quòd uellet oraculo obsequi: & ante omnia, quod Athenienses aiunt, ingentem anguem arcu custodem in templo fuisse obseruatum. Et tanquã re uera essent qua dicunt, serpenti menstrua nõ cessant libamina proponere, qua sint è melle confecta: quae cum semper superioribus depascerentur, dunc illibata manserant. Id cum ipsa templi antistes indicasset, eo magis Athenienses eoq; promptius deseruere arcem, tanquam à deo etiam destitutam. Exportatis itaq; rebus omnibus, ad castra nauigauerunt. Posteaquam eos qui ab Artemisio soluerant, ad Salaminem substitisse audierat, reliqui classiarj qui ad Trazeniam erant, eodem confluxere. Nam ut in Pogonem Trazeniorum portum eiretur, erat edictum.

Pluresq; multo contracta sunt naues, quàm ad Artemisium decertauerant: & à pluribus ciuibus eisdem, quò ad Artemisium duce Euribiade Euryclidii, uiro Spartiata, non tamen è genere regio: quarum multo plurimas ac maximè ueloces obtinebant Athenienses: quæ classis ex his constabat: Ex Peloponneso Lacedemonij sedecim naues præstabant: Corinthij totidem quò ad Artemisium præstiterant: Sicyonij quindecim: Epidaurij decem: Træxenij quinq;: Hermionenfes tres. Hi Dorici generis ac Macedonia gentis; Hermionenfes exceptis, ex Erineo & Pindo & Driopide nouissimè profecti. Nam Hermionenfes Dryopes sunt, ab Hercule & Melienfisib; è regione qua Doris nunc uocatur, abducti: Haec copia Peloponnesum intrant. Eorum qui sunt in exteriori continente, Athenienses supra quàm ceteri naues præstabant soli centum octoginta: Quippe quibus non affuerunt in pugna ad Salaminem gesta Plataenses, ob hanc causam, quòd cum Greci ab Artemisio dilapsi sunt, Plataenses, ubi iuxta Chalcidem impulsu fuere descendentes in Pieriâ ora Bæotia, ad recipiendos domesticos suos se conuerterant. Ita dum in suis conseruandis occupantur, relicti fuere Athenienses sub Pelasgis, eam, quæ nunc Græcia nuncupatur, tenentibus. Pelusigerant Cranai nominati: sub rege uerò Cecrope, Cecropida cognominati. Erechtheo autem

dem adepto imperium, immutato nomine Athenienses appellati: deinde Iones, ab Ione Zuthi filio, qui dux extitit Atheniensis exercitus. Megareses tantundem copiarum, quantum ad Artemisium attulerunt. Ambracii septem cum navibus auxilio venerunt: Leucadii cum tribus, Dorica gens, & à Corinthio oriunda. Ex insulanis Aegineta triginta naues exhibuerunt, quibus alie quoque erant naues instructae, sed ipsarum suam tutabantur. Verum cum triginta omnino navibus praecipue velocitatis, ad Salaminem dimicauerunt. Sunt autem Aeginetae Dorae, ab Epidauro. Cui insula nomen antea fuerat Oenone. Post Aeginetas easdem, quas ad Artemisium, viginti naues Chalcidenses, & septem Eretrienses: His Iones sunt. Dehinc Chii easdem attulere, gens ab Atheniensibus Ionica. Naxii naues attulere quatuor, quemadmodum & ceteri insulani, à popularibus ad Medos dimissi: sed illorum iussa assernatis, transire ad Gracos, discessu Democriti, viri inter cives illustris, & tunc trierarchi. Naxii Iones sunt ab Atheniensibus ducentes originem: Styrenses quoque easdem quas in Artemisio naues praebere. Cynthii unam omnino, & unam penteconterum. Horum utrique Dryopes sunt. Seriphii etiam & Siphnii & Melii fuere in partibus. Hi enim soli ex insulanis terram Barbaram & aquam negaverunt. Intra Thestio-

tos isti omnes, & amnem Acherontem incolunt. Siquidem Theſproti cum ſint contermini Amphracioſis ac Leueadijs, ex ultimis regionibus in militiam uenerunt. Eorum qui extra hos habitant, ſoli fuere Crotoniata, qui Gracia periclitanti auxilium una naui tulere: cui praeerat Phayllus, uir triſtythionicus. Sunt autem Crotoniata genere Achai: Et ceteri quidem ex hac claſſe triremes attulerunt. Melij autem & Siphnij & Scriphij penteconteros, id eſt, biremes: Melij duas, Siphnij Scriphijq; penteconteros, id eſt, biremes ſinguli. Melij ab Lacedaemone genus ducentes: Siphnij et Scriphij ab Athenienſibus Iones. Summa nauium, frater biremes, ſunt trecenta quinquaginta octo. Quae poſtea, quam ex ijs quas dixi urbibus ad Salaminem conuenerunt, inter earum duces conſultabatur, Eurybiade rogante, ut qui uellent, ſententiam duceret, ubinam ex ijs locis quibus ipſi potirentur, commodiſſimum foret pugna naualis decernere. Iam enim Attica pro dereliſta erat: Itaq; de ceteris deliberabatur. Pleraque illorum ſententia in hoc congruebant, ut proſecti ad iſthmum, ante Peloponneſum decertaſſent, hac uidelicet ratione: quod ſi male pugnaſſent, ad Salaminem quidem ſibi in inſula obſeſſis nulluſ ſubſidium oſtendebatur: ad iſthmum uero, dabatur ad ſuos effugium. Hac ratio cum a ducibus Peloponneſium reddere

tur, aduenit quidam Atheniensis, nuntiatum iam Atticam Barbaram esse ingressam, eamque omnem igne uastare. Nam copia qua cum Xerxe erant Boetiam peragrantes, incensa tum Thespiensium qui in Peloponnesum abscesserunt, tum Plataensium urbe, Athenas peruenierant, & omnia illa peruastabant. Ideo autem Thespiam & Plataam incenderunt, quod à Thebanis acceperant illas ciuitates consensit cum Medis. A traiectu Hellesponti, ex quo iter ingredi capere Barbari, unum mensum triuere transeundo in Europam, tres alios dum in Atticam peruenere, Calliade summum Athenis magistratum gerente: urbemque desertam cepere, pauci quibusdam Atheniensibus in templo repertis, necnon quatoribus ararijs, & hominibus egenis, qui praeseptra foribus atque lignis arce subeuntes arcebant, qui non exirent illinc ad Salaminem, simul pra inopia uictus, simul opinione oraculi soluendi, quod reddiderat sibi Pythia, murum ligneum inexpugnabilem fore: id interpretantes ex oraculo effugium esse, non naues. Hos Persa, castris ex aduerso arcis positis in prominensi colle, quem Arcium pagum Athenienses uocant, hunc in modum obsederunt: Sagittas sumpta circumdatas ubi incenderant, mittebant in illorum uallum. Athenienses, quanquam obsessi, & ad ultimum malorum deducti, etiam con-

fensio uallo tamen resistebant: ac ne uerba quia
 dem Pisistratidarum conditione deditiois offe-
 rentur, admitterant: & cum alia ad repugnandum
 excogitarant, tum uero hoc, quod in Bar-
 baros portus subeuntes deuoluebant saxa mola-
 rea: adeo, ut Xerxes per diu inops consilij fuerit,
 quod eos expugnare non posset. Tandem ex dis-
 ficultatibus, accessus qui di apparuit Barbaris.
 Neceesse enim erat secundum oraculum, omnem
 Atticam, quæ in continente est, subijci Persis.
 Igitur a fronte arcis, à tergo autem portarum ex-
 ascensus, quæ parte nemo excubabat, quæq; ne-
 mo credebat quempiam hominum ascensurum,
 hac parte (etsi loco prærupto) quidam conscen-
 derunt iuxta templum Aglauria filia Cecro-
 pis: quos ubi in arcem ascendisse uiderunt Athe-
 nienses, partim è muro sese præcipitauerunt, atq;
 extincti sunt, partim in arcem refugerunt. At
 Perse qui ascenderant, primum ad portas con-
 tendunt, eniq; patefactis supplices trucidant.
 Atque ubi omnium stragem fecerunt, direpto
 templo arcem incendunt. Athenis omnino Xer-
 zes positus, equitem quendam Susi ad Artaba-
 num mittit, nuntiatum res bene gestas, ac
 præsentem statum. Postero die quàm nuntium
 miserat, conuocatis Atheniensium exulibus ex-
 peditionis suæ comitibus, iussit, ut conscensa ar-
 ce, hostias suo ritu immolarèt: sine aliquo in som-
 nijs uiso, sine sua sponte facti populi, quod tem-
 plum

plum cōcremasset. Exules Athenienses id quod iussi erant, executi sunt. Cuius rei cur mentionē fecerim, exponam. Est in arce hac Erechtheios (qui fertur fuisse terrigena) tēplū, in quo olea est & mare, ut apud Athenienses praedicatur, Neptuno & Minerva in tēstimonium posita, quod de regione decertaissent. Hunc igitur oleā una cum cetero tēplo cōtingit ut Barbari exararent, quā Athenienses qui ab rege iussi erāt rem diuinā facere, altero ab incensione die cum in templum ascendissent, aspexerunt fruticasse, edito a stipite virgulto, cobiti instar. Et hac quidē illi narrauerunt. At Graci qui apud Salaminem erāt, ubi nuntiatum est, uti res circa Atheniensium arcē haberent, eō perturbationis deuenire, ut nonnulli ē ducibus nō expectarent, dum propositum negotiū cōstitueretur, sed in naues irruerēt, ac uela tollerēt tanquā profecturi. Ceteriq; qui relinquebātur, statuerēt sibi ante isthmum praelio nautali decernendum. Et cum nox adfuisset, digressi ē concilio, naues conscenderunt. Ibi Themistoclem pergentē ad nauem sciscitatur Mnesiphilus, uir Atheniensis, quidnam ab ipsis decretum esset, & cum ab eo audisset decretum esse, ut ad isthmum proficiscerentur, & ante Pelopōnesum dimicaret: Si isti, inquit, ē Salamine proficiscantur, iam tu pro nulla amplius patria dimicabis. Ad suam enim quisq; patriam remeabunt: ut nec Enribiados,

nec alius hominum quispiam cohibere possit, quominus copia dilabantur: Graciaq; peribit consilij inopia. Quare si quid comminisci potest, perge: & quod decretum est, conare irritum reddere. & Eurybiadem à sententia renocare, ut hic persitet. Themistocles, cum hac admonita sibi admodum probarentur, nullo reddito responso, ad Eurybiadis navem perrexit. Vbi hominem convenit, ait velle se de negotio communi cum eo colloqui. Hunc ille in navem ingressum iubet loqui quæ vellet. Cui Themistocles assidens, quacunq; à Mnesiphilo acceperat, tanquam à semetipso refert, & alia adjicit multa, donec Eurybiadem à sententia renocavit: persuasitq; ut è navi prodiret. & duces ad consiliū contraheret. Ii posteaquā cōgregati sunt, priusquam ad eos Eurybiades referret id, cuius gratia ipsos cōegerat, Themistocles multis agebat verbis, prout magnopere expediebat. Quem interfectus Corinthiorum dux Adimantus Ocyti, Themistocles, inquit, in certaminibus, ij qui ante alios urgent, colaphis caduntur. Eum refellens Themistocles: Atqui, inquit, reliqui non coronantur. Comiter Corinthio cum responso disset, ad Eurybiadem cōversus, nihil eorum docebat quæ dixerat prius: illos posteaquā à Salamine profecti fuissent, dilapsuros. Presentibus enim focis, non putabat sibi decorum quempiam accusare: sed aliunde oratione sumpta, In te nunc, inquit,

inquit, situm est seruare Graciam, si mihi accedens, nauale hic pralium facias, & non horum quibusdam credens, classem ad isthmum adducas: utrunq; cum audieris, inter se comparato. Si ante isthmum cōstiges, in patenti pelago dimicabis, ubi nobis minimū expedit, naues habentibus & grauiores & numero inferiores. Ex quo etiam si in alijs feliciter nobiscum agatur, tamen amittes Salaminem & Megara & Aeginam. Nam illos una comitabitur suus pedester exercitus. Atq; ita tu eos in Peloponnesum ages, omnemq; Graciam in discrimen adduces. Sin autem id feceris quod suadeo, hac in eo reperies commoda: Primum si in arcto cōstixerimus nos pauca naues cum multis, profecto si aqua belli contingent, multo superiores erimus: quoniam in arcto oppugnare, pro nobis est: in spatio, p̄ illis. Præterea Salamis seruetur, ubi nostri nūc liberi collocati sūt et uxores. Est & alia hic causa, propter quā itē debes præcipue hic manere, quod pro Pelopōnese & isthmo pugnabis: quò cane (si sapi) ne istos ducas. Si id quod spero continget, ut classe uincamus, Barbari neq; ad isthmū nobis aderunt, neq; usquā longius ab Attica procedent, sed nullo ordine abibunt: unde nobis lucrifaciemus qua seruauerimus Megara, Aeginamq; , atq; Salaminem, apud quam credibile est nos hostibus fore superiores. Credibilia enim suadentibus hominibus

fere

fere prospere cedit. Secus facientibus, ne deus quidem uult adesse, & humana sententia indulgere. Hac dicenti Themistoclem, rursus interpellans Adimantus, iubebat silere eum, cui patria non esset: quin etiam Eurybiadem non sinere uirum extorrem sententiam dicere: & ita demum id sinere, cum urbem Themistocles habuisset: uidelicet exprobrans, quod Athenæ capta essent, tenerenturq; ab hoste. Tunc Themistocles, & ille Corinthijs multa ingerens probra, ratione ostendit, sibi esse & solum, & urbem multo maiorem quam illis, unde naues ferme ducenta essent armata, quas nulli Gracorum innadentes possent propellere. Hunc cum ratione significasset, ad Eurybiadem transiens, maiori cum acrimonia loquebatur, inquit: Tu uero si hic manes, uir eris egregius: si minus, Gracia euerfor, totum enim belli momentum nobis naues sustinent: Sed mihi crede, nisi hoc feceris, non securi sumus, ubi domesticos receperimus, ut Sirm quæ in Italia, profecturos, qua olim iam nostra est: quamquam (ut oracula aiunt) a nobis condici oportet. Vos autem talibus socijs destituti, meorum uerborum reminiscimini. Hac dicente Themistocle, Eurybiades edocebatur: & ob id edocebatur, ut nullo uideretur, quod maxime formidabat, ne si ad isthmum classem reduxisset, ab Atheniensibus desereretur, quibus desertis iam reliqui non essent:

impugnando hostibus pares. Ita sententiā eam probavit, ut illic permanentes, pugna navali decernerent. Quod ubi Eurybiadi placuit, ij quo altercationibus uelutati fuerant circa Salaminem, cum illic sese appararent tanquam praelium navale facturi, dies illuxit: & simul oriente sole, extitit terra motus & mare: propter quod visum est faciendum, ut Acaidas in auxilium invocarent. Id ubi fecerunt, & omnibus qui illuc à Salamine sunt dijs nota fecerūt, & Atacē Tolamoni filiū invocaverunt: navemq; ad Aeacum & ad alios Aeacidas invocandas, Aeginam miserunt. Narrabat autem Dicæus Theocydēs, vir Atheniensis, atque idē exul, & apud Medas factus illustris, per id tempus quo Attica regio Atheniēsis desolata, à pedestri Xerxis exercitu vastabatur, se fuisse una cū Demarato Lacedaemoneo apud campū Thriasium, uidisseq; pulverem triginta ferme milliū virorum capacem ab Eleusine: & cum demiraretur, quorū nam hominū esset ille pulvis, statim se audisse vocē, quæ vox ipsi uideretur Iacchus mysticus: & Demaratum, ut quæ esset sacrorū quæ fierēt in Eleusine ignarus, interrogasse quidnam esset quod ita sonaret: seq; dixisse: Demarate, non eberit quia grandis aliqua clades contingat regi capiti. Hoc autē palam est, cum Attica sit desolata, numen ab Eleusine resonans, venire auxilio Atheniēsis

ac socijs. Quod si in Peloponnesum incumbat,
 periculum regi erit, eiusq; copijs qua sunt in cō-
 tinente: Sin ad classem qua ad Salaminem est
 cōuertetur, periculum adibit rex, ne nauticum
 amittat exercitum. Hac solennia Athenienses
 quotānis celebrant Cereri atq; Proserpina: &
 hu sacri, quicumq; uult & Atheniensium, &
 aliorum Gracorum, initiatur: & uox quā au-
 dit, est in hoc festo Bacchantium: Et ad hac
 dixisse Demaratum: Sile: neue alteri cuiquam
 hoc uerbū dixeru. Quod si ad regem referatur,
 capite pleclari, ut nec ego te, nec alius quispiā
 hominum queat eripere. Quamobrem tene sto-
 lentium de hac expeditione: dūjs cura erit: Hoc
 Demaratum admonuisse aiebat. Ex illo autem
 puluere ac uoce factam esse nubem: eamq; in
 sublime elatam, Salaminē uersus ad Gracorū
 exercitū fuisse delatā. Ita se didicisse, nauticas
 Xerxis copias esse perituras. Hac dicens Theo-
 cydus filius referebat, Demaratū atq; alios teo-
 stes citās. Classiaria autē Xerxis copia, ubi com-
 specta strage Laconicorū, ex Trechinia in Hi-
 stiam traiecerunt, triduum illic morata, per
 Euripū navigabant, totidemq; diebus ad Pha-
 lerum praesto fuerunt. Nec enim miuori, ut mihi
 uidetur, numero, uel pedestres copia uel nanti-
 ca Athenas promota sunt, quā ad Sepia-
 dem atq; Thermopylas. Nam in supplementum
 eorum, qui aut tempestate ad Thermopylas,
 aut in

aut in navalibus ad Artemisium pralijs inter-
ierunt, eos subsistutam, qui nōdum regem asse-
cuti fuerāt, Melienses, Dorienſes, Locros, Bœo-
tios: qui cum omni copia aduenerunt, exceptim
Theſpienſibus & Plataenſibus: necnon Cary-
stios, Andrios, Tenios, ac ceteros omnes insu-
lanos, præter quinque ciuitates, quorū nominum
superius habui mentionem. Nam quo magis pe-
netrabat in Graciam Perſes, eo plures eum na-
tiones ſequebantur. Qui omnes, exceptim Parijs,
poſtquam Athenas uenere, ad Phalerum (Pa-
rij autem in Cythno relictī, quō bellū caderes
ſpectabāt) ibi Xerxes ipſe ad Claſſem deſcendit,
animo cætum claſſiariorum faciēdi & eo-
rum audiendi ſententias. Eō proſectus ibi præ-
ſedit, aſſidentibus, qui accitu eius aderant, ſua
quoque gentis tyranni, ac nauium præſectis, ut
cuique rex honorem dederat, quorū primus erat
Sidonius rex, tū Tyrius, deinceps alij grada-
tim: miſit ad eos Mardonium tentandi gratia,
ſciſcitatum ſingulos, praliū nauale faceret,
necne. Poſteaquā Mardonius à Sidonio exoro-
ſus, ſingulos circūiens interrogauiſt, ceteri qui-
dem eandem dixere ſententiam, iubentes fieri
praliū: Artemiſia uero, Hæc, inquit, Mardonius
qua dico regi referas, me neque in pralijs ad Eu-
bœam geſti ignauiffimam extitiſſe, neque mini-
ma contuliſſe in te domine. Ideo cum talis ſit,
equū eſſe, ea qua in rō tuā maximè eſſe ſentio,

demonstrare. Itaq; hoc tibi suadeo, ut nauibus parcas, nec prelium nauale facias cum ijs uiris, qui tanto sunt tuis in mari praestatiores, quanto femina uiri. Quid enim necesse habes omnino uenire in discrimen pugnae naualis? Nonne Athenas habes, quorum gratia expeditionem sumpstisti, nonne reliquam Graciam? Nemo tibi obstitit. Qui tibi obsistebant, ita summoti sunt, ut eos decebat. Quò autē ego recasuras hostium res arbitror, id exponam: Si non instabis pugna nauali committenda, sed classem perges hic continere ad terram, ac tendere ipse in Peloponnesum, tunc tibi domine succedent ea quorū gratia uenisti. Neq; enim diu tibi resistere Gracii possunt, sed dilabētur, & abs te ad suas quisq; urbes defugient. Quoniam neq; com meatus est eis in hac insula, ut ego audio, neq; esse credibile est: neq; si tu in Peloponnesum pedestres copias duces, hic eos perstituros qui illinc huc aduenierunt, neq; de pugna pro Atheniensibus facili curaturos. Quòd si pugnam naualem gerere appropinquas, uereor ne copiae nauticae male re gesta, pedestribus sint exitio. Præterea hoc etiam rex in animum dimitte usu uenire, ut boni quidem hominibus mali serui sint, malis autem boni. Ideoq; tibi, qui uiroꝝ es optimus, serui sunt mali, qui numero sociorum cēsentur: Aegypti, Cyprū, Cilices, Pamphyli, è quibus nullus utilis est, Hæc loquente Artemisia, quisq;

cunq̃ue ei bene uolebant, noxiam illi rebantur
 suam orationem, tanquam aliud mali passura
 ab rege, quem uetaret pugnā facere naualem.
 At q̃ quidem qui male consultum uolebāt, in-
 uidebantq̃; , utpote cui inter primos sociorum
 omnium honos haberetur, gaudebāt eum, quam
 dixerat, sententia, tanquam p̃stitura. Xerxes,
 postquam ad eum sunt relata sentētia magno-
 pere delectatus Artemisia sententia: & cum
 iam antea officiosam esse, sensisset, tunc multo
 imp̃suis collaudauit. Nihilominus ut pluribus
 sciretur, iussit, ratus ad Eubœam suos sponte
 male pugnas̃se, quod uidelicet ipse abfuis̃set.
 Itaq̃; constituit spectaculo pugne naualis inter-
 esse. Classiarū, ubi nuntiatum est illinc esse sol-
 uendum, classem Salaminem uersus ducunt, &
 per ocium in acie sunt digesti. Sed cum eos dies
 defecisset, quo minus praelium committerent
 (nox enim interuenit) in posterū diem sese in-
 struebant: cum interim Græcos metus formi-
 doq̃; cepit, cum alios, tum uerò Poloponnen'es:
 quod ipsi desidentes in Salamine, pro Athe-
 niensium terra essent certaturi. Qui si supera-
 rentur, in insula deprehēsi forent obsidendi, sua
 terra sine praesidio relicta. Per eandem noctem
 pedester exercitus Barbarorum cōtendebat in
 Peloponnesum quanquam cuncta quæ poterāt,
 excitata erant, ne Barbari per continentem
 inirederētur. Nam ubi Leonida cum suis apud

Thermopylas occubuisse accepere Peloponneses, celerrime ex urbibus cōcurso facto, isthmum infederunt, duce Cleombroto Anaxandrida filio, Leonida fratre. Ibi confidentes, primū uiam Scironidem obstruxerunt, deinde consilio, in iō isthmū muro inadificabāt, opusq; perficiebant: quippe nemine (cum tot millia uirorum essent) cessante. Nam & lapides, & lateres, & ligna, & ciuitas sabulo plena afferebant, nullo temporis momento opus intermittentes, neq; diurno neq; nocturno. Qui ē Gracis ad isthmum auxilia sum, omnis copia uenerunt, hi fuere Lacedaemones, & Arcades, & Heles, & Corinthij, & Sicyonij, & Epidaurij, & Phliasij, & Træzenij, & Hermionenses. Hi fuerūt qui auxilio uenerūt metuentes perterritanti Gracia. Ceteris enim Peloponnesibus id nihil admodum curæ erat, & Olympia iam & Carnia praterierāt. Incolunt autem Peloponnesum gentes septem: quarum duæ indigenæ, eundem quem habitauerunt olim locum, nunc habitant, Arcades & Cynurij. Vna Achaica, quæ nūquam illa quidē ē Peloponneso ex-essit, sed pristino loco egressa alienum incolit. Reliquæ quatuor ē septem aduētitia sunt, Dorienses, Aetoli, Dryopes, Lemnij. Doriensium multa sunt & insignes ciuitates: Aetolorum sola. Helis: Dryopū Hermion: & Asina, quæ ante Cardamylum Laconicam sita est. Lemniorū omnes parocitantes.

Cynæ

Cynurij, cum sint indigena, soli putantur Ioues
esse, sed effecti sunt Dores, ipsa die sub imperio
Argiorum impositi, cum essent Orneata & Pa-
riaci. Harum igitur septem gentium, cetera pra-
ter eas quas recensui, e medio cesserunt. Et, si in
genue loqui fas est, in medio sedentes cum Me-
dis sentiebant. Apud isthmum quidem in talis
labore isti occupati erant, utpote pro omni iam
cursu, quod nulla spes e classe effulgeret, cur-
rentes. Quae audientes illi qui in Salamine erant,
formidine afficiebatur, non tam pro seipsis quam
pro Peloponneso solliciti: adeo, ut alium alium
adiēs summissa voce admiraretur in Eurybya-
de consilij inopiam. Tandem res erupit in me-
dium, conciliumque contractum est, & multa de
hoc ipso dicebantur, ab his quidem oportere in
Peloponnesum nauigare, & pro illa adire pericu-
culum, non autem pro regione captiua manentes
pugna navali decernere. Ab Atheniensibus ne-
ro & Aeginetis & Megarensibus, satius esse
illuc manentes dimicare. Ibi Themistocles post-
quam sententia Peloponnesium euicit, clancu-
lum e concilio egressus, misit ad classem Medo-
rum nauigium, cum quodam iussu dicere quae opor-
teret, cui nomen erat Sicino, cotubernali suo, atque
eodem padagogo liberorum suorum: quem post has
res gestas ipse Thespiensem fecit (ubi Thespien-
ses in ciuitatem sunt recepti) atque locupletem.
Is tunc nauigio ad duces Barbarorum profe-

Elus hac inquit: Dux Atheniensium, quod patri-
 tibus regis fauet; praoptatq; res vestras quam
 Gracorum esse superiores, misit me iam clam
 alius Græci indicatum vobis, illos metu per-
 culsos fugam facere velle; & nunc offerri vo-
 bis occasionem exequendi rem omnium praecla-
 rissimam, nisi per negligentiam eos dilabi fina-
 tis. Nam neque inter se consentiunt; neque vobis
 amplius obsistent, quum cernatis inter se dimi-
 cantes eos qui nobiscum, & eos qui contra nos
 sentiunt: Hac re Sicinus indicata, ab illis ab-
 secessit. Cui fidem habentes Barbari, tum in in-
 sulam parvam nomine Psittaleam, qua inter
 Sulaminem & continentem sita est, multos
 Persarum traieciunt: tum mediam circa nocte
 cornu quod ad vesperam spectabat, producunt
 Salaminem versus, eam circumituri. Produ-
 cunt item qui circa Ceon & Cynosuram instrum-
 ti erant occupantes omne fretum Murechiae
 temus. Ideo autem & naves producebant, ne qua
 Græci liceret effugere: sed circumventi vicem
 redderent praeliorum ad Arsemisium gestorum.
 Ad insulam Psittaleam traieciabant aliquos
 Persas, ut cōmisso navali certamine, cum pluri-
 mum & virorum & naufragiorum eo efferretur
 (erat enim insula in traiectu pugna sita) & Per-
 sa suos servarent, alienos interimerent. Hoc no-
 hostis sentires, et cunctis egere, nulla nocte par-
 te concessa somno. In hac ego res vivens, non
 habeo

habeo aduersari oraculum tanquam non uerum
 moleus euidenter loquentia conari refellere:

Auricomae postquam Diua litora iungent,
 Nauales pontis cum horroribus Cynosura,
 Spe stolidi fortes, quod Athenas Maris sub-
 egit,

Cōpescet iuuenē meritissima pœna superbū,
 Instinctū furys, sibi cedere cuncta patāem:
 Na miscebitur asari, Mars sanguine pontis
 Inficiet: Graijs tunc libera tempora reddet
 Saturno genitus, simul & uictoria pollens.

Cū ita euidenter in his a Bacide dicatur, pro
 fecto neq; ipse de fide oraculi deroganda au-
 tem dicere, neq; ab alijs dici sustinea. Inter duo-
 ces qui in Salamine erant, ingens constatus est
 tumultus nondum scientes a Barbarorū nauib;
 bus se circumueniri. Vbi autē orto sole inspe-
 runt hostem instructum, censerunt ibidem sibi
 manendum. Quibus congregatis, applicuit ex
 Aegina Aristides Lysimachi, Atheniensis quid-
 em, sed in exilium a populo erectus, quem e-
 go (ut eius mores accepi) iurum optimū Athes-
 nis atq; iustissimum censui. Hic uir concilio as-
 sistens, Themistoclem euocauit, non amicū sibi,
 sed in primis inimicum. Verum pra magnitudi-
 ne presentium malorū oblitus simultatum, euo-
 cauit hominem colloquendi gratia. praesenserat
 enim Pelopōnenses maturare ad illius clas-
 sem educere, Qui cum prodisset Themistocles, ad

eum inquit: Nos & alio tempore, & hoc ipso
 cōtendere debemus inter nos hac de re, uter no-
 strum de patria praclarior mereatur. Te uerò
 certiorē facio, peraquē esse Peloponnesibus
 multa uerba facere, ac pauca de abducendis
 hinc nanibus. Ego tibi quod ipsemet uidi, refe-
 ro: nunc, ne si uelint quidem, Corinthios atque
 ipsum Eurybiadem enauigare posse, quoniam
 circumdati ab hostibus undique sumus. Quare
 ingressus ad eos, hoc indicato. Cui respondens
 Themistocles, Incunda sane, inquit, iubes bonū
 afferens nuntium. Nam quod ego precabar ut
 fieret, id ipse tu conspicatus fieri, uenisti nuntia-
 tum. Ut enim scias, quae sunt à Modis, propter
 me sunt: quoniam opus factū fuit, ut Graci qui
 uolebant sua spē ad pugnam descendere, descen-
 derent inuiti. Tu uerò, quandoquidem incunda
 nuntiātum uenisti, per te ipsum nuntiātō. Qua-
 si ego retulero, uidebor rem cōmētitiā dicere,
 nec ipsis persuadebo, tanquam non hoc agenti-
 bus Barbarū. Itaque tute ingressus, uti res habet,
 ipse referas. Quod ubi feceris, si tibi fidem ha-
 bebunt, optime habet: sin minus, perinde nobis
 erit. Neque enim si undique circumdati sumus, ut tu
 ais, amplius isti defugient. Aristides concilium
 introgressus, eadem retulit, dicens se ex Aegina
 uenisse, & agere clapsū, quod latuerit stationē
 hostium. Omne enim classem Gracorum, à Xero-
 nis classe circumuentam. Ideoque hortari se, ut
 defen-

defensione sui, illi sese prepararent: Hac locutus
 Aristides, retro abiit. Rursus inter duces ala
 tercatio orta, plerisque eorum fidem nuntio nō
 habentibus: quibus nō credentibus, aduenit tri
 remis transfuga virorum Teniorū, cui praeerat
 Panetius Sositimenis, quae omnem veritatem ato
 tulit. Cuius facti nomine, Tenij in tripode, quō
 Delphis dedicatus est, inter eos qui Barbarum
 debellarunt, scripti fuere. Ex hac naui qua ad
 Salaminem, & altera qua ad Artemisium
 transfugit, expleta est Graecorum classis trecent
 torum & octoginta navium. Dua namq; prius
 ad explendum numerum defuerant naues. Gra
 ci, ubi eis verba Teniorum fecerunt fidem, sese
 apparauerunt tanquam dimicaturi. Et sub di
 luculum cum propugnatorum catum fecissent,
 Themistocles ex omnibus quae expedirent, pra
 cipiebat: cuius orationis summa erat, meliorū
 cum peioribus cōparatio, quacumq; in hominis
 natura atq; industria existunt, exhortatus ut
 meliora eligerent. Vbi perorauit, iussit illos in
 gredi naues. Quibus ingressis, rediit ab Aegi
 na triremis, quae profecta ad Aeacidas erat.
 Moxq; omnes naues Graeci saluerunt. In quos
 mouentes, continuo Barbari sunt inuecti. Ibi ca
 teri quidem Graeci cum inhiherent remos, ces
 simq; irent, Aminias Palleneus vir Athenien
 sis, euectus naui in hostilem incurrit: cui impli
 citus cū haberet, nec abstrahi posset, ita ceteri

venientes auxilio cōferti sunt. Hunc in modum
 aiunt Athenienses extitisse initium pugnae, Ae-
 ginetis vero navi, quae ad Aetideus abierat,
 fecisse initium: Quanquam etiam hoc refertur,
 simulacrum mulieris fuisse eis oblatum: & cum
 apparuisset, ita illos exhortatū, ut omnis Gra-
 eorum exercitus exaudierit, sed prius his verbis
 conuinciatū: O damony, quousq; remos inhibe-
 bitis? Aduersus Athenienses instructi erant
 Phœnices. Nāq; cornu tenebant, quod ad Eleu-
 sinam hesperumq; uergebat. Aduersus Lace-
 daemonios instructi erant Iones. Hi cornu tene-
 bant, quod ad anroram speculabat & Piraeas
 quorum pauci admonitu Themistocles, de indus-
 tria ignauiter agebant, pleriq; minime. Enim-
 uero cōplurium trierarchorum nomina comme-
 morare possē, qui Gracas naues expugnauerat,
 sed neminem nominabo prater Theomestorem
 Androdamantē, & Phylacon Histiae, ambos
 Samios. Quorum duntaxat ideo mentionem fa-
 cio, quod Theomestor ob hanc nauatam operam
 à Persis tyrannus Sami creatus: Phylacus, in-
 ter bene de rege meritos ascriptus est, & mulo
 toto tractu sola donatus. Benemeritis autem de re-
 ge, Persica lingua Orofanga uocantur: De his
 quidem ita res habet. Multitudo autem re-
 giarum nauum ad Salaminem expugnaba-
 tur, partim ab Atheniēsisibus corrupta, partim
 ab Aeginetis, utpote Gracis seruato ordine
 ac loco, seruantibus, Barbaris & incompotae

& inconsulte agentibus: ut non ab re fuerit ta-
 lem enim rem contingere, qualis contigit: quana-
 quam eo die fuerunt atque extiterunt longe se-
 ipsi praestantiores, & quam ad Embuam exa-
 miterant, pro se quisque adutentes, ac Xerxem
 refumidantes, quod ab eo se singuli conspici ar-
 bitrabantur. Et de alijs quidem vel Barbaro-
 rum: vel Graecorum singulatum, quomodo dimi-
 tauerint, non possum pro comperto referre: Cis-
 ca Artemisiam uero hoc res gestam: Ex qua
 impensius illa regi commēdata est (nam post-
 eaquam regna res in multum tumultuationis
 deuenierant, hoc interim tempore Artemisia
 cum nauem suam Attica insequeretur, nullum
 habent effugium, quia ante ipsam naues ami-
 corum, sua uero proxima hosti erat) hoc sibi
 putauit faciendū, quod & fecisse profuit. Nam
 ut fugiebat Atticam nauem, in nauem sociam,
 qua erat uirorū Calyndensium, inpegit, quāq̃
 rex Calyndensium Damasithymus ueliebat.
 Cum quo etsi huic iam inde dum essent in Hel-
 lesponto, contentio intercessit, tamen incertum,
 an cōsilio id fecerit, an fortuito nauis Calyn-
 densiū oblata fuerit: Eam Artemisia ubi incur-
 rit, pariter demersit, prospero casu usa, & dua-
 plex hinc sibi bonum adeptā. Nam trierarchus
 Atticae nauis eam conspiciens, incurrisse Bar-
 barorum uirorum nauem, existimās, hanc aut
 Graecam esse nauē, aut ē Barbaris profugisse.

& à Grecis pugnare, ab hac ad alias se cōuer-
 tit. Ita ex hoc facto contigit Artemisiam tum ut
 pestem euitaret, tum ut e malo opere praecep-
 se probatam apud Xerxem redderet. Siquidem
 fertur, cum rex spectans animaduertisset hanc
 nauem alteri incurrisse, quendam eorum qui ade-
 rant dixisse: Cernis Artemisiam domine, ut
 bene praeliatur, utq; nauem hostilem depresso.
 Et regem interrogasse, nunquid uere id opus
 Artemisia esset: & illos qui plane noscent insi-
 gne nauis Artemisiana, ita rem habere adfir-
 masse, ratos eam nauem quae corrupta esset, ho-
 stilem fuisse. Nā prater caetera, quae mulieri (ut
 dictum) prospere cesserunt, hoc quoq; accessit,
 quod è nauis Calyndensi nemo seruatus est, qui
 existeret accusator. Vnde Xerxem ferunt ad
 ea quae narrabantur, dixisse: Viri quidem extia-
 terant mihi famina, femina autem uiri: Hae-
 c aiant dixisse Xerxem. In eo praelio cū alij mul-
 ti, & illustres uiri, tam Persarum Medorumq;
 quam aliorum sociorū occubuerunt, tū uerò duce
 Ariabignes Darij filius Xerxiq; frater, è Grae-
 cis pauci. Quippe qui quari natandi, cum sua
 naues corrupta essent, nec pugna perissent, ad
 Salaminem enatabant: cuius rei quia imperiti
 erant Barbarorū pleriq; in mari periere. Postea-
 quam eorū prima naues in fugā uerse sunt,
 tum uerò plurima corrumpebantur. Nam quae
 posterioribus locata erant, dum earum propa-
 gnas

gnatores conantur præterire, ut et ipsi aliquam operam regi nauarent, undiq; in suorum naves incidebant. Quo in tumultu etiam hoc acclue est, ut quida Phœnices quorū naves corrupta fuerant, regem adēntes, insimulauerint Iones tanquā proditores, quod propter eos amissa naves essent. Unde id contingit, non ut Ionū duces interficeretur, sed ut ij Phœnices qui illos insimulabant, eam acciperent mercedem. Etenim illis adhuc ea loquētibz, Samothracia navi Attica impacta, eā demersit: et in hanc Aeginetica impulsā, ipsam depreßit. Verū Samothraces, ut qui iaculatores essent, epibatas navis quā suam depreßerat, iaculorū ictibus extulerūt: eorūq; cōscensa navi potiti sunt: quod factū Iones liberavit. Nā Xerxes ubi id egregiū facinus Ionū aspexit, conuersus ad Phœnices, ut erat supra modū mæstus, et omnes arguens, iussit eorū capita præcidi, ne cū ipsi imbelles essent, meliores criminarentur. Quoties autē suorum quempia aliquod opus edentem ernebat, de eo homine percontabatur, sedens sub monte qui est è regione Salaminis, nomine Aegaleo, et scriba trierarchum illum à familia & urbe scripto anno tabant. Et cladi Phœnicum qui aderant, additus est Ariaramnes uir Persa, quanquā amicus regis. Et isti quidē in Phœnices conuertebantur. Barbari autem in fugam uersis, et ad Phalerū elabentibus, Aegineta in freto subsistentes

stantes, operam memoriam dignam ediderunt.
 Nam Athenienses quidem in tumultuatione
 naues sibi obistentes fugientesq; expugnabant,
 Aegineta uero eas qua elabebantur. Quoties
 aliqua effugiebat Athenienses, eo ipsa cursu
 in Aeginetas incidebat. Cum interim confli-
 xerunt naues dua, una Themistoclis insequens
 aliam, altera Polycriti Crio geniti, uiri Aegi-
 netae, dum nauim Sidoniam inuadit, illam ui-
 delicet, quae speculatoriam in Sciato Aegineti-
 sam ceperat, qua uehebatur Pytheas Ischeni-
 quem Persa seminecem plagis, tamen admi-
 ratione uirtutis seruatum in nauis habebant: Si-
 donia quae hunc circumferebat nauis, una cum
 Persis est intercepta, ut Pytheas ita sospes rediret
 in Aeginetam. Polycritus ubi inisset At-
 ticam nauem, agnito signo nauis imperatoriae,
 inclamans Themistocle, iocatus est, exprobrans
 Aeginetis quod cum Medis sentirent. Hoc Po-
 lycritus sua uani incurrans, in Themistocle iac-
 ulatus est. Barbari, quorum naues supererant,
 fuga se proripuerunt in Phalerum pedestres ad
 copias. In hac pugna nauali e Graeci optime
 audierunt Aegineta, secundo loco Athenien-
 ses e uiris Polycritus Aegineta, Athenienses
 Eumenes Anagyrasius, & Aminias Palles-
 neus, qui & Artemisiam est insecutus, non prius
 desiturus, quam aut illam ceperet, aut ipse captus
 esset, si Artemisiam ea nauis uchi animadu-
 erisset.

8. *bet.* Quippe trierarchus Atheniensium præce-
 sum erat, ut eam caperent: propositumq; præ-
 mium decem milium drachmarum ei, qui vivam
 cepisset, indigne enim ferebant mulierem aduersus
 Athenas militare. At illa (ut antea dictum
 est) aufugit. Fuerunt & alij, quorum naues incor-
 lumes in Phalerum euaserunt. Adimantum Co-
 rinthiorum ducem, Athenienses ferunt statim ino-
 ter initia concursus nauium expanefactum, atq;
 perterritum sublatum velis fuga se dedisse: Corin-
 thiosq; inspecta fuga nauis imperatorie, itidem
 abiisse. Et cum fugiendo uenissent ad templum
 Minervæ Sciradæ, quæ est in Salamine, occur-
 risse eis celocæ diuina cum popasquem quisnam
 misisset cum non constaret, scirentq; neuinem
 suæ classis ad ita suos misisse, eos ab id coniec-
 tassem diuinam esse: & illos qui in celoce erant, ubi
 propiores fuerunt, ita locutos fuisse: Adimante,
 tu quidem conuersis in fugam nauibus abscede-
 re ius Græcorum proditor: at illi quantum uotis
 conceperant, uictores hostium euadent. Et cum
 his uerbis fidem non haberet Adimantus, hac
 iterum dixisse: ipsos posse pro obsidibus, ductos
 mortem obire, nisi constaret, Græcos esse uictor-
 es: Ita, conuersa nauis, Adimantum cum cete-
 ris ad classem suorum, re iam ab alijs nauata, ue-
 nisse. Hic de illis apud Athenienses rumor extitit,
 quod ipsi Corinthij negant, seq; inter primos p-
 gnatores extitisse affirmant, p quibus testimoniū
 dicit

dicit reliqua Gracia. Aristides Lysimachi uir Atheniensis, cuius paulò antè ut uiri optimi mentionem feci, per eum tumultū, qui circa Salaminē fiebat, hoc rei-gessit: Permultis eorū qui ad litus Salaminis locati erant sumptis, genere Atheniensibus, & in Psytaleā insulam traductis, omnes Persas qui in ea insula erant, interemit. Defuncti navali pugna Graci, reductis in Salaminem navibus, potiti sunt naufragijs, qua illic supererant: parati ad aliam dimicationem, quod speraret regem q̄s, & qua sibi reliqua erant, navibus usurum. Porro naufragio tum pleraq; uentus Zephyrus ex Attica molliens, asportauit in oram nomine Coliadem: ut impletum sit oraculum, cum de ceteris qua ad pugnam navalem pertinet, faciens mentionem, dum uerò de naufragijs illuc euectis, à Bacida & Musæo multis annis antea predictū, ac redditum Lysistrato Atheniensi, uiro sortilego, quod omnes Gracos latuerat:

Horrebunt remis mulieres Coliadenfes.

Hoc futurum erat profecto rege. Cognita sua clade Xerxes ueritus, ne quis Ionum à Gracis subornatus, aut sua sponte ad soluendos pontes in Hellepontum nauigaret, unde ipse in Europa prehensus salute periclitaretur, de fugiendo consultabat: nolens tamen neque à Gracis, neq; à suis detegi, aggerem in Salamine tentabat educere, nauesq; Phœnicum onerarias, ut
pro

pro rate ac muro essent, innescēbat : & se tano-
 quam aliam pugnam nauale facturus, ad bel-
 lum instruebat. Qua agentem videntes ceteri,
 pro certo habebant eum manendi animo atque
 bellandi illa apparare : sed nihil eorum Mar-
 donium latebat, ut probe gnarum ingenij illius.
 Xerxes & hac fecit, & simul in Persidem misit
 qui presentem cladem nuntiarent. Hi nuntij
 nihil perniciosius transcurrit in rebus humanis,
 quod negotium hunc in modum est à Persis ex-
 cogitatum: Quot ex diebus tota via constat, to-
 tidem equos ac viros ferūt esse distinctos ad sin-
 gulorum dierum iter faciendum, quos neq; nie-
 nimium, neq; imber, neq; ætus, neq; nox disti-
 net, quin propositum sibi cursum celerrime con-
 ficiant. Quorum cursorum primus mādātā tra-
 dit secundo, secundus itē tertio : & ita deinceps
 illa mandata in alium atq; alium pertranseūt,
 quemadmodum, apud Græcos fax, quam Vul-
 cano per uices ferre cursores persēuerant. Hanc
 equorum cursitationem Persæ angareion appella-
 rant. Et primus quidem nuntius Susa perlatus,
 Xerxem Aethenis potitum esse, tanta Persis,
 qui reliū erat, uoluptate affectit, ut omnes uias
 myrto constrauerint, & per eas odores incende-
 rint, & ipsi in sacrificijs ac gaulijs uersarētur.
 Secundus autem ita eos consternauit, ut uni-
 uersi uestes dilaniarent, uociferationeq; & eiu-
 latu irrequieto uterentur, culpam in Mardo-

nium refundentes, non tam de classe quam de ipso Xerxe solliciti: idque tandem, dum Xerxes illos ita affectos redeundo sedauit. Mardonius cum uideret Xerxem magnam esse pugnam naualem iacturam fecisse, suspicans agitare fugam ex Athenis, pro seipso anxius erat, tanquam penas daturus, qui regi persuasisset inferre Graciam bellum: putabatque sibi conducibilis esse periclitari, aut subigere Graciam, aut magna opera aggressum honeste uita defungi: quanquam opus eius de subigenda Gracia propensior erat. Hoc cum secum agitaasset, regem hac oratione est allocutus: Domine, noli maerorem ob hanc rem gestam capere, aut pro ita magna hoc iactura ducere. Non enim certamen, quo omnia nostra constant, in lignis est, sed in uiris et equis. Itaque nemo tibi aut horum, qui tibi uidentur omnia confecisse, egressus est nauibus, conabitur obuiam se ferre, aut ex hac continente: unde qui se obuios tulere, penas dedere. Quod si tibi uidetur faciendum, ut Peloponnesum tentemus, continuo tentemus: si uidetur supersedendum, supersedeamus licet, nec animo consterneris. Neque enim ulla possunt ratione subterfugere Graci, quo minus rationem dent eorum, qua et nunc et antea perpetrarant, tuique sint serui. Et hoc quidem precipue tibi agendum puta. Quod si tibi constitutum est, ut ipse cum exercitu reuertaris, aliud quoque habeo ex hac re consilium: Rex, ne

committas tu, ut Persa Gracis ludibrio sit. Non enim res Persarum afflictæ sunt: neque tu ubinā uerri fuerimus, ignari dicere potes: quales si Phœnices & Aegyptij & Cyprij & Cilices fuere, nihil ista ad Persas attinet culpa. Quare, quoniam Persa huius rei insontes sunt, iam mihi credito. Si tibi non uidebitur permanendum, remea ipse ad solum natale cum pleraque parte copiarum. Ego cum delectis de exercitu triginta myriadibus militum, debeo Graciam in tuam redigere seruitutem. His auditis Xerxes, ut ex malis, gaudisus est, uoluptatemque cepit. & ad Mardonium inquit, se ubi ad concilium ietulisset, responsurum, utrum eorum esset facturus. Et cum in conciliū uocasset delectos Persarum procures, placuit ei Artemisiam quoque ad consultandum accersiri: quam solum constabat autem qua faciendæ essent intellexisse. Qua ubi aduenit, eam Xerxes summo alij Persarum consiliarijs atque satellitibus, hunc in modum allocutus est: Iubet me Mardonius hic permanere ad tentandam Peloponnesum, negans ullā uitæ peram huius damni esse penes Persas atque pedes stes copias, sed eis uolentibus hoc tentari debere. Itaque aut hoc me facere hortatur, aut sibi tradere triginta myriadas delectorum militum, ad subigendam mihi Graciam: me uero ad patrias sedes cum reliquo exercitu reuerti. Tu igitur, qua de pugna naxali nou gerenda probe

consuluiſti, utrum mihi ſuades horum, quod
 eligendo bene mihi conſuluero. Hac Xerxi con-
 ſultanti reſpondens Artemiſia, Arduum, inquit,
 rex me dicentem tibi optima, proſperum conſi-
 lium dare: tamen eſtatu rerum præſentiũ mihi
 uidetur eſſe faciendum, ut tu ipſe domũ remees:
 Mardonium uerò hic relinquant cum ijs quos
 nult, ſi modo uelit ille, atq; recipiat ſe iſta fac-
 turum. Nam ſiue ea qua ait ſe uelle, ſube-
 gerit, & hac ei ex animi ſententia ſuccedant, tua res do-
 mine agitur, quia id tui ſerui effecerint: ſiue
 Mardonio contra opinionem ſuam contingat,
 non magna ſane calamitas erit, ſaluo & te &
 rerum domeſticarum ſtatu. Etenim ſi incolu-
 mis es & domus tua, proſecto Græci ſapenum-
 ro pro ſeipſis multa certamina curſitabunt. At
 ſi quid contingat Mardonio cladi, id nullius
 erit momenti, Græciq; uincendo non uicerint,
 ſeruo tuo interempto. Tu uerò Athenis incenſis
 (cuius rei gratia expeditionẽ ſumpſiſti) reuer-
 teris. Delectatus eo conſilio Xerxes, quòd idem
 illa ſuaſiſſet quod ipſe haberet in animo: quip-
 pe qui (ut ego opinor) non remiſiſſet, ſi uel cun-
 cta atq; cuncta id ei ſuaſiſſent, adeo perterritus
 erat: Artemiſiam laudatam dimiſit, ducentem
 ſecũ liberos regioſ Ephreſum. Nam aliquot eum
 filij nothi comitabantur, cum quibus ad eorum
 cuſtodiam miſit Hermotimum, genere quidem
 Pedæſenſem, ſed apud regẽ inter eunuchos nulli
ſecund

secundū. Incolunt autem Pedasenses super Ha-
 licarnaßum: apud quos hoc res fertur contingeo-
 re, ut quoties Amphictyensibus (qui circa eam
 urbem habitant) aliquid aduersi certum intra
 tempus est euenturū, tunc antistiti, qua illic Mi-
 nerua est, grandis barba nascatur: qua res bis
 apud eos accidit. Ex his Pedasensibus Hermo-
 timus erat, cui maxima ex omnibus (quos qui-
 dem ipsi nouimus) ultio contigit accepta iniu-
 ria. Siquidem eum captum ab hostibus ac ue-
 nalem mercatus est Panionius uir Chius, ex hoc
 impurissimo questu, quem facitabat, uitam du-
 cēs. Nam quos pueros forma praeitos coemerat,
 eos castrabat: ductosq; aut Sardis aut Ephe-
 sum, magna pecunia uenundabat. Apud Bar-
 baros enim pretiosiores eunuchi sunt quam qui
 non sunt castrati in omni genere fidei gratia.
 Atque ut alios permultos, ita hunc quoque Pa-
 nionius exercuit, ut qui ex hac re uitam tolera-
 ret. Sed non usquequaque infelix Hermotimus
 è Sardibus ad regem cum alijs muneribus deo-
 ductus est, progressuq; temporis ex omnibus eu-
 nuchis maximo in honore apud regem Xerxem
 est habitus. Cum autem rex aduersus Athenas
 moueret è Sardibus, per id tempus Hermoti-
 mus cuiusdā negotij gratia descendit in agrum
 Miseum, qui à Chijs incolitur, sed Atarneus
 uocitatur. Ibi inuentum Panionium atq; agni-
 tum allocutus est, & multis & cōmunibus uero

bis primum recensens ei, quod per illum esset
 affectus bona, deinde pollicens, quam gratiam
 illius meriti foret relaturus, si homo cum suis do-
 mesticis illuc commigrasset. Ea oratione liben-
 ter audita, Panionius contulit se illuc cum uxore
 & liberis. Quem posteaquam cum omni re fa-
 miliari adeptus est Hermotimus, his verbis as-
 fatus est. O omnium post homines natos scelestis-
 simum, qui ex nefandissima negotiatione qua-
 stum facis: quid aut ipse ego, aut meorum quis-
 piam, uel tuorum cuiuspiam mali fecit, quod ex
 viro neutrum me reddidisti? putabas fore, ut
 quae tunc machinabaris, laterent deos, qui iusta
 lege utētes, te infundorum opificem tradiderūt
 in manus meas, ut de poena à me tibi irroganda
 queri non possim. Hæc ubi exprobrauit homini,
 filiis in conspectum eius adductis, qui quatuor
 erant, coegit patrem illorum genitalia recide-
 re: quod cum coactus fecisset, filij sui adacti sunt
 eius virilia abscindere: Ita supplicium ab Hero-
 motimo in Panionium redijt. Xerxes filiorum
 Ephesum deducendorum negotio Artemisia de-
 mandato, accitum Mardonium suscit e copiis
 quas liberet eligere, ut consentanea verbis facta
 exequi experiretur: Hactenus eo die est actum.
 Noctu autem, regis iussu praefecti classis è Phan-
 lero soluentes, retro Hellespontum uersus abie-
 runt, pro se quisque accelerantes ad custodiendas
 rates, quibus rex pertransiret. Qui cum ad Zo-
 sterem

*perem aduentaret, minuta quedam cōtinentis
 protenta promontoria Barbari sufficati nauig-
 giā esse perdia illinc aufugerunt. Tempore de-
 inde edocti non nauigia esse, sed promontoria,
 in agmen sese receperunt. Ut dies illuxit, Graci
 cernentes ibidem pedestres copias hostium per-
 stare, rati classem quoq; circa Phalerum esse, ac
 pugnam nānalem cōmittendam, se ad resiliens-
 dum apparabāt. Sed cognito illum vela fecisse,
 confestim insequendam sibi censibant: itaque
 eam insecuti Andro tenuis, cernere cum nequis-
 sent, ad Andrum profecti consultabant. Quo-
 bus Themistocles suadebat, ut insulas uersus
 profecti, classem hostium insequentes, recta ad
 Hellespontum nauigarēt, soluturi pontes. Huic
 contrariam Eurybiades opponebat sententiam,
 quod diceret fore, ut si dissoluerent rates, max-
 ima ob id calamitate afficerent Graciam. Pera-
 sa enim si deprehensus in Gracia manere cogere-
 tur, non quieturus, quod sibi oculū quidem agētū
 nec ulla res posset procedere, nec ulli retro osten-
 deretur receptus, & exercitus suus fame confici-
 ceretur procedenti: Nec uerō & rebus gerendis
 operam danti omnia possent per Europā succe-
 dere, tum in urbibus, tū in nationibus, quæ uel
 capta fuissent, uel antea sese dedidissent, quin-
 etiam rem frumentariam habituram ex annuo
 semper fructibus Gracorum: Nunc autē uideri,
 illum utpote uictum nāuali pralio, non perstis-*

turum in Europa: ideoq; permittendum fugere,
 dum in terram suam fugiēdo perveniat, de qua
 terra deinde certamen iam fieri iubebat. Huic
 sentētia aliorū Peloponnēsium duces assensere.
 Themistocles postquā animadvertit se non posse
 plerisq; persuadere, ut ad Hellespontum navis-
 garent, adiūt Athenienses, qui praeipue indi-
 gnabantur hostem effugere: animatiq; erant ad
 nauigandum in Hellespontū, etiam per seipsos,
 si ceteri recusassent. Eosq; ita est allocutus: Et
 ipse multis iam huiusmodi casibus interfui, &
 de multo pluribus audiui talia contigisse, viros
 ad necessitatē redactos praelium instaurare, &
 superiorem quā acceperant calamitatē emen-
 dasse. Itaq; nos, quoniam inuenimus quo pacto
 & nosipsos & Graciam tueremur, repulsa tan-
 ta hominū nube, non insequamur eos fugientes.
 Neq; enim nos istud efficiamus, sed dii pariter &
 heroēs, qui inuiderūt unum esse virum & Asia
 regem & Europa, qui sit impijssimus atq; sceler-
 atus: qui sacra perinde atq; prophana habens,
 utraq; incendit, deorumq; simulacra subuertit:
 qui & mare cecidit flagellus: & compedes in il-
 lud deiecit. Sed bene nobiscū in praesens tempus
 agitur. Ideoq; nunc quidē, ut & nostri ipsorum,
 & nostrorum domesticorū curam geramus, &
 ut spatiū quā ad reficiendas ades, fatiendamq;
 rementem habeat, in Graciam maveamus, Bar-
 baro prorsus ciecto. Cum autē ner appetet, tunc
 in Helle

in Hellespontum & Ioniam nauigemus. Hac dicebat Themistocles, animo sibi apud Persam subsidium comparandi: ut si quid apud Athenienses accideret aduersi, sibi haberet quò se conuerteret, prout & contigit. Hac dicenti Themistocli Athenienses, cum tamen ab eo deciperentur, assensi sunt. Nam cum antea prudens habitus fuisset, postea uerò prudens ac bona consulens compertus esset, prorsus ad ei assentiendum prompti fuere. Ille, ubi Athenienses ipsius sententiam probauere, misit euestigio uiros quosdam cum nauigio, ad exponenda regi mandata, iussos tacere, etsi in omne tormentum denouerent: quorum unus erat Sicinus eius contubernalis. Hi posteaquam ad Atticam peruenire, ceteris apud nauigium remanentibus, ipse ad regem ascendit, atq; ita eum allocutus est: Themistocles Neoclis filius, dux quidem Atheniensium, sed inter omnes socios uir optimus ac sapientissimus, misit me tibi denuntiatum: Gratia tibi inseruiendi, se retinuisse Gracos, classem suam insequendi cupidos, pontesq; qui sunt in Hellesponto soluendi. Itaq; nunc magno cum silentio te illuc recipias. Hac re nuntiata, isti abiire. Graci posteaquam decreuerunt, neq; persequendam sibi ulterius Barbarorum classem, neque nauigandum in Hellespontum ad soluendum traiectum, Andrum obsederunt, animo illam delendi. Nam primi ex insularis Andriæ

pecunias poscenti Themistocli denegauerant, eiq; alleganti Athenienses illuc ire duobus magnis numinibus fretos, Suadela, & Necessitate, & ita sibi dandas utiq; esse pecunias, responderant Athenas proportionem magnas esse atque felices, & deis propitijs bene processisse. Nam se ad maximam sibi tenuitatem redactos, Andriumq; insulam totidem propitia numina nunquam derelinquere, sed semper incolere Inopiam & Impossibilitatem: quibus dijs obnoxios Andrios pecuniam non duros. Nunquam enim Andriorum impossibilitate validiorẽ fore Atheniensium potetiam. Hac illi cum respondissent, nec pecuniam dedissent, obsidebantur. Themistocles uerò (neq; enim unquam acquirẽdo cessabat) ad ceteras insulas minacia uerba mittens, pecuniam flagitabat, eisdem nuntijs, eisdemq; uerbis utens, quibus apud Andrios fuerat, usus, nisi pecuniã darent quam poscerentur, exercitũ se Gracorum illuc adducturũ, & eam insulã obsessam deleturũ. Hac dicendo ingentem pecuniam coegit à Carystijs atq; à Parijs: qui audito, tum Andrum obsideri, quòd cum Medis sensissent, tum Themistoclem maximo in honore inter duces esse, hoc metu pecuniam misere. Aliarum autem insularũ aliqua pecuniam dederit necne, affirmare nequeo. Reor tamen alias quoque dedisse, non has solum. Quanquã Carystijs ne hac quidẽ re contigit effugere cladem ut Pa-

rijs,

rijs, qui Themistocle pecunia delinito, hostem deuictarunt: Ita Themistocles ex Andro profectus, clam ceteris ducibus exegit pecunias ab insulanis. At copia Xerxi illic aliquot post pugnam dies immorata, mouerunt in Boeotios, eadem qua uenerant uia. Quippe Mardonio uisum est simul regem premittere: intempestuum enim propter anni tempus belligerari, simul in Thessalia satius esse hybernare, et deinde inente uere, tentare Peloponnesum. Is ubi in Thessalam peruenit, ibi ante omnia decem millia Persarum (qui immortales uocantur) elegit, excepto eorum duce Hydarne, qui negauit se regem esse relicturum. Item de alijs Persis torquatos, & mille equites: Ad hac Medorum, Sacarum, Indorum peditatum equitatumque. Has nationes sibi totas desumpsit: ex alijs autem socijs paucos, quorum duntaxat aut speciem animaduvertebat, aut alio quod egregium facinus cognouerat. Sed plurimos ex una gente Persarum delegit torquatos & armillatos. Secundo loco Medos, qui non numero Persis inferiores erant, sed robore: ita, ut uniuersi, triginta myriades una cum equitibus essent. Hoc interim tempore, quo Mardonius habet delectum copiarum, & Xerxes circa Thessalam agit, oraculum à Delphis ad Lacedamonios uenit, ut Xerxem penas nec Leonida reposerent, & quod daretur ex eo reciperent. Mittunt igitur quam citissime Spartiata caudicea

duceatorem. Is adhuc in Theſſalia naſtus exercitum, ubi in conſpectum Xerxis uenit, ita uerba fecit: Rex Medorum, Lacedaemonij te & Heraclida (qui è Sparta ſunt) pœnas cadis re-poſcūt, quorum regem ipſorum interemiſti, dum Graciam protegit. Ad ea Xerxes cachinnos tol-lit: ac diu reſponſo non reddito, Hic, inquit, mō-ſtrato Mardonio, ut ei aſſiſtebat Mardonius, pœnas tales dabit, quales illos decet. Caduceas tor hoc reſponſo accepto, diſceſſit. Xerxes Mar-donio in Theſſalia relictō, ipſe ad Hellespon-tum ire maturabat: intraq; quinq; & quadra-ginta dies ad traiectum peruenit, nullam prope modum partem copiarum ducens: qua quocunq; ueniebant, & ad quoscunq; homines, eorum di-reptis fructibus uſcebat̃ur. Vbi nihil fructuum reperiēbant, ipſa herba ut è ſolo germinabat, nonnulli delibatis corticibus, et ſtriſtis frōdibus arborum, tam agreſtium quàm manſuetarum, nihil omnino relinquentes, hoc prae fame facere coacti. Quos deinde peſtilentia excipiens ac dysſenteria, id eſt tormina, inter uia extinguebantur. Eorū non multos Xerxes agrotos reliquit, iniungens ciuitatibus, ut in quanq; ueniebat, uti illos curarent & paſcerent: quosdam etiam in Theſſalia, & aliquot in ſiri Pæonia, et in Ma-cedonia: ubi ſacrū Iouis currum, quem in Gra-ciam tendens reliquerat, reuerſus non offendit. Eum Paones Thracibus cum dediſſent, tamen
repose

reposcētis Xerxi dixere, unā cum equis inter pa-
scendum fuisse abactum a Thracibus, qui supe-
riora Strymonis circa fontes incolet. Quo in
loco rex Bisalteorū ac terra Crestonica Thrax
facinus eximium fecit. Hic & se duntaxat no-
lentem negavit Xerxi seruiturum: eoq; in edita
montis Rhodope abiit: & filijs uetuit, ne aduer-
sus Graciam militarent. Illi patre contemptui
habito, siue alioqui belli libidine inspiciundi,
militauere cum Xerxe. Qui postquam incolu-
mies reuerterunt, omnibus pater (erant autem
sex) ob eam causam oculos effodit. Et isti qui-
dem hanc mercedem acceperunt. Persa autem,
ubi citato itinere ad traieclū peruenere, Hel-
lespontum nauibus traiecere ad Abydum. Non
enim intētas iam rates inuenere, sed tempesta-
te dissolutas. Ibi copiosiore quā in itinere
comeatum adepti, nulla modestia sese reficien-
tes, ac mutatis aquis, permulti interibant ex ijs,
qui de exercitu superfuerant. Cateri cum Xer-
xe Sardis peruenere. Narratur autē & aliter
hæc res: Xerxem, posteaquam Athenis profe-
ctus est ad oram super Strymonē, illinc non am-
plius iter fecisse: sed exercitu Hydarni permis-
so, quē ad Hellepontum deduceret, ipsum nauis
Phænissa cōscendisse, ut in Asiam se reciperet:
& dum cursum tenet à Strymonia, ingētis uēto
fuisse exceptum: & eo uehementius tempestate
uexatum, quod nauis referta uelloribus erat,
adeo

adeo quidem, ut super contabulationes essent
 frequentes Persæ, qui cum Xerxe uehebantur.
 Ibi metu perculsum regem cum clamore inter-
 rogasse gubernatorem, num qua salus ei esset?
 Et cum ille respondisset: Hære, nulla admodum est,
 nisi horum uelorum aliqua abittio: tunc Xerxem
 eo audito ita locutum: Viri Persæ, nunc aliquis
 uestrum declaret se curam habere regis. In nos
 bis enim uidetur sita esse salus mea. Hæc ubi di-
 xit Xerxes, illos eo adorato desiliisse in mare:
 atque ita lenata naui, Xerxem incolumem in
 Asiam peruenisse. Et ubi primum in terram
 egressus est, hoc egisse: gubernatorem, quod rex
 quidem animam seruasset, aurea corona do-
 nasse: quod aut multos Persarum perdidisset, de-
 collasse. Hic alter modus qui narratur reuer-
 sionis Xerxis, haudquaquam fidem apud me ha-
 bet, cum propter alia, tum propter obitum Persarum.
 Nam si id regi à gubernatore dictum est, ta-
 men ex infinitis rationibus, uel ob hanc unam, cui
 repugnari non potest, negarim hoc regem fuisse
 facturum: quin potius Persas iussurum è tabula-
 tis in uentrem nauis descendere, utique primores
 Persarum: & remiges Phæuices, nequaquam Per-
 sis numero pares, in mare deiciendum. Sed cum
 (ut dictum est superius) itinere pedestri cum re-
 liquo exercitu in Asiam reuertisse. Cuius rei
 id quoque magno est testimonio, quod constat
 Xerxem cum rursus in Asiam reciperet se,

Abdera peruenisse, adhibuisseque communio Abderitas, & acmace aureo eos, ac tiara auro intertexta donasse. & ut ipsi oppidanis sunt, illum postquam ex Athenis retro fugit (quod apud me fide caret) illic primum xoniam resoluuisse: adeo fuerat terrore correptus. Sunt autem filia Abdera ad Hellepontum, vel potius ad Strymonē, atque ad litus, ex quo natus ille condescendisse ferunt. Graci posteaquam Andrum expugnare nequeunt, conuersi in Carystū, natusque eorum - gro, redierunt Salaminem. Ibi ante omnia dijs primitias selegerunt cum aliarum rerum, cum Phoenissarum. tria enim tres: quarum una reponeretur apud isthmium, quae ad meam usque memoria extabat, altera apud Sium, tertia Asiæ illic apud Salaminem. Secundo loco pradam inter se dissipare, ex quibus primitias Delphos mittere. Vnde statua effecta est longitudine cubitorum decem, truncam navis partem manu sustinens eodem in loco stans, ubi Alexander Macedo aureus. Missi Delphos primitijs, Graci publice deum percomiti sunt, nunquid perfectas et acceptas primitias accepissent. Quibus ille respondit, habere se quidem à Gracis alijs, uerū non ab Aeginecijs: sed reponere donū optimè nauata ad Salaminē opera in pugna navali. Id cum audissent Aegineciæ, aureas stellas tibi dedicauerunt: quæ super malū navis arcū stant apud angulū, proximè

Crassi

Cræsi craterem. Post dispartitā pradam, Græci ad isthmum nauigauerunt, daturi præcipuū premiū Græcorū meritisimo, qui in hoc bello clarissime rem gessisset. Eò ubi peruentum est, duces Græci in aram Neptuni suam quisq; sententiam scriptam detulere, quænam ex omnibus primum, & quem secundum iudicaret. In ea autem suum quisq; nomen inscripsit, se illum qui præstantissimus extitisset, existimans: sed in secundis partibus Themistocli adiudicādi, pleriq; congruerunt. Ita cum singuli in primo loco singulos calcylos haberent, in secundo Themistocles multo superior extitit. Et licet hanc rem Græci liuore quodā super sederint indicare, in suam quisq; patriam reueli, tamen Themistocles & habitus est & celebratus per uniuersam Græciam omnium Græcorū longe prudentissimus. Ipse, quia nō fuisset honore affectus ab ijs, qui ad Salaminē dimicassent, ut honore afficeretur, Lacedæmonem se contulit. Eum Lacedæmonij & splendide exceperunt, & magnifice honorauerunt. Et primas quidē partes rei bene geste Eurybiada, solertia uerò ac dexteritatibus Themistocli dederunt, & utriq; oleaginam æronam donarunt. Præterea hunc biga (qua apud Spartā erat) præstantissima, laudatumq; uerbis amplissimis, trecēti ex primoribus Spartiatarum, qui equites uocantur, discedentē ad Tegeaticos usq; fines comitati sunt. Hunc solum

lū ex omnibus, quos nouimus, hominibus Spartiata abeuntem deduxerunt. Eidem, postquam ex Lacedamone Athenas uenit, ibi Timodemus, unus ex inimicis eius, alioqui non è claris uiris, luore insaniens, crimini dabat icionem in Spartam: dicens illum Athenarum respectu, non sui, ab Lacedamonijis honores assecutus. Ea cum non faceret finem talia dicendi, inquit ei Themistocles: O' homo, ita res habet, neq; ego, si Belbinitanus forem, sic à Spartanis honoratus fuisset: neque tu, etsi Atheniensis. Atq; hac haellenus. Artabazus Pharnacis uir inter Persas cum antea illustris, tum ex rebus Plataensibus factus illustrior, regem deducebat ijs sexaginta millibus, quae sibi Mardonius delegerat: quem ubi traiectu tenuis comitatus est, & iam esse in Asia sciit, regressus circa Pallenem agebat, utpote Mardonio per Thesaliam Macedoniāq; hibernante, nec alias copias obire curante. Nec è sua dignitate existimabat, non diripere rebelles Potidaetas, in quos casu incidisset. Etenim Potidaea, postquam rex praterijt: et classis Persica à Salamine fugiēs abiit è conspectu, à Barbaris defecerant. Mox alij quoq; quib; Pallenē incolebāt rebellatibus, tunc uero Artabazus Potidēā obsedit: suspicatus etiam Olynthios ab rege defecturos & ipsos obsedit. Eam autē urbē tenebāt Bottiae, qui e sinu Thermao uerant à Macedonibus eiecti. Hos Artabazus

d d postq

postquam obsidione cepit, in salutem deduc-
 tos trucidauit. Urbemq; administradam Crito-
 bulo Toroneo tradidit à genere Chalcidensi. Ita
 Chalcidenses Olynthum obtinuerunt. Expugna-
 ta Olyntho Artabazus Potideam obsidenda im-
 pensius incubebat. Hoc faciens cum Timoxeno
 Scionarum magistratu de facienda prodicione
 transiit, incertum mihi, quoniam modo ab in-
 itio. Neq; enim traditur. Ad extremum ita actum
 est. Quoties exaratum libellum aut Timoxenus
 ad Artabazum, aut Artabazus ad Timoxe-
 num mittere uolebat, eum sagitta exstremo in-
 uoluebat: adaptatq; desuper penis ad locum de
 quo conuenerat sagittam emittebat. Sed Timo-
 xenus qui Potideam prodebat, prodicionis con-
 iectus est. Nam Artabazus ad conuentum locum sa-
 gittam dirigens, frustrate iactu humerum cuiusdam
 Potideata percussit. Ad quem saucium turba
 (ut a solet in bello fieri) cum cucurrisset, subito
 reuulsa sagitta, animaduertens libellum detulit
 ad magistratum. Aderat autem & ceterorum Pul-
 lenensium commilitum. Perlecto libello magi-
 stratus & cognito prodicionis autore, non tamen
 censuerunt Timoxenum esse plectendum, Scionae
 civitati gratiae: ne in posterum semper Scionae
 pro proditoribus haberentur. Atq; hunc qui-
 dem in modum Timoxenus prodicionis manife-
 stus fuit: Artabazum uero tria iam menses ob-
 sidentem ingens aestus maris excepit, & u diu

tim. Vnde Barbari uidentes locum factum lacunosum, in Pallenen concesserunt. Quorum cum una partes permeassent eluniæ, tres alia supererant, quas ubi pertrassissent, oportebat intrare Pallenen. Sed ex tanta maris aestuatio inuasisit, quanta nunquam extiterat, ut indigena aiunt, cum ea frequenter illic accidit. Eorum qui uandi erant ignari, interiere. Qui erant gnari, eos Potidaea nauigijs adorti trucidauere. Huic aestui ac stagnationis & cladis Persarum ferunt Potidaea hinc causam extitisse: quod isti è Persis qui sunt à mari oppressi, in templum Neptuni & eius simulacrum, quod situm est in suburbanis, impie gesserat. Hanc fuisse causam illi uidentur uere dicere. Eos qui superauere Artabazus in Thesaliâ ad Mardonium duxit: Et cum ijs qui rege reduxerunt ita est actum. Classisarius autem Xerxis exercitus qui superfuerat, ubi à Salamine fugiens attingit Asiam, rege cum alijs copijs è Chersonneso Abydum traducto, hyemauit apud Cumam. Idem primo statim uere Samum conuenit, ubi nonnulla naues hyemauerat. Eius classis plerique epibata erant ex Persis & Medis, ducesque superuenerant Mardontes Bagai. & Artayntes Artachai: cuius paternelis Amitres ab eodem ascitus erat istorum collega. Hi utpote magnopere percussi non audebant occisum uersus producere, ne unus quidem: sed apud Samum subsidentes Ioniam

à rebellando prohibebant, trecentas naues cum
 Iadibus habètes. Neq; expectantes fore ut Græci
 in Ioniā irent: sed ut sua tutari contenti essent,
 ducta ex hoc coniectura, quod ipsos è Salamis
 ne fugientes nō fuissent iniecuti, sed libèter ab-
 scessiissent. Atq; ut se uictos mari, ita longe su-
 periozem terra Mardonium futurum arbitra-
 bantur. Qui dum apud Samum erant, simul
 cōsultabāt, si quid mali possent facere hostibus,
 simul subauscultabāt quōni res Mardonij ste-
 taret. At Gracos excitabat tum ueris aduen-
 tus, tum Mardonius in Theßalia agens. Et eo-
 rum quidem exercitus pedestris nondum coge-
 batur: naues autem in Aeginam abierant nu-
 mero centū ac decem, præfecto atq; nauarcho
 Leutychildi, qui fuit Menaris, qui fuit Gesilei,
 qui fuit Hippocratide, qui fuit Leutychildi, qui
 fuit Anaxilei, qui fuit Archidemi, qui fuit
 Anaxandride, qui fuit Theopompi, qui fuit
 Nicandri, qui fuit Charili, qui fuit Eunomi,
 qui fuit Polydectis, qui fuit Prytannus, qui fuit
 Euryphōtis, qui fuit Proclus, qui fuit Aristode-
 mi, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodei, qui
 fuit Hylli, qui fuit Hercules filius, ex altera ab
 regia familia. Horū omnes qui prius cōmemo-
 ratī sunt, præter duos post Leutychildem, rezes
 Sparta fuerunt, Atheniensium autem duce
 Xantippo Ariphronis filio, hac omni classe
 Aeginam profecta, adueniunt eò nuntij lo-

nam ijdem, qui nuper ierant ad orandos Lacedemonios ut Ioniam liberarent, quorum unus fuit Herodotus Basilidis filius, septem ab initio qui coniuratione inter se facta de trucidando Stratte Chiorum tyrāno, postea conspiratione patefacta per unum eorum qui rem detulerat. Cateri qui sex erant, è Chio subduxerūt, Spartamq; se contulerunt, & tunc Aeginam oraturi Gracos, ut in Ioniam nauigarent: agreq; exoratos Delon usq; perduxere. Nam ulteriora omnia Gracis formidolosa erant, cum locorum ignari, tum plena hostium esse credentibus, & tantundem abesse Samum, quantum Herculis columnas. Contigitq; id rei ut neq; Barbari supra Samum. Hesperum uersus nauigare audent, metu perterriti: neq; Graci Chiorum rogatu auroram uersus ultra Delon. Ita timor medium eorum tuebatur. Dum Graci nauigare in Delum, Mardonius qui in hybernis apud Thessaliam erat, inde mouens misit ad oraculum quendam genere Europæum, nomine Murem, iubens ut quantumcunq; sibi liceret, persuaderet ad oraculum consultandum: edocuitq; quid uellet ab oraculis scire. Quod autem fuerit, haud compertum habeo, non enim memoratur. Opinor nihil aliud, quàm de rebus presentibus fuisse. Constat hunc Murem in Telebadiam uenisse: & mercede corrupto quodam indigena Trophonium descendisse, & ad Abas

Phocensium, & illinc ad oraculum, quin etiam
 prius Thebas adisset. Ibiq; tum Apollinē Isme-
 num consuluisse, quod illic quemadmodum in
 Olympia fas est in templis sciscitari oracula.
 Tum quodam non Thebano, sed hospite pecu-
 nia corrupto in delubro Amphiarai obdor-
 misse. Ideo autem nemini Thebano licet eo in
 loco naticinum esse, quod cum Amphiarani
 optionē eis dedisset, utrum mallet uate uti se,
 an auxiliatore, Thebani sibi auxiliatorē cum
 maluerunt. Eapropter nefas est ulli Thebano
 illic obdormiscere. Tunc autem maximum ex-
 istisse miraculum, ut a Thebanis mihi narra-
 tur: Murem European peruestigatis omnibus
 oraculis, isse etiam ad fanum Apollinis Ptoi.
 vocatur autem id fanum ita: sed ipsorum The-
 banorum est, situm supra paludem Copaidem,
 ante montem, proxime urbem Acraphiam. Ad
 hoc templum postquam peruenit is qui Murem
 appellaretur, secutos eum triū viros publice de-
 lectos ad describenda ea, qua homini responderē-
 tur. Et statim antistitē Barbarā linguā usum:
 & qui eos subsequerentur stupuisse audientes
 Barbarā linguā pro Gracā. Cumq; nescirent
 quid in presenti negotio agerēt, Murem Euro-
 peum pugillares ab eis quos ferebant abstulisse,
 & illis ea, qua dicerentur a propheta exarase
 se, eumq; ut dicebant lingua Caria: & ubi
 illa scripsisset, digressum in Thessaliam abiisse.

Ea Mardonius intelligens quid dicerent, nunc
 sibi dehinc Athenas mittit Alexandrum Ma-
 cedonem Amynta filium: tum quia in eum pro-
 pensum erant Persae (quippe cuius sororem Gy-
 gaam Amynta filiam in matrimonio habebat
 Bubares vir Perjes, ex qua genuit Amintam
 in Asia, cui materni ferèntis nomē, cui ab rege
 Phrygiae data est incolenda urbs Alabandu)
 tum quia audiebat hospitalem atq; munificum
 esse virum, Mardonius mittendum duxit. Hac
 praecipue ratione arbitratum se conciliaturū sibi
 Athenienses, populum et multum & strenuum
 esse audiens, & qui cladis Persicae in mari acce-
 pta praecipuus autor existisset. Quibus sibi con-
 ciliatis spem concipiebat facile potius mari,
 prout etiam cōtigisset. Nam terrestribus copiis
 longe sibi superior esse videbatur. Ita colligebat
 suas res fore superiores rebus Graecorum. Cui
 fortassis oracula illa reddita suadebant, ut
 Atheniensem sibi socium ascisceret. His obtem-
 perans, Alexandrum hunc mittebat septimum
 a Perdicca: qui Macedonum tyrannidem obti-
 nuit hunc in modum: Tres fratres a Temena
 oriundi, Gauanes, Aeropus, Perdicas ex Argo
 in Illyricos profugerunt: & ex Illyria trans-
 gressi superiorem Macedoniam, peruenierunt
 ad urbem Lebaam. Vbi se ad mercenariam
 operam regi locauerunt, unus quidem equis,
 alter verò bobus, minimus autem natu minimus

pecoribus pascēdis. Erant autem priscorum ho-
 minum tyrannides in re nummaria exiles, non
 solum populares facultates, adeo ut ipsi regi sua
 uxor coquebat cibaria. Hac cū animaduertis-
 set panē pueri Perdicca mercenarij dū coquere
 tur, effici duplū quā erat, idq; semper cōtinge-
 re, indicauit marito. Ille re audita ilico ingres-
 sus est, ut ostentū cerneret, quōnam modo quid
 maius excresceret. Moxq; accitis mercenarijs,
 ut à sua domo discederēt, imperauit. Et cū isti
 dicerent, ita demum se abscedere iustū esse, ubi
 mercedem acceperissent. Tunc rex mercedem no-
 minari audiēs, Hāc, inquit, solem ostendens, in-
 deum contumeliosus, dignam uobis mercedem
 reddo. Immeabat autem in ades per fumarium
 sol. Hoc audientes maiores natu Gauanes &
 Aëropus, steterē attoniti. At adolescens, ac-
 cipimus rex quæ das, pralocutus, gladioq; (nam
 gladium gerebat) circumscripsit in pauiamento
 domus solem: circūscriptumq; cum ter in sinum
 suum hausisset, abiit cum ceteris. Quale autem
 esset id quod faciebat puer, & quod data cum
 illorum assensu accipiebat minimus natu, re-
 nuntiauit quidam assessorum regi. Hoc audito
 rex ira percitus equites ad eos interimēdos mis-
 sit. Est autem in ea regione amnis, cui tano-
 quam liberatori immolant posteri illorum, quī
 ab Argo erant. Hic annis posteaquam cum
 Temenida transierant, ita uehemēs effectus est,
 ut ab

ut ab equitibus trāsire nequierit. Temenida in
 aliam Macedonia plagam transgressi, habitas-
 runt prope hortos qui ferebantur esse Mida
 Gordio geniti. Quibus in hortis sua sponte nas-
 cuntur rosa sexagenū foliorum fragrantiori
 odore quā cetera: & in quibus (ut fertur à
 Macedonibus) Silenus fuit exceptus. Super eos
 situs est mons nomine Bermius, per Iryemem in-
 accessus. Hinc egressi postquā eam plagam ob-
 tinuerunt Temenida, ceterā Macedoniam sub-
 egerunt. Ab hoc Perdicca hunc in modum Ale-
 xander oriundus est: Amynta filius fuit Alexan-
 der, Amyntas Alceta: pater Alceta fuit Aëro-
 pus, Aëropi Philippi Argæus, huius Perdiccas,
 qui parauit imperium. Ita Amynta fuit Ale-
 xander filius, qui ubi Athenas uenit à Mara-
 donio missus, ita uerba fecit: Viri Athenien-
 ses, Mardonius hac inquit: Nuntius mihi ab
 rege uenit in hac uerba: Atheniensibus inio-
 rias (quas mihi intulerunt) omnes remitto.
 Nunc autē Mardonius ita facito: Suam eius re-
 gionē reddito: prater ea aliā pro suo arbitratu
 eligant, suāq; libertate potiantur. Quinetiam
 eorum templa, si mecum fœdus inire nolent, pa-
 nia qua ego incendi, restituito. Hic nūtiū cū
 mihi allatus sit, necesse habeo ista exequi, nisi
 per uos steterit. Ego uerò hac uobis duco dicen-
 da: quid insanitis bellum regi inferentes, cui nec
 unquam prestare, nec semper obstare poteritis?

Nostis enim Xerxis & copias, & facta: audistis quoque nunc de exercitu qui mecum est, quem si superaueritis, atque uiceritis, nulla uobis (si sapitis) spes erit, cum alius multo maior exercitus sit affuturus. Nolite igitur equiparando uos regi, priuari solo uestro, & pro uobis ipsis assidue discurrere. Imò potius his molestijs uos explicare, cum adsit uobis pulcherrima explicandi facultas, quod ab rege pronocati ut societatem belli nobiscum ineatis, citra dolum et fraudem liberati eritis: Hac me iussit Athesienses apud uos Mardonius dicere. Ego uerò de me in uos beneuolentia nihil commemorabo. Neque enim nunc primum eam cognouistis. Obsecro tamen ut Mardonio morem geratis, quos animaduerto non semper ualidos fore ad gerendum cum Xerxe bellum: quales si animaduernerem esse, nequaquam huc cum his mandatis uenissem. Quippe regis uires supra hominum sunt, & manus praelonga. Quod nio si propere assentiimini magna pollicentibus, quippe ex a quo fœdus facere uolentibus, tunc meo uestram uicem, qui ex omnibus socijs & maxime in uia habitatis, & soli semper precipuam cladem accipitis, possidentes terram inter diuersas acies positam. Itaque inducite in hoc animum quod magnopere est è uestra dignitate, cum rex magnus uobis Græcorum solus iniurias remittens, cupiat effici amicus:

Hac

Hac Alexander. Quem Athenas euntem ad inducendos in Barbari societatem Athenienses, cū audissent Lacedamonij, id ne fieret vehementer extimuerunt, remissis citius oratorum, fatale esse ut ipsi cum caeteris Dorienis sibus à Peloponneso excerentur à Medi pariter & Atheniensibus. Ideoq; sine mora mittendos illic censuere legatos. Et sanè contigit, ut concioni adessent Lacedamonij. Extraxerant enim Athenienses tempus, probe scientes fore, ut Lacedamonij audirent uenientem à Barbaro nuntium ad societatem contrahendam. Quare de industria id fecere ad declarandam Lacedamonij sententiam suam. Vbi dicendi finem fecit Alexander, excipientes nuntij Spartanorum ita locuti sunt: Nos uerò misere Lacedamonij oratum uos, ne quid noui in Graciā agatur: neq; uerba quæ afferuntur à Barbaro admittatur, quod neq; iustum sit illo modo, neq; decorum cum alijs Gracijs, tum præcipue nobis, idq; multis de causis. Vos enim hoc bellum excitastis etiam nobis inimici, & propter imperiū nostrum est decertatum, quod certamen nunc in uniuersam Graciā emanauit: cuius totius uos præcipui auctores fuistis, & Graci causa seruatum, res nullo pacto toleranda: Cum præsertim constet Athenienses semper & iam inde à priscis temporibus iudicasse permultos homines in libertatem: & tristis

quidem

quidem conditionem uestram dolemus, quòd iam bis proventu frugum fraudati estis, & iam domibus qua diruta sunt caretis. Quò nomine Lacedamonij nobis ac ceteri socij spondent se uxores uestras, & omnia ad bellum inutilia proxime domesticos suos, quoad bellum hoc steterit, alituros. Neq; uerò uos Alexander Macedo seducat, commendans Mardonij orationem. Facit quod sibi faciendum est. Quippe qui tyrannus tyranno operam praestat. Sed non idem uestra facere interest, si recte sapitis, qui scitis nihil Barbaris esse neq; fidum neq; uerum. Haec cum nuntij dixissent, Athenienses Alexandro ita responderunt: Et ipsi cognitum habemus hoc, uires Medorum etiam atq; etiam maiores esse quàm nostras, ut id nihil intersit exprobrare nobis. Attamen in tutanda libertate eatenus resistemus, quatenus ualebimus. Ut autem societatem cum Barbaro contrahamus, neq; tu persuadere tentes, neq; nos: si tu tentaueris, persuadebimur. Tu uerò renuntia Mardonio, Athenienses dicere, quoad sol eodem itinere meabit quò nunc meat, eousq; se nunquam cum Xerxe societatem inituros, sed se protegēdo propulsaturos cum, fretos ope deorum atq; heroum, quorum ille nihil pensi habens, & templa & simulacra incendit. Tu quoque posthac cum istiusmodi oratione ne cōmittas ut Athenis uideamur, neque per speciem emolumentorum infanda nos facere

facere suadeas. Nolumus enim te ingratiū quip-
 piam ab Atheniensibus pati, quibus & hospes
 & amicus es: Hac Alexandro responderunt:
 nuntijs autem Spartiatarū illa: Lacedamonios
 uereri ne fœdus ineamus cum Barbaro, sane his
 manum est, neq; hoc uerentes eos turpe est uo-
 nisse, quibus mens Atheniensium inexplorata
 esset: quoniam neq; tantū auri usquam gentiū
 est, neq; religio ulla specie et bonitate prastans,
 quam nos accipientes, ut cū Medis sentiremus,
 ad tradendam seruituti Graciam induceremur.
 Quod ne faciamus, etsi uelimus, multa & ma-
 gna nos adhortatur. Primum atq; idem maxi-
 mum, quod deorum ades effigiesq; incensa pa-
 riter et obruta sunt, quas nos in primis ultū ire
 necesse est potius, quam cū ijs fœderari qui ista
 fecerunt. Deinde, quod sumus Graci eiusdem et
 sanguinis & linguae, quorum & fana & sacri-
 ficia communia sunt, & mores asimiles, eorū
 proditores fieri Athenienses, non bene habe-
 ret. Ex quo si antea nesciebatis, nunc ita acci-
 piatis, dum uel unus Atheniensium supererit,
 nunquam nos conuenturos esse cum Xerxe. Ve-
 stram autem erga nos providentiam, quod con-
 sulere nobis domo carentibus, ita ut domesticos
 nostros alere uelitis, gratam habemus: & ucet
 beneficium uesirū cumulatū sit, nos tamē ita
 illud tolerabimus, ut nihil uobis molestia affe-
 ramus. Quod cum ita sit, copias primo quoque
 semp

tempore emittere las curate. Nam ut nos coniectamus, non diu differet Barbarus ingredi regionem nostram: sed simulatq; acceperit nuntium, nos in hil eorum esse facluros qua orauit, aderit. Qui antequam adsit in Attica, tempus est nos in Bæotiam auxilio ire.

HERODOTI HALI-
CARNASSEI HISTO-
RIARVM LIBER IX.
QVI INSCRI-
BITVR
CALLIOPE.

MOCAB Atheniensibus reddito responso, Lacedæmonij Spartā reuerterūt. Mardonius postea, quā regressus ad eū Alexander Atheniesiū responsa indica- uit, mouens è Theßalia citata agmine Athenas ire cõtendit, quacunq; iter faciebat, iūnc viros ad bellū sumēs, Theßali ducibus. Quos adeo nō pœnitebat eorū quæ hactenus egerat, ut etiam multo studiosius Persam inducerent. E quibus Thorax Larissæus & Xerxem effugientē deduxerat, & tunc Mardonium propalam deducebat in Græciam. Mardonium, ubi cum exercitu Thebas peruenit, Thebani exasperant: suadendo non sinebant progredi iongius, quod

negar

Negarent illum locum ponendū castris oportu-
 norem esse. quā illū ubi subsidens consequere-
 retur, ut omnem Graciā sine pralio subigeret.
 Arduum enim esse etiam uniuersis homini-
 bus, ut subigere Gracos inter se convenientes:
 quod & antea cognouissent. Si uero fecerū (di-
 cebant) quod nos suademus, occupabim nullo ne-
 gotio ualidissima quaq; illorum consilia. Mit-
 te pecuniam ad eos qui prapotentes sunt in ci-
 uitatibus. Missa pecunia Graciā ad factio-
 nem rediges. Hinc eos qui tecum non sentient,
 ad motu copijs facile expugnabis. Hac Theba-
 ni suadebat: quibus ille obtemperandum non
 putauit, partim animi fūtu, partim acri
 quadam libidine Athenas iterum occupandi,
 praesertim sperans insens per insulas ignibus
 declaraturum se regi Sardibus agenti, Athe-
 nas ab ipso teneri. Igitur in Atticā contem-
 dens, cum illic Athenienses ne tunc quidē inue-
 nisset, sed plerosq; corū in classe ad Salaminem
 esse audiret, urbē cepit desertam decimo mīse
 quā fuerat iterū ab rege capta. Eo postquam
 uenit, mittit ad Salaminē Murrichidem quena-
 dam Helespontium, cum eisdem mandatis quae
 Alexander Macedo pertulisset. Mittebat au-
 tem eadem mandata, gnarus ille quidem non
 beneuolo erga ipsum animo esse Athenienses: sed
 sperans contumaciā deposituros, tanquam sub-
 acta omni Attica regione, & sub ipsius impe-
 rio

rio posita. Hac de causa Murichidem misit in Salaminem. Is ubi in senatum uenit, Mardonij mandata exposuit. E senatoribus Lycidas sententiam dixit. Satius uideri sibi esse, ut ea quae Murichides a; ud senatũ diceret, ipsi admittentes ad populum referrent. Hac ille dicebat, siue quòd pecuniam à Mardonio accepisset, siue quòd id sibi probaretur. Quod simulatq; audire Athenienses tã ij, qui ex consilio, quàm qui extra consilium erant, indigne ferentes Lycidam circumsteterunt, lapidibusq; interemerunt, Hellepontium uerò Murichidem dimiserunt illasum. Excitato de Lycida apud Salaminem rumore, & cognito quod gestum erat, Atheniensium uxores alia aliam exhortantes, atque prehenulentes ultro domum Lycidæ adiere hominisq; uxorem ac liberos lapidauerunt. Hunc in modum Athenienses in Salaminem transierunt. Quàm diu ipsi copias è Peloponneso uenturas sibi auxilio expectabant, tam diu hostes in Attica habuere statum. At ubi & socij tardius sequi usq; agunt, & Mardonius aduentans iam esse in Bæotia audiebatur. Ita supportatis omnibus rebus, & ipsi in Salaminē traierant, nuntiosq; in Lacedæmonem miserunt conquestum de Lacedæmonijs, qui neglectui haberent Barbarũ esse Atticam ingressum, neq; cū ipsis ei in Bæotiam occurrisset, tum admonitũ eorum quæ sibi, si ad eum desicere uellent, Mardonius

donius spopondisset: tum pradielū, nisi prasidio
 ipsis essent, se aliquod per semet remediū inueni-
 tuos. Agebant autem per id tempus Laceda-
 monij solennia qua uocantur Hyacinthia, qua
 festa dei celebrare plurimi faciebant. Ad hac,
 murū sibi in isthmo extruebant, qui iam pinnae
 acceperat. Ad hos posteaquam nuntij Athen-
 niensium Lacedamonem uenerunt, ducentes se-
 cum Megarensium ac Plataensium legatos,
 Ephoru aditu, ita locuti sunt: Athenienses ad
 hac nos referenda miserūt: Regē Medorum cum
 nostram nobis rezone reddere uelle, tum socie-
 tatem nobiscum aequis conditionibus inire citra
 fraudem & dolum, tum aliam regionem nostra
 addere, quam ipsi nostro arbitrio optauerimus.
 Nos tamen pudore Graci nominis, & pro ma-
 gno flagitio ducentes prodere Graciam, annue-
 re nolle, sed recusare, quamuis iniuria affectos
 à Gracis ac proditos. Qui, etsi non ignoremus
 conducibilis esse nobis societate inire cum Per-
 sa, quam bellum gerere: tamen sponte nostra so-
 cietatem non inibimus. Et hac quidem nostra
 sunt (qua in Gracos prestamus) officia. At nos
 qui tunc in omnem metum deuenerati ne pacis
 sceremur cum Persa, posteaquam compertā ha-
 buistis sententiam nostram, nequaquam prodens
 di Graciam, & murum quem in isthmo inadi-
 ficabatis absoluitis, nullam habetis Athenien-
 sium rationē. Et cum conueneritis nobiscum de

occurrento Persæ ad Bæotiam, desertores extit-
 is, pro nihilo ducentes Barbarum Atticam
 esse ingressum. Itaq; nobis Athenienses in præ-
 sens usq; succensent, quòd non estis officio functi.
 Quod superest, ut primo quoq; tēpore nobiscum
 copias mittatis, iubent: quo Barbarum in Atti-
 ca, quoniam in Bæotia defecimus, excipiamus
 nostra in terra: ubi campus Thriasius apposi-
 tissimus erit ad dimicandum. Hæc nobis accepe-
 re Ephori, responsum in diem posterum distule-
 runt. Postero die in alterum, idq; in decem dies
 fecerunt, diē de die extrahētes: intra quod tem-
 pus uniuersi Pelopōnenses magno studio incum-
 bentes, isthmum muro interclusere, ad finemq;
 perduxere. Non ausim dicere hanc fuisse cau-
 sam, cur isti tantopere solliciti fuerint, cum Ale-
 xander Macedo Athenas pergebat, ne Athe-
 nienses Medorū partes sequerētur. Nunc autem
 nihil aliud curarent, quàm ut sibi isthmus in-
 edificaretur, putantes non amplius quicquam
 Atheniensibus indigere. At sub aduentum Alex-
 andri in Atticam muro (quem extruebant)
 nondum perfectio, Persas uehementer extimesce-
 bant. Tandē & responsum & exitus fuit huius-
 modi: Pridie quàm iam ultimum concilium fio-
 ret, uir Tegeata nomine Chilenus, apud Lacedæ-
 monios maxima inter hospites potētia, cum au-
 disset ab Ephoris omnia quæ Athenienses di-
 xissent, hæc uerba eos allocutus est: Ita se habet

viri Ephori, si Athenienses non sentiunt nobiscum, sed cum Barbaro, quamvis valido muro sit isthmus inaedificatus, tamen magnae fores partes acie sunt Barbaro in Peloponnesum. Quare prius eos audiat, quam aliquid decernat quod cladem Gracia adferat. Hoc Chileus consilium dedit. Quod in animum admittentes Ephori, cōfestim nihil collocuti cum nuntijs, qui à civitatibus venerant, quinque millia Spartiatarum cum adhuc nox esset, dimiserunt, praeposito eis Pausania Embroti filio. Quae praefectura erat quidem Plistarchi Leonida geniti. Sed cum is puer esset, Pausanias praefectus est qui eius patrnelus erat & idē tutor. Nam Cleobrotus Alexandrida, pater Pausaniae iam non supererat, nō diu post, quam copias, quae murū extruebant, in isthmo reducerat, vita functus. Reduxerat autē ab isthmo copias Cleobrotus ob eā causam, quod sibi inter sacrificandum adversus Persam, sol in caelo obscuratus esset. Elegit autē Pausanias sibi collegam Euryanactem Doris filium, suum gentilem. His copijs ē Sparta cum Pausania profectis nūtijs de illarum profectioe ignari, ubi dies illuxit, Ephoros adveniunt, habentes in animo abire in suam quique civitatem. Vbi adveniunt, ita verba fecere: Vos quidem Lacedaemonij desidentes hīc Hyacinthia agitis, ac ludatis focijs proditis. Athenienses vero ut à nobis laeso ob penuriā sociorum, ita ut poterant cum Persa

transigēt. Soluta autem societate nobiscum, palam est nos, si regis fuerimus socij, militia comites futuros, in quamcunq; regionem nos illi educerent. Inde nos discetis quidnam nobis ex ea re sit euēturum. Hac locutis nuntijs, Ephori irreiurādo interposito dixerē suas se copias putare in Orestio esse, tendentes aduersum peregrinos. Peregrinos enim Barbaros appellabant. Hoc illi nō intelligētes, quid diceretur, sciscitabātur. Sciscitati, & rem omnem edocti atq; stupefacti, quā celerrime abire ad illos insequēdos, & cū eis quinq; millia finitimorum Lacedaemoniorum delecta. His isthmum uersus ire maturantibus, Argū, ubi primum audire copias ē Sparta cum Pausania profectas, praconem quem optimum ē diurnis cursoribus inuenerunt, in Atticam mittunt ad Mardonium: qui uidelicet antea receperant se futuros impedimento, quo minus Spartiata egrederetur. Praco ubi Athenas peruenit, Mardoni, inquit, miserunt me Argū nuntiatum tibi, inuentum ē Lacedaemone esse progressam, seq; ne illa progredetur praestare nequisse. Ad hac tu bonum consilium adhibe. Hoc ille locutus, retro abscessit. Quo audito, Mardonius iam non fidebat amplius perstare in Attica: ubi ideo haecenus immoratus fuerat, quod audire cuperet ac scire, ab Atheniensibus quid ageretur, neque populans neque ladens Atticum agrum, assidue sperans foreo

fore ut secum illi paciscerentur. Quod ubi des-
 speravit re cōperta, priusquam Pausanias cum
 copijs isthmum egrederetur, subduxit exerci-
 tum incensis Athenis, si quid aut murorum
 aut adium privatarum sacrarumq; extabat,
 eo omni diruto, atque obruto. Ideo autem ex-
 cedendum sibi putavit, quòd neque adequita-
 bilis esset Attica regio: neque, si ipse male pu-
 gnaasset, evadi poterat, nisi per angustias, ubi à
 paucis transitu prohiberi posset. Statuit igitur
 recedere illinc Thebas tum civitatem ami-
 cam, tum regionē equitibus opportunam. Proo-
 fecto illinc Mardonio & iam iter facienti, per-
 fertur nuntius properans, alium exercitum
 mille Lacedamoniorum Megara iter habere.
 Eo audito, consultabat si quo pacto hos pri-
 mum posset excipere. Itaque conversum exer-
 citum ducebat Megara, pramisso equitatu,
 qui omnem oram Megaridem incurfaret. Huc-
 usque Europa ad solem occidentem versus lon-
 gissime processit hac Persica expeditio. Post
 hac nuntius ad Mardonium venit, Græcos in
 isthmo coactos esse, ita retrocessit per Deco-
 leam. Magistratus enim Thebani accolas
 Asopiorum accersierant, qui Mardonium in
 Sphendaleas, & illinc in Tanagrum duces
 itineris deduxerunt. In Tanagra noctem mo-
 ratus Mardonius, postero die in agri Theba-
 ni Scolon transversis tramitibus pervenit. Ibi

Thebanorum rura tametsi Medicas partes
 fouentiam uastauit: non illorum odio, sed in-
 genti necessitate adactus, quod uellet cum ca-
 stris communire, tum si suis in acie non cederet,
 ex sententia effugium compararet. Exporre-
 xit autem castra sua ab Erythraeis secundum
 Hysias Plataensi tenuis agro, iuxta flumen
 Asopum muro communiens: sed non pro ma-
 gnitudine castrorum, uerum per singulas fron-
 tes dena stadia habenti. Hoc in opere Barba-
 ris occupatis, Attaginus Phrynonis filius uir
 Thebanus, conuiuio magnifice apparato, Mar-
 donium ipsum & Persarum honoratissimos
 quinquaginta inuitauit. Fiebat autem cœna
 Thebus. Inuitati illi hominem sunt secuti. Cate-
 ra quæ referā, ex Thersandro accepi, uiro qui-
 dem Orchomenio, sed Orchomeni inter primos
 honesto: qui se quoque aiebat ad hanc cœnam
 ab Attagino inuitatū cum quinquaginta The-
 banis: nec utrosque seorsum discubuisse, sed in sin-
 gulis lectis alternos, Persam & Thebanum. Se-
 cundū cœnam cum potioni daretur upera, Per-
 sam qui eodem toro recumbebat, Gracè ipsum
 interrogasse cuius esset: se uerò respondisse Orcho-
 menium esse: tum illū dixisse: Quoniam tu mihi
 mense consors & libaminum effectus es, uolo ti-
 bi relinquere sententia mea monumentum, ut
 ipse quoque præsciis huius rei, queas tibi con-
 sultare. Cernis hos Persas in conuiuium acce-
 ptos,

ptos, & copias quæ ad flumen in castris relictae sunt. Horum omnium paruo post tempore pauculos cernes superstites. Et inter dicendum multas lacrymas Persam effudisse : admiratumque se a oratione, ad illam dixisse : Nonne hac Mardonio expedit dicere, & his Persis qui secundum eum in honore sunt? Et illum subiecisse, Hospes, quicquid ex deo fieri oportet, id homini inenarrabile est. Nam ne credibilia quidem dicentibus credere quisquam uult. Hoc permulti Persarum cum sciamus, tamen Mardonium sequimur illigati necessitate. Est enim hoc in hominibus acerbissimum, eum qui multum sapit, minime potentem esse. Hac ego ex Orcho-menio. Thersandro audiebam, & ideo ipsum hac statim alijs enarrasse prius, quam praelium ad Plateas factum est. Mardonio in Bæotia statina habenti, attulerunt copias ceteri circa Græci, qui cum Medis sentiebant, & ad Athenas congregati sunt, præter Phocenses. Nam & isti uehementer partibus Medorum studebant, non tamen uoluntarij, sed coacti. Idem non multis post diebus quam Thebæ itum est, & ipsi aduenere mille armati, duce Harmocyde inter populares spectatissimo. Eos Mardonius ubi Thebas perueneret, missis equitibus iussit seorsum in campo subsidere : quod cum fecissent, protinus affuit uniuersum equitatus. Vnde postea rumor

exercitum Gracorum, qui cum Medis erant, persuasit Phocenses ab equitatu iaculis confodi, quinetiā per ipsos Phocenses idem divulgatum est, quod tunc dux suus Harmocycles his verbis adhortabatur: O Phocenses, palam est hos homines certa nos neci destinasse, accusatos (ut opinor) à Thessaliis. Quare unumquēq; vestrum oportet egregiū virum esse potius quam dedentes nos fœdisissima morte trucidari. Ipsi quoque intelligant se Barbaros esse inter Gracos, quibus mortē intulerūt: His suos Harmocycles hortabatur. Quos ubi conclusere equites, inuehebantur tanquam ad eos occidendos, telis intentis veluti emissuri: nonnulli; emiserunt. Phocenses ex aduerso stantes facto orbe quoquē uersis cū sese opponerent, ibi equites digressi retro abiire, incertum an ad hos interficiēdos rogatu Thessalorum ierint equites: & posteaquam animadverterunt, eos ad defendendū se conuertere, ueriti ne ipsi uulnerarentur, ita retro abscesserunt, tanquā à Mardonio iussi an experiri uoluerint nunquid isti praestantia haberent. Post abscessum equitatus misso ad eos pracone, Mardonius ita inquit: Bono estote Phocenses animo: viros enim uos esse dedistis specimen, non tales quales ego audieram. Quo magis alacri animo tolerate hoc bellum. Non enim aut me beneficijs aut regē uincetis: Haec enim qua circa Phocenses sunt gesta. Lacedaemonij ubi ad istūmum uenere,

uenere, illic castra communiere. Quod audientes ceteri Peloponneses utiq; ij, quibus meliora cordi erant, cerneretq; Spartiatis egredi uolentes, indignum se putauerunt a Lacedaemonijs se in exundo superari. Itaq; cum pulchre litatum esset, cuncti ex isthmo profecti sunt, & in Eleusinem peruenerunt. Vbi cum pulchra etiam fuissent exta, ire perrexerunt. Quibus Athenienses à Salamine transmittentes, in Eleusine admixti sunt. Isti posteaquã ad Erythras Boeotia uenere, cognito Barbaros ad Asopum castra habere: inito de hac re concilio, è regione tetenderunt sub Citharonis radicibus. In quos Mar donius quod in campum nõ descenderent, omnẽ immittit equitatum, cui praeerat Mafistius, à Gracis Macisius dictus, uir apud Persas inelytus, Nysæo equo insidens, aureo frano & alijs insignibus eximie ornato. Equites ubi promouere ad Gracos, per turmas egressi, multum detrimenti inferebãt, fœminas eos cõpellando. Erant forte Megarenses ea parte collocati, qua parte nulla alia magis oppugnari, nullaq; magis ab equis adiri poterat. Hac impressione equitum Megarenses quia satagebant, mittunt ad duces Gracorum praconem, qui ita cum uenit, uerba fecit: Megarenses aiunt uiri socj, nõ soli excipiendis hostibus impares sumus: qui tenemus eandem in qua collocati sumus à principio stationem. Ibi haclenus tametsi agre, tamen stre-

84 HEROD, HALICARNAS.

nue fortiterq; resistimus. Nunc nisi alios nobis substituatis, scitote nos ab acie discessuros. Hæc ubi prælo renuntiavit. Pausanias expediri fecit Græcos, si qui alij ultro ad locum irent, ut Mergarensibus succederent. Recusantibus cæteris Athenienses susceperunt hoc munus videlicet eorum trecenti delecti: quibus præerat Olympiodorus Lamponis. Hi fuere qui præ omnibus Græci ad Erythras castra habentibus instructi succedere, sagittarijs sibi assumptis. Qui cum aliquandiu pugnassent, hic fuit pugna exitus: Impressionem faciente per turmas equitatu, equus Masistij ut erat præ alijs eminens, sagitta per latus inclus est: quo dolore in pedes erectus, Masistium excussit. Collapsum confestim Athenienses circumstant: equo præhenso hominemq; sese defensantem interimunt, cum aliquandiu non potuissent. Ita enim fuerat armatus, quod scilicet intus gerebat thoracem aureis squamis confectum desuper Phæniceum paludamentum. Eius thoracem cum ferirent, non prius aliquid profecerunt, quam quidam ex animaduersis illum percussit in oculo. Ita Masistius collapsus interijt, quæ res latebat alios equites. Non enim cum aut ab equo cadentem uiderant aut occumbentem. At ne tum quidem cum se recipiebant quod actum erat cognouere: sed postquam constitere, quia nemo ipsis imperabat, statim desiderauerunt ducem:

cem: cognitoq; quod gestum erat, mutuo se adhortati, omnes in hostem equos admisere, ut mortuum eriperent. Eos conspicati non iam turmatim, sed uniuersos pariter irruere, ceterum exercitum inclamauerunt. Cum omni perditatus auxilio ueniebat, interea cietur acre praelium de cadauere. At ubi praesidio uenere copia, non amplius perstiterunt equites: ita nec mortuum eripere potuerunt, sed alios super illud e suis amisere. Digressi illinc duo circiter stadia, consultantes quid facto opus esset, decreuere sibi carentibus praefecto eundem ad Mardonium. Vbi in castra rediere, inuens lucius cum omnem exercitum, tum uero Mardonium cepit extincti Masistii uiri secundum Mardonium honoratissimi tam apud Persas, quam apud regem: ita ut ciuitas eorum omnem Boeotiam peruaderet, & seipsos & equos & iumenta totonderint. Et Barbari quidem suo more Masistium defunctum honorabant. Graci autem postquam equitatum inuadentium excepere, & exceptum repulere, multo sunt audaciores effecti, et ante omnia cadauer plaustro impositum per stationes circuntulerunt. Erat autem spectaculo digna proseritatis ac forma gratia. Quod ideo faciebant, quia cuncti reliqui stationibus ad inueniendum Masistium pergebant. Dehinc censerunt ad Plateas descendendum, quod sibi
Pla

Plataensis ager multo esset opportunior habendis castris quam Erythraeus, cum propter alia, tum propter aquandi comoditatem. Vbi uisum est in eum locum & ad fontē Gargaphiū, quē ibidē est, satius abire, & dispositis stationibus illic habere castra, sumptis armis abierūt per radices Citharonis secundum Hysias in agrum Plataensem. Eō cum peruenire, stationes nationum communierunt, proximē fontē Gargaphium, & sanum Androcratis heron, per non editos tumulos & locū planum. Ibi in distinguendis nationibus magna sane altercatio exstitit inter Tegeatas & Athenienses, utrosq; se dignos qui alterum cornu tenerent arbitrātes: & sua facinora praclara tū recētia, tum prisca referebant. Dicebant quidem hi uerbis Tegeata: Hoc nos semper digni honore à socijs omnibus habiti sumus, quotiescunq; à Peloponnesibus communiter in externas peregrinationes itū est, & proximē, & quondā iam inde ex quo Heraclida post mortem Eurythēi sunt conatī in Peloponnesum redire: quo tempore hanc dignitatem assecuti sumus ob hanc rem gestam: Posteaquam cum Achaīs & Ionibus, qui tunc Peloponnesum incolebant, nos auxiliarij in isthmum profecti consedimus aduersus eos, qui redire conabantur, tunc Hyllus orationem habuit, non expedire ut uterque exercitus confli-gendo periclitaretur: sed ut alijs acquiescenti-

bus secū singulari certamine dimicaretur, quem Pelopōnenses iudicaret e suō exercitu praestā-
tissimum. Accepta conditione Peloponenses
factus in hac uerba percusserūt: Si uincet Hyl-
lus Peloponnesium ducem, ut Heraclida in pa-
terna reuertantur: Sin uictus fuerit, retro He-
raclida cedant, & exercitum abducant, nēve
per annos centum de redeundo in Pelopōnesum
agitent. Omnibus socijs ad eam rē uoluntarijs,
electus est dux atque idem rex noster Echenus
Eropi filius, Phegeos nepos, qui singulari con-
gressus certamine Hyllum interemit. Ex quo
facto nos cum alia decora inter Peloponneses
aſsecuti sumus, quae adhuc obtinemus: tum hoc,
ut alteri cornu praessemus, quoties cōmuniter
itur in expeditionem. Et uobis quidem Lace-
demonij non aduersamur, sed optionem cedi-
mus utri cornu praesse malitis. Alteri uerò cor-
nu ut praesimus nobis uendicamus, quemadmo-
dum fecimus. Ad hoc tempus etiam citra hoc
factum, quod narrauimus, Atheniensibus di-
gniores, qui hanc dignitatem obtineamus: quip-
pe qui prospere & multa uobiscum uiri sparo-
sitate certamina decertauimus, & multa cum
alijs. Quo fit ut aequus sit nos alterum eorum
tenere, quam Athenienses, à quibus non tales
gesta res sunt, quales nobis neq; recentes neque
uetus: Hac Tegeata. Ad quae hunc in mo-
dum respondere Athenienses: Esti scimus, haec
copias

copias pugnandi cum Barbaro non altercandi
 gratia esse contractas, tamen quoniam Tegea-
 ta referre constituit praeclara facinora tum ve-
 tusta, tum noua, quae per omne tempus utriq; fe-
 cerunt: necesse habemus & nos exponere apud
 nos, unde nobis patrum est, qui semper egregij
 fuimus, esse primos potius, quam Arcadibus
 Heraclidas: quorum ducem isti apud isthmum
 se praeclarent interfecisse nos soli excepimus cie-
 ctos prius ab omnibus Graecis, quos illi Myce-
 niorum seruitutem fugientes adibant. Et Eu-
 rysthei iniuriam unam cum eisdem pugnando
 propulsauius, uictoriaque potiti sumus de
 ijs, qui tum Peloponnesum tenebant. Prate-
 rea Argios, qui aduersus Thebas cum Poly-
 nice militauerant uita defunctos & insepul-
 tos ducta in Cadmeos expeditione nobis re-
 ceptos fuisse dicimus, & in nostra terra apud
 Eleusinem humatos. Iam uero nostrum praecla-
 rum facinus extat in Amazonidas: quae à flu-
 mine Thermodonte aliquando in nostram ter-
 ram excurrere. At ne in heroum quidem la-
 boribus, qui ad Troiam bellauerunt, fuimus in-
 postremis. Sed nihil admodum pertinet horum
 facere mentionem. Etenim siue qui tunc egregij
 fuere, nunc instrenui sunt, siue tunc instrenui,
 nunc egregij sunt, satis sit de rebus priscis ista
 dixisse. Ut nulla res alia nobis gesta sint, quae
 multa & praeclarissima sunt, prout quorum-
 cunq;

eunq; aliorum Græcorum, certe ob rem in Ma-
 rathonē a nobis gestam digni sumus, qui hoc
 decus & alia insuper obtineamus: qui soli Græ-
 corum per nos cū Persia dimicauimus, & rem-
 tantam aggressi uictores euasimus, sex & qua-
 draginta nationibus superati. Quo solo nomi-
 ne digni sumus ut hunc loci honorem cōsequa-
 mur. Verum non decet hac rerum conditione
 de loci dignitate contendere: ubicunque & iux-
 ta quoscūq; nobis Lacedæmonij uidebitur, ap-
 positissimum nos stare, illuc euntes obtenpera-
 bimus. Vbicunq; loci nos collocati fuerimus, con-
 uabimur strenui existere: itaq; educite nos tam-
 quam uobis perituros. Hæc cum pro sua parte
 dixissent Athenienses, cunctus Lacedæmo-
 niorum exercitus succlamauit digniores qui
 cornu tenerent Athenienses quam Arcades.
 Ita Athenienses Tegeatis superiores habuere
 cornu, mox hunc in modum instructi sunt &
 qui superuenere Græcorum, & qui à principio
 uenerant. Dextrum cornu tenebant Lacedæ-
 moniorum decem millia, quorum quinque millia
 erant Spartiatarum, quos custodiebant tenuiter
 armata triginta quinque millia seruorum, septenis
 seruis circa singulos Spartiata collocatis. Ap-
 plicauerant sibi Spartiata, & honoris & uir-
 tutis ergo, Tegeatas numero mille & quingen-
 tos armatos. Secundum hos stabant Corinthio-
 rum quinque millia, præter hos inueniebantur
 apud

216 HEROD. HALICARNAS.

apud Pausaniam stantes trecenti Potidae-
 sorum, qui erant ex Pellene. Iuxta hos stabant
 Arcadium Orchomeniorum sexcenti. Iuxta hos
 Sicyonum tria millia. Hos sequebantur Epi-
 dauriorum octingenti: super hos locati erant Tra-
 Zeni mille. Iuxta Trazenios totidem Leprae-
 ta. Post hos Mycenaorum, & Tyrinthiorum
 quadringenti. Secundum hos mille Phliasij: de-
 hinc Hermionenses trecenti. Iuxta Hermione-
 ses Eretrienſium & Styreorum sexcenti. Iuxta
 hos Chalcidensium quadringenti. Post hos Am-
 praciatarum quingenti. Post eos Leucadiorum
 & Anacltoriorum octingenti. Hos sequeban-
 tur Palleniensium, qui sunt ex Caphallenia, du-
 centi. Post hos instructi Aeginetarum quin-
 genti. Iuxta hos Megarensium tria millia, quos
 sequebantur Plataensium sexcenti. Ultimi &
 ijdem primi stabant Athenienses, laeum te-
 nentes cornu, octo millia, duce Aristide Lysi-
 machi. Hi omnes, praeter eos qui septē circa sin-
 gulos Spartanos stabant, fuerunt numero tri-
 ginta octo millia & septingenti, omnes grauis
 armatura aduersus Barbarum contracti: Leni-
 ter uerò armati, triginta quinque millia, septem
 circa singulos Spartiatis collocati, unusquisque
 ad pugnandum instructus. Circa ceteros La-
 sedamonios ac Gracos singuli ferme leuiter
 armati numero triginta quatuor millia quin-
 genti. Summa totius leui armatura, qua pu-
 gnare

guare posset, sexaginta millia quingenti. To-
 autem Græcus exercitus qui ad Plataas conue-
 nit pugna aptus, tam levis quàm gravis arma-
 turæ, fuit undecim myriades, minus mille &
 octingentis, id est, centum octo millia ducenti.
 Sed numerum undecim myriadum explere
 Thesspienses, qui aderant ad mille & octingen-
 tos, qui nec ipsi arma habebant. Et hi quidem
 Græci ad flumen Asopum castra distributis
 communerant. Barbari uerò qui cum Mardonio
 erant, posteaquàm Masistiū luxerunt, cogni-
 to Græcos apud Plataas esse, & ipsi ad Aso-
 pum qui illac fuit, è regione sunt à Mardonio
 collocati, aduersus Lacedæmonios Persæ: qui
 numero antecedeabant, eorum acies quæ multæ
 erant usq; ad Tegeatas opponebantur: ita ut
 quod robustissimum in exercitu erat, id omne
 contra Lacedæmonios: quod infirmius, id con-
 tra Tegeatas esset. Hæc faciebat Mardonius
 Thebanorū indicio atq; admonitu. Iuxta Per-
 sæ idem collocavit Medos, ut ex aduerso essent
 Corinthiis & Potideatis, & Orchomeniis, &
 Sicyoniis. Post Medos collocavit Bactrios ex
 aduerso Epidauriorū & Træzeniorum & Le-
 prætarum ac Tyrinthiorum, Mycenæorumq;
 & Phliasiarum. Secundum Bactrios colloca-
 vit Indos ex aduerso Hermionensium & Ere-
 tricorum Styreorumq; & Chalcidensium. Post
 Indos statuit Sacas oppositos Ampraciatis,

& Anactorijs, & Leucadijs, & Pallenenfi-
 bus & Aeginetis. Post Sacas posuit, ex aduer-
 so Atheniensium Plataensiumq; ac Megas-
 rensium, Bæotios, & Locros, & Melienses,
 & Theßalos, & mille Phocensium. Non enim
 Phocenses omnes à partibus Medorum stabāt,
 sed eorū nonnulli cum Gracis sentiebant apud
 Parnassum deprehensi, & illinc profecti deduo-
 xerant comitatiq; fuerāt Mardonij copias pa-
 riter & Gracorum qui cum illo erant. Contra
 Athenienses item posuit Macedonas, Theßas
 liaq; accolas. Hæ nationes à Mardonio in acie
 instructæ erant maximè celebres, maximeq; in-
 signes, & præcipuè mentione digna, necnon ca-
 terarum quoque gentium uiri memoratu digni
 cum aliarum, tum Phrygum, Mysorum, Thra-
 cum, Pæonum. Quinetiam Aethiopum & Ae-
 gyptiorum qui Hermotybies, & Calasiries no-
 minantur gladio cincti: qui soli sunt ex Aegy-
 ptijs pugnaces, à Mardonio, cum adhuc esset in
 Phalero, è nauibus in quibus hi epibata erant,
 in terram translati. Non enim cum pedestribus
 copijs quæ cum Xerxe Athenas ierant, Ae-
 gyptij censi fuerant. Barbarorum, ut etiam su-
 perius ostensum est XXX. myriades fuisse. Gra-
 corum uerò Mardonij auxiliariorum nemo nu-
 merum (neq; enim numerati fuerant) nouit. Ut
 autem cōiectura colligi licet, ad quinq; myria-
 des fuisse cōiecta. Tot qui ex aduerso instru-
 cti fuerant

disuere pedites. Equitatus uero seorsum erat collocatus: ita dispositi nationatim, manipulatimq; utriq; postero die sacrificauerunt. Apud Græcos haruspex erat Tisamennus Antiochi filius. Is enim hunc exercitum uates comitabatur, Heleus quidem & ex genere Iamideorum Clytiades, sed à Lacedæmonijs ciuitate donatus. Nam consultantis uaticinium apud Delphos de prole, respondit Pythia quinque ipsum maximas palmas è certaminibus reportaturum. Oraculo non intellecto, Pysamennus gymnasijs operam dabat, & tanquam gymnicas uictorias adepturus. Cūq; se exerceret ad quinque certamina, in uno dum currit Olympia, uenit in contentionem uictoria cum Hieronymo Andrio. Lacedæmonij interpretantes non ad gymnica certamina spectare Tisameni oraculum, sed ad bellica, conabantur eum mercede cōducere, ut unā cum Haraclidis bellorum dux regibus foret. Hic animaduertēs Spartiatas plurimū facere ipsius amicitia abnuebat: quod negaret se alio pretio idfacturū, quā si Spartiatā se ciuē facerēt, omnia iura ciuitatis impertientes. Id Spartiata cum audiissent ab initio ferētes indigne, oraculum missum omnino fecerūt. Tandem imminente hoc ingenti Persici exercitus metu annuebant, impertireq; homini uolebant. Eos iste immutatos intelligens, negare iam se eo solo esse contentum: sed oportere fra-

trem suum Hegiam etiam fieri Spartiatā, ea-
 dem condicione, qua & ipse fieret. Hoc dicens
 mitabatur, ut consecrare licet, Melampodem
 regnum pariter & ciuitatem deposcēs. Etenim
 Melampus cum ab Argijs mercede conducere-
 tur, ē Pylo ad compeſcendum morbum furoris
 mulierum Argiarū, deposcebat pro mercede di-
 midium regni. Recusantibus id Argijs, atq; di-
 gressis, cum plures ē mulieribus insanirent, ita
 obteperantes quod Melampus poposcerat da-
 turi, reuerterunt. Ibi ille cernens hos esse immo-
 atos plura optauit, negans se indulturum qua-
 uellent, nisi & fratri suo Bianti tertiam partē
 regni donaſſent. Argij in arcum redactis hoc
 quoq; annuerunt. Ita Spartiata Tisameno, quo
 maiore in modū egebāt, prorsus aſſenſerūt: &
 cōceſſu iſtorū Tisamenns Helenus Spartiata ef-
 ſectus quinque maxime certamina ex oraculo
 illis obtinuit. His duo ex omnibus hominibus so-
 lis sunt a Spartiatis ciuitate donati. Quinq; au-
 tē certamina hac fuisse. Vnū & id primū hoc,
 quod pugnatū est ad Plateas. Alterū, quod in
 Tegea cū Tegeatis atq; Argijs. Tertium, quod
 in Dipaensibus cū uniuersis Arcadibus, prater
 Mantineos. Quartum, quod cum Messenjs ad
 isthmum. Vltimū, quod in Tanagra cum Athe-
 niensibus & Argijs. Hoc ultimum consumma-
 uit quinq; certamina. Tisamenns igitur Spar-
 tatarum tūc ductor, uaticinatus est Gracis in
 agro

agro Plataensi. Et apud Græcos quidē pulchre
lūatū est, si se defenderent, nam si Asopū trans-
gressi pugnam capeſſerent. Mardonio autē ca-
peſſenda pugna auido nō extitere pulchra exo-
ta, niſi & ipſe ſe defenderet. Nam u quoque
Græcis ſacrificijs utebatur, haruſpicem habens
Hegesistratum uirum Heleum & Telladeo-
rum præſantiſſimum. Hunc ante ea tempora
Spartata cum cepiſſent, in uincula coniecerāt
morte affecturi, ut a quo multa intoleranda
perpeſſi fuiſſent. Hegesistratus in hac calamita-
te poſitus, utpote pro anima ſolicitus, & qui
ante mortem multa ac triſtia foret paſſurus,
rem perpetravit fide maiorem. Nam ut erat li-
neis atq; ferratis ſoleis uinctus, ferro quod illa-
tū fuit potitus, cōfeſtim excogitauit opus omniū
(qua nos nouimus) animoſiſſimum. Commētus
qua ratione reliquum pedis educeretur, praeſci-
dit ſibi dimidium pedem. Hoc actō quamuis
ab excubitoribus obſeruaretur, tamen ſubruto
muro profugit Tegeā uerſus, noctū iter faciens,
interdū ſyluū ſe abdens atq; immorans, ut tri-
noctio Tegeam peruenerit. Lacedæmonijs cum
paſſim perſcrutantibus admirantibuſq; ma-
gnopere hominis audaciam: cuius dimidiatum
pedem iacentem cernebant, ipſum non inueni-
re poſſent. Ita Hegesistratus Lacedæmonijs
elapſus, in Tegeam, qua per id tempus non erat
pacata Lacedæmonijs, tranſfugit. Sanato ul-
ff 3 aere

nere & ligneo pede afficto, ex professo Lacedaemonijs hostis extitit. Sed non ad postremum ei protractum in Lacedamonios odium profuit. Nam in Zacintho cum uaticinaretur, ab his captus atque interemptus est. Verum hic Hegesias fratri interitus posterior rebus Plataeësis⁹ fuit. Tunc autem is a Mardonio nõ exigua summa conductus, cupide sacrificabat cum in Lacedamonios odio, tũ lucri gratia. Cum igitur exta non essent pulchra ad pugnam committendam, neq; ipsis Persis neq; Gracis, qui cum illis erant (habebat enim & Graci suũ haruspicem quẽdam Leucadium Hippomachum) cumq; dilaberentur multi Graci, suasit Mardonio Timogenides Herpyi uir Thebanus ut exitus Citharonis custodiendos curaret, quod diceret assidue Gracos ad hostem quotidie transire, seq; complures deprehendisse. Iam dies octo abierat positus è regione castris, cum iste Mardonio hoc consilium dedit. Mardonius admoneri se probe intelligens, primis tenebris equitatũ mittit ad ingressus Citharonis, qui Plataas ferunt: qua Bæotij tria capita, Athenienses capita quercus appellant. Equites missi non frustra peruenere. Nacti enim ingredientia cãpum quingenta iumenta, qua cõmeatum è Peloponneso ad exercitũ subuehebãt, diripiunt: & eos qui iumenta sequebantur immisericorditer trucidant, neq; iumentis neq; hominibus parcentes. In quibus
occid

occidendis posteaquam satis sunt grassati, cum
 ceteris qua eripuerant, ad Mardonium sunt et
 ad exercitum reuersi. Post hanc rem gestam bi-
 duum absumptum est, neutri pugnam laceffe-
 re uolentibus. Nam etsi Asopo ienus Barbari
 processerant irritandi Gracos gratia, neutri ta-
 men sibi transeundum statuebant. Equitatum
 modo Mardonij progrediebatur, et Gracos mo-
 lestia afficiebat: quia Thebani utpote in amo-
 rem Medorum uehementer propensi ferebant
 alacriter bellum, & assidue prouehantur
 usque ad praelium. Deinde excipientes Persa
 pariter ac Medi praecipue praclura facinora
 edebant. His amplius ad decem usque dies ni-
 hil est actum. Vbi undecimus dies illuxit, cum
 & Graci multo plures efficerentur ad plateas
 castris è regione positis, & Mardonius sta-
 tionem grauaretur, ibi uenire in colloquium
 Mardonius Gobryis filius, Artabazus Phar-
 naces, uir apud Xerxem inter paucos Persar-
 um uirtutis experta. Quorum consultantum
 haec fuisse sententia: Artabazi quidem expe-
 diens esse contractis quam primum copijs ire
 ad mœnia Thebana, quò multum rei frumen-
 taria ipsis, multumque pabuli iumentis com-
 pararent: atque ibi confidentes per otium rem
 conficerent, uidelicet cum multum auri tum si-
 gnati, tum non signati haberent, multum etiã
 argenti ac poculorũ, ne parcerent illis, sed ea ad

Gracos mitterent, eos præcipuè qui ciuitatibus præfiderèt: Fore enim ut illi suam traderent libertatem, neq; oportere pugnandi adire discrimen. Eadem Thebanorum quæ istius sententia erat, tanquam aliquid ultra hoc prospiciētis. Mardonij autē sententia ferocior pertinaciorq; & nullo modo cedens: quippe opinantis meliorem suum esse, quàm Gracorum exercitū: satius primo quoq; tempore cōfligere, quàm cōmittere. ut plures, quàm coacti erant Graci, cogerentur. Hegesistrati uerò auspicia ualere sinere, nec eis uim asferre: quinimo Persarū more sermato debere cōfligere. Mardonio ita opus factū esse censenti nemo contradicebat. Qui ubi sententia sua uicit, accitis cohortium præfēctis & qui secum erant ducibus Gracorum (penes eum nanq; erat summa imperij, nō penes Artabazum) percontabatur, num quod oraculum scirent de Persis tanquam perituris in Gracia. Silentibus euocatis, partim quòd ignorarent oracula, partim quòd haud tutū putarent proferre quòd scirēt, inquit ipse Mardonius: Quoniam uos aut nihil nōstis, aut promere non audetis, ego rem proferam, tanquam bene cognitam habens: Est oraculum Persis, fatale esse, ut in Graciam præfēcti diripiant templum, quod Delphis est, utq; direpto tēplo omnes intereant. Quocirca cum hoc sciamus, neque diripere conabimur, neq; adibimus templum, ob hāc causam

scam

iam interitū demitur. Quò nomine quicunq;
 nostrum bene Persis uolunt, uoluptatem ca-
 piant, tanquam Persis Gracos superaturū. Hac
 locutus secundo loco signum dedit ut omnia ap-
 pararent, & corpora curarent, ueluti sub lucis
 exortū praelio futuro. Oraculum, quod ad Pers-
 as aiebat spectare Mardonius, id ego scio non
 Persis redditum esse, sed Illyrijs & Encheleo-
 rum copijs. Quod autem de hoc praelio reddi-
 tum est a Bacide, id uerò hoc fuisse:

Gramineis ripis Asopi ac Thermodontis.

Barbarica Graijs acies clamore coibunt.

Hic multi occumbent defuncti munere uita,

Quādo sagittiferis aderit lux ultima Medis.

Hæc ego atq; alia his similia è Musæo noui ad
 Persas spectauisse. Fluvium autem Thermodon
 Tanagram ac Glisantem interfuit. In sequenti
 nocte, quā Mardonius de oraculis interroga-
 uit, exhortatusq; suos est, excubitores dispositi
 fuere. Eius noctis cum multum processisset, con-
 tinuumq; in exercitu esset & tempus concu-
 bium, tunc Alexander Amynta, dux & idem
 rex Macedonum ad excubias Atheniensium
 adequitauit, efflagitauitq; suos ut cum duci-
 bus colloqueretur. Id audientes excubitores
 plerique remanserunt: nonnulli adduces con-
 currerunt: quibus auditis, inquirunt quendam
 equo aduectum esse è castris Medorum: qui
 nihil aliud proloqueretur, nisi nominatim ap-

ff 3 pellant

pellans Atheniensium duces uelle se in colloquium illorum uenire. Duces hoc audito, confestim ad locum excubiarum secuti sunt. Quos Alexander ubi uenere, his uerbis allocutus est: Viri Athenienses, hac ego uobis uerba deposito trado, ne cui efferatis nisi Pausania: ne ob id me perditum eatis. Quod haudquaquam diceo rem, nisi cum uniuersa Gracia sollicitus essem: quippe qui uetusta origine Gracus sum, nec uellem uidere Graciam pro libera seruientem. Itaq; nos certiores facio, Mardonij atq; exercitum litare non posse, alioqui olim iam confictum. Is nunc sacrificia ualere sinere constituit: & ubi primum illuxerit nobiscum confluere, eximescens admodum (quantum ego conicio) ne plures ad copias uestras accedant. Ad hac nos parati estote. Quod si differet Mardonius, nec committet certamen, uos persenerate hic manere: paucos enim dies eis suppeditat comeatns: Sin hoc bellum uobis ex sententia finietur, debeat aliquis uestrum reminisci mei meaq; libertatis: qui Gracorum causa, rem adeo temeraria, libenter tamen feci, ut ad uos consilium Mardonij deferrem: neue Barbari ex improviso uos adorirentur. Ego autem sum Alexander Macedo. Hac locutus Alexander, ad exercitum se recepit ad suamq; stationem. Duces Atheniensium ad cornu dextrum profecti, qua ab Alexandro audierant, Pausania

*sania retulere. Hac ratione Pausanias in me-
 tum Persarum adductus, Quoniam, inquit, sub
 auroram prælum fiet, expedit nos Athenien-
 ses stare in acie aduersus Persas nobis cognitos,
 ut qui cum Medis in Marathone pugnaſſis:
 Nos uero qui eorum sumus inexperti atque
 ignari (nemo enim Spartiata Medorum pe-
 riculum fecit) contra nobis oppositos Bæotios
 & Theſſalos: quorum sumus experti, horum
 Græcorum gratia. Itaque opus est sumptis ar-
 mis nos in hoc dextrum, nos in sinistram cor-
 nu transire. Ad hac ita respondere Athe-
 nienses: Nobis quoque olim iam inde ab initio
 poſteaquam aspeximus Persas aduersus nos
 eſſe inſtructos, fuit in animo iſtud dicere, quod
 nos dicere occupaſſis: ſed uerebamur ne non
 grata eſſet nobis oratio. Nūc quandoquidem
 ipſi feciſtis huius rei mentionem & nobis in-
 cūda oratio eſt, parati ſumus iſtud exequi. Vbi
 hoc utriſq; cōplacitum eſt, & loca permutaue-
 runt, ſub auroram rem aduertentes Bæotiꝝ ad
 Mardonium detulerūt. Ea audita Mardonius
 extemplo et ipſe conatus eſt Persas contra La-
 cedamonios transferre. Pausanias hoc fieri in-
 telligens, nec latere factum ſuum, rursus in dex-
 trum cornu Spartiatas reducit. Ad ibi Mar-
 donius & ipſe ſuos in ſiniſtrum duxit: & acies
 priſtino in loco ſtertere, miſſo caduceatore ad
 Spartiatas, Mardonius ita inq̃: Lacedamonij
 nos*

uos uerò fama fert omnium (qui istuc sunt) esse
 præstantissimos: qui neq; è bello fugiatis, neque
 ordines deseratis: sed præstantes aut interfi-
 ciatis hostes, aut ipsi occumbatis. Horum nihil
 admodum ueri est. Quippe antequam manus
 conferantur, uos cernimus fugientes, aciemq;
 deserentes: & relegato Atheniensibus pericu-
 lo, consistentes ex aduerso nostrorum seruo-
 rum: quod ne utiquam est factum præstantium
 uirorum. Ex quo plurimum de nobis nos fese-
 lit opinio, quos expectabamus ex nominis glo-
 ria missuros: uestra sponte caduceatorem nos
 prouocatum, quòd cum solis Persis, tanquam
 huic rei sufficientes pugnare uelletis. At nihil
 tale inuenimus quale ferebatur: sed potius esse
 uos metu perterritos. Nunc igitur quoniam ipsi
 non occupasti hoc dicere, occupamus. Ut quan-
 do quidem uos inter Græcos præstantissimi esse
 existimamini, & nos inter Barbaros, dimice-
 mus totidem utrique numero. Et si uideatur ut
 ceteri quoque itidem, & illi postmodum pu-
 gnent. Sin hoc non uideatur, sed satis esse nos
 solos decernere, nos soli decernamus, & utri è
 nobis uicerint, ij totum exercitum uicisse cen-
 seantur. Hac fatus caduceator, cum aliquàdim
 expectassent, nemine quippiam respondente, re-
 tro abiit, & rem Mardonio retulit. Ille maio-
 rem in modum latatus & frigida uictoria ela-
 tus, equitatum in Græcos immisit. Equites in
 Græc

Gracos inuecti, omnem illorum exercitum perturbabant, saculis sagittisq; incessentes. Quicum essent hippotoxota, id est, equites sagittarum, cominus pugnare insueti: fontem Gargaphium, unde cunctis Gracorum aquabatur exercitus, confuderunt obstruxeruntq;. Eum iuxta fontem soli Lacademonij stationem habebant: Cateri Graci ut quique stationes habebant, maius minusve procul illinc aberant. Erat quidem Asopus in propinquo: sed aquari ex eo ab equitibus missilibusq; prohibiti, ita ad fontem pergebant. Hunc in modum aqua exercitus exutus cum esset, & ab equitatu perturbaretur, duces Gracorum his, tum aliis de causis frequentes ad Pausaniam in dextrum cornu ueniunt. Qui etsi tales essent rerum status, tamen ob id precipue agebantur, quod iam re frumentaria deficiebantur, cum ipsorum serui in Peloponesum missi frumentatum intercluderetur ab equitatu, quominus ad castra reuenterentur. De hoc deliberantibus ducibus visum est, si Persa eo die superfederent committere praelium, esse eundem in insulam, qua ab Asopo & a fonte Gargaphio, ubi castra habebant, decem stadiis abest, ante oppidum Plataense sita in continente, hunc in modum: Fluvius superne à Citharone delabens in campum diuortia facit: rursusq; intercape-dine trium ferme stadiorum sua fluentia commiscet. Huic insula nomen est Oerò: quam Asopi filiam

850 HEROD. HALICARNAS.

liam esse indigena aiunt. In hunc locum Græci transire decreuerant, ut & affatim aqua ad usum haberent, neque ab equitatu sicuti cum ex aduersa erant, infestarentur. Et decreuerūt transire nocte secunda uigilia, & ipsos proficiscentes conspicati Persæ, insequente equitatu, in tumultum uenirēt. Quin etiam cum ad eum locum uentum esset, ubi Asopi filia Oeroë diu mortis aquarū ē Citharone cingitur, misterēt sub noctem dimidium copiarum in Citharone ad recipienda seruitia, qua frumentatum concesserant. Erāt enim illa in Citharone interclusa. Hac ubi statuerunt, totum illum diem incessante equitatu immensum laborem pertulerūt. Sub exitū diei digressi equitibus ea noctis hora, qua de abeundo conuenerat, pleriq; sumptis utensilibus absecesserunt, nō habentes in animo quem ad locum ut irent, conuenerant. Nonnulli ut moueri coeptum est, iter Plataensem ad urbem intendunt, cupidi equitatum effugere, in templumq; Iunonis fugiendo perueniunt, quod situm est ante urbē, à fonte Gargaphio uiginti stadys distans. Quò ubi peruenere, positis pro templo armis circa templū ipsum castra posuerunt. Hos Pausanias cernēs ab exercitu digressos, precipit et ipse Lacedæmonijs, ut sumptis armis irent quā ceteri pracederent, ratus illos tēdera ad locum constitutū. Ibi ad obtēperandū Pausania ceteri præfecti parati cum essent, Amōpharet

pharetus Poliada tribunus cohortis Pitane-
 rum negare se fugituum peregrinos, neq; ultro
 dedecoraturū esse Spartam: quin etiam mirari
 id quod fieri cerneret, quippe qui colloquio su-
 periori interfuisset. Pausanias autem et Eurya-
 nax cum indigne ferentes nō parēre sibi illum,
 tum indignius cohortem Pitaneā relictum iri
 tribuno repugnante, quod erat futurum si ipsi
 eos missos facerent, gratia exequendi ea, qua
 cum alijs Gracis constituissem: hoc reputātes
 substiterūt cum Lacedaemonijs copijs, conabanturq;
 persuadere homini non id facto opus esse: et aliq;
 quidem hortabantur solum Amompharetum
 à Lacedaemonijs ac Tegeatis relinquī. Athe-
 nienses autem hoc sibi faciendum putarunt, ut
 ubi collocati erant, ibi persisterent, intelligētes
 Lacedaemoniorum ingenia aliud sentientium,
 aliud dicentium. Itaque ubi exercitus mouere
 coepit, equitem è suis miserunt speculatum, nun-
 quid Spartiatis tentarent abire, & abire pro-
 fus in animo haberent, si scitatumq; à Pausa-
 nia quidnam facere oporteret. Præco ubi perue-
 nit ad Lacedaemonios, cernit in loco instructos,
 eorumq; primores tēdere ad rixas. Hortatibus
 enim Amompharetum Euryanacte & Pau-
 sania, ne Lacedaemonios qui soli remanebāt, in
 periculum traheret: necdum persuadentibus,
 donec ventum est ad iurgia, intervenit præco
 Atheniensis, Amomphareto inter altercandum
 sumente

sumente ambabus manibus saxum, et illud ante
 pedes Pausania ponente ac dicente, se illo cal-
 culo sententia sua calculum dare, non fugien-
 dos esse peregrinos, appellans Barbaros. Eum
 Pausanias insanum nec potentem mentis uocans,
 ad praconem Atheniensium, quae iussus erat per-
 contatem respondit, ut illis referret presentem
 rerum suarum statum, obsecrans eos ad sese ue-
 nirent, & de discessu eadem quae ipsi agerent.
 Pracone ad Athenienses reuerso, hos inter se
 altercantes aurora apprehendit. Ad id tempus
 Pausanias moratus, dato signo ceteros omnes
 Lacedaemonios Tegeatis sequentibus per edita
 abduxit, ratus Amompharetum non deserturum
 alios, prout & contigit. Horum itinere rursus in-
 structa acie Athenienses iere: & quia Laceda-
 monij praerupta occupauerant & Citheronis
 radices, metu equitatus ipsi deorsum ad campum
 deflexere. Amompharetus non credens ausurum
 ipsos relinquere Pausaniam, circumire eos qui ma-
 nebant, ne desererent ordinem. At ubi qui cum
 Pausania erant iam abibant, tunc ratus e di-
 sciplina militari se deserui, sumptis armis cohortem
 suam lento gradu ducere ad agmen, quod
 decem circiter stadia progressum ad amnem Me-
 loentem, in loco qui dicitur Argiopius, ubi fi-
 tum est templum Cereris Eleusina, substitit, op-
 perire Amomphareti cohortem, eo consilio, ut
 si Amompharetus cum sua cohorte non discederet

loco, in quo instructa erat, sed in eo persisteret, retro ad hominem suppetias iret. Itaque & Amompharetus cum suis ad ceteros pervenit, & omnis Barbarorum equitatus ingruerat, agens pro sua consuetudine. Nam cū inspexisset locum, ubi superioribus diebus habuerant Graeci castra, vacuum, admissi equis assidue insequi pergens, illos adeptos urgebat. Mardonius quoque cognito hostiū nocturno abitu, inspectoque loco deserto, accitus Thorace Larissaeo & fratribus eius Eurypylo, & Thrasydio, inquit: Filij Alenei, quidnam dicetis adhuc, cum hac desertata cernatis à Lacedaemonijs, quos negabatis nos finitimi ex acie fugere, sed viros summos esse in re bellica, qui & primi, ut omnes vidimus, locum in acie immutauerunt, & nunc proxima nocte se fuga proripuerunt? Proripuerunt autem, quia necesse eis erat cum his praelio decernere, qui non falsò sunt hominū prestantissimi. Unde nullius esse se pretij inter Gracos & ipsos nullius pretij viros, ostenderunt. Ceterum vobis Persarum inexpertis, sane quam ignoscebam laudantibus istos vobis expertos. Artabazum autem vehementius admirabar formidare Lacedaemonios, & praeformidine sententiam dicere ignavissimam, expedire ex his castris nos in urbem Thebanorum concedere obsidendos. Quam sententiam rex antea aliunde, quam ex me, audiet. Sed de hoc alias dicetur. Nunc autē

istis ita facientibus non est remittendum, sed instandum, donec intercepti nobis dent poenas eorum, quæ in Persas perpetrarunt. Hæc locutus, Persas Asopo transmissis cursim ducit contra Gracorum agmen tanquam fugam capeßentium, Lacedæmoniosque solos ad Tegeatas adeptus est. Nam Athenienses transuersis tramitibus subter prærupta in planum digressos non cernebat. Cæteri Barbarorum agminum præfecti Persas mouentes ad Gracos insequendos conficati, sublati & ipsi signis cuncti insequuntur, pro se quisque maturantes nulla diligentia, nulla ordine usam ingressi. Et isti quidē uociferatione ac tumultu instabant Gracos, tanquam excepturi. Pausanias autem, ubi equitatu premi cœpit, equitem ad Athenienses mittit, qui hæc diceret: Viri Athenienses, proposita dimicatione maxima, ut aut libera Græcia sit, aut seruituti obnoxia, proditi sumus à socijs noctu elapsi, & nos Lacedæmonij & uos Athenienses. Quod reliquum est, ita uobis uidetur esse faciendum, ut quam strenuissime possumus nosmetipsos defendentes, mutuo simus auxilio. Si in uos priores impetum dedisset equitatus, è nostra dignitate erat & Tegeatarum qui nobiscum Græciam non prodiderunt, subsidio uobis uenire. Nunc, quoniã totus in nos equitatus contendit, debetis uos ad partem maxime laborantem suppetias ferre. Quod si uobis aliquo discrimine occupati, fas non est subsidio uenire.

venire, saltem hoc gratificamini nobis, ut sagittarios mittatis, quos agnoscimus longe omnium (qui in hoc bello sunt) propissimos esse ad nos exaudiendos. Hac ubi audire Athenienses, cum moverent ad ferendū strenue opem, & iam advenirent, ibi in eos ij Græci qui partes regias sequebantur, ex adverso instructi invadūt. Quod factum est, ut Athenienses ab ijs virgibus auxilium ferre non possent, agre admodū id ferentes. Ita destituti Lacedæmonij, numero cum levi armatura quinquaginta milia, & Tegeata numero tria milia (hi enim nusquā ab Lacedæmonijs dirimebantur) sacrificaverunt tanquam conficturi cum Mardonio presentibusq; copijs: & cum litare non potuissent, multis eorū interea cadebant, multo plures vulnerabātur. Consertis enim gerris Persæ ingentē vim sagittarum emisérunt, adeo instanter, ut satagentibus Spartiatis, & quia litari non poterant, respiciens ad templum Iunonis Plataensium Pausanias, imploravit dea, obsecravitq; ne spes sua ipsos omnino frustraretur. Adhuc eę deam bis verbis invocante, Tegeatæ prius exurgentes in Barbaros tendunt: statimq; post Pausania preces sacrificantibus Lacedæmonijs exa pulchra extitere, qui aliquantō post & ipsi in Persas eunt. Persæ omisso arcubus ex adverso steterunt. Ad quorum gerra, primum pugna atrox commissæ est iuxta ipsam Cereris templū, eaq; pero-

tinax, donec ad propulsiōem uētum est. Siqui-
 dem Barbari prāhēsantes lanceas cōfīngebāt,
 nec audacia nec robore inferiores, sed inermes
 erant & imperiti, nec hostibus prudentia pa-
 res: qui etsi deni plurē sue aut pauciores in singu-
 los irruebant, tamen quia confusi incidebant, à
 Spartiatis conficiebātur. Mardonius qua parte
 ipse ex equo albo ciens pugnam, mille delectis
 Persarum prāstantissimis stipatus, ea maxime
 parte hostē urgebat, qui quādiu superfuit, tam-
 diu Persā resistentes seseq; defensantes, strauere
 multos Lacedemoniorū. Postea uerò quā Mār-
 donius & agmē, quod circa illum robustissimū
 erat, occubuit, tum demum alij quoq; terga uer-
 tentes cessere Lacedemonijs, quorū plerisq; offi-
 ciebat uētis armis uacans. Inermes enim cum
 armatis prāliū faciebāt. Ibi & ultio necis Leo-
 nide de Mardonio peracta est, secūdum oracu-
 lum Spartiatis redditum: & uictoria omnium
 (quas unquam nouimus) speciosissima potitus
 est Pausanias, Cleombroti filius, Anaxandriae
 nepos. Horū superiora maiorū nomina in Leo-
 nida recensui, qui & Pausaniae maiores fuere.
 Oppetijt autem Mardonius sub Aimnesto, ui-
 ro inter Spartiatas eximio: qui aliquandiu post
 bellum Medicum trecentos uiros secum habens,
 apud Stenyclerū cum omnibus Messenijs quibus
 cūerat, bellum cōflixit, ubi ipse & trecēti occu-
 buere. Ad Plataas autem Persa postquā à La-
 cedemo

cedamonij in fugam versi sunt, nullo ordine ad castra sua contendunt, et ad murū ligneū quem fecerant in parte quadam agri Thebani. Tenet me admiratio cum iuxta lucum Cereris dimiscatur, ne unum quidem Persarū visum esse intrasse sanum, neq; circa templū occubuisse, sed plerosq; in profano opinor (si quid de rebus divinis opinari oportet) deam ipsam eos nō recepisse, quia templum quod est in Eleusine, Anaetorium concremaverant. Haec enim pugna haec gesta est. Artabaxus Pharnacis, cui iam inde ab initio displicuerat Mardonium relinqui ab rege in Gracia, quique multū verbis pugnam dissuadens nihil profecerat, hoc sibi agendū putavit: Is quod sibi non placerent, quae a Mardonio fiebant, eos quibus praeerat (praeerat autē nō parvis copiis) ad quadraginta millia hominū ducebat instructos, dum praelium fiebat, quid futurum ē praelio esset probe intelligens, iusseratq; omnes ire cōfertis quacūq; ipse duceret, & quae viderent ipsum festinantē. Sic iussas tanquā ad pugnam copias ducebat, cernit Persas fugientes. Ita non servato amplius eodem ducēdi ordine, sed repente effuso cursu fuga se dedit, nō ligneū murū versus, aut Thebana mœnia, sed ad Phoenices, animo celerrime perueniendi ad Hellepontum. Et ij quidem horsum iter intenderūt. Cateris autem Gracis qui stabant à regis partibus, ignauiter de industria agentibus, Bæotij

tamen per diu cum Atheniensibus decertauerunt. Nam ex Thebanis (qui cum Medis sentiebant) hi non parum strenuos se praeſtiterunt: qui nolentes ultro ignauiter agere, ita dimicarunt, ut trecenti primores eorum ac fortissimus quisque illis sub Atheniensibus occubuerint, ubi & isti terga dederunt, non quod Persae & alia multitudo, qua aut cum nemine pugnauerat, aut non expectauerat, sed Thebas uersus fugerunt. Omnem rem pepēdisse ē Persis, quanquā & ipsorum quidam ante quā cum hoste cōgredierentur, fuga se mandauerunt, apud me fidem facie, quod ad Persas intuebatur: atque ita cuncti illis uictis fugam capeſſerunt, praeter equitatum tum alium, tum Bæotiorum: qui haecenus profuit fugientibus, ut assidue adherens hosti, arceret eum ab amicis, quos Graci inſequebantur. Inſequebantur enim Graci uictores, urgendo Xerxianos atque interficiendo. Inter hunc tumultū nuntiatur Gracis, qui circa tēplū Iunonis instructi à praelio aberant, geri praeliū, & Pausanianos uincere. Ea re audita, Corinthij, Mergarenses, & Phliasij nullo ordine eunt. Corinthij relictā per colles, quā itur ad Cereris templum: alij per campū, quā planissima uiarū est. Quos iam hosti propinquos nullo ordine irruere conſpicatū Thebani equites, quorum praefectus erat Aſopodorus Timandri, equos in illos incitauerunt, eosque adorti sexcentos ſtrauerunt. Ceteros ad
Citharo

Citharonem usq; persecuti, terga ceciderunt. Et isti quidem Megareses atq; Phliasij nulla cum laude perierunt. At Persa ceteraq; multitudo postquam ad ligneum murum effugerunt, turres antequam Lacedamonij advenirent, ascendere occupant. Illi consensu, quàm commodissimè possunt murum praestruunt. Ex quo subeuntibus mox Lacedamonij, acrior exitit muri oppugnatio. Nam quoad Athenienses abfuere, non modo sese Barbari defensabant, sed etiam Lacedamonij antecellebat, utpote ignavis murorum oppugnandorum. Ut vero Athenienses supervenire, tum atrox muri oppugnatio propugnatioq; exitit: eaq; per magno temporis spatio, tandem virtute & pertinacia Athenienses murum transcenderunt, subrueruntq;, atq; ea parte se Graci infuderunt, quorum Tegeata introire principes: idem tentorium Mardonij diripuerunt. Et ex eo cum alia, tum vero equorum praesepe Mardonij ex ere totum spectatum dignum, quod praesepe Mardonij, Tegeata in templo Alee Minervae reposuerunt. Nam cetera quae cepere, in unum cum ceterorum Graecorum praeda contulerunt. Prorato muro, Barbari non amplius cateruam cogere, nemo strenuitatis memor esse, videlicet oppressi intra exiguum tempus, & tot myriadibus interceptis exterriti. Quos tanto studio Graci trucidabant, ut ex triginta myriadibus, ex-

ceptis quatuor, cum quibus Artabazus aufugit, ne tria quidem millia hominum cadi superfuerint. E Lacedamonijis qui Spartani essent, unus & triginta sunt omnino desiderati. Tegeatarum sedecim, Atheniensium duo & quinquaginta. Inter Barbaros strenuissimi extiterunt, e pedibus quidem Persae, ex equitibus autem Saca, è uiris uerò Mardonius. Inter Gracos cum Tegeata Atheniensesq; multum eminuerunt, tam multo plus Lacedamonij. Quod nulla alia re possum ostendere, nisi quòd omnes ij, eos qui sibi oblatis sunt uicerunt. Lacedamonij uerò (quod robustissimum fuit) hostileis exercitus superauerunt. Quorum longe praestantissimus extitit mea sententia Aristodemus, is qui solus trecentorum ex Thermopylis quòd euasisset, dedecus, ignominiamq; acceperat. Secundum hunc nauare operam Posidonius, & Philocyon, & Amomphuretus Spartiata. Quanquā cum sermo haberetur, quisnā praestantissimus extitisset, ij Spartiata qui adfuere, censuerunt Aristodemum, etsi praecara facinora edidit, tamē ad eluendam eam quā contraxerat inuidiā, ordinem deseruisse, & propalā mori uoluisse: Posidonium uerò qui perire nolisset, ob id extitisse tanto praestabiliorem uirum. Verum id fortasse linore dixerunt. Qui hac in pugna mortem appetiere, omnes honore affecti sunt prater Aristodemum: qui ideo caruit honore, quòd ob causam praedio

Etiam

Etiam sibi occumbendum putavit. Hi sunt qui ad Plateas nobilissimi extiterunt. Nam Callicrates extra praelium occubuit: quo nemo tunc in castra Gracorum praestantior venerat, non modo Lacedaemoniorum, sed etiam aliorum Gracorum. Hic cum Pausanias sacrificasset, sedens in ordine, sagitta per latera ictus est: & cum alijs pugnantibus ipse exportaretur, sese morientem miserabatur, ad Amnestum virum Plataensem inquiring, non sibi dolere quod pro Gracia periret, sed quod nihil manu usus esset, nullamque operam navasset dignam se & sua cupiditate navandi. Ex Atheniensibus eminuisse fertur Sophanes Eutychidus, e tribu Decelensi. Decelenses autem rem aliquando gesserunt, ut ipsi Athenienses aiunt, in omne autem fructuosam. Siquidem cum olim ad investigandam Helenam Tyndarida cum magnis copijs oram Atticam innassissent, & populos e sedibus suis eijcerent, ignari quoniam loci subdola Helena esset: tunc Decelenses feruntur, & ut quidam volunt, ipse Decelens tum dolore contumelia quae Theseo fieret, tum metu totius Atheniensium soli, ne nasceretur, exposuisse illum omnem rem gestam, eosque deduxisse ad Aphidas, quas Titacus indigena Tyndaridis proderet. Quo ex facto Decelensibus permansit ad hanc usque memoriam in Sparta immunitas ne eligalium, & dignitas praesidendi: adeo quidem, ut bello multis postea annis inter Athenienses

atque Peloponnesis gestum est, Lacedamonij cum cateram Atticam popularentur, à Decela temperauerint. Ex hoc populo ortus Sophanes, & praeclarissimè inter Athenienses nauata opera, ancipiti sermone celebratur. Vno fertur gestasse ferream anchoram è balteo thoracis catena alligatam: quam quoties aduentantibus hostibus propinquus erat, obijciebat: ne illi irruentes ipsum ex ordine summonere possent. Rursum eisdem in fugam reuertentibus, resumpta anchora ita fugientes insequabatur. Altero sermone à superiori differente fertur gestasse anchoram non ferream ex balteo alligatam, sed insignitam in scuto, quod nunquam acquiescens assidue rotabatur. Extat & alterum Sophanis praeclarum facinus, quod obsidentibus Aeginam Atheniensibus, Eurybiadem uirum Argium quinque certaminum uictorem ex prouocatione interemit. Sed aliquanto post hoc bellum, in quo uir egregius extitit, dum Atheniensium una cum Leagro Glauconis dux esset, & de metallis aureis decertaret, contigit ut sub Hedonibus apud Daton occumberet. Post Barbarorum stragem ad Plataeas editam, transfugit illuc ad Gracos mulier quaedam, quae erat pallaca Pharandatis filij Theaspidis uiri Persae. Hac cum accepisset Persas fusos esse, Gracos uictores, tum multo auro ornata inter ancillas & ipsas ornatas cum ueste speciosissima carpento aduenit: ex eoq; descendens, pergit

pergit ad Lacedamonios adhuc in cade occupatos: & intusta Pausaniâ illa omnia administrantem, agnouit hominē: cuius & nomē iam pridem & patriam didicerat. Eius genua amplectēs, Sparta rex, inquit, libera me supplicem captiuitatis seruitute, quam etiā hoc factō demeritus es, quod istos extinxisti, neque demonum, neq; deorum respectum habentes. Equisdem genere sum Coa, Hagetorida Antagora filia: ui raptam ex Coa uir Perses habuit. Huic respondēs Pausanias, Bono, inquit, animo esto, tum quia supplex, tum quia multa loqueris uera. Nam filia es Hagetorida Coi, mihi inter omnes, qui illa circā loca incolunt, hospitū summi. Hac locutus, eam in presentiarum Ephoris qui aderant, commendauit. Postmodum in Aeginam, quō illa uoluit, ducendam curauit. Post huius mulieris digressum continuo Mantinei superuenerunt re iam confecta, qui se animaduertentes uenisse sero ad pugnam magna iactura loco id sibi esse putauerunt, sed idoneos se esse ad sumendas de se penas dixere. Itaque cognito Medos qui cum Artabazo erant, fugā se mandasse, eos in Thesaliā usque persecuti sunt, etsi uetantibus Lacedamonijis insequi fugientes. Iidem postea domum reuersi, duces suos exilio mulclauerūt. Post Mantineos aduenere Helei, qui itidem ut Mantinei magno id sibi detrimento existimantes,

ces, domū regressi sunt, suosq; et ipsi duces exilio
 multaucrunt: Hactenus de Mantineis & He-
 len. Erat ad Plataas in exercitu Aegineta-
 rum è primoribus Lampon Pythæi: qui Pausa-
 niam adiēs, infandissima usus est oratione, in-
 quies: Fili Cleōbroti, rem tu mirificam & ma-
 gnitudine & fulgore gessisti, cui dī tribuerūt,
 ut liberata Gracia omnes quos nouimus Gra-
 cos gloria supergredereris. Quod superest in hac
 re agas ita, ut & tu maiore fama celebreris, et
 aliquis Barbarorum posthac caueat nefanda
 facinora perpetrare in Gracos. Etenim Leonida
 apud Thermopylas intercepti reciso capite,
 Mardonius ac Xerxes truncum in crucem sus-
 tulerunt. Quibus si uicem reddes, laudem nan-
 cisceris primum ab omnibus Spartiatis, secūdo
 loco ab uniuersis Gracis. Siquidē suffixo Mar-
 donio, Leonidam patruū tuū fueris ultus. Hac
 Lampon gratiam se initurum ratus apud Pau-
 saniam dicebat. Cui respondēs Pausanias, Tuā,
 inquit, hospes Aegineta beneuolentiam atque
 providentiā amplector, tamen ab equitate iu-
 dicandi decerras. Nam & me & patriam quos
 in altum extulisti, ob hac gesta ad nihilū redi-
 git, cum suades mihi scire in mortuū, aiq; me
 audituū melius, si istud fecero, quod Barbaros
 decet potius facere quā Gracos, quodq; in illis
 & exprobramus. Quare ego neq; Aeginetis,
 neque ijs quibus ista probantur assentior: con-

tentusq; sum Sparti placere ut honeste agam,
 honesteq; dicam Leonida, cui me inbes parens
 tare, affirmo & ipsi & ceteri qui apud Ther-
 mopylas occubuerunt, magnifice esse parentas
 tum innumerabilibus horum funeribus. Tu uero
 posthac ad istud consulendum ne me adieris, quod
 tibi impune esse, loco beneficii ponas. Hoc cum
 ille audisset, abiit. Pausanias edicto proposito,
 ne quis de praeda quid tangeret, iussit seruos
 omnem comportare pecuniam. Illi per castra dis-
 persi inueniunt tentoria auro & argento refer-
 ta, lectosq; auro & argento constratos: crateras
 etiam aureas, phialasq; & alia uasa potoria,
 necnon saccos super plaustra interlucetibus in-
 tus inclusis ex auro et argento lebetibus. Quine-
 tiã e casorum cadaueribus exuebant armillas,
 & torques & acinaces aureos. Nam uarij ge-
 neris uestimenta nullius momenti habebantur, eas-
 rum rerum multum furto subtrahentes serui Ae-
 ginetis uenudabant, multum quod occultare non
 poterat, representabant. Vnde principium extitit
 ingentium diuitiarum Aeginetis, utpote aurum a
 seruis pro are mercatibus: collata pecunia deci-
 mam selegerunt, ex qua tum deo qui Delphis est,
 tripes aureus ibi repositus est, insister super tri-
 cipiti ex are colubro. proxime ara, tum deo qui est
 in Olympia Iupiter areus decem cubitorum, tum
 deo qui est apud isthmum Neptunus areus se-
 ptem cubitorum. Hac parte selecta, ceteras inter se
 distri-

distribuerunt, pro suo quisq; merito accipiētes. Itemq; pallacas Persarum, & aurum, & argentum, & reliquam pecuniam cum iumentis. Qua autē peculiariter data sunt, qui optimam opera nauauerunt ad Plataas, refertur à nemi ne, data tamen fuisse arbitror. Certe Pausania sunt ex omnibus dena et ea delecta dono data, ex mulieribus, equis, talentis, camelis, & item ex ceteris rebus. Ferūtur autem hac quoq; acta esse, & Xerxem dum à Gracia fugit, omnē apparatus suū ex auro argētoq; & peripetasma tis Mardonio reliquisse, & Pausaniā dū eum apparatusū uidit, iussisse pistores & coquos cœnā sibi uti Mardonio instruerēt. Quod cum illi fecissent, tum Pausanias lectos intuentem aureos, argēteosq; probe instratos: mensas etiam aureas ac argenteas, magnificumq; cœna apparatus, propositis bonis stupefactū, imperasse per iocum suis ministris ut Laconicam instruerēt cœnam. Id cum illi ex spatio multū distāte fecissent, ibi eundem cachinnantē aciersisse Græcorū duces, eisq; ubi cōuenerunt inter ostendendū utriusq; cœna apparatusū dixisse: Viri Græci hac ego uos de causa cōuocaui, quòd uolebam uobis amentiam Medorum ducis ostendere: qui cum talem uitā duceret, ad nos subigēdos uenit, qui tā misere uiclitamus: Hæc Pausanias apud Græcorū duces dixisse fertur. Interiecto deinde tempore cōplures Plataensium repperunt loculos auri,

argen

argentiq; & aliarum pecuniarum. Hoc quoq;
 rei apparuit postmodum in his mortui carne
 nudatis, ut cum eorum ossa comportaret unum
 in locum Plataenjes, inuētum sit caput nullam
 suturam habens, sed ex uno osse solidum. Item
 maxilla cum eo quod super maxillam est, ha-
 bens dentes etsi distinctos, tamen ex uno osse
 uniuersos tam molares quam ceteros. Quin-
 tiam ossa uiri quinque cubitorum. Postero die
 cum Mardonij cadaver non extaret, incertum
 à quibus hominibus subtractum. Audui ta-
 men iam diuersos illum sepelisse: & ob id per
 multos scio ingentia dona ab Artonte Mar-
 donij filio accepisse. Quis curam suscepit ca-
 daveris Mardonij humani, pro comperto non
 potui audire: habet tamen huius rei nonnihil
 fama Dionysiphanes uir Ephesius. Mardos-
 nius quidem hoc modo tumulatus est. Graeci ua-
 rò posteaquam pradam dissipauerunt, casos se-
 paratim quisq; suos tumularunt. Lacedaemonij
 tribus sepulcris effectis, in eorū uno sacerdotes,
 è quibus fuisse Posidonius & Amompharetus
 & Philocyon et Callistrates: in altero reliquos
 Spartiatis, in tertio seruos humanerunt: Hunc
 in modum Lacedaemonij sepulti sunt. Tegeata
 uerò & Athenienses suos utriq; promiscue com-
 diderunt: necnon Megarēses atq; Phliasij suos
 ab equitatu interemptos. Horum omnium se-
 pulcra fuerunt plena. Nam aliorum sepulcra
 qua

quæ ad Plataas ostenduntur, ea sunt (quantum
 ego accipio) ab ijs excitata, qui erubescabant se
 à pugna abfuisse, cū sero superuenissent. Quis-
 pe tumulus illic uisitur, qui dicitur Aegineta-
 rum: quem ego audio decem post hanc pugnam
 annos rogatu Aeginetarum ab Cleade Auto-
 dici uiro Plataensi illorum hospite, excitatum
 fuisse. Græcis statim à caesorum humatione in
 agro Plataensi inito consilio uisum est bellum
 Thebis inferendū, petēdumq; eos qui cum Me-
 dis sensissent: & in primis Timegenidē & Ato-
 taginum, qui principes factionis extitissent: &
 ni eos dedidissent, non prius ab urbe disceden-
 dum, quàm eā euertissent. Hoc ubi decreuere,
 undecimo à pugna die monētes obsedere Theba-
 nos, iustos dedere quos dicimus uiros. Abnuen-
 tibus dedere Thebanis, agrum eorū populabā-
 tur, murumq; adoriebātur. Quibus ab agro ua-
 stando non discedentibus, uicesimo die Timege-
 nides ad populares ita inquit: Viri Thebani,
 quandoquidē Græcis ita cōstitutū est, non prius
 abscedere ab oppugnationē Thebarū quàm aut
 eas expugnauerint, aut nos dediderint, absit ut
 nostra causa Thebanus ager amplius uexetur.
 Sed siue per causam deposcēdi nos, pecunias ca-
 piūt, pecunias eis publico demus. Nam & pu-
 blice cū Medis sensimus: non autē nos soli. Siue
 reuera deposcētes nos urbē obsident, nos ipsi nos
 in disceptationem exhibeamus. Eum Thebanis
 saue

sane probe & opportune locutum arbitrâtes,
 euestigio caduceatorem ad Pausaniam misce,
 uelle se uiros dedere. Ea re inter eos conuenta,
 Attaginus ex urbe profugit, cuius liberos ad
 se Pausanias adductos culpa absoluit, negans
 pueros factionis Medica esse principes. Ceteri
 quos Thebani dedidere, ipsi quidem putabant
 se crimē refutatuos, ac pecunia elapsuros. Pau-
 sanias autem hoc ipsum suspicans forte ubi illos
 accepit, dimissis omnibus sociorū copijs, Corin-
 thum deductos supplicio affecit. Hac haclenum,
 qua ad Plataas & ad Thebas gesta sunt. Arta-
 bazum Pharnacis, ut è Platais fugiens porro
 se proripuerat, Thessali, cum ad ipsos uenit, ho-
 spitio inuitatū interrogabant de reliquo exer-
 citu, ignari prorsus rei ad Plataas gesta. Iste in-
 telligens si omnem ueritatem pugna referret,
 aditurum se nita discrimen cum suo exercitu
 (fore enim, ut omnes cognita re ipsum adoriren-
 tur) ideo ne apud Phocenses quidem retulerat
 quippiā, ad Thessalos autē ita locutus est: Equi-
 dem uiri Thessali maturo (ut cernitis) quam
 celerrime peruenire in Thraciam, missus cum
 hac exercitus parte ad quoddam negotiū trāf-
 igendū. Mardonius ipse cum suo exercitu ad-
 rit, nostris uestigijs insistens, cui hospitium & of-
 ficiū pręstare. Hac enim uos in tempus prę-
 stitisse non pœnitebit: Hac factus, copias festina-
 bundus per Thessaliam Macedoniamq; ageo

bat reſſa Thraciam uerſus, tãquam uere proſperans ac regionem mediterraneam pracidens, peruenit Byzantium, permultis ſociorũ in itinere reliſtis, qui uel à Thracibus obtruncati ſunt, uel quòd fame atq; labore erãt eneſti. Ex Byzantio nauigijſ tranſmiſit in Aſiam: Hunc in modum iſte redijt. Quo antẽ die ad Plataas pugnatum eſt à Perſis, ea die contigit hoc apud Mycalem Ionia geri. Cum apud Delon Graci conſiderent, ij qui unã cum Leutychida Lacedaemonio nauibus uenerãt, eò appulſi ſunt è Samo legati, Lampon Thraſycles, & Athenagoras Archeſtrátida, & Hegeliſtratus Ariſtagora, miſſi à Samijs clã Perſis actyrãno Theomneſtore Androdamantis, quẽ Perſa tyrannũ Sami conſtituerãt. Hi cum adierunt duces, uerba fecit Hegeliſtratus multa & uaria: Fore enim, ut ſi tantũmodo hos uiderẽt Iones, à Perſis deſicerent, nec Barbari expeſtarẽt: etiam ut expeſtarent, tamen non aliam pradam talens iſti reperirent. Praterẽn deos inuocans obſecrabat, ut Gracos Graci liberarent, ulciſcerẽturq; Barbarũ: facilia dicebat factũ eſſe, quia naues illorum ſegnes eſſent ad curſum, nec pares Greci ad prælium. Si quid uerò apud hos ſuſpitionis ſubẽſſet, ne dolo deducerentur, dicere paratos eſſe ſe, ut in horum nauibus pro obſidibus agerentur. In hiſ obſecrandis cum multus eſſet hoſpes Samius, ſciſcitabatur eũ Leutychides,

ſiue

sive hominis gratia, volens audire nomen, sive casu, id deo agente: Samie hospes, quod est tibi nomen? Ille respondet, Hegesistrato. Leutychides interpellata reliqua eius oratione, si quam instituerat, Accipio, inquit, pro augurio Hegesistratum. Hospes Samie, effice tu, ut nauigemus, data nobis parte, & istos qui tecum sunt fide, Samios promptos esse ad ineundam nobiscum societatem. Hac locutus, & rem pariter exequi aggressus est. Nam cum Samii extemplo fidem, interposito etiam iureiurando, dedissent, de sua societate cum Gracis, Leutychides dimissu domum ceteris legatis, iussit eum cuius nomen pro augurio acceperat, secum nauigare. Graci eum illuc die commorati, postridie pulchre litauere, harustice Deiphono Euenij Apolloniata, ex Apollonia, quae est in sinu Ionico. Huius patri Euenio res huiusmodi contigit: Sunt in hac Apollonia sacra Solis oves, quae interdum secundum flumen pascuntur, quod est monte Lacmone per Apolloniata agrum fluit in mare iuxta Orientum portum. Eas noctu stabulantes in antro, non procul ab urbe, custodiunt delecti uiri, diuitijs et genere inter populares suos splendidissimi singulis annis singuli, quod ex oraculo quodam Apolloniata eas oves permagni faciant. Ibi Euenius hic cum aliquando delectus ad custodiendas oves non excubaret uigilas, sed obdormisset, ingressi antrum lupi, circiter sexaginta oves trucidauit.

darunt. Id ubi iste animaduertit, rē suppressit, neminiq; aperuit, habens in animo totidē mercari, quas substitueret. At Apolloniata ubi acceperunt (neq; enim eos quod gestum erat laetuit) adductum in iudicium Euenium condemnauerunt, ut quia uigiliam edormisset, uisu priuaretur. Quem posteaquam excacauerūt, mox eis neq; pecora fuetificauere, neque humus pro consuetudine fructum ferre. Erant autem illis pecora & in Dodona & in Delphis. Interrogati propheta causam mali praesentis, responderunt causam esse, quia custodē sacrarum ouium Euenium inique luminibus orbaissent: se enim immisisse lupos: nec prius ab illius ultione cessaturos, quā ei satisfecissent ex ijs, quae in eis perpetrassent, prout ipse sibi suo arbitrio satisfactum putaret: His perfectis, daturus se Euenio tale donum, quod habentem pleriq; hominum putarent beatum: Hac Apolloniatis sunt reddita oracula. Quae Apolloniata silentio suppressantes, quibusdam è ciuib; exequenda delegauerūt. Isti hunc in modū putarunt exequenda: Eueniū in statione sedentem adēunt, eiq; assidentes alijs de rebus uerba faciūt, donec deueniunt ad miserandam hominis calamitatem. Ita introducta eius rei mentione, percontantur quam multam optaret, si eam uellent pendere Apolloniata. His qui oraculum nō audisset, se optare dixit duo praedia ciuium, quos nominabat.

bat, quorum patrimonia omnium Apolloniatarum putabat esse pulcherrima, & præterea domiciliū, quod in urbe sciebat esse optimum. Horum si compos effectus esset, non in sensum se posthac fore dicebat, sed hac satisfactione contentum. Hoc cum respondisset Euenius, tum qui ei assidebant excipientes, Eueni, inquit, hanc tibi satisfactionem Apolloniata pro ereptis oculis tibi rependunt, ex oraculo eis reddito. Euenius, ubi omnem rem audiuit, indigno animo tulit sese fuisse deceptum. Cives ea prædā à dominis mercati, huic, qui illa optasset, dedere, qui mox deinde insitam diuinationem obtinuit, unde celebratissimus euasit. Huius Euenij filius fuit Deiphonus, qui ductus à Corinthijs exercitui uaticinabatur. Quanquam illud quoque audiui, Deiphono negotium in Gracia fuisse exhibitum: quod se filium Euenij, cuius non esset, nuncuparet. Postquam litauere Græci, classem è Dolo Samum uersus soluerunt: quam cum Samum applicuissent, ad templum Iunonis eum locauere, sese ad prælium nauale apparantes. Eorum cursum ad se esse Persæ audientes, & ipsi ceteras naues ad continentem reducunt, præter Phœnißas, quas abire permiserant. Non enim censebant pugnam naualem sibi esse capeßendam, cum patres hosti non esse sibi uiderentur. In continentem autem ideo nauigabant, ut essent sub suo

peditatu, qui apud Mycalem agebat, praecepto Xerxis ab alijs copijs relictus ad Ioniam tutandam, numero sexaginta millia, duce Tiograne, omnium Persarum & specie et statura eminentissimo. Ad hunc exercitum constituerant refugere duces Persica classis, subductisq; nauib; munimenta ualli circundare, in illarum suumq; praesidium. Hoc inito consilio, profecti sunt ad Potniensium templum Mycales, praeteruecli ad Gasonem & Scolopoëntem, ubi Cereris Eleusina cernitur templum, quod Philistius Pasicles condidit, sectans Neleum Codrii in colonia Mileti locanda uenerunt. Ibi subductas naues munimento circundederunt: & è saxis stipitibusq; felicium arborum, quas ipsi exciderunt, & circum munitiones depactis sudibus se instruxerunt, tanquam & obsidendi & uictoria potituri. In utrunq; enim casum ratione inita sese apparabant. Hos abysse in continentem postquam accepere Graci, tanquam eos Barbari effugissent, agre ferebant, incerti quid agerent, retrone se reciperent, an tenderent in Hellespontum. Tandem neutrum horum uisum est esse faciendum, sed porro eundem in continentem. Preparatis igitur ad pugnam naualem tabulis, alijsq; quibuscunq; opus erat, ad Mycalem nauigant: & cum proxime castris hostium fuere, neminem ex aduerso obuiam ferri uidet, sed naues intra murum subductas, et magnam

nim peditatus pro littore dispositam. Ibi pri-
 mum Lentychides nauē littori applicans, quam
 maxime appropinquare poterat, Iones per pra-
 conem compellabat, inquit: Viri Iones, qui-
 cunque è nobis me exauditis, intelligite qua di-
 co: Nihil enim horum qua vobis mando, intel-
 ligunt Persa: ubi pugnam conseruerimus, des-
 betis ante omnia reminisci libertatis. Deinde
 tessera Hebes: Hoc qui è vobis non audiit, ab
 eo qui audiit discat. Huius facili eadem mens
 fuit qua Temistoclis ad Artemisium: quòd ui-
 delicet hac uerba si laterent Barbaros, indu-
 ctura ad obsequendum Ionas essent: sin delita-
 ad Barbaros, redderent eis Gracos infidos. Hic
 per Lentychidem admonitis, secundo loco Graci
 naues littori admovent, & ex illis in litus egres-
 si, sese ad pugnandū instruebant. Quod faciētes
 cū cernerent Persa, & scirent Samios fuisse ad-
 hortatos, arma Samijs adimunt, suspicati illos
 sentire cū Gracis. Quippe Samij exceptos circa
 Atticam Athenienses à Xerxe, & illuc classe
 Barbarorū deuēctos, redemerant omnes, Athe-
 nasq; cum uiatico remiserant. Quo nomine non
 in minimam suspicionem uenerant, quòd quinq-
 genta hominum capita hostium Xerxis libera-
 rassent. Præterea Milesijs, tanquam maxime
 locorum gnaris, Persa imperat, ut compita qua
 ad cacumina Mycales ferunt, custodiāt: eo con-
 silio faciētes id, ut Milesij ab exercitu abscent.

Hunc in modum ab ijs Ionibus, qui aliquid rerum novarum molituri uidebantur, si facultatem nacti essent, Persa sibi praeuere. Iidem facta ex gerris testudine, sese constipauerant. Graci ubi instructi fuere, ire in Barbaros tendunt: quibus euntibus, aduolauit in uniuersum exercitum rumor, caduceumq; supra fluctus positum apparuit. Rumor autem huiusmodi ad eos ferebatur: Gracos acie in Bæotijs superasse Mardonij copias. Multis autem signis res qua diuinitus sunt, declarantur: et si tunc eodem die contigit utraq; clades, ea quæ ad Plateas accepta, & quæ ad Mycalem accipienda erat. Fama quæ huc ad Gracos uenit, reddidit eos multo ferociores, & ad subeundum ultro periculum alacriores. Alterum etiã quiddam concurrere contigit, ut ad utranq; pugnam fuerint Cereris Eleusina templa. Nam apud ipsum Cereris fanum (ut à me superius demonstratum est) in agro Plataensi pugna commissæ est, & item in Mycale, iuxta Cereris delubrum pugna erat committenda: ut non ab re uenerit ad istos fama uictoria Pausania atque Gracorum. Nam pugna ad Plateas diluculo diei gestæ est, apud Micalem uesperis. Quarum utranq; eodem eiusdem mensis die gestam esse, non diu post ab his rem repetentibus declaratum est. Ante rumoris aduentum subibat istos timor, non tam de seipsis quàm de Gracia, ne Mardonio subijceretur.

At ubi fama hac ad eos adnolauit, impensius
 atque properantius ad congregiendum proceſſo
 ſerunt: tanto animo Græci ac Barbari in pu
 gnâ tradentibus, tanquam inſula eis & Hel
 leſpontus propoſita præmio eſſent. Athenien
 ſes, & qui iuxta erât, inſtructi penè dimidium
 copiarum, iter tenebant per litus atque plani
 tiem. Lacedæmoniꝝ autem, & deinceps colloca
 ti, per confragoſa & montes. Quæ dum Lace
 dæmoniꝝ circuibant, interim Athenienſes in
 altero cornu præliabantur: Perſæ, quoad ſibi
 gerra manſere recta, ſeſe deſenſauere, nihilo in
 ſeriores hoſtibus. Poſtea uerò quàm Athenien
 ſum, & eorum qui cum Athenienſibus erant,
 copia adnixa ſunt, uehementius ſe mutuo adhor
 tantes, ut laus operis ipſorum eſſet, non Lace
 dæmoniorum, tum commutari iam res, & deie
 ctis gerris Græci conferti impreſſionem facere
 in Perſas: illi accepto impetu per diu reſtitere,
 ad poſtremum in munitiones reſugere, cum quib
 ſus pariter irruerunt Athenienſes, & Corin
 thiꝝ, & Sicyoniꝝ, et Træzenꝝ: ita enim erant
 in acie collocati. Vbi uerò & murus captus eſt,
 ibi Barbari nō roboris memores eſſe, ſed fuga,
 præterquã Perſæ. Hi ſoli ad paucos redacti pu
 gnabant, Græcis aſidue in murum irruentibus.
 Quorum duo duces Artayntes, & Ithrami
 tres, claſſiariꝝ exercitus duces effugerunt: toti
 dem pugnantes occubuerunt, Mardontes, &

pedestrium copiarum dux Tigranes. Adhuc dimicantibus Persis, supervenere Lacedæmonij ac socij, qui eos qui supererāt trucidaverūt. Ipsorum quoque Græcorum complures illic cecidere, & cum alijs Sicyonijs, tum eorum dux Perilaus. Quinetiā Samij, qui in exercitu Medorum militabant, quibus adempta arma fuerant, ubi uiderūt statim ab initio pugnam perstinaciorem, quoad poterant Græcis suppetias ire. Quos inchoasse cernentes alijs Iones, ita & ipsi à Persis deficientes adorti sunt Barbaros. Milesijs præceptum erat, ut exitus viarum custodirent, Persarum salutis gratia, ut si quis casus (quemadmodum accidit) eos deprehendissent, Milesijs ducibus salutem sibi ad Mycales cacumina compararent. Huius quidem rei causa Milesij illic collocati fuerant, nève si pugna adesset, aliquid innouarent. At illi è contrario prorsus quàm iussi fuerant fecerunt: alijsq; quæ ad hostem ferebant vijs, in Barbaros ingruere, & ad extremum in eis mactandis omnium extitere hostilissimi. Hunc in modum Ionia iterum defecit à Persis. In hoc pralio præclarissimam inter Græcos operā navauerant Athenienses, & ex Atheniensibus Hermolycus Euthæni, uir in Pancratio celebris: cui postea contigit, ut bello inter Athenienses & Carystios in pugna, apud Cynnum agri Carystij facta, casus in Geresio iaceret.

Secundum Athenienses egregij extitere Corinthij Trazenijq; ac Sicyonij. Graci perquam multis Barbarorum alijs in pugna, alii in fuga interfectis, eorum naues incenderunt, totumq; murum egesta illinc in litus praeda, & quibusdam pecuniarum thesauris repertis. Vbi castra atque naues tremauere, vela fecerunt. Et cum Samum appulsi sunt, consultabant de gente Ionica transferenda, & ubinam in Graecia illam locari oporteret, cuius ipsi imperium obtinerent. Neque enim uidebatur eis fieri posse, ut per omne tempus Ionibus tutandis praesent: sperandum esse, ut Iones à Persis rebellasse gauderent. Ad hac magistratus Lacedamoniorum censebant emporia nationum Graecarum, qua cum Medis sensissent, eiectionis incolis, danda cum territorio Ionibus, habitanda. Athenienses è contrario, non esse principatum Ionia summouendum, nec Lacedamonij de ipsorum colonijs consultandum. Et cum in hoc contenderent Athenienses, libenter ei cessere Peloponneses, atque ita Samios, & Chios, & Lesbios, ac ceteros insulanos, qui secum militabant, ad societatis foedus adegerunt: data acceptaq; fide cum iureiurando, se permanuros in societate, nec ab ea descituros. Hoc iureiurando accepto, ad pontes soluendos nauigauerunt, rati adhuc illos intentos se esse inuenturos. Et isti quidem in Hellespontum nauigabant.

Ii uerò Barbari qui profugerant, non ita mul-
 ti, cum ad cacumina Micales peruenissent, se-
 Sardis recipiebant. Qui dum iter faciunt, Ma-
 sistes Darij filius, qui pugna malè gesta affue-
 rant, cōiiciari Artaynta cum alijs multis pro-
 bris, tum uerò dicere, illum muliere fuisse igna-
 uiozem, ita illam præfecturam administrasse,
 dignūq; omni malo esse, qui de regia domo ma-
 le meritus esset. Apud Persas summo opprobrio
 datur, audire se muliere esse ignauiozem. Ara-
 tayntes ubi multa audiit, indigne ferens, acina-
 cem in Macistem stringit, interficiendi auidus,
 quem irruentem cernens Xenagoras Praxilai-
 air Halicarnassens, ut stabat à tergo, hominem
 medium accipit, sublatū humi allidit, intereaq;
 satellites Masistis affuere. Eo facto Xenago-
 ras et ipsius Masistis gratiam inijt, & Xerxis
 cuius fratrem seruasset. Quippe ab eo ob hanc
 rē totius Cilicia præfectura donatus est. Nihil
 hoc amplius inter uiam Barbari egerant, Sar-
 diūq; peruenerunt, ubi rex erat, et ex eo tēpore,
 quo pralio nauali male gesto Athenis, illuc
 profugerat. Sardibus autē dunc agens, adama-
 bat uxorem Masistis, qua & ipsa illic erat. Ea
 cum potiri non posset, neque donis missitandis,
 neq; ui, quam asserre nolbat fratris Masistis
 respectu: qua res & mulierem retinebat, probe-
 gnaram, non se coactum iri ui. Ibi Xerxes cate-
 ra prohibitus huc euasit, ut filio suo Dariō in
 matrim

matrimonium daret filiam huius mulieris, ac Mas-
sistis, existimans si hoc fecisset, commodius se
illa potiturum. Contracto matrimonio, alijsq; ex
consuetudine celebratu, Susa profectus est. Eo
postquam pervenit, et uxorem Dario domum
duxit, ita demum ab uxoris Massistis amore
cessavit, ad amata ex familiaritate nurus Ma-
sistis filia, cui nomen erat Artaynta. Qua cum
potiretur, processu temporis res patefacta est,
hanc in modum: Amestris uxor Xerxi, amicu-
lum quod ipsa texerat, atque grande, atq; di-
stinctum, et spectatu dignum, viro donavit. Quo
ille delectatus atq; amictus ad Artayntam se
confert, atq; ubi se oblectavit cum ea, iussit a se
petere mulierem quae optaret sibi fieri in remu-
nerationem obsequij. Omnia enim quae peteret,
impetraturam. Ad hoc illa respondens (de-
beatur enim toti familia infortunium) Da-
bisne, inquit, mihi quicquid a te petiero? Xer-
xes omnia alia potius eam petituram ratus, cum
iureiurando promisit. Qui postquam iuravit,
mulier intrepide amictum poposcit. Xerxes enim-
vero recusare non ob aliud, quam quod verere-
tur Amestrin: ne sic illa rem quae agebatur,
iampridem suspicata deprehenderet: offerre ei
et urbes, et immensam vim auri, et copias mi-
litum, quibus nemo praeter illam esset praefectu-
rus. Eximium autem donum est apud Persas,
exercitu donari. Verum cum non posset persua-
dere

dere mulieri, amiculum dedit. Quo dono illa super praemodum lata, eo gestando gestiebat. Amestris ubi mulierem habere amiculum sciuit, et rem gestam, non in puellam concepit odium, sed in illius matrem, penes quam culpam, et quam huius rei autorem esse credebat, exitium machinatur. Obseruato itaque tempore, quo uir suus Xerxes regalem instrueret cenam, qua cena semel quotannis eo die (quod rex creatus est) instruebatur. Cena nomen Persice Τύχλα, Grace τέλειον, id est, perfecta: in qua rex solum caput ornatur, Persasque strenis donat. Hoc die obseruato, Amestris a Xerxe petijt, ut se Masistes uxore donaret. Xerxes id indignum factu nefariumque arbitrari, uxorem germani dono dari: eamque in fontem negotij illius, cuius causa uxor sua eam flagitaret. Tandem huius precibus euictus et instituto, quo nefas est, regia cena proposita orationem non exorare, inuitus admodum annuit, tradensque uxori, ac iubens facere, quod liberet, germano ad se accersito, ita inquit: Masista, tu Darij filius es, idemque mihi frater, praeterea uir eximius, tamen cum ista muliere, cum qua contubernium habes, noli habere: in cuius locum dabo tibi filiam meam, cum qua contubernium habes. Istam autem, quam in matrimonio habes (non enim mihi uidetur habenda) missam facias. His uerbis stupefactus Masistes, Domine, inquit, quam tu mecum orationem habes importum

fortunam, qui uxorem, ex qua liberi mihi sunt
 adolescentes & filia, quarum unam tu filio tuo
 duxisti uxorem, iubes me relinquere, qua mihi
 est ex animi mei sententia, ut filiam tuam in
 matrimonio ducam? Equidem rex, etsi ma-
 gnifacio me dignari coniugio filia tua, tamen
 neutrum istorum faciam: Tu verò, qui nequa-
 quam necesse habes, noli hoc ad rei me cogere:
 alius non inferior me existet maritus filia tua:
 sine me mea uxoris consuetudine frui. Hac ille
 cum respondisset, percitus ira Xerxes, Atqui,
 inquit, ita tecum Masista agetur, ut neque
 iam tibi filiam meam nuptum dem, neque tu
 consuetudine tua diutius fruaris, ut discas ac-
 cipere oblata. Masistes his auditis, extrà abiit,
 hactenus locutus, Domine nondū interemisti.
 Hoc interim tēpore dum Xerxes cū fratre col-
 loquitur, Amestris accitis satellitibus Xerxis
 uxore Masista excarnificat, mamillas pracidit,
 easq; canibus abiicit: pracidit nares, aures, la-
 bra, linguam, atq; ita excarnificatam remittit
 domū. Harum rerum cum nihil audisset Masi-
 stes, metuens tamen aliquid sibi esse mali, cursu
 se domum proripiebat. Vbi verò mutilatā uxo-
 rem uidit, cōfestim inito cū liberis consilio, abiit
 Bactra cum illis & alijs quibusdam, tanquam
 prouinciā Bactriam ad defectionē inducturus,
 & plurimū mali regi factururus: quod et cōtigis-
 set (ut mihi uidetur) si occupasset ad Bactros

& ad Sacas ascendere. Etenim praeses erat Ba-
 elriorū, a puincialibusq; diligebatur. Sed hac
 eum perpetraturum Xerxes audiēs, missis ad-
 uersus hominem copijs, & ipsum & liberos, &
 copias in itinere trucidauit. De amore Xerxis
 & nece Masista hac haecenus. Graci à My-
 cale profecti Hellepontum uersus, primum cir-
 ca Lecton stationem habuerunt, à uentis inter-
 cepti. Inde soluentes, Abydon tenuerunt, pon-
 tesq;: quorum praecipue causa illuc ierant, cre-
 dentes se adhuc eos intentos esse inuētu-
 ros. cum reperiissent solutos, deliberabant. Leutichidi et
 qui cum eo erant Lacedemonijs, uidebatur in
 Graciam redeundum: Atheniensibus autem
 & eorum duci Xanthippo, illic manendum, ut
 Chersonesum tentarent. Itaque Peloponnenses
 quidem abire: Athenienses uerò Abydo in
 Chersonesum traiccentes, Sestum obsidebant.
 Huc postquam auditum est Gracos in Helle-
 sponto adesse, tanquam ad omnium eius tra-
 ctus urbium ualidissimo muro praeditam, con-
 uenire cum alijs ex alijs circa oppidis, tum ex
 Cardia Oebaxus, uir Perses, qui arma è ponti-
 bus illuc comportauerat. Tenebant autem id
 oppidum indigena Aeoles; iunctis Persis pari-
 ter & magna sociorum frequentia. Tyrannus
 dem illius provinciae obtinebat Xerxis praetor
 Artayctes, uir ille quidem Persa, sed dirus ta-
 men & facinorosus, qui Xerxem Athenas ten-
 dentem

dentem ex Eleunte circumuenit, petitis Protefilas Iphiclo geniti pecunijs. Etenim est in Eleunte Chersonesi Protefilas sepulcrum, & ex fanum circumiectum, ubi inerat ingens uis pecunie, necnon phiala aurea, argenteaq; , & as, & uessii, aliaq; donaria, qua Artaycles rege donante compilauit, his uerbis eum circumueniens: Here, est hoc in loco domus uiri Graci: qui cum militem copijs terram tuam adortus, meritas morte pœnus dedit, eius mihi domũ dato, ut discant alij non militare aduersus regionẽ tuam. Hac dicendo facile erat persuadere Xerxi, ut largiretur sibi domum eius uiri, de quo nihil suspicabatur istum ea sentire. Eum uero sentiebat Artaycles Protefilam in provinciam regis militasse, quod uidelicet Persa omnẽ Asiam suam esse arbitrabantur, & eius semper qui potitur regno. Hic postquam pecunijs ab rege donatus est, eas ab Eleunte ad Seïlon exportauit, fanumq; seuit & coluit: & quoties Eleuntẽ peragebat, in adyto, id est, in templi loco inaccessio, cum mulieribus concumbebat. Tunc autem ab Atheniensibus obsidebatur, nullis rebus paratis, qua pertinerent ad tolerandam obsidionem, quam non expectauerat, ex improviso à Gracis inuasus. Illi, posteaquam sibi obsidentibus aduenerat Autumnus, grauari peregrinam à patria expeditionem, quoniam murum expugnare non possent. Itaq; orare duces suos,

ut se illinc reducerent. Duces negare se prius id
 facturos, quam aut murum expugnassent, aut
 ipsos respublica Atheniensium accersisset. Adeo
 res illa eis cordi erat. At ij qui cum Artaycle
 intra muros erant, in omnem adducti calumnia
 tatem, adeo, ut funibus lectorum elixi nesceren
 t ur: ubi iam ne hac quidem habebant, ita sub
 noctem capeſſerunt fugam cum alij Persæ, tum
 Artaycles & Oebasus, delapsi a posteriori mu
 rorum parte, qua præcipue destituta ab hosti
 bus erat. Postquam illuxit, Chersonitani è tur
 ribus rem indicauere Atheniensibus, portasq;
 patefecere, Atheniensium plerisq; fugientes Pers
 as persequentibus, alij urbem tenuere. Oeba
 xum in Thraciam fuga elapsum, Thraces Abs
 inthij exceptum, Pleſtoro indigena deo riu
 suo inmolauerunt: cæterum eius comites aliter
 interfecerunt. Artaycles autem cum suis imita
 posteriùs fuga, cum pauci essent, super Aegos
 fluëta circumuerti, cum perdu sese defensaſſent,
 partim occubuerunt, partim uini sunt capti.
 Quos Graci alligatos Sestum duxerunt, interq;
 eos Artayclem cum filio suo. Fertur à Chersoni
 tanis, uni eorum, qui istos seruabant, dum car
 nem salſam torret, tale ostentum extitiſſe: Offi
 illa salſura prius imposita refiliit, palpitauitq;
 quemadmodum pisces recēs capti: Qua de re cum
 circumfusi admirarentur, Artaycles ostentum
 ut uidit, accitq; uiro, qui salſurā coquebat, Ho-

*ſpes, inquit, Athenienſis, non eſt, quod iſtud me-
 tuas oſtentum, quod non tua cauſa exiſtit, ſed
 mea, Proteſilao qui eſt apud Eleuentem ſignum
 dante, qui mortuus ac ſale cõditus, habet a dijs
 poteſtatem, eum a quo iniuriam excepiſt, vexan-
 di. Nunc igitur ei donaria reſtituere in animo
 habeo. Pro pecunijs quidem quas è templo ſuſtu-
 li huius dei, centum talenta pendam: pro mea
 uero ipſius ſalute ac filij, ducenta. Hac pollicēs,
 Xanthippum Athenienſium ducem non perſua-
 ſit, tum ſua ſponte animatum, tum ab Eleuntio-
 nis exoratum, quo Proteſilaum ulciſcerentur,
 ut hominem interimeret. Itaq; adductum hunc
 in littus, in quo Xerxes traiectum iunxerat, ut
 alij aiunt, in tumultum urbi Madyto imminen-
 tem, depectu humi aſſeribus ſuſpenderunt, filio
 eius ante patris oculos lapidibus obruto. Hic
 actū, Athenienſes in Graciam remeauerūt, por-
 tantes tum alias pecunias, tum uerò arma pon-
 tium, tanquā apud templa reposituri. Nec aliud
 præterea quidpiam geſtum eſt per eum annum.
 Huius Artaycta, qui ſuſpenſus eſt, auus pater-
 nus fuit Artembares, qui orationem quandam
 habuit apud Perſas, quam orationem excipien-
 tes Perſæ, ad Cyrum detulerunt, in hac uerba:
 Quandoquidem Perſis Iuppiter principatū de-
 dit, & ex uiris tibi Cyre Aſtyage deiecto, age-
 dum demigrantes ex hac regione, quā exigua
 habemus & aſperā, obtineamus meliorem aliam.*

Multa sunt nobis confines urbes, multa longinqua. Quarum unā incolentes, efficiemur admirabiliores apud plerūq;. Decet autē hoc eos uis ros facere, qui possunt. Nam quādo facultas nobis prestabitur melior, quā dum multorū hominum imperium habemus, & uniuersa Asia? Hac oratione audita, Cyrus haudquaquā admiratus, iussit eos illud facere, sed ita, ut iubendo admoneret, se posthac prepararent, non ad imperandū alijs amplius, sed alijs parendū. Natura enim comparatū esse, ut ē mollibus regionibus molles uiri existant, nē ex eadē terra admirande fuges, & egregij bello uiri gignātur. Hac Cyri sententia Persa superiti, à sua destiterunt: praoptarūtq; exile solū incolentes imperare alijs, quā campestre colentes, alijs seruire.

F I N I S.

OMNIBVS NOBILITATIS VIRTU-

tumq; ornamētū cumulatiss. uiro D. Ioāne

Gograuio principis Cluensis consi-

liario, Conradus Heres-

bachius s. d.

HERODOTVS Halicarnassens
prater nouē historiarum libros,
quos Musarū nominibus inscrip-
sit, compendium quoq; reliquit,
quo Homeri uitā complexus: id
quod Suidas eiusdē poēta uitam succincte, suoq;
more

more perstringens testatur. Nempe ἡ τῆς ἡμετέρας
 ad finem, ἡ γὰρ δὲ τοῦ, inquit, ὁ ἱστορὸς ἔγραψε βίαν
 ὁμῶς μάστιγι τῆς ἀρετῆς. Hūc libellum
 cum nuper Latinū à me factum Herodoto apo-
 primendū curassem, visum est quantulū id cumq;
 est, tuis uirtutibus consecrare, cum alijs plerisq;
 causis adductus, tum quòd tu pro exuclissimo
 tuo iudicio, proq; auita atq; immuta integritate
 nō nisi castissimos autores deligas ἐν ἀλαστονικῇ
 Homero omnis uirtutis eruditionisq; parētī (ut
 Iustiani uerbis in padeclis presantis utar) tano-
 sū tribuas, adeoq; eius poeta ingenio delecteris,
 ut identidem laxandi animi causa, Homeri car-
 mina ad testudinem decantare cosueueris: Ma-
 xime uerò, quo dicamentū aliquod, atq; παυσί-
 στον extruct necessitudinis nostra iā olim inter
 parentes nostros coalita: sed quā nos iam inde à
 pueritia domi atq; peregre linguarum, melio-
 rumq; studiorū cōmilitio firmatā, etiamnum in
 eandē principis nostri aulā asciti religiose foue-
 mus. Nā uti nihil tum in omnibus obeundis ne-
 gotijs, tum in aulis maxime principum suauius,
 magisq; necessarium, quā fidus, & syncerus
 amicus: ita nulli sunt ferme amici, uel constan-
 tiores, magisq; fidi, minusq; fucati, quā studio-
 rum similitudine copulati. Bene uale, & hanc
 nostrā qualemcumq; opellam boni consule, meq;
 quod facis mutniter amare perge. Ex Ham-
 boech, Nonis Nouemb. M. CCCC. C. XXVI.

HERODOTI HALI-

CARNASSEI DE GENERE

uitaque Homeri Libellus, à

Conrado Heresbachio

Latinitate do-

natus.

*

ERODOTVS Halicar-
 nassens de genere, uita, atq;
 adeo atate Homeri studens
 quam uerissima referre, hac
 tradidit. Cum uetusta illa
 Aeolicorum ciuitas Cuma
 primum conderetur, eodem cum alia permulta
 omniq; generis conuena confluerunt, tum è
 Magnesia illuc pleriq; commigrarunt: inter quos
 fuerat Melanopus Ithagena Crithonus filio ge-
 nitus, homo fortuna non perinde ampla, attamen
 expedita. Hic Homiretis Cumani filiam duxit
 uxorem, procreatq; è legitimo toro semineans
 prolem, cui nomen induit Critheidi. Moxq;
 ipse Melanopus una cum uxore uita functus
 est, commissa interim filia Cleonactis Argini tu-
 tela, quo familiarissime uti consueuerat. Porro
 tempore interiecto, accidit forte, ut puella ista
 è furtiuo concubitu pragnans deprehenderetur:
 id quod paulisper suppressum dum Cleonax re-
 sciuiſſet, uehementer rei indignitate commo-
 uo

Crithei.

Critheida seorsum ad se accersitam acerbè ob-
iurgavit, commemoràs cōmissi apud populares
suos infamiam. Postremo huiusmodi quidpiam
quo illam excuteret, cōmminiscitur: Cumani iam-
tum in Hermei sinus recessu adificantes, ubi
Smyrnam ciuitatē extraxissent: Theseus enim
uolēs uxoris suae memoriam relinquere, ab ux-
oris nomine Smyrnam appellauit: Quippe id
uxori nomen erat. Theseus autem ē primarijs
Thessalorum fuit, qui Cumam adificabant, ab
Eumelo Admeti filio ortus, uita facultatibus
apprimè instructus. Hoc loco Cleonax per oc-
casionem Critheida obtrusit Ismenia Bæotio,
ex his qui coloniam illuc duxerant in primis
sibi amico. Progressu deinde temporis, Critheis
cum alijs mulierculis ad festū quoddam egres-
sa, iuxta fluuium Melitem, ut qua partus iam
uicina esset, Homerum peperit, non cacum, sed
uidentem, nominatq; eundem Melesigenem, à
fluuiο uidelicet, ad quē editus esset. Etiam nūc
apud Ismeniam se Critheis continebat: à quo
postea digressa, mannaria industria se fi-
liūmq; aiebat, aliunde alia sumens opera: un-
de filium quoque quantum potuit, honestis dis-
ciplinis erudiuit. Erat autem eo tempore Smyr-
nij quidam nomine Pheuius, qui inuentuti il-
loc literas musicēq; tradebat. Hic cum citra
uxorem uiucret, Critheidem conduxit, qua la-
mam illi exerceret, quam à discipulis merco-

dem acceperat. Illa uerò industria multa, atq;
 elegantia freta, Phemio cœpit impense placere,
 adeo, ut tandem Phemius eam uerbis ad coniu-
 gium sollicitaret, referens cum alia quibus ei so-
 dem facere cōsidebat, tum præcipue, quòd Me-
 lesigenem in filium esset adoptaturus, liberali-
 terq; simul & aliturus instituturusq;. Si quidem
 hūc cernebat iam miram quādam & ingenij,
 & indolis spem de se polliceri. Persuasa igitur
 Critheis, Phemio assentitur. Melesigenes cum na-
 tura bonitate præstans, tum cura accedente in-
 stitutioneq;, continuo omnes sui ordinis adole-
 scentes facile præuertit: atq; non ita multo post
 aruditionis auctibus crescens, nihilo ipso Pha-
 mio in disciplinis factus inferior. Et cum Phe-
 mius uita functus, uniuersa ei legasset, paulò
 post Critheis quoque fato concedit. Melesigenes
 itaq; ludo præfectus, suiq; iam iuris effectus, in
 magna fuit hominum admiratione, non apud
 suos modo, uerum apud externos etiā, qui pere-
 gre frequentes illuc mercatus gratia conuene-
 rant. Erat enim Smyrna emporiū celebre, unde
 frumenta, qua eòdem è uiciniis agris abunde cō-
 uecta, à peregrinis cōmebātur. Externi autem
 cum ab opere cessarēt, Melesigeni libenter uaca-
 bant. Commodum inter hos Mentis fuit navi-
 cularius, qui è finibus Leucadis soluens, nauem
 meritoria in eius usum cōparauerat, qua frumē-
 ta Smyrna deneberet, uir (quantū illa ferebant
 tempora

tempora) & eruditus, & multarum rerum usu
exercitus. Hic Melesigenem persuasit, ut relicto
ludo secū navigaret, accepturum & mercedem,
& qua ad profectiōem essent necessaria. Ad
hac Melesigenes quādiu iuuenis esset, ciuitates
regionesq; spectare operapretium fore ducebat
sibi, qui conscribēda poëseos iam argumentū in
animo concepiasset, qua nimirū occasione potissi-
mū eum arbitror pelli. Proinde relicto ludo
cum Mente nauigabat Melesigenes: quoq; cuiq;
locorum appulit, studiose uniuersa rimatus, con-
templabatur si quid esset loci alicuius peculia-
re ac uernaculum, memoratuq; dignum: adeo, ut
appareat commētarios eum profectiōis suae de-
scripsisse, eorumq; qua quoq; loco lustrando dis-
dicerit. Porro cū ex Hispania Thusciamq; delatū
in Ithacam deueheretur, contigit Melesigenem
oculis iam antè parum ualentem, extreme labo-
rare: ita, ut Mentis negotiorum gratia in Len-
cadē traiekturus, eum apud Mentorem Alcimū
Ithacensem reliquerit, hominem sibi uetemen-
ter amicum: multis precibus adigens eundē quo
Melesigenis curam haberet tantisper, dum è
Leucade reuerteretur ipse. Mentor uerò agro-
tātem Melesigenem sedulo curauit, uir nimis
rum facultatibus pollens: quiq; ob egregiā equi-
tatem, hospitalitatemq; inter ceteros Ithacēses
maxime predicaretur. Atque hic accidit, ut de
Vbyse multa Melesigenes percontando cogno-
is s scras

sceret. Narrantq; ipsi Ithacenses, tum visum
eum amisisse ibidem. Atqui ego affirmare non
dubitem, iam tum eundem conualuisse, ac po-
stea apud Colophonem prorsus cecum factum,
id quod ipsi quoq; Colophonij mecum fatentur.
At uerò Mentès è Leucade Ithacam reuersus,
Melesigenem recepit, cum quo iam inde diu al-
tro citroq; nauigauit, donec Colophonem ap-
pellenti eueniret, ut in ueterem morbum recide-
ret: quem ubi effugere non daretur, uisus puta-
tur priuatus. E' Colophone iam cecus Smyrnā
remans, ad pœmata conscribenda animum
conuertit. Tempore deinde interiecto, cum
Smyrna uictu necessarijsq; destitueretur, con-
stituit Cumam proficisci: commodumq; Hermi
prata transiens, ad eum locum peruenit qui ap-
pellatur Nouus murus, Cumanorum coloniam.
Qui locus post Cumam habitabatur annis octo.
Hic memoratur primum Melesigenes pro co-
rarij officina consistens, huiusmodi quadam
carmina recitasse:

Αἰ δῖαδ' ὕψιστον κρημνὸν δὲ δόμου
Ἦν πῶτον ἀνθρώπων κούρην ἰπιδόπιδ' ἀνέγον
Νέετ' Ἐρπύριος πῶτα νεώτερον ἰπιδόπιδ' ἀνέγον
Ἀμφόβολον πῶτον τε ὕδαρ θεῶν πῶτα ποῖον
Ἐρμὺς ἀνέγον, ἐν ἀνέγον τινεὶ σῶν.

Sardana, cuius hic cōmeminit, mons est ad Her-
mum fluvium Nouumq; murum situs. Coriario
nomen erat Tychio, cui cōtinuo auditis uersibus
uisum

nissum est hominem recipiendum: commiseratione nimirum motus, cum uideret oculis tam misere multatum, insisit praesentibus secum fruk. Melesigenes ingressus sutrinam, confidentibus illis poesim suam ostendit: Amphiarai in Theobas expeditionem, a: q: hymnos in deos à se scriptos. Et cum inter fabulandum crebras sententias in mediam multamq: eruditionē afferret, in magna habitus est ab auscultantibus admiratione. Atq; iam tum apud Nouum murum agens, è poësi nichil subsidia habebat. Ostenditur ad nostra usq; tēpora ibidē locus, ubi Melesigenes sedens carmina sua exhibuerit. Qui locus in magna illic habetur ueneratione ab incolis, memoraturq; populus arbor ab Homeri aduētū in eodem loco enata. Porro egestate postea adactus, cum uix alimenta haberet, statuit in animo Cumam ad feliciorē successum reuerti. Iturusq; hac pronuntiavit carmina:

Αἰψὰ πόδας μίμωρος ἱε αἰθέρας πόδας ἀνδρῶν.

Τῶν γὰρ καὶ ὑμῖς ἀγρότων καὶ μῦτις ἀρίστῃ.

Proficiscens igitur Cumam è Nouo muro, per Larissam iter fecit utpote compendiosissimum.

Ubi, ut Cumani narrant, flagitate socero, epigramma hoc scripsit Mida Phrygū regi Gordij filio, id quod etiam nūc in Gordij cippo inscriptum uisitur:

Χαλκῷ παρθένος εἰμὶ μίδα δ' ἐπὶ σίματι πέμα.

Ἐγὼ τ' αὐτὸς καὶ Δούδρα, μαρὰ τίβηλοι,

ἦλθον

Ἡλίας τ' αἰὼν λάμπει, λαμπρὰ τε σιάνη.
 Ἀντὶ τῆδε μέγιστα πολυκλήτω ἔπει τὴν
 Ἀγγλίῳ παρῖσι μῖδος ὅτι τῆδε τιθασίαι.

Reuersus autem Cumam, in senum passim conuenticulis carmina sua, qua fecerat ostēdit, colloquūq; suauitate auscultantes in sui admirationem facile protraxit. Intelligens igitur Cumanos poësim suam recipere, pergit eosdē consuetudine sua oblectare, ac postremo huiusmodi cōditionem proponere, ut si publice eum alere uellēt, ciuitatem Cumanorum celeberrimam se redditurum. Qui praesentes hac audierant, institutum probabant: addentes se quoq; adiuturos, si petitionem suam ad senatum referret, ut uotis suis fieret satis. Melesigenes his uerbis erectus, collecto senatu in curiam processit: rogatoq; eo, cuius id muneris erat, ut in senatum duceretur. Ille nihil recusans, ubi opportunum uidebatur, hominem deduxit. Hic consistens Melesigenes, eadem uerba habuit in senatu, qua paulò antè in conuenticulis de alimentis praestandis proposuerat. Vbi dixisset, egressus pro curia sedebat. Interim dum senatores agitarent, quidnam par esset homini respondere, uisumq; esset cum ei qui deduxerat, tum alijs omnibus quotquot in conuenticulis Melesigenem audierant, petitionem admittendam: unum sātum ē senatoribus refertur Melesigenis postulatū calculo suo repugnasse, interq; alia multa, has

ta, hac quoque commemorasse: Quòd si semel im-
 paret, hoc est cecos, alendos suscipiant, futurum ut
 continuo turbā habeant, & multam, & inuo-
 tilem. Atque hic primum Homeri nomen Melesi-
 geni inditum, à cecitatis videlicet calamita-
 te. Nam Cumiani cecos ἐμύρτες appellant. Iamque
 inde, qui primus Melesigenes, nomē obtinuit Ho-
 meri. Breniter hac sententia enicit, perque prae-
 terfuit approbata, qua cōtendebatur non alen-
 dum Homerum. Hac cum illi nuntiaretur, non
 hementer commotus, his versibus calamitatem
 suam deplorabat:

ὦν μ' αἰὼν Δῶκε πατὴρ ζῆνι κέρμα γρη῏δας
 Νήπιον αἰδοῖνς ἐπὶ γένεσσι μῆτρὸς ἀτάλλωρ
 ἦν ποτ' ἐπύργωσαν βελῆ Διὸς ἀγνώχοιο.
 Λαοὶ φρίκωντ' μάργων ἐκιδύτορις ἴσων.
 Ὀπλότοροι μαλδοῖο πύρρε κρῖνοντ' ἄρνα,
 Αἰολίδα σφάγγων ἀλγείτονα πόσιν ἀνακλῖν.
 ἦν τε δὲ ἀγλαὸν ἔσω ὕδωρ ἰοῖοιο μέλιθ'
 ἔνυδρον ἀπορνύμεναι κῆραι διὲς ἀγλαὰ τίνασιν
 ἠθέλιτ' ἔλιναι διὰ χθόνα, καὶ πόλιν ἀνδρῶν
 ὀδ' ἀπαυνάδην ἰορὴν ὅπα φημι αἰοδῶν.
 Ἀφραδίην τ' ἔλιναι τε παλῶν τις φράσσεται αὐθις
 ὅς σφιν ὀνειδίσω ἱμῶν διμυῖσά το πότμοι.
 Κῆραι δ' ἐγὼ τίω μοι θιὲς ὅπασσι γένε μὲν πόρ
 Τλήσομαι ἀνδράων φέρον τιλ' ἡκροτο θυμῷ
 οὐδέ τι μοι φίλα γῆα μέλει ἰορᾶς ἐν ἀγλαῖς,
 Κύμας ἰρμάνοσι μάλας δίμοι θυμὸς ἐπίγει.
 Δῆμον ἐς ἀλλοδαπῶν ἔρυσαι ὀλίγον πόρ' ἰόντα.

Cum

Cuma abiēs ad Phoceam contendit, imprecans interim Cumanis, neminē unquam fore clarum poetam, qui tā stupidos celebraret. In Phoea autem eodem modo sibi uictum parauit, in cōuenticulus uidelicet passim carmina sua ostentans. Erat autem eo tempore in Phoea Thestorides quidā, qui pueros illic literas docebat, homo fidei parū probate. Hic subodorata poēsi, huiusmodi uerbis Homerū adoriebatur: Paratum se inquit et ministrare ei, et uictum suppeditare, si carmina qua meditatus esset, describere pateretur, et alii subinde faciēs, ad se deferret. Homerus iam ministerij alicuius, atq; adeo necessariorum indigens, recipiendam hanc conditionē putauit. Commoratusq; apud Thestoridem, minorem illam fecit Iliadē, cuius initium est:

Ἰλίου ἀείδω, καὶ Δαρδανίην ὑπὸ Πάρι

Hic ὑπὸ πολλὰ πᾶσι Δαρδανίῳ Δοράτιοντι ἄρχει.

Phocaidem quoq; quam uocāt, Phocenses apud se conditā ab Homero asserunt. Iam uerò Thestorides, ubi Phocaidem atq; alia pleraq; ab Homero communicata descripsisset, constituit ē Phoea discedere, Homeriq; poēsim pro sua uēditare. Vnde factum ut cum Homeri nō perinde curam haberet, ille ad Thestoridem huiusmodi usus disticho:

Θηγορίδης θυγῆσι σέωςται πολίον πόρ

Θυγῆ ἀφραγῆτορ πῶς τὸν αὐτὸν ἔπεισε.

Atque

Atqui Thestorides reliqua Phoea in Chium concessit, ubi erecto ludo, carmina illa pro sua evulgans, egregiam simul & laudem sibi paravit, & fructu haudquaquam vulgarem. Porro Homerus suo eodemq; more vivere pergebat apud Phocenses, nimirum è poesi, uictum ubiq; habens. Tempore acinde nō ita multo post, viri aliquot è Chio eruditi, audientes eadem carmina quae iam sapius in Chio à Thestoride pro suis recitari audierant, indicabant in Chio hac ipsa à quodam ludi magistro pro suis cum magno fructu essentari. Homerus intelligens conti nuo Thestoridē esse, magno studio properabat in Chium trāsmittere. Et cum portum adisset, neq; offendisset naue qua traiceret, essent autē qui pro lignis devehendis in Erythraam solvere pararent, belle convenire uidebatur, si per Erythraam iter faceret. Accedens igitur nautas, flagitavit ut comitem se navigationis recipere, multis bladiisq; usus verbis, quibus quod posceret persuaderet. Nauta admittentes hominis preces, iusserunt navem eum conscendere. Quo impetrato, Homerus confidens in navi, his versibus nautis bene precatur:

Κλῦθι ποσειδάων μεγαθύμης ἱεροσῆα-
 Ευρυχέρε μῆδων ἐδὲ ξανθῆς Ἰωνῆν
 Δὲς δ' οὐρον καλὸν καὶ ἀπήμενα νότον ἰδυῖαν
 Νηύταις, οἵ νῆς πομπῇ ἐδ' ἀρχὴ ἴασι
 Δὲς δ' ἐς ὑπέρτατον ὑψιγύμνοισι μέμειψ'

Αἰδοῖον μ' ἐλθόντα βρεῖτον ἰσικὴν γυναικῶσαν
 Φῶτά τι ποσάμω, ἔς ἡμῶν νόον ὑποβοηθῶσαν
 Ὀδύσεω, ζῆλον ξυῖον ξυῖλῳ τι τραπίλῳ.

Vbi uero secundo uento Erythraam appulsi-
 sent, Homerus in navi id tēporis stabulabatur.
 Postero die nautas rogauit, ut aliquem praebe-
 rent, qui ad urbem eū perduceret. Illi obsecuti,
 ducem itineris unum ē sui permiserunt. Cumq;
 iam pergēdo ad Erythraam appropinquasset,
 deprehendissetq; urbem asperam, atq; montos-
 sam, in hac prorupit carmina:

Πόντια γὰρ παύσωμι Δ' ἔταρα μάλιστος ἔλθε
 Ὡς ἄρα δὴ τοῖς μὲν φαιῶν ὕποχθ' ἐτύχθης
 Τοῖς ἧ' ἀνοδῶν καὶ πρὸς οἷς ἐχθλῶδες.

Ingressus deinde Erythraorum urbem, percon-
 tatur de navi. Et cum forte quidam occurrisset
 salutaturus, qui eum in Phoea uidisset, ab hoc
 contendit, ut secum dispiceret, sicubi nauis ap-
 pareret, qua in Chium transmitteret. Atque
 ubi in portu, naualibusq; nullum reperiretur
 traiectionis nauigium, ille Homerum ad eum
 locum ducit, ubi piscatoria naucula stationem
 habebant. Et forte fortuna incidit in quosdā,
 qui in Chium erant traiectioni. Hos adiēs pre-
 catur, ut Homerum transportarent. Verum illi
 nullis precibus permoti, nō recepto Homero sol-
 uerunt. Homerus autem hac cecinit carmina:

Νῦν δ' ὅσοντες οὐ γὰρ ἐν ἀνδύκιοι ἄν
 πρὸς χάσιν αἰώνων βίον ἀνθρώπων ἐχούης

Λαδῶ

ἡδὴ δὲ ξύω δὴς οἶλας ὑψιμάδοντες
 Δευρὸ γὰρ μέτοπις ξένον δαὶς, ἴσκι' αἰάντες.

At nerò in altum iam prouectus contigit, ut
 aduerso uento rapti, eòdem unde soluerant re-
 currerent, ubi etiam dum Homerum in littoris
 crepidine considetem offenderunt. Qui cognito
 nauis recursu, hunc in modum eos alloquitur:

Ὑμᾶς ὦ ξῖνοι ἰδὼς ὃ κῆρυξ αὐτῶν γρημύων
 Ἄλλ' ἔτι καὶ νῦν με δέξαδαι καὶ ὁ πᾶς ὑμῖν ἴσα
 Piscatores autem pœnitentia ducti, quòd prius
 hominem non receperāt, compellato eodem, in-
 bent cōscendere (si uelit) nauem. Recepto Ho-
 mero rursus uela faciunt. Cumq; ex alto itinere
 littus appulssent, piscatores ad sua cuiq; opera
 digressi, Homerum in littore ea nocte relin-
 quunt. Vbi diluxit, itineri se accingens obor-
 ransq; ad eum locum peruenit, qui appellatur
 Pinus: illicq; quiescenti noctu pini fructus ex-
 cussus, quem aliqui τριβόλον alij κῶνονappel-
 lant, Homerus hos cecinit uersus:

Ἄλλη τις σε πόλιν ἀμείνονα κατὰν ἱόνιν
 Ἰδὼς ἐν κορυφαῖσι πολυπύχῃς ὑνιμάσκει
 ἔνθα σίδηρον ἄρ' ἐκ πεχθονίδεσσιν βροττοῖσι
 ἔασται ὃ τ' αἶμα κερήνιοι ἀνδρες ἔχουσι.

Eo enim tempore Cumiani Cebrenia ad Idam
 montem adificare parabant, ubi ferrum tum
 effodiebatur. Caterum illinc abiens Homerus,
 uocem caprarum, quæ ibidem forte pascebantur,
 secutus, in canes incidit pastorales: qui cum

kk

feros

ferocius eum adorirētur, vociferabatur. Quod audiens Glaucus, id enim erat caprario nōmē, accurrit festinanter, compellatosq; canes ab Homero excussit. Atq; ubi diu multumq; admiratus fuisset, quod nimirum cacus existens eò locorum perucenerit, tandem accedens rogabat quisnā esset, & cuius rei indigens, quibusq; modis ad inhabitata illa nastaq; loca diuerterit. Homerus omnem suam calamitatem commemorās, ad commiserationem Glaucum pertraxit. Siquidem homo erat (ut apparet) cordatus. Excipiens igitur Homerum ad suum deduxit tugurium, incensoq; igne cēnam instruxit: qua apposita inssit cēnare secum hospitem. Ac verò cum canes a cibo abstinentes non cessarēt suo more cānitantē adlatrare, Homerus Glaucum his versibus alloquitur:

Γλαῦκε, τί πῶτα ἰπὶ ῥῆν τό δ' ἔπειτα τὸ ἐνὶ φρεσὶ θέσω
 Πρῶτον μὲν νῦν δέ κ' ἔπειτα, ὅ γ' ἀνέστη δῶκε
 Δῶναι, ὡς γὰρ ἄμεινον, ὅ γ' ἀνέστη δῶκε
 Ἀνδρὸς ἐκδοχόμενος, καὶ ἐς ἔργα θεῶν ἰόντ'.

Hac audiens Glaucus, latatus est admonitione illa, habuitq; in magna hominem admiratione. Inter cēnandum autem ultro citroq; habitis sermonibus, mutuū quoque colloquijs oblectabantur. Nam Homerus ubi errores suos ciuitatesque quas adūisset, enarraſſet, Glaucus hac audiens prae admiratione stupebat. Eratq; iam tum cubandi tempus, & quieti
 se da

se dabant. Postero die Glaucus cogitavit ad
herum suum proficisci, animo hac de Home-
ro indicandi. Proinde commissum socio capris
pascendis, Homerum intra tellus reliquit, pro-
mittens se quam festinantissime iturum. De-
scendēs autem ad Bolsūm, id erat vicino huic
loco nomen: heroq; suo adito narravit de Ho-
mero, quemadmodum res habebat, quod nimi-
rum pro miraculo hominū aduentum duceret,
denum rogat quid facere conveniat. Herus pa-
rum delectatus hoc nuncio, cepit cum Glau-
co exposulare, qui quoslibet citra delectū er-
rones mutilosq; reciperet aleretq;: tamen pra-
cepit ut hospitem ad se perduceret. Glaucus
verò ad Homerū reuersus ea narravit, iussitq;
sequi se in urbem: fore enim hac ei ad felicem
fortune successum. Quibus nō grauatim assens-
tens Homerus, caprarium sequitur. Hic Chius
Glauci herus, ubi in colloquium cum Homero
uenisset, reperissetq; hominē esse cordatū, mul-
taq; rerū peritia instructum, cepit suadere ei
ut apud se commoraretur, liberorūmq; quos ha-
bebas adolescentes formandorum curam susci-
peret. Ille accepta cōditione, pueros sibi congre-
ditos erudiuit. Interim Cercopas, Batrachio-
myomachiam, Epicichlidas, & alia omnia
quaecunque iuuenilia ludicraq; huius poeta
extant, apud Chium illum condidit in Bolsō.
Hincque cepit per urbem inclarescere. Iam

merò Thestorides ut primum intellexit Homerum adesse, nauigans è Chio fugam capeſſebat. Deinde progreſſu temporis impetrata ab hero Chij uisendi copia, urbem adiit, ludumq; illis instituens, pueros carmina docebat. Id cū magna felicitate Chijſ facere uideretur, multos ſibi admiratores conciliauit. Hinc igitur niſtum parans tolerabilem, uxorem duxit, è qua duas ſuſcipit filias, quarum una deceſſit innupta, alterā uiro Chio elocauit. Enimvero hic poëſi manum admolitus, gratiam habuit benemerētibus. Et primum quidem Mentori Ithacenſi in Odyſſea, ut qui laborantem ex oculis ſuſtenuerit in Ithaca, cuius beneficij gratia eundem ampliter poëſi ſua infulciens, Vlyſſis fingit ſocium, cuius fidei Vlyſſes Troiam nauigans, domum familiāque concedideris, tanquam Ithacenſium præſantiſſimo atque aquiſſimo. Alijs etiam plerisque locis eundem laudibus uelut. Si quidem Mineruam quoties cum aliquo humana ſpecie congredi fingit, Mentori identidem tradit aſſimilatam deam. Ad hac Phemio præceptor, ſimul & eruditionis & nutritionis gratiam in Odyſſea retulit in hac uerba:

Κῆρυξ δ' ἐν χόρῳ κίδαρυ πεικαλλί' ἔπει
θέμει, ὅς τε πολλὰν ἰαείνῃσι πᾶντας αἰείδῃσι.

Et rurſum:

Αὐτὰρ ὁ φορμίσῃσι αἰνέειν κατὰν αἰείδῃσι.

Memò

Meminit & *panicularij*, in cuius comitatu ul-
tro citroq; nauigans, urbes locaq; plurima col-
lustrauit. Huic nomen erat *Menta*, cuius com-
meminit his uersibus:

Μέντας ἀγκυράσι δαΐφρων ὤχεμαι ἄσπε-
τος, ἀτὰρ ταῖσισι φανερταίσι καὶ ἀσπε-
τος.

Habuit etiā *Tychio* coriario gratiā, nimirum
qui uenientē ad *sutrinā* apud *Novum murū* ho-
spitio exceperit. Hūc *Iliadi* inserjis his uersib⁹:

Λίας δ' ἰσχυρὸν ἦλθε φέρων σάκος ἔντι πύργῳ
Χάλκῳ ἰπποδάμοι ὅτι τύχη καὶ τῶνδε
Σωτήριον ἔχ' ἄσπετος ὕλη ἰσχυρὰ τείρεται.

A pœsi uerò hac inclarescens *Homerus*, non
per *Ioniam* solum celebrabatur, sed in ipsam usq;
Graciam multis de eodē sermo perferebatur.
Et cum iam eruditionis existimatione auge-
scentem multi uiderent, inciderūt forte qui sua-
derent ut in *Graciā* se transferret. Quod con-
siliū admittens impense cupiebat adornato
itinere illuc demigrare. Commodumq; intelli-
gens *Argos* multis egregijsq; *elogijs* celebra-
tum, *Athenas* nō item, proinde hanc pœsi sue
assignens, in maiori *Iliade*, nempe *navium ca-*
talogo, *Erechtheum* his uersibus magnifice lau-
dibus uelut:

Δῆμον ἰσχυρὸν μεγάλῳ, ὅν ποτ' ἀβύσσῳ
Θρήνη δὲ θυγάτηρ, τίς ἔστιν ἄσπετος.

Muessthea etiam pratorē *Atheniensium*, tra-
dit in exercitu tam pedestri quàm equestri or-
duando

dinando peritissimum, idq; his carminibus:

Τῶν αὖτ' ἄγωνες γὰρ πρὸς μετὰ δὲ
 Τῷ δ' ἔγωγε τίς μοι ἐπ' ἐχθρόν; γὰρ αὖτ'
 Κοσμήσαι ἔπρετε, καὶ αὖτ' ἀσπιδότας.

Aiacem uerò Telamonium ipsosq; Salamonios,
 Atheniensibus in nauium nomenclatura adnu-
 merauit, sic scribens:

Αἶας δ' ἐκ σαλαμῖν' ἄγχι δὲ καὶ δαίμονας
 Στῆσι δ' ἄγον' ἰπ' ἀβυδάων ἰσχυροὺς φάλαγγας.

Postremo in Odysea Minerva, postquam cum
 Ulysse in colloquium uenerit, ad Atheniensium
 urbem quam precipue colebat, coeßisse fingit:

Ἰκετο δ' ἐς μαρθώνα, καὶ δὲ θυχάρης ἐς ἀθήνας
 Δῶν δ' ἐπ' ἐχθρῷ πόντιον διμω.

Hac ubi hunc in modum meditatius composui-
 set, animo in Graciam trañciendi, commodum
 profectiorem capeßens, Samum appulit, con-
 tigitq; forte ut eodem tempore Samij Apatu-
 ria festum agerent. Hic Samius quidam agni-
 to Homero, utpote quem iam ante in Chio ui-
 disset, coepulones suos adiēs, indicauit tanti ho-
 minis aduentum. Illi audita multa homini
 predicatione, inebant adduci eum. Conueniēt
 igitur Homerū Samius, Quando quidem, in-
 quit, hospes Apaturiorum festū agit ciuitas, in-
 uitant te cōtribules ad idem festū concelebran-
 dum. Homerus affuturum se affirmans, comio-
 tatur inuitantiem. Porro cum iam illuc quē na-
 catu erat pergeret, in mulieres impexit, quæ in
 trivio

trinitio Curotropho sacra facerent. Sacrifica ex
occurfantis aspectu indignata, exclamat: Vir,
inquiens, faceſas à ſacri. Homerus dictū illud
in animo voluens, rogabat quiſnam eſſet qui lo
queretur, & cui deo ſacrificaret. Dux eius in
diſcauit mulierem eſſe, qua Curotropho ſacriſi
caret. Quod audiens Homerus, huiusmodi car
mina illius ſacris accinebat:

Κλῦθι μοι θυχομλὸν κροπὶ φηδῶς ἢ γυναικα
Τὴν δὲ νύκτ' ἔχον μὲν, τὴν γὰρ αἰεὶ φιλοτιμία καὶ οὐκ ὄντι
Ἦδ' ἐπιτορπιῶν πολυκροτοῖσι γήρασι
ῶν ὦν μὲν ἀπκμῶντι, θυμὸς ἢ μονοῦ.

Vbi merò ad coëpulonum collegium, hoc eſt,
Pheatriā, acceſſiſſet Homerus, iamq; in limine
adium conſiſteret in quibus epulum inſtructum
erat, aliqui narrant iam tum ardente igne poë
tam ceciniffè, alij poſtea accenſum quam car
mina iſta canere inciperet:

Ἄνδρες μὲν τίρπον παῖδας, πόρῃ ἢ πόρῃ
Ἰπποὶ δ' ἐν πιδίω κέσμεν, οὐκ ἢ δαλίας
Χρῆμαί τε αὖξαι οἶνον, ἀτὰρ γόραροι βασιλῆς
Ἦμνοι ἐν ἀγορῇ κέσμεν τ' ἄλλοι ἐν ἑρῶναι
Ἀἰδομλὸν ἢ πόρῃ γόραροι τῶν οἶνον εἰδῶναι.

Ingreſſus autem reclinatusq; cum ceteris epulo
fruebatur, in magno honore admirationeq; ab
accumbentibus habitus, ibidemq; ea nocte cu
bile ſibi parauit. Craſſino die conſpicientes eum
figuli, ſqui ad viam in figlina laterunculos le
guasq; coquebant, & cum intellexiſſent homio

nem esse eruditum, compellatum iusscrunt eum
 capere, pollicentes cum tegulas, tum alia quas
 lia ea cumq; essent qua haberent, se illi daturus.
 Homerus hac illis cecinit carmina qua, vocano
 eur Caminus, id est fornax.

ἔι μὴν δάσσει μοδὸν αἰῶνι ὃ κοραμῆς.
 Διὸν ἀγ' ἀδωάει, καὶ ὑπείρχει χεῖρα καμίνου
 Εὐ ἢ μελασθῆναι κτύπῃ, καὶ πάντα μάλ' ἱερά
 φερχθῆναι τε καλῶς, καὶ τιμῆς ὄνον ἀρίσται
 Πολλὰ μὲν ἐν ἀγορῇ πωλαίνεσθαι, πολλὰ ἢ ἀγλαῖς
 Πολλὰ ἢ κορδύναι ἡμῖν ἢ δὲ ὅς σφι νοῦσαι
 ἔν δ' ἐπ' αὐαδέειν τριφθῆναι ψύδῃ ἀρπαδί
 Συγκαλῆναι δ' ἔπειτα καμίνῳ διπλητῆρας
 Σύντειβ' ἁμῶς μάγαρόν τι, καὶ ἀσέβητον ὑδρίῳ
 ἄβασιον

Ὡμώδαμον θ' ὅς τῃ ἢ τέχῃ πολλὰ κακὰ πορίσας.
 Πᾶσι πυρίθρασκον καὶ δώμαϊσιν σὺν ἢ κάμινῳ
 Πᾶσα κινκιδῆν κοραμλῆναι μίγχα κινυσάσθην
 Σὺς γνάβ' ἔκ περ βρύνει, βρύνει ἢ κάμινῳ
 Πᾶσι ἐν τοῦδ' αὐτῆς κοραμῆναι λιπῆα ποιῶσα
 Δούρο καὶ ὑλῆν θυγάτηρ πολυφάρμακον κίρκῃ
 Ἄγρια φάρμακα βάλλει, καὶς δ' αὐτὸς ἢ καὶ ἔργῳ
 Δούρο ἢ καὶ χεῖρῳ ἀγίτω πωλίας πρὸς αἰῶνα
 Οἷδ' ἑρακλῆας χεῖρας φύγον οἷτ' ἀπὸ λοντο
 Τύπῃσιν τάδ' ἔργα κακῶς, τύπῃσι ἢ κάμινον
 Αὐτοὶ δ' ἀμώξοντες ὀρέκτο ἔργα πονηρὰ
 Γυθῆσιν δ' ὀρώων αὐτὴ κακοδαίμονα τέχνην
 Ὅδ' ἐχ' ὑπερκαίῃσιν πρὸς ταῦτα πᾶν τὸ πρῶτον περ
 φλιχθεῖν, ὡς πάντες ἐπιταμντ' αἰσιν ῥέξιν.

At uerò in Samo hybernans Calendarum festo, potentiorum ades ostiatim adiens, strenam accipiebat. Canebat autem ea carmina quæ Eresione, hoc est, ramalia uocantur: ducente eum comitanteq; undecunq; frequenti pueroorum indigenarum choro:

Δῶμα προσίτραπόμηνδ' ἀνδρῶν μίγαν Διωναλέων,
Ὅς μίγαν μὲν δύναται, μίγαν ἧ βριμὰ ὀλέει, αἰὲς
Ἄνταρ ἀνακλίναντι βύρει, πλῶτ' ὃ γὰρ ἄνασι
Πολλὸς, σὺν πλῶτ' ἧ καὶ ὑφρυσύνῃ τι θυλῶα
Εἰρύνῃ τ' ἀγαθῇ, ὅσα δ' ἀγλαῖα μισὰ μὲν εἶναι
Κυρβαῖν δ' αἰὲς κατὰ παρδοπὶ ἱρποὶ μάϊζα
Τὸ παιδὸς ἧ γυνὴ κατὰ διφράδα βύσιντ' ὕμνον
Ἡμίονοι δ' ἀξίῃσι προβαίποδες ἐς τόδ' ἄλμα
Ἄντ' ὃ ὑφάων ἰσθμῷ ἐπ' ἡλίκτῳ βέλαντα.

Nūmá σοι νῦμαι ἰσχυροί, ὅτι χυλῶν
Ἔσθ' κ' ἐν προθύροισι, καὶ εἰ μὲν τοι δώσας ἀδὲ μὲν
Οὐχ ἰστίξω μὲν, ἔ γὰρ σπονδαῖς σὺν ἡνδ' ἄλθε μὲν.
Atq; hæc carmina postea in Samo diu a pueris decantabantur, quoties ad Apollinis festum collecti conueniebant. Ineunte deinde uere, moriebatur Homerus è Samo Athenas proficisci: subuectusq; unà cum popularibus quibusdam, ad Ium appulit, ubi stationem non ad urbem, sed in littore habebant. Hic contigit Homerum grauitè agrotare. Egressus igitur e navi, in crepidine littoris iacebat agrotus. Atq; ubi diutius illic ob nauigandi difficultatem in portu remorarentur, subinde pleriq; ex urbe Homero

uacabant, eumq; audientes reuerenter obseruabant. Iam uerò nautis caterisq; aliquot qui è ciuitate conuenerunt, illic apud Homerum confidentibus, forte piscatorum ministri eodem appulerant: qui è nauicula egressi, hac uerba habuerunt: Agite uerò peregrini, audite nos, num quid eorum qua proponemus explicabitis. Ibi è presentibus quidam iubebat eos proloqui. Illi, Nos, inquit, quacumq; cepimus, reliquimus: qua uerò non cepimus, nobiscum portamus. Et cum nemo id anigmatis interpretari posset, piscatores explicabant: significantes nimirum se, cum piscium nihil capere possent, desidentes in sicco pediculos uenatos. Et horum quotquot cepissent abiicisse, quos non inuenissent domum retulisse. Qua audiens Homerus, hac dixit carmina:

Τοιῶν γὰρ πατέρων ἐῖς ἀμείβετο ἰκθυήσαντι
 ὅντι βαθυκλύδων, ὅτ' ἄσπιλα μῆλα μακρότατον.

Atqui ex aegritudine hac extremū diem clausit Homerus in Io, non autem (ut arbitrantur aliqui) anigmatis perplexitate enectus, sed morbo. Extinctus uerò in Io Homerus, à comitibus suis atq; ciuibus, qui ex urbe in colloquium cum eodem uenerant, in littore ibidem honorifice sepeliebatur. Cuius sepulcro multo post tempore Ienses, ubi poësis eius iam publicata ab omnibus celebraretur, huiusmodi inciderunt elegiacum:

Ἐνθάδ' αὖ τῶν ἰδρὺν κρηλὸν κατὰ γαῖαν παλῶπ' ἴσται
 Ἄνδρῶν ὑψέστερ' κοσμήτορα δαΐαν ὀμνέειν.

Porro quod Aeolicus fuerit Homerus, & non Ionicus, neq; Doricus, partim è iam dictis perspicuum esse poterit, partim etià hinc coniecturisprehenditur. Siquidem poëtam tantum qui hominũ peculiare mores in suam poësim transferre studuerit, par est aut laudatissimos excogitasse, aut patrios cōmemorare. Iam uerò carmina eius expendent, indidem pronuntiantibus. Nam cum sacrificij ritum huiusmodi quendam referat, aut ipse eundem tanquam probatissimum excogitauit, aut quòd cum patrii institutis conueniret. Sic enim inquit,

Ἀνέρουσιν μὲν πρῶτα καὶ ἰσφαξάν καὶ ἰδμερῶν
 Μυρὸς τ' ἐξέταμον κατὰ τε κνίσαν ἐκλυψάν
 Διπλῆχα ποιεῖσάσθης, ἐπ' αὐτῶν ἡ ἰμεδισσάν.

In his uersibus de illis nulla mentio, quibus in sacrificiis tamen utebantur ceteri, praterquam unam Aeolicam gentem, qua illa non concretabat. Indicat praterea his quoque uersibus, quòd Aeolicus existens, sua gentis ritibus usus sit:

Καὶ δ' ἐπὶ σχίσσῃ ὁ γέρον, ἐπὶ δ' αἰθόπῃ ὄνον
 Λέβη ἵκται ἡ παρ' αὐτὸν ἔχον πεμπύβολα χορσίον.
 Aeoles enim soli intestina quinque uerubus defixa torrebant, reliqui Graeci tribus. Etenim πεμπύβω dicunt Aeoles pro πέντε. Atque hac sane de genere, uita, interituq; Homeri à nobis relictæ

relata sit. Caterum atate Homeri si quis diligenter recteque ratiocinetur, ex hisce facile deprehendet. Nempe ab expeditione Græcorum, quam Agamemnon & Menelaus in Ilium habuerunt, annis centum post atque triginta Lesbos oppidatim habitari cepit, cum antea nullam prorsus haberet civitatem. Post Lesbum habitatam annis viginti, Cuma Aeolica & Phricotis appellata habitabatur. Porro, a Cuma annis duodeviginti in Smyrnæ Cumanæ colonias transierunt, quò tempore natus fuit Homerus. Ab Homero vero nato anni sunt sexcenti viginti duo ad Xerxis usque in Græciam traiectum, qui videlicet iuncto Hellesponto pontibus cum exercitu ex Asia in Europam penetrauit. Ex his igitur facile fuerit calculo colligere tempus ei, qui

prætorum Atheniensium rationem
habuerit. Nam a Troiano
bello claruit Homerus
annis centum
sexaginta-
octo.

*

FINIS.

INDEX IN HERO DOTI LIBROS NOVEM.

A Bantes Ionia popul us	98
Abarus fabula	378
Abdera urbs à Teis condita, ubi	III.654.783
Aba oppidum Phocensium	735.738.790
Abrocomes & Hyperanthes Darj filij	714
Abromychus Atheniensis	732
Abfinthij populus	538
Abydus urbs	522.622.627
Accipiter Aegyptius sacer	182
Accipitrum sepultura ubi	ibid.
Aces fluvius	327
Aceratus propheta	739
Achamenidarum cognatio unde	86
Achamenes Darj filius Aegypti prafes	602
Achamenes ab Iharo interunitur	647
Achaorum duodecim genera & partes	98
Achelous fluvius	148.668
Acheron fluvius ubi	510.639
Achilleius cursus ubi	381.91
Achilleum oppidum	513
Acinacis à Xerxe in mare deijcitur	633
Acraphia oppidum ubi	790
Acrifj progenitores quæ	561
Acrotheon urbs ubi	616
Adieran, Panorum rex	435
	Adim

<i>Adimantus Corinthiorum dux</i>	767
<i>Adraſtus ob fratricidiū à Cræſo expiatur</i>	24
<i>Adraſtus cuſtos Atis</i>	27
<i>Adraſtus Gordij filius, Myda nepos</i>	24.29
<i>Adraſtus ſibi ipſi mortem conſciuit</i>	29
<i>Adraſti calamitoſi monumentum</i>	492
<i>Adria à Perſis occupatur</i>	107
<i>Adymachida Pænorum primi ubi</i>	447
<i>Acaces Syloſontis, Sami tyrannus</i>	532
<i>Acaci ſanum</i>	504
<i>Acacides Samius</i>	423
<i>Aedificium è ſolido ſaxo ubi</i>	250
<i>Aegaleiſ mons ubi</i>	506
<i>Aegelonia ciuitas</i>	98
<i>Aegæa Aeolia ciuitas</i>	100
<i>Aegæa urbs in Pallena</i>	659
<i>Aegeum mare</i>	397
<i>Aegæus Oilyci filius</i>	428
<i>Aegina (alias Argia) Ariſtodemī uxor</i>	550
<i>Aegilia Styriorum inſula</i>	579
<i>Aegicores Iouis filius</i>	491
<i>Aegiales ab Aegialao dicti</i>	493
<i>Aegialees Pelasgi</i>	646
<i>Aegion ciuitas</i>	98
<i>Aegiroëſſa Aeolia ciuitas</i>	100
<i>Aegida tribus</i>	428
<i>Aegila locus</i>	440. 445
<i>Aeginetarum nomen unde</i>	743
	Aeg

<i>Aeginetarum strenuitas</i>	763
<i>Aeginetarum odia in Athenienses</i>	301.304
<i>Aegineta ab Atheniensibus superantur</i>	372
<i>Aegis unde appelletur</i>	448
<i>Aegli populus</i>	316
<i>Aegyptiaca Theba</i>	119
<i>Aegyptij duodecim deorum primi institutores</i>	144
<i>Aegyptij aras, simulacra, delubra primum diis statuerunt</i>	ibid.
<i>Aegyptiaca regionis natura et descrip.</i>	145.163
<i>Aegyptiorum agrorum cultura spontanea</i>	150
<i>Aegypti diuissio secundum Iones</i>	151.245
<i>Aegypti diuissio secundum Herodotum</i>	152
<i>Aegypti ambitus & descriptio</i>	200
<i>Aegyptus, Asia & Africa terminus</i>	152.315
<i>Aegyptij qui sint, ex Iouis Ammonis oraculo</i>	153
<i>Aegypti miracula</i>	163
<i>Aegyptiorum instituta & mores</i>	164
<i>Aegyptij cum feri nescuntur</i>	ibid
<i>Aegyptiorum circuncisio, & huius rei causa</i>	164.201
<i>Aegyptiorum uestitus</i>	164.189
<i>Aegypt. scriptura et literarum duplex usus</i>	164
<i>Aegyptiorum religio, cultus ergo deos maximus</i>	165. & seq.
<i>Aegyptij piscibus & fabis abstinent</i>	165
<i>Aegyptiorum sacrificandi ritus</i>	165
<i>Aegyptiorum maximus deus quis</i>	166
<i>Aegypt</i>	

<i>Aegyptiorum uislima</i>	166.172
<i>Aegyptiorū ablutiones post contactū suum</i>	171
<i>Aegyptiū subulcum ingredi tēplū nefas</i>	<i>ibid.</i>
<i>Aegyptij quo tempore sues immolent, & suilla carne uestantur</i>	172
<i>Aegyptus quorū decorum nomina nesciat</i>	173
<i>Aegyptiorum precipui conuentus</i>	177
<i>Aegyptiorum fluctuaria pugna</i>	181
<i>Aegyptus Africa finitima</i>	181.3 19
<i>Aegyptiū crocodili sacrosanctū</i>	183
<i>Aegyptiorum purgamina</i>	187
<i>Aegyptij Afrorum saluberrimū</i>	187
<i>Aegyptiorum panis celestis appellatus</i>	<i>ibid.</i>
<i>Aegyptiorum aer immutabilis</i>	<i>ibid.</i>
<i>Aegyptiorum uinum ex hordeo</i>	<i>ibid.</i>
<i>Aegyptus uitibus caret</i>	<i>ibid.</i>
<i>Aegyptiorum cantilena</i>	188
<i>Aegyptij prodigiorum, diuinationumq; obseruantissimi</i>	<i>ibid.</i>
<i>Aegyptiorum legendi ritus</i>	<i>ibid.</i>
<i>Aegyptiorū mos in cōdiendis cadaueribus</i>	190
<i>Aegyptiorum unguenta qualia</i>	195
<i>Aegyptiorum naues</i>	<i>ibid.</i>
<i>Aegyptiorum uela iunceae</i>	196
<i>Aegyptiorum reges</i>	198.204.206.207.211.217. 226.228.232.240.243.262
<i>Aegypti linum</i>	202
<i>Aegypti feria</i>	221
<i>Aegyptij immortalitatem animarum primi asseruer</i>	

<i>asseruerunt</i>	217
<i>Aegyptiorum calamitas</i>	220
<i>Aegyptiorum progenies</i>	229
<i>Aegyptus in X I I. regulos distributa</i>	233
<i>Aegyp. castra, locus ubi</i>	238
<i>Aegyptiorum mysteria</i>	247
<i>Aegyptijs pluvia portentosa</i>	258
<i>Aegyp. capita cur dura</i>	261
<i>Aegyptij ignem animal asserunt</i>	265
<i>Aegyptiorum clades apud Irasam</i>	434
<i>Aegyptiorum à Persis defectio</i>	599
<i>Aegyptij à Xerxe subacti</i>	602
<i>Aegyptiorum ab Aprie rege defectio</i>	435
<i>Aegroti Babyloniorum quomodo curentur</i>	150
<i>Aenus urbs, & ubi</i>	400.635
<i>Aenesidemus Hippocratis satellites</i>	678
<i>Aenea oppidum ubi</i>	659
<i>Aenigma piscatorum</i>	890
<i>Aenyri, Cæmyri</i>	548
<i>Aeoles à Cræso subacti</i>	717.19
<i>Aeolica ciuitates</i>	101
<i>Aeoles olim Pelasgi appellati</i>	646
<i>Aeolum mos in sacrificijs</i>	891
<i>Aeoles ab Hymæa capiuntur</i>	525
<i>Aeorpata Scythijs quid</i>	408
<i>Aeris copia apud Massagetas</i>	7
<i>Aeropus, Gauanes & Perdiccas fratres</i>	792
<i>Aeris mutatio in hominibus causa morbi</i>	187
<i>Aes alienū debere apud Persas turpissimum</i>	93
	ll Aes

<i>Aes apud Aegyptios preciosissimum</i>	269
<i>Aestatis & hyemis simulacra ubi</i>	212
<i>Aesopus fabularum scriptor, genere Samius</i>	224
<i>Aeschines Eretrienfium dux</i>	376
<i>Aeschylus poeta</i>	240
<i>Aeschrionia tribus Samiorum ubi</i>	271
<i>Aethiopum circumcisio</i>	201
<i>Aethiopum uictus uitaq; longissima</i>	269
<i>Aethiopes ubi</i>	639
<i>Aethiopum discrimen</i>	<i>ibidem</i>
<i>Africa terminus quis</i>	152
<i>Africus & Auster ueti omniu pluuiofiffimi</i>	156
<i>Africus mons ubi</i>	218
<i>Afrorum deditio</i>	261
<i>Africa Aegypto contermina</i>	315
<i>Africa arboribus nuda</i>	442
<i>Afri paftoritij & eorum uictus</i>	447
<i>Afrorum paftoritiorum facrificia</i>	<i>ibidem</i>
<i>Africa paftoralis regio feras gignit</i>	319
<i>Agasicles Halicarnafensis</i>	98
<i>Agathyrfus Hercules filius</i>	359
<i>Agathyrfi populus</i>	378. 405
<i>Agathyrforum mores & amicitia</i>	407
<i>Agaristia porci</i>	589
<i>Agaristia fomnia</i>	593
<i>Ager Caicus</i>	539
<i>Agina urbs ubi</i>	98
<i>Aglauria Cecropis filia templum</i>	746
<i>Aglomachi turris</i>	437
	<i>Agora</i>

<i>Agora locus</i>	635
<i>Agrestium bouum ubi ingens multitudo</i>	661
<i>Agriane fluvius</i>	413
<i>Agriane populus</i>	462
<i>Agriculator ubi contemptus habeatur</i>	459
<i>Athena citra ignem feruentia</i>	36
<i>Ajax Telamonius</i>	68
<i>Aimnestus Spartiata</i>	836
<i>Alabanda urbs</i>	793
<i>Alalia à Phocensibus edificatur</i>	109
<i>Alarodij populus</i>	316
<i>Alati serpentes ubi</i>	323
<i>Alaxer Barcaorum rex</i>	438
<i>Album lottus ubi</i>	618
<i>Alcaus Herculis filius</i>	7
<i>Alcaus poeta</i>	512
<i>Alcenor & Chromius Argiui</i>	54
<i>Alcmaonide, genus Atheniensium</i>	488
<i>Alcmaonide an scutum Persis prodiderint</i>	586
<i>Alcmaonidarum generis claritas</i>	587
<i>Alcmaon Megaclis filius</i>	ibidem
<i>Alcmaonis in auferendo auro callidū cōmētū</i>	588
<i>Alca Minerua templum</i>	42. 709
<i>Alca ludus & tesserarum à Lydia primum inuentus fertur</i>	65
<i>Alebada Theßalia reges</i>	601
<i>Aleuada populus</i>	688
<i>Alexandri tyrannidis origo</i>	791
<i>Alexandi progenies</i>	793
	11 2 Alex

<i>Alexander Amynta dux & Macedonũ rex</i>	825
<i>Alga Achaia</i>	690
<i>Alitta Venus Arabibus dicta</i>	90
<i>Alilat Vrania Arabibus dicitur</i>	259
<i>Aliarchus Arcesilaum strangulat</i>	435
<i>Aliarchus dolo interficitur</i>	ibidem
<i>Atopoca insula</i>	490
<i>Alpis fluvius ubi</i>	379
<i>Alpeni vicus</i>	692
<i>Alpenus urbs ubi</i>	710
<i>Alpheus & Maron fratres</i>	717
<i>Alysonij populus</i>	314
<i>Amasis rex 168.224.231.243.248</i>	
<i>Amasis regis monumentum</i>	247
<i>Amasis rex Saitanus</i>	ibidem
<i>Amasis regis mos</i>	349
<i>Amasis Minerva uestibulum erexit</i>	ibidem
<i>Amasis amicitia cum Cyreneis</i>	253
<i>Amasis varia donaria</i>	253
<i>Amasis Cyprum primus omnium cepit</i>	254
<i>Amasis regis mors</i>	260
<i>Amasis cadauer verberibus caditur</i>	265
<i>Amasis cadauer crematur</i>	ibidem
<i>Amasis epistola ad Polycratem</i>	281
<i>Amasis picturati thoraces</i>	285
<i>Amasis Maraphius</i>	439
<i>Amathusij populus</i>	517
<i>Amaxampus fons amarus</i>	380
<i>Amazones populus</i>	408
	<i>Amazo</i>

<i>Amazonū cum Sauromatibus commixtio</i>	408
<i>Amazonum sedes ubi</i>	411
<i>Amazonum nuptia</i>	<i>ibidem</i>
<i>Ameſtris Xerxi uxor</i>	6; 6. 656. 862
<i>Ameſtris crudelitas in Maſiſſa uxorem</i>	862
<i>Amici deploratio</i>	263
<i>Amiantus Lycurgi filius</i>	590
<i>Aminoclis fortuna</i>	698
<i>Aminias Palleneus Athenienſis</i>	761
<i>Amompharetus Pitaneſis</i>	8, 1
<i>Ammonis oraculum de Aegyptiis</i>	153
<i>Ammoniſ populus ubi</i>	345. 168
<i>Ammon Aegyptiis quid</i>	168
<i>Ammonis oraculi origo</i>	177
<i>Amorges Perſarum dux</i>	524
<i>Ampa urbs ubi</i>	536
<i>Ampelon</i>	659
<i>Amphiaræo aureus clype⁹ à Cræſo donatus</i>	33
<i>Amphitytus Acarnan ariolus</i>	39
<i>Amphilyti uaticinium</i>	<i>ibidem</i>
<i>Amphiarai expeditio in Thebas</i>	875
<i>Amphicrates rex</i>	292
<i>Amphilocus Amphiarai filius</i>	315
<i>Amphion</i>	506
<i>Amphimneſtus Epidamnus</i>	590
<i>Amphictyonidis Cereris fanum</i>	704
<i>Amphictyonis fanum & ſedilia</i>	<i>ibidem</i>
<i>Amphictyones populus</i>	489
<i>Amphiſſa urbs ubi</i>	737
	11 3 <i>Amphi</i>

<i>Amphicæa oppidum</i>	<i>ibidem</i>
<i>Amphiſtyenſes populus ubi</i>	<i>ibidem</i>
<i>Amſracij</i>	769
<i>Ampraciota</i>	770
<i>Amyrtaus</i>	228
<i>Amynas</i>	465.511
<i>Anacſtorium templum</i>	837
<i>Anacreon Teius</i>	330
<i>Anacharſis 377. & eius cades</i>	391
<i>Anaphlyſtia tribus</i>	404
<i>Anaphanes Ciſſiorum dux</i>	637
<i>Anaua urbs Phrygia</i>	620
<i>Anaxandrides Lacedæmoniorum rex</i>	42
<i>Anaxagora opinio de Nilî incremento</i>	154
<i>Anaxandrides & eius uxores</i>	476
<i>Anaxileus Rhegiorum tyrannus</i>	536
<i>Anachimolius Aſteris, & eius cades</i>	489
<i>Anchora Sophanis</i>	842
<i>Androphagi populus ubi</i>	564.405
<i>Androphagorum mores</i>	407
<i>Andrus inſula</i>	472
<i>Andrum Graci obſident</i>	777
<i>Androcratis fanum ubi</i>	812
<i>Andromeda Cephei filia</i>	637.675
<i>Anderica ubi</i>	586
<i>Angarion Perſis quid</i>	769
<i>Angites fluminis ubi</i>	656
<i>Angrus fluminis</i>	378
<i>Anguilla Aegyptijs ſacroſancta</i>	18
	<i>Animo</i>

<i>Animarū immortalitas atq; trāſanimatio</i>	217
<i>Animalia Indica grandiora ceteris</i>	322
<i>Aniſis urbs</i>	226
<i>Aniſis Aegypti rex</i>	<i>ibidem</i>
<i>Aniſis imperium Aegypti recuperat</i>	229
<i>Anni humana uita ſeptuaginta</i>	21
<i>Annas ab Aegyptijs primum inuentus, inq; duo decim menſes ab eiſdem diſtinctus</i>	244
<i>Anopæa mons & nicus</i>	710
<i>Antacai ubi</i>	381
<i>Antandrus locus</i>	469
<i>Antandros urbs ubi</i>	627
<i>Anthela urbs</i>	390
<i>Anthela nicus ubi</i>	703
<i>Anthylla oppidum</i>	199
<i>Antichares Cleonim</i>	478
<i>Antidorus Lemnius</i>	728
<i>Anticyra urbs</i>	702
<i>Apaturia ab Ionibus Athenis celebrari ſoliſa</i>	99. 886
<i>Aper immenſus Myſorum opera denaſtans</i>	25
<i>Aper in Africa nullus</i>	450
<i>Apheta loci nomen</i>	700
<i>Aphiſtia Pallena urbs</i>	659
<i>Aphlyſij Iouis templum</i>	701
<i>Aphrodiſias inſula ubi</i>	440
<i>Apia urbs ubi</i>	153
<i>Apidanus flumini Theſſalia</i>	662
<i>Apolliniſi ſmenij templum</i>	33. 63. 487
	11 4 Apol

<i>Apollinis imbre Cræsus è pyra liberatur</i>	55
<i>Apollinis Triopij sacrum atq; certamen</i>	97
<i>Apollinis oraculum apud Aegyptios</i>	711
<i>Apollo Aegyptijs Orus dictus</i>	251
<i>Apollinis templa ubi</i>	139
<i>Apis aula ubi</i>	238
<i>Apis Græcorum lingua quid</i>	<i>ibidem</i>
<i>Apollinis & Diana parentes</i>	240
<i>Apollinis ara ab Aristeo extructa</i>	362
<i>Apollo Scytharum deus</i>	382
<i>Apollo Oetofyrus apud Scythas</i>	<i>ibidem</i>
<i>Apollinis oraculum Batto redditum</i>	432
<i>Apollinis fons ubi</i>	434
<i>Apollinis simulacrum</i>	584
<i>Apoll. delubrum apud Abas</i>	763
<i>Apoll. oraculum apud Delphos</i>	765
<i>Apoll. arma sponte apparentia</i>	<i>ibidem</i>
<i>Apollinis Ptoi fanum</i>	790
<i>Apollonia urbs ubi</i>	400.851
<i>Apolloniates ager,</i>	<i>ibidem</i>
<i>Apolloniatis oraculum redditur</i>	<i>ibidem</i>
<i>Apparyta populus</i>	315
<i>Apries rex Aegypti</i>	243.434
<i>Aprijs bellum cum Sidonibus & Tyrjs</i>	243
<i>Apries strangulatur</i>	247
<i>Aqua diuersarum qualitatum ubi</i>	445
<i>Aqua Stygis ubi</i>	562
<i>Ara duodecim deorum ubi</i>	144
<i>Ara à quibus primum dijs consecrata</i>	<i>ibidem</i>
<i>Ara</i>	

I N D E X.

<i>Ara Diana</i>	398
<i>Ara forensis Iouis</i>	489
<i>Ara Herculis</i>	391
<i>Ara uentorum in Thya</i>	692
<i>Arabia ubi</i>	322.372
<i>Arabia mons 146.373. & humus</i>	149
<i>Arabici sinus descriptio</i>	148
<i>Arabum fides constantissima</i>	258
<i>Arabia tributorum immunis</i>	319
<i>Arabia qua producat</i>	322
<i>Ararus Scythia fluminis</i>	378
<i>Araxes fluminis 133. & in eo insula</i>	373
<i>Araxi accola quo uictu & nestitu utantur 133</i>	
<i>Arborea lana mollissima ubi</i>	322
<i>Arcades</i>	99.482
<i>Arcefilau rex</i>	426
<i>Arcefilau rex strangulatur</i>	435
<i>Arcefilau eijcitur Samo</i>	436
<i>Arcefilau Samum recuperat</i>	437
<i>Arcefilai mors</i>	438
<i>Archandri urbs</i>	198
<i>Archander Ptiij Achai filius</i>	ibidem
<i>Archilochns Parus</i>	10
<i>Archidice meretrix</i>	225
<i>Archias Samius</i>	290
<i>Archidemus Zeuxidemi filius</i>	560
<i>Arcis Atheniensis expugnatio</i>	495
<i>Ardys rex filius Gygi</i>	12
<i>Ardys Priemias expugnavit</i>	ibidem
	Arcius

Areus pagus	772
Arena maxima vis	271
Argathonius Tartessiorum rex	108
Argathonius moritur	109
Argadeus Iouis filius	491
Argentū & aurum primū à Lydis signatum	65
Argentum in usu Scythæ non habent	389
Argivi	482
Argiuorum cum Spartis de agro Thyrea contentio	54
Argiuorum fines ditioꝝ	ibidem
Argiuorum rāsura	55
Argiuorū mulieribus vetitū aurum ferre	ibid.
Argivi Xerxi subdi maluerunt, quàm Lacedæmonijs esse inferiores	675
Argiuorum cum Persis affinitas	ibid.
Argippæi populus ubi	366
Argæ dea	372
Argi lucus à Cleomene incenditur	565
Argilum Græcia urbs ubi	656
Argiopiæ locus quidam	832
Argos ciuitatum Græcia nobilissima	3
Argon Heraclidarum primus Sardiæ rex	7
Argus ædificatio	443
Argos à seruis occupatur	566
Ariabignes Darj filius	647.765
Ariantes rex	355
Aridius Nervalus Arbali filius	647
Aridolis Alabandensium tyrannus	700
Ariena	

I N D E X.

<i>Ariena & Astyagi nuptia</i>	49
<i>Arietes cur non immolentur</i>	167
<i>Arietes Thebanis sacrosancti</i>	ibidem
<i>Arimaspi viri unoculis ubi</i>	326. 362. 367
<i>Arimaspei versus</i>	362
<i>Arion Methymneus delphino insidens ad Tanarum euectus est</i>	15
<i>Arion Methymneus dithyramborum primus autor</i>	ibidem
<i>Arj populus</i>	316. 338
<i>Arionis ingens donarium in Tanaro</i>	17
<i>Ariomardus Caspiorum dux</i>	638
<i>Ariomardus Moschorum dux</i>	641
<i>Aripithes Scytharum rex</i>	391
<i>Arubas Lesbi ciuitas</i>	101
<i>Ariston rex Lacedemoniorum</i>	42
<i>Aristodicus Heraclides Cymaeus</i>	105
<i>Aristophilides Tarentinorum rex</i>	362
<i>Aristeus Proconnesius versificator</i>	361
<i>Aristei Proconnesij ara & statua</i>	372
<i>Aristagoras Cyzicenus</i>	369. 423
<i>Aristagoras Cymaeus</i>	423
<i>Ariston Byzantius</i>	ibidem
<i>Aristagoras Mileti tyrannus</i>	481
<i>Aristagoras Ionica rebellionis autor</i>	ibidem
<i>Aristagora oratio ad Cleomenem</i>	483
<i>Aristagora mors</i>	526
<i>Aristocyprus Saliorum rex</i>	522
<i>Ariston rex</i>	556
	<i>Ari</i>

<i>Aristides Lysimachi Atheniensis</i>	759
<i>Aristidis nobile facinus</i>	768
<i>AriZanti populus Medica nationis</i>	70
<i>Armatura diuersorum populorum in exercitu</i> <i>Xerxiano.637.638.639.640.& seq.</i>	
<i>Armenij pecuarij</i>	482
<i>Arma Martia sponte apparentia</i>	765
<i>Arpoxais Targitai filius</i>	356
<i>Arsamenes Vtiorum dux</i>	639
<i>Arsamenes Aethiopum dux</i>	ibidem
<i>Artaban⁹ Hystaspis fili⁹, Xerxi patruus</i>	477
<i>Artabanus Susa dimittitur</i>	632
<i>Artabazus Pharnacis Parthorum dux</i>	638
<i>Artabazus mors</i>	787
<i>Artabizi fuga cum Persis</i>	833.849
<i>Artaba mensura Persica</i>	126
<i>Artachaes Achaemenides genere, & eius proce-</i> <i>ritas</i>	656.657
<i>Artacia urbs</i>	261
<i>Artans Artachai filius</i>	617
<i>Artaphernes Hystaspis filius</i>	468
<i>Artaphernes Sardinum praefectus</i>	495
<i>Artaphernes Ionibus uectigalia imponit</i>	546
<i>Artaxerxes quid Graecis significet</i>	575
<i>Artaxerxes Xerxis filius</i>	653.676
<i>Artaycles Sesti p^rfect⁹ stipiti uin⁹ suffigitur</i>	622
<i>Artaycles Macronum dux</i>	641
<i>Artaycles Xerxis prator</i>	864
<i>Artaycles captus 866. suspenditur</i>	867
<i>Artay</i>	

<i>Artayntes Aetachei</i>	787
<i>Arteata Persarum genus</i>	86
<i>Artembari Medus</i>	78
<i>Artembaris oratio apud Persas</i>	867
<i>Artemidis, id est, Diana templum</i>	391
<i>Artemisia Lygdamis filia, Xerxis exercitus</i> <i>secuta</i>	650
<i>Artemisium ubi</i>	391
<i>Artemisia gloriosa pugna</i>	761. 763
<i>Artemisia capienda premium</i>	766
<i>Artibij equus</i>	520
<i>Artibij cades</i>	521
<i>Artimpasa Venus apud Scythas</i>	382
<i>Artiscus fluvius ubi</i>	400
<i>Artochmes Armeniorum dux</i>	640
<i>Artontes Mardonij filius</i>	847
<i>Artozōstra Darij filia</i>	546
<i>Artyphius Artabani Gandariorum dux</i>	638
<i>Artystona Darij uxor</i>	639. 313
<i>Artystona Cyri filia</i>	ibid.
<i>Ariandes Aegypti prator</i>	438
<i>Aryandu mors</i>	439
<i>Aryandicum argentum</i>	ibid.
<i>Asbysta populus ubi</i>	440
<i>Ascalon urbs Palaestina</i>	71
<i>Aschi liquoris genus</i>	366
<i>Asia a Phraorte subacta</i>	71
<i>Asiam omnem trans Halym fluvium Cyaxa-</i> <i>res sibi subiecit</i>	72
	<i>Asia</i>

<i>Asia imperium ad Scythas transfertur</i>	71
<i>Asia termini quot & ubi</i>	373
<i>Asia unde sortita nomen</i>	294
<i>Asias familia</i>	ibid.
<i>Asini apud Scythas non misuntur</i>	418
<i>Asinorum uox Scythis insueta</i>	ibid.
<i>Asini ubi cornibus pradii</i>	450
<i>Asini non potantes ubi</i>	ibidem
<i>Asina Dryopum urbs</i>	716
<i>Asmach populus ubi</i>	159
<i>Asopus, & dua eius filia</i>	499
<i>Asopus fluuius</i>	581.702.819
<i>Asphatines Persa</i>	300
<i>Asphaltus quid & unde trahatur</i>	118.587
<i>Aspa urbs ubi</i>	659
<i>Asbesia Minerva templum</i>	13
<i>Assyriorum imperium</i>	66
<i>Assyriorum bellum cum Phraorte</i>	71
<i>Assyrii à Medis subiguntur</i>	ibidem
<i>Assyrijs Venus Myllitta uocatur</i>	90
<i>Assyriorum bellum cum Cyro</i>	117
<i>Assyria siccitas</i>	127
<i>Assyria seges quomodo irrigetur, frumentumq; proueniat</i>	ibidem
<i>Assyria qua, & ubi,</i>	152.372
<i>Assyrii Græci Syrii dicti</i>	637
<i>Astyages Cyaxaris Medorum rex</i>	29.47
<i>Astyages à Cyro capitur</i>	49
<i>Astyagis cum Cræso affinitas</i>	ibidem
<i>Asty</i>	

Astyagi cum Ariena nuptia	ibidem
Astyages Cruentus matrem	ibidem
Astyages à Persis capitur	88
Astyages patre defuncto, Scytharum regnum inspicit	72
Astyagi somnia	ibid.
Astyages Cyrum agnoscit	78
Astyages Harpagi filium mactat	81
Astyages Harpagen proditorem arguit	80
Asylum Hercules ubi	206
Asychus Aegyptiorum rex	225
Asychidis regis pyramis lateritia	226
Atarnensis ager ubi	107.773
Atarbechus urbs ubi	167
Artarnes fluvius	378.627
Artarnes Darij regis frater	714
Athamantes Aelos filius	702
Athenienses Gracorum potentissimi	34
Athene Gracorum urbs insignis	97
Athene tyrannis liberata	498
Atheniensium mutua cades	502
Atheniensis quidam fibulis à mulieribus con- fectus	503
Atheniensium cum Aeginetis bellum	572
Atheniensium X I I. dñ	580
Atheniensium panagyria	583
Athenien. apud Marathonem victoria	583
Atheniensium uxores à Pelasgis raptae	595
Atheniensium laus	603
	Athe

Atheniēſium ſolum cur à Perſis uafatum	663
Athenienſes Græcia liberatores	668
Athenarum arx	670
Athenienſes nunquam ſolum uerterunt	683
Athenienſes unde dicti	742.743
Athena capta	745
Atheniēſium uirtus in propugnanda arce	ibi.
Athenarum arx incenſa	747
Athenarum incendium	805
Athenienſium præclara facta	814
Athena ab Homero celebrata	885
Athenades Trechiniuſ	709
Athos mons effoditur	616
Athres fluiuius ubi	378
Atlanticum mare ubi	33
Atlas fluiuius	378
Atlantes populi ubi, & unde dicti	446
Atlas mons ubi	ibid.
Atoſſa Darij uxor	313.599
Attaginus Phrymonis filius Thebanuſ	806
Atticorum lingua	35
Atramyttium urbs ubi	627
Atrayntes dux. Paſtyenſium	368
Atryde exercitus aduerſus Ilium	616
Atys Lydi pater	7
Atys Cræſi filius	24
Atys oratio ad Cræſum patrem ſuum	25
Atys Adraſto cuſtodiendus datur	ibidem
Atys cuſpide icſtuſ, paternum ſomnuſ implet	28
Atys	

<i>Atys Cræsi filij mors</i>	<i>ibidem</i>
<i>Atys rex Thüscorum</i>	65
<i>Anchatha Scythæ</i>	356
<i>Augurium expulsionis magorum</i>	305
<i>Auri immensa uis à Gyge Delphi dicata</i>	11
<i>Aurum & agentiu à quo primum signatum</i>	54
<i>Aurum Indicum</i>	317
<i>Aureacea arena ubi, & quomodo diripiatur</i>	321
<i>Auras fluius ubi</i>	378
<i>Aurea platanus atq; uitis ubi</i>	619
<i>Aureorum metallorum certamen</i>	842
<i>Aureus tripes apud Delphos</i>	845
<i>Auses populus ubi</i>	312. 449
<i>Auster et Africus ueti omniu pluuiosissimi</i>	156
<i>Auschisa populus</i>	440
<i>Antonous & Phylacus Delphorum heroës, & eorum delubra</i>	766
<i>Auxesia & Damia simulacra</i>	500
<i>Axi⁹ fluu⁹ Mygdoniâ à Bottiaide dirimit</i>	660
<i>Azanes Artaxogdorum dux</i>	637
<i>Axristus locus ubi</i>	333
<i>Axris portus ubi</i>	440
<i>Axotus urbs Syria à Psammeticho expugnata</i>	240

B

B <i>Abyloniorum fœdus cum Cyro.</i>	51
<i>Babylâ Assyria urbs celeberrimi nois</i>	117
<i>Babylonis situs & magnitudo</i>	<i>ibid.</i>
<i>m m</i>	<i>Baby</i>

Babylonis centum area porta	118
Babylonis constructio	119
Babylonis dua plage	118
Babylon à Cyro capitur	126. 132
Babylonis regionis potentia quanta	146
Babylonis pricipat ⁹ Persis satrapia dicitur ibi.	
Babylonica regio fossis distincta	128
Babylonia fertilitas	ibidem
Babyloniorum palma usus diuersitas	ibid.
Babyloniorum nauicula orbiculata	ibidem
Babyloniorum cultus	129
Babyloniorum comota capita	ibidem
Babylonis sceptrū gestare sine insigni nefas, ibi.	
Babyloniorum leges & instituta	ibid.
Babylonicarum uirginum auxilio	129
Babyloniorū medica cura erga egrotos suos	130
Baby. mellea sepulcra	131
Babyloniorum ablutio post coitum	ibid.
Babyloniorum uictus	133
Babylonicum talentum	314
Babylonij mulieres strangulant	348
Babylonis obseſſio à Dario	ibidem
Babylon secundo à Dario capitur	352
Bacchus Aegyptijs Osiris dictus	168
Bacchi festum apud Aegyptios	172
Bacchici sacrificij inuentor quis	ibidem
Bacchica Orphica.	189
Bacchi delubrum	398
Bacchantium uox	722
	Bacchi

Bacchidis oraculum	731. 719
Bacchiorum dux Hytastepes	638
Batrjana natio	102. 316
Badra genere Pasargadi	439
Badres Hytastis filius Mylearum dux	641
Bageus Artotis filius	335
Bagastaces Teucrorum dux	641
Barba sacrificia ominosa	773
Barbarorum vociferatio	835
Barbarorum apud Marathone inges strages	584
Barbarorum fuga cum Artabazo	839
Barbarorum cades	ibidem
Barcaorum deditio	262
Barca oppidum	315. 435
Barca obsidio	454
Barcaorum expugnatio	455
Barca uicus	456
Barcaorum factus cum Persis	455
Baris nauigii genus	197
Battus Arcesilai filius	253
Battus generis Polymnesti	430
Batto unde nomen institutum	432
Batti claudi regnum	432. 435
Beatus qui diem suum recte obierit	23
Bezus quid sit	143
Belides porta	351
Bellorum Gracorum initia	4
Belli inter Cambysen & Amasim occasio	255
Bellum feruorum	556
mm 2	Bellum

Bellum Poloponnensium	842
Benemeriti Orasanga Persis dicta	762
Bermius mons ubi	993
Biantis Prienai responsio ad Cræsum	255
Biantis Prienai consiliū ab Ionibus spreū	112
Bibli quid Ionibus	487
Bisaltia regio ubi	655
Bisalteorum regis crudele facinus in filios	781
Bisantes oppidum ubi	667
Bistonis lacus Dicaa contiguus	654
Bistones Thracie populus	ibidem
Bithyni à Cræso subacti	18
Bithyni populus quis	641
Biton & Cleobis beati	21
Bitonis & Cleobis Argium genus	ibid.
Bitō & Cleobis in certaminibus victores	ibid.
Bitonis & Cleobis felicissimus exitus	ibid.
Bitonis et Cleobis effigies apud Delphos	ibid.
Bæotia terra	173
Bæben lacus ubi	662
Bogis amplissima laudes	506.653
Boges Eionis urbis prefectus	ibidem
Bolaitinum ostium Nili	152
Bolissus locus	883
Bones mares Aegyptij immolant	167
Baum sepultura apud Aegyptios	167
Bos lignea sepulcri loco ubi	221
Babus ubi cornua succrescant	363
Bones prapostere pascentes ubi	446
	Bonus

I N D E X.

Boum agrestium ingens vis ubi	662
Borysthenes fluvius ubi	364.380
Borysthenes fons uberrimus	380
Borysthenitarum emporium	363
Borysthenita populus ubi	363.381
Boryes ubi gignantur	450
Borea uxor Orithyia Erichsei filia	698
Borea delubrum apud Athen.	698
Bosphorus Cimmericus	360.403
Bottia terra ubi	660
Branchida populus	29
Brauron insula ubi	462.426
Brongus fluvius	378
Brundisium urbs	404
Brygi populus	547
Bubastis oppidum	188.227
Bubastis quid Aegyptijs	227.241
Bubastis, hoc est, Diana templum	ibidem
Bubares Megabizi filius	616.791
Bucolicum ostium Nili	152
Budi populus	70
Budini populus ubi	365.407
Budinorum mores	ibidem
Bulis Spartiata Nicolai filius	664
Bura Ionia ciuitas ubi	98
Busa Medicae nationis populus	70
Busiris oppidum	178
Butus urbs	239
Byblefia ubi	115
m m 3	Вѣкан

G

C Abalij populus	314
Cabales Pæni ubi	440
Cabeles Maones quem cultum in Xerxiano exercitu tulerint	641
Cabeles Lasinij (aliàs Lasonij) dicti	ibid.
Cabyrorum orgijs Thraces initiantur	174
Cadauera Persarum quomodo humentur	94
Cadaueris paterni oppignorandi lex	275
Cadauera ubi non cremantur	265
Cadaueris regij lustratio apud Scythas	388
Cadmei Dryopes	29
Cadmea victoria Phocensibus obtigit	110
Cadmus Tyrius	173. 486
Cadmea litera	487
Cadmeorum ab Argis tiectio	488
Cadmus Scythæi Cons	683
Cadmi iustitia	684
Cadytis urbs Syria	242. 257
Caira Halyattis uxor Cræsi mater	63
Caira nestu	503
Caicus ager ubi 539. & fluuius	626
Cayster fluuius	515
Calasiries Aegyptij	245
Calasirium Aegyptiorum plaga qua	245
Calandæ India populus	318
Calatibus urbs ubi	621
Callatia Indi parentibus nesciuntur	280
Cal	

<i>Callista insula</i>	427
<i>Callias Helenus Iamidaeorum naticinus</i>	479
<i>Callimachus Aphidneus</i>	181
<i>Callimachus cades</i>	184
<i>Callias Phœnippus Hipponici pater</i>	187
<i>Callia filia tres</i>	187
<i>Callias Hipponici</i>	676
<i>Callipotani populus</i>	678
<i>Callipida populus</i>	363
<i>Calyndici montes ubi</i>	114
<i>Calestra urbs</i>	660
<i>Calus a natali ubi</i>	365
<i>Calustici causa</i>	261
<i>Camarina urbs</i>	679
<i>Camarinci populus</i>	ibid.
<i>Cambyſis nuptia cum Mandane</i>	73
<i>Cambyſes Cyro patre defuncto regnum ſuſcepit</i>	142
<i>Cambyſis expeditio aduerſus Aegypt.</i>	ibid.
<i>Cambyſes aduerſus Amasim bellū mouit</i>	254
<i>Cambyſis ortus</i>	256
<i>Cambyſis expeditiones</i>	266
<i>Cambyſis dona ad regem Macrobiorum</i>	267
<i>Cambyſes impetum in Apim facit</i>	273
<i>Cambyſis ſomnium</i>	ibid.
<i>Cambyſis parricidia</i>	273
<i>Cambyſes ſororem interimit</i>	274
<i>Cambyſis morbus</i>	276
<i>Cambyſes inuolentus</i>	277

<i>Cambyſis crudeliſſima facinora</i>	<i>ibid.</i>
<i>Cambyſis fatum, imprecatio, mors</i> 296. & ſeq.	
<i>Cameli formidini ſunt equis</i>	53
<i>Camerus oppidum</i>	99
<i>Campus Niſeus Medica regionis</i>	626
<i>Cameli Indici forma</i>	321
<i>Camici oppidi obſeſſio</i>	687
<i>Camicum Acragantini incolunt</i>	<i>ibid.</i>
<i>Caminus Homeri</i>	888
<i>Cana mons ubi</i>	626
<i>Canobum Nili oſtium ubi</i>	151. 206
<i>Canales mira longitudinis</i>	259
<i>Canaſtreum promonterium</i>	659
<i>Candaules Græci Myrſilus dictus Sardinum tyrannus</i>	7
<i>Candaules ab Alceo Herculis filio oriūduſ</i>	7
<i>Candaules Sardinum nouiſſimus rex</i>	<i>ibid.</i>
<i>Candaulis amor in uxorem ſuam</i>	<i>ibid.</i>
<i>Candaulis interitus</i>	10
<i>Camiſa oppidum</i>	<i>ibid.</i>
<i>Cappadocibus à Cræſo bellum inferitur</i> 46. 47	
<i>Cappadoces Græci Syri nominantur</i> 47. 640	
<i>Cappadoces populus</i>	47. 482
<i>Caprarum immolatio ubi</i>	168
<i>Capripedes homines ubi</i>	366
<i>Caput ſine ſutura</i>	849
<i>Capita Aegyptiorum cur dura</i>	261
<i>Capita Perſarum cur fragilia</i>	<i>ibid.</i>
<i>Carcinitis oppidum</i>	281. 404
	<i>Card</i>

<i>Cardamyla nunc Asia dicta</i>	756
<i>Cardia urbs</i>	541.545.635.864
<i>Cares in potestatem à Cyro subacti</i>	18
<i>Ca res populus</i>	112
<i>Caria pars Ionia</i>	96
<i>Caricarum mulierũ lex aduersus maritos</i>	99
<i>Cares insularum habitatores</i>	112
<i>Carum inuenta tria memorantur</i>	113
<i>Cares indigena & Aborigenes</i>	113
<i>Carij Iouis templum apud Mylasos</i>	ibid.
<i>Cares Aegyptij</i>	179.237
<i>Carius Iuppiter</i>	491
<i>Carum cum Persis praelium</i>	524
<i>Cares Pedasenses</i>	539
<i>Caria à Persis capitur</i>	538
<i>Carum in Xerxis exercitu armatura</i>	646
<i>Cares olim Hætines appellati</i>	ibid.
<i>Carina urbs ubi</i>	627
<i>Carmen orthium</i>	16
<i>Carnia festa</i>	705.756
<i>Carpathium mare</i>	283
<i>Carpis fluius</i>	378
<i>Carthaginensium bellum cum Phocæsis</i>	110
<i>Carystus ubi</i>	380
<i>Carystus obseſa & capta</i>	575
<i>Casambus Aristocratis</i>	562
<i>Casia collectio</i>	324
<i>Casiliris uestis linea genus apud Aegyptios</i>	182
<i>Casus mōs Aegyp. et Syriam determinat</i>	248
m m s Casius	

Casius mons	258
Casmenæ urbs	678
Casbatyrus oppidum	329.375
Caspium mare	133.373
Caspj maris longitudo & latitudo	134
Caspj populus	316
Caspiorū i Xerxis exercitu armatura	638.644
Cassandanes Cambysis filius	256
Cassiterides insula ubi	326
Cassius mons ubi	145
Casthanaa urbs ubi	694
Castorū testiculorū medicina et operatio	408
Castor & Pollux Tyndarida	416
Castratio iuuenum	540
Catadupa	152
Cataracta fluminis ubi	619
Catiari Scythæ	356
Caucasus mons	71.134
Caucasj populus	318
Caunus urbs ubi	516
Cebrenia à quibus adificata	881
Cecropida, Cranai, Pelasgi	743
Ceiorum oraculum	371
Celena urbs ubi	619
Celta populus ubi	162.379
Centum insula	101
Cephenes	636
Cepheus Beli filius	6,7
Cephisus amnis	737
Cercasi populus ubi	151.307

Cercoponhedra	710
Cereris templum	217.388
Cereris et Liberi principatus apud inferos	217
Ceres Aegyptiis Isis dicta	240
Cereris Achaë templum	488
Cereris templo adherēs, manibus truncatur	972
Cereris Amphiclyonidis sanum	704
Cereris & Proserpina sacra	752
Cereris Eleusina templum	832.854.856
Cervus in Africa nullus	450
Chalcedonius populus ubi	541
Chaldaei inter Assyrios	637
Chalybes in potestatem à Croso subacti	18
Champsæ crocodili dicti	184
Charadra oppidum Phocensium	737
Charaxus Mitylenæus	224
Charopinus	515
Chemmis insula ubi	239
Chemmis oppidum	192
Cheopes Aegyp. rex	217
Cheopes Aegyptijs ne sacrificarent interdixit	ibidem
Cheopes filiam suam prostituit	120
Cheophrenis regis Aegypti pyramis	228
Chersonesum opp. à quibus conditum	360
Chersonesus ubi 422. & eius præstantiores urbes	598
Chiorum bellum	13
Chius oppidum	962.18
	Chy

Chij Paſſyam Perſis tradunt	107
Chiorum cades & conſtantia	534
Chiorum prodigia	538
Chidori aqua Xerxis copijs deficit	661
Chidori flunij origo	ibid.
Chileus Tegeata	802
Chilonis Lacedemonij conſilium	36
Chilon Lacedemonius uir preſtans	720
Chœnix quid	553
Chœrea locus	576
Chbaſpes flunius	124.482.485
Choraſmij populus	316.326
Chorus iuuenum peſtilentia abſumptus	538
Chormius Argiue	54
Cicones Thracia populus	654
Cilicia ubi	152.162.315
Cilices populus	315.482
Cilicum in Xerxis exercitu armatura	645
Cilices unde dicti	ibid.
Cilix Phœnix Agenoris filius	645
Cilix Cyenensis Horomedontis filius	647
Cilla Acolia ciuitas	100
Cimmeriorum aduerſus Ioniã expeditio, Cræſo uetuſtior	7
Cimmeridrum è ſedibus ſuis cieſtorũ in Aſiam tranſitus	12
Cimmerij ex Aſia per Haliattem exaſti	12
Cimmerij ex Europa pulſi	71
Cimmerij ubi	359
Cimm	

I N D E X.

<i>Cimmerij muri</i>	<i>ibid.</i>
<i>Cimmeriorum sepultura</i>	<i>ibid.</i>
<i>Cimmerius Bosphorus ubi</i>	406
<i>Cimmerium mare ubi</i>	376
<i>Cimonis caedes & sepulcrum ubi</i>	577
<i>Cinnumomum quomodo colligatur</i>	324
<i>Cineas rex Theſſalia</i>	489
<i>Cinyps fluvius ubi</i>	442
<i>Cippi Herculi ubi</i>	162. 169
<i>Cippi Seſoſtris nomine inſcripti</i>	200
<i>Cippi Darij regis ubi</i>	398
<i>Cippus Craſi regis ubi</i>	621
<i>Cippis Mida regis Gorgij, epigramma ab Ho-</i> <i>mero inſcriptum</i>	875
<i>Circumciſionis Aegyptiorum cauſa</i>	164
<i>Circumciſio quibus communis</i>	201
<i>Ciſſij. Ciſſiorum regio</i>	482. 485
<i>Ciſſia porta</i>	351
<i>Ciſſiorum in Xerx. exercit. armatura</i>	643
<i>Cius fluvius ubi</i>	378
<i>Cius urbs capitur</i>	525
<i>Clazomene urbs</i>	96
<i>Clazomene urbs capitur</i>	525
<i>Cleander Phygaeus uates</i>	566
<i>Cleander Patareus Gela tyrannus</i>	677
<i>Cleobis & Biton à Solone beati habiti</i>	20
<i>Cleobis & Biton Argium genua</i>	<i>ibid.</i>
<i>Cleobis & Biton in certaminibus victores</i>	22
<i>Cleobis & Bitonis ſeliſſimus exitus</i>	<i>ibid.</i>
	<i>Cleob</i>

I N D E X.

Cleobis effigies apud Delphos	ibid.
Cleombrotus & Leonides gemini	478
Cleomenes Spartiatarum rex	347.549
Cleomenes uirorum iustissimus	347
Cleomenes nascitur	478
Cleomenis regnum	480
Cleomenis ad Aristagoram oratio	496
Cleomenis profugium	562
Cleomenis insania 562. & unde	566
Cleomenes seipsum laniat	563
Cleomenes lucum Argium incendit	566
Cleone urbs ubi	617
Clinias Athenensis	730
Clisthenes Alcmaeonidis	491
Clisthenes Athenis ejicitur	494
Clisthenes Sicyonis tyrannus	589
Clisthenis oratio ad procos filia sue	592
Clytiades ex Iamideorum genere	819
Cnidus cinitas	98.252
Cnidij Lacedaemoniorum coloni	115
Cnidiorum regio	ibi.
Cnydij de Isthmo fodendo Pythiā cōsulunt	ibid.
Cnidorum de litio	ibid.
Cobon Aristophanti	558
Codrus Atheniensium rex	497
Coēs Erxandri filius lapidibus interceptus	475
Cois Erxandri filij oratio ad Dariū	402
Coitus hirci cum muliere	171
Coitus in templo	181
	Coitus

Coitus Indorum in propatulo	319. & seq.
Coitus & partus aspera	323
Coitus Nasamonum in propatulo	448
Colaxas Argitai filius	356
Colchi ubi	71. 201. 318. 372
Colchorum circumcisio	201
Calchicum linum	ibid.
Coliadis ora	768
Collestis Aegyptiorum panis	187
Colophon ubi	96
Colophon à Gyge capitur	12
Colonos in Thusciam qui primū deduxerit	65
Colossi concubinarum Mycerini regis	222
Colossi androsphrynges ubi	250
Colossus Vulcani	251
Colossas Phrygiae oppidum	620
Colubri ab equis deuorantur	51
Columba Dodonea	176
Columna Herculi ubi	547. 357. 430
Columna alba ubi	522
Colas cū fuso semini trahenda, nō arma	457
Coma Lacedaemoniorum	55
Combria urbs	659
Compascus fluuius iuxta Abderam	654
Consultant Persae inter pocula	98
Conchylia in montibus ubi	148
Contadeslus fluuius	400
Copais palus ubi	790
Coquendi modus citra lebetem	383
	Core

I N D E X.

<i>Corcyra urbs, Corcyraei populus</i>	286
<i>Corcyraeorum oratio ad Xerxem</i>	686
<i>Coresum ubi</i>	515
<i>Corinthia uestis</i>	503
<i>Corinthia mulieres à Periandro denudata</i>	510
<i>Corobius</i>	430
<i>Coronae populus</i>	429
<i>Corona oleagina Olympicum praeium</i>	734
<i>Cornua quibus in locis maturius pronemiant, aut serius</i>	368
<i>Corys fluvius Arabia</i>	259
<i>Corycium antrum</i>	765
<i>Cotyle quid sit</i>	213
<i>Crater in ostio Ponti</i>	345
<i>Crater Argolicus</i>	430
<i>Crathis fluvius ubi</i>	98
<i>Crastis, Crastia Minerva</i>	479
<i>Cranai Pelasgi nominati</i>	742-743
<i>Crustall Cappadocia</i>	618
<i>Crobiæ populus Thracia</i>	378
<i>Erocodili natura</i>	183
<i>Erocodilus animal à quibus</i>	ibid.
<i>Erocodilus animalium inferiorem mandibula tam non movet</i>	ibid.
<i>Erocodilus animalium soli trochilo pacatus</i>	ibi.
<i>Erocodili Aegyptijs sacrosancti</i>	ibid.
<i>Erocodili capiendi modus</i>	184
<i>Erocodili tricubitali magnitudine ubi</i>	449
<i>Crasi genus altius repetitur</i>	6
	Crasi

Cræsi pater Halyattes	ibidem
Cræsus ad pendendum tributum Græcos coë- git	617
Cræsi regnum	18
Cræsus quas gentes in potestatem suam redeo- gerit	ibidem
Cræsi somnium de filio Atys	24
Cræsi liberi	23.24
Cræsus ob mortem filij duos annos in luctu transigit	29
Cræsus donaria et hostias Pythio cōsecrat.	31.33
Cræsus potentissimos Græcia sibi conciliat	34
Cræsi legati de ineunda pace ad Laceda.	45
Cræsi affinitas cum Astyage	47
Cræsus exercitum Halym fluvium trajicit	49
Cræsi & Cyri regum pugna	50
Cræsus capitur	52.55
Cræsi filius uocalis factus	56
Cræsi regnum quot annorum	ibidem
Cræsus super ingentem lignorum struem impo- situs, Solonis recordatur.	58
Cræsus Apollinis imbre è pyra liberatur	59
Cræsus ab aui sui crimen luit	61
Cræsus Cambysi traditur	137
Cræsi crater 285. & pecunia	475
Cræsi in Alcmeonidem munificentia	589
Cræsi cippus ubi	611
Creſton oppidum	55
Creſtoniatarum lingua	ibi. dem
	Creſcea

I N D E X.

<i>Cresæa regia</i>	659
<i>Crestonius ager</i>	<i>ibidem</i>
<i>Cremmi emporium ubi</i>	364
<i>Crex animal</i>	185
<i>Crios Polycrati</i>	562
<i>Crisæus campus</i>	737
<i>Crophis mons ubi</i>	157
<i>Crotoniatarum gentes</i>	744
<i>Cubitua regius quid</i>	117
<i>Cubitua Aegyptius, Samius</i>	246
<i>Culicum vis ingens apud Aegyptios</i>	196
<i>Cultus Babyloniorum</i>	129
<i>Cuma ciuitas Aeolia</i>	100.871
<i>Cuma capitur</i>	525
<i>Curientes Argiorum coloni</i>	522
<i>Cyaxares Medorum tyrannus</i>	47.70
<i>Cyaxari puer trucidatus, in moremq; uenationis apparatus offertur à Scythiis</i>	48
<i>Cyaxares Phraortis filius</i>	47.70
<i>Cyaxares Asia populos primus in provincias distinxit</i>	70
<i>Cyaxaris praelium cum Lydis</i>	<i>ibidem</i>
<i>Cyaxares Ninum ciuitatem obsidet</i>	<i>ibidem</i>
<i>Cyaxares X. imperij sui anno moritur</i>	72
<i>Cyanea insula ubi</i>	397
<i>Cybelles templum concrematur</i>	516
<i>Cyclades insula ubi</i>	471
<i>Cydra urbs ubi</i>	620
<i>Cydippa Terilla Anaxilei uxor</i>	685
	<i>Cydonia</i>

<i>Cydonia urbs à quibus condita</i>	292
<i>Calices Cræsus in potestatem suam redegit</i>	18
<i>Cylon Atheniensis</i>	494
<i>Cylliryj Syracusarum serui</i>	678
<i>Cynurij populus</i>	716
<i>Cynesij populus</i>	162
<i>Cynipis fertilitas</i>	162
<i>Cynocephali ubi</i>	450
<i>Cinethij populus</i>	743
<i>Cyprij uersus Homeri</i>	209
<i>Cyprus à quo primum capta</i>	254
<i>Cyprus tributaria facta ab Amasi</i>	ibidem
<i>Cyprus insula</i>	482
<i>Cypriorum defectio à Medis</i>	517
<i>Cyprij clanes</i>	519
<i>Cypriorum oratio ad Iones</i>	520
<i>Cyprij in seruitutem redacti</i>	523
<i>Cypselus Eetionis filius</i>	11
<i>Cypselus Periandri pater</i>	508
<i>Cypselus unde appellatus</i>	ibidem
<i>Cypsela quid</i>	ibidem
<i>Cyrenaorum deditio</i>	262
<i>Cyrena urbs</i>	315
<i>Cyrenai populus</i>	431
<i>Cyrenaorum pugna cum Aegyptijs</i>	434
<i>Cyrenaorum 7000 à Pœnis capti</i>	435
<i>Cyrenensium seminarum superstitio</i>	447
<i>Cyrenaica regionis fecunditas</i>	453
<i>Cyres fluminis</i>	379
	nn 2
	Cyrmia

<i>Cyrmiana, aliàs Scyrmia da, Thraces</i>	400
<i>Cyranis insula ubi</i>	451
<i>Cyrenensium distributio</i>	435
<i>Cyrus Cambysis filius</i>	29.72
<i>Cyri & Cræsi pugna in regione Pteris</i>	50
<i>Cyri fœdus cum Babylonij</i>	51
<i>Cyri nobile stratagema</i>	53
<i>Cyrus seipsum cognoscere incipit</i>	79
<i>Cyri mater Astyages</i>	62.73.
<i>Cyrus infans morti destinatus clam nutritur</i>	73.76
<i>Cyri nutritius pater Mitradates</i>	74
<i>Cyrus rex puerorum eligitur</i>	77
<i>Cyrus à magis regnasse dicitur</i>	82
<i>Cyrus à cane educatus fertur</i>	84
<i>Cyrus Assyrijs bellum infert</i>	117
<i>Cyrus in Babylonem exercitum ducit</i>	123
<i>Cyrus Gyn dem fluvium ulciscitur</i>	124
<i>Cyrus in Massagetæ expeditionē parat</i>	132.135
<i>Cyri somnium & eiusdem interpretatio</i>	137
<i>Cyri casus in pugna contra Massagetæ</i>	7
<i>Cythera insula ubi</i>	719.54
<i>Cytisorus</i>	701
<i>Cyzicus urbs ubi</i>	540

D

D Adice populus	315
D ai Persarum genus	86
<i>Damas Siritanus Sanryris filius</i>	590
<i>Damasithymus Candaulis filius</i>	648
<i>Damasci</i>	

INDEX.

<i>Damasthymus Calyndensium rex</i>	763
<i>Damia & Auxesia simulacra</i>	500
<i>Danaus & Lynceus Cbemmitani</i>	193
<i>Daphna Pelusia</i>	159-203
<i>Daphni Abydenus</i>	423
<i>Darius Histaspis filius</i>	464-10-137.301
<i>Darij regis auaritia</i>	123
<i>Darij regis statua</i>	204
<i>Darij ad monarchiam exhortatio</i>	309
<i>Darius quo machinamento imperio Persarum potitur</i>	312
<i>Darius rex Persarum declaratur</i>	ibidem
<i>Darij matrimonia</i>	513.600
<i>Darius institor</i>	314
<i>Darij thesaurus & annuum tributum</i>	317
<i>Darius Cambyssis satelles</i>	342
<i>Darius Babylonem obsidione cingit</i>	348
<i>Darij elogium celebre de Zopyro</i>	ibidem
<i>Darij expeditio in Scythas</i>	354
<i>Darius Indos subegit</i>	376
<i>Darius quas urbes in Scythia condiderit</i>	415
<i>Darij crudele factum</i>	397
<i>Darij moneta</i>	439
<i>Darius quid Græcis significet</i>	375
<i>Darij liberi de imperio disceptantes</i>	399
<i>Darij obitus</i>	600
<i>Dariannus exercitus aduersus Scythas</i>	615
<i>Darij legati in puteum conijciuntur</i>	664
<i>Darij uxor & duo filij</i>	714
	nn 3 Dard

I N D E X.

<i>Dardanei populus</i>	124
<i>Dardanus urbs ubi.</i>	627
<i>Dardanus urbs capitur</i>	512
<i>Darida populus</i>	316
<i>Dasis urbs</i>	271
<i>Dasis Medus natione</i>	573
<i>Datis oratio ad Delios</i>	574
<i>Daurises Persarum dux in fornitutem red-</i> <i>ctus</i>	523
<i>Decima Ioni necessario redduntur</i>	60
<i>Deiphonus uates</i>	853
<i>Decelensium immunitas uectigalium</i>	841
<i>Delia puella sacra</i>	370
<i>Delij sacri</i>	570
<i>Delos tremuit</i>	ibidem
<i>Delius Thebanorum</i>	585
<i>Delus insula à Pisistrato expiatur</i>	40
<i>Delphici oraculi responsum</i>	30
<i>Delphorum fuga</i>	739
<i>Delphorum indigena heroës</i>	640
<i>Delubra à quibus dijs primum consecrata</i>	144
<i>Delta Nili</i>	149. 151
<i>Demaratus Spartiatarum rex</i>	756
<i>Demarati nomen</i>	556
<i>Demarati eulogium</i>	560
<i>Demarati stratagema</i>	719
<i>Demarati pugillares</i>	722
<i>Damon maximus Aegyptiorum</i>	166
<i>Democides Crotoniensis medicus</i>	332
	<i>Demos</i>

I N D E X.

Democedes splendidis muneribus donatur	331
Democedis in medicina profectus	336
Democides explorator in Graciã mittitur	339
Democidis nuptia	240
Demonax Mantineus	436
Demophilus Diadromes	713
Dentes ex uno osse	847
Deorum oracula apud Aegyptios	189
Deorum acres vindicta	436.774
Depositi reddendi argumentum	570
Derustas Persarum genus	86
Dersei Thracia populus	654
Detractio importunissima res	608
Diana oraculum apud Aegyptios	189
Diana templum ubi maximum	227.239
Diana & Apollinis parentes	240
Diana Aegyptijs Bubastis dicta	ibid.
Diana pulvinar	285
Diana regia sacra	370
Diana ara ubi	398
Diana templum	391
Diacæle uia	577
Diaclorides Cranonius	390
Dicai diuinationo	751
Dicaa urbs Græca	654
Dictynes delubrum	292
Dictyes ubi gignantur	450
Dies repente nox facta Lydorum Medorumq;	
bello	48.71

Diei natalis observatio ab Aegyptijs	188
Diei in horas distributio à quibus facta	204
Dienecis Spartani praestantia	715
Dioces Phraortis filius	67
Diocem Medi sibi indicem constituent	ibid.
Dioces Medorum rex declaratur	69
Dioci regia à Medis edificatur	ibidem
Dioces in exercenda iustitia incorruptus	69
Dioci defuncto Phraortes in regno succedit	70
Dionysius Aegyptijs Osiris dictus	231
Dionysius Vrotalt Arabibus appellatur	249
Dionysij educatio	324
Dionysij Phocensis oratio ad Iones	531
Dionysiosophanes Ephesus	847
Dion urbs ubi	617
Dipaenses populus	810
Dithyramborum primus autor quis fuerit	15
Dithyrambus Harmatidens	716
Dives quis dicatur	22
Dobera populus	462
Doberes populus ubi	655
Dodona	175
Dodonae columba	ibidem
Dolonci Thraces	541
Dores Asia populus à Craso subacti	7.18.500
Dorica gens	35.97.99.113
Dorico genere excellentes	34
Dorus Hellenis filius	ibidem
Dorum demigratio	ibidem
	Dorien

Doriensium sacra	27
Doria necis causa	479
Dorum in Atticum expeditiones	497
Doricum uestimentum	503
Doriensium principum origo	531
Dores unde propagati	646
Doriensium ciuitates	756
Doriscus Thracia littus 618. & inges capus 635	
Doru Anaxandrides	689
Dotus Megafidi filius Matienorum dux	640
Dropici Persarum genus	86
Dryopes populus	737. 756
Drymos urbs	737
Duodecim deorum delubra instituisse Aegyptios	144
Duodecim deorum ara ubi	146
Dyamanates	493
Dyma ubi	98
Dyras fluminis ubi	709
Dysenteria in Xerxiano exercitu	780
Dysornis mons ubi	464

E

E Benam ubi nascatur	326
Echatana quid	68. 102
Echinadum insularum mare ubi	148
Echemmis insula	239
Echenas Eropi filius Hylum interemit	813
Echines genus murum apud Afros	450
Eclipsis solis.	624

I N D E X.

Eetion Cypseli pater	11
Eetion Echeocrates	507
Eetioni oraculum redditur	ibidem
Effigies argentea pistrinæ Cræsi	32
Elon urbs supra Strymonem	619.655
Elbo insula	228
Elatea oppidum	738
Electrum ubi	326
Elephantina urbs	153.250
Elephantes Aethiopia	325
Eleusij inuaduntur	496
Eleusina Cereris templum	835.854
Elorus fluvius	678
Enagees qui dicantur	494
Enarees thelia morbi curatores apud Scythas	72
Enarees androgyni	386
Enipeus Theßalia fluvius	662
Epaphi boues	165
Epaphus Aegyptiorum lingua apri dicitur	238
Epaphi figura	272
Epaphus e uacca genitus	ibidem
Epidaury	99.756
Epigrammata Spartiatarum	716
Ephesus	96.147
Ephesus à Cræso bellum inferitur	17
Ephesij obsessi Cræso urbem Diana donauerunt	ibidem
Epium oppidum	419
	EpiZeli

I N D E X

<i>Epixeli prodigiosa cecitas</i>	585
<i>Equi colubros uorant</i>	51
<i>Equi camelos reformidant</i>	13
<i>Equorum & canum numerus regis Babylonia</i>	
126	
<i>Equi à Meßagetis soli immolantur</i>	141
<i>Equorum fluminalium natura</i>	184
<i>Equi syluestres candidi</i>	380
<i>Eque Olympica uictrices</i>	577
<i>Equa leporem enixa</i>	634
<i>Equarum iuba pro cristis quibus</i>	639
<i>Eque Thesalia omnium optima</i>	791
<i>Erasinus fluius</i>	563
<i>Eretria capta, direpta, incensa</i>	576
<i>Eretrienses populus</i>	769
<i>Erechtheos templum in ara Athenien.</i>	247
<i>Eresione Homeri</i>	889
<i>Eridanus fluius ubi</i>	326
<i>Erigo Arcesilai uxor</i>	435
<i>Erochus oppidum</i>	738
<i>Eutrophantus Parienem</i>	423
<i>Erythraa insula</i>	96.205
<i>Erythrai populus</i>	529
<i>Erythraorum cum Chijis bellum</i>	13
<i>Erythra insula</i>	217
<i>Erux regio Heraclidarum</i>	478
<i>Etearchus Ammoniorum rex</i>	161
<i>Etearchi regis sermo de Nili ortu</i>	161
<i>Etearchus Oaxi rex</i>	431
	Etesia

<i>Etesia nēti causa inflationis Nili fluminis</i>	154
<i>Eualcides Eretriorum dux</i>	516
<i>Euagoras Lagonis</i>	577
<i>Euhoicum pondus</i>	314
<i>Euhoica plebs nennundata</i>	679
<i>Eūboij populus ubi</i>	ibidem
<i>Euclides & Cleander Hippocratis filij</i>	677
<i>Euelthon</i>	436
<i>Euhesperides ubi</i>	440-454
<i>Euenetus Lacedamoniorum dux</i>	689
<i>Euenius uates excacatus</i>	852
<i>Euphrates in rubrum mare ex Armenijs decurrit</i>	118
<i>Euphratis ductus atq; anfractus</i>	121
<i>Euphrates Armeniā à Sicilia determinat</i>	484
<i>Euphorbus, Philagrus proditores</i>	576
<i>Eupalimus Megarensis</i>	293
<i>Eunuchi in pretio habiti</i>	773
<i>Euripidis opinio de Nili incremento</i>	154
<i>Euristhai genus</i>	476
<i>Eurimachus à Plataensibus interficitur</i>	718
<i>Europa Agenoris Phœnicum regi filia</i>	4
<i>Europa à Græcis rapitur</i>	ibid.
<i>Europa filij Sarpedo & Minoë</i>	114
<i>Europa extrema</i>	325-376
<i>Europa ubi & unde dicta</i>	376
<i>Europa laudes</i>	601
<i>Europei Macedonum accola</i>	640
<i>Euryleon obtruncatur</i>	480
	<i>Eurythe</i>

<i>Eurysthenis familia</i>	558
<i>Eurysthenes unde dictus</i>	<i>ibidem</i>
<i>Eurydame Leutychedis uxor</i>	562
<i>Eurybates Aeginetarum dux</i>	572
<i>Eurypus</i>	589
<i>Eurytus & Aristodemus</i>	716
<i>Eurybiades Euryclida</i>	724.742
<i>Euxinum mare</i>	647
<i>Euxinus pontus</i>	377
<i>Exampans locus ubi</i>	395
<i>Exampai athenum</i>	<i>ibidem</i>
<i>Exercitu donari apud Persas eximium</i>	862
<i>Exitus rerum inspiciendus</i>	24
<i>Experimenti compendia</i>	606
<i>Expiandi ritus apud Lydos idem qui apud Gracos</i>	24

P

F <i>Abis Aegyptij abstinent</i>	165
<i>Fames mira</i>	866
<i>Famis discutienda inuentum à Lydis</i>	65
<i>Fanum Iouis Belii apud Babylonem</i>	118
<i>Fanum Thebani Iouis</i>	119
<i>Fanum Protei regis Aegyptiorum</i>	206
<i>Fanum Dianæ ubi maximum</i>	227
<i>Fanum Latona ubi</i>	239
<i>Fatis frustra obstititur</i>	396
<i>Fax Vulcani apud Gracos</i>	769
<i>Feles proliu amantissima</i>	182
<i>Belium sepultura ubi</i>	<i>ibidem</i>
<i>Ferris</i>	

<i>Ferri compactionē quis primus excogitarit</i>	243
<i>Fera Aegyptijs sacra</i>	181
<i>Ferarum cura apud Aegyptios</i>	181
<i>Ferarum interfector apud Aegyptios morte multatur</i>	179
<i>Festum Theophania</i>	32
<i>Fides Arabum constantissima</i>	258
<i>Filiorum Iouis cognomina</i>	491
<i>Flamma ē Iunonis simulacro</i>	366
<i>Fluminum ueneratio apud Persas</i>	93
<i>Fœderis incendi ritus apud Medos et Lydos</i>	49
<i>Fœmina semmipera</i>	538
<i>Fœmina uirili uirtute</i>	764
<i>Fœmina agrestes ubi</i>	448
<i>Fontes Maandri ubi</i>	619
<i>Fontis mirum</i>	269
<i>Fons amarus</i>	380-395
<i>Fons Apollinis</i>	434
<i>Fons solis ubi</i>	445
<i>Formica India, Gracia</i>	320
<i>Forma in Xerxe dignitas</i>	698
<i>Fortunatus quis sit</i>	23
<i>Fortuna circus semper eosdem fortunatos esse non finit</i>	135
<i>Frigoris mira uis ubi</i>	367
<i>Fructus arborum ebrios reddens</i>	133
<i>Fulgura & tonitrua in Xerxianum exercitum ingruunt</i>	617
<i>Funerum lustratio apud Scythas</i>	590
<i>Furni apud Aegyptiū callidissimū cōmentū</i>	215

Fustuaria pugna apud Aegyptios

188

G

Gades ubi

357

Gafon

855

Galatca olim, nunc Briantica

654

Galipsus urbs Græcæ

659

Gamori Syracusani appellati

678

Gandarj populus

315

Garamantes populus

442.445

Gargaphius fons

812.819

Gauanes Aëropus & Perdiccas fratres

790

Gebeleixes demon Getarum

401

Gela oppidum à Lindijs conditum

677

Gelonus Hercules filius

280.359

Gelonus urbs

407

Geloni populus

ibidem

Gelonorum regio, mores, uictus

ibidem

Geloni agricultura operam navant

ibid.

Gelon Dinomenis filius

672

Gelon Syracusana urbe potitur

679

Gelonis magna imperandi libido.

682

Geometria ortus ab Aegyptijs

203

Gephyrei populus

488

Gergitha ab Hymæa capiuntur

515

Germani Persarum genus

86

Gerrus fluuius & locus

364.380.382

Gerra Persica

835

Geryonis uacca

357

Geta

412

Gigo

<i>Gigonus oppidum ubi</i>	459
<i>Gillus Tarentinus</i>	341
<i>Gindanes populus</i>	442
<i>Gindanarum mulierum fimbria</i>	ibid.
<i>Glauci Chij inuentum</i>	17
<i>Glauci Epicydidis equitas</i>	569
<i>Glauci stirps extrita</i>	ibid.
<i>Glaucus caprarius</i>	882
<i>Glisantem Thermodon interfuit</i>	825
<i>Gnomonis & poli inuentio ab Aegypt.</i>	204
<i>Gobryes Darij filius Syrorum dux</i>	640
<i>Gobryas Persa</i>	300
<i>Gonus urbs ubi</i>	661. 690
<i>Gorgonis caput</i>	193
<i>Gorgo Cleomenis filia</i>	481
<i>Gorgus Salaminiorum rex</i>	517
<i>Gorgus ad Medos transfugit</i>	ibidem
<i>Gratiarum collis nemoribus frequens</i>	443
<i>Gracorum bellorum initia</i>	3
<i>Graci imperium Priami euerterunt</i>	4
<i>Graci ante Cræst imperium liberi</i>	9
<i>Gracorum oracula</i>	29
<i>Graci eadem semper lingua usi</i>	35
<i>Græce gentis laudes</i>	37. 649
<i>Gracorum Athenienses sapientissimi</i>	36
<i>Graci Ionum nomen refugerunt</i>	97
<i>Gracorum festiuitatum nomina</i>	100
<i>Gracorum negotiationes</i>	102
<i>Gracorum litera & scriptura</i>	164
	Graci

I N D E X

Graci ab Aegyptijs pleraque sumpsere	173
Gracorum dii	231
Gracum sanum apud Aegyptios	232
Gracanicorum operum tria maxima apud Sa- mos	293
Gracorum natalitia	468
Gracorum litera ex Phenicibus	487
Gracorum imbecillitas in bello ineundo	605
Gracorum iniurandum	663
Gracorum de conspirando contra Barbaros consilium	801
Gracorum speculatores à Xerx. capiuntur ibid.	
Gracorum Persam opperientium catalogus	702
Gracorum in bellando virtus	715
Gracorum mores	720
Gracorum classes adversus Xerxem	722
Gracorum classica victoria	727
Gracorum de insequendo Persa consultiatio	779
Gracorum ad Plateas exercitus summa	816
Gracorum prada è Persarum clade	845
Gracorum sepultura	847
Grinus Thera insula rex	429
Gruum pelles in locum chypeorum	639.640
Grumi grandes salis in mantibus	704
Gryphes ubi	326
Grues Scythica ubi hybernent	155
Grynia Aeolia ciuitas	100
Gygama Pæni ubi	440
Gyges Dasicyli filius	7
• •	Gyge

Gyges Candaule interempto uxore eius & re-
gno potitur 10

Gygis atnepos de Candaulis morte pœnas de-
dit ibid.

Gygis donaria Delphis consecrata 14

Gyges barbarorum primas apud Delphos mun-
nera posuit ibid.

Gygis tribunal ibidem

Gyges Mileto & Smyrna arma intulit ibid.

Gyges Colophonem cepit ibidem

Gygis crimen Cræsus luit 61

Gyges Heraclicidarum satellites ibidem

Gygem Licus proximus Halyattis sepulcro 64

Gygea Alexandri soror 469

Gygea Amynta filia 791

Gymnici certaminis institutio 193

Gyndus fluminis ortus 124.485

Gyndis fluuij riuuli 124

H

Hagetorides. Antagora filius 843

Halicarnassus ciuitas 98.252

Haliacmon fluminis 661

HaliZones populus ubi 363

Halyz amnis 7.18.47.71.89.484

Halyz amnis in mare Euxinum uoluitur 7

Halyz amnis Medicum imperium & Lydæ
distinguit 47

Halyattes successor Sadyatti 12

Halyattis bellum cum Cyaxare & Medis 12

Halya

Halyattes Smyrnam capit	ibid. 12
Halyattes ad tibiarum fistularumq; cantum in expeditionem procedebat	ibid.
Halyattes paternum bellum administrat	ibi.
Halyattis cum Milesijs fœdus	19
Halyattis regnum & mors	17
Halyatte defuncto Cræsus i regno succedit	ibi.
Halyattis dona Delphis consecrata	17. 65
Halyattes fugientes Scythas recepit	47
Halyattis uxores Caira & Iade	63
Halyattis sepulchrum apud Lydos	64
Hamafus rex Cyro confœderatus	51
Hamilcar Carthaginiensium rex	685
Hamilcaris genus & mors	686
Harmamithes Perfici equitatus præfectus	644
Harmocydis oratio ad Phocenses	808
Harpagus Medus	52
Harpagus Astyagis familiaris	73
Harpagi coram Astyage expurgatio	80
Harpagi filium Astyages maculat	80
Harpagus proprium filium comest.	81. 107
Harpagi ad Cyrum litera intra lepore recondita	89
Harpagus exercitui Astyagis contra Cyrum præficitur	87
Harpagus Ionia subacta, in Caras exercitum traduxit	112
Harpagus Cyrum in potestatem regni inuexit	107

Harpagus inferiorem Asiam subigit	FL7
Harpagus Persa	540
Harpagus in MaZaris defuncti locum sufficitur.	107
Hebes testera	858
Hebrus fluvius ubi	312.638
Hecataeus historiographus	230
Hecataeus Egesandri.	922
Hecataei Egesandri sermones	395
Hector successor Troiani regni.	222
Hedoni Thracia populus	654
Hedonorum novem via	656
Hegesicles Spartiatarum tyrannus	42
Hegesipyla Miltiadis uxor	544
Hegesistratus tyrannus	512
Hegesistratus Telliadeus aruspex	822
Hegesistrati interitus	636
Helena ab Alexandro raptus	7.206.207
Helena Menelao rediditur	8
Helena templum	555
Helens uaticinus	337
Helens Agai Peloponnesius	590
Helice ubi	98
Heliopolus solis urbs.	178
Heliopolitani Aegyptioru solertissimi	11.188
Heliorum certamen	242
Helis Actolorum ciuitas	756
Hellepontij populus	314
Hellepontus	327
	Helle

I N D E X.

Helleſponti pons	622
Helleſponto Xerxes compedes inijcit	622
Helleſpontum Xerxes muneribus donat	581
Helleſpontias, uentus ſubſolanus	568
Helice filia Athamantis ſepulcrum	635
Hemus	378
Heneti populus	104. 459
Heraclida Sardinum reges	7
Heraclidarum genus	ibidem
Heraclidarum imperium quot annorum	ibid.
Heraclidarum ultio in atnepotem Gygi	12
Heraclides Ibanoleus	524
Hercules annus è x i i. dijs	168
Herculis parentes ab Agyptiis oriundi	169
Hercules uetuſtus domus	ibidem
Herculis cippi ubi	169. 162
Herculis templum ubi	170. 206. 490. 580. 584
Hercules geminus	170
Herculis fabula	ibidem
Herculis oraculũ apud Aegyptios	189
Herculis columna ubi	357
Herculis tres filij	358
Hercules Scytharum deus	382
Herculis ueſtigium ubi	326
Herculis ara ubi	392
Hercules ab Iaſone dereliectus	699
Hermus fluuius	47. 515. 874
Hermus fluuius iuxta Phociam urbem in mare effunditur.	52

Hermotybies Aegyptij	245
Hermotybiorum Aegyptiorum plaga	245
Hermophantus	515
Hermippus	528
Herma ubi	694
Hermionenses Dryopes sunt	742
Hermiona Dryopum ciuitas	756
Hermotimus eunuchus Pedasensis genere	772
Hermesus sinus	871
Herodoti peregrinatio	142.157.169
Herodoti sententia de incremeto Nili	155
Herodoti de origine oraculorum sententia	177
Herodoti de raptu Helena sententia	211
Herodotus Basiliidis filius	789
Hephaestenses, populus	598
Hesiodus & Homerus deorum opifices	176
Hexapolis olim Pentapolis dicta	97
Hillus Herculis filius	704
Hiperocha	371
Hipparchi insomnium	486
Hipparchi interfectores	ibid.
Hippias tyrannus Atheniensium	488
Hippias Pistrati filius	579
Hippia somnium	579
Hippia dens tussiendo excussus	579
Hippoclidus Tisandri filius	590
Hippoclidus proci praestantia	591
Hippoclus Lampfacenus	423
Hippocrati portentum ingens visum	36
	Hipp

<i>Hippocrates pater Pisistrati</i>	491
<i>Hippocrates Gela tyrannus</i>	537
<i>Hippocratis Patarae mors</i>	678
<i>Hippophora naues qua</i>	548
<i>Hippotoxota quid</i>	829
<i>Hirci coitus cum muliere</i>	171
<i>Hirrus mons ubi</i>	52
<i>Histiæ Miletus</i>	423. 460
<i>Histiæ ad Scythas oratio</i>	' <i>ibid.</i>
<i>Histiæ callida oratio ad Darium</i>	519
<i>Histiæ à Chijs in vincula conijcitur</i>	527
<i>Histiæ literæ prodantur</i>	528
<i>Histiæ vulnus</i>	<i>ibid.</i>
<i>Histiæ capitur, & in crucem tollitur</i>	539
<i>Histiæ Tynnus filius</i>	648
<i>Histiæ ora super Artemisium</i>	391
<i>Histiæ urbs capitur</i>	733
<i>Hoarus fluvius ubi</i>	416
<i>Homerus & Hesiodus deorum opifices</i>	175
<i>Homerus de raptu Helena</i>	208
<i>Homeri Epigoni</i>	369
<i>Homerica profæctionis comentarij</i>	873
<i>Homeri cecitas</i>	<i>ibid.</i>
<i>Homeri epigramma pro Mida Phrygum re-</i> <i>ge</i>	877
<i>Homeri nomen unda</i>	878
<i>Homeri minor Ilias</i>	873
<i>Homeri Phocæ</i>	879
<i>Homerus apud Chium</i>	883

Homeri Cecropis, Batrachomyomachia, Epiclides	ibidem
Homeri uxor & filia	884
Homeri caminus	888
Homeri Erefione	889
Homeri mors & sepulcrum	890
Homerici sepulcri inscriptio	ibidem
Homerus Aeolicus	ibidem
Homeri atas	892
Homini satius mori quàm uiuere	21
Hominis calamitosa conditio	22
Hominis prima & naturalis uox	143
Homo fato functus ubi per latitiam terra de- mandetur	458
Homines in fortuitorum arbitrio & non con- trà	630
Hoples Iouis filius	491
Hora diei à quibus inuenta sint	204
Horti Mida Gordij	793
Hostia Pythio à Cræse consecrata	31
Hotassus Artachai filius Assyriorum dux	637
Humana uita anni LXX.	21
Humana uita breuitas & calamitas	628
Hyampolis urbs	738
Hyampens uertex	740
Hyacinthia Lacedamoniorum solennia	802
Hybla urbs	678
Hydarnes Persa	301
Hydarnes Hydarnis filius Persarum dux	642
Hydr	

I N D E X.

Hydrias regio	523
Hyela ager Oenotria	112
Hyena ubi nascantur	450
Hygennenses populus	314
Hylaea locus	358.392
Hyllea	382
Hyllus interimitur	813
Hymee Persa	523
Hymea obitus	525
Hymessus	595
Hymni decorum ab Homero conscripti	875
Hyppachi iam Cilices appellati	645
Hypacris Scythia fluvius	382
Hypanis fluvius impotabilis	363.378.395
Hyperanthes & Abrocomes Darij filij	714
Hyperborei ubi	362
Hyperboreorum sacra	269
Hypoleo promontorium	382
Hyrcani populus ubi	327
Hyrgis fluvius	382
Hyria urbs à quibus condita	587
Hysies populus ubi	406
Hystaspes Arsamenis filius	137
Hytaspes Darij filius	638
Hystrices ubi gignantur	37

I

Iadmon Samius	224
Ialissus ubi	98.404
Iapygia	342
	00 8 Iapyg

I N D E X.

<i>Iapyges Messapj</i>	404.687
<i>Iardanna ancilla</i>	7
<i>Iasonis aureus tripus</i>	443
<i>Iatrageas</i>	475
<i>Iberiam Persa occupant</i>	108
<i>Ibidis forma</i>	186
<i>Ibidum duplex genus</i>	186
<i>Ibis Aegyptijs sacer</i>	181
<i>Ichna urbs terra Bottiaidis</i>	660
<i>Ida mons</i>	427
<i>Ieiunia & festus dies Isida</i>	446
<i>Ienysus urbs ubi</i>	218
<i>Ignem Persa deum arbitrantur</i>	265
<i>Ignis Aegyptijs animata bellum dicitur</i>	ibid.
<i>Iyrca populus ubi</i>	365
<i>Ilias minor Homeri</i>	878
<i>Ilensis ager</i>	612.627
<i>Ilium ubi</i>	147
<i>Ilij obsessio & expugnatio</i>	212
<i>Iliſus fluvius</i>	698
<i>Imbecillitatis fortissima necessitas</i>	689
<i>Imbrus</i>	469
<i>Imbribus uacantes</i>	447
<i>Imperium Priami à Grecis enersum</i>	5
<i>Impossibile sortem fata destinata posse effu- gere</i>	61
<i>Impossibilitatis numen</i>	778
<i>Inarus Psammetichus vir Pannus</i>	602
<i>Inconstantia rerum humanarum</i>	6
	Indi

INDEX.

Indi Callatia parentibus nescuntur	280
Indorum multitudo	316
Indi Calandia	318
Indicum aurum	ibid.
Indica regionis descriptio & situs	318
Indi pecuarij & eorum mores	319
Indorum navigia	ibid.
Indi egrotos suos epulantur	ibid.
Indorum coitus in propatulo	319
Indorum genitura atra	ibid. 320
Indica formica	ibid.
Indici cameli forma & pernecitas	ibid.
Indica animalia grandiora ceteris	322
Indis sol matutinus ardentissimus	321
Indus fluvius	375
Indi à Dario subacti	ibid.
Indathyrsus filius Saulj rex	292
Ingenium Persarum quale	60
Inopia & impossibilitatem numina	778
Institutores primi Lydi existere	64
Institutio Persarum	98
Insomniorum ludibria	613
Insulani Iones qui	96
Insula Oenasa.	109
Insula Echenades ubi	148
Insula natans ubi	239
Insula beatorum ubi	271
Insula rubri maris	316
Insula Cassiterides ubi	326
	Intaph

I N D E X.

<i>Antaphernis facinus & mors</i>	328
<i>Intercalationis mensis à quibus introductus</i>	
22.144.	
<i>Io filia Inachi regis</i>	4
<i>Io à Phœnicibus rapitar</i>	<i>ibid.</i>
<i>Io stuprata</i>	6
<i>Iones à Cræso subacti</i>	7.17
<i>Ionico genere excellentes</i>	34
<i>Ionum ciuitates</i>	96
<i>Ionum lingue</i>	96
<i>Iones insulares qui</i>	96
<i>Ionum cur XII. ciuitates</i>	98
<i>Iones ab Achinis suis sedibus pulsi</i>	99
<i>Ionum reges quæ progenie oriundi</i>	99
<i>Iones ueri & genuini qui</i>	99
<i>Ionum qui ab Apaturis arceantur</i>	99
<i>Ionum Panonium sacrum</i>	99
<i>Ionum insulanorum deditio</i>	XII
<i>Iones Biantis consilium spernunt</i>	XII
<i>Ioniam Harpagus subigit</i>	XII
<i>Iones quomodo Aegyptum diuiserint</i>	151
<i>Iones ubi & unde dicti</i>	314. 595
<i>Iones ignauissimi hominum</i>	424
<i>Ionica rebellionis occasio 470. & initia</i>	481
<i>Ionum fuga</i>	525
<i>Ioniarum nauium catalogus</i>	529
<i>Ionibus Persarum mina intentata</i>	<i>ibidem</i>
<i>Iones laborum insueti</i>	531
<i>Iones tertio in seruitutem redacti</i>	540
<i>Iones</i>	

Iones Dario tributarij	949
Iones Pelasgi Aegialees appellati	ibid.
Ionia Gracii iterum restituta	858
Ionia translatio	857
Ioui decima necessariò redduntur	60
Iouis Carij sanum apud Mylasum	113
Iouis Beli templum & simulacrum	119. 443
Iouis Thebani templum	119
Iouis cultus apud Meroën	159
Iouis sanum apud Hesperotos	177
Iouis oraculum apud Aegyptios	189
Iouis Ammonij templū à Cäbyse ascēsum	269
Iouis Beli pulvinar	352
Iouis forensis ara	480
Iouis filiorum cognomina	491
Iouis militaris templum	524
Iouis Olympij delubrum	146
Iouis currus in Xerxis exercitu	626. 883
Iouis Aphilystij templum	701
Iphigenia apud Tauros cultus	406
Ipni locus quidam	627
Irasa locus ubi	434
Is urbs & flumen	118
Is fluvius in Euphraten se inuoluit	ibid.
Isagoras Tisandri	491
Isidi uacca sacra	167. 447
Isidis simulacrum	167
Isidis templum maximum in urbe Basiri	178
Isis diuinitas, id est, Ceres dea	178. 240
	Isid

<i>Isidis & Dionysij filij</i>	240
<i>Isidis sacra & festa</i>	<i>ibid</i>
<i>Ismares lacus famosissimus</i>	654
<i>Ismenij Apollinis templum</i>	33
<i>Isbedoni populus</i>	133
<i>Isbedones populus</i>	282.367
<i>Isbedonum mores</i>	<i>ibidem</i>
<i>Istri ortus & fluxus</i>	162
<i>Ister ubi</i>	378.402
<i>Ister semper par</i>	379
<i>Isthmus Cnidie</i>	116
<i>Isthmus muro praeceptus à Miltiade</i>	543
<i>Istiaotis locus proximus Ossa & Olympe</i>	34
<i>Istiai populus</i>	116
<i>Itanus oppidum</i>	429
<i>Iudices regij apud Persas</i>	274
<i>Iudicis corrupti iusta uindicta exemplum</i>	469
<i>Iuncus esui aptus</i>	194
<i>Iunonis festum</i>	20
<i>Iunonis templum ubi</i>	400.831.837
<i>Iupiter expiator hospitalis</i>	28
<i>Iupiter apud Persas</i>	29
<i>Iupiter Bel apud Babylonios</i>	118
<i>Iupiter arietina facie apud Aegyptios</i>	168
<i>Iupiter Ammon</i>	168.443
<i>Iupiter Thebanus</i>	167.443
<i>Iupiter liberator, & eius templum</i>	344
<i>Iupiter Scytharum deus</i>	382
<i>Iupiter Papias apud Scythas</i>	<i>ibidem</i>
	<i>Iup</i>

I N D E X

<i>Iuppiter Lycaeus</i>	455
<i>Iuppiter Carinus</i>	498
<i>Iuppiter Lacedamonius</i>	452
<i>Iuppiter Cælestis</i>	<i>ibid.</i>
<i>Iuppiter sub nomine Xerxi</i>	634
<i>Iuppiter areus decem cubitorum ubi</i>	845
<i>Iurare per aquam Stygis</i>	562
<i>Iusti principis officium</i>	268

K	K
<i>KIKI quid sit</i>	195

L

L <i>Abda Amphionis filia</i>	507
<i>Labynetus Babyloniorum tyrannus</i>	51
<i>Labyrinthi descriptio</i>	184
<i>Labynetus Assyria rex</i>	123
<i>Lacedamonij Cræso amici</i>	734
<i>Lacedamonij potentissimi Græcorum</i>	34
<i>Lacedamoniorum leges à Lycurgo</i>	41
<i>Lacedamonij bellum Tegeatibus inferunt</i>	42
<i>Lacedamoniorum cōpedes apud Tegeatas</i>	42
<i>Lacedamonij quibus artibus Tegeatibus facti sunt superiores</i>	44
<i>Lacedamoniorū Arginorumq; pro agro Thyrea dimicatio</i>	54
<i>Lacedamo.coma post victoriam de Arginis</i>	55
<i>Lacedamonū expeditio aduersus Polycratē</i>	283
<i>Lacedamonum in Samum expeditio</i>	<i>ibid.</i>
<i>Laceda.mos in sumendis noctis supplicijs</i>	426
<i>Lacedamonum de seipsis opinio</i>	550
<i>Laced</i>	

I N D E X.

<i>Lacedamonij lex de progrediēdo ad bellū</i>	579
<i>Lacedamonum oratio ad Plataenses</i>	580
<i>Lacedamoniorum uirtus</i>	650
<i>Lacedamon oratio ad Hydarnē Persam.</i>	666
<i>Lacedamoniorum consuetudo</i>	707
<i>Lacedamonum oratio ad Athenienses</i>	799
<i>Lacedamonum frugalitas</i>	846
<i>Lacedamonum occisorum sepultura</i>	<i>i bid.</i>
<i>Lacmon mons ubi</i>	851
<i>Lacrines Aeolus</i>	801
<i>Lactis mulgendi mos apud Scythas</i>	355
<i>Lacus Tritonidis</i>	447
<i>Lacus unde pix haeritur</i>	451
<i>Lacus Stympalius ubi</i>	563
<i>Lacus famosissimi</i>	654
<i>Lacus piscosus & salsus</i>	<i>ibid.</i>
<i>Lacus Bæbeis ubi</i>	662
<i>Lacus Gygeus ubi</i>	64
<i>Lada insula ubi</i>	329
<i>Ladice uxor Amasis</i>	253
<i>Ladices notum</i>	<i>ibid.</i>
<i>Laij delubrum 428. oraculum 478. & genus</i>	488
<i>Lampito Leutychidis filia</i>	561
<i>Lamponium ubi</i>	469
<i>Lampsarum urbs</i>	523
<i>Lana arborea ubi</i>	522
<i>Laodamas Phocensis</i>	423
<i>Laodamas Eteoclis filius</i>	488
<i>Laodice</i>	370
	Laos

<i>Laos oppidum</i>	335
<i>Lapicidina pyramidum</i>	146
<i>Lapis porinus, Parius</i>	489
<i>Lapidum acernus à Dario congestus</i>	400
<i>Lapis Melampyris</i>	710
<i>Larissa Acolia ciuitas</i>	100
<i>Lafus Hermionis filius</i>	601
<i>Laxij Samromata ubi</i>	365
<i>Lebaa urbs</i>	791
<i>Lebedus</i>	96
<i>Leana partus</i>	323
<i>Ledanum, aliàs Ladanum</i>	322
<i>Ledanum quomodo colligatur</i>	325
<i>Ledani medica uirtus</i>	ibidem
<i>Legati Darij in puteum coniecti</i>	663
<i>Legati non uiolandi</i>	ibidem
<i>Leges Atheniensium à Solone condita</i>	19
<i>Leges & instituta Babyloniorum</i>	122
<i>Lemnum oppidum capitur</i>	598
<i>Leobotus Spartiatarum rex</i>	41
<i>Leocides Phidonis Argiuorum tyrāni filius</i>	590
<i>Leonis ex auro effigies</i>	31
<i>Leon & Hegesichus Spartiatarum tyranni</i>	41
<i>Leo Sardinus</i>	16
<i>Leonides 478. in crucem tollitur</i>	621
<i>Leonidis regis Spartiatarum genealogia</i>	704
<i>Leonida mors</i>	ibidem
<i>Leonida cadis uindicta</i>	766
<i>Leonum natura atq; loca</i>	665

Leones ubi gignantur	661
Leontini populus	678
Leporis fecunditas	323
Lepreum oppidum	428
Lepus ex equa natus	634
Leros insula	526
Lesbus insula ubi	86.107.133
Lesbus quando habitari coepta	892
Lesbii à Polycrate uicli	280
Leucadius Hippomachus aruspex	822
Leucadij Dorica gens	743
Leucon oppidum Asiae	435
Leutychides Menaris filius	597
Leutychides Spartiatarum rex	558
Leutychida fuga & mors	562
Leutych. oratio de deposito reddendo	562
Leutychidis genealogia	788
Leutychidis stratagema	855
Lex Caricarum mulierum in maritos	99
Lex omnium rex & domina	652
Liberi cultus apud Meroën	159
Liberi nomen quando apud Persas	175
Liber Aegyptijs Osiris dictus	255
Libya unde sortita nomen	376
Liches Delphici oraculi coniectlor	44
Liliorum ingens uis ubi	194
Liliorum radices esui apta	ibidem
Limencium regionis Milesiorum	13
Lindos oppidum	98
	Lindi

I N D E X.

<i>Lindi populus è Rhodo</i>	677
<i>Linus modulationis genus apud Aegyptios</i>	188
<i>Linum Colchicum, Sardicum, Aegyptiacum</i>	202
<i>Lipaxus urbs ubi</i>	659
<i>Lipoxan Targitai filius</i>	356
<i>Lipsydrium oppidum</i>	488
<i>Lissus fluuius ubi</i>	654
<i>Lissi flu. aqua copijs Xerx. nõ suffecerunt</i>	ibid.
<i>Lissa oppidum ubi</i>	659
<i>Literarum mira occultatio</i>	722
<i>Literarum per sagittam transmissio</i>	486
<i>Litera capiti impressa</i>	474
<i>Litera Gracorum ex Phænicibus</i>	487
<i>Locri Epixephyrij populus ibidem</i>	536
<i>Locri OZola populus ubi</i>	737
<i>Lotophagi populus ubi</i>	442. 446
<i>Lotos ubi plurima</i>	194
<i>Loti radix esculenta</i>	ibidem
<i>Loti fructus descriptio</i>	442
<i>Lotij mulieris usus</i>	205
<i>Lucernarum accensarum festum apud Aegyptios</i>	179
<i>Lucus platanorum</i>	254
<i>Lucina tributum</i>	371
<i>Ludorum primi inuentores Lydi</i>	65
<i>Luna festum</i>	176
<i>Luna Persarum praeses</i>	624
<i>Luporum sepultura</i>	182
<i>Lupi ex hominibus</i>	407

I N D E X.

<i>Lutra ubi capiantur</i>	408
<i>Lycij in potestatem Cræsi subacti</i>	18
<i>Lyciorum è Creta origo</i>	II 4. 500
<i>Lycus Pandionis filius à fratre pellitur</i>	114
<i>Lyciorum nomen & leges</i>	114
<i>Lycij ab Harpago victi</i>	117
<i>Lycij populus Dario tributarius</i>	314
<i>Lycij quondam Termila vocati</i>	646
<i>Lycius Cyberniscus Saca filius</i>	647
<i>Lycidas cum uxore & liberis lapidatur</i>	880
<i>Lycophronis Periandri filij interitus</i>	289
<i>Lycus fluvius</i>	415. 620
<i>Lycurgus Aristolaidi filius</i>	26
<i>Lycurg. & Megacles Pisistratum ejiciunt</i>	ibid.
<i>Lycurgus Spartiata integerrima vita</i>	41
<i>Lycurgus legum lator apud Lacedam.</i>	44
<i>Lycurgus Leoboti Spartiatarũ regis tutor</i>	41
<i>Lycurgi delubrum apud Spartiatas</i>	41
<i>Lycæus Iuppiter</i>	455
<i>Lycæetus Maandri germanus</i>	469
<i>Lydius Atys filius</i>	7
<i>Lydi populus antea Meon vocatus</i>	ibidem
<i>Lydorum expiandi ritus idem qui apud Græcos</i>	24
<i>Lydorũ partes prima in cõsulendis oraculis</i>	34
<i>Lydorũ Medorumq; quinquennale bellum</i>	48
<i>Lydorum Medorumq; bello dies repente nox facta</i>	55. 78
<i>Lydorum</i>	

Lydorum Medorumq; fœdus	48
Lydorum ritus ineundi fœderis	ibidem
Lydorum strenua gens	52
Lydorum gens equitandi peritissima	ibidem
Lydorum cum Persis confictus, & fuga	53
Lydia auri ramenta è Tmolo provenientia habet	54
Lydia Halyattis regis sepulcro, se nobilem satulat	ibidem
Lydorum filia omnes prostituuntur	ibidem
Lydorum mores & leges	ibidem
Lydi primi omnium aureum argenteumq; nummum ad utendum percusserunt	ibidem
Lydi primi caupones insitioresq;	ibidem
Lydi primi inuētores ludorum	65
Lydi in Thusciam primos colonos deduxerunt	65
Lydorum diuisio	ibidem
Lydorum cum Cyaxare praelium	70
Lydi è Sardibus per Cyrum exacti	103
Lydi Caribus germani	113
Lydi populus tributum Dario pendens	314
Lyda mons à Pedasys extructus	116
Lydeus fluvius	65
Lygdamus Naxius	39

M

Macedones à Dario subacti	478
Macedo Amynta filius	546
Machlyes populus	791
	442

<i>Macrobyj populus Aethiopia</i>	208
<i>Macrones populus</i>	201.316
<i>Maclorium urbs supra Gelam</i>	677
<i>Madyes filius Protoshia Scytharum rex</i>	71
<i>Madytus urbs</i>	612
<i>Maandri campus</i>	13.139
<i>Maandri campos MaZares incurfat</i>	107
<i>Meander fluvius 330.523. & eius fontes ubi</i>	619
<i>Meandrius Polycratis scriba</i>	331
<i>Meandrius Sami procurator</i>	344
<i>Maotis palus ubi 71. 413. 355. 415. 376. 382. 398.</i>	
405	
<i>Maotei populus ubi</i>	415
<i>Magdolus oppidum ubi</i>	242
<i>Magi populus Media</i>	70
<i>Magi Persarum</i>	94
<i>Magorum commentum ut Persarum imperium occupent</i>	293
<i>Magi cuiusdam imperium apud Persas.</i>	298
<i>Magorum cades</i>	306
<i>Magophonia Persarum festum</i>	307
<i>Magistum oppidum</i>	428
<i>Magnetes populus</i>	315
<i>Magnesia urbs ubi</i>	330.697
<i>Malea promontorium ubi</i>	54
<i>Mala dextra in contumeliam derasa</i>	215
<i>Malena</i>	559
<i>Males Aetolus</i>	590
<i>Mandanes Astyagis filia</i>	71
<i>Mandanes Cambysis nuptum datur</i>	73

<i>Maëdrocles Samius</i>	398.	<i>et eius monumentum ibi.</i>
<i>Mantiens montes</i>	124.	133
<i>Mantineæ urbs</i>	436	
<i>Maneros Aegyptijs quid</i>	188	
<i>Marathonem occupat Pisistratus</i>	39	
<i>Marathon locus</i>	577	
<i>Marathonia clades</i>	584	
<i>Mardonius Gobryis filius</i>	546.	600
<i>Mardonius vulneratur</i>	547	
<i>Mardonius à præfectura semouetur</i>	573	
<i>Mardonij oratio de bello Græciæ inferendo</i>	604	
<i>Mardonij in Lacedæmones obiurgatio</i>	828	
<i>Mardonij cades</i>	836	
<i>Mardonius Xerx. exercit. imperator</i>	642	
<i>Mardus Heraades Sardiæ muros primus con-</i>		
<i>scendit</i>	55	
<i>Mardi Persarum genus</i>	86.	316
<i>Mariandini populus</i>	312	
<i>Mariandini à Cræso subacti</i>	18	
<i>Mare Sardonium ubi</i>	110	
<i>Mare Caspium</i>	134	
<i>Mare Atlanticum, rubrum</i>	120.	133. 146
<i>Mare Echinadum insularum</i>	148	
<i>Marea urbs ubi</i>	153	
<i>Mariandicus sinus ubi</i>	372	
<i>Maris fluvius</i>	378	
<i>Maronea Græciæ urbs</i>	654	
<i>Martin sepulcrum apud Scythas</i>	383	
<i>Marsya fluvius</i>	523	

<i>Mafanges Aoriz filius Panorum dux</i>	640
<i>Mascamis elogium</i>	652
<i>Masy Persarum genus</i>	86
<i>Masilles Dary, Xerxiani exercitus imperator</i>	642
<i>Masistij cades</i>	810
<i>Masistius à Gracis Macisius dictus</i>	ibidem
<i>Masista & liberorum eius cades</i>	811
<i>Masageta populus ferus & robustus</i>	132
<i>Masagetarum deus sol</i>	139. 141
<i>Masagetarum uictus</i>	141
<i>Masagetarum uxores communes</i>	141
<i>Masagetarum senes immolantur</i>	141
<i>Mastyes populus</i>	460
<i>Maternum genus nobile paterno apud Lycios</i>	114
<i>Matris Martis templum ubi</i>	180
<i>Matieni populus</i>	47
<i>Maxyes Pœni ubi</i>	449
<i>Mazares Medus</i>	103
<i>Mazares Prienienses subigit</i>	107
<i>Mazares Maandri campos incurfat</i>	ibidem
<i>Mazares moritur</i>	ibidem
<i>Meci populus</i>	316
<i>Mecyberna Graca urbs</i>	670
<i>Medea Colchorum regis filia</i>	4
<i>Medea raptus à Gracis</i>	ibidem
<i>Medicum nomen Gracis terrorem incutere solitum</i>	583
	Medici

Medici singuli singulorum morborum apud Aegyptios	190
Medica nationis gentes qua	68
Medi Diocen sibi indicem constituunt	ibidem
Medi regi suo regiam aedificant	ibidem
Medi a Scythis praelio fusi, Asia imperium amittunt	71.89
Medi inebriatos Scythas interimunt	72
Medi Assyrios subigunt	72
Medis canis spaca dicitur	73
Media regionis facies	ibidem
Medimnus Atticus mensura genus	126.532
Medorum bellum cum Halyatte	33
Medo bellum quinquennale cum Lydis	48
Medori & Lydori mos incendi fœderis	49
Medorum ab Assyrijs defectio	66
Medorum imperium ad Persas translatum	89
Medorum à Dario defectio	ibidem
Medorum appellatio unde	637
Medi ubi	373
Megabates Persa	473
Megabazus Megabatis filius	647
Megabizus Persa	301
Megabizi oratio ad holiarchiam	308
Megabizus Zopyri filius	353
Megabizi elogium	425
Megabizus in Parios exercitum ducit	462
Megabizus Xerx. exercitus imperator	642
Megacles Alcmeonii filius	37-582
pp s	Megaci

I N D E X.

<i>Megacles & Lycurgas Pisistratum imperio</i>	
<i>Atheniensium pellunt</i>	37
<i>Megacles Clisthenis gener factus</i>	392
<i>Megacles Hippocrati filius</i>	ibidem.
<i>Megacreon Abderites</i>	658
<i>Megapanus Hyrcanarum dux</i>	637.
<i>Megarensis populus</i>	679
<i>Megarensis plebs uenundatur</i>	ibidem.
<i>Megistia extispicia</i>	711
<i>Megistias Acarnas à Melampode progenitus</i>	
713	
<i>Melampodis postulata ab Argijs</i>	820
<i>Melampus Bacoici sacrificij inventor apud</i>	
<i>Aegyptios</i>	173
<i>Melampygos lapis</i>	840
<i>Melanchlani populus</i>	405
<i>Melanchlanorū mores & nomenclatura</i>	407
<i>Melanchlano uictus humana caro</i>	ibid.
<i>Melana sinus quidam & fluvius</i>	655
<i>Melanopus Ithagena</i>	880
<i>Melas, aliàs Pirus, fluvius</i>	99
<i>Melis fluvius ubi</i>	702
<i>Meles primus rex Sardinum</i>	56
<i>Melibœa urbs</i>	697
<i>Meliensis sinus ubi</i>	370
<i>Melesigenes unde appellatus</i>	871
<i>Melissa Periandri uxor</i>	286.395
<i>Melissa à Periandro occisa</i>	286
<i>Melites fluvius</i>	871
	Mellis

<i>Mellis ubi maxima copia</i>	451
<i>Melois amnis</i>	832
<i>Melyenses populus</i>	314
<i>Memnonia regia</i>	485
<i>Memnonis urbs ubi</i>	<i>ibidem</i>
<i>Memnonia Susa</i>	485
<i>Memphis urbs</i>	245
<i>Memphis urbs à Mene primum condita</i>	198
<i>Memphis urbis situs & descriptio</i>	<i>ibidem</i>
<i>Menalippus Asiæ filius</i>	492.512
<i>Mendacium dicere quando expediat</i>	302
<i>Mendesium ostium Nili</i>	152
<i>Mendesij populus</i>	168
<i>Mēdesij cur oves immolet, capris abstinētes ibi.</i>	
<i>Mendesij capras uenerantur</i>	171
<i>Mendesij caprarios præcipuo honore afficiunt</i>	
<i>ibidem</i>	
<i>Mendetis templum</i>	168
<i>Mendes quid lingua Aegyptiaca</i>	172
<i>Menelaus Helenam recuperat</i>	210
<i>Menelai portus ubi</i>	440
<i>Mena primus regnasse fertur</i>	144.256
<i>Mensa solis</i>	306
<i>Mensis intercalarius</i>	22
<i>Mensis intercalaris à Græcis alijs additus</i>	144
<i>Mentes nauicularius</i>	872
<i>Mentiri apud Persas turpissimum</i>	93
<i>Mentor Ithacensis ab Homero celebratus</i>	
873.884	

<i>Mentula portentum apud Aegyptios</i>	170
<i>Mærios stagnum 184. 233. & eius descriptio</i>	315
<i>Mæru Aegyptiorum rex</i>	199
<i>Mæris præclara opera</i>	ibidem
<i>Mænia lignea Budinorum</i>	415
<i>Mæones antè Lydi appellati</i>	7. 640
<i>Meraphij Persarum genus</i>	86
<i>Mercurij statua 62. & templum</i>	174
<i>Mercurius quibus gentibus colatur</i>	459
<i>Mermnada populus</i>	7
<i>Mermnadarum tyrannus</i>	11
<i>Meroë oppidum ubi</i>	159
<i>Mesambria urbs ubi</i>	400. 654
<i>Mesambriam urbem quis condiderit</i>	542
<i>Messana olim Zancle</i>	685
<i>Metalla aurea atq; argentea ubi</i>	655
<i>Metallorum aureorum certamen</i>	842
<i>Metallum salis</i>	447
<i>Metapontini populi ubi</i>	362
<i>Metiochus Olori filius</i>	545
<i>Metra Venus</i>	90
<i>Micythus Anaxilei famulus</i>	688
<i>Midas Gordij filius Phryg. rex</i>	11. 875
<i>Mida Gordij horti</i>	793
<i>Mida Gordij epigramma ab Homero</i>	875
<i>Milesiorum cum Halyatte bellum</i>	12
<i>Milesiorum duo acerba vulnèra</i>	ibidem
<i>Milesiorum oppugnatio per XI. annos</i>	ibid.
<i>Milesiorum cum Halyatte fœdus</i>	15
	<i>Mile</i>

I N D E X.

<i>Milesij Cyro confederati</i>	95
<i>Milesiorum correctio</i>	469
<i>Milesiorum & Carum fuga</i>	524
<i>Miletum oppugnatur</i>	12
<i>Miletus urbs Ionia</i>	96-468
<i>Miletus capta diripitur</i>	534
<i>Militia ordo à quo primum distributus</i>	78
<i>Militum Cambysis depastio</i>	271
<i>Milo Crotoniates luctator</i>	341
<i>Miltiades Atheniensium dux</i>	423
<i>Miltiades Cimonis filius tyrannus</i>	541
<i>Miltiades victor in Olympiaco certamine</i>	542
<i>Miltiades capitur</i>	ibidem
<i>Miltiades Chersoneso potitur</i>	ibidem
<i>Miltiades Parum obsidet</i>	593
<i>Miltiadis accusatio & obitus</i>	57
<i>Milyada Milya Solymi</i>	114
<i>Minerva templi deflagratio</i>	13
<i>Minerva templum cognomine Aßesia</i>	ibid.
<i>Minerva duo templa apud Aßesum</i>	ibid.
<i>Minerva Pallenidis templum</i>	39
<i>Minerva Alca tēplum apud Tegeates</i>	41.649
<i>Minerva tutelaris templum apud Chios</i>	106
<i>Minerva oraculum apud Aegyptios</i>	139
<i>Minerva vestibulum apud Saïos</i>	250
<i>Minerva parentes</i>	444
<i>Minerva agis</i>	448
<i>Minerva Crastia</i>	479
<i>Minerva urbana</i>	500
	<i>Miner</i>

Minerua templum in Sigeo	512
Minerua Iliaca 1000. boues immolantur à	
Xerxe	627
Minerua Sciradis templum	767
Minoë & Sarpedo Europa filij	114
Minoa Selinusiorum colonia	480
Minois cades	687
Minya populus	99. 426
Minya cōmento suarum uxoriū liberantur	427
Miraculum maximum Periandro oblatum	15
Mitradates pastor Cyri nutritus	73. 84
Mnesiphilus Atheniensis	747
Molassi populus	99
Mons Arabicus 147. Punicus.	ibidem
Mons Africanus ubi	218
Mons Atlas ubi	446
Mons ingens euersus indagandis metallis	548
Mophis mons	157
Mortis statua exemplaris apud Aegyptios	188
Mortuorum apud Aegyptios conditura	190
Mors optatissimū perfugiū arumnose uita	628
Mora compendia	608
Moschi populus	316
Mosynæci populus	316
Mula mulum peperit	634
Mula partus	349
Muli ubi non gignantur	366. 418
Mulorum species Scythis horrenda	418
Mulier exuendo tunicam & nescundiam pa-	
uiler	

<i>riter exuit</i>	8
<i>Mulieris simulacrum ex argento</i>	32
<i>Mulieres à Dodonai cur columba nocetur</i>	176
<i>Mulierum pudenda cippu à Sesoſtre inſcripta</i>	200
<i>Mulier ex turpiſſima ſpecioſiſſima facta</i>	555
<i>Mulierũ Atticarũ una cum liberis cades</i>	597
<i>Mulieres ſuprando extincta</i>	738
<i>Munychia</i>	758
<i>Murum auxilia</i>	229
<i>Murichides Helleſpontino</i>	860
<i>Mus Europæus</i>	789
<i>Muriũ tria genera apud paſtorales Panos</i>	450
<i>Murus ligneus Perſarum, & eiſdem expugna tio</i>	837.739
<i>Muſici Argini</i>	373
<i>Muſſela Africa</i>	450
<i>Muſai ſortes & earundem ediſſertator</i>	601
<i>Mycale promontorium</i>	100
<i>Mycerinus rex Aegypti</i>	221
<i>Mycerini clementia & iuſtitia</i>	ibidem
<i>Mycerini filia mors & ſepultura</i>	ibidem
<i>Mycerini concubina</i>	ibidem
<i>Mygdoniam à Bottiade Axius dirimit</i>	659
<i>Mylaſſorum fanum</i>	113
<i>Mylaſſa oppidum ubi</i>	524
<i>Mylitta Aſſyrijs Venus appellata</i>	90.132
<i>Myrſilus, aliàs Candaulus dictus</i>	7
<i>Myrina Aeolia ciuitas</i>	100
	Myri

Myrios stagnum	145
Myris rex	149
Mysi Caribus germani	113
Myrsus Gygis filius	330
Myrses Persarum dux	525
Myrcinus urbs ubi	525
Myrenai populus	598
Myrus quid sit	636
Mysi à Cræso subacti	18
Mysi populus ubi	314
Mysia ab Hymæa capitur	524
Mytilene urbs ubi	252
Mym urbs Ionia	96
Mysus populus ubi	529

N

N Aparis Scythia fluvius	378
Nasamones populus	162. 440
Nasamonum coitus in propatulo	ibidem
Nasamonum insurandum & divinatio	ibid.
Nasamonum cadaverum sepultura	449
Nascentium deploratio	458
Natho insula ubi	245
Natura solertia	322
Navibus longis qui primi usi fuerint	107
Naucula Babyloniorum	129
Naves Aegyptiorum è spino	197
Naves rubrica delobuta	291
Naves quinque drachmis addicte	571
Navium Persicarum catalogus	645
Nauc	

<i>Naucrates oppidum</i>	197
<i>Naufragi ubi immolentur</i>	406
<i>Nauplia</i>	363
<i>Naxus insula</i>	470.472
<i>Naxus insula à Pisistrato subacta</i>	47
<i>Naxij populus</i>	670.643
<i>Nebris</i>	379
<i>Necus rex Aegypt. Psammiti filius</i>	241.373
<i>Necus à quo interemptus</i>	237
<i>Neci victoria contra Syros</i>	240
<i>Neceſſitatis numen</i>	778
<i>Nelus Codri</i>	854
<i>Neon urbs ubi</i>	737
<i>Neptuno Heliconio Panioniū locus sacer</i>	100
<i>Neptunus Aſtorum deus</i>	174
<i>Neptunus Thamimaſades</i>	382
<i>Neptunus liberator, & eius templum</i>	699
<i>Neptuni templum apud Potidaeas</i>	787
<i>Nestus fluuius Abderorum</i>	654
<i>Neuri populus & eorum mores</i>	405.406.263
<i>Nicandra Dodonaorum sacerdos</i>	177
<i>Nicodromus Cinathi</i>	570
<i>Niger sinus ubi</i>	545
<i>Nili fluminis origo</i>	152.160
<i>Nili fluminis ostia</i>	152
<i>Nili fluminis natura & incrementum</i>	153
<i>Nilus solus amnium auro caret</i>	154.157
<i>Nili fontes ignoti</i>	297.157.161
<i>Nilus scopulosus</i>	159

<i>Nilus Africam mediam diuidit</i>	161.200
<i>Nilus Aegypti fluius</i>	376
<i>Ninum ciuitatem Cyaxares obsidet</i>	71
<i>Ninum ciuitatem Medi expugnant</i>	72
<i>Nins oppidi situs</i>	117
<i>Ninus Assyriorum urbs</i>	236
<i>Nipsei Thiraces</i>	400
<i>Niphraga unus Pierum murus</i>	655
<i>Nisa oppidum ubi</i>	317
<i>Nisei equi</i>	322.626
<i>Nisens campus grandes fert equos</i>	626
<i>Nitetus Aprij regis filia</i>	236
<i>Nitocris regina Babylonia egregia monumeta</i>	121
<i>Nitocris Ninum oppid. sibi subegit</i>	ibidem
<i>Nitocris epitaphium</i>	123
<i>Nitocris Aegyptiorū regina fratrem ulciscitur</i>	129
<i>Nitri ingens uis</i>	191
<i>Noas fluius</i>	378
<i>Noctes in dies commutatae</i>	223
<i>Nocranis oppidum</i>	562
<i>Nomades Scythia</i>	12.47.234
<i>Nomadatum Scytharum seditio</i>	47
<i>Nomades Pæni</i>	444
<i>Nomades Sagittarij</i>	643
<i>Nonem fontes ubi</i>	596
<i>Nonus murus ciuitas Aeolia, & Cumanorum colonia</i>	100.677
<i>Noma urbs oppidum in Pallena</i>	659.511
<i>Nor pro die ubi extitit</i>	614

Nadium oppidum	428
Numi primum à Lydis percussè	62
Nomina Persarum	89
Nymphodorus Pythij filius	666

O

O asis urbs ubi	278
Oaxus oppidum Creta	438
Obeli Pheronis donaria	205
Obeli Trochoides	206
Oceani ortus ubi	358
Ociosus pro honestissimo habitus	175
Oclamasades Scyialis frater	325
Oculos in pectoribus gestantes	450
Odomanti populus ubi	655
Odryses ubi	400
Oebares Darij equiso	318
Oebarus Megabizi filius	648
Oecetor Gelonis progenitor	677
Oedipoda delubrum	428
Oea locus ubi	508
Oenusa insula ubi	809
Oenotria ager ubi	110
Oenoën Bæotij occupant	456
Oenone insula	743
Oeobazus Perses	396
Oeobasi liberi occid.	397
Oeroë insula ubi	829
Oetofyrus Apollo apud Scythas	382
Oetas montes ubi	710

<i>Opificum ignobilitas ubi</i>	245
<i>Oetryni à Cræso subacti.</i>	18
<i>Offa falsuris refilijt</i>	866
<i>Oilycus unde appellatus</i>	428
<i>Olenus</i>	98
<i>Olea in arce Atheniensis.</i>	747
<i>Olen Lycius</i>	371
<i>Oliatus</i>	475
<i>Olorus rex Thracia</i>	544
<i>Olbiopolita populus ubi</i>	363
<i>Olophryxus urbs ubi</i>	617
<i>Ollas pulsandi mos</i>	553
<i>Olympus Mysia</i>	25
<i>Olympus & Ossa Theßalia mōtes</i> 34. 661. 689.	
<i>Olympij Iouis delubrum</i>	146
<i>Olympieni à monte Olympo dicti</i>	640
<i>Olympiadorus Lamponis</i>	810
<i>Olynthiorum ab Artabazo obsessio</i>	485
<i>Olynthij ab Artabazo trucidantur.</i>	<i>ibidem.</i>
<i>Onesylus Gorgi frater</i>	517
<i>Onesyli dolus, & mors</i>	522
<i>Onesyli caput in portas suspensum.</i>	<i>ibidem.</i>
<i>Onesyli sacrificia</i>	<i>ibidem.</i>
<i>Onetes. Phanagora</i>	709
<i>Onachonus Theßalia fluvius</i>	662
<i>Onochonus Xerxiano exercitui defecit</i>	701
<i>Onomacritus sortilegus Athen. ejicitur</i>	601
<i>Opaa Spargapithis uxor</i>	392
<i>Ophryneus urbs ubi</i>	627
	<i>Opia</i>

INDEX.

<i>Opiniones de Nili fluminis natura & incremento</i>	154
<i>Opis ciuitas</i> 124. & <i>dea</i>	371
<i>Oraculum Halyatti à Pythia redditum</i>	14
<i>Oraculum Delphicum Cræso redditur</i>	30
<i>Oracula Græcorum</i>	29
<i>Oraculum Delphicum Cræsus uerum deprehendit</i>	31
<i>Oraculum Lycurgo à Pythia redditur</i>	41
<i>Oraculum captiosum Spartiatin redditum</i>	42
<i>Oraculum Pythia de ossibus Orestis</i>	43
<i>Oraculum Cræso redditum de muto filio</i>	56
<i>Oraculum Branchidarum de Pactya</i>	105
<i>Oraculum Ammonis Iouis de Aegyptijs</i>	153
<i>Oraculum Dodoneum omnium uetustissimum</i>	175
<i>Oracula apud Græcos prima, eorumq; origo ibi.</i>	
<i>Oraculi Ammonis origo</i>	177
<i>Oraculorum origo secundum sententiam Hero doti</i>	ibidem
<i>Oracula apud Aegyptios qua</i>	189
<i>Oraculum Pheroni redditum</i>	208
<i>Oraculum Mycerini regis ex urbe Bati</i>	222
<i>Oraculum de area phiala</i>	237
<i>Oraculum Latona</i>	238
<i>Oraculum Siphnijs redditum</i>	292
<i>Oraculum Corinthijs redditum</i>	507
<i>Oraculum promiscuum Argijs redditum</i>	535
<i>Oraculum Doloncorum</i>	541
<i>Oraculum Martis ubi</i>	189.640

I N D E X.

<i>Oraculum Dionysij ubi</i>	655
<i>Oraculum Atheniense</i>	668
<i>Oraculum Argiuorum</i>	674
<i>Oraculum Cretense</i>	687
<i>Oraculum Spartiatum</i>	713
<i>Oraculum Bacidis</i>	731.759
<i>Oraculum & delubrum Amphiarai</i>	63.790
<i>Oraculum Persis à Bacide redditum</i>	825
<i>Orbelus mons ubi</i>	463
<i>Orbis partitio secundum Herodotum</i>	372
<i>Orosanga quid Persica lingua</i>	762
<i>Orchomenij populus</i>	99
<i>Orchomeniorum ager</i>	738
<i>Orci filius</i>	569
<i>Ordo militia à quo primum distributus</i>	70
<i>Ordissus Scythia fluvius</i>	378
<i>Orætis dolus</i>	332
<i>Orætes indignam Polycrati affixi cruci mortem luit</i>	332
<i>Oricus portus</i>	851
<i>Orneata populus</i>	757
<i>Oropus</i>	576
<i>Orestes Agamemnonis filius</i>	43
<i>Orestis proceritas & sepulcrum</i>	ibid.
<i>Orithyia Borea uxor</i>	668
<i>Orphica unde ortum duxerint</i>	189
<i>Orus Osiris filius rex Aegypti</i>	331
<i>Orus Gracis Apollo dicitur</i>	ibid.
<i>Oryes ubi gignantur</i>	430
	Ortho

Orthocorybantes populus	315
Ossa & Olympus Thesſalia montes	34.256
Ossa quinque cubitorum	847
Oſenta Xexxi oblata	434
Oſenta Delphi representata	609
Oſiris Aegyptijs Bacchus & Dionyſius di- ctus	168.23X
Oſtia Nilo ſeptem numero	152
Otanes Pharnaſpis filius	128
Otanes Amaſtris pater, dux Perſarum	636
Otani morbus	347
Othrys mons Theſſalia	662
Quinm mira genera	325
Ones ſacra Solus ubi	851
Orthium carmen 16. & Aul. Gellius capite 19. libri 16	

P

P actyas Lydus à Cyro deficit	102
Pactyas Perſis traditur	107
Pactyia regio ubi	316.320.375
Pactolus fluvius	515
Paan carmen quale	457
Paonia ſitus	461
Paones populus	457.514.655
Peopla in Aſiam abducti	462
Paones transportati	514
Paonius ager ubi	660
Pafus urbs ubi	523
Pati Thracia populus	694
99 4 Palaſt	

I N D E X.

<i>Palaestini Assyrii dicti</i>	102
<i>Palladis barba</i>	116
<i>Pallena Phlegra prius appellata</i>	659
<i>Pallenidis Minerua templum</i>	39
<i>Palmarum Babylon. diuersitas</i>	128
<i>Palmarum spatha</i>	639
<i>Palma Babylonia usus qui</i>	128
<i>Palma ubi multa</i>	441. 445. 441
<i>Pamissus Theßaliae fluvius</i>	662
<i>Pamphylii populus</i>	314. 493
<i>Pan unus inter VII. deos</i>	171
<i>Pan Aegyptiorum nouissimus deorum</i>	231
<i>Panos templum ubi</i>	568
<i>Panos simulacrum</i>	171
<i>Pan quibus parentibus ortus</i>	<i>ibidem</i>
<i>Panagyria Atheniensium</i>	783
<i>Panes Perdicca dupli effecti</i>	792
<i>Panetius Sosimenis</i>	761
<i>Pangaeus mons ubi</i>	655
<i>Panionius Chius</i>	747
<i>Panitis Messenij consilium in discernendis ge- minis</i>	550
<i>Panionium locus</i>	97. 100. 112
<i>Panionium sacrum</i>	97. 100
<i>Panormus lacus ubi</i>	105
<i>Pantagnotus Polykratis frater</i>	280
<i>Panthaleon Halyat. filius, Crassi frater</i>	53
<i>Panthelae Persarum genus</i>	86
<i>Panthera ubi gignantur</i>	450
<i>Pan</i>	

<i>Pantimachi populus</i>	316
<i>Panticapes fluvius</i>	363.378.381
<i>Pantita sese strangulat</i>	717
<i>Papani Iuppiter apud Scythas</i>	382
<i>Paphlagones populus</i>	6.47.246
<i>Paphlagones à Cræso subacti</i>	18
<i>Paphlag.in Xerxis exercitu armatura</i>	640
<i>Papracæ pisces</i>	463
<i>Papremæ oppidum</i>	179
<i>Papremitanæ equi fluviales sacri</i>	184
<i>Parapotami populus</i>	738
<i>Parasanga quid</i>	146.484.545
<i>Paralata Scythæ unde</i>	357
<i>Paretaceni populus Mediæ</i>	70
<i>Paris Alexan.ad Proteum ducitur</i>	207
<i>Parus lapis</i>	489
<i>Parus urbs</i>	523
<i>Parvoys Smerdis Cyri filia</i>	641
<i>Parnassi vertex ubi</i>	735
<i>Parorcata populi</i>	428
<i>Parthenius fluvius ubi</i>	201
<i>Parthenius mons ubi</i>	578
<i>Parthi populus</i>	316.327
<i>Partus uipera & leana</i>	323
<i>Partus diversa tempora</i>	560
<i>Parus insula</i>	472
<i>Parus à Miltiade obsidetur</i>	593
<i>Parycani populus</i>	315
<i>Parycanorū in Xerxis exercitu armatura</i>	339

I N D E X.

<i>Pasargada Persarum genus</i>	86
<i>Pataici dñ</i>	279
<i>Patarbemi aures nasusq; præscindantur</i>	244
<i>Patarum oppidum Lycia</i>	120
<i>Patera aurea Delphis à Cræsomissa</i>	11.32
<i>Patera ahenea mira capacitas</i>	45
<i>Paternorum opificum successio ubi</i>	554
<i>Patirampus Xerxiani currus auriga</i>	626
<i>PatiZithes magnus</i>	293
<i>Patrenses populus ubi</i>	98
<i>Patumus oppidum Arabia</i>	241
<i>Pausanias Cleombroti filius</i>	395
<i>Pausania, Embroti filius</i>	804
<i>Pausania exercitus ordo</i>	827
<i>Pausania victoria aduersus Mardonium</i>	836
<i>Pausanias sagitta per latera ictus interijt</i>	841
<i>Pausania prada</i>	845
<i>Pausiris Amnyrtens</i>	264
<i>Pausica populus</i>	316
<i>Pecuarij Armenij ubi</i>	129
<i>Pecuarij Indi</i>	318
<i>Pecuarij Persæ</i>	86
<i>Pedasi populus ab Hapargo expugnati</i>	116
<i>Pedasenses populus ubi</i>	535.772
<i>Pedica oppidum ubi</i>	737
<i>Pedunculorum comestores</i>	407
<i>Pedunculorum pramorsus</i>	439
<i>Pelasgi populi 99. & eorum lingua</i>	35
<i>Pelasgi Agiatales nunc Ioner dicti</i>	646
<i>Pelasgi</i>	

I N D E X.

<i>Pelasgi, Cranaï, & Cecropida</i>	745
<i>Pelasgi ex Attica exacti</i>	595
<i>Pella urbs Bottiaidæ terra</i>	660
<i>Pellena Achaorum pars</i>	98
<i>Pelius mons ubi</i>	443.661
<i>Peleon Iouis filius</i>	491
<i>Pelopi Phrygiæ serui regio</i>	605.610
<i>Peloponnesi gentes septem</i>	756
<i>Peloponnesium bellum</i>	842
<i>Pelusium ostium Nili</i>	152.258.260
<i>Penens fluvius Thesalia</i>	616.661.689
<i>Pennis oppletus aer</i>	369
<i>Pentapolis antè Hexapolis appellata</i>	97
<i>Penthylus dux Paphius</i>	700
<i>Perabi populus</i>	662
<i>Percotes urbs ubi</i>	523
<i>Perdiccas, Gamares, et Aeropus fratres</i>	812.791
<i>Pergamum unus Pierum murus</i>	635
<i>Perialla naticina</i>	557
<i>Periander Cypseli filius Corinthiorum tyrannus</i>	15.285
<i>Periandro maximum miracul. oblatum</i>	15
<i>Periander cum defuncta concubuit</i>	510
<i>Periandri de non recipiendo filio edictum</i>	287
<i>Periandri duo filij</i>	286
<i>Perinetades Demarmeni filia</i>	478
<i>Perinthus urbs ubi</i>	339.541
<i>Perinthus à Persis subacti</i>	456
<i>Perinthiorum cum Paonibus singulare certamen</i>	

<i>men</i>	457
<i>Perinthis expugnatio</i>	457
<i>Persarum uictus habitusq; priscus</i>	46
<i>Persarum aspera regio</i>	ibid.
<i>Persarum cum Lydis conflictus</i>	52
<i>Persarum ingenium</i>	61
<i>Persa in potestatem Medorum redacti</i>	70
<i>Persis à Phraorte bellum inferitur</i>	71
<i>Persarum complura genera</i>	86
<i>Persarum à Cyro defectio</i>	86
<i>Persarum praestantissimi Pasargada</i>	86
<i>Persa aratores, Persa pecuarij</i>	ibid.
<i>Persa gyrum caeli Iovem appellant</i>	89
<i>Persa deos ex hominibus ortos esse negat</i>	ibid.
<i>Persarum ritus dum Ioui immolant</i>	ibid.
<i>Persarum numina qua</i>	ibid.
<i>Persa Vrania, Veneri sacrificant</i>	ibid.
<i>Persis Venus Metra appellatur</i>	ibid.
<i>Persarum natales</i>	90
<i>Persa inter pocula consultant</i>	ibid.
<i>Pers. necessitudo uicinitatis maxima</i>	91
<i>Persarum galeotia</i>	ibid.
<i>Persa externarum rerum studiosiss.</i>	ibid.
<i>Persarum institutio qualis</i>	ibid.
<i>Persis flumina religiosissime coluntur</i>	93
<i>Persarum mos in sepeliendis cadaveribus deo sanctorum</i>	94
<i>Persarum magi</i>	ibid.
<i>Persarum clementia</i>	264
<i>Persar</i>	

<i>Persarum capita cur fragilia</i>	261
<i>Persa ignem deum arbitrantur</i>	263
<i>Persarum uictus uiuendiq; spatium</i>	269
<i>Persarum uxores per nices concumbunt</i>	312
<i>Persarum satrapia</i>	<i>ibidem.</i> 126
<i>Persarum conuiuia</i>	464
<i>Persicum mare ubi</i>	372
<i>Persarum cades in conuiuio</i>	466
<i>Persarum bellica arma</i>	513
<i>Persarum cum Caribus confectum bellum</i>	524
<i>Persarum 2070. ca. sa à Caribus</i>	<i>ibid.</i>
<i>Persarum obtruncatio</i>	524
<i>Persa criniti</i>	515
<i>Persa Cepheneas appellatò</i>	637
<i>Persa immortales qui</i>	643
<i>Persarum equestrium copiarum numerus</i>	644
<i>Persici equitatus praefecti</i>	<i>ibid.</i>
<i>Persarum origo unde</i>	675
<i>Persarum naufragium ad Eubœam</i>	728
<i>Persarum luxus</i>	846.
<i>Persei specula</i>	151
<i>Persei templum, simulacrum, sandalium, ubi</i>	
192	
<i>Persens gymniconum ludorum institutor</i>	<i>ibid.</i>
<i>Persei prosectio in Aegyptum</i>	193
<i>Persens Assyria</i>	551
<i>Persens Danaës ex Ionis filius</i>	637. 675
<i>Petra tribus</i>	507
<i>Petra Trechinia locus</i>	702
	<i>Phal</i>

<i>Phalerus urbs</i>	489.499
<i>Phalli</i>	172
<i>Phanes Halicarnassens generis</i>	257
<i>Phanemulciscuntur Aegyptij</i>	260
<i>Phanaxatres Indorum dux</i>	638
<i>Pharandates Theastis filius</i>	842
<i>Pharenses populus</i>	98
<i>Pharmiches praefectura submonetur</i>	644
<i>Pharnaspes Achamenides</i>	256
<i>Phaselis urbs</i>	252
<i>Phasis</i>	71.200.567
<i>Phayllus uir trispythionicus</i>	770
<i>Pheatria quid</i>	887
<i>Phadyma Otani filia</i>	300
<i>Phemius Smyrneus Homeri praeceptor</i>	872.878
<i>Pheneum urbs</i>	562
<i>Phrendates Sarangarum dux</i>	538.642
<i>Pheretima Arcesilai regis mater</i>	436
<i>Pheretima in Barcaos crudelitas</i>	451
<i>Pheretima miseranda mors</i>	456
<i>Pheron rex cecus</i>	205
<i>Pheronis donaria</i>	ibid.
<i>Phiala in balteis Scytharum</i>	359
<i>Phidippides Atheniensis</i>	578
<i>Philaon Gorgi filius</i>	727
<i>Philagrus & Euphorbus proditores</i>	576
<i>Phileus Aeacis filius</i>	542
<i>Philippus Butacides Olympionicus</i>	480
<i>Philitionis pyramides</i>	22
	<i>Phil</i>

I N D E X.

<i>Philia Pangeorum regio</i>	658
<i>Philocyprus à Solo. uersib. celebratus</i>	522
<i>Phirmus Atheniensis</i>	693
<i>Phla insula</i>	443
<i>Phocæ Homeri</i>	878
<i>Phocæa regio</i>	96.109.252
<i>Phocæa quomodo capta & à Persis occupa- ta</i>	109
<i>Phocenses</i>	99
<i>Phocenses primi longis nauibus usi sunt</i>	107
<i>Phocensium murus</i>	ibid.
<i>Phocensium demigratio in Corsicam</i>	109
<i>Phocensium execratio</i>	ibid.
<i>Phocensium cum Tyrrenis & Carthaginien- sibus nauale bellum</i>	110
<i>Phocenses prælio uicti Corsica insula sece- dunt</i>	ibid.
<i>Phocensibus Cadmea uictoria obtigit</i>	ibid.
<i>Phocenses in Rhegium demigrant</i>	ibid.
<i>Phocenses capti lapidantur</i>	ibid.
<i>Phocensium in Thesalos eruptio</i>	786
<i>Phocensium regio a Barbaris uastatur</i>	737
<i>Phocia oppidum</i>	57
<i>Phæbi fanum ubi</i>	558
<i>Phænice dissensionum autores cum Græcis</i>	3
<i>Phænices Palæstini</i>	201 645
<i>Phænices ad Africam cognoscendam missi</i>	374
<i>Phanises literæ</i>	477
<i>Phænix Aegyptiis sacrosancta avis</i>	185
	<i>Phanice</i>

<i>Phœnicis avis descriptio</i>	<i>ibid.</i>
<i>Phœnix fluvius</i>	691.704
<i>Phraortes filius Diocis</i>	70
<i>Phraortes patre defuncto succedit in regnū ibi.</i>	
<i>Phraortes bellum Persis intulit</i>	<i>ibi.</i>
<i>Phraortes Persas in potestatem Medorum re-</i> <i>digit</i>	70
<i>Phraortes Asiam sibi subegit</i>	<i>ibid.</i>
<i>Phraortia interitus apud Assyrios</i>	71
<i>Phraort. Cyaxares in regno succedit</i>	<i>ibid.</i>
<i>Phrataguna Darj regis uxor</i>	714
<i>Phronima Etearchi filia</i>	431
<i>Phryges à Cræso subacti</i>	18
<i>Phryges populus ubi</i>	47.314.374
<i>Phryges antiquissimi</i>	142
<i>Phryges Bryges dicti</i>	<i>ibid.</i>
<i>Phrynici comœdia</i>	356
<i>Phthiotis ora</i>	34
<i>Phya mulier ex tribu Paanica</i>	37
<i>Phya Pisistrato uxor ducitur</i>	38
<i>Phylacæ & Autononæ Delpharum heroës, &</i> <i>eorum delubrum.</i>	740
<i>Pidorus urbs ubi</i>	659
<i>Pieria pix</i>	451
<i>Pierum muri ubi</i>	655
<i>Pieria ora Bœotia.</i>	742
<i>Pigres Paon</i>	460
<i>Pindus mons ubi</i>	662
<i>Pinus locus</i>	881
	<i>Pim.</i>

I N D E X.

Pirus, aliàs Melas fluvius	98
Piromis Græci quid	231
Pisa urbs ubi	146
Piscibus Aegyptus abstinet	165
Piscium qui Aegypto sacri	185
Piscium genitura in stagnis apud Aegyptios	194
Pisces pabulam equorum ubi	463
Piscium mira copia	ibidem
Pisces Papraces & Tilones	ibidem
Pisistratus Hippocratis filius, Atheniensium tyrannus	37
Pisistrati nobile commentum	37
Pisistratus Athenarum imperio potitur	ibid.
Pisistratus Athenis ejicitur	ibidem
Pisistrati uxor Phya	37
Pisistratus illegitime cum uxore coit	38
Pisistratus Marathonem occupat	39
Pisistrati in Athenienses copia	ibidem
Pisistratus tertio urbe Athenis potitur	ibid.
Pisistratus Naxum insulam subegit	40
Pisistratus Delum insulam expiat	ibidem
Pisistratida Athenis pulsi	420
Pisyrus urbs, & lacus in ea salsus & piscosus	654
Pitana ciuitas Aeolia	100
Pittaci Mitylenæi responsum ad Cræsum	18
Pituita fluxus remedia	448
Pix Pieria ubi	452
Pixodorus Cindysus	523

<i>Placianorum lingua</i>	35
<i>Platea insula Africa</i>	431.440
<i>Platea urbs 433. incenditur</i>	745
<i>Plataarum pugna</i>	856
<i>Platanorum ingens lucus</i>	524
<i>Plinthinetes sinus ubi</i>	245
<i>Pluvia nulla apud Theraeos per septem annos</i>	
429	
<i>Plynis portus ubi</i>	440
<i>Podion Doridis</i>	434
<i>Pæna modus apud Persas</i>	93
<i>Pæni Aegyptijs se dedunt</i>	434
<i>Pænorum varia nationes</i>	439
<i>Pæni Nomades, id est, pascuales</i>	444
<i>Pæni saluberrimo corpore</i>	448
<i>Pænorum pastoritiorum sacrificia</i>	ibidem
<i>Pæni ubi</i>	452
<i>Pogon Træzeniorum portus</i>	742
<i>Poli & gnomonis inuentio</i>	204
<i>Polycratis prodigiosa fortuna</i>	282
<i>Polycratis smaragdus</i>	ibidem
<i>Polycratis cadis occasio</i>	329
<i>Polycratis, filia somnium</i>	332
<i>Polycrates cruci affixus</i>	332
<i>Polynices</i>	427
<i>Polymnestus Theraeos</i>	432
<i>Polyas Anticyrensis genere</i>	732
<i>Pollux & Castor Tyndarida</i>	426
<i>Pons funestus à Sesostre</i>	203
	Pontic

I N D I X

Ponticum genus arboris	368
Pontus Euxinus	377
Ponti amplitudo	398
Portentum ingens Hippocrati uisum	36
Portentum Cræso uisum est	52
Porata, aliâs Pyreton, Scythia flumine	378
Porinus lapis	489
Potidaea, et eius ab Artabazo obfessio 659.	486
Prasidae paludis inhabitatores	462
Prælium circa Masistij cadaver	811
Præsi populus ubi	587
Præsepe Mardonij à Grecis diripitur	859
Præxaspes Persa	273
Præxaspes se præcipitem dat è turri	304
Præxæspis oratio ad Persas	ibidem
Præxæspes Aspathinis	647
Priene urbs Ionia	96
Prienas Ardyæ expugnat	12
Prienenfes populus	529
Prienenfes a Mazære subiguntur	107
Primogenitus ex lege succedit in regno	549
Procles Epidauri tyrannus	286
Procles capitur	288
Prodigiorum maxima observatio	189
Prodigiosa cecitas	585
Prodigium	752
Promenæa Dodonæorum sacerdos	176
Propontidis longitudo	397
Prosopitis insula & eius latitudo	167.245
rr 2	Protens

INDEX.

<i>Protemi Pheronis in regno successor</i>	206
<i>Protesilai templum ubi</i>	622
<i>Protemplaris Minerva</i>	740

PROVERBIA.

<i>Animus in auribus habitat</i>	625
<i>Cadmea victoria</i>	110
<i>Dolosi homines, dolosa & eorū nestimenta</i>	281
<i>E' tripode oraculum</i>	443
<i>Hunc calceum tu quidem consueisti, Aristagoras autem sibi induit</i>	527
<i>In frigidum fornū panes ingerere</i>	510
<i>Isthmum fodere</i>	115
<i>Longa regum manus</i>	794
<i>Lemmia facinora</i>	597
<i>Molles uiri ex mollibus regionibus</i>	868
<i>Mula partus</i>	349
<i>Muliere ignanior</i>	856
<i>Non est istud cure Hippoclida</i>	592
<i>Non statim ab initio exitus omnis est manifestus</i>	632
<i>Quem lupus relinquere</i>	428
<i>Scythiisato</i>	567
<i>Sylofontis amiculum</i>	342
<i>Ver ex anno exaruisse</i>	683
<i>Prytaneum</i>	577.708
<i>Psammitichus Aegyptiorum rex</i>	70.142.337
<i>Psammi rex Aegyptiorū Psammitici filius</i>	242
<i>Psammi mors</i>	243
<i>Psammenitus Amasis filius rex</i>	260
<i>Psammi</i>	

INDEX.

<i>Psammenitus deponitur</i>	165
<i>Psammenitus epoto taurino sanguine obiit</i>	264
<i>Psylli populus ubi</i>	442
<i>Psyllorum expeditio aduersus austrum</i>	ibid.
<i>Psyttalea insula ubi</i>	758
<i>Pterea locus Cappadocia munitiss.</i>	50
<i>Pteria urbs à Crasso expugnatur diripiturq; ibidem</i>	
<i>Ptoon</i>	790
<i>Proi Apollinis sanum ubi</i>	ibidem
<i>Punicus mons</i>	147
<i>Punica humus</i>	149
<i>Pulninar Diana</i>	285
<i>Putens trifariae rerum species exhibens</i>	586
<i>Pygres Selidonij filius</i>	648
<i>Pylus</i>	686
<i>Pyla</i>	690.704
<i>Pyramidum Lapidina ubi</i>	146
<i>Pyramides Maris regis Aegyptiorum</i>	199
<i>Pyramis regis Cheopis</i>	119
<i>Pyramis è quaestu meretricio ubi</i>	ibid.
<i>Pyramis Chephrenis Aegypt. regis</i>	ibidem
<i>Pyramides Philitionis ubi</i>	220
<i>Pyramis Mycerini regis</i>	223
<i>Pyramis Rhodopi mulieris prostantis</i>	224
<i>Pyramis regis Afychi lateritia</i>	226
<i>Pyrene urbs ubi</i>	262
<i>Pyreton fluvius Scythia</i>	378
<i>Pyrgus oppidum</i>	428
	Pytha

Pythagoras monarcha	480
Pythagoras Mnesarchi filius	402
Pythagoras Mileti procurator	526
Pythia 3000. pecorum a Cræso immolata	31
Pythia oraculū Lacedæmonibus redditum	42
Pythia oraculum de ossibus Orestis	43
Pythia oraculum ad Cræsum	61
Pythia oraculum de Isthmo Cnidij datum	116
Pythij qui	552
Pythius Atys filius Lydus	619
Pythij facultates	ibidem
Pythij Lydi filius dissecatur	624
Pythij Ischenoi præstantia	623
Pythermus Lacedæmoni. auxilium rogat	101
Pythogenes in Imycum oppidum relegatur	538

R

R Asura Argiuorum	55
Regem ubi conspici nefas	69
Rex ubi maximus statura deligitur	267
Rerum humanarum inconstantia	6
Rerum omnium inspiciendus exitus	23
Res diuinitus futura signis declarantur	856
Rhadinace genus olei, & eius vis	586
Rhamsinitus rex Aegypti	212
Rhamsiniti regis simulacra	ibidem
Rhamsiniti filia prostituatur	215
Rhampsinitus pecunia ditissimus	212
Rhampsiniti regis descensus ad infernas sedes	216

Rhaps

<i>Rhapsodi Homericorum carminum explosi</i>	752
<i>Rheginorum maxima caedes</i>	688
<i>Rhenea</i>	374
<i>Rhegium</i>	111
<i>Rhetium urbs ubi</i>	617
<i>Rhæcus Philei filius</i>	293
<i>Rhodium mare ubi</i>	115
<i>Rhodopi pyramis</i>	124
<i>Rhodopi monumentum in templo Delphico</i>	ibid.
<i>Rhodus ciuitas ubi</i>	252
<i>Rhodope mons</i>	378
<i>Rhyfes populus ubi</i>	98
<i>Rosa sexagenum foliorum</i>	793
<i>Rubrum mare</i>	133. 147. 241
<i>Ruina hominibus disciplina fuit</i>	138

S

S <i>Abacus rex Aethiopum</i>	226. 237
<i>Sabaci regis iustitia</i>	ibidem
<i>Sabaci uisum</i>	228
<i>Sabyllus Geloni</i>	678
<i>Saca populus</i>	316. 637
<i>Sacaram dux Hyflaspes</i>	631
<i>Sacrum Panionium</i>	97
<i>Sacra Cabyrorum à Persis sumpta</i>	174
<i>Sacerdotes Aegyptiorum rasi</i>	164
<i>Sadyattes successor Ardys</i>	12
<i>Sadyattis imperium apud Lydos</i>	12
<i>Sagartij Persarum genus</i>	643
<i>Sagitta ad Ionem excussa</i>	317
	rr 4 Sai

<i>Sai urbs ubi</i>	157
<i>Saitanorum regum sepultura</i>	245
<i>Saiticum ostium Nili</i>	152
<i>Sal sua sponte crescens</i>	381
<i>Salis collis ubi</i>	445
<i>Salis metallum</i>	447
<i>Sala urbs Samothracia</i>	635
<i>Salamis Atheniensium profugium</i>	749
<i>Salinarij concubitus cum cadavere</i>	192
<i>Salmydesus urbs</i>	400
<i>Samothracia populus Pelasgi</i>	174
<i>Samiorum Aeschryonia tribus</i>	271
<i>Sami emersionis causa à Dario</i>	342
<i>Samus Sylofonti traditur</i>	345
<i>Samiorum ahenum ubi</i>	430
<i>Samum ubi</i>	79
<i>Samij Zanciam occupans</i>	416
<i>Samothraces muri</i>	654
<i>San litera apud Persas nomina magnificentia terminantur</i>	94
<i>Sandanius Lydus</i>	46
<i>Sanacharib⁹ rex Arabū Aegypti inuadit</i>	229
<i>Sana urbs</i>	618.659
<i>Sandoces Thaumasiy cruci affixus</i>	830
<i>Sapai Thracia populus</i>	654
<i>Sapientes non esse prudentes, acerbum</i>	807
<i>Sappho poetria</i>	224
<i>Saranga populus</i>	326.327
<i>Sardana mens ubi</i>	874
<i>Sardana</i>	

I N D E X.

<i>Sardanapalus rex Nin</i>	236
<i>Sardanapali thesaurus</i>	<i>ibidem</i>
<i>Sardinum reges Heraclida</i>	7
<i>Sardinum primus rex qui</i>	7.56
<i>Sardis à Cimmerijs capta</i>	12
<i>Sardis expugnatur</i>	56
<i>Sardius leo circumlatus urbi</i>	56
<i>Sardinum expugnatio in tertio annu dilata</i>	62
<i>Sardonium mare ubi</i>	110
<i>Sardinicum linum</i>	202
<i>Sardis capta & concremata</i>	315
<i>Sarga urbs ubi</i>	659
<i>Sarpedon, & Minos Europa filij</i>	115
<i>Sassires populus</i>	60.71.316
<i>Sataffes Achemenidis</i>	374
<i>Sataffes cruci affixus</i>	375
<i>Satra Thracia populus</i>	654
<i>Satrapia Persarum</i>	313
<i>Satagida populus</i>	315
<i>Sauromatū cum Amazonibus commixtio</i>	410
<i>Sauromata solacizantes</i>	412
<i>Scamandrus fluvius</i>	490
<i>Scamandri aqua exercitui Xerxi defecit</i>	627
<i>Sceptrum Babyloniorum</i>	129
<i>Scam Hippocoontis filius</i>	480
<i>Schani quid</i>	145
<i>Sciathus insula</i>	691
<i>Scidros oppidum</i>	536
<i>Scione urbs in Pallena</i>	659
	<i>Scironis</i>

Saronis uia	756
Siracis Minerue templum	767
Schola teclum in pueros corruens	538
Scolopis ubi	854
Scopasis rex	413
Scutum Atheniensium	584
Scutū Athen. quomodo ostentatum Persis	588
Scylax oppidum	35
Scylax Cariandis	375
Scyles Aripithis filius 392. & eius mors	394
Scylacis supplicium	473
Seythes Zancleorum rex iustissimus	473
Scyllias urinator	726
Scythæ pecuarij Nomades sunt	47.363
Scytharum Nomadarum seditio	47.360
Scytharum fuga ad Halyatten	48
Scythæ in Asiam transcunt	71
Scythæ Cimmericos ex Europa pellunt	71
Scytharum cum Medis apud Caucasum congressio	71
Scythæ fusi Medis Asia potiuntur	ibid.
Scythæ thelia morbo obnoxij ob direptum Veneris fanum	ibid.
Scythæ quot annis Asia imperium obtinuerint	ibidem
Scythæ à Medis inebriati occiduntur	ibid.
Scythia grues quò prouolent hybernatum,	155
Scythæ à Sefostre subacti	200
Scytharum serui quare oculis orbentur	354
	Scys

I N D E X.

Scytharum modus in emulgendo lacte	ibidem
Scytharum origo	356
Scythæ Auchata qui	ibidem
Scythæ Hercules filius	359
Scytharum regum origo	ibidem
Scythæ aratores, agriculatores	381
Scytharum mores	377
Scythia flumina	378
Scythæ regū	383
Scythicum gramen	ibidem
Scytharum dū 382. & iusiurandum	386
Scytharum mos in cadendis uictimis	383
Scythia lignorum inops	ibidem
Scytharum mantilia	385
Scytharum mos in hostes	385
Scytharum mos in eundi fœderis	387
Scytharum regum sepultura	388
Scytharum a Scyle defectio	393
Scythæ suorū institutorum obseruatissimi	394
Scythia uetus ubi	404
Scythia due partes	ibidem
Scythis mularum species horrenda	418
Scytharum munera ad Darium regem	419
Scytharum intemperantia	567
Scythicus exercitus Medicam regionem inaccessibilem	615
Scythæ Persis Sacæ appellati	637
Sebenyticum ostium Nili	282. 153
Selbonides stagnum ubi	145
Scy	

INDEX.

<i>Scymbria oppidum ubi</i>	548
<i>Semiramis Babyloniorum regina</i>	121
<i>Semiramidi regina egregia monumenta</i>	<i>ibid.</i>
<i>Semen Indicum quale</i>	319
<i>Senecta maximus bonos apud Aegyptios</i>	319
<i>Senes ubi maculentur</i>	319
<i>Sepia locus</i>	564.695
<i>Sepulcrum Halyattis apud Lydos</i>	54
<i>Sepulcri Halyattis descriptio</i>	<i>ibidem</i>
<i>Sepulcra Babyloniorum</i>	231
<i>Sepulcra nitrea ubi</i>	269
<i>Serbonis lacus ubi</i>	258
<i>Seriphij populus</i>	769
<i>Sernyla Graca urbs</i>	659
<i>Serpentum sacrorum descriptio</i>	186
<i>Serpentum sepultura in Iouis templo</i>	<i>ibidem</i>
<i>Serpentes alati ubi</i>	<i>ibidem</i>
<i>Serpentes alati thuriferas arbores observantes</i>	324
<i>Serpentum vis apud Neuros</i>	406
<i>Serpentibus uescentes ubi</i>	446
<i>Serpens arcis Athenarum custos</i>	767
<i>Servi Scytharum cur oculis priuentur</i>	354
<i>Servorum bellum</i>	566
<i>Servi boni interdū hominibus malis</i>	754.584
<i>Serrium promotorium ultimus zona orbis</i>	635
<i>Sesostri rex Aegypti</i>	200
<i>Sesostri quas gentes subegerit</i>	200.201
<i>Sesostri inscriptiones 202. & monumenta</i>	203
<i>Sestus urbs ubi</i>	425.623

<i>Sestus à Gracis obfidetur</i>	735
<i>Sethon Aegypti rex, Vulcani sacerdos</i>	228
<i>Sicania nunc Sicilia dicta</i>	687
<i>Sicyoniorum tribunal nomina</i>	493
<i>Sicyonum mullæ</i>	572
<i>Sicyon</i>	491
<i>Sidon Græcæ urbs</i>	209
<i>Sidonius Tetramnestus Allesi filius</i>	647
<i>Sigeum ubi</i>	511
<i>Sigma litera apud Persas magnificentia nomi- na terminantur</i>	94
<i>Sigyna populus ubi</i>	459
<i>Sigynarum appellatio</i>	ibidem
<i>Silens Marsia pellis in utrem formata</i>	618
<i>Sillicypria kiki quid</i>	195
<i>Silphium ubi</i>	440.450
<i>Simiarum comestores</i>	451
<i>Simiarum ubi maxima nis</i>	ibidem
<i>Simonides poeta Leoprepis filius</i>	516
<i>Simulacra primum ab Aegyptijs dijs conseo- crata</i>	145
<i>Simulacrum Iouis arietina facie</i>	167
<i>Simulacrum Panos</i>	171
<i>Simulacra astatæ & hyemis</i>	212
<i>Simulacra Minerva lapidea</i>	254
<i>Simulacrum Darij lapideum</i>	313
<i>Simulacra ex oleis</i>	500
<i>Simultatis inter Phænices & Græcos initium</i>	6
<i>Sinope urbs</i>	50.163.360
	Sinus

I N D E X.

sinus maris Arabica regionis descriptio	148
Sindus urbs	860
Singus urbs	659
Siphnus insula locupletissima	292
Siphniorum ingens thesaurus	292.769
Siromitret Oebasi Paricanorum dux	639
Sisamnes Hydarnis filius Ariorum dux	638
Sisyra genus penularum	638
Sitalces Thracum rex	516.394
Siopeph urbs	248
Smirnae Polycratie	282
Smirnae Cambyssis frater	273
Smirnae regno Persarum potitur	298
Smirnae auribus mutilatus	300
Smirnae Otanis fil. Xerxiani exercitus dux	642
Smirna oppidum ubi.	659
Smindyrides Sybarita	589
Smirnae arma a Gyge illata	11
Smirnae a Colophone condita	12
Smirnae Aeolia ciuitas & celeberrimum em- porium	100.871
Solobolis procreanda pramia apud Persas.	92
Sogdi populus	316
Sol Massagetarum deus	139.141
Sol causa exundationis Nili fluuij	156
Solis insuetus ortus & occasus	230
Solis mensa ubi	266
Solen execrantes	446
	Sol

I N D E X

Sol Gracorum deus	624
Sol pro mercede	792
Sol obscuratus	803
Solis sacra ones ubi	851
Soli urbis obsessio & expugnatio	522
Soloni peregrinatio in Aegyptum	19
Solon legislator Atheniensium	ibidem
Solon a Cræso humaniter exceptus	ibid.
Solon Cræsi diuitias nihili duxit	57
Soloni lex Atheniensium data	251
Soloni promontorium ubi	161
Solymitalem Milyæ dicti	114
Sophanes Eutychidis Decelensis	652
Sophistarum totius Græciæ peregrinatio	18
Sostrates	430
Spaca Medicæ canis appellatur	74.75
Spammius (alias Psammius) mons ubi	198
Spargapises Tomyris filius a Cyro capitur	139
Spargapises seipsum interimit	ibidem
Spargapithes Agathyrsorum rex	392
Spartiatarum instituta à quo	41
Spartiatarum respu. & leges bellicæ à Lycurgo	ibidem
Spartiatarum cum Argiis de Thyreæ agro contentio	54
Spartiatarum regum dignatio & iura	552
Spartiatarum senatus 513. & lex	496
Spartiatarum cades apud Thermopylas	714
Sparta urbs in Lacedamone	718
Spar	

I N D E X.

<i>Spartanorum reges</i>	288
<i>Spasmi remedia</i>	448
<i>Spatha palmarum</i>	638
<i>Speculatores Græcorum</i>	672
<i>Sperchius Aneristi filius</i>	665
<i>Sperchius amnis Anticyrā praterlabitur</i>	702
<i>Spini lacryma gummi est</i>	196
<i>Sponsa ubi conuiuii prostituatur</i>	441
<i>Squamosi pisces Aegyptijs sacri</i>	184
<i>Stadium, passus, cubitus, pes, quid</i>	235
<i>Stagirus Græca urbs</i>	656
<i>Stathmiregij quid</i>	484
<i>Stesenor Curij tyrannus</i>	522
<i>Stesagoras Cimonis filius</i>	578
<i>Stesagora cades</i>	544
<i>Stentoris lacus ubi</i>	635
<i>Storacis usus ad quæ utilis</i>	322
<i>Struthij subterranei ubi</i>	450
<i>Stratias Chinæ</i>	35
<i>Strattes Chiorum Tyrannus</i>	789
<i>Struthiæ naves quid</i>	881
<i>Struchates populus ubi</i>	70
<i>Strymon fluminis</i>	40.461.514.653
<i>Strymonij populus ubi</i>	641
<i>Stryma Thasiorum urbs</i>	654
<i>Stygi aqua ubi</i>	561
<i>Stymphalinus lacus</i>	563
<i>Styreenfes populus</i>	768
<i>Sua quæque inspicere debere</i>	8
	<i>Suade</i>

<i>Suadele numen</i>	778
<i>Subulci apud Aegyptios profani</i>	171
<i>Sus animal spurcum Aegyptijs dictum</i>	<i>ibidem</i>
<i>Sus hostia Luna & Liberi patris</i>	<i>ibidem</i>
<i>Suis sacrificandi modus</i>	<i>ibid.</i>
<i>Sues apud Scythas</i>	384
<i>Sue abstinent Aegyptij</i>	447
<i>Successionis ius apud Spartiatas</i>	600
<i>Suniacum iugum ubi</i>	405
<i>Susa oppi.</i>	12.482.485
<i>Sybarita populus</i>	479
<i>Sybaris urbs capitur 479. & diripitur</i>	535
<i>Sybaritanum bellum</i>	479
<i>Sydonia urbs à quibus condita</i>	283
<i>Syene urbs Thebaidos</i>	157
<i>Syennesis Cilicum rex</i>	523
<i>Sylosom Polycratu frater, filius Aeaci</i>	280.342
<i>Syloës promontorium</i>	375
<i>Sylene campus ubi</i>	656
<i>Symanum mare ubi</i>	115
<i>Syrzus fluvius</i>	419
<i>Syri Cappadoces sunt</i>	646.315.482
<i>Syrorum pradia Cyrus devastat</i>	50
<i>Syros Cræsus exterminat</i>	<i>ibidem</i>
<i>Syria Aegypto contermina</i>	209
<i>Syria Palaestina</i>	645.315
<i>Syropæones in Asiam abducti</i>	462

T **T**
Abella totius orbis

481

INDEX.

Tabellionum Persarum cursus & modus	769
Tabiti quid	282
Tarchompsa insula ubi	158
Talentum Babylonicum	314
Tanais flu.	376.378.382.414.415
Tanagraei populus	486.499
Tanagraea	826
Tarentum urbs	404
Tarentinorum maxima caedes	688
Targitaeus & eius tres filij	357
Tarichea	151
Tartesium Persae occupant	108
Tartesium emporium nobile	430
Taurici montes ubi	355
Taurica gens ubi	404
Taurorum populorum mores	406
Tauri Iphigeniam Agamemnonis filiam co- lunt	406
Tauchira oppidum ubi	440
Texacis rex	414
Tearus fluuius, & eius medica us	400
Teari fontes partim calidi, partim frigidi ib: d.	
Tegea Arcadium	688.578
Tegeates populus	41
Tegeatibus & Lacedaemonijs bellum inferitur	
42	
Teorum demigratio in Thraciam odio Cyri	IX
Tey Abderam condunt	ibidem
Teius oppidum a Gracis extructum	25
Teny	

I N D E X.

<i>Tenij</i>	76.12
<i>Teos oppidum ubi</i>	112
<i>Telmiffes coniectores</i>	52
<i>Telys rex Sybaritarum</i>	479
<i>Tellus insula</i>	677
<i>Telion cœna Persis quid</i>	862
<i>Tellias uaticinus</i>	738
<i>Tellus beatissimus à Solone indicatus</i>	20
<i>Telli filij fideliter instituti</i>	ibid.
<i>Telli obitus splendidiss.</i>	ibidem
<i>Tellus eadem non fert omnia</i>	23
<i>Tellus Scytharum deus</i>	382
<i>Tellur Apia Scythis appellatur</i>	ibidem
<i>Temesij Clazomenij apud Abderitas cultus</i>	112
<i>Temesius Clazomenius Abdera conditor</i>	ibid.
<i>Tempe locus ubi</i>	689
<i>Tenus Acolia ciuitas</i>	445.100.
<i>Tencros urbs ubi</i>	627
<i>Tenarus locus</i>	686
<i>Termile olim Mitya appellati</i>	114.646
<i>Terra diuisio</i>	151
<i>Terræmotus tanquam prodigium ubi</i>	368
<i>Tethronium oppidum</i>	737
<i>Thales Milesius defectionē solaris luminis loq- uentibus prædixit</i>	ibidem
<i>Thaletis Milesij inuentum in traducendo flum- inem Cræsi exercitum</i>	149
<i>Thaletis Milesij consilium Ionijs datum</i>	12
<i>Thaletis Milesij opinio de excremento Nili flum.</i>	11 2

<i>fluminis</i>	154
<i>Thalamia quid sit</i>	473
<i>Thaltrybii ira in Lacedamonios</i>	664
<i>Thaltrybius Agamemnonis praco</i>	ibid.
<i>Thaltrybii ira in Lacedamonios pacata</i>	666
<i>Thamyra Inari Asri filius</i>	264
<i>Thamania populus</i>	316
<i>Thasus urbs a quibus condita</i>	170
<i>Thasus insula a Thaso eius conditore</i>	347
<i>Thasii populus subactus</i>	ibid.
<i>Theasides Spartiata</i>	367
<i>Theba Beotia ubi</i>	380
<i>Theba Aegyptiaca</i>	119.144
<i>Thebani Iouis fanum</i>	119
<i>Theba olim Aegyptus appellata</i>	151
<i>Thebanis arietes sacrosancti</i>	168
<i>Thebarum Aegyptiarum mirum</i>	260
<i>Thebanis stigmata regia inurantur</i>	218
<i>Thebanorum obsessio a Grecis</i>	848
<i>Thelia morbus Scythas invadit</i>	72
<i>Themistocles Neoclii filius</i>	670.689
<i>Themistoclis corruptio</i>	72;
<i>Themistoclis commentum</i>	757
<i>Themistoclis cum Aristide similitas</i>	759
<i>Themist. uasuties, exactio, auaritia</i>	778.779
<i>Themistocles oim Graecoru prudensissimus</i>	784
<i>Themiscyra ubi</i>	397
<i>Theogonia Persarum in sacrificio</i>	90
<i>Theophania festum</i>	32
<i>Thera</i>	

I N D E X.

<i>Thera septem annos pluuiam non sensit</i>	428
<i>Thera insula quondam Callista</i>	428
<i>Therambus in Palena urbs</i>	659
<i>Therapne locus</i>	555
<i>Theras Antefionis filius Cadmeus genere</i>	427
<i>Thereorum colonia</i>	438
<i>Therma ubi, Thermaeus sinus</i>	659
<i>Thermodon fluvius ubi</i>	201.814.825
<i>Thermopylarum mons</i>	650.770
<i>Theron Agragantinorum monarchus</i>	684
<i>Thersandrus Orchemenius</i>	427
<i>Thesmophoria sacra</i>	348
<i>Thespia urbs nascitur</i>	770
<i>Thespienses populus</i>	499
<i>Thesproti populus ubi</i>	520.760
<i>Thesbalus dux</i>	480
<i>Thesbalia descriptio</i>	662
<i>Theslorides literarum professor</i>	866
<i>Thetidis raptus à Peleo</i>	699
<i>Thetrippoirophus</i>	542
<i>Thomani populus</i>	327
<i>Thonis prefectus Canobici ostij</i>	207
<i>Thoraces picturati Amasis regis</i>	285
<i>Thorica tribus</i>	403
<i>Thoyes ubi nascantur</i>	450
<i>Thraces à Cræso subacti</i>	18
<i>Thraces populus Asia</i>	314
<i>Thracum uestimenta canabacea</i>	390
<i>Thraces aduersus tonitrua sagittas excu- siue</i>	51 3

I N D I X.

tiunt	401
Thracia tellus	404
Thracia gens eiusq; mores	457. & seq.
Thracum sepulturae quales	459
Thracia muri	541
Thracum in Xerxis exercitu armatura	640
Thraces Bithyni Strymonij appellati	641
Thracum sacrificia	866
Thriasius campus	751. 802
Thryæ oppidum ubi	429
Thus ubi, & quomodo colligatur	322
Thyia Cephisi filia fanum	536
Thyrea ager ubi 54. & insula	292. 563
Thysageta populus ubi	365. 415
Thysus urbs	617
Tiarantus fluvius Scythia	378
Tibesis fluvius	378
Tigris fluvius in rubrum mare infunditur	124
Tigris fluvius Opim præterlabitur	ibid.
Tigris fluvius ubi	484
Tigris ostium	535
Tigranes Achemenidis Medorum dux	637
Tigranis dictum	734
Tigranes Persarum dux	854
Tilones pisces	463
Timnes Spargapithis filius	392
Timo sacerdotissa Paria genere	594
Timonax Tinagora filius	647
Timon Androbuli filius	669
Tirynthia regio.	563

I N D E X.

Tisamenus Gracorum aruspex	820
Tistormus Aetolus, frater Malis	520
Tmolus fluvius & mons	56.515
Tmolus fluvius auriramenta profert	54
Tomyra Masagetarum regina à Cyro bello adoritur	156
Tomyridis magnanimitas	140
Tonitrua ubi nulla	568
Torona Græca urbs	617.659
Trachea gens ubi	404
Transfuga, gens Aegypti	159
Tranus fluvius ubi	654
Traspies Scythia	356
Trasibulus Milesiorum tyrannus. 14.335. & eius commentum	14
Transi populus Thracia, eiusq; mores	458
Trechinia petra ubi	702
Trechis urbs	704
Tria capita, Capita quercus	822
Triopij Apollinis sacrum atq; certamen	97
Triopium Cnidiorum regio	115.372
Tritæenses populus ubi	98
Tritachmas Artabazis filius	126
Triballia planities	378
Trieterica et Bacchanalia apud Gelonos	407
Tritonis fluvius	443
Tutelaræ Minervæ templum apud Chios	107
Tybæreni populus	516
Tychinus coriarius 874. Homero celebratus	885
15 4 Tycla	

I N D E X

<i>Tyſta cœna quid</i>	862
<i>Typhon Aegyptiorum rex</i>	231
<i>Tyrannis Mermnadarum</i>	12
<i>Tyrannis lubrica res</i>	290
<i>Tyrannorum mores</i>	307
<i>Tyrannidis incommoda</i>	306
<i>Tyrannus tyranno operam præſtat</i>	796
<i>Tyrens Mapen, dux</i>	647
<i>Tyrius quando extructa</i>	370
<i>Tyriorum caſtra locus quidam</i>	206
<i>Tyra flumen</i>	230
<i>Tyres Scythia fluminis</i>	378.346
<i>Tyrite Greci</i>	380
<i>Tyrrhenia, Thuſcia: Tyrreheni, Thuſci</i>	65
<i>Tyrrhennus Atys filius</i>	65
<i>Tyrrhenorum ſedes ubi</i>	65
<i>Tyrrheniam Perſæ occupant</i>	107
<i>Tyrrhenorum bellicus apparatus aduerſus Phocenſes</i>	110
<i>Tyrodiza Perinthiorum ora</i>	618

V

V <i>Acca Iſidi ſacra</i>	166
<i>Vaccae ubi non alantur</i>	447
<i>Vaticini Scytharum</i>	387
<i>Veneris Vrania templum ubi</i>	72
<i>Veneris ſanum apud Cyprum</i>	<i>ibidem</i>
<i>Veneris templum apud Cytheros</i>	<i>ibid.</i>
<i>Venus Arabibus Alitta</i>	90
<i>Venus Perſis Metra</i>	<i>ibid.</i>
<i>Vener</i>	<i>Vener</i>

I N D E X.

<i>Veneris templum apud Atarbechas</i>	167
<i>Veneris hospita ades</i>	206
<i>Venus Scytharum dea</i>	382
<i>Venus Artimpasa</i>	ibid.
<i>Venti etesia causa exundationis Nili</i>	154
<i>Ventorum ara in Thya</i>	692
<i>Verticis rasura apud quos populos</i>	442
<i>Vestes lanea ubi profana</i>	189
<i>Vesta Scytharum dea</i>	382
<i>Vestigium Herculis ubi</i>	346
<i>Victima cadenda ritus apud Scythas</i>	383
<i>Visera coitus partuq;</i>	323
<i>Vinum ex hordeo apud Babylonios</i>	187
<i>Viri aevi ubi</i>	237
<i>Viri agrestes</i>	410
<i>Viri pro mulieribus exornati</i>	466
<i>Virginum auctio apud Babylonios</i>	129
<i>Virgines ubi deuirginentur à rege</i>	440
<i>Virginum anniuerfarij confectus</i>	444
<i>Vinos defodere</i>	656
<i>Vocalissimus Aegyptius</i>	424
<i>Vrbium Gracia decrementa incrementaq;</i>	6
<i>Vrbs vetus à Nicodro occupatur</i>	571
<i>Vrbes à Dario in Scythia condita</i>	415
<i>Vrania Veneris sanum vetustissimum</i>	91
<i>Vrania Veneris tēplum à Scythis diripitur</i>	72
<i>Vrania Veneris apud Persas sacrificium</i>	90
<i>Vrania Venus Alilat Arabibus dicta</i>	259
<i>Vrina hirci spasmus remedium</i>	448
48 3	Vros

Vrotalt Arabibus quid	159
Vty populus	316
Vulcani sacerdotes	143
Vulcani maximum templum Memphis	199
Vulcani vestibula à quo edificata	192.238
Vulcani templum & statua	279
Vulpium & ursorum sepultura	182
Vulpamjaris Aegyptiis sacer	185
Vxorum maculatio ad mariti funus	438
Vxores Atheniensium rapta	596

X

X Anthius campus	116
X Xanthij populus	ibid.
X Xanthippus Ariphroni filius	593.621.788
X Xerxes Dary filius	120
X Xerxes quid Gracis significet	575
X Xerxes rex Persarum declaratur	600
X Xerxes cur bellum Gracis intulerit	602
X Xerxis omnium prima aduersus Aegyptum expeditio	602
X Xerxis iuvenile ad Artabanū responsio	609
X Xerxis genealogia	ibid.
X Xerxis somnia	610
X Xerxis copia omnium maxima	616
X Xerxes Hellefponto compedes inijcit	622
X Xerxis crudelitas	626
X Xerxiani exercitus ordo	ibid.
X Xerxes uiso exercitu illacrymauit	627
X Xerxis spectaculum	ibidem
	Xerx

Xerxis & Artabani colloquium	628
Xerxi duo hostilissima	629
Xerxis exercitus in Europam traiectus	634
Xerxes exercitum suum lustrat	535
Xerxianarum copiarum catalogus	636. 694
Xerxis uxor Amestris nomine	636. 656
Xerxiani exercitus duces qui fuerint	642. 647
Xerxis magnanimitas	666
Xerxis expeditio in Graciam	666
Xerxis fiducia	673
Xerxiana classis	694
Xerxis naues c c c c. submersa	697
Xerxiana clades apud Thermopylas	733
Xerxis ridiculum factum	ibid.
Xerxis liberi, & fuga	772
Xerxis impietas	776
Xerxis copias fames et pestilentia excipiunt	780
Xerxis aureus currus	ibid.
Xerxis reditus in Asiam	782
Xerxis crudele factum	ibid.
Xerxes tempestate uexatur	ibid.
Xerxis amores	861
Xenagoras Praxilai Halicarnassens	ibidem.
Xistus aureus Amphiarao donatus	32
Xuthus	646

Z

Z Abeces Panis	450
Zacynthus ubi	560
Zacynthij populus	292. 560
Zanc	

INDEX.

Zancla nunc Meßana dicta	705
Zanclei populus	536.678
Zamolxis demon	401
Zegeries murium genus apud Persas	450
Zeuxidemus Leutychidis filius	561
Zira amicu genus	639
Zoa à Batto condita	434
Zona urbs Samothracia	65
Zopyrus se mutilat	349
Zopyri ad Babylonios profugium	352
Zopyrus Babylonici exercitus dux declaratur	252
Zopyri præstantia	353
Zopyrus Megabazis filius	ibid.
Zopiri filia à Sataspæ uitiata	374
Zosler	778
Zygantes Pæni ubi	451
Zygantes simiarum comestores	ibidem

FINIS.